This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Ams 82243.10 (6)

Harvard College Library

GIFT OF

Archibald Cary Coolidge, Ph.D.

(Class of 1887)

ASSISTANT PROFESSOR
OF HISTORY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

EMLÉKEK.

OKMÁNYTÁR.

VIII.

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY : OKMÁNYTÁR.

VIII.

PEST, 1871.

EGGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

SZERKESZTÉK

ÉS

JEGYZETEKKEL ELLÁTTÁK

SZILÁDY ÁRON ÉS SZILÁGYI SÁNDOR.

AKADÉMIAI TAGOK.

HATODIK KÖTET.

PEST, 1871.

EGGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

Aus 82243.10 (6)
~~Ott 181.5.2~~

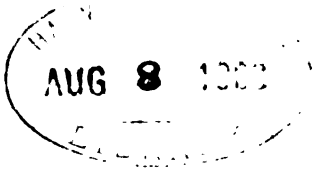

a. e. coolidge

Pest, 1871. Nyomatott az „Athenaeum“ nyomdájában.

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

HATODIK KÖTET.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

Isten nagyságodot sokáig jó egészségben éltesse, méltóságos állapotjában gonosz akarói ellen megtartván, birodalmát hosszú üdőkre terjeszsze.

Kegyelmes uram nagyságod méltóságos levelét ide expediált böcsületes híveitől 20. praesentis illendő engedelmességgel vöttem, az nagyságod parancsolatja szerint (noha annak az pseudo legatusnak felőlem hintett hazugságához képest úgy veszem eszemben, hogy az én hüségemben nagytágtok kételkedik), de vékony tehetségem szerint itt lételemtől fogva arra igyekeztem, hogy kötelességem szerint való tökéletes hüségemnek mindenekben igaz jeleit mutogathattam volna, melyet noha nagyságod távolról nem láthatott, de az kik nagyságod jó akarói s hívei itt közel voltanak, eszekben vehették, sőt nagyságod is avagy csak jövendőben valóságosan megtapasztalhatja. Egy igaz sincerusának írt nagyságod levele 14. praesentis érkezvén ide, és noha akkoron nagyságtok nekem semmit nem írt, (melyen sokat búsultam), de az a böcsületes ember azon napon az dolgot nékem conferálván, az némely seditiosus embereknek elszökéseket abból megértvén, mentest más nap az tihájával szemben voltam, és nagyságod nevével köszöntvén, az dolgot declaráltam, és mivel azon nagyságod jóakarójának magától való megemlitése az dolognak nem lött volna tanácsos, ugy adtam alkalmatosságot neki is az dolognak promoveálására, és igy együtt munkálódván, idején az embereknek elméjeket alkalmasint praeparáltuk volt, és az dolgokat ugy tanáltuk inculcálni, hogy semmiben is az nagyságod mostan küldött levele, sem az instructio nem

Digitized by Google

külömbözött; az oltátúl fogva is pediglen, hogy követ uram ide érkezett, ő kegyelmekkel együtt semmit el nem múlattam, hanem mindeneket az nagyságod és az haza javára elkövettünk, és az dolgokban meddig procedáltunk, azt bőségesen nagyságod ide küldött böcsületes hívei nagyságodnak megírták. Paschó 19. praesentis idé érkezvén, egyenesen Zólyomihoz szállott, ott csak mit sem múlatván, mentest gyalog jött ide az erdélyi ház kapujára, elhiszem tökéletlenkedni, de mivel dispositióm szerént a kapukat beszegezve találta, és nem hogy bébocsátást, de még csak egy szót is senkitől sem vehetett, fél óráig való zörgetése után orczapirulással nagy morogva kellett onnat visszatérni. Az vajda megírván az tihájának, hogy azok oda futottak Erdélyből, és nagyságod kévánja visszaadatni őket, mentest a tihájától parancsolat ment, hogy őket egy felé se bocsássa, hanem ide küldje be, úgy hiszem, nem sokára béérkeznek velek kedvek ellen is. Paschó az tihájától sollicitált mind szállást mind praebendát az jövöny vendégeknek, de még eddig nem assequálhatta, ugy hiszem nem is fog most elsőben semmi is benne telni, valamint az után. Paschó itt valóban forgódik, s elébbi követségét országtól löttnek lenni orczátlanúl állatja, és hogy az szokás szerint az három nemzetből való három követ sem akkor sem most nem jöhetett, azt mondja okának, hogy az idegen hadakkal nagyságod az házát ugy körül vétette, hogy abban mód nincsen, ő nekik is az miatt kellett kiszökniek és ide folyamodniok. Nagyságodat pedig mostan vádolja ilyenekkel: 1) nagyságodat nem elégségesnek mondja lenni az ország igazgatására, és hogy nem nagyságod hanem mások igazgatják, orczátlanul azt hazudja. 2) vádolja azzal, hogy nagyságod az francziával és lengyelekkel olyan confederatiót csinált az nagyságod itt vádoltatott híveivel együtt, hogy mihelyt hatalmas császár hadai Muszkaország felé mennek, mentest az portától nagyságod az országot elszakasztja és más nemzetek kezében ejti, és hogy ha az dolog pünköstig meg nem orvosoltatik, az után késő lészen. 3) hogy franczia pénzével fogadott és Lengyelországból hozatott hadakkal már nagyságod az országot betöltötte és azoknak fegyvere alatt akarja nagyságod az országot a maga hüségében tartani. Ki-

Digitized by Google

vánsága pedig az, hogy nagyságodat az fényes porta tovább az fejedelemségben ne tartsa, hanem megváltoztassa. Ezt is kivánja, hogy vagy Zólyomit, vagy Béldit küldje ki az porta fejedelemségre az nemesi szabadságtalanságnak s magok meg bántódásának megorvoslásának színe alatt; igy akarják édes hazánknak régi szabadságát, a fejedelem változásában valót, elrontani, és nagyságod méltóságát is az földig letapodni. Ezeket hogy igy forgatta, nagyságod minden kétség nélkül elhidje, magok is ha kik szép szin alatt megcsalattatván véllek avagy csak az dolognak elein egyet értettek, igy tudják, nagyságodhoz és hazámhoz való kötelességem szerint irom, lássák az-é jobb hogy magok privatumok végett hazájok szabadságának ilyen nagy romlásával, avagy hogy édes hazájoknak szabadságát akarják megtartani; én nem magamtól hanem hazám és nagyságod igaz jóakarói javallásokból irom, hogy mindezeknek lecsendesitésére az három nemzetből álló követeknek bejövetelek mennél hamarább meglégyen, üresen se jőjjenek, és igyekezze nagyságod az hazával együtt az dolgot ugy csendesiteni le, hogy az szegény haza ne jusson az Oláhországoknak szomorú állapotjokra; csak nagyságod ne hadja könnyen; az országgal együtt fogja szivesen, bizom Istenben, hogy ő felsége ezeknek dolgokat confundálván nagyságodnak és édes hazánknak dolgát jóra forditja; mivel még eddig is az emberek elméje az nagyságod részébe és az haza szabadságának megmaradására igen jól jár. Az német residens nem tudhatom leveleket vött volt-é Havasalföldéből, vagy csak az hir hallva cselekedte, de még Paschó bejövetele előtt mindeneket kérvén, az vezér előtt intercedált mellettek, és dolgokat mentegette, de nem hogy azzal nekik használt volna, de inkább nagyobb gyanúságban hozta őket. Paschó is már sokszor conferálván vélle, nehézséget vött magára, és mindezek Isten után a mi actioinkat igen segitik; csak nagyságtok is onnan semmit el ne mulasson. Egyéb hirekről, az mint minap is irtam vala nagyságodnak az tatár hám felől, az szerint lött, mást tettek helyében, neve szultán Murat oma, nem sokára innét el is indúl, az ló farkokot minden kapukon ki rakták 16 praesentis, az derék tábori készület megvagyon.

Digitized by Google

Az lengyelt ellenségének tartja inkább mint sem confederatusának, azok aránt is alkalmaztassa nagyságod ugy magát, hogy semmire is az iránt is okot ne adjon. Én teljes tehetségem szerint igaz hüséggel nagyságodnak éjjeli és nappali fáradozásommal állhatatos hüségemet mutatni el nem mulatom. Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse és minden jóra vezérelje. Datum Constantinopoli. 26. Februarii 1678.

Nagyságod igaz alázatos hive Sárosi János m. p.

Hátára jegyezve : Sárosi János kapikiha levelének igaz párja.

Egykorú másolat az erdélyi Museumban Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.

II.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Nagyságod küldött levelit illendő becsülettel vevén, és megértvén minden dolgokot, hogy a Máramaros vármegyebeli hívei panaszt tévén, hogy a kimpolungi híveink esztenáiókra menvén, juhoïkat elhozván és egyéb egyet másokat is, mindjárt meg poroncsolván ott való porkolábunknak, hogy ezt a dolgot mindjárt igazítsa el, semmi képpen el ne mulassa, ha mód nélkül vették el marhájokat, s nekik semmi károk ott nem volt, viszszaadják minden károkot. Isten oltalmazzon, hogy az én üdőmben aféle mód nélkül való húzás legyen, ha pedig híveinknek is holmi károk lesz, menjenek ki károk igazitásáért. His et de reliquo eandem Illustrissimam ac Celsissimam Dominationem Vestram diu bene valere desidero. Datum in Civitate Nostra Jaszuasar die 16. Maji A. D. 1678.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Amicus et vicinus benevolus. Antonius Ruszett P. M.

(Oláh név aláirás.)

Kivül : Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIII. köt.*)

Digitized by Google

III.

Méltóságos Fejedelem, Kegyelmes urunk.

Isten kegyelmességéből most reggel, úgy mint 16. praesentis Maji érkezénk ide Bukurestre, békével ugyan hála Istennek, de lovaink mind elállottak, mert csaknem Drinápolyra kelle kerülnünk az császár hadai miatt. Ma estve felé az vajda szemben lesz velünk, reggel Isten velünk lévén útunkat continuáljuk. Eljövetelünk után portáról mit hirdetett az franczia residens, látom Sárosi uram illeti includált czédulájában nagyságodnak méltóságos leveliben, nekünk is ír, (mivel mü felbontottuk az nagyságodnak szóló levelét az végre, hogy inkább érthessünk utánunk micsoda dolgokat értett), melyet akaránk mü is nagyságodnak jelenteni. Reverend az franczia residensnek azt írta volt, hogy nagyságod német császár és az magyarországiak közt valóban tractálja az békességet, melyet némely embereknek megizent oda bé portán az franczia residens, de mü annak az hirnek hamisságát declaráltuk, azt még ott valánk akkor, most már az az residens Reverendnek olyat írt abban az levélben, melyet Turzai viszen, hogy Zólyomit kihozzák fejedelemségre, mihelyt az pénzt, melyet most kell adni Erdélyből, megviszik; mely oly hazugság, kinél nagyobb nem lehet,mert Zólyominak dolga úgy elmenődött mint az többinek, melyet mü nagyságodnak Isten bevivén megmondjuk, bizony bizony soha se Zolyomitól se mástol ne tartson nagyságod és az ország, csak magunk ne adjunk okat reá; egyébaránt oly dologgal romlott el Zólyominak is végképen minden reménsége, ha mi lehetett volna is, kin bizony nagyságod el csodálkoznék, Isten haza vivén referáljuk. Residensnek szóló levelet nekünk úgy tetszik nem kell megadni. Az megfogott emberek szörnyü fogságban vadnak, minden bizonynyal hidje nagyságod, éjjel kalodában vadnak mind, nappal egy óráig az sötét helyről egy pitvarban vagy eleiben egy óráig kibocsátják őket, s menten bérekcsztik, az eltelvén, egy szolga bocsáttatik napjában egyszer hozzájok csak be, többször nem. Mü váltig sietünk kegyelmes urunk, de elébb pünkösd előtt való pénteknél vagy szombatnál nem ér-

Digitized by Google

kezhetünk. Adja az ur Isten nagyságtokat tanáljuk mindnyájan szerencsés órában. 1678. 16. Maji Bukoresten.

Kegyelmed alázatos hívei szolgái

Bethlen Farkas m. p.
Mikes Kelemen m. p.
Szilvási Bálint m. p.

Hogy penig Budán az az tökéletlen kurafia az táboron van, az mint Turzai mondja, Szulimán tihajánál Zólyomi dolga csinálására, azt úgy értse nagyságod, hogy az micsoda mediummal akarja promoveálni, azzal rontja el azt az dolgot mind jobban jobban, kiről Isten szemben juttatván beszélünk nagyságoddal.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekünk kegyelmes urunknak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII, köt.*)

IV.

Méltóságos fejedelem nékünk alázatossággal való jó kegyelmes urunk!

Hogy az ur isten nagyságodat szerencsés országlással megáldván, jó egészségben számos esztendőkig éltesse kivánjuk.

Mely nevezetes és örök emlékezetre méltó légyen az országló fejedelmekben az kegyelmesség, minden hízelkedés kivül, és egyenes lélekkel írhatjuk azt kegyelmes urunk, hogy nagyságod abban istentül csudálatosképen rendelt uralkodásától fogva, minden keresztyén fejedelmeknek követésre méltó eleven példa volt mindenkor: elannyira, hogy kérdés kivül való dolog az is kegyelmes urunk nagyságod atyai kegyes szánakozó szemmel szokta szemlélni az egészen és mindenestül gonoszban tétetett változó világban ottan ottan történt s egymást érdeklő keserves változásokat s szomorú eseteket. Ezt nagyságod keresztyén magyar fejedelmi kegyelmességéből vett nagy bizodalmunk biztat, hogy a veszett természet-

Digitized by Google

nek útján mindenek csudájára megesett úr hive tekintetes nagyságos Kapi György uram mellett nagyságod előtt megjelenni mertünk. Leborúlunk azért kegyelmes urunk nagyságod méltóságos lábaihoz esvén, hogy az méltán érdemlett büntetést (kit megvallunk) és annak keménységét méltóztassék már széles ez világra kiterjedt s véle született fejedelmi kegyelmességével mértékelni, és fejedelmi székit ez iránt is irgalmassággal megerősiteni s tündököltetni. Az mindennapi szemlátomást való példák által mutogatja azt az mindenható Isten, hogy ennyi titkos s nyilván való nagy gonoszai között ez állhatatlan világnak kiváltképen való oltalmában vette nagyságod szép házát, minden ellenségiuek lelkek ismeretiben való meggyőzettetésekre, kit mint hogy mindenkor kegyességgel és irgalmassággal fényesitett nagyságod eddig is; mégis könyörgünk alázatosan mint kegyelmes urunknak nagyságodnak, ily nagy reménség alatt való esedezésünkben méltóztassék bennünket kegyelmesen meghallgatni, megesett úr hivét méltóságos fejedelmi nagy híréhez nevéhez, s kegyelmességéhez illendő úton és módon kegyelmesen megelevenitteni és életre hozni, s elbocsáttatni, minket is kegyes válaszszal meg örvendeztetni. Mely kegyelmességét teljes életünkbéli alázatos hűségünkkel, mint érdemünk felett való jó kegyelmes urunknak, megszolgáljuk tökéletesen nagyságodnak. Az úr Isten nagyságodat kivánatos jó egészséggel megáldván, hosszú ideiglen való szerencsés országlással boldogitsa szivünk szerint kivánjuk. Datum ex Castris ad Tasnád Szántó positis Die 17. Mensis Maji. Anno 1678.

Nagyságod alázatos szolgái

A magyar hazából Isten dicsőségéért s lelki testi szabadságokért kibujdosott grofi, úri, fő, nemesi, és vitézlő rendek közönségesen.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino Domino nobis Clementissimo.

Eredetije az erd. Museumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levél. XXIII. köt.*)

Digitized by Google

V.

Méltóságos Fejedelem nekünk Kegyelmes Urunk.

Isten minden jókkal jó egésséges élettel, boldog országlással megáldja szüből kévánjuk Nagyságodat.

Kegyelmes urunk nagyságod méltóságos lévelivel nagyságod becsületes szolgái az követ urakkal nem találkozván, die 16. praesentis találkoztunk velek az török táboron, mivel mi vagy két nappal későbben indulván ki Konstaninápolyból, az tábort elébb el nem értük, őket is Maurocordatus uram el nem bocsáttotta, féltvén szerencsétlenségtől s mind penig attól, hogy velünk is ne találkoznék. Az mi az nagyságod dolgát illeti kegyelms urunk, és az nagyságod az követ uraknak az itt fen forgott dolgok felől ír, Istennek hála, már az végben ment. Az élés-szekerek állapotját az mi illeti, arrólis mi consultálván az nagyságod syncerusát, mint resolválta magát és minemü censuráját adta, és ad calamum dictálta, hogy hitelesebb legyen, szóról szóra megírva el küldtük, melyet nagyságod meg látván tegyen az szerént való kegyelmes dispositiót, úgy látjuk hogy nem az parancsolatra kell benne nézni, hanem az előtti szokásra annak mennyiségéről, ha mi superfluum lészen peniglen, avval nagyságod kedveskedhetik az kinek akar. Annak küldésével peniglen késni Kegyelmes uram nem kell, mivel harmincz nap mulva az Dunán az tábor által megyen. Az pénz küldés felől való tetszését is ledictálta ad calamum, azt is nagyságod kegyelmessége megláthatja, intimáltatja is nagyságodnak mi általunk erősen, hogy ez iránt való kévánságának az vezérnek igyekezzék satisfacialni, bizony nagyságod igen nagy kedvességet talál vele. Ez a tábor kegyelmes uram naponként megyen, két nap mulva érkezik Hadsi Pasarsik nevü városhoz az hol egy hétig fog naplani, az után megyen az Duna mellé s ott mulat. Az mint az eddig való dispositiónak bizonyoson vegire mentünk, maga az császár az Dunánál tovább nem fog menni, de az fővezérrel minden erejét elküldi. Az muszkának hallatik ugyan készületi. Cseherimet is keményen muniálja, de mezőre még Cseherimhez táborát nem szállitotta. Az franczia

Digitized by Google

residens az mely hírt hírdetett volt Zólyomi fetől, hogy tudniillik csak ennek az ígért summának megadása légyen, mentest béviszik fejedelemségre, azt megemlitvén az nagyságod syncerusának, nevetséggel csudálkozik rajta, s azt mondja, hogy bizvást nagyságodnak megírhatjuk, hogy csák merő hazugság, attól bizony soha félni nem kell. Az rabokat eljövetetele után onnét a vezérnek, súlyosabb fogságban tartják, éjtszaka kalodában hálnak, küldtek volt is ide supplicálni, azt állitván, hogy az vezérnek nincs hírével, de mind az supplicatióval együtt kiüzték az supplicálót az vezér sátorából. Egyébb semmi ujságok kegyelmes uram itt nincsenek, melyekről nagyságodat tudósíthatnók; ha mi oly dolog esik, éjjel nappal nagyságodat tudósitani kötelességünk szerént el nem mulatjuk. Ezek után Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse, édes hazánk javára birodalmát terjeszsze, szüből kévánjuk. Datum in Castris Turcicis in districtu Dobrolsonensi ad Comitatem Praevida positis die 19. Maji Anno 1678.

Nagyságodnak alázatos hívei szolgái

Boér Sigmond m. p. és Sárosi János m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nekünk kegyelmes urunknak alázatosan írók.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.*)

VI.

Celsissime Princeps Domine Domine, mihi natu raliter Clementissime!

Sub dato secunda praesentis Celsitudinis vestrae litteras ad me per spectabilem ac serenissimum dominum Michaelem Teleki consiliarium Celsitudinis Vestrae intimum transmissas debita reverentia et obsequiosa humilitate recte obtinui, tenoremque illius intelexi. Ego Celsissime Princeps sicuti et hactenus iuxta virium mearum facultatem totam in hoc intendi ut fidelitatem meam ostendere possim ita etiam imposterum usque ad ultimum vitae meae terminum totis viribus daturus sum operam, ut indubitatam fidelitatem meam manifestare possim Celsitu-

Digitized by Google

dini Vestrae; pro nunc nulla nova habeo, que Celsitudini Vestrae deberem perscribere, si quae occurerint humillime ad noticiam dare non praetermittam; in reliquo eandem Celsitudinem Vestram diutissime et felicissime vivere, valere et regnare desidero et permaneo

Eiusdem Celsitudinis Vestrae

Somlyó die 13. Januarii Anno 1678.

Servitor humilimmus et fidelis perpetuus

Olosz Ferencz.

Külczím: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának, alázatosan adassék.

Az erdélyi volt kir. fökormányszéki levéltárban levő eredetiből.

VII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Isten sok jókkal áldja meg kegyelmedet kivánom.

Tegnapelőtt u. m. 18. negyedfél száz kurucz délben egy- s tizenkét óra között a vár alá ütvén a szigetbe, commendáns uram ő nagysága ménesét fő és másféle lovakkal és az én hat lovammal együtt, négy vagy öt cselédet levágván mellettek, elhajtattak, de keserün eresztették, mert utána lévén maga is generalis uram ő nagysága, csak nem Hadadig. Azonban nem sok szaladott gyalog az erdőkön, kit elfogtak, vágtak bennek, de Vas Márton sebbeu mégis elment, Majossal együtt ma jüvének meg az hadak is; estek sebben az mieinkben is jó horvát legények. Csak az utakon több főfőlovak holtak meg 100 rebelliseké, 70 rabnál többet hoztak már be, de mégis ugyan künn a katonákkal és Barkóczi Sándor uramnál ő nagyságánál künn, Kanizsai uram is kiküldetett, a pórsággal való kerestetésére az erdőkön, mert mihent az Gombost érték, több ugrándozott le lovárúl 50: mind a gazon futott.

Ezek között nevezetesebb Vitkai László, Majos vicehadnagya volt. Az másik Vas Sándor, ezek vice hadnagyok.

Digitized by Google

Ezek után Isten éltesse kegyelmedet sokáig jó egészségben. Zathmár 20. Junii 1678.

Kegyelmednek jóakaró szolgája

Olasz Lénárt m. p.

A procuratoria constitutiot ne felejtse kegyelmed kérem.

Kivül : Zathmár 25. junii nova de quinto iis mittendis.

Külczím : Generoso Domino Stephano Kalmanczai, sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Inclitae Camerae scepusiensis, bonorum fiscalium Partium Regni Hungariae superiorum vice praefecto, etc. Domino mihi observandissime. Cassae.

(A m. k. kamara levéltárában levő eredetiről.)

VIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Eximia Celsitudinis tuae in tot Regni Transylvaniae incommoditatibus et angustijs promptitudo, quo voluntati potentis et invictissimi Imperaroris tui necnon Clementissimi et Celsissimi Principi Supremi Vesirii desiderio in solutione promissae per legatos ipsius pecuniae satisfecit, nuperrimis honoratissimis ipsius litteris datis stilo novo die 14. mensis Junij, declaratur, qua obedientiae erga fulgidissimam Portam comprobatione fieri spero, ut oportuno tempore proditorum relegatione tum desiderium ipsius impleatur, tum pravorum hominum irriti conatus funditus evertantur, et regnum Celsitudinis Tuae profunda tranquilitate fruatur. Quapropter ut juxta satisfactionem Supremi Vesirii summa pecuniae, quibus debetur adhibita dexteritate et diligentia traddatur, partim ex mente Supremi Vesirii, partim ex rerum convenientia data est Dominis ablegato, et Residenti Celsitudinis Tuae instructio, quam ipsis commendare sibi complaceat, dum suplementum pecuniae quam primum transmittere dignabitur, ut ablegati ipsius simul ei semel summam Imperiali Majestati promissam ferre et traddere possint juxta mandatum Supremi Vesirii. Pariter ex iisdem honoratis ipsius litteris status confiniorum et motus Germanorum et Ungarorum ac diligentia ipsius in defendendis Transylva-

Digitized by Google

niae confiniis turbidis hisce temporibus modeste Domino meo expositi fuerunt, in posterum quoque fulgidissimam Portam informare sibi complaceat.

Verum pravorum hominum rumores, ut latratus, despiciat; patet enim, quo affectu foelix Porta quietem et tranquillitatem Transylvaniae curat et quo patrocinio Celsitudinem Tuam protegit et estimatione prosequitur, quaque severitate turbatores punit, itaque alacri sit et laeto animo, et fidelitatis erga fulgidissimam Portam, cujus tam uberem fructum suscepit, ad invidiam suorum malevolorum indefesso studio tenorem sequatur, quo fiet, ut foelicitate nunquam interrupta fruetur, meque sciat omni obsequii genere devinctissimum sibi esse et maneo Celsissimis Tuae

deditissimus obsequentissimus servitor
Alexander Maurocordatus J. P. Z. P.

Datae trans Tyram ad Bender die 21. Junii 1678.

Fusius Dominus Sigismundus Boier et Joannes Sarosius comissa ipsis propriis litteris explicabunt, quibus me remitto.

Eredetije az erd. Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.)*

IX.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálotamat.

Praefectus uramnak írtam, hogy az én fő arendátorságom után járandó fizetésembűl az száz forintot kegyelmeteknek erre az esztendőre oda küldje. — Akartam tudosítanom felőle, hanem kegyelmetek ő kegyelmetűl várja.

Éltesse Isten kegyelmeteket. Kűvár 12. aprilis. 1678.

Kegyelmetek szolgája atyokfia
Teleki Mihály.

Anno 1678. die 21. Junii. Én Buzinkai Mihály a tekintetes ur ötven forintbeli jóakaratját percipiáltam nemzetes Kállai Sámuel uram által. Idem qui supra.

Anno 1678. die 21. Junii. Én Posaházi János recognoscálom, hogy a mely száz forintot tek. Teleki Mihály uram ő kegyelme kegyes hozzánk való devotiojából conferált, annak

Digitized by Google

ötven forintját léváltam nemzetes és becsületes Kállai Samuel uram által. Idem qui supra m. s.

Külczím : Tiszteletes tudós Buzinkay Mihály és Pósaházi János fejérvári collegiumnak érdemes professorinak jóakaró uraimnak, kedves atyámfiainak ő kegyelmeknek.

Kivül egykorú feljegyzés : S. P. Ilyen levél bárcsak három érkeznék még, nem volna contemnendum; azért igen szükséges praefectus uramnak felőle irni. J. P.

Ez levél érkezvén az úrtól, elébb elküldésre alkalmatosságom nem lehetett, de most is talán nem késő, a mint itélhetem.

Kegyelmeteknek szolgál — kegyelmetek jóakaró atyafia az úrban

Csernátoni Pál.

Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.

X.

Méltóságos fejedelem nékünk kegyelmes urunk.

Isten minden jókkal, jó egészséges hosszú élettel, békességes boldog országlással megáldjá nagyságodat szűből kévánjuk.

Nagyságod méltóságos levelét kegyelmes urunk alázatos hüséggel vettük, szintén már olykor érkezvén, midőn nem kevés búsulásban voltunk azon, hogy semmi hírünk nem érkezik. Az kapun is nem tudták mire vélni, és az pénz sem az elés szekerek felől disponálni nem tudhattak, micsodá securitással mehessenek az tábor után túl az Neszteren. De hogy Nagy István uram ide érkezék, mindezek az nehézségek tollálódának Isten kegyelméből. És noha mind az élésnek mind az pénznek csak az híre érkezett, magok peniglen mikor jő. nek és érkeznek nem bizonyos, mindazáltal Maurocordatus urammal communicatis consiliis azt persvádeáltuk az vezérnek, hogy mind az pénzt s mind az élést mi itt várjuk meg, melyben is mihez alkalmaztassuk magunkat és mint disponált az vezér, im instructiónknak pariáját nagyságodnak elküldtük, melyből nagyságod világosan kitanúlhatja az dispositiót. Az pénznek hiányoson való hozását mi meg nem jelentettük, mivel még az dolognak kezdetin is úgy fővezér előtt az dolog

Digitized by Google

nem forgott; az mostani szükség sem kévánta, és csak igen sokat ne késsenek, vele abból fogyatkozás nem lészen, se nehézség. Az mint peniglen az instructionak végiben subnectálva vagyon, dispositiónk kegyelmes uram olyan, hogy igen mulatozva menvén vissza az pénzzel Galaczon kellessék subsistálni, az mely hely közelebb lévén Erdélyhez, hozhassák kevesebb fáradsággal el. Nagyságodat azért igen alázatoson kérjük mint kegyel urunkat, méltóztassék oly dispositiót tenni, hogy az pénznek hátra maradt része is hova hamarább jöhessen el Galaczra, és egészen administrálódhassék oda, az hova az dispositio vagyon. Az késedelemnek akadályit mi proponálni el nem múlattuk, eddig valóról kegyelmes urunk nincsen Istennek hála semmi nehésség. Az cancellariusnak követ uraimék az mely ígíretet tettek, ugy mint más fél ezer aranyat, az bizony igen szívesen is várta. sőt olyan reménségben volt, hogy avvagy csak az Duna mellett is meg fogja olvasni, s nem kevésszer említette Maurocrádatus uramnak, de hogy még az Neszter mellett sem várhatá meg, kévánt ilyen dolgot Maurocordatus uramtól, hogy mivel oda haza házánál bizonyos szükségei lévén, pénzt kellene viszszaküldeni, Maurocordatus uram azt az pénzt Konstantinápolyban adatná meg neki, és ezt az ígíretet venné ő kezéhez. Ezt közölvén ő nagysága velünk, bizony ő nagyságának is nehéznek látszott, mindazáltal hogy olyan nagy ember jóakarója nagyságodnak meg ne bántódjék, az mi intimatiónkra Maurocordatus uram megcselekedé, és kévánsága szerént contentálá; különben most is mindenekben ajánlja magát az cancellárius mind az nagyságod mind ország dolgaiban, ez most ez iránt neki jobban esett, hogy mintha ember többet adott volna. Minden dolgokat nagyságod parancsolatja szerént Maurocordatus uramnak megjelentettünk. Az határ állapotjáról való tractatushoz, az kikkel illik jó alkalmatossággal hozzá fogni el nem múlatja. Az meg fogatott embereknek dolgokat eddig is sollicitáltuk, ezután is bizony el nem múlatjuk. Az mi azoknak levél küldéseket, és másoknak abból vett reménségeket illeti kegyelmes urunk, az ígírt pénznek forgatását, (melyet igen titokban tartnak) és annak meg adása után való magok bíztatását, mind ezek nem másnak hanem csak nekik ártalmasok, mivel kegyelmes urunk, ezek

Digitized by Google

és ehez hasonló több szóhajtások melyeknek hintegetője ama tökéletlen Budai amaz esztelen Zólyomival együtt, itt mind nyilván vadnak és naponként prangálják igen az emberek elméjét és az magok dolgoknak tovább való romlására kész argumentumok, sőt kegyelmes urunk ezeknél nagyobb és hathatósabb argumentumok is vadnak itt ő ellenek, melyekre nézve semmiképen az ő relegatiojok sokára nem haladhat, hogyha ez az porta is az ő sok szó hajtásoktól és principális factoroknak inportunuskodásoktól nyugodni akar. Jóakarói is nagyságodnak ezzel assecurálnak bennünket. Szükséges azért kegyelmes urunk ez dologban, hogy az pénznek hátra maradt részével is hová hamarébb elérkezzenek, és az nagyságtok két jóakarójának az követektől ígírt kedveskedése is késedelem nélkül meglegyen, melynek már egészen Maurocordatus uram keziben kell jönni. Az itt való hírekről és állapotokról nagyságodat tudósithatjuk, itt az Neszter mellett már az vezérnek nagy tábora gyülekezék, az mint csak igen könnyen való megszámlálása szerint az regestumban írátott, hadakozó rendeknek száma excedálja az másfél száz-ezeret, ezenkül Kaplán passa az ásial erővel, kinek számának híre 80000, még ide hátra jő, mint egy tizenötödnapra ha ide érkezik. Az két olá vajda is itt vagyon mint egy 8000 emberrel. Az tatár hám az Buk vize mellett jő eleiben, az mint az híre vagyon százezer tatárral. Faltörő ágyú száz negyven, negyven fontos csak huszonnégy vagyon, de apróbbnak számát mi nem tudhatjuk, külömben is rettenetes apparatussal és erővel megyen! Az kozák hetman tábora is három vagy négy száz emberből áll. Társzekere, az mint bizonyosan értettük, több vagyon ötezernél. Tevéjének vége hoszsza nincsen; csak az vezérnek az mostani útra az császár kétezerszáz tevét adott. Az más részről az muszka Cseherimet igen igen munialta, egy néhány rendbeli sánczczal és vizzel vette körül, melyekben negyvenezer praesidiumot helyheztetett, maga székiben helyben vagyon, hanem egy nehány generalisát küldte az Neper partra túl, azok ott vadnak táborba, az mint világoson értjük, defendálni akarja az idén csak magát és Cseherimet, mezei harczot nem tentál. Isten már mire adja dolgokat, ő felsége titkában vagyon. Az mi az lengyel dolgokat illeti, az királynak

Digitized by Google

már itt kapitihája vagyou. Az követ tőlünk elmarada Szakcsinál túl az Dunán, az ott várja meg, hogy ha az békesség szerént ki mennek-é az várakból az lengyel praesidiumok avagy nem; ha kimennek, az császárhoz megyen búcsúzni, s onnat haza, de ha nem, mi bizony nem tudjuk hová viszik. Az mint az kozák hetmántól értettük, Lengyelországban ujjabb viszszavonás támadott. Az nagy lengyelországiak az békességnek annuálni nem akarnak. Az megholt király atyafiáé lévén Ó-Krajnában egyik vár, az is fel adni nem akarja, hanem az nagy lengyelországiakkal vagyon titkos corespondentiája, melyek úgy vadnak-é nem-é, bizonyosan nem tudjuk. Német követ is nagy solennitással jő, és már Szofiáig elérkezett, azt irták neki, menjen Konstántinápolyban, üljön ott veszteg, míg hatalmas császár mostani előtte lévő dolgait végzi, úgy hisszük audientiája sokára fog haladni. Szombaton úgy mint holnap az fő vezér az egész táborral innet megindúl, s tizenhét napok alatt ügyekezik Cseherim alá menni, nyolcz nap az Bulk vizéig megyen, az meddig schul külömben vizet nem talál, ha kutakat nem ás, sem fát, ha innet magával nem viszen, mivel csak pusztaság. Kegyelmes urunk mi tehetségünk szerént nagyságod dolgaiban forgolódni ez után is el nem múlatjuk, és alkalmatosságunk lévén nagyságodat mindenekről tudósitani. Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse, s birodalmát békességben tartsa meg, szüből kévánjuk. Datum in castris Turcicis Distriutuque Bucsakiensi; ad arcem Bender alias Teghenye vocatum ripamque Neszter positis 1. Julii Anno 1678.

Nagyságodnak alázatos szolgája, s igaz hive
Boér Sigmond m. p. Sárosi János m. p.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII köt.*)

XI.

Kegyelmes urunk.

Nagy István urammal Brassóban beszélgetvén, az nagyságod leveleit nem szaggattuk fel, az mint pedig ő kegyelme

Digitized by Google

beszélli, kegyelmes urunk, az dolog megváltozott, mivel az vezér elment, az kapitiha uramat hagyta ott, hogy az ő nagyságának való pínzt elvigye, itt pedig kegyelmes urunk, vezérnek való pénz nincsen, ebből az császár ő hatalmassága pínzibül adjunk-é meg, vagy mi tevők legyünk; hogyha ebből kell kiadni kegyelmes urunk, és el talál menni addig kapitiha uram, kinek kell elvinni az vezér ő nagysága után; ha oly istructiót adtak Bojér Sigmond uramnak, hogy csak utána vigyék, az hátra maradott császár pínzivel hol kell várakoznunk meg Nagy István uramat vagy az kitül nagyságod elküldi az itt benn maradott pínzt. Kegyelmes urunk az császár mellett lévő és vezér mellett lévő embereknek való ajándékrúl is nagyságod kegyelmesen poroncsoljon; az császár pínzit ajándék pínznek mondjuk, vagy micsoda név alatt kell praesentálni. Nagyságod instructio által parancsoljon, egyéb dolgokrúl is nagyságodtúl kegyelmesen instructiót várunk, mivel magunktól semmit sem cselekedhetünk, alázatosan kérjük nagyságodat, siettesse utánunk az instructiót. Ezeknek utána Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat mint kegyelmes urunkat.

Brasso die 8. Julij 1678.

Nagyságod méltatlan szolgái

Czermeni Mihály m. p. és Vajda Péter m. p.

Kegyelmes urunk ha kétfelé kell szakadnunk, ki lészen egyikünk mellett az tolmács.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nékünk kegyelmes urunknak ő nagyságának.

Eredetije az erd. Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIII. köt.)*

XII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi Clementissime.

Engedelmes szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak. Az ur Isten csendes békességgel és hosszas uralkodással áldja meg nagyságodat.

Digitized by Google

Én kegyelmes uram akarám nagyságodnak értésére adnom, minekutána Isten kegyelmeségéből nagyságod szerencséje alkalmatosságával ide érkeztünk, megjöve ez mi emberünk is Moldovából, ki is nagyságod akaratjából küldettetett volt. Bizonyos híreket ezeket hozá, hogy az vezér Tegenc nevű városhoz közel mint két konaki való helyni, egy Karágál nevű falunál volt, onnan megindulván hat konakja lesz Buhig, Buhtól megindulván 7 konakja lesz Csehrinig. Az kik értenek az hadakozó néphez, azt ítélték lehetnek 150,000-en. Juráskot az Chemelniczki fiát meg kaftányozták, és az vezér adott öt erszény pénzt költségül, fizethessen az maga mellett levőknek; százig való gyalogja és lovassa meg annyi lévén, prebendát is rendelvén neki napjában 100 oka juh hust. Várják Kaplán passa érkezését, mint egy húsz avagy harmincz ezered magával; fogtak hat kémeket is, kiket visszabocsátottak, most is utóljára fogtak nyelvet az muszkától, visszabocsátották-é, nem-é.? nem tudnatni. Csehrinhez közel fogták, mit vallott, az sem tudott ki; elég, az hallatik, hogy igen sokan vadnak az muszka hadai és jó készületek van. Valamint Isten akarja úgy lesz, mert ennek az elkezdett dolognak senki végét nem tudhatja mint lesz. Az mi illeti az magunk nyavalás állapotunkat, nagyságodat írásommal nem terhelem. Midőn nagyságodnak hiteles szolgájától Budai uramtól nagyságod bizonyost érthet. Melyről nagyságodnak könyörgök mint kegyelmes uramnak, hogy az nagyságod kegyelmessége mi rólunk ne szünjék, midőn Isten után nagyságodban reménlünk; nagyságod segítsége mellett láthassuk pátriánkat, az holott és akár másutt is lehessünk nagyságodnak teljes élettünkben igaz szolgáinak lenni, kötelezzük magunkat mind lelkünkkel s mind testünkkel el nem mulatói lenni. Az mint bizonyosan hiveitől végére mehet nagyságod, most is az mi igaz szolgálatunknak, mely volt nagyságod mellett. Ezt elvégezvén, kérem az hatalmas Istentől, ő szent felsége ő áldása maradjon nagyságodon. 10. Julii 1678.

Nagyságodnak kissebb és alázatos szolgája

Cantakuzenus Mihály m. p.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII köt.*)

Digitized by Google

XIII.

Mint kedves atyánkfiainak s jóakaróinknak.

Istentül nagyságodnak hamar üdőn való boldog örvendetes szabadúlást kivánunk. Akarók kegyelmeteknek értésére adni, tuttára legyen kegyelmeteknek mind fejenként, hogy becsületes jámbor igaz hü jámbor szolgánkat, csauzunkat nemzetes Huszain Celebi uramat kelletik leküldenünk hatalmas győzhetetlen fényes császárunk táborába bizonyos dolgainak végett, melyet nem akartunk az kegyelmetek hire s akaratja nélkül elküldenünk; azért kegyelmeteket kérjük atyafiságos szeretettel, szegény hazánknak megmaradására egyező értelembül ne nehezteljék kiküldeni irásban ugyan ezen mai nap magok kegyelmetek megegyező tetszését, hadd mi is jobb móddal expédiálhassuk feljül megnevezett jámbor szolgánkat, hogy mü is jövendőben mind Isten előtt mind emberek előtt ne okoztassunk, egyező értelembül és akaratbúl legyen az igiret, az hatalmas császárnak s fővezérnek, s az hova kivántatik; mostan mutatja meg kegyelmetek mind mi hozzánk s mind szegény hazájához igaz hüséges jó voltát; ha kegyelmetek akarja az dolgot, bene, ha hol peniglen nem, mi mind Isten előtt s mind az világ előtt ment emberek leszünk, az kit ennek előtte is az országnak sokszor megírtunk. Mi végképen választ várunk mindnyájan kegyelmetektül ezen levelünkre ezen mai nap. 1678. 17. Septembris Sztambulban.

Kegyelmetek atyafia szolgája

Zólyomi Miklós m. p.

Kivül: Tekintetes Béldi Pál, Csáki László, Belini Sigmond, Domokos Tamás, Paskó Kristoph, Kálnoki Bálint uraiméknak ő kegyelmeknek nékünk jóakaróinknak s kedves atyánkfiainak adassék Jedikulába.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levél XXIII. köt.*)

Digitized by Google

XIV.

Magnifice Domine, Deus Vestram Magneficentiam omni benedictione benedicat.

Literas Vestrae Magnificentiae 14. Octobris cum tota serie intelligendo accepi, et secundum intimationem synceram Albam transmisi, oro ut jam semel bene cepta ad optatum finem deducantur ad emolumentum Christianitatis, ut meae charissimae patriae Excellentissimum Dominum Principem, et Illustrissimum Dominum Residentem, salutet quam humilime, et indicet, quod pro tanta erga me benevolentia me gratum et obsequentissimum reperientur, quam citissima occasione, si Deo ita visum erit, Sacra autem Caesarea sua Maiestas in mea fidelitate ita acquiescere potest, quod vel minima quidem iniuria a me unquam laesura sit, sed totis viribus meis intendo, ut Suae Maiestati, humilis et fidelis servus existam, tanquam bonae memoriae Celsissimus defunctus Princeps Dominus meus affinis Joannes Kemeny erat; quae omnia libera ac f(elici) occasione melius uti mos est corroborabuntur, qu .... tia primo ego fuerim erga Suam Maiestatem, Illustris(simus) Dominus Residens testis esse posset; ego credidi, et nunc quoque syncere credo, quod etiam Sua Maiestas miserrimae meae Patriae et gentis meae Hungaricae suo Christiano solito more et subsidio clementiae non deerit, quod Deus clementer concedat. Dominus Medicus nuntia retulit de Telekio, Uesseleni; utinam Deus daret, ita esset, ille fuit turbator Patriae. Jam me et omnia negotia Vestrae Maiestatis synceritati comitto, et Deo concedo. Constantinapoli in Jedicula 15. Octobris 1678.

Servus et amicus Vestrae Magnificentiae
Christophorus Pasko m. p.

P. S. Rogo de rebus Vezyri et de rebus nostris scribat, nam aliunde relationem habere non possem. Interim donec eliberabor, rogo transmittat aliquot ..... nam ..... vix iam comedere possumus, si Deus concedet rependam et gratias agam.

Digitized by Google

Kivül: Spectabili ac Magnifico Domino Mauritio Jonaki Domino et Amico mihi gratissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIII. köt.*)

XV.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Etsi praeteritis diebus fuse cum obsequio redditae sunt responsiones honoratissimis Celsitudinis tuae litteris, attamen hac etiam occasione reditus Dominorum legatorum ipsius meam erga ipsam demissam observationem contestari nequaquam piget, ut in posterum quoque, quae ad ipsius spectant voluntatis executionem, summa mihi authoritate demandet, ut in servitiis ipsius qua promtitudine animi sim affectus, ipso rerum eventu percipere possit. Ceterum fusius ex relatione Domini Michaelis Czermeny scitu necessaria, de quibus cum ipso conferentiam hubuimus, ipsi patebunt, ita ut uberiori charactere ipsam gravere haudquaquam dceat. Deus altissimus ipsi vitae foelicitatem et diuturnitatem concedat. Datae die 3. Octobris 1678. in castris Imperialibus ad Tyram.

Celsitudinis tuae deditissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Dominus Kehaia quaerit a Celsitudine Sua pro Supremo Vessirio aliquos gradarios equos praeveloces, certe gratissimi erunt.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIII. kötet*).

XVI.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom. Isten minden jókkal megáldja nagyságodat, és számos esztendőkig méltóságos urának örömére, szerelmesivel együtt jó egészségben éltesse szüből kévánom.

Nagyságodhoz való kötelességem nem engedte, hogy

Digitized by Google

ez alkalmatossággal nagyságodnak is mint kegyelmes asszonyomnak ne irnék. Itt való mostani hirekről kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan irtam, melyet uagyságod is elhiszem kegyelmesen megláthat. Többi között irtam arról is, mit parancsoljon az fővezér Lengyelországban küldés felől, melyről az tihája is ő nagyságának irt. Vékony tetszésem szerént javallom kegyelmes aszszonyom, hogy ő nagysága az oda való expeditiót el ne mülassa, mivel ezek már noha elhiszem másképen is vigyázhatnak azokra az dolgokra, de mindenek felett erre való jó vigyázást és hova hamarébb idején korán való tudósitást bizony az én kegyelmes uramra ő nagyságára bizták, és egészen megnyugován abban, hogy az mint egyéb dolgokban ugy ebben is az portának ő nagysága kedvét akarván keresni, fogyatkozás nélkül végire megyen, és voltaképen tudósitja, szükség azért kegyelmes asszonyom ebben nagyságtoknak az mennyire lehet és illik munkalódni, hogy az ő nagysága hüségének tekinteti ezen a portán annál is inkább nevekedjék. Az magyarországi követeket itt böcsülettel tractálván az vezér publice véllek szemben lett, és közel más fél óráig való audentián lévén benn, minden dolgok felől derakason tractált, és még ma ő kegyelmeket elbocsátja. Ugy látom kegyelmes aszszonyom, hogy már az ő kegyelmek dolgához is ez az porta közeljebb lépik, és mindenekről kemény parancsolatot vesznek az végbeli passák. Sőt az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának is leszen parancsolatja az ügynek gondviselésére tovább való hatalommal mint sem eddig. Nagyságtok azért az hatalmas Istenért tehetsége szerént azokra az dolgokra vigyázzon, hogy valami formában az Portától el ne szakadjanak, mert az mint sokszor irtam, mostan is irom, hogy bizony nem mást, hanem nagyságtokat okozza ez az porta, és félek attól, hogy az miatt nagyságtok nagy tekintete ezen az portán egészen elromol. Sőt kegyelmes aszszonyom, ha az úr Teleki uram az porta akaratjából már azokban az dolgokban annyira elegyitette magát, ne hadjon fel rajta, ne vonja ő kegyelme el magát, mert mind nagyságtokra nehézséget hozhat, mind maga tekintetit ezen az portán elrontja. Ezekct én nagyságtoknak akarám megírni, hogy nagyságtok ebben is maga méltóságára vigyázhasson jobban.

Digitized by Google

Ezek után Isten nagyságtokat sokáig jó egészségben éltesse. Datum in Paszártsik 12-da Novembris A. 1678.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz hive

Sárosi János m. p.

P. S. Itt kérdésben vevén, hol legyen Teleki uram, s miért nincs az hadakkal, az mentség az volt, hogy igen nagy súlyos betegségben fekszik.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem aszszonynak ő nagyságának etc. Nekem kegyelmes aszszonyomnak alázatosan írtam.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

XVII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, és hogy Isten nagyságodnak sok szent innep napokat adjon érni szerelmesivel együtt országának boldog uralkodásában, szíbül kivánom.

Nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan követem, hogy ily későre tudósitom nagyságodat az itt való állapotokrúl, oka kegyelmes uram a volt, mert az adót csak szintén az tegnapi napon vették be, ugy mint karácson harmad napján. Istennek hálá elég tisztességesen, ugy hogy nem lehet semmi panaszunk, igen nagy solennitással egyenlő becsületet adván nekem is az római császár követjével, ki is sok szép császári ajándékokat hozott az császárnak, Sorbán vajdát is megkaftányozván elbocsáták, ki is igen ajánlja nagyságodnak és az országnak magát. Itt kegyelmes uram az nagyságod személye nagy tekéntetben vagyon, csak hogy több kivántatnék hozzá, mert belső emberi nagyságodnak itt nincsenek, a kinek tanácsával élhetne az ember és dolgait promoveálná, noha most a mennyiben lehetne azon igyekezném, de nincs mivel, hogy nagyságodnak belső jóakarókat csinálhatnék, kirül Isten kivivén bővebben beszélek nagyságoddal. Fundamentum volna, csak volna nagyságodnak sincerus embere. Kegyelmes uram az adósság miá bizony nagy bajban

Digitized by Google

vagyunk, noha jóllehet az egyiknek megfizettük mástúl kérvén interesre pénzt, annak is majd eltelik ideje, kinek is huszon négy erszény pénzért harminczat kell adni, az másiknak is meg kell fizetnünk, ha kaphatunk interesre; az interes igen nevekedik, az Istenért kérem nagyságodat alázatosan, mentül hamarébb küldje meg a pénzt, mert hitelünket is elvesztjük ide be is, bizony ugy vagyon már az oláhoknak itt semmi hitelek nincs a nem fizetések miatt. Már Isten kegyelmességébül azon vagyok miképen szerezhessek bizonyos válaszokat instructióm szerint; mit feljebb irám, ha volna ki által. Költségből is igen megfogyatkoztam kegyelmes uram, sokáig nem mulathatok itt; Sárosi uram is holnap kiindúl innét, magam bocsátottam el ő kegyelmét, mivel itt létét nem látom szükségesnek. Soha végére nem meheték eddig kegyelmes uram, mit sollicital az német követ, a nagyságod sincerusa még eddig nem mondá meg, ki is valóban keresi kedvit, de más útját keresem fel, talám kitanolhatom. Adja Isten jó egészségben láthassam nagyságodat.

Drinapoly 28. Decembris 1678.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak alázatosan irám.

(*Oldalt irva*). Ez a porta pedig nagy csendességben vagyon most.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatoyhylacium Transylvanicum II. köt.*)

XVIII.

Mi az hatalmas és méltóságos budai vezérnek Ibrahim passának minden dolgaiban fő gondviselője és parancsoló fő kajmekámja lévén budai Mustafa aga Isten engedelméből.

Minden hozzánk illendő szolgálatunkat ajánlunk. Adja Isten mindenkor türhető jóakarattal és jó reminségben az hatalmas császárunkhoz legyetek.

Elvettük az levelit böcsületes fő Farkas Fábián és fő követek általa, és mindeneket megértettünk az leveletekbül, és

Digitized by Google

minden tehetségünk szerint forgolódtunk és szó szóval lettünk az hatalmas vezir Huszain passa mellett minden dolgotok felül; azután is ha elírkezik budai vezír urunk Ibrahim passa, azután eremest szolgálunk minden dolgotokban és mellettetek leszünk; csak kegyelmetek megzablázza az alattatok lévő hadakot, budai tartományban ne bocsássa kegyelmetek, mert nagy károkat teszik. Az hatalmas fővezír minthogy jóakarattal vagyon hozzátok, azírt köztünk is ne legyen valami ízetlenség, hanem mindenkor jóakarattal lehessünk egymáshoz, és minden dologban segítséggel és oltalommal; csak panaszokat ne küldjetek magatokra, mert hatalmas vezírünknek engedelme nincsen az szegénységnek kárt tenni. Isten mindnyájunkkal. Datum Buda die pinteken Anno 1678.

Jóakaró örömmel szolgál minden illendő dolgotokban.

Hátára jegyezve: Musztafa aga budai vezér fő kajmekámja levele, pro Anno 1678.

Kivül: Az alsó hadaknál lévő, fő generálisának, az tekintetes és méltóságos Veselényi Pálnak, az szomszédságban jóakaró urunknak nagy böcsülettel adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIII. köt.*)

XIX.

Celsissime Princeps Domine Domine Nobis clementissime.

Humillima fidelique obsequiorum nostrorum in gratiam Celsitudinis Vestrae submissione praemissa.

Isten nagyságodat virágzó hosszú élettel s szerencsés országlással áldja meg szívesen kivánjuk. Nagyságodat, mint kegyelmes urunkat kelleték sok országos gondjai között nagy alázatosan búsitanunk. Ez elmúlt napokban vévén az nagyságod méltóságos levelét, melyben kegyelmesen parancsolja, hogy dolgainkrúl tovább való kegyelmes dispositióját nagyságodnak követ atyánkfiai ő kegyelmek által itt Debreczenben várjuk, mely nagyságod kegyelmes parancsolatjának, az mint az többinek is, mi is engedelmesek akarván lenni, resolváltunk vala nagyságodnak, hogy az nagyságod kegyelmes

Digitized by Google

parancsolatja szerént innét, avagy (ha az szükség innét való kimenetelre kénszerit) az körül való helyekből ki nem megyünk, követ atyánfiai megtéréseket várván; azonban tegnap franczia generalis Boham uram, más egy Ferjel nevő obersterrel jövén gróf uram ő nagysága szállására, jelenték, hogy az ő hadok fizetetlen lévén (kiknek is hét holnapi fizetések vagyon hátra) rebelliót akarnak inditani, sőt egynéhány százan öszve is esküttek, hogy ők megveszik az tiszteken az magok fizetését és az némethez állanak, semmiféle hadok szót nem akar fogadni, csak az fizetést kivánja, az mint hogy már izentek is nekiek fenyegetőzéssel, és ha ők közelebb Lengyelországhoz nem mennek, az pénzhez nem bizhatnak, sőt nem tudják, mire vélni, még csak levelek sem jő Lengyelországból; azonban ím az tél Isten segitségéből majd elmulik, ha télben ők az magok hadok supplementumárúl nem gondolkodnak, tavaszkor, mikor az operátióhoz kellene fogni (ha az armistitium felbomol) késő ehez kapni, melyre nézve is bizonyos officereket kell beküldeni, az kik hadat fogadjanak, ő nálok olyan szokás lévén, melyhez képest ők egyátaljában, vagy megyünk el mi vélek, vagy nem megyünk, de ők ezen indifilcutások megorvoslásáért csak bemennek az német adta quartélyokban, kivánták tülünk, mi akarunk-é vélek egyet érteni, nem-e? Mi az nagyságod kegyelmes parancsolatjával mentvén magunkat, midőn láttuk csakugyan megátalkodottság alatt, halasztottuk mára, hogy több atyafiakat öszve gyüjtvén, proponáljuk közönségesen, és communi consensu cselekeszünk, az mit cselekeszünk. Ezzel ők elmenvén gróf uram ő nagysága szállásárúl, az mai napot sem várták, hanem még éjfélkor az készülőt megverették s elkészültek mindnyájan, hogy ők egyátaljában mindjárt csak mennek; mely gróf uramnak ő nagyságának értésére esvén, mindgyárt generalis uramhoz küldött ez nagy hirtelenségnek tudakozására, és kérni, ne siessen, várjuk meg az nagyságod kegyelmes resolutióját avagy legalább még magunk öszvegyülvén, discurráljunk, mi tevőknek kell lennünk; nagy nehezen menvén arra, hogy addig már várakozik, mig magunk között beszélgetünk, s mit resolválunk, félelmét kifakasztotta, hogy ő egyátaljában inkább megyen el, hogy sem magát az hadával meg-

Digitized by Google

ölesse. Gróf uram ő nagysága öszvegyüjtvén bennünket, egész sereggel mentünk ő nagyságához, reménkedvén neki, hogy ne praecipitálja igy az dolgokat s elmenetelit, hanem legyen várakozásban az nagyságod kegyelmes resolutiójáig, de végre csak egy heti várakozást sem impetrálhatván tőle, állatván azt, hogy az ő hada s becsülete az várakozás miá el nem veszhet, tudván azt hogy az neki számadásában jár, és hogy műhelt Lengyelországhoz közel érkezik, magát Ferjel uram beküldi; az ki is biztatja, hogy csak az maga becsületire is ilyvóban legalább húsz vagy harmiucz ezer tallért talál, és hogy közel lévén annál inkább folytathatja dolgait. Mivel penig veszedelmesnek s becstelennek ítiltük mi is közönségesen tőlök való megvalásunkat, kiket is nagy igygyel bajjal nyerhettünk meg, tudván azt, mind török mind német előtt az mi kevés tekintetünk vagyon, attül vagyon, hogy látják azt, nemcsak reájok szorultunk, hanem vadnak még más keresztyén királyok is, az kik segitenek bennünket, s elhitetvén azt magunkkal, nagyobbat vétünk véle, ha mi vélek el nem menvén, ők magokban vagy az német miá veszedelemben esnek, vagy csak bemennek Lengyelországban és igy ez az francziai s lengyel királyok succursusi nélkül végképen elesünk, hogysem ha elmegyünk vélek, noha nagyságod kegyelmes parancsolatja ellen, de elhivén azt, hogy nagyságod ez helyes ratiónkat bölcsen ponderálván és ily nagy extremitásokat látván, mint jó kegyelmes urunk ez arán. való neheztelését rólunk elvenni kegyelmesen méltóztatik; erre nézve Isten segitségéből holnap után ugy mint 5. praesentis megindulunk, útunkat dirigálván Erdődszáda felé, nem egyébért, mert az közelebbvaló út más felé volna, hanem hogy az alatt mig azon quartélyokban beérkezünk, az útban nagyságod kegyelmes parancsolatját annál inkább vehessük, melyre nézve lassan is megyünk csak állongva. Nagyságodnak azért mint kegyelmes urunknak nagy alázatosan esedezünk megtekintvén kegyelmesen ez nagy elkerülhetetlen kéntelenségünket, rólunk elvenni neheztelését kegyelmesen méltóztessék. Istennel bizonyitjuk, ha ez az idegen had békételensége nem volt volna, nagy kész szivel készek voltunk volna nagyságod kegyelmes parancsolatjához alkalmaztat-

Digitized by Google

nunk magunkat, várván nagy alázatosan tovább való kegyelmes dispotitióját. Azonban szintén mostan érkezének hozzánk onnan felül az hegyaljai városokrúl emberséges szegény atyánkfiai, az kik az egri töröknek rettenetes holdoltatásokról tudósitanak bennünket, többire az Beczkédig minden várost és falut felírtanak és hódolásra kénszeritik, s nevezetesben az egész Hegyalját, mely is ha az mi szegény nemzetünktől elesik, kegyelmesen megitílheti nagyságod, mely megbecsülhetetlen kárban esik szegény nemzetünk, ez mind az fényes porta, mind az budai vezér biztatásinak és az mi közönségesen való sohajtásunknak ellen lévén, nagyságodnak mint kegyelmes urunknak nagy alázatosan könyörgünk, méltóztassék kegyelmesen ez nagy elviselhetetlen veszedelmet orvosolni, irván mind az budai vezérnek, mind egri passának felőle, de legfüképen az fényes portára; ha ez kegyelmes urunk mind igy lesz, mi haszna, hogy mi közönségesen az fényes portához ragaszkodtunk? Minket arra leginkább vitt az az ok, hogy láttuk, másképen az szegény hazánk meg nem maradhat; már Szabolcs, Szatthmár vármegyét az oltalom szine alatt éppen meghódoltatta, ha Zemplén s több vármegyék is s nevezetesen az hegyaljai városok oda lesznek, az melyek az mi földünknek kincses tárházai voltak, igen kevés marad az hazában. Ez iránt is nagyságod kegyelmes rólunk, igaz hiveirül való gondviselését elvárjuk s magunkat egészen nagyságod kegyelmes gratiájában ajánljuk. De cetero Celsitudinem Vestram diutissime foelicissime regnantem valere desideramus. Datum in Oppido Debreczen, die 3. Januarii 1679.

Celsitudinis Vestrae

Humillimi ac obsequentissimi servi ac fideles
Comitum, Baronum, Magnatum, item et Nobilium totius denique Equestris ac Pedestris Ordinis militum pro Deo et Patria militantium Universitas.

Levelünk megadó nemzetes Dajka István urunktól nagyságodnak szóval bővebben izentünk, alázatosan kérvén

Digitized by Google

ezen dologrúl való informatioját meghallgatni és tudósitásának hitelt adni kegyelmesen méltóztassék.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvanie, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Nobis clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

XX.

Murád Giráj szultán.

Messiás vallásán levő Erdély országának fejedelme Apafi Mihály nékünk jóakaró szomszédunk, — Isten kegyelmedet hatalmas győzhetetlen török császár fényes gratiájában sok, sok esztendőkig jó egészségben tartsa meg.

Régi szokásunk az, hogy minden esztendőben a német császár jóakarónkhoz expediáljuk meghitt hivünket követségül látogatásnak okaért; a mikor követeink Erdély országán szoktanak általmenni. Ez okáért ha követünk Isten kegyelméből oda kegyelmedhez érkezik, az mi tekintetünkért késértesse által birodalmában az szokás szerint a határig, késérőket és posta lovakat adatván addig néki, hogy békességesebben járhassa meg előtte való útját minden akadályoztatás nélkül. Kiért mi is minden hozzánk illendő chámi kegyelmességünket ajánljuk kegyelmednek. Ezek után adja Isten, ezen követünk és levelünk találja kegyelmedet szerencsés és boldog órában.

Költ Gögszu nevü helyben. (P. H.)

Kegyelmed jóakarója szolgál

Murad Giráj
kirimi tatár chám.*)

Kivül: Murád Giráj tatár chám Bécsben küldött követe hozta levél. Ebesfalva A. 1679. die 10. Januarii.

(Törökből; eredetije az erdélyi k. kormányszék levéltárában.)

*) Részben az eredetihez csatolt egykorú forditás szerint.

Digitized by Google

XXI.

Illustrissime Princeps, Domine Domine nobis observande.

Hogy Isten nagyságodat kedvesivel együtt kévánata szerint való jókkal áldja, szüből kévánjuk.

Ez mostani alkalmatossággal küldvén be az nagyságod látogatására nemzetes Parvulus öcsénket: kévánjuk Istentől, találja nagyságodat jó egészséges életben s örvendetes állapotban kedvesivel egyetemben. Mi is Istennek kegyelmes gondviseléséből még eddig, az nagyságod szomszédságos s atyafiui szeretetből származott szolgálatjára türhetőképen élünk, melyet nagyságod felől is gyakorta hallani kévánjuk. Az mi pedig az köztünk való szeretetet s szomszédságot illeti, annak bizonyitására s erősitésére küldetvén megemlitett hivünk, nagyságodhoz érkezvén, az miket fog mondani, nagyságod adjon teljes hitelt, és mentől hamarébb lehet, nagyságod küldjen egy olyan becsületes hivét, az kivel fundamentomosan tractálhassunk, s az nagyságod dolgait jó karban állithassuk, melyek, hogy tovább haladjanak nem itiljük képesnek lenni, mivel az ellenkezők nem alusznak, nagyságod bölcsen megitilheti etc. Ezek felett az mire fogja öcsénk nagyságodat fárasztani, szomszédságos szeretettel kérjük, jóakaratját abban tőlünk ne tagadja, az mely nagyságodnak semmi ártalmára avagy kárára nem lészen, sőt mentől hamarébb hála adással nagyságodnak recompensálni el nem mulatjuk. Más nagyobb avagy hasonló dologban igyekezünk nagyságodnak jóakarattal lenni. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum in sede nostra Bukurest, die 21. Januari Anno 1679.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Vicinus et Amicusque benevolus. *(Oláh aláirás).*

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino et Vicino nobis Colendo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredet levelekben XXIV. köt.*)

Digitized by Google

XXII.

Illustrissime Domine Comes, Domine mihi colendissime. Salutem ac servitiorum meorum semper promptitudinem.

Illustrissimae Dominationis Vestrae literis Debrecino sub dato 26. die praeteriti mensis Januarii ad me exaratis eo quo par est honore acceptis, in omnibus punctis, clausulis tenorem intellexi. Quod attineat Illustrissimae Dominationis Vestrae servitoris Domini Jacobi Posonii praesentiam, ea est grata, praesentia vero Illustrissimae Dominationis Vestrae multo magis esset gratior ac acceptabilior. Quod vero legationem et Vienna Generosi Domini Pauli Szalay adventum cum affirmatione Armistitii attineat, iisdem ex litteris intellexi. Absit ut per me vel per meos ansa rixae vel et hostilitatis alicui daretur, imo quod est officii bonae vicinitatis correspondentiaeque, hoc ipsum agere cupio. Absentia Illustrissimae Dominationis Vestrae (fatendum) multum hic in Divin causat nocetque, ego optarem magnoque fortunio putarem, si quo citius Illustrissima Dominatio Vestra comparere posset, nam et urgens necessitas hoc ipsum postularet Quod etiam provisionem hujus arcis Divin attinet, super omnibus esset estque necessarium, nam difficultates vel et defectus quam plurimi nullus existet, qui in talibus succurrat vel succurrere saltem velit; Deus avertat obsidionem arcis hujus, alias propter inenumerabiles defectus huic fortalitio magnum periculum imminere posset; nam quaecunque essent super omnia necessaria, desunt, aqua, lignum, panis et similia, de quibus utinam brevi plura. A Celsissimo Duce belli Galliarum Debetun reditum legatorum Hungarorum ex Polonia laeto intellexi animo, eo magis laetiori intelligerem adventus ipsorum fructum ac bonum eventum. Moram in quartirio ob certas rationes Illustrissimae Dominationis Vestrae intellexi, ut supra scriptum, quo citius grata esset praesentia Illustrissimae Dominationis Vestrae. Deus ad sit, ut quo citius posset sua necessaria bonum in finem deducere redireque feliciter. Vexilliferi mei discessum ad excellentissimum Dominum meum Generalem Dominum Boham intellexi, optarem utinam quantocius bona

Digitized by Google

ac desiderata resolutione una cum Illustrissima Dominatione Vestra redire posset, ita ut ego hinc mutari removerique possem. Unde rogo, Illustrissima Dominatio Vestra etiam conetur studeatque in hac re mihi gratificari. Ex conspectu tristi commiserationeque satis dignis quaerimoniis Domini Joannis Caposi Capitanei Ungarici intellexi, quod Illustrissima Dominatio Vestra in litteris ad ipsum expeditis contra illum super excessibus quibusdam conqueratur. Vere ac iuste conscientioseque testimonium adhibere possum, in omnibus iis est innocens, nam fidelitatem illius et latores curasque onerosas Illustrissima Dominatio Vestra fore coram experietur. His Divinae Clementiae Protectionique commendans Illustrissimam Dominationem Vestram, maneo

Eiusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae

Datum Divin die 4. Februarii Anno 1679.

Ad obsequia paratissimus Commendans Divinensis
Bernhard Szulten m. p.

P. S. Ratione Turcarum Captivorum in Divin existentium qualiter sumus jam aliquot vicibus requisiti per Capitaneum seu ut vocatur Bek Szeceniensem, quasi vero illos simpliciter hinc dimitteremus, capitivitateque ex hac eliberaremus testante hoc erga Turcarum Imperatorem fidelitatem; alioquin protestantur, quod si non eliberaverimus, nostros Divinienses, ubicunqae locorum reperiuntur, incaptivabuntur, et donec hic non dimittentur, loco horum Turcarum nostri intertenentur. Rogo itaque Illustrissimam Dominationem Vestram, hac in parte etiam diligentem habeat curam, componereque hoc negotium cum iis, quibus intererit, Illustrissima Dominatio Vestra dignetur. Credo interim per Dominum Kurczy de hac re jam esse bene Illustrissimam Dominationem Vestram informatam.

Kivül: Illustrissimo Domino Comiti, Domino Emerico Balassy de Gyarmath (titulus cum honore) Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.)*

Digitized by Google

XXIII.

Kegyelmes uram!

Negyedik holnapja az mióltátúl divini, vágh beszterczei és más azokhoz tartozandó jószágombúl elgyüvén, vagyok mindenen kivül, az ólta divini tiszttartóm Filekben az szomszédságban elszökött, ezer juhamnál többet és más szarvas marháimat az a filekiekkel elhajtván, jövedelmemet is felszedte vette, száz falumnál és falubeli részemnél több, kiknek nemhogy parancsolója sincs, annál inkább egy pénz jövedelmemet nincs kinek szedni, mindenem felfordult s vagyon rendetlenül. S itt is Debreczenben jóra nézve vagyok, töltöm időmet heában kisebbségemmel világ csudájára, mert én hiszem, senkinek sem parancsolok, fizetésem sincs, költök igen haszontalanúl.

Ez előtt azt mondák, hogy bátorságosabb útam lehessen az török végeken és párton küldjek Budára hitlevelért, nagy alkalmatlanságommal ajándékokkal oda is elküldtem tiz katonámat az budai vezérhez, válaszúl azt adta ő nagysága akképpen tihája is írt, bizvást mehetek, senki nem bánt.

Az napokban meg akarván Divinbe indulnom, hallatott holmi értetlen emberektül olyan beszéd, ha megindulok innét a had közül, felvernek s megőlnek, kisírtót pedig adni nem is akartak, melyre nézve is megtartózkodtam.

Nagyságodnak alázatosan panaszképen akartam jelenteni, én nem ez fejében állottam s hajtottam fejemet az magyar pártra, hogy mindenemet és jószágimat veszendőben hadgyam, annak semmi jövedelmét ne vehessem, hát miként íljek.

Az armistitiumot is azért csinálták mind két részrül, kiki dolgát láthassa, jószágában tekinthessen, magára gondot viselhessen ez frigy alatt.

Valakinek tetszik, kiki gyün s megyen jószágában, az ki hová akar, sétál fel s alá minden ember, én miért vagyok olyan szerencsétlen és elvettetett, hogy én nékem nem szabad, okát sem tudom, sem értem.

Miért állottam én az magyar pártra, sok és nagy okát adhatom, s ha kedvem nem volt volna az magyarsághoz, nem-

Digitized by Google

hogy magamat hoztak volna ide, de még az divini mezőben sem állhatott volna meg az tábor, és sok nem lett volna az ki lett, sokat is cselekedtek én reám nézve mások is, kiknek elöszámlálásában nem akarok unalmas lenni.

Miért fogadták tehát s Isten nevére esküttek, az mig két magyar lesz, Divíntül el nem távoznak, se él nem gyünek arrúl az földrúl, s nemhogy abban tölt volna valami, de még magamat is ennyi földre hitegettek s tartóztatnak itt minden igazság, jó rend és okosság ellen, elviselhetetlen kárommal.

Hogy azért az armistitium alatt én is mint más jámbor dolgomhoz és jószágomhoz láthassak:

Kérem nagyságodat alázatosan uti levelet küldeni és kisirőt Divínig parancsolni méltóztassék, senki más tudtomra nem kéredzett, kiki megyen szabadosan, én vagyok egyedül ilyen szerencsétlen, ezzel kell búsitanom nagyságodat. Száz lovasomnak és két száz gyalogomnak, az kiknek magam fizetek, mikor paraucsolni méltóztatnék nagyságod hópénzekrúl.

Erdélyben elmaradt jószágomrúl és jovaimrúl is igasságot tétetni cum restitutione meorum kérem alázatossan nagyságodat. Datum Debreczen 8. Februar. 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

Gróff Balassy Imre m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

XXIV.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi semper colendissime.

Si delationis contra me factio apud Vestram Celsitudinem coram alio Principe, cujus justitiae tot et tanta non potuissem videre specimina, falsitatem ostendere deberem, in majori anxietate remanerem; sed cum considero Vestram Celsitudinem etiam suis subditis suae personae et sui regni tranquillitatem perturbare volentibus, publicam justificationum viam denegare noluisse, non possum quin in certam spem adducar. Delatus sum apud Vestram Celsitudinem; me ex suis

Digitized by Google

ditionibus aufugere voluisse, sumpto argumento ab una cista mercatoris, quam in Poloniam transmisi, vtrum valeat argumentum, Vestra Celsitudo dijudicet. Sed sicut timeo, ne res aliter Vestrae Celsitudini relata sit, quam revera est, illam ipsi melius declarare forsan non erit poenitus ex proposito. Unus mercator Gallicus, qui spe lucri lactatus ex Polonia ad nostra castra sese contulerat, post regressum ab Eperiez, suas res in una cista satis magna in manibus Kuuariensis provisoris deposuit, intravitque Transylvaniam, unde ex gratia Vestrae Celtudinis et mediantibus suis salvi passus litteris, Poloniam revertendi consilium accepit. In passu vero Scoliensi, a nescio quibus Principis Radzivilii officialibus, equis vestimentis, pecuniis, et quod majus est, suis memorialibus spoliatus est. Isto casu perturbati ipsius socii effecerunt apud Excellentissimum Dominum Marchionem de Bethune, ut ad me daret ordinem illius mercatoris cistae in Poloniam remittendae. Occasio sese praebuit in discessu Illustrissimi Domini legati Vestrae Celsitudinis, equos currules ab Ilustrissimo Domino de Forval mutuo petii, totumque negotium Thesaurario nostri Exercitus commisi, (neque latuit tunc temporis Illustrissimum Dominum Generalem Theleky, egomet ipsi communicavi), adjunxeram etiam meum proprium famulum, ut in reditu praedictorum equorum per Kuuar reverteretur, et res ad meum Germanum Fratrem pertinentes, scilcet tentoria ceteraque apparamenta bellica, ad me in aula Vestrae Celsitudinis adferret, ut illa refici et restaurari curarem. Sed noster Thesaurarius primo et sine equis meum famulum et post equos recta ad Illustrissimum Dominum de Forual remisit, sic omnia mei fratris supellectilia apud Kuuariensem Provisorem remanserunt. Ille Vestrae Celsitudinis est famulus, est juratus, neque ut puto suspectus, Eamdem poterit informare, utrum aliter res sese habeant, quam ego Celsitudini Vestrae refero, et utrum minimum aliquod de rebus aut fratris mei, aut ex meis propriis transferri curaverim, vel saltem intenderim. Hoc unico testimonio contentus, multas varias oppositiones et contradictiones praetermitto, quae rei impossibilitatem satis ostenderent. Quid enim opus est praejudiciis, ubi testes loquuntur. Audeo dicere Vestrae Celstudini, secreti et perniciosi

Digitized by Google

negotiorum nostrorum inimici, non hoc contra me adinverunt, ut illud coram Vestra Celsitudine comprobarent, sciverunt se hoc efficere non posse, sed in eo laborarunt, ut me per aliquot dies et praesertim tempore consilii in diffidentiam Vestrae Celsitudinis adducerent, ne in talibus rerum nostrarum discriminibus, neccesitas forsan me cogeret ad quaedam Vestrae Celsitudim declaranda, quae in ipsorum confusionem cessissent. Satis mature hac de re fueram monitus, credebamque: per Magnificum Dominum Baló Aulae magistrum, tam ineptae criminationis fucum Vestrae Celsitudini detexisse. Sed sicut non possum non animadvertere Vestram Celsitudinem adhuc mecum, minus quam solebat antea, confidenter agere, hoc scripto meo honori, meae famae, et reputationi consulendum censui; non est enim mihi dubium, quando de rei veritate melius erit informata, quin debitam mihi justitiam reddere dignetur. Verum si cum tanto Principe mihi aliquomodo conqueri licet, credideram a duobus annis cum tali discretione in regno Celsitudinis Vestrae meme continuisse, ut ausus fuissem mihi promittere, delationem simplicem tantam in animo suo impressionem non effecturam. Si enim simplex delatio erit convictio, quis videbitur innocens. Sed forsan Deus hoc voluit, ut clarius ob oculis Vestrae Celsitudinis mearum actionum et intentionum rectitudo appareret. Humillime igitur deprecor Vestram Celsitudinem, ut suam indignationem suspendere velit, donec compertum habeat non ex meis verbis, sed ex testibus propriis suis famulis, si illam meritus fuero. Hanc gratiam ab ipso eo magis mihi polliceor, quo frequentius expertus fuerim, illi non minus recte hoc symbolum convenire, quam uni sapientissimo Imperatori: Audi et alteram partem. De reliquo Deus optimus maximus regnum Celsitudinis foelicitet, ipsamque ad sui nominis, honoris et gloriae augmentum diu vivere et regnare efficiat. Remaneo debita cum devotione et observantia

Celsitudinis Vestrae humillimus et obligatissimus servus
D. Reverend.

In Fogaras 27. Februarii 1679.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. vred. lev. XXIV. kötet.*)

Digitized by Google

XXV.

Joanes Tertius Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litbuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae Volhiniae, Kiioviae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czerniechouiaeque.

Illustrissime Princeps, grate Nobis dilecte. Cum aliqut ante annos et ante Regiam fortunam Nostram Illustrissima Princeps Rakotziana, certum et reale tam Originalis, quam accrescentis ab eo tempore summae debitum, iam hactenus Septingenta Millia Talerorum excedens, pro recompensatione Bonorum suorum in Regno Dacico relictorum, solenni eaque per Illustritatem Vestram et eiusdem Regni Dacici Status, Ordines, et Proceres subscriptâ Sÿngraphâ recognitum, in Personam nostram certis et legitimis conditionibus teransfuderit; prout id Illustritati Vestrae constare minime dubitamus; inter praesentis cum Potentissimo Turcarum Imperatore Pacis Conditiones, per Legatum Nostrum obtinuimus et hanc Conditionem, ut memoratum debitum per Illustritatem Vestram, eiusque Status et Ordiues Principatus Transilvaniae realiter et sine dilatione Nobis persoluatur. Eumque ad finem datum est mandatum, alias Ferman, a Serenissimo Imperatore Turcarum, quod per Copias authographas Illustritati Vestrae mittere voluimus. Non dubitamus proinde Illustritatem Vestram omni studio et conatu, tam pro amicitiae Nostrae conservatione, quam pro observantia Mandati Serenissimi Imperatoris id allaboraturam, ut fides Illustritatis Vestrae, eiusdemque Procerum obligatio tam justa et legitima reali Satisfactione eliberetur, ac debiti iam Nostri perque Pacta Serenissimi Imperatoris firmati indilata fiat persolutio. Nos vero posthac iusta habituri sumus motiva, ut Illustritatis Vestrae amicitiam eiusdemque benevolentiae propensionem quovis loco et tempore contestemur. Optime interim Illustritatem Vestram valere cupimus, prosperisque frui successibus exoptamus. Dabantur Grodnae die 28. Mensis Februarii Anno Domini MDCLXXIX-o Regni Nostri Anno Sexto.

Joannes Rex.

Digitized by Google

Kivül : Illustrissimo Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti grate Nobis Dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. kötet.*)

XXVI.

Joannes Tertius Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Volhyniae, Kiiouiae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Seueriae, Czerniechoviaeque, Illustrissimo Domino Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti grate Nobis Dilecto, Salutem et prosperitatis augmentum. Illustrissime Princeps. Litteras Illustritatis Vestrae per Spectabilem ac Magnificum Gregorium de Bethlen Consiliarium Suum intinum, Sedis Siculicalis Udhaureli, arcis denique Fogarasiensis Capitaneum titulo legati ad nos missum, eo gratiori accepimus animo, quo propensius Illustritatis Vestrae studium erga Nos testabantur ; quove sinceriorem conclusae Pacis cum Serenissimo et Potentissimo Turcarum Imperatore ferebant congratulationem. Concessimus et aurem benevolam eidem Magnifico Legato, eaque eiusdem memoriali, quod Nobis porrexerat, percepimus : Illustritatem Vestram, ut liberum Commerciorum exercitium inter vicinas easque amicas Gentes desiderare, ita iniuriarum, si quae acciderint, pensationem. Qua in re cum usitata Vicinarum Gentium ex praxi Commissarii ab utrinque sint designandi, qui de querelis Partium, earumque legalitate cognoscant, ac eas rite componant, mutuorumque commerciorum exercitium quam optime stabiliant, faciemus rem bonae amicitiae et vicinitate consonam, exque praesentibus Comitiis Commissarios eum ad finem assignabimus, idem facturum et Illustritatem Vestram minime dubitantes. Postremo in eodem Memoriali loco cum Nobis idem Illustritatis Vestrae Legatus repraesentaverit, in quanto discrimina Regnorum et Populorum toties praecipitetur salus, quoties mutua vicinas inter Gentes non fovetur opitulatio, necessario arbitramur Illustritati Vestrae illud praesentibus ex-

Digitized by Google

plicare, quod constanti hucusque coluimus amicitia; Nimirum non minorem Nobis fuisse semper, esse et in posterum fore ex Regia nostra persona amicitiae et propensionis erga Illustritatem Vestram, Vicinosque Nobis illos Populos curam, quam Diuis Antecessoribus Nostris Serenissimis Poloniae Regibus inerat: neque patiemur unquam a Nobis desiderari amici Principis officia, quoties res et occasio postulabit. Hisce cum declarationibus Magnificum Illustritatis Vestrae ablegatum a Nobis dimittentes, prosperrima quaeque Illustrati Vestrae, bonam valetudinem, fortunatos rerum successus, Dominiorumque eiusdem tranquillitatem et pacem ex animo desideramus. Dabantur Grodnae die 28 Mensis Februarii Anno Domini MDCLXXIX. Regni Vero Nostri Anno quinto.

Joannes Rex.

Kivül: Illustrissimo Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti, grate Nobis Dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. kötet.*)

XXVII.

Illustrissima Principissa Domina Soror, Amica et Vicina benevola.

Isten nagyságodat szerelmesivel együtt hosszas élettel áldja meg, szivből kivánjuk.

Nagyságod böcsületes hive Budai Péter uram és méltóságos levele által való látogatását böcsülettel vettük, jó kivánságáért Istentől bő áldást kivánunk mi is terjedni nagyságodra az méltóságos fejedelemmel ő nagyságával együtt, uralkodó székiben számos esztendőkig éltesse, gonosz akarói ellen erősitse, édes uramnak s nékünk is szegény ez hazának is javára, örömünkre és köztünk való szeretetünknek végig való megmaradására ajánlván Isten oltalmában nagyságodat. Datum in Bukurest, 3. Martii Anni 1679.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Soror, Amica et Vicina benevola. (*Oláh aláirás.*)

Digitized by Google

Kivül: Illustrissimae Principissae Dominae Annae Bornemisza, Dei gratia Principissae Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominae et Siculorum Comitissae, Dominae Sorori, Amicae et Vicinae benevolae.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. eredlevelekben XXIV. köt.*)

XXVIII.

Kegyelmes uram!

Fogarasból 12. praesentis Martii nagyságod nekem irt kegyelmes parancsolatját alázatosan vettem, és mindjárt az vezérnek szóló levelet az tihája által Vér Mihály urammal együtt megadtuk; szóval is instáltunk a nagyságod nevével legyen promotora nagyságod dolgainak az vezér előtt, ki is, minden jóakaratját igérvén szállásunkra bocsáta; azomban estve midőn vacsorán löttem volna, jöve hozzám Skerlet uramnak egy kis czédulája, melyben irja, ha vagyon még valami oly dolog, melyet szóval proponálni kellene az vezérnek, irnók le és adnók irásban be. Én azért az vezérnek szóló levélnek párját jól megolvasván, ebből egy conceptust formáltam és nagyságod kivánságat vékony elmém szerént a fönforgó dolgokhoz alkalmaztatván, a vezérnek ő nagyságának bekültdöttem. (Nagyságodnak is in veris paribus, his inclusis megküldöttem). Ma újolag hivatván bennünket kapura, Skerlet uram által izente az vezér, hogy irjuk meg nagyságodnak; már az porta annuált, hogy nagyságod magát az német császár és bujdosó magyarok között interponálván, tractálja az békességet, a több conditiók közé azt is inserálván, hogy az fényes portának ennyi esztendők alatt való protectiója haszontalan ne légyen; melyet is ha nagyságod véghez viszen (azt izente a vezér), az portán is halhatatlan emlékezeti lészen, s az magyaroknak is állandó securitást szerez; mert egyátaljában protectióját az porta a magyaroktúl elvenni nem akarja; úgy tractálja pedig a békességet, hogy addig semmit ne concludaljon, míg a portának értésére nem adja. Hogy pedig nagyságod is ezen dologban securusabb lehessen, az dolognak is mindenek előtt, a kiket illet, egész hitele lehessen, levél által

Digitized by Google

is asecurálják nagyságodat, mely mivel törökül vagyon írva, kértem azon Skerlet uramat, hogy forditsa deákra, hogy nagyságod ott is megfordittatván lássa ha egyez-é evvel a fordittással. Ha úgy vagyon, a mint Skerlet uram mondja, ez az egész dolognak merituma, mely nagyságodra bizattatott: Quo utilius Nationi Hungaricae et gloriosius portae fulgidissimae ita tractanda et etiam perficienda est pax.

Bizony kevés igaz hírt írhatok nagyságodnak; de higyje el, bizonyosan semmi jó hirek nincsen, most csak suttognak, még pedig igen titkosan, ha pedig jó hirek volna, bizony nem tilkolnák, sőt hirdetnék. Az vezér belső inasi között egy barátom vagyon, kitűl ma értettem, Galga szultán által ment volt a Neperen, de az rendkivűl való hideg miatt egyéb emberséget nem tehetett, hanem két palánkát (micsodás hely s erősség lehet az olyan nem tudom) vert fel, azzal vissza tért; az után hétezer tatárt küldvén el rablani, kétszáznál több vissza nem tért, mind oda veszett. Az vár fundálóban is kevés jött vissza, az zaporoviai kozákok miatt, kik continuo harmincz ezeren vannak, most felesége egynek sem lévén, az muszka császár fizetésén az véghelyek oltalmazására. Az kémek bizonyoson hozták, a muszka ötszáz hajót csináltatott, kibe száz kibe másfél száz ember fér, de hová akarja küldeni, bizonyosan nem tudják; ki azt mondja Krimben, ki azt, hogy annak az török várnak megvételére, mely az Fekete tengeren való passust őrzi. Valóban várnók nagyságod tudósitását az lengyel dolgok aránt, annak adván több hitelt, mint a melyeket másunnan értenek. Az adósság kérők kegyelmes uram engem minden órában többire szorgosztatnak, ez ideig az üdőnek és útnak nehézsége volt mentségem; ezután, ha még is kérik, bizony nem tudom mit mondjak. Isten nagyságodat boldog állapotban éltesse sok esztendőkig. Drinápoly 27. Mart. 1679. estve későn.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Szekhalmi András m. p.

P. S. Fogadta vala ugyon Skerlet uram, hogy az leveleket megforditja, de nem érkezett, hanem azt mondá, hogy az nagyságodnak szóló leveléből egészlen megértheti nagyságod, mi légyen merituma az vezér levelének.

Digitized by Google

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. etc. Nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XXIX.

Kegyelmes uram!

Nagyságod 15. Martii nekem irt levelében való engedelmet és adott licentiáját az divini váramban való menetelre megszolgálni igyekezem alázatosan.

Remélvén, hogy itt Túron és sarkadi quartélyombúl ide gyüvő útamban találok késéröt, semmi úttal se pénzért se kérésemért én késéröt nem találtam, nagyságod is levelében nem parancsolt késéröket, Döbröczömben fogadott gyalogim is, fizetésért is, nem akartak tovább quártélyban maradni, elunván az várakozást. Én is penig nagyságod licentiája nélkül nem akartam megindulni, és igy hórúl hóra való fizetésemért is többet mellettem meg nem tarthattam száz lovasnál, abban is elszöktek, nincs kivel Dívínben mennem, hanem holnap vagy holnap után Dívínben lévő hórúl hóra fizetett száz gyalogomért küldök, s mivel ennél is több kellének és sehonnét az jó magyarságot jobban el nem követhetem, mint Dívínbül ha többet nem is, legalább három száz lovast és három száz gyalogot kisértőnek is, s az jó magyarságnak bizonyitásáért is, mellém parancsolni kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék.

Mivel penig én az Dívínbe lévő franciáknak hittel fogattam, hogy attúl az naptúl, az mely nap Dívínbe mentek, megfizetek, akképen, az olta Dívínben és mellettem lévő gyalogoknak és lovasoknak négy hóra való hópénzt fizettem, legalább teszen két ezer tallért az is, az franczia had fizetésén kivül, meg adatni ezen költséget nagyságodat kérem alázatosan. Hiszem, ha én nagyságod hive ez magyar hadban nem állottam volna, ezen négy vagy ötezer tallér költség nélkül ellehettem volna, ennél penig az ötezer tallérnál sokkal többet tett csak az kit az Fileki hostátnak megégetésével, Bozók várának megvételével, Vigles várának megtartásával csak

Digitized by Google

eddig is cselekedtem; többet is számlálhatnék elől; az ki két százezer tallérnál több kárt tett az ellenségnek két hét alatt, megérdemli az öt ezer tallér fizetést: Dignus est operarius mercede sua.

Gróff Thököly Imre uram is rima-szombathi és gyöngyösi jószágomat, kit optimo jure acquiráltam törvényesen ő kegyelme atyjától s birtam is sok esztendeig, most az hadakkal ide ki lévén, egy néhány esztendőbeli adót meg vött rajtok hatalmasúl, holott soha törvénynyel se nyerte vissza, még is ugy sarczoltatta és adóztatta őket, az mint magának tetszett ő kegyelmének. Ha nagyságod igazat tétetni köztünk nem méltóztatik, én ezt ő kegyelmétül fel nem vehetem, s el sem viselhetem ez iránt való injuriámat.

Nemzetes Szalay Pál uram is most utóbbi bécsi jártában, az magyar nemzet követségében, ötven aranyamat költötte el, adná meg Szalai Pál uram.

Kapi Györgyné asszonyomnak is öt vagy hat esztendős korától felnevelt és pénzen tanittatott rezes gyalog dobosomat visszaadatni, kérem alázatosan nagyságodat parancsolni méltóztassék.

Erdélyben maradt jószágomrúl és javaimrúl most búsitani sem merem nagyságodat.

Nagyságodnak azon is alázatosan supplicálnék, mivel én dívíni várammal az magyar hadhoz tartozandó lévén, következik tehát, az az győzhetetlen török császárnak fejet hajtottam, és hívségében vagyok várammal együtt, s következik az is, nagyságod egyik kisebbik alázatos szolgája és híve dívíni várammal együtt írnya méltóztatnék, kérem alázatosan nagyságodat az budai vezérnek és az egri passának is, hadd lenne vigyázások Dívínre, s akár fizetésemért, s akár nyereségért segitenének meg; ha megszállják, ugy látom, mindnyájan az török oltalmában maradhatunk meg, és szomszédságokban lévén Dívín, ha ők meg nem segílnek, más mód nincs Dívínnek megmaradásában. Datum Túr die 3. Aprilis 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

Gróf Balassy Imre m. p.

Digitized by Google

Ez alázatos supplicatiómmal küldtem ez levelem praesentáló szolgámot nagyságodhoz nemzetes Palásti Menyhárt uramat. Kegyelmes választ várván nagyságodtúl.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. II. köt.*)

XXX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Spectabilis ac Generose fidelis, Nobis sincere dilecte, salutem et gratiam Nostram. A fényes portára expediált postánk udvarunkban megérkezvén, kegyelmedet a dolgokról melyekkel jött, míg udvarunkhoz jő, addigis akarók tudosétani; melyeket, miben légyenek, fővezér ő nagysága, kihája és Mauro Cordatus uram hozzánk küldött leveleknek copiájokból (kiket kegyelmednek ez levelünkben includáltunk) általláthat; azon dolgok felől, Isten kegyelmedet udvarunkban hozván, bővebben consultálódunk. Itt mi keveset mulatunk, ismét Fogarasban visszamegyünk. Tartsa Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in Curia Nostra Komana die 7. Mensis Aprilis 1679. M. Apafi.

Kivül: Spectabili ac Generoso Wolfgango de Bethlen Consiliario Nostro intimo Comitatus Albensis Transilv. Comiti Supremo ac regni Cancellario etc. Fideli Nobis sincero dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXI.

Instructio pro Generoso Ladizlao Vajda Aulae Nostrae Familiari ad Sacram Caesaream Regiamque Majestatem Ablegato, Internuncio Nostro Fideli Nobis dilecto Anno Domini 1679 die 16. Mensis Aprilis data.

1. Utját mentől hamarébb lehet éjjeli nappali serénységgel continuálja.

Digitized by Google

2) Szakmártt és egyébütt is, a kiknek kivántatik, levelünket praesentálja, szónkkal őket köszöntvén.

3) Kassán Leszlinek szóljon felőle, Böszörményből minémü nagy alkalmatlanságot követnek el szegény debreczenieken, rájok ütnek, házakat felvernek, praedálnak, ládákat hasogatnak; hogy azért az olyan cselekedeteket refraenálják, nevünkkel azon kell kérni; sőt hogy a megkárositottaknak satisfactialjanak, instálni kell felőle. E mellett eleitől fogva római császároktól confirmáltatott privilegiumok ellen mesteremberek az ő felsége kassai kamarajától háborgattatnak, melynek is orvoslását sollicitálni kell.

4) Bécsben felmenvén, és kit kit szóval nevünkkel illendő becsülettel köszöntvén, jelentse meg azt, minémü sok fáradságunkkal és költségünkkel igyekeztünk légyen a magyari dolgoknak megcsendesitésében, és annak az megemésztő tüznek, melyből egész Magyarországnak, s közelebb lévő egész szomszéd országoknak végső és utolsó romlása következhetett volna, s annyira segitett Isten bennünket azokban az állapotokban, hogy már ne legyen sehonnan semmi oly akadály sem, mely miatt a jó egyességre való útak és módok elrekesztethetnének; szükség azért, hogy a tractára való hely és oda expedialandó méltóságos rendek denomináltassanak.

5) A hely felől azon kell lenni, hogy Szakmár legyen. Melynek hogy ha okát kérdik, mondhat ilyeneket: Erdélyhez közelebb lévén, mivel rend szerént való posták erre nincsenek, hamaréb értethet a tudósitassal minden dolgokról, ő felségének penig Szakmártól fogva egész Bécsig mindenütt rendelt postái vadnak, hamarébb megjárhatják; de ha Erdélytől távolabb lészen, innen később érkeznek a válaszok. 2) Azt is megmondhatni, hogy mivel az ilyen nagy dolgok kevés nap alatt nem szoktak végződni, inkább lehet a mi comissariusunkra provisiónk Szakmárra: Ha pediglen távolabb lészen, a helyek is igen puszták lévén, Erdélyből sem segithetvén, semmiképen a tractát nem continuálhatják a mi commissáriusink.

6) Meg kell azt is a magyar uraknak jelenteni, hogy a magok jövendő javáért, securitásáért azon szorgalmatoskodjanak, hogy a comissáriusok közt magyar urak is legyenek,

Digitized by Google

mert a nélkül mi formán lehessen jól a magyarok részéről a tracta, azt akár ki is megitélheti. Ezen dolgot jó móddal Hochernek is értesire kell adni. Azt is megjelentse, hogy a bujdosó magyarok közül vagy ketten lésznek jelen a tractán, kiknek is hasonló securitas kivántatik ő felsége subscriptiója alatt költ levélben.

7) Ha kérdik vagyon-é engedelmünk a portától a tractára, azt bátran megmondhatja, sem portától sem másunnan nincs akadály, mely miatt bátran nem tractalhatnánk a magyarok dolgáról.

8) Ha kérdezik, kik lesznek részünkről commissáriusok? megmondhatja azt, hogy ahoz képest lesznek innen, a mint meg fogjuk érteni onnan felül kik lesznek deputálva.

9) Azon pedig szorgalmatosan rajta kell lenni, hogy bona forma császár pecséte és tulajdon maga keze subscriptiója alatt hozzon assecuratiót a tractára kiküldendő comissariusinknak, ugy hogy se titkon se nyilván semmi szín és praetextus alatt azoknak bántódások, kedvek ellen való tartóztatások nem lészen, hanem libere et secure dum et quando voluerint mehetnek, jöhetnek. tractálhatnak, külömben innen comissariusink ki nem indulnak.

10) Szükség pediglen, hogy indulásoknak idejét és a személyeket jó idején értésünkre adják, hogy mi is ahoz képest tehessünk reudelést a mi részünkről.

11) Hogy pedig ez a dolog vel in toto vel in parte következendő diactára halasztassék, a bécsi resolutio szerént, abban semmiképen mód nincsen, meg kell jelenteni, mert oly materia ez és oly kárban forgó állapot, hogy az ur Isten ingyen való kegyelmességéből nyitott útat erre, ugy hogy ez az alkalmatosság többé soha elő nem fordúl, és ennek halasztásával akadályok olyanok gördülnek elő, melyek az egész dolgot nem csak megakadályoztatják, de el is metszik az egész keresztyénségnek nagy kárára, Magyarországnak közelebb végső romlására.

12) Azt sem kell elfelejteni, hogy Máramaros vármegyével s a mi huszti jószágunkkal is minémü alkalmatlanságokat követnek el az felsége ditióiban, a sóval kereskedő szegény embereket, kiváltképen sójók eladása után, megfoszt-

Digitized by Google

ják, marhájókat és egyebeket elveszik. A harminczadokat és vámokat annyira felverték, hogy teljességgel a sónak kereskedésétől meg kelletik szünni, melyről requirálták ugyan az ő felsége kamarás tiszteit, de mind eddig is semmi válasz felőle nem tétettetett; instálni kell azért a bécsi udvarban ennek megorvoslása felől. Datum in Arce Nostra Fogaras Anno, die et mense ut supra notatis.

M. Apafi m. p.
(P. H.)

P. S. Az Szilágyságra is a szakmári tisztek kemény fenyegetőzéssel kiírták, hogy minden falubéli bírák Szakmárra bémenjenek és parancsolatjokat kövessék. Azomban rajtok újabb újabb excursiókat követnek el, javokat prédálják, marhájokat hajtják, magokat ölik, vágják, holott a Szilágyság és azok az vármegyék eleitől fogván Erdélyhez valók voltak, most is ide valók; hogy azért aféle insolentiák prohibeáltassanak és a károk refundáltassanak, mind Leszlit, mind az udvart meg kell találni felőle.

Hasonlóképen vagyon Kővár vidékének is dolga; melyről is emlékezni kell, mert egyátaljában mi azt meg nem engedjük, hanem kölcsönt adunk ha nem refraenaltatik.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Nem akarók ez alkalmatossággal is elmúlatni, hogy nagyságodat, mint jóakaró kedves atyánkfiát, ez levelünk által meg ne látogassuk, kévánván Istentül, találja nagyságodat kedvesivel együtt szerencsés boldog órákban, virágzó uraságban, tiszta szüből kévánjuk. Emellett ez levelünk pracsentaló Velicsko Kosztin fölovászmestertünköt, meghütt bőcsületes hivtünköt, kelleték nagyságod látogatására kiküldenünk; nagyságod megbocsásson, hogy eddig is rég olta meg

Digitized by Google

nem látogattuk, oka az, hogy miolta örökös lakó helyünkben az hatalmas győzhetetlen császárunknak kegyelmes akaratjából birodalmunkban meghozott, sok külömb, külömbféle dolgaink lévén, azért kellett elmúlatnunk, hogy mindeddig nagyságodat meg nem látogathattuk; de mindazonáltal nagyságod ezután is tartson előbbi jóakaró szomszéd atyjafiának, igaz hütbeli mintegy testbeli jóakaró atyjafiának és feljebb megnevezett követünk szavainak mindenekben adjon hitelt, az mint az nagyságod előbbi atyafiságát megtapasztaltuk volt, ezután is azont kévánjuk. Mi is életünk fogytáig megtartjuk. Ajánlván ezzel Isten gondja viselésiben nagyságodot. Datum Jasis die 26. Mensis Aprilis Anno Domini 1679.

Ejusdem Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Frater, Amicus et Vicinus benevolus:

(Oláh név aláirás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi, Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Fratri et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

XXXIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Debito honore acceptis perlectisque litteris Celsitudinis tuae, quae exponi Dominis nostris optabat diligenter exposita fuere, et occasione reditus exhibitoris litterarum. Nostris obsequijs ips(am) prosequi voluimus, quam de continua erga ipsam observatione nostra certiorem facientes, a Deo ter optimo diuturnam illi valetudinem ac prosperitatem apprecamur.

Datae Constantinopoli 1679. 30. Aprilis S. V. *(stilo veteri.)*

Celsitudinis tuae Deditissimus servitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXIV. kötet.*)

Digitized by Google

XXXIV.

Kegyelmes uram!

Nagyságod kegyelmes parancsolatját együtt az tállyaiak levelivel alázatoson vettem. Mind az tállyaiak dolgárúl s mind Nagy-Szőllős és Bánya vidékin való rablásokrúl s egyéb végbeliek insolentiájokrúl törökül supplicatiót írattam a füvezérnek, melyet a tihajának praesentáltam, kírvén jó választ szerezzen. Sok várakozásink és instantiánk után is egyéb választ nem obtineálhattam, hanem Skellic uram által azt, hogy immár nagyságodra committáltatván az tracta, annak alkalmatosságával az az hódoltatások és rablások sopiáltatnak, s egyéb idevaló dolgokban is jelen lívén Keczeli uram, nagyságodat ő kegyelme minden dolgokrúl tudósitja. Isten nagyságodat sok esztendeig szerencsés országlásban tartsa meg. Konstantinápoly. 1679. 10 Mai.

Nagyságod alázatos szolgája

Vér Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem ő nagyságának, nekem igen jó kegyelmes uramnak ű nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXIV. kötet.*)

XXXV.

Kegyelmes uram!

Jóllehet értésemre esett az vezér emberének nagyságodhoz expediáltatása, de nem lévén levélvivő emberem, azért nem tudósíthattam nagyságodat felőle. Azomban akarék nagyságodnak ilyen itt való difficultást értésére adni. Az ur Naláczi uram Drinápolyban kért volt az adó supleálására egy Memhet csaus nevű töröktől tiszenhárom erszény pínzt, ígérvén arra három holnapig öt erszényt, és ha három holnapra meg nem adhatnók, a mennyi üdő elmúlik a szerént nevekedjék az interes is; én ismét ugyan Drinápolyban az komornyiktól kész pénznek megadására erőltetvén, azon

Digitized by Google

csaustól kellett kérnem két ezer tallért, hogy interesben vethessem a torkában, mivel igen fenyegetett, a mint nagyságodnak azelőtt is megírtam; mely két ezer tallérra kellett volt igérnem negyvenöt napig nyolczszáz tallért, és ha akkorra meg nem adhatnók, az is a szerént nevekedjék, a mennyi ideig meg nem adhatjuk. És noha Keczeli uram mind a két rendbeliről, ugy mind az három holnapig az tizenhárom erszényre az öt erszényt, az negyvenöt napig pedig az kétezer tallérra a nyolczszáz tallért megadta; nem lévén maga jelen a török, mivel Drinápolyban maradott volt betegen, nem istöttek szót akkor több interesről, de már az ördög ide hozván, rajtam sokat importunuskodik, és azt mondja, a tizenhárom erszény pénznek megfizetése négy holnapra haladott, azért még kíván nyolczszáz harminczhárom tallért, az kétezer tallérnak megfizetése pedig az negyvenöt napot superálta harmincz nappal, arra kér ötszáz húsz tallért, az alkuvás szerént tévén a computust. Én néki egyéb választ nem adtam, hanem csak azt, hogy nagyságodnak megírom, és mi válaszom jő, értésére adom; ő csak mind untalan törvényre sollicitál, és nagy nehezen kértem hogy várakozzék, míg nagyságodtúl válaszom jő; talám jobb volna kegyelmes uram alkuvásban indulni véle, talám felét elengedi, mert ha kadia eleiben kél a dolog, bizony nem hiszem, hogy mi nyerjünk; most itt a ki adhat, annak van igazsága, már voltam a legfüvebb itélőmester előtt egy szegény rab dolgában Vér Mihály urammal együtt, de bizony nem nyertük mi meg a pört, de similibus idem est judicium. Mindazáltal nagyságod kegyelmessége mit parancsol én mindenekben ahoz tartom magamat. A lengyel követ ide érkezett tizenötöd magával, a király secretariusának mondják lenni, még audientiája nem volt; azért mondják hogy jött, hogy értésére adja ezeknek, hogy a királylyal tött békességet az ország is acceptálta. Noha a császár s vezér nem mennek táborban, de egyéb rendeket inkább mind elküldöttek, kit a tengeren, kit szárazon az vár épéteni, s ma is mind egyre hajtják a kik elmaradtak. Az muszka követ tisztességes arestumban vagyon, senkit hozzá nem bocsátanak. Béldiék igen nagy szorúlásban vannak, csak nem régen a mentéjét is eladta; bizony kegyelmes uram én ugy hiszem,

Digitized by Google

Erdélyből tartják pénzzel, mióta ide jöttünk is, értettem bizonyoson, egy feketében lévő görög, szakál hagyatott, ment volt Jedikula kapújában, és kéredzett bé, de nem bocsátották; alig ha a görögöknél pínze nem maradott neki s talám annak az interesét hordják be neki; most itt semmi oly bizonyos hírek nincsenek, ha mit írhatnék, s lészen ki által, tudosítom nagyságodat. Az ur Isten nagyságodat örvendetes boldog uralkodásban éltesse sokáig. Constantinopoli 25. Junii 1679. Nagyságod alázatos szolgája

Szekhalmi András m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. etc. Nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Mnzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti level. XXIV. köt.*)

XXXVI.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes urunk

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettük, minémü tetszésünk légyen abból a dologból, fővezérnek concipiált nagyságod méltóságos nevével való levelünk minutájából kegyelmesen megláthatja nagyságod. Nékünk kegyelmes urunk úgy tetszenék, hogy Sárosi uramat is kellene tudósitanunk azokról, melyek az mostani törökök levágásoknak alkalmatosságával estenek, hogy ő kegyelme is tudná mihez tartani a portán magát. Nagyságodot bövebb irásunkkal nem terheljük. Ajánljuk Isten oltalma alá nagyságod életét. Datum in Keresd die 2. Julii Anno 1679.

P. S. Kegyelmes urunk nékünk igen veszedelmeseknek tetszenek a mostani állapotok. Szükség azért, hogy nagyságod most mnnkálkodjék ezeknek lecsendesitésére, mert félő, hogy végképen való romlás és nagy gonosz ne következzék nagyságodra s az hazára. Nagyságod alázatos hivei szolgái

Bethlen Farkas m. p.
Bethlen Gergely m. p.
Nemes János m. p.
Mikes Kelemen m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXVII.

Messias vallásán lévő hatalmas császárunk őstül maratt Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály nekünk jó akarónk, köszönetünk után kivánjuk, hatalmas császárunkhoz való hüsége állandó legyen.

Az mostani alkalmatossággal, ide hatalmas császárunk fényes portájára expediáltatott német császár követének szavaiból értettük, hogy az magyar nemzetnek minden szándéka és akaratja az, hogy a német császárral megbékéljen, de az erdélyi fejedelem (ugy mond) ezt meg nem akarja engedni, sőt abban a dologban forgolodó nemzeteknek némely nagy rendeit megfogatta s maig is fogva tartja, ilyen panaszt töttenek. Igy lévén a dolog, nem a mi parancsolatunk, és intésünk szerént cselekedett kegyelmed mert mi is azt javallottuk s parancsoltuk is egyszersmind, hogy hatalmas császárunk fényes portájának kárára s böcstelenségére, kiváltképen penig a frigy kötése ellen a dolog nem lévén, tehát azon igyekezzék, hogy azon magyar nemzetnek minden közönséges jó dolgaiban legyen jó fautora és mediatora; úgy látjuk hogy kegyelmed vádoltatik és nagyobb okot szolgáltat a magyaroknak az németekkel való veszekedésre. Azért többé azt ne kövesse, ha úgy vagyon, hanem teljes tehetségével azon legyen, hogy azon nemzetet békéltesse meg a római császárral, tudósítván bennünket is az alkalmatosságokról ottan ottan, és minden ellenkező dolgokat eltávoztatván, mely miatt is hatalmas császárunk fényes portájárúl kegyelmedre harag ne görjedgyen, sőt azon jónak elkövetésére minden kegyelmességünket várván, más külömben ne cselekedjék. Constantinápoli

Fővezér Musztafa. m. p.

Kivül: Fővezér Musztafa passa levelének forditása die 2. Julii, Anno 1679.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély ered. levelekben XXIV. köt.*)

Digitized by Google

XXXVIII.

Minutae litteratum ad Supremum Vezirium.

Litteras Excellentiae Vestrae per ablegatum suum T. et T. mihi missas, ea qua par est animi submissione ac devotione recepi, et licet Excellentiam Vestram ex litteris nuper per Veredarium quendam ad Fulgidam Portam expeditis satis informatam putemus, mihilominus tamen breviter reponere ad ea, quae mandantur, operae pretium duxi. Quales querimonias Residens Germanicus nomine Regis sui contra me deposuerit, et quam subdolis ac falsis criminationibus me deferre non erubuerit, facile mihi persvadere possem, quorum mens et animus in id incumbit, qualiter me Fidelissimum Fulgidissimae Portae ministrum irretire possint. Equidem cum nullis verborum technis ac Lenociniis me a fidelitate Potentissimae Imperatoriae Majestatis avellere possint, ad fictas illas et nullo fundamento radicatas convertitur delationes. Quod igitur Ungarorum detentorum, quorum mentio in litteris Excellentiae Vestrae fit, negotium concernit, illos nos alio fine incaptivatos Excellentia Vestra sciat, sed quoniam diurnis nocturnisque laboribus in id intendebant, qualiter fideles Ungaros a fidelitate Fulgidissimae Portae avellere et Germano Regi me inscio reconciliare possent. Nisi detenti fuissent, intentionem suam facile in effectum deduxissent; hostilitatis alicujus ex parte Ungarorum conscius non sum, nec assensum praebui, nisi ipsi propria voluntate ducti talia attentare praesumerent; mei potius officii esset conquerendi de propriis Germanorum excussionibus ac depopulationibus, quas identidem speciali mandato exmittere in ditiones Transilvanicas solent. Quod autem tractatum cum Germanis attinet: ego juxta mandatum Excellentiae Vestrae Regi Germanorum obtuli, nec illum alienum prorsus ab illo offendi; licet duae res maxime ipsi obstare videantur. Prima locus tractandi, quem ille non alium, quam Viennam Austriae esse vult. Secundam. Quandoquidem dubitat, utrum tractare tantum vel (et) concludere quoque pacem velim, imo expressissime internuncio meo in aula Viennensi dictum est; tractatum meum libenter quidem

Digitized by Google

admitti, sed protrahendi temporis animo nil tale me suscipere debere, non equidem illos tanta vesania obrutos credam, ut rebus suis deesse aliquid vel eludi patiantur; satius itaque est tractatus non instituere sine conclusione, quam ignominiose vel rejici vel repelli legatos: alias quemadmodum frequenter, ita nunc quoque, Excellentiae Vestrae compromitto, me in omnibus tractatibus ita negotium accommodaturum, quo devotionem meam erga Fulgidissimam Portam Ottomanicam testatam reddere possim. Ungarorum autem mentes sub spe diutius retinendi nulla facultas . . . . . ad incitas equidem redacti, longoque bello exhausti, nulla ratione amplius cum summa illa egestate, qua premuntur, luctari volunt, sed tempori se accommodare coguntur. Qua de re Excellentiam Vestram saepissime certiorem reddidi, nunc quoque protestor, me non fore in culpa, si dura necessitatis lex in extremitatem illos compulerit, et mihi concludendae pacis de ipsorum negotiis denegata omni spe exciderint, et ad illicita media se converterint. Vestrae itaque Excellentiae mandatum cathegoricum humillime expeto, Eandemque diu feliciter valere desidero.

Hátára jegyezve: Fővezér Musztafa passa levelére való válasznak minutája. Anno 1679. die 12. Julii Albae.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erd. tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XXXIX.

A budai vezérnek.

Praemissis Praemittendis.

Nem tudjuk, nagyságodnak vagyon-é hirével, kiváltképen már egy darab időtül fogván váradiaknak minémü sok alkalmatlan cselekedetek légyen Erdélyország ellen, kiknek noha erős contractusok a hódoltság felöl kezünknél vagyon, de az ellen mindeneket elkövetni nem szünnek, rablásokat már oly helyeken is tesznek, hogy az erdélyi birodalomnak csak nem Lengyelország felöl való részét is rabolják, szerte széljel a hódoltságon is dúlnak, fosztanak, prédálnak,

Digitized by Google

sőt égetnek is, fegyverrel hatalmas császár őstől maradt Erdélyországára reá jönek, és mindeneket oly ellenséges képen el követnek, hogy akármely fényes porta nyilván való ellensége ellen is többet cselekedni nem kellenék. A fényes portáról nem egyszer volt parancsolatjok a váradiaknak, hogy velünk jó szomszédságot tartsanak, tőlünk is azon dolog felől száma nélkül megtaláltattanak a váradi vitézek, de annak semmi haszna nem volt, már annyira jutott a hódoltság dolga, sőt azon kül is Erdélybén sok helyek, hogy miattok falujokat pusztán hadták, egy lélek bennek nem lakik sőt nagyobb része végképen való elbujdosásra készül. Erdélyországa velünk együtt hatalmas császárunk hüségében ennyi fegyver zörgése között is megmaradott, fejünk fenn állásáig a mellől el sem állunk; de hogy a váradiak Erdélyországát, melyet a fényes porta eleitől fogva szabadságában megtartott s mem háborgatott, és a melynek gondja viselesére kezünkben botot adott s oldalunkra kardot kötött, elfoglalják, semmiképen meg nem engedjük. Kérjük azért nagyságodat szomszédságos jóakarattal és nagy bizodalommal, parancsoljon a váradiaknak, szünjenek meg a fegyverkezéssel, tartsanak velünk jó szomszédságot, egy urunk lévén: hatalmas császár, oltalmazzuk inkább egymást, ne veszekedjünk. Mi Erdélyországával együtt minden jó szomszedságra készek vagyunk, de magunkat mindenekben az Ali passa hit leveléhez tartjuk, melyekben hatalmas császárunk áldott fejére és menynek földnek teremtő Istenére megeskütt, hogy csak szintén azokat a jószágokat foglalja Váradhoz, melyek annnak előtte is oda birattattattak; ezek pedig soha Váradhoz valók nem voltak sőt Váraddal együtt Erdélyhez tartoztak; a mellől azért, és a váradiakkal való contractus mellől semmiképen el nem állunk: okot a veszekedésre mi nem szolgáltatunk, sem hogy alattunk valók adjanak, meg nem engedjük; de ha fegyverrel a váradi vitézek reánk jönek, Erdélynek határit hatalmas császárunk parancsolatja szerént efféle kóborlók ellen megoltalmazni el nem múlatjuk, s ha mi következik belőle, ne nekünk, hanem magoknak tulajdonitsák. A fényes portát is kénytelenek vagyunk ezen dolog felől megtalálni, ha ugyan nem szünnek a váradiak, tudván hatalmas császárunknak oly kegyel-

Digitized by Google

mességét hozzánk, hogy mindenkoron kapuját előttünk nyitva tartja, és törekedésünkre füleit meg hajtja, szomorúan elölle el sem bocsátja könyörgésünket, hanem kegyelmes választ ad kérésünkre. Ha pedig nagyságod ez alkalmatlan dolgokat megorvosolja, a mint hogy abban egész bizodalommal vagyunk, megtapasztalja nagyságod hogy érette háládatlanok nem leszünk. Éljen nagyságod hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig szerencsésen és jó egészségben.

Nagyságod szomszéd jóakarói.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XL.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kedves böcsülletes úr hive, nekünk szomszéd jóakarónk, Isten kegyelmedet hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára szerencsésen sokáig éltesse.

Ez levelünket megadó szolgánkat bizonyos dolgaink végett kelletvén Tömösvárra s Budára is küldenünk levelekkel, kinek ezen alkalmatossággal Lippa felé lévén útja, akarók kegyelmedet is levelünk és embernünk által meglátogatni, kévánván, hogy találják kegyelmedet szerencsés órában és jó egészségben! A mellett kelleték kegyelmedet megtalálnunk arról is, emlitett szolgánkhoz mostani útjában megkévántató jóakaratját mutatni szükségeshez képest ne neheztelje, késéröket is rendelvén melléje. Mely abbeli kegyelmed jóakaratját hasonló dologban való kedveskedésünkkel mi is kegyelmednek megkölcsönözni igyekezünk. Kévánván, hogy éljen kegyelmed hatalmas császárunknak hasznos szolgálatjára! Költ az mi fejérvári várasunkban 16-dik napján Szent Jakab havának 1679. esztendőben.

Kegyelmed szomszéd jóakarói

Apafi Mihály m. p.

Kivül: Hatalmas győzhetetlen császárunk kedves böcsületes ur hivének lippai vég várának és ahoz tartozó saczczogságoknak fő gond-

Digitized by Google

viselő bégjének a tekintetes és Nemzetes ..... *) etc. nekünk szomszéd jóakaró barátunknak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. köt.*)

XLI.

A váradi passának.

Praemissis Praemittendis.

Noha csak a napokban is a váradi vitézeknek sok alkalmatlan cselekedetek felől írtunk volt kegyelmednek, de annak mind ez ideig is hasznát nem tapasztaltuk, sőt mint most újjabban értjük, a váradiak ismét kijővén feltett szándékjokat tovább is vinni igyekezik. Mi az mint hogy eddig is okot Erdély részéről szolgáltatni az veszekedésre nem engedtünk, ugy ezután is meg nem engedjük; de hogy ha ugyan csak nem szünnek meg a váradiak, hanem fegyverrel reánk jönek pusztitani s határt foglalni, Erdélyországát hatalmas császárunk parancsolatja szerént minden kóborlók ellen oltalmazni igyekezzük, ha kin mi esik, Isten s ez világ előtt tudománt teszünk, magának tulajdonitsa; mert mi okot a veszekedésre se nem szolgáltattunk, se nem szolgáltatunk, de a magunkét nem engedjük. Nekünk ugy tetszik, egy urunk lévén hatalmas császár, jobb volna jó szomszédságot tartanunk és egymást oltalmaznunk, mint sem veszekednünk, kérjük is kegyelmedet, csendesitse a dolgokat, és a jó egyességre inkább mint veszekedésre igazgasa az állapotokat. Melyet kegyelmed jóakaratja által mihelyt megtapasztalunk, hitesse el minden bizonynyal magával, hogy érette háládatlanok nem lesztünk. Egyébaránt hatalmas császárunk Erdélyországát teljes tehetségünkkel megoltalmazni igyekeztünk minden reánk jövők ellen. Éljen sokáig kegyelmed hatalmas császárunk szolgálatjára.

Hátára jegyezve: (2 darabra) budai vezér, váradi és tömösvári passák**) levelére való válasz minutájok die 15. Julii A. 1679. Albae.

*) A bég nevének helye az eredetiben üresen van hagyva.

**) Ez nincs meg.

Digitized by Google

Más kézzel: Fejérvárott Al-Gyógyon és Déván győlt levelek. A. 1679. 20 Julii.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erd tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

XLII.

Méltóságos fejedelem, jó kegyelmes uram!

Az Vesselényi Pál uram nyughatatlan elméje s nagyságod parancsolatja ellen az hadak közzé való menetele, noha nékem ő kegyelme kegyelmes uram azt írja, hogy akaratja ellen vitték ki Zibórúl, az dolgokban itt micsoda confustiót csinált, nagyságod kegyelmesen megítélheti; engem is pedig nagyságod kegyelmes parancsolatjának véghez viteliben azon ő kegyelme actiója meggátolván s remorat csinálván, arrúl nagyságodat, mint kegyelmes uramot alázatosan megkövetem. Azon dolgokrúl kegyelmes uram bőven írtam s izenvén Teleki uramnak, mint fő generálisunknak, nagyságodnak ő kegyelme értésére adja; azonban ezen levelemet vivő becsületes ember Madács uram, ha nagyságodnak nehézségére nem lészen, circumstantialiter is declarálhatja nagyságodnak. Én mindenekben várok az nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, ahoz alkalmaztatom magamat, és maradok míg Isten éltet

Somlyó 30. Julii 1679.

Nagyságod igaz híve alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre. m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered levelekben XXIV. köt.*)

XLIII.

Kegyelmes uram!

Alázatosan kellenék nagyságodnak jeletenem, mivel az elmúlt napokban szökött által az itt fogarasföldi havasakon az havaselföldi előbbi Duca vajda olá püspekit, (így) mivel

Digitized by Google

az mint szavaibúl eszemben vettem, mostani vajda ő nagysága meg akarta volna fogatni, megholt atyja halálaért. Kegyelmes uram, szolgai kötelességem azért azt tartván, hogy idegen országbúl ez hazába jövő idegen embereket nagyságod méltóságos személye eliben küldjek, kit is ezen levelem megadó emberimtül nagyságod méltóságos udvarában el is küldettem, úgy veszem eszemben kegyelmes uram, hogy nem sokára többen is fognak az bojérokban ez hazában szökni, kik is ha Duca vajda mellé mehetnek, mostani vajdának ő nagyságának nem kevés búsúlást szerezhetnek; ez az oláh püspök is kegyelmes uram igen elökelő ember volt Havaselföldében, nagy tekintetben volt mind az ország és bojérok előtt is. Továbbra is kegyelmes uram mindenekre szorgalmatos gondom lészen, s mindenekről nagyságod méltóságos személyét tudósítani el nem múlatom. Ezek nek utána, adja Isten, levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában, jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 21. Augusti Anno 1679.

Nagyságod legkisebbik alázatos szolgája
Bojér Sigmond m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, ne kem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. köt.*)

XLIV.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis et Generose fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram. Az uraktól ő kegyelmektől már nagyobbára censuráink megérkezvén, kegyelmednek kegyelmesen parancsoljuk, mind Leszli generálnak az fenforgó dolgokról küldjön conceptust, mind peniglen az fővezérnek és más több helyekre is, az hova szükséges, kiváltképen az fővezérnek szóló levelét írja kegyelmed egész declaratióval, ajánlván azt is, hogy nem csak az erdélyi határban, hanem az Váradhoz tartozó sanczokságokban is (melyek ugyan más

Digitized by Google

képen Erdélyhez tartozók) mennyi prédálásokat követnek el az német részről, de csak egy kardot sem vonnak ki az váradi vitézek, mi oltalmazzuk a mint oltalmazhatjuk. Az erdélyi birodalomban penig hatalmas császár ős országában ottan ottan incurrálnak és rabolnak, hasonlóképen Jenő és Kárásnebes felől, az mint ennek előtte az határ mindkét részről állandó képen igazitásban vétetett volt az fényes porta parancsolatjából, az határ dombokat bontogatják, s beljebb hánják, keresik az veszekedést és okot szolgáltatnak reá, nem lévén contentusok az megnevezett helyben lakó török vitézek az magok sorsokkal s határokkal. Eidem de caetero gratiose propensi manemus. Datum in Castro nostro Radnoth die 27. Augusti 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül: Spectabili ac Generoso Volfgango de Bethlen, Consiliario nostro intimo, Comitatus Albensis Transilvaniae Comiti Supremo, ac Regni Cancellario etc. Fideli nobis sincere dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdélyi tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

XLV.

Joannes Tertius Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Cserniechoviaeque.

Illustrissime Princeps grate nobis dilecte. Habnit iam Illustritas Vestra tam Regni totius Daciae, quae a Nobis missa est, obligationem, ex authentico Obligatorio (quod praemanibus habemus) fideliter transsumptam, circa bona Illustrissimam quidem Principissam Rakocianam concernentia, sed jam per certum contractum ab eadem praenominata Principissa in Personam Nostram transfusa et resignata. Habuit et Ferman, seu Imperium Serenissimi Turcarum Imperatoris, quo Illustritati Vestrae mandatur, ut quod ibi praefatae Illustrissimae Principissae debetur, Nobis reddatur. Accepimus nihilominus litteras Illustritatis Vestrae querelis tantum, quibus

Digitized by Google

Principem Rakozium cumulat, et variis praetensionibus plenas. Hae tamen querelae et praetensiones Illustritatis Vestrae nulla ratione possunt nos convincere, ut a repetendo, quod nobis debetur, abstineamus; tum quia obligationes illae in litteris contractualibus expressae post omnia haec, quae Illustritas Vestra in suis litteris obtendit, datae sunt a Regno Daciae pro Illustrissima Principissa et emanatae et Christiana fide confirmatae. Certe enim Transylvania, si quod momentum habuissent hae, quas Illustritas Vestra memorat, praetensiones, illas tanquam fundamentales bene considerasset, et intuitu illarum, seu motione, nunquam dedisset (quas tamen dedit et quidem motu proprio) eiusmodi assecuratorias et inscriptionales litteras Illustrissimae Principissae; tum quia laus illa, qua Princeps Rakozius in illis litteris a Transilvania exornatur, contrariatur his querelis Illustritatis Vestrae, et quidem laus eo ipso tempore data, quo nondum cicatrix illa, quam Illustritas Vestra memorat, obducta, nec vulnus sanatum potuisset fuisse. Si autem tantum vulnus, quantum Illustritas Vestra exaggerat, fuisset, Transilvania a tanta laude Principis Rakocii, a quo neque sperare quidquam, neque jam timere utpote jam mortuo potuit, abstinuisset. Illud etiam, quod Illustritas Vestra scribit, dedisse nobis Illustrissimam Principissam, quod non habuit, obtendi non potest. Quomodo enim non habuit, cum tot annis in possessione illorum bonorum fuerit? cum eam in ea possessione Regnum Daciae confirmaverit? fide sua roboraverit? Cum ergo et illa bona pleno jure Principissa habuerit, illaque (ut tam evidenter constat) possederit, Dacia autem ea illi bona contra fidem datam acceperit, necessitate non tantum consequentiae, sed et conscientiae sequitur, restituenda esse. Hoc fides publica tabulis stabilita! hoc aequitas! hoc conscientia! hoc imperium Portae Otomannicae svadent et urgent! Habemus Nos spem inconcussam, quod Illustritas Vestra tam bono juri et praetensioni Nostrae justae, non tantum ob aequitatem, aut imperatorium mandatum, sed etiam ob eam (quae Nobis semper cum Illustritate Vestra intercessit integerrima) amicitiam et optimam vicinitatem, favebit, et Nos ad ulteriora erga se officia obligabit, nec permittet hoc negotio ulterius Portam Othomannicam turbare. Expectamus

Digitized by Google

igitur ab Illustritate Vestra conforme aequitati responsum; quo habito properabimus Commissarium Nostrum ad Illustritatem Vestram quamprimum mittere, qui totum hoc negotium apud Illustritatem Vestram conficiat. Optimam caeterum Illustritati Vestrae desuper apprecamur valetudinem. Datum Tauorouiae die 28. Mensis Augusti Anno Domini MDCLXXIX. Regni vero Nostri VI. Anno.

Joannes Rex.

Kivül: Illustrissimo Domino Michaeli Apafi Transilvaniae Principi, Partium Hungariae Domino, et Siculorum Comiti, grate Nobis dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. kötet.*)

XLVI.

Michael Aqafi Dei gratiá Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus Siculorum Comes etc.

Spectabilis et Generose fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram. Mivel mind az fényes portárol érkezett tudósitásunk, azomban ugyan onnét útjában vagyon hozzánk jövö követ, Szathmár felöl is vannak olyan híreink, kikre nézve szükségesnek ítéltük kegyelmeteket convocáltatnunk, kegyelmednek kegyelmesen és serio parancsoljuk, al kalmaztassa úgy házánál lévö minden dolgait, hogy ad 13. preesentis itt Radnóthon udvaruukban comparealhasson. Secus nec factarus. Datum in Castro nostro Radnoth die 7. Septembris Anno 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül: Spectabili et Generoso Volphgango de Bethlen Consiliario nostro intimo, et Cancellario, Comitatusque Albensis Transilvaniae Comiti supremo ac Fideli Nobis syncere ditecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

Digitized by Google

XLVII.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Alázatos írásommal akartam ez úttal is nagyságod méltóságos személye előtt megjelennem, mely hogy szerencsés órában találja nagyságodat szivem szerint kivánom. Az ide ki való dolgokrúl pedig kegyelmes uram, nagyságodat ez szerint tudósíthatom, az mint e napokban is nagyságodnak megírtam vala, kiszorulván mindenféle reménségébül Vesselényi Pál uram vele egyet értő s hozzá esküdt hadakkal együtt, reménkedett azon, szerezzünk közönségesen gratiát nékik; maga mindgyárt bémegyen, az hadak penig nagyságod szófogadó szolgái s hívei maradnak tovább is. Azután másnap az lovas hadaktúl maga elválván, és maga az gyaloggal az Réz alján maradván oly véggel, hogy jó kalauzi lévén, ott inkább subsistálhat mindennek ellen, küldett onnét is újobban hozzánk gratiáért, az hozzá tartozó hadak oly declaratióval adván ki és resolválván magokat, hogy ha nagyságodtúl, s én tőlem is gratiájok nem lehet, s másképen is előttünk nem subsistálhatnak, ők Isten őket ugy segélje, mind labonczczá lesznek, adjon Isten előtt az én lelkem számot, átkozván azokat, az kik okai voltak Vesselényi Pál uram kihozatásának s ezeknek az rosz dolgoknak. Kihez képest kegyelmes uram tartván az rosz consequentiátúl és Vesselényi Pál uram is az hegyekben lappangván, kézre való keritése igen bajos s későn lehetne, kéntelenitettek az közönséges jóért az atyafiak mindenféle rendből, és az mezei hadak közül is nagyobb része, még Kis-Mariánál szakadván el töllük, nagyságodhoz követeket küldeni mellettek, és én is nagyságod előtt alázatosan instálok, méltóztassék még az egyszer nem az Vesselényi Pál uram érdeméért, hanem az maga kegyelmeségétül viseltetvén, gratiáját hozzájok mutatni, s annak kiküldésével nem is késni, hogy az Vesselényi Pál uram bémenetelivel nagyságod kegyelmes dispositioja szerint ez ide ki confusiokban lévő dolgok orvosoltathassanak meg, s vétetődhessenek jobb rendben, várván én mindenekben nagyságod kegyelmes parancsolatjatúl, ki is míg érkezhetnék, és ezen követek által

Digitized by Google

való kegyelmes válasza nagyságdnak, addig ezen az földen subsistálok, quartélyokban szállítván az hadakat. Az német állapotjárúl penig nagyságodat kegyelmes uram így tudósíthatom, az mint most Kassárúl érkezett rab atyánkfia Csanádi István uram maga szabadúlásában fáradozván referálja, az mikor ő kijött Kassárúl, akkor indúlt meg az generális onnan az bánya-városok felé, feles német takarodott utána, olyan híre érkezvén, hogy én az hadakkal együtt az szolnoki hidon által arra felé indúltam, hogy az Bánya-városokat impetáljam, néki is az a parancsolatja, megtérven Fülek táján keresse a generalist. Tartsa és éltesse Isten sokáig szerencsés jó egészségben mindnyájunk szerencséjére nagyságodat. Datum in Castris ad Királyi positis die 16. Mensis Septembris Anno 1679.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered levelekben XXIV. köt.*)

XLVIII.

A Messiás rendin levő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. stb. Erdély fejedelme Apafi Mihály!

Üdvözletem után azt akarom értésedre juttatni, hogy a váradi beglerbég Mehmed basa az agákkal együtt aziránt tett jelentést a fényes portánál, hogy a fejadó (dsizije) behajtása végett Váradról kiküldött moszlim harczosok a szent-jóbi vár és Ábrám nevü falu-, valamint a Somló nevü khász- és Csehi nevü timár falu közt eső két palánkból Horvát János nevü gonosz vezérük alatt rájuk rohant négy zászlóaljnyi átkozott rabló által megtámadtattak. És hogy e véres verekedésben moszlim részről huszonkét halott, a szent-jóbi várőrség részéről pedig négy halott esett. Egyszersmind kéri, hogy ezen kegyetlen öldöklés megbüntetését elrendelő fényes császári parancs adassék ki. Miután ez csakugyan ki is adatott, abból folyó jelen levelem rendiben felhívlak, hogy tartozó hűséged szerint

Digitized by Google

mindent elkövess, hogy az ezen vakmerő gyilkosságot elkövetet átkozottak, vezérökkel együtt, megfogattassanak s büntetésöket elvegyék. Ha a kormányzásodra bizott országban gondviseletlenséged miatt ily öldöklés történik, méltán vádoltatol hanyagsággal, s mig ama gonosztevők vezérökkel együtt elfogva s megbüntetve nem lesznek, mindaddig a hatalmas és győzhetetlen padisáh ő felsége kegyelmére nem számithatsz. Azért tehát megbüntetésöket mi hamarább eszközöld s vigyázz, hogy az ottani határőrző katonaság hasonló összeütközés miatt többé veszteséget ne szenvedjen : a rád bizott országot pedig erőd s tehetséged szerint őrizd és oltalmazd. A többire nézve béke legyen veled! Kelt Konstantinápolyban.

Oldalt : Kara Musztafa nagyvezir névjegye s pecséte.

Kivül ezen egykoru jegyzett : Fővezér Musztafa passa levele, hozta Ahmet aga Ebesfalvára A. 1679. die 28. Septembris.
(V. ö. Trausch Chron. II. 185. és Cserei 113.)

(Törökből ; eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XLIX.

a)

Thökölyi uramnak. Anno 1679. die 6. Octobris Radnóth.

Kegyelmed levelét s tudósitását kegyelmesen vettük, mi karban forogjanak kegyelmetek közt való dolgok megértettük; melyhez képest magunk emberét böcsületes hivünket T. T. küldöttük ki az hadak közzé, ki által akaratunkat megizentük, de azonban mit irtunk az hadaknak, annak is páriaját kegyelmednek megküldöttük. E mellett Teleki uramtól mindeneket bővebben meg fog érteni, mint eddig azért úgy ezután is igyekezzék a dolgokat ugy kormányozni, hogy ez sok villongások lecsendesittetvén, abból származott akadályok is orvosoltathassanak, mely mind az közönséges jónak használatos ugy magának is dicséretes lészen, mi is penig mind eddig valókért mind következendőkért fejedelmi kegyelmességünkkel igyekezünk lenni kegyelmedhez érette.

Digitized by Google

b)

Váradi passának.

Bizonyosan adták értésünkre, hogy kegyelmed Vesselényi Pált, ki is hatalmas császárunknak titkosan árulója, és ellenünk s hatalmas császárunk fényes köntöséhez ragaszkodott magyaroknak romlására az németekkel egyet értett, mindeddig is azon magyar hadaknak tartotta fő generálisának, nem akarván Thökölyi uramat mi tőlünk állítatott főgenerálisunknak hinni és ismerni, ki is hatalmas császárunknak igaz híve; hogy a megírt magyarságot hatalmas császárunkhoz tartozó igaz hűségben megtártsa, állítottuk e végre főgenerálisnak, ideig megnyugott elmével léven ő kegyelmében kegyelmedet azért jóakarattal bizodalmosan kérjük, ennekutána ismerje Tökölyi uramat tőlünk állittatott főgenerálisnak, és ő kegyelmével értsen egyet s mutassa minden jóakaratját az magyar ügyhez, hogy mint hatalmas császárunk igaz hivei hatalmas császárunk szolgálatjában mehessenek annál is jobban elő, melylyel minket kegyelmed kötelez magához való kész kedveskedésre.

c)

Az magyar hadaknak.

Nékünk küldött kegyelmetek levelét elvettük, Vesselényi Pál uram dolgáról egy néhány ízben választ tettünk, arrúl többet nem írunk. Bőcsületes hivünket T. T. kegyelmetek köziben kiküldtüttük, ki által akaratunkat megizentük; szükséges azért, hogy kegyelmetek az dolgokat megértvén álkalmaztassa ugy magát, hogy mind maga s mind nemzete s maradékja jövendőben megköszönje, Istentől is áldást várhassanak magokra, melynek jobb véggel való elérésére kiváltképen való fő eszköz lészen az, hogy ha az fényes portához hűségeket s hozzánk való kötelességeket sokszor nekünk adott hitek szerént megtartják, mert mint eddig, ugy ezután is kegyelmetek megmaradására való minden útakat módokat el követni készek lesztünk.

Digitized by Google

d)

Tököly uramnál lévő hadaknak.

Kegyelmetek nékünk küldött levelét és az köz jónak előmozditásában mindeddig fentartott állhatatosságát kegyelmesen vettük; az is az megmaradásnak fővebb eszköze Isten után, hogy ha az fényes portához való hüségeket s hozzánk artozó kötelességeket nekünk szokszor adott hitek szerént fentartják. Vesselényi uram állapotjáról irnunk nem szükséges, mert arról akaratunkat sokszor kiadtuk; mivel penig az állapotok ugy kivánják, meghitt böcsületes hivünket T. et. T. kegyelmetek köziben kiküldöttük, ki által a mik kivántatnak mindeneket megizenttünk, alkalmaztassák azért mindenekben magokat úgy, hogy Istennek áldását, dolgoknak sok szenvedések s várakozások után boldogülását, nekünk is kegyelmességünket várhassák.

(Az eredetiben az egész levél át van húzva.)

e)

Jenei passának.

Noha sok izben találtuk meg kegyelmedet hatalmas császárunk kegyelmed keze alá bizatott véghelyeikhez közelebb lévő határinknak és abban nemes Hunyadvármegyének sok rendbéli alkalmatlanságiról, melyet szenvedtek többi között holmi latrok miatt, jött ugyan olyan válaszunk kegyelmedtől, hogy afféle latrok kegyelmed keze alatt levő tartományokban nem volnának, de im csak most legközelebb egy Hajlász nevü eming vagyon Halmágyon, ki sokszori szólása szerént előpénzt adott az lopóknak, hogy Erdélyből marhát vigyenek néki, vittek is legközelebb egy Diósi Gáspár nevü hivünk jobbágyának négy ökrét, melyeket szőrin meg is találtak, kérték az latroktól az marhákat pénzért vissza, de nem adták, az Eminghez is elmentek, de csak elszidogatta az szegény embereket, és sirva jöttenek vissza; találták meg az Zaránd vármegyei tisztek is ezen dolog felől az eminget, de csak választ sem tészen. Minthogy azért Erdély is, mint szin-

Digitized by Google

tén kegyelmed tisztei alatt valók, hatalmas császár birodalma, szemszédságos jóakarattal kérjük, az ilyen alkalmatlanságot orvosolja meg, ezen marháknak megadása felől parancsoljon, mi az mi részünkről, készek volnánk az jó szomszédságot megtartani, és ha kik olyan latrok találtatnának megbüntetni; kegyelmedtől is hasonlót várunk, ne kellessék se nekünk, se kegyelmednek efféle dolgok miatt búsúlnunk, az fényes portát is ezzel terhelnünk.

Eredeti fogalmazványok az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

L.

Kegyelmes asszonyom!

Már elmúlt négy hete, miulta Turzai uramat itt kellett haszontalan várakoztatnom, míg a török haza nem jött, csak annak jövetelire halogatták az válaszadást; most immár az nagyságtok bejövő követire halasztották. Az Isten vesztette volna azokat a levágott törököket, kik miutt ugy megindult a porta, hogy ha hamar nagyságtok eleit nem veszi, bizony félő, csak hamar meg ne szabadúljanak az itt való rab urak. Valamint bántak Erdélyben az török követtel, de az bizony egészen ellensíge nagyságtoknak, és sokkal vádoskodik is, és azt mondja, hogy sem őtet, sem a vezér levelét nem látták illendő böcsülettel; azonban az adónak késedelme is nem kevéssé nehezíti dolgainkat; már két hete, hogy Demeter napja elmúlt, mégis semmi híre nincsen jövetelinek. Kegyelmes asszonyom elhigyje nagyságtok, nem volt súlyosabban dolgunk, mikor az urak beszöktek, mint most az törököknek levágatása miatt. Az Istenért kegyelmes asszonyom ne tartsa nagyságtok kicsiny dolognak mind ezeket, hanem megorvoslásával siessen. Tartsa meg Isten nagyságodat örvendetes állapotban sok esztendőkig. Konstantinapoly 19. Novembris 1679.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Szekhalmi András m. p.

Digitized by Google

P. S. Az hintó vánkosokat kegyelmes asszonyom itt hagyta Turzai uram, az mondulára való pénzt is. Levelem elvigezése után hivata az tihája, ki is miket beszélt, Turzai uram nagyságodnak megbeszélheti, mivel ő kegyelme jól ért törökül, egyéb dolgokat is izentem nagyságodnak, adjon hitelt szavainak. A magájéból az egy holnap alatt kegyelmes asszonyom költött lovaira 23 vagy 24 tallért kimenetelivel együtt, ez szertelen drágaságban; méltó bizony, ha nagyságtok megadja ő kegyelmének.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem-asszonynak etc. etc. nékem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

LI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater et Vicine Amice nobis benevole.

Istennek hozzánk való kegyelmes gondviseléséből táborí járásunkból békével jövén birodalmunkba, köztünk lévő szomszédságos atyafiúi szeretetnek akarván megfelelni, küldettük nagyságod látogatására meghitt hivünket, nemzetes János deák bojérunkat. Adja Isten jó egészséges állapotban s örvendetes órában találja nagyságodat kedvesivel egyetemben. Eddig két rendbéli levelit vettük nagyságodnak, az egyikbe Bugh vize mellől nagyságodnak írt levelünknek válaszát s hozzánk való atyafiúi szeretetét látjuk, melyet nagyságodtól kedvesen veszünk. Székely László uram is az nagyságod portára expediált követje országának adóját bepraesentálni, ő kegyelmétől küldött levelét s izent atyafiúi szeretetét igen kedvesen értettük, örülünk peniglen azon, hogy Isten nagyságodat mind ez ideig kedvesivel együtt jó egészségben megtartotta. A mi penig az egyéb dolgokat illeti, feljebb említett hivünktől nagyságod rendesen észre veheti, melynek hogy nagyságod teljes hitelt adjon, szeretettel kérjük; többi között országunkból nagyságod birodalmában szökett püspeknek dolgát írja nagyságod, hogy árestomban parancsolta

Digitized by Google

tartani brassai várban, köztünk lévő kötelezésének megfelelvén, azt mi nagyságodtól kedvesen veszszük; mi okért szökött, maga tudhatja, mi tőlünk avagy egyéb birodalmunkbeli hivektől semmi bántódása nem volt, sőt gondolatunkban is soha nem esett, hogy őtet valamiben sértenőnk, mert püspek lévén, az mi ecclesiánknak törvényei nem engedik hatalmunkba lenni az olyanok, de talám tisztinek priválását bánta, azt is nagyságod feljebb említett követünktől értheti, mi módon volt priválása; azt is értjük pedig, hogy ..... nem barátunk s nagyságodnak pedig világos gonosz akarója ..... micsodás választ adott nagyságod neki, nem tudjuk, de minemű ..... volt nagyságodhoz, partim érezhette s tudja. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig ..... kedvesivel együtt.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli *(Oláh név aláírás.)*

Datum in Civitate nostra Bukurest di 20. Decembris Anno 1679.

Kivül : Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae Principi, partium regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. köt.*)

LII.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis ac Generose fidelis nobis syncere dilecte salutem et gratiam nostram. Gyulaffi László uram béérkezvén a magyar táborról hozzánk, kelletik kegyelmeteket ad diem 29. praesentis fejérvári várasunkban convocáltatnunk, kegyelmesen és serio parancsolván kegyelmednek, hogy a feljebb megírt napon és helyen jelen lenni el ne mulassa, mennél hamarébb expediálhassunk az fényes portára a mikről szükséges. Cui de reliquo secus non facturo gratiose propensi

Digitized by Google

manemus. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 21. Novembris A. 1679.

M. Apafi m. p.

Kivül: Spectabili ac generoso Volffgango de Betlen Consiliario nostro Intimo, Comitatus Albensis Transilvaniae Comiti supremo ac regni Cancellario, Fideli nobis syncere dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört ered. lev. XXIV. kötet.*)

LIII.

Mü ez ide alább megírt személyek alázatosan megismerjük, a mi kegyelmes urunk ő nagysága nemzetünkhöz, személy szerént is hozzánk megmutatott fejedelmi nagy kegyelmességét, de nevezetesen az magyar ügy mellett fáradhatatlanúl eddig elkövetett nagy munkáját s kötelességét, melynek is noha kívánt végét teljessíggel nem vehette nemzetünk, jó folyamatjában való létét mindazáltal már eszünkben vévén, jól lehet az oda ki lévő magyarság s bujdosó felekezetünk, böcsületes atyafiai által mind a mi kegyelmes urunknak s mind nekünk írt levelekben, az mi kegyelmes urunknak tracta által való dolgaink folyamatjára üdőt, karácson napját az kénszerítő szükség, hosszas várakozás, és sok reménlenség miatt vetettek, münket hasonlóképen kénszerítenek, de tudván, a mi kegyelmes urunkhoz s az fényes portához szoros kötelességünket, néhány rendbeli hittel megerősitett assecuratiónkat, vigyázván az üdőre s mostani alkalmatosságokra, s kiváltképen édes nemzetünk jövendő nagy gonoszoknak eltávoztatására, jó reménség alatt várván a mi kegyelmes Istenünktől, és urunktól ő nagyságától s az fényes portától, mind ennyi szorongató szükségünkben, szegénységünkben, és közülünk sokak majd koldulásra jutott állapotjában is assecuráljuk a mi kegyelmes urunkat idvezülendő hitünkre, szintén ott kin lévő bujdosó felekezetünkbeli atyánkfiai mostani rezelutiójok szerint (kit Isten még elváltoztathat ugy is reméljük), taliter qualiter haza mennének is, de mi az mi kegyelmes urunk, és az fényes porta hüsége mellől semmiképen el nem állunk,

Digitized by Google

hanem ez jövendő 1680. esztendőre mind addig, mig az hadakozásnak és táborozásnak üdeje lenne, a mi kegyelmes urunk, és az fényes porta segitsége, és dolgainknak jó végre hozására elvárakozunk, lévén Istennek kegyelmességében nagy reménségünk, hogy a mi kegyelmes urunk szives fáradozásának addig is láthatjuk kivánt gyümölcsét, kivel az mi jó Istenünk mind az mi kegyelmes urunkat s mind édes nemzetünket örvendeztesse meg: kívánjuk alázatosan. Datum Albae in conregatione nostra, Secunda Decembris Anno 1679. celebrata.

Ispán Ferencz m. p. (P. H.)
Kende Gábor m. p. (P. H.)
Keczer Menyhárt m. p. (P.H.)
Szepesi Pál m. p. (P. H.)
Bessenieÿ Mihály m. p. (P. H.)
Farkas Fábján m. p. (P. H.)
Fáj István m. p. (P. H.)
Pataki János.
Veér Mihály m. p. (P. H.)
Miskolczi Péter m. p. (P. H.)
Torma Mihály m. p. (P. H.)
Balog János m. p. (P. H.)
Borbély Sigmond m. p. (P. H.)
Egressi Miklós m. p. (P. H.)
Eökrös György m. p. (P. H.)
Lövei János m. p. (P. H.)
Orlaj Miklós m. p. (P. H.)
Farkas László m. p. (P. H.)
Sóós György m. p. (P. H.)
Kubinyi László m. p. (P. H.)
Faigel Péter m. p. (P. H.)
Bárczai György m. p. (P. H.)
Ibrányi Ádám m. p. (P. H.)
Gálfy Ferencz m. p. (P. H.)
Veres Mátyás m. p. (P. H.)
Tarczali Sámuel m. p. (P. H.)
Kiss Péter m. p. (P. H.)
Roghszinyi Gergely (P. H.)
Ceglédi János m. p. (P. H.)
Peley Ferencz m. p. (P. H.)
Zoltaÿ István m. p. (P. H.)
Galambos Ferencz m.p. (P.H.)
Sulyok János m. p. (P. H.)
Baji Mihály m. p. (P. H.)
Gyulafy György m. p. (P. H.)
Csernel Pál m. p. (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

LIV.

Illustrissima Principissa, Domina Soror et Vicina nobis benevola.

Szerelmes lányunk lakadalmi solemnitására expediált

Digitized by Google

nagyságtok becsületes úr hive tekéntetes nemzetes Vaj Mihály uram ide érkezvén, megadá az nagyságod atyafiui szeretettel nekünk irt köszöntő levelét, melyet nagy szeretettel s illendő becsülettel vévén, az nagyságod hozzánk való abbeli atyafiuságos szomszédságos keresztyéni jó indulatját, szeretetét kedvesen és nagy szeretettel vettük, és kévánjuk Istentől ő szent felségétől, hogy nagyságtok is fényes országló székében érhesse szerelmes gyermekinek ilyen öröme napját nagy örvendezéssel, hogy mi is kölcsezhessük az nagyságtok hozzánk való mutatott jóakaratját, azonba az nagyságod kedveskedésit is igen igen atyafiuságos szeretettel vévén, adja a szent Isten, ilyen hasonló dologban, a nagyságod szerelmes magzatinak öröme napjakor, recompensálhassuk, s más dologban is; azonba nagyságodat atyafiui szeretettel kérjük, minket ne kéméljen, hanem az miben elégségesnek itélend, nagyságod bizvást irjon, mi urammal ő kegyelmével együtt nagyságodnak kedveskedni készek vagyunk minden üdőben. Datum ex Sede Bukurest die 2. Januarii Anno 1680.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Soror benevola

(Oláh név aláirás.)

Kivül: Illustrissimae Principissae Dominae Annae Bornemissae: Illustrissimi Principis Transylvaniae Chonthorali Charissimae, Dominae Vicinae et Sorori benevolae.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV, köt.*)

LV.

Instructiones Universorum Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Crasznensis pro Egregio Georgio Vasadj de Horvath, ad generalem Regni Transylvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum diaetam, ex edicto Celsissimi Principis Transylvaniae Domini Domini Nostri Clementissimi in Civitatem Fogaras die 10. Mensis Februarii

Digitized by Google

Anni praesentis 1680 incipiendam celebrandam legato factae etc.

1) Isten kegyelméből kegyelmetek beérkezvén az több vármegyékbeli követ urainkkal s atyánkfiaival, kiváltképen az hódoltságbeliekkel egyet értvén, valamelyek Istennek dícsiretire, tiszteletire, szegény hazánknak csendes békességére és régi szabadságunknak megmaradására lát és tud lenni, azoknak megmaradása felől tractálni és hasznoson is concludálni igyekezzék.

2) Már egy néhány rendben búsitottuk az nemes országot és az mi kegyelmes urunkat ő nagyságát az váradi törököknek képtelenül való adóztatása felől, melyek ezek. Első az császár adaja, minden gazda után öt forint negyvenhat pénz. Második az porta pénz, melylyel ellenünk való dolgokat kölcségeket az portára végben viszik az váradi törökök, minden esztendőnként nevelvén rajtunk, harmad idén hatvan pótura, ez elmult esztendőben hetven pótura lévén minden gazda után, mely igen terhes. Harmadik az passa élése minden helyeken, hol tizenöt forint, hol húsz, hol harmincz, a mely egy néhány száz forintra megyen fel az faluknak mivoltok szerint. Negyedik az ispaiáknak való adó, füst pénz, széna pénz, fa pénz, mely ötöd fél forintra megyen fel minden füst után, sőt ezeken kivül is némely ispaiák falujokon feles pénzt vonsznak el hamisan és rendkivül. Ötödik deszka és palánkfa pénz, minden deszkáért és palánkfáért ötven ötven pénzt vesznek rajtunk, ha be nem akarjuk vitetni Váradra vagy Sz.-Jóbra. Hatodik mindenféle mezei és kerti véteményekből a dézma. Hetedik az töröknek gyakorta való Somlyóra kijárások, és itt való hosszas lakások, s azoknak való nagy gazdálkodás, egy nagy summa lévén rajtunk vármegyéjül. Nyolczadik Váradra és Sz.-Jóbra való ökörrel és gyalog szerben sulyos és terhes szolgálat léven rajtunk, melyek miatt teljességgel elnyomattatunk és majd végső pusztúlásra jut igyünk. Ezeknek némely részinek leszállitásában és minuálásában igyekezzék, solicitálván a mi kegyelmes urunkat ő nagyságát, az méltóságos tanácsi rendeket, és az deputatus urakat, hogy megtalálván az fényes portát, nyomorgatasink felől lenne szabott rendi adóztatásink-

Digitized by Google

nak itt az hódoltságon, ne kellessék elpusztulnunk az hatalmas nemzet miatt*).

3) Az méltóságos commissarius uraknak Somlyón való lételeknek alkalmatosságával az fiscusnak járandó dézma elengedtetett vala, mivel minden kapu után öt öt véka buzát adnak az dézma helyett, és az dézmát a törököknek adván, az fiscus részérűl ezzel ne aggraváltassanak; de már mostan ujobban mind az dézmát s mind az kapu-szám után való öt öt véka buzát megveszik szegénységinken. Azon kivűl földes urának is kilenczedet ad, az kapu-szám után penig a boldog időben buzát nem attanak a szegénységünk. Kegyelmed legyen azon, hogy bár csak az fiscus részéről való dézma tollaltassék, in perpetuum fenmaradván az kapu szám után való öt öt véka buza, lehessen valami kevés pihenése az szegénységnek ennyi ínség között. És írattassék articulusban**).

4) Keservesen kelletik az aránt is nyomorgattatásinkat jelentenünk, hogy Szatmárrúl, Ecsedből, Csengerből, az német pártrúl az császár ő felsége praesidiariusi tolvajúl kijárván reánk, némely falukat, kiválképen az Érmellyéken, magoknak quártélynak fogták, azokat élés, széna, abrak adásra erőltetik és el is hajtják. Annak felette ugyan ezen vég helyekből kiűtvén, némely faluknak marháit és mindenféle javait felprédálván elvitték. Melyek hogy orvosoltassanak igen szükséges, mert különben ezen darab föld csak az ilyen pusztítások miatt is nem sokára elpusztúl, az mint errűl való hódoltató leveleit Bagosi Lászlónak in specie be is küldöttük.***).

5) Vagyon ez iránt is nagy megbántódásunk, hogy Serédi Benedek uram négy faluiban négy vámokat állitott fel, melyek csak egy kis mélyföldön vadnak. Szekereinket pediglen indifferenter mind nemes emberekét és paraszt embe-

*) Ezen 2-dik pontra oldalt van jegyezve más kézzel: „Vide CC. punct. 9. 10. 11. 12. 13. Instr. 22."

**) Ez a 3-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve: „Producáljanak elengedéséről s visgáljuk meg."

***) Ezen pontra oldalt jegyezve ez áll: „Vide BB. punct. 2. CC. punct. 5. Instr. 16. 17. punctumi, melyeket kapitány uramnak eleiben adtunk. Továbbá is az mü kegyelmes urunknak és az nemes országnak megjelentjük etc."

Digitized by Google

rekét megvámolják az ország articulusa ellen, nem lévén penig azon faluknak határin semmi derekas hidak és gát töltések, nemesi praerogativánknak is derogatiójára lévén az vámnak megvétele, instáljon kegyelmed az mi kegyelmes urunk ő nagysága előtt és az deputátus urak előtt, hogy ezen vámok deleáltassanak, hanem az egyik vám legyen elég az egy mélyföldön, de az is úgy, hogy az nemes emberek szekereitül vámot ne exigáljanak ott is, és írattassék articulusban*).

6) Nem kicsiny sérelmére lehet ez is nemesi szabadságunknak, hogy Serédy Benedek uram elküldvén szolgáit ide vármegyénkre potentiose nemes atyánkfiai jószágára, és onnét potentia mediante jobbágyit nem repetálván, felkötözteti és elviteti, lévén az nemes országnak az ilyenekrül írott articulusa, a mely mellett kellett volna procedálni, de ezt posthabeálván potentiariuskodik. Mely hogy orvosoltassék, alázatoson instáljon kegyelmed.**)

7) Nagy fájdalmunkra vagyon ez is, hogy az hadaknak rajtunk alá s fel való járások miatt, és az töröknek is felettébb való adóztatása miatt némely faluk itt vármegyénkben pusztán vadnak és lakosi együve is másuva is elvonták magokat, semmi határit nem élvén falujoknak. Az ilyen másutt nyomorgó emberekre kiküldvén az somlyai perceptor, és ha csak egyet, vagy kettőt talál is közülök, azokat megfogatván, behozatja Somlyóra, és csak azon a kettőn is exigálja az kapu után való adót. Ez ilyenek mellett is instáljon kegyelmed, hogy míg az török urokkal jó rendben nem vehetik dolgokat, és falujokban haza nem szállhatnak, addig ne háborgattassanak az perceptortúl.***)

---

*) Ez az 5-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve: „Erről irtunk Serédi uramnak, magokat ő kegyelmeket is az articulusra relegáltuk."

**) Ez a 6-ik pontra oldalt jegyezve: „Ebből Serédi uram menti magát, hogy hire nélkül cselekedte gondviselője, melyért ki is vetette tisztiből, mindazáltal ugy hiszszük, az nemes ország admoneálja az urat, hogy másszor illyen dolog ne legyen. Ez nincsen az mostan beadott punctumok között."

***) Oldalt jegyezve: „NB. Instr. 23. perceptor praesentiájára halad holnapra. Az perceptor erről articulusra excipiál, hogy az országgyülésből Balási Ferencz hozott volna constitutiót, hogy csak

Digitized by Google

8) Az szegénségnek panaszolkodásiból értjük, hogy az bor dézmálásnak idején az eddig kijáró dézmások mint az szín borból, ugy az sajtolt borból is az dézmát megveszik. Kiváltképen az somlyai két papi rendek, az mely inauditum az keresztyén világban. És hogy az is tolláltassék és articulusban is írassék, igen szükséges, melyen kegyelmed is alázatoson instáljon. Avagy légyen limitatio a szín és sajtolt bor között.*)

9) Nagy kárával látjuk ezt is szegénséginknek, hogy az mikor az bárány dézmálásnak, búza dézmálásnak és bor és méz dézmálásnak ideje eljő, az somlyai perceptor présidiariusokat küld ki, ezeknek dézmálásokra, az dézmálásnak idején sok insolentiákat, alkalmatlanságokat executiókat elkövetnek szegénséginken, hanem hogy ennekutána vármegyénk tagjai közül légyen az dézmás az falukon, ha az dézma el nem engedtetik az szegénségnek, alázatoson instáljon kegyelmed.**)

10) Ebben is nagy kárát látjuk szegény jobbágyinknak, hogy ha valami kevés restantia marad el rajtok és hirtelen be nem hozhatják, lévén sokféle szorongattatás rajtok, holott szolgabiránk által is az illyen elmaradott restantiákat bészolgáltathatnák, de azt posthabeálván, praesidiariusokat küld ki a perceptor, azokkal exigáltatja, és gyakor helyeken az hátra maradott restantiánál magok nyargalásáért többet exigálnak az praesidiariusok. És hogy ez ilyen illetlen dolgok is hogy jobb rendben állattassék, és ennekutána ne az praesidiariusok, hanem szolgabiránk exigálja szegénségen instáljon kegyelmed alázatosan.***)

---

megvegye, az vármegye ellenben tagadja, egyik fél sem producál, azért producáljanak felőle, hadd tudja az nemes ország igazítani. Ez egyébaránt csak Szovárhegyről való dolog de igen akadályos a perceptornak, és az olyan elpusztuló helyeknek."

*) A 8-dik pontra oldalt jegyezve: „Ezt ugy tanultuk ki, hogy a boldog üdőben a sajtóról nem dézmáltak, de már sok csalárdságot kezdettek követni, nyomatlan hagyván a szőlőt, azért szükséges ezt az országban determinálni. A papok ő kegyelmek is magok részekről tegyenek declarátiót írásban az dologról. — Instr. 26. Vide BB. 3."

**) Ez a 9-dik pont keresztül van húzva s oldalt jegyezve „Az másikban van válasz reá."

***) Oldalt jegyezve: „NB. Az perceptor instructiójának 17-dik

Digitized by Google

11) Az somlyai és perecseni lakosoknak nagy károkat és fogyatkozásokat látjuk kaszáló réteknek elfoglalásában, mely foglaltatott el a praesidiariusok lovainak füvelésére, és miolta az praesidiariusok itt az somlyai végházban laknak, mind az üdőtől fogva is semmi hasznát nem vehették ezen kaszáló réteknek. Az deputatus és commissarius uraknak ide ki való lételeknek alkalmatosságával úgy rendeltetett vala, hogy az Somlyó és Perecsen között való rétnek az Somlyó felől való része az határig legyen az praesidiariusok lovai számokra, az perecseni határnak pedig az fele legyen az somlyai lakosoké az rétjekért, az fele az perecsenieké; de mind ezek is másképen változtanak, mert mind az somlyai és perecseni határt az derecseni kertnek az aljáig elfoglalták és az praesidiariusok lovai élik. Hogy ez is az deputatus urak rendelése szerint legyen és ugy maradjon helyben, kegyelmed sollicitálja. Avagy ha ez nem lenne, az perecsenieknek az ő részek szerint való határok meg nem adatnék, esztendőnként két kapu után való adajok engedtessék el nekiek, míg az praesidiariusok birják és lovokat ott füvelik, mivel esztendőnként négy vagy öt száz forintra károkat is vallanak abban az darab határokban. Hogy ezek mellett is kegyelmed instáljon mind az mi kegyelmes urunk ő nagysága és az urak előtt, igen méltónak látjuk. Azonkivül is igen útban lévén nyavalyások*).

12) Somlyó vára mellett lévő vadkert nevü rétet mind az kapitányok birták, lovokat ő kegyelmek ott füveltették, és szénát is télére ott csináltattak, nem lévén másutt arra való alkalmatosság. Az deputatus és commissarius urak is ide ki lévén, mind az szerint, az mint azelőtt volt, helyben hagyták, és az vármegye csináltatta az gyepüjét mind környül, de az dominus terrestrisek occupálták magok számára, és már mostan nem akarják engedni az kapitányok számára ezen meg-

punctumával menti magát. Egyébaránt ha az mi kegyelmes urunknak és az nemes országnak ugy fog tetszeni, Kraszna és Szolnok vármegye kéz ügyben lévén, az restantiák ugy látjuk felszedettethetnek szolgabirák által is, csak ők is meglássák, hogy restségek miatt fogyatkozása ne legyen az országnak, mert úgy a szolgabirák fizetik meg magok."

*) Oldalt jegyezve: „Instr. 20. punctum."

Digitized by Google

nevezett darab rétet, mely nélkül az somlyai fő-, vice-kapitányok ő kegyelmek nem lehetnek. Hogy ez is deputatus urak ő nagyságok s ő kegyelmek rendelések szerint legyen és maradjon az kapitányok számára, igen szükségesnek látjuk.*)

13) Somlyó vára mellett az mely házakat az katonák számára csináltattunk vala vármegyétül, mostan azon katonák lakó helyeit kapitány uram lator kerttel akarván bekerittetni, a melyre feles palánkfa megyen, kit is ezen mi nyomorúlt vármegyénk nem supportálhat, nem lévén feljebb negyven faluknál ezen mi vármegyénkben. Az Közép-Szolnok vármegyebeli szomszéd atyafiak semmi segitséggel ez közönséges dologban nem akarnak lenni, mely ő kegyelmeknek is szükséges volna, mert ő kegyelmeknek is használ az praesidiumnak Somlyón való lakások, mint szintén mi nekünk. Hogy azért ő kegyelmek is ebben egyenlő terhet viseljenek velünk, és az fele fájának meghordatása és megépitése ő kegyelmekre fordittassák, igen alázatosan instáljon kegyelmed mind az mi kegyelmes urunk ő nagysága előtt, mind az deputatus urak ő nagyságok s ő kegyelmek előtt, és ne is hadja ha lehet az dolgot könnyen.**)

14) Igen súlyos terehviselés lévén ez is nyomorult vármegyénken, hogy esztendő által ezer szekér fánál az várban többet szolgálatunk be, ez minden esztendőben meglévén, azt és az ilyen több terehviselésünket és azonkivül az végházhoz való sok gratuitus latort a Közép-Szolnok vármegyebeli szomszéd atyafiak ő kegyelmek nem érzik, mely rajtunk megfordúl, az mi nyomorúságinkat semminek állitván, semmiben nem akarnak bennünket segitni. Hogy ezen tüzi fának vár szükségére és strázsára való fa hordásnak az fele része Szolnok vármegyebeli szomszédokra fordittassék kévánjuk, és kegyelmed is instáljon, mert azonkivül is elég fordúl meg ez nyomorult kis vármegyén, az melyet ő kegyelmek nem éreznek, hanem csak néznek, ő kegyelmek is Somlyó és az somlyai praesidiumnak árnyékában nyugosznak.***)

*) Oldalt jegyezve „Instr. 20.

**) Oldalt jegyezve : „NBene. Az két vármegyét illeti.“

***) Oldalt jegyezve : „Ez is mind a kettőt (t i. illeti). — Szolnok vármegyei uraim ő kegyelmek csehi épétéssel és oda való fa hor-

Digitized by Google

15) Az praesidium számára való széna hordatás igen terhes, mert nem lehet az szegénségnek oly szorgos dolga, hogy el nem kell hadni és el kell menni széna hordani, mely sok külömb, külömbféle tereh viselés teljességgel elnyomott bennünket egész vármegyéül. Hogy ez is vétessék jó rendben, és itt is legyen az szerint mint Kolosvárott vagyon, kegyelmed instáljon. És az praesidiariusok közül az kiknek jobbágyok vagyon, azzal hordassa takarmányát, és az kiknek vonó marhájok vagyon, azon hordassa az is bé szénáját legyünk immunisok ettül.*)

16) Ezeken kivül is csak magoktul is ha kegyelmetek valami jót, hasznunkra valót feltalálhat, mindeneket, az melyek meg maradásunkra és hasznunkra valók lesznek, mindeneket kegyelmetek elkövessen, az melyckre kegyelmeteket authoráljuk Halmágyi János urammal együtt, mivel ő kegyelme tudja az véghelyben való dolgokat jobban. Kikre Isten segélye kegyelmeteket.

Ex generali Congregatione Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Crasznensis in Confinio Somlyó celebrata, die 5. Mensis Februarii A. 1680.

Extradatum per Georgium Erdőteleki Iuratum Notarium Comitatus Crasznensis.

Georgius Variu de Somlyó
Judex Nobilium Comitatus Crasnensis m. p.
(P. H.)

Ladislaus Almásy
Judex Nobilium Comitatus Crasnensis m. p.
(P. H.)

Hoc addito: Kraszna vármegyében a gornyikság felállittatott, kik afféle úti levél nélkül kóborlókra, szökött szolgákra, jobbágyokra, lopokra vigyázván, megfogják és Somlyóra behozzák, mely is javallásra méltó, hasznát csak eddig is már éreztük, de ebbeli jónak megakadályoztatására igen nagy okot adnak az menyőiek, kik nemes falu lévén nem akarják

dással mentik magokat ez két punctum iránt, mü azért az ország nélkül nem imponálhatjuk."

*) Oldalt jegyezve: „Instr. 26."

Digitized by Google

felvállalni, holott a magok oltalmát szintén ugy munkálkodnák ők is, mint mások, és hogy fel nem akarják vállalni, mások is félben akarják hagyni, mely is káros lészen, mert ez a föld mind tolvajoktúl, mind egyebektűl szintén ugy fog terheltetni ezután is, miut eddig.

A német császár pénze oda ki folyvást elkél, mivel Bánya és Debreczen felől mind olyat hordanak minden kereskedő nemzet, az szegénység is olyan pénzzel adózik az török urának, az is mind elveszi, Erdélyben penig se sóval való kereskedésben, se egyéb vételekben el nem veszik; melyet ha a török eszében vészen, ő is el nem vészi, mint letött pénzt, és az szegénység egyébféle pénzre szert nem tehetvén, el kell lakó helyeket hagyni és pusztán marad a föld. Melynek elvételérűl az aknákon és másutt is kegyelmesen parancsolni méltóztassanak ő nagyságok és ő kegyelmek, mert másféle pénzzel senki nem fizet, és sohul el sem válthatni, és ha a faluk elpusztulnak, a császár adaja hijával lészen, és a portán a váradiak szokások szerént panaszt tesznek, melybűl ismét más confusio jű ki.

Hátára jegyezve: Fogarasba küldött gravameni Kraszna vármegyének.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIV. köt.*)

LVI.

Méltóságos erdélyi fejedelem-asszony, nekem mindenkoron kegyelmes asszonyom.

Ujabban is nagyságod megtapasztalt fejedelmi kegyelmességéhez kellett folyamodnom, és ez alázatos irásommal szükségesképen nagyságodat megtanálnom, mely adja az szent Isten, tanálhassa szerencsés órában és kivánt jó egészségben, kedvesivel együtt nagyságodat. Az ide ki forgandó dolgokrúl való elégséges tudósitással küldöttem az én kegyelmes uramhoz becsületes ifiú legényt Izdenczi Márton uramot, kinek relatióját nagyságod meg fogja ugyan érteni, mindazon-

Digitized by Google

által, ha vele szemben méltóztatik lenni, meghadtam ő kegyelmének, nagyságodat is én nevemmel alázatosan világositsa azon dolgokban, Isten után nagyságodhoz lévén nékem legnagyobb reménségem. Mivel penig kegyelmes asszonyom tanúltam oly dolgokat, kik nagyságodnak veszedelmében, és az országnak is nagy kárában járók, másképen is közel esvén Huszthoz, nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék meghitt becsületes hívét kiküldeni, ki eleiben én akár ugyan az huszti sorompóig elégséges kísérőket küldek, az alatt is penig eddig való kegyelmessége szerint minden gonosz akaróim és mind azok ellen, kik az én kegyelmes uram előtt engem nehézségben s kárban ejteni igyekeznének, oltalmazni méltóztassék, kiért én is nagyságodnak és szerelmes gyermekinek akár hol éljek s lakjak is, maradok

Költ Szepsibe 10. Február Anno 1680.

Alázatos és igaz szolgája

G. Theökölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem-asszony Bornemisza Anna kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

LVII.

Nos Ladislaus Szekely de Boros Jenő, Joannes Sárosi de eadem, legati Celsissimi Principis regnique Transylvaniae, et Andreas Keczelej Residens ejusdem Regni, recognoscimus per praesentes, quod a Nobilissimo Domino Georgio Dimitri leuent Constantinopolitano accepimus pecuniam mutuatam octo mille et octingentos leones, id est leones 8800, promittentes intra spatium trium mensium a die 20. Apr. (stylo novo) computando totaliter persolvendam. Si vero casu quo terminus solutionis praescriptus transierit, ad singulos insuper menses juxta quantitatem temporis foenus computando persolvere promittimus. In cujus rei firmitatem Illustrissimus Dominus Alexander Maurocordatus sponsionem suam promittit. Nos quoque subscriptione et sigillo nostro pro rej veritate praesentes lit-

Digitized by Google

teras nostras corroboramus. Datum Constantinopoli 20. Apr. (stylo novo) Anno 1680.

Iidem qui supra

Ladislaus Szekely m. p. (P. H.) Andreas Keczely m. p. (P. H.)
Joannes Sárosj m. p. (P. H.) (P. H.) (*Görög aláirás.*)
Alexandros.

. . . . . .

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXIV. köt.*)

LVIII.

Celsissime Princeps, ac Domine Colendissime.

Cum Imperialibus litteris Regioque Auro contexto amictu, ad condecorandam Celsitudinem tuam Dominus Mohamet Aga e Capizibassi excelsi Supremi Vezirii, Domini nostri Clementissimi, legatione fulgidissimae Portae ad Celsitudinem tuam expeditus sit, et ex mandato Illustrissimi Domini Kehaja cum praelaudatum Dominum ipsi commendare debuerim, hisce plenis affectu et obseruantia meis litteris Celsitudinem tuam prosequens, a Deo ter optimo apprecor, ut ad multos annos Imperiali Clementia abunde cohonestandam faeliciter conservet. Datae Byzantÿ die 23. Aprilis 1680.

Celsitudinis tuae addictissimus ad seruitia
Alexander Maurocordatus S. P. E. P.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylatcum Transylvanicum. II. kötet.*)

LIX.

Celsissime Princeps et Domine Colendissime.

Jam expleto ex mandato Celsitudinis tuae seruitio cum litteris Excelsi Supremi Vezirii redit seruus ipsius, ex ipsis autem mentem Supremi Vezirii Domini mei Clementissimi de rebus Vngaricis et Varadinensibus percipiet, atque certior fiat me omnem lapidem mouisse, ut tum auctoritas ipsius inter Vngaros promoueatur, atque seruitium ipsius pro conser-

Digitized by Google

uatione Ungarorum erga fulgidissimam Portam in dies grandescat tum aduersariorum ipsi petulantia retundatur atque compescátur. Quod vero ipsa benevolentiam et sinceritatem ac deuotionem nostram erga se agnoscat, atque in posterum quoque in quibuslibet meis negotiis operam nostram non denegandam exoptet, certe cum a diuturno tempore mutuis officijs et deuinctionibus habitus contractus sit amicitiae atque neccessitudinis, qui fieri potest, quin in posterum quoque eodem solicitudinis tenore res Celsitudinis tuae propensissime prosequar, ita ut confidentissime ipsa in omnibus causis opera nostra uti possit, certe seruitium ipsius nulla umquam causa posthabebitur. Interim cum assentiente Domino Ladislao Sekeli Legato Plenipotentiario Celsitudinis tuae, et annuentibus adiunctis ipsi, quae promissa per me fuerat recognitio Domino Reis effendi pro continuo et luculento ipsius erga Regnum Transylvaniae fauore; cum nullum hucusque effectum habuerit pro zelo sincerissimi affectus, quem erga Celsitudinem tuam profiteor, indoluj. Scio enim hisce difficillimis temporibus quam necessaria sit tanti Viri rebus Transyluanicis protectio, ita ut si erga ipsum omissio fiat, certe maximo in rebus Celsitudinis tuae adminiculo destitui oportet, qua in re Magnanimitas ipsius partes gratitudinis abunde explebit. De expeditione vero reliquae pecuniae et impletione promissi erga Supremum Vezirium cum jam ipsa solicitudinem suam declaret, Illustrissimus Dominus Praefectus nihil ulterius criculcandum duxit. Interea Deus optimus ipsam diu incolumem atque foelicem conseruet.

Datae Constantinopoli die 25. Julij 1680.

Celsitudinis tuae ad seruitia addictissimus

Alexander Maurocordatus S. P. S. E. P.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum II. kötet.*)

LX.

Mint jó uramnak szolgálok kegyelmednek.

Uri méltósága nevekedését tegye Isten kegyelmednek nyomóssá, gondolkozzék kegyelmed szegény rab szolgája fe-

Digitized by Google

lül. Méltóságos B. Ákossk (Barcsai Ákosnak) micsoda szolgája voltam végig maga tudja, az méltóságos fejedelemnél törekedjék szabadulásomban; ha ő nagysága kegyelmessége járulna, Dessi (Dézsi?) uramat visszavárnám. Az Isten is megfizeti mind ő nagyságának mind pedig kegyelmednek. Ezzel kegyelmedet Istennek ajánlom.

Jettikula. 3. Aug. 1680.

ártatlan rab szolgája

Csáki László m. p.

Kivül: Az méltóságos urnak tekintetes nemzetes Baresay Mihály uramnak nekem jóakaró uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIV köt.*)

LXI.

Mint régi jóakaró fiam uramnak Istentől sok áldással való szerencsés hosszas boldog életét kévánom kegyelmednek.

Édes fiam uram, akarék kegyelmednek egynéhány szóval írnom. Istennek hála még élek mint szegény rab ember. Kegyelmednek ez előtt is írtam, nem egyébről, hanem hogy ne feledkezzék felőlem, találna módot kegyelmetek valami költség pénz küldésben. Székely László uram itt ben lévén, ő kegyelme fogadta volt, hogy urunknál ő nagyságának véghez viszi, hogy engedje meg feleségemnek valami fejér ruhát s pénzt küldeni és kegyelmeteknek, kiről mostan is írtam ő kegyelmének. Kérem kegyelmedet, solicitálná kegyelmed ő kegyelmét, vinné véghez. Ugyan írattatna kegyelmed egy suplicatiót feleségem nevére, könyörgene ő nagyságánál, s vinné be ő kegyelme megsiettetvén. Kegyelmed tudósitaná szegény feleségemet, had küldhetne ki idején, viselne gondot kegyelmed felőle, maga is küldene kegyelmed, Isten megfizetné kegyelmednek. Más nagyobb dolgot is kezdett vala Székely László uram szabadulásunk felől, hüt alatt való contractusunk vala szintén még forró félben. Azonban hirtelen kelletvén elmenni ő kegyelmének, ugy volt, effectuálja mind urunk ország előtt, abból követ jövén be, jó módon lesz dolgunk kimene-

Digitized by Google

tele; miben maradt nem tudhatjuk; mivel Kabós uram tagadja, nem abban jött; ezután ha lenne abból való követ; mi ahoz tartván magunkat csendességben voltunk, várunk Istentől s az időtül is. Kegyelmed azért édes fiam uram, solicitálja Székely László uramot ez dolgokrúl, ilyen jó nagy dolgot ha véghez viszen, dícsíretes és dücsőséges hire neve lenne még holta után is. Teleki uramnál is törekednék kegyelmed, s mind Naláczi urammal lennének jóakarattal hozzám; nám soha nem vétettem egyiknek is. Én elég ártatlan szenvedem az rabságot; mint Isten akarja, legyen úgy. K . . . . a mint van, tudósitson kegyelmed, módja lévén benne; bíztatásunk vagyon elbocsáttatásunkról. Mikor Isten akarja, meg lesz az is. Ezzel uram Isten éltesse kegyelmedet jó egészségben. Jedicula die 3. Augusti 1680.

Kegyelmednek jóakaró rab apja szegény
Damokos Thamás m. p.

Kivül: Tekintetes s nemzetes Fekete Ferencz uramnak etc. Nekem kedves fiam uramnak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIV. kötet.*)

LXII.

Kegyelmes uram.

Alázatosan jelentem nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy az nagyságod két rendbeli kegyelmes parancsolatját nagy alázatossággal elvöttem, az nagyságod parancsolatja szerint kegyelmes uram Kabos Gábor urammal mindenekben egyet értvén, s mindeneket nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint igyekeztünk végben vinni, az summa pénzzel kegyelmes uram nagy bajjal beérkezvén Kabos uram ő kegyelme, mivel az szekereknek bejövések meg nem engedtetett, lovakon kellett ő kegyelmeknek behordattatni, s itt benn is penig nagy titkon vötték el, mely miá kegyelmes uram bajunk elég volt; az hátramaradt summának bejövetelit kegyelmes uram igen tudakoztatta az tiha az tolmács ő nagysága által, hogy mikoron jő be; egyebet nem tudtunk

Digitized by Google

kegyelmes uram mondani, hanem azt, hogy az is mentül hamarabb bejő. Az rez effendi felől írhatom nagyságodnak kegyelmes uram, hogy megháborodott elmével vagyon, hogy nagyságod kegyelmes uram neki semmi ajándékot nem küldött, sőt az tolmács ő nagysága nekem megparancsolá, hogy megírjam nagyságodnak kegyelmes uram, hogy egy nehány pénznek eltartásával ne idegenítse el nagyságod magától, mivel az ő keze által kelnek ki az parancsolatok, s aziránt is árthat. Az mely egyet másokat kegyelmes uram az követ uram ő kegyelme nagyságod számára kezemnél hagyott ő kegyelme, még megvadnak kezemnél kegyelmes uram, noha bizony nagy félelemmel vagyok kegyelmes uram az tőz miá, mivel gyuladások gyakran esnek; azon marhákat penig kegyelmes uram már vissza sem vesznek, hanem az árokat várják meg. Az jediculában lévő rabok felől írhatom nagyságodnak kegyelmes uram, hogy azok az magok szabadulásukat erősen suplicálják, már penig nem is hosszú időre nyútottak reménsiget szabadulások felől, az mint vígére mehettem kegyelmes uram. Az tihát penig Kabos urammal együtt kegyelmes uram kírtük azon, hogy nagyságod akaratja ellen s híre nélkül el ne bocsáttassanak; az tolmács ő nagysága azt mondja kegyelmes uram, hogy nagyságodnak ha tetszése az, hogy megszabaduljanak, bizonyos embere által írjon nagyságod az vezérnek szabadulások felől olyan formán, hogy nagyságodot sok suplicatiojokkal addig jártatták, hogy nagyságod kegyelmes uram nékiek megkegyelmezett, mivel az ki nagyobb volt közöttök, az megholt, ezek csak mintegy szolgái lévén Béldi Pálnak, azért ha ő nagyságának is tetszik szabadulások, bocsátassa el ő nagysága őket, s parancsolja meg nékiek, hogy haza menvénn helyekben jámborúl viseljék magokat; ha penig nagyságodnak kegyelmes uram az tetszék, hogy meg ne szabadúljanak, az felől is küldje nagyságod kegyelmes uram bizonyos emberét és levelét az vezérhez ő nagyságához, mert külömben félő, hogy megszabadulnak. Az tolmácsnak ő nagyságának micsoda levelet írt volt Csáki uram ő nagysága, nagyságodnak kegyelmes uram elküldötte ő nagysága, az tolmácsnak ő nagyságának küldött nagyságod levelében ez volt írva: IllustritatiVestraeque promissae benevolentiae re-

Digitized by Google

siduam partem idem noster fidelis nomine nostro praesentabit. Cujus verbis per nos ei concreditis ut indubitatam adhiberi velit fidem, ut non ita munus quod sane exiguum est, quam sincerum nostrum amorem respectet, amanter contendimus! Kihez képest kegyelmes uram az tolmács ő nagysága azt gondolja, hogy az nagyságod aziránt való kegyelmességit mi tartottuk el Kabos urammal s nekem ő nagysága megparancsolá, hogy megírjam nagyságodnak kegyelmes uram, hogy az nagyságod levelében vagyon emlékezés az nagyságod kegyelmessége felől, s valósággal penig semmi sincs. Az budai vezérség alatt levő praedicatorok privilegiumát kegyelmes uram megíratván, Kabos uramtól nagyságodnak kegyelmes uram elküldöttem. Itt most kegyelmes urám semmi hírek nincsenek, melyekről nagyságodat kegyelmes uram tudósithatnám. Isten nagyságodat kegyelmes uram sok esztendeig éltetvén tartsa meg szegény hazánk megmaradására. Constantinopoli die. 4. Augustii 1680.

Nagyságodnak kegyelmes uram alázatos híve
Keczely András m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

LXIII.

a)

Visk várossának nagyságodhoz mint kegyelmes asszonyához alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk az rajtunk lévő nagy adózás tereh viselés alatt nyegvén, nincs Isten után nagyságodon kivül kire szemeinket vesszük. Huszt vára körül sok épités kelletvén, annak nagyobb része mü rajtunk fordúl meg, alitván (*vélvén*) münket feleseknek lenni, holot az halál miatt Isten akaratjából sokan közülünk kiholtak. Az adó kegyelmes asszonyunk sok rajtunk, az huszti praesidium számára Szt. György adajában kell adnunk negyedfél száz forintokat, török adaját háromszáz hatvannégy forintokat, lent negyedfél

Digitized by Google

száz mértéket, azon kívül mennyi szedés vevés vagyon rajtunk, csak az Isten tudja. Egyébiránt is szegény helyünk az Tisza miatt épen elvesz, ki ellen való sok munkában, s magunk oltalmazásában, szintén belefáradtunk, és ha nagyságod kegyelmes szive meg nem esik rajtunk s terhünk meg nem könyebbittetik, az Tisza is tőlünk elvétetik, végső pusztulásunk lészen.

Nagyságodnak azért mint kegyelmes asszonyunknak az élő Istenért is alázatosan reménkedünk, méltóztassék rajtunk könyörülni, adónkat s tereh viselésinket megkönyebbiteni, hogy az nagyságod méltóságos szárnyai alatt maradhassunk meg s életünk fogytáig nagyságodnak s fejedelmi házának szolgálhassunk.

Isten nagyságodat stb.

Az öt városok nevei alatt elönkben jött suplicatiora tettünk választ részetekről is Radnoth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

b)

Técső városnak nagyságodhoz mint kegyelmes asszonyunkhoz alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk, nekünk az szaplonczaiakkal az erdő határ végett nagy bajunk vagyon, azt mondják az Fekete erdőhez nekik annyi közök vagyon mint mü nekünk. Holott azt az mü eleink az magyarországiaktól sok törvénykezéssel nyerték el, úgy hogy Magyarországból is becsületes törvény tevő förendeket hivattak be az törvényre, s sok bajjal, fizetéssel végezték el. Akkor pedig nekik ez dologban emlékezetek sem volt. Azt is kezdvén immár cselekedni, ha valami kevés marhát fogadunk reá, behajtják, ők pedig marhájokat is azon jártatják s mások marháját is reá fogadják, nekünk nem kevés kárvallásunkra, boszúságunkra.

Nagyságodnak azért mint kegyelmes asszonyunknak alázatosan könyörgünk, hogy az ebből következhető nagy gonosz eltávoztatódjék, ezen dolgot közöttünk eligazitani méltóztassék, legyen vége ennyi sok esztendöktül fogva véllek

Digitized by Google

való bajoskodásinknak, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyunknak etc.

Gondunk lészen róla, mi az mi jussunkat nem engedjük, annak idejében bátyánk uram által találjanak meg felőle.

Radnóth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

c)

Maramarosi elfogyatkozott szegény öt Városoknak nagyságodhoz kegyelmes asszonyunkhoz alázatos supplicatioja.

Kegyelmes asszonyunk kiírhatatlan szorongattatásinkban kéntelenittetünk nagyságod fejedelmi kegyelmességéhez folyamodnunk, mivel ha az rendkivül való gazdálkodásokkal, postálkodásokkal nem terheltetnénk is, az adónak újulását lehetetlen hogy elviseljük. Az szolgálat rajtunk megszünés nélkül való, azonban szóval, egyébbel való kereskedésre ez sovány és élhetetlen földről, az körül való országok mostohasága miatt, ki nem járhatunk. Az técsiek király, avagy Szt. Görgy adaja flor. 230. Az töröknek való adó 128 tall. Viskiek királya adaja negyedfél száz forint, az törököknek való adó 180 tallér, hosszúmezeieknek király adaja 140 forint, török adója 60 forint. Szigeti király adója 140 forint török adója 240 forint.

Most is ujabban adózásra kénszerittetvén, egyébaránt is az jövőkre s menőkre való adózás is nyakunkon lévén.

Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyunknak az Istenért is alázatosan könyörgünk, rajtunk lévő és elszenvedhetetlen adózásinkat kegyelmesen megtekintvén, és abban bennünket könnyebbiteni méltóztassék, hogy nyomorúlt helyeinkben nagyságod kegyelmessége által megmaradhassunk, élettünk fogytáig szolgálhassunk nagyságodnak s nagyságod méltóságos fejedelmi házának.

Nagyságod kegyelmességének etc. etc.

Noha eddig is minden esztendőben mutattuk kegyelmességinket, mindazáltal látván terhes voltát adajoknak, Frater István uram ő kegyelme számláltassa öszve az öt városok adaját, melylyel most az mostani articulus szerint tartozik, és

Digitized by Google

commitáljon az kamara ispánnak felőle. Harmad adajokért adjon sót nekiek az városok szerint külön, magát annak rendi szerint quietaltatván. Radnoth 15. Aug. Anno 1680.

Anna Bornemisza.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

LXIV.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Frater Amice Vicine Nobis benevole.

Nagyságod nekünk embere által küldett levelét megadák, és mindenekről, az melyekről nagyságod írt, megértettük ennek az vladika dolgát illeti, kit nagyságod ide mi hozzánk elküldött hogy meg szenteltessék, im az nagyságod kévánsága szerént vladikává értetett. Noha jól lehet az mi vallásunknak pravilája szerint kévántatott volna sok dolgokat megvizsgálni amaz kitétettnek dolgai felől, erről is, ellenben consideratioban vévén, hogy vallásunkon lévő keresztyének, kik találtatnak az nagyságod országában, nem lehetnek pásztor nélkül, elhagyván egyéb vizsgálásokat, és consensusban vevén közönségesen az mi szentséges metropolitánkkal együtt, ím szenteltetett vladikaságra, noha az másik vladika szavának mi nem vizsgálnók az ő vétkeit, hanem csak az mennyire érthettük az nagyságod leveléből, melynek kellett volna megvisgálni, csak ezt gondoltunk az mit feljebb írtunk nagyságodnak, nem lehet az nyáj pásztor nélkül; mind az többit hátrahagyván, és az megértetteket az nagyságod kévánsága szerint vévén, hogy nagyságod kegyelmessége fenmaradjon az ott való szegényeken és az vladikán. Nagyságod nekünk más dologról is parancsoljon, jó szívvel szolgálni el nem mulatjuk. Ezek után Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Septembris 1680.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus Benevolus

(Oláh aláírás.)

Digitized by Google

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum comiti Amico et Fratri Vicino Nobis Semper Benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIV. köt.*)

LXV.

Isten nagyságodat kegyelmes uram szerencsés élettel s békességes állapottal boldogítsa szivem szerént kívánom.

Tartozó s köteles hüségem szerént akarám kegyelmes uram nagyságodnak mint kegyelmes uramnak jelenteni, ide bé való hírek és állapotok miben forogjanak. Itt kegyelmes uram nagyságod méltóságos személye ellen s egész hazánk megbántódására olyan híreket hallok, két rendbeli becsületes atyánkfiaitól is: hogy az szász nation lévő atyafiak, sőt penig Brassóban polgári rendben levő személyek, oly szókra fokadtanak volna ki, hogy ha mégis az magyarok ebben mennek el, készebbek elszakadni tőlök, és külön az ország adaját az török nemzetnek megadni, hogy sem mint az magyar igáját továbbá supportálni; sőt kegyelmes uram kiváltképen az brassai uraim az vallásunkon lévő templom hely adásáról való articulust forgatván fenn, köz hírül az község között az is hallatik köztök, hogy csak elig ha eddig is portára az szász natio el nem küldött. Melyet nagyságodnak tartozó kötelességem szerént ugy mint közöttünk folyó köz hírt írhatok. Nagyságod bölcs ítéleti, már mit fog nagyságod elkövetni. Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlván nagyságodat, egész méltóságos házával egyetemben.

Bodok 1680 die 18. Mensis Septembris.

Nagyságod alázatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem érdemem felett való jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacum Transylvanicum II. köt.*)

Digitized by Google

LXVI.

Hatalmas győzhetetlen császárnak becsületes úr hivei nekünk vitéz barátink, Isten kegyelmeteket hatalmas császárnak szolgálatjára éltesse.

Mind várakozásban voltunk, hogy az pasa ő kegyelme és kegyelmetek tudósítását vehessük, mikorra jőjjön ki kegyelmetek Somlyóra, az kegyelmetekkel elkezdett dolgoknak elvégezésére; de mindeddig is kegyelmeteknek tudósítása nem jöve, de hogy eziránt is mi ne okoztassunk, mi ím e becsületes úri és fő renden való hiveinket elküldöttük, az kik okvetetlen ez jövő csötörtökén Somlyóra érkeznek, ha azért kegyelmetek is oda el nem jün, arrúl is mi nem tehetünk, okai semminek nem leszünk; kegyelmetek lássa; ha pediglen kegyelmetek kijün, kérjük ne akadályoskodjék, hanem alkudjék meg, egy urunk, s hatalmas császárunk lévén, éljünk inkább egymás barátságával és az eddig való alkalmatlanságoknak szakadjon vége, melylyel minket is kötelez kegyelmetek hozzájok való kedveskedő jóakaratra. Ezekkel ajánljuk Istennek oltalmában kegyelmeteket. Iratott radnothi kastélyunkban 21-dik napján Szent-Mihály havának.

Kegyelmeteknek jóakarója 1680-dik esztendőben

Külczim: Hatalmas, győzhetetlen császárunknak Várad végvárából mostani dolgoknak eligazitására Somlyóban jövő helytartó zaim uraknak, iszpáhiaknak és mind közönségesen ott levő hatalmas császárunk, úr, és nemes hiveinek, etc. nekünk vitéz barátinknak.

Küljegyzés: Anno 1680. 23. Septembris. Radnot.

Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő egykorú fordításból.

LXVII.

Instructio pro Egregio Andrea Szekhalmi de Thorda ad Fulgidam Portam otthomanicam ad praesen. expedien. delegato.

1. Az mely summa pénzt, az nem régen elmúlt alkal-

Digitized by Google

matlansággal levágott váradi törökök miatt hazánkra következett portai nehézségeknek lecsendesitésére kellett igírnünk, annak jobb részét ez előtt administráltatván, most hátra maradott részét ugy mint tallér nro 20000 ℳ. percipiálván vigye be és az fővezérnek, az ki által illik, administrálja; tovább ez iránt lehető búsulásunknak eltávoztató testimoniumával.

2. Ha emlékezet lészen az hatalmas császár deliberatioja szerint örök fogságra vettetett erdélyi foglyok felől; nagy almélkodással hallottuk megmondhatja elbocsáttatásokat, mivel mi ugy hallottuk és gondoltuk, hogy az hatalmas császár ő felsége deliberatiója változhatatlan légyen : tovább ha kihozattatásokról terjed az kérdés : megmondja, hogy itt nem tartatván azok nevezetes becsületben, ott benn való léteket sem magyarázhatjuk semmi ellenkezőre : penig hogy Isten előttök járó ellenségünkön igazságát felderitette. Ezekre nézve is penig ha az mint assecuráltattunk volt oly summa fizetésnek contributiojával, hogy praeter mortem quid velimus cum illis faciendum fiet; nem bántuk volna fogságokat soha nem változni. Tovább. Hát ha kibocsáttatnak? Mi nem ellenzük ha hozzánk és hazánkhoz tartozó kötelességek szentül való gyakorlására kijönek, instantiát, annál inkább fizetést érettek nem cselekszünk. Tovább. Ha simpliciter kibocsáttatnak és mennek, nem lesz-é valami bántodások? Mi vélek nem mocskolódunk; sem tőlünk, sem másoktól nem lészen bántodások eddig való rosz cselekedetekért, csak ezen túl viseljék ugy magokat, mint az mi igaz hiveink, melyről szorosan assecuráljanak is bennünket. Tovább. Hát az méltóságos fejedelem ő nagysága assecurálja-é bátorságok felől őket. Ez instructionak tenorából igírhet kegyelmed assecuratiot nékik mind személyekben s mind javokban, ha igaz hűségre való készségeket tapasztalja, de különben valami ellenkezőre ne fakadjon az dolog. Tovább. Ha talám objiciáltatik? Mint lehetne annak hitele, holott az kiknek adatott volt is assecuratio, fogyatkozást szenyvedtek? Nem igaz volt az informatio, mert mi vagy csak közönséges beszédünket is megváltoztatni nem szoktuk, hanem ha mások magok rosz alkalmaztatásokkal magyarázzák ellenkezően, de ugy magok az olyanok az dolognak okai. Tovább. Hát az Csáki szolgája

Digitized by Google

miért nem bocsáttatott be? nem volt méltó oka reá; de kedve sem volt hozzá: mivel a ki a törből elszaladhat, vissza többé nem kéván menni. Tovább. Ha mi efféle ellenvetések forgottak akárkiktől az feljebb emlitett okokból, az kiknek mint illik, választ tehetni könnyü. Tovább. Ha kérdik: kell-é intimálni kimeneteleket? Per intimationem meglehet, mint magok elvesztett javát, de mi szónkkal nem, mert ut supra, sem instantiát, sem költséget érettek nem teszünk. Tovább. Hát ha magok sollicitálják? Ha kik közülök sollicitálják magok megalázásával, bánattal, és igaz hüségre való szives kötelezésével, természeti kegyelmességünkből őket kegyelmünkben veszszük, de ez iránt igen considerate kell az dolgot emliteni, ne láttassunk dolgokon törődni, annál inkább valami szines factiojok kegyelmességünket ellenkezőre ne magyarázhassák, nem árt tacite másoktól is, kik hozzánk és az országhoz jó indulattal lenni tapasztaltattak, végére menni, és ha minek illik az dolgok mivoltához képest orvoslását követni.

3. Az Brankovics György dolga ha előfordúl, megmondhatni, hogy ő is az Béldi Pál factiojában részes lévén, noha kegyelmességünkben bévettük volt, de lelkiismeretetitől hihető ujabb gonoszszal vádoltatván az törvényes büntetések félelme miatt nem mert megmaradni. Tovább. Ha az oláh püspök dolga objiciáltatik. Megmondhatni valósággal: hamis az informatio, mert igaz törvény szerint magyar és oláh praedicátorok közönséges gyülekezetiben, lévén külső rend értelmes emberek is jelen, fosztatott meg hivatalától, és már vagyon külső törvény alatt dolga, de gonosz cselekedetihez képest sokszori halált is (ha képes volna) megérdemlene. Sententiát is elviheti pro testimonio.

4. Az váradiakkal való tracta ha occurrál? Most oda vannak becsületes hiveink, ugy hiszszük az véllek való difficultások complanáltatnak.

5. Ha az magyarok dolga occurrál? Mint eddig, ezután is hatalmas császárunk hüségében igyekezünk őket megtartani, és noha holmi ellenkezések hirdettettek felölök, de ezeknek is ellenkező gyümölcsét megfojtani munkálódunk: terjeszthetí ha az dolog kévánja: igen megunták már magokat, reménységekben is igen megcsökkentek. Az német penig min-

Digitized by Google

den utakot modokot elkövet haza édesittetésekben, mellyhez, képest, hogy valamire ne fakadjanak, nem mondhatni.

6. Az rendszerint való adó ha előfordul: nagy szorgalmatossággal összveszerzeni munkálódunk, de az ország nagy fogyatkozási miatt igen nehezen lehet; mind az által az iránt is az fogyatkozást távoztatni igyekezzük.

7. Ha Maurocordatus úr és az tihája, sőt az kapucsizlár tihája lovai iránt kérdés lészen: nem lehetett ily hirtelen, de az fő követ béviszi.

Ezeken kivül ha mi occurrentiák lésznek, magát mindenekben köteles hüséggel, és kévántató discretióval alkalmaztassa. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 30. Septembris Anno 1680.

Apafi m. p.

P. S. Ha casu quo az brassaiak az mint hirdetik, panaszló embereket küldöttek, vagy subordináltak volna ellenünk; igen szorgalmatosan meg kell tudakozni: kicsoda légyen az? ki expeditiójából és consensusából lött? Micsoda instructioja? kihez delenicálják a dolgokat? panaszoknak? és ha kik succurrálnak nékik? P. H. gáltatott? kivel communés micsoda merituma promoveálják, ki által? és válaszok mi lészen? Azonban ha ugy kivánja az dolog: az templom iránt, megmondhatni, hogy eleitől fogván volt és vagyon most is ott magyar templom az városban, de az ő könnyebbségekre közönséges országgyőlésében végeztetett kinn mutassanak magyar templomnak helyet, s az iránt engedetlenkednek egynehányan, egyébiránt sem azért nem büntette senki őket, sőt előbbi egynéhány rendbeli engedetlenségekért is nem büntetést, hanem gratiát tapasztaltak eddig; várván jobb magok alkalmaztatását. Hihető gonosz indulatjok munkáját már nem nézhetvén ők is méltó büntetéseket vadászszák. Instálni kell azon, rebus sic se habentibus, bocsáttassanak hazánk törvényeszerint való igazitásra, tartozó hüségek és engedelmességek gyakorlását cselekedő kemény parancsolattal: hasonlóképen az Béldi társai részekről is ha kijönek vagy bocsáttatnak.

Digitized by Google

Egyéb dolgok ha mozdittatnak az szászok részéről, ex praemissis et expertis igen considerate reponálni kell.

Annexum. Ha az szükség ugy hozza, kérjen nevünkel háromszáz tallérokat Maurocordatus uramtól és böcsülettel mutassa be cancellár uraimék ő kegyelmének.

(K. Papp Miklós birtokában levő eredetiről.)

LXVIII.

Tekintetes és nagyságos vezér passa nekünk jóakaró urunk; Isten nagyságodat hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sokáig éltesse.

Ennek előtte nem sok üdővel töttünk vala panaszt nagyságod méltóságos személye előtt az váradi vitézek rablásoknak és sok alkalmatlan cselekedeteknek alkalmatosságával, kik hatalmas császárunk őstől maradott s ő hatalmasságától reánk bizatott adó fizető országában béütvén, az bikalyi papot, más nemes emberrel és szegény emberekkel elrabolták volt, hasonlóképen székelyhidi udvar biránkat és becsületes debreczeni tanácsbeli embert, hírré tévén azt is nagyságodnak, hogy azon rabló váradi vitézek közül egyet somlyai katonáink megfogván, itt volna, és az mit nagyságod felőle parancsolna, a tevők lennének. Mely megtalálásunkra nagyságod irta nekünk, hogy hatalmas császárunk csauzát küldi s az dolgoknak jól végére menvén parancsol mind az váradiaknak az elraboltatott emberek feől, s az megfogatott rabló török vitéz felől, de szintén embertünknek nagyságod levelével való hozzánk érkezése tájban budai vezér ő nagysága embere nálunk lévén, tudván, ő nagyságát is hatalmas császárunk igaz hivének s annak a darab tartománynak parancsolójának lenni, akartuk azzal is hatalmas császárunkhoz való igaz hűségünket s engedelmességünket megmutatni; s azon váradi vitézt elbocsáttottuk. Mostan penig az csausz Váradra érkezvén, minémű nagy ravaszságokkal akarták elhitetni s ellenek való méltó panaszunkat különbözőnek lenni, akarók azt is nagyságod méltóságos személye eleiben terjeszteni. Az váradi mostani passa azt cselekedte, hogy minden tömlöcz ajtait meg-

Digitized by Google

nyitatta s azzal akarta elhitetni, hogy az dologban semmi nem volt, mely cselekedetit akárki is méltán csudálhatja; mert igaz dolog akkor az rabok ott nem voltanak, mert mind az bikalyi papot, mint székelyhídi udvarbírónkat és debreczeni polgárt elbocsáttatta volt már, de mindeniket megsaczoltatta. Annak felette az csausz érkezésit hogy hallotta, az hódoltságról annak előtte minden falusbirákat behivatott magához, és felkaróztatásnak büntetése alatt parancsolta erősen, mondják azt, hogy Erdélynek többet adóznak mint az váradiaknak, melylyel is minémü rendkivül való hálót s palástot csinált az maga sok huzásának vonásának, mind Isten s mind igazság látja; mert se hatalmas császárunk sem az nagyságod méltóságos tekinteti előtt nem félünk, hogy orczánk megpiruljon, s valamit irunk külömben találtassék, az minthogy most is bátorsággal merjük irni, az mely darab tartományból az szegínység Erdélynek háromszáz forintott ád, az váradi passának 3 váradi vitézeknek huszezeret is ád, melyben ha nagyságod kételkedik, küldje bár bizonyos meghitt emberét, a ki sem Váradra bé nem menjen, sem hozzánk ne jöjjön, hanem akár Zilahra s akár Sibóra, ez mindenik hódolt hely, oda menjen végére magoktól az szegínységtől, s külömben nem találja; és ha az váradi mostani passa s ott való vitézek meg nem fenyittetnek, el kell teljességgel az szegínységnek pusztulniok; mert az régi adózásával a szegínységnek, mint több passák idejében volt, meg nem elégedvén (mely is nem kevés, mert hatalmas császárunk adaján kivül is egy szegény ember megád negyven ötven, s hatvan forintot s többet is), de ezen kivül is oly rendkivül való adót szedett, az mostani váradi passa, mely miatt már egynéhány faluk pusztán maradtak; az mi embereink penig midőn kimennek, üldözteti s kergetteti őket, az mint csak nem régen is szintén Somlyóig üzték őket s le is vágták volna, ha érték volna. Nagyságodat azért most is bizodalmason kérjük mint jóakaró urunkat, az váradiak méltatlan panaszoknak hitelt ne adjon s hozzánk s Erdélyországához mutassa oly jóakaratját, hogy azt mind mi s mind Erdélyországa megtapasztalván lehessünk hálaadó jóakarói nagyságodnak érette.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

Digitized by Google

LXIX.

IV. Muhamed.

Nagylelkü desztvér, kitünü musi s. a. t. szerencsés udvarom nagyveziri, s fő vekili hivatalának kajmekámja, Abderrahman basa vezirem!

Moszlim kadehk legjelesbbje s. a. t. Mevlana, stambuli kadih!

Ezen czimeres levelem hozzátok jutván értsétek meg, hogy Apor István nevü alattvalóm magas portámra folyamodványt nyujtott be, melyben jelenti, hogy valami Penejód nevü jobbágya, kire hiteles nyugta mellett bizonyos összeg pénzt, s egyéb dolgokat bizott, — midőn ezeket tőle visszakövetelte, az a visszaadást mindegyre halogatván Stambulba szökött. Most a nevezett Apor — Jáni nevü megbizott emberét külde ide, hogy az elórzott pénz, s egyéb tárgyak törvényes uton eszközlendő visszaszerzése iránt a szükséges lépéseket tegye meg; s ezt elrendelő fényes parancsom kiadatásáért könyörögjön. — Midőn azért ezt ezennel elrendelem, egyszersmind meghagyom, hogy mihelyt ezen fényes parancsom hozzátok érkezik, a káros megbizottját magatokhoz véve, ezen ügyet azonnal megvisgáljátok; s ha ugy történt, mint feljelentetett: a ser-törvény teljes szigorával járjatok el. És ha fennnevezett alattvalónk bizományszerü pénze, s egyéb dolgai akár részben, akár egészben előkerülnek, fennemlitett megbizottjának hiány nélkül átadjatok. Semmi halogatást, ellenszegülést, s makacsságot ne türjetek; a ser-törvény, a bizományra vonatkozó hiteles nyugta, s császári parancsom ellen véteni senkinek se engedjetek; ne hogy e tárgyban újabb parancsot kelljen kibocsátanom. Jól megértsétek, s fényes névjegyemnek hitelt adjatok.

Kelt Drinapolyban 1091. Dzülkide 10—20 1680. December 3—13.

Kivül: Török császár levele Penajót ellen.

(Törökből, eredetije Rettegi Sámuel birtokában, Oláh-Köblösön).

Digitized by Google

LXX.

Nagyságos király!

Őszinteséggel teljes jókivánatim nyilvánitása után reménylem s biztatom magamat, hogy egészségi állapotod a legkedvezőbb s örvendetesebb: egyszersmind, ha netalán mintlétem iránt érdekelve volnál, tiszteletteljesen irhatom, hogy Istennek legyen hála! a legjobban érzem magamat s nem szünöm meg rólad folytonosan a leghálásabb indulattal emlékezni. Mily régi idő az nagyságos barátom, a mióta barátságunk megköttetett s mennyi ideje már, mióta sem követed sem leveled nem érkezett hozzám? holott nem ezt igértük volt egymásnak. Azért hát ne mulaszd el engem barátodat a legrövidebb idő alatt leveleddel s mintlétedről szóló s kedvező tudósításoddal megörvendeztetni. Én is szolgálatomat igérem; különben béke legyen véled! Ahmed aga.

U. i. Számodra a nagyvezir ő nagysága diszöltönyt küld, melynek átadásával Ahmed aga testvérünk van megbizva. Ennek megérkeztekor emlékezzél meg rólam is igazlelkü barátodról. Itt fogságban levő barátaid mind a mai napig raboskodnak; reménylhető azomban hogy ezek után már megszabadulnak a haláltól. Egyébiránt nem fog ártani, ha érettök ő nagyságához is folyamodol!

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában)

LXXI.

Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nékem régi jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Nagyságodnak mint nékem régi jó uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten nagyságodat hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig jó egészségben tartsa meg, uralkodását sok időkre terjessze. Akarám nagyságodat levelem által egészségem felől tudósitani, Istennek hála jó egésségben vagyok az nagyságod szolgálatjára, melyet nagyságodnak is kivánok Istentül megadatni. Én mivel nagyságodnál sok ideig lakám a tavali esztendőben, vártam volna minduntalan az

Digitized by Google

nagyságod méltóságos levelét és egészsége felől való tudósítását, de még eddig semmit nem írt, holott nem ugy vala akkor nagyságoddal a beszélgetésünk, én most is és minden időben jó emlékezettel és dicsérettel vagyok az nagy fényes portán nagyságod felől. Fővezér urunk ő nagysága grátiájából hatalmas császárunktól nagyságodnak Ahmet aga kapucsi basától egy császári kaftánt küldvén, nagyságod lássa bőcsülettel azon agáját fővezér urunknak; az jeddikulában fogságban hagyatott nagyságod gonosz akarói és árulói most is ott vadnak, ott is lesznek mind holtig, több efféle gonosz akaróit is nagyságodnak Isten ezenképen szégyenítse meg. Ezek után Isten tartsa és éltesse nagyságodat az méltóságos fejedelem asszonynyal és kisded csömötéjekkel együtt kedves jó egészségben.

Nagyságod régi jóakaró szolgája

Kelet 1680. Ahmet aga m. k.

(Azonkori másolat a magyar tud. akadémia irattárában.)

LXXII.

Mint kedves uramnak sógoromnak szolgálok kegyelmednek egész szerencse kivánásával.

25. Decembris költ kegyelmed levelét négy darabban levőket becsülettel vöttem. Dii laboribus omnia vendunt.

Az békesség jó volna, de az mostani erdélyi guberniumnak nincs hüti és igy tractajokat haszontalannak látom.

Ha az porta per manus kézben adá, arrúl nem tehetni, utolsó példái lesztünk minden portára folyamodtaknak.

Kegyelmed magára felette vigyázzon, mert sok az mesterség; engem pedig tudósitson voltaképen, de nagyobb irással, mert ebben nehezen igazodhattam; én csak betegeskedem.

Se vajdától, se mástúl semmi tudósítás nem jütt, hanem az Máthé feleségét behozták.

Az megnyomatott hazát méltó szabadítani haza veszedelme nélkül; tanult experientiája szerint kövesse valamit lehet, centrumon tul semmit, nincs állandósága.

Ad finem Februarii valóságos succursus igérteték csalhatatlantúl, vége megmutatja.

Digitized by Google

In extremo ha többet nem, talán praebendát nyerhet kegyelmed.

Görög Jánosnak ebségét bánom, de az üdőre kell vigyázni. Vigilantibus subveniunt jura, csak puszta reménséggel ki ne játszodtassunk. Isten kegyelmedet vezérelje kivánt czélra. Petre-Kapu 2. Januarii 1681.

Kegyelmed atyjafia, szolgája, sógora

Csáki László m. p.

Panajotti uram kegyelmednek szolgálatját ajánlja.

Külczím: Tekintetes, nemzetes, Paskó Christoph urnak én nekem jóakaró uramnak sógoromnak adassék.

Kivül: Paskó ezen sajátkezü jegyzése: 20. Januarii hozta Marchus uram szolgája.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Binis honorifice exceptis atque perlectis litteris, quibus pro praesentibus grauissimis negotiis scilicet Ungaricis et Varadinensibus operam meam impense requirebat, quae ex uoto ipsius quo ductu, consilio, industria et labore in hac fulgidissima Porta promouerim, calamum meum quidem conficere oportet, ne depraedicari videatur, fusior autem Dominorum Ablegatorum ipsius relatio declarabit, quod si illi etiam conticere uoluerint, rerum euentus clarius contestabitur. His igitur argumentis comprobatam meam erga semet ipsam deuotionem singularem animi mei in posterum etiam quauis occasione indubie cum sit expertura, subinde cum uberrima rerum instructione uoluntatem ac desiderium meum mihi summum per fiduciam declarare sibi complaceat, et sane propter mutationem Magni praefecti Vezirianae aulae intentiori labore in tam magnis negotiis opus fuit, ut nouus minister, cuius non parua est pro rebus agendis in Otthomanica porta auctoritas, tum pleniori informatione instrueretur, tum ad beneuolentiam Celsitudinis tuae alliceretur, quae item fusius ex relatione dominorum Allegatorum ipsi innotescent, per quorum reditum ulteriores Fulgidissimae Portae resolutiones habebit. Interim

Digitized by Google

quo acerbius aliorum odium erga me pro causa Celsitudinis tuae adeo enixe promota excrescit, eo me intimius amore et benevolentia sua prosequi velit. Ceterum Deus optimus ipsam vitae diuturnitate et rerum prosperitate et gloria inter Principes trinam divinitatem colentes abunde superque cohonestet. Datae Adrianopoli 1681. die 6. Januarii.

Celsitudinis tuae addictissimus seruitor

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erd. Muzeumb. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

LXXIV.

IV. Muhamed.

A Jézust valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást követő nagy rendek között választatott eretnekek gyülekezete dolgainak igazgatója, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kinek vége jó legyen!

Császári czimeres levelemet vévén legyen értésedre, hogy mint fényes udvaromnak hü, és jóakaratú engedelmességet tanusító bizodalmas szolgája a hódoló alázatosság utján mindeddig állhatatosan megmaradtál; a miólta általam a nevezett ország fejedelmévé tétettél, udvarom iránti kötelezettségedet, ugy az ország védelmezése mint a jobbágyság jólétének előmozdítása által s más egyéb szolgálataid közben tőled kitelhető módon, s tehetséged szerént teljesiteni iparkodtál: Erdélyországának szerződés szerénti adóját (kharads) engedelmes leveled magyarázatával együtt fényes portámra küldött Valentin Szilvász nevü követed által, ki felséges császári színem elé bocsáttatott, fényes trónom zsámolyához juttattad. Ezek szerént világra kiható elmémmel mindeneket megértvén, és megfontolván, természeti hüséged szerént továbbra is megkivánom hogy az őrizetedre bizott ország oltalmazásában ezután is szorgalmatos légy, a szegénység kegyelmes pártolása körül semmit el ne mülass, s minden gondviseletlenséget eltávoztassa; Erdélynek esztendőnként való adóját a szokott ajándékokkal együtt tartozó kötelességed, s teljes tehetséged szerént fényes portámra annak idejében megküld, s tárházamban beszolgáltasd.

Digitized by Google

Kormányzásod alatt lévő országodat a keresztyén hadak, s pusztító latrok ellen megoltalmazd; ha más egyébről parancsolatod lészen, annak véghez vitelében is hüséges, és engedelmes légy, s császári kegyelmes jóakaratom megnyerésére semmit el ne mulass; időről időre pedig a miről kivántatik, tudósits. Jól megértsd, s császári fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt 1092 Muharrem 1—10. 1681. Januar 21—30. Drinápolyban

Kivül: Hatalmas császár Szultán Mehemeth levele, hozta Szilvási Bálint uram az ország adajának beszolgáltatásáról Porumbakra 14. Febr. A. 1681.

(Törökből)

LXXV.

Nagyságodnak mint uramnak ajánlom szolgálatomat. Isten nagyságodat kedvessivel együtt juttassa szerencsés napokra szivből kivánom.

Igiretem szerént már nagyságodat eddig ez levelemen kivül háromszor tudósitottam. Elsőben a Szőcs levelében volt takarva levelem, kit Panajati uramnak adtanak; második küldetett March Anton uram embere által, harmadik logofet uram embere által havasalföldi postától. Az útból is irtam volt, de eddig a hármára nagyságodtúl tudósitást nem vettem. Logofet uram a mely levelit hozta nagyságodnak, még akkor ugy látom egy levelem sem érkezett nagyságodhoz. Ezek felül tudósitson honnat adták meg honnat nem; ez mostani állhatatlan világban kinek kell hinni, alig tudja ember. Szilvási uram 14. Januarii volt szemben a császárral, nem váratták meg véle a jancsárok feleletét, 7 kaftánt adtak igen alávalókat, már mikor a vezérrel szembe leszen, akkorrá haladott a rabok felől való parancsolat, isten tudja mint leszen. Jelenté Szilvási uram, hogy a fejedelem meghozza neki, ha kivel közülünk beszél, offerálja az gratiát, ő nagysága senkit sem bánt; ugyan ő kegyelmét küldötte volt a fejedelem az városokra, declarálták magokat, hogy ők ő nagyságával contentusok s mellette is lesznek mikor a fogarasi gyülés vólt is sza-

Digitized by Google

bad voxot engedett, senkit nem erőltettek a kapucsi passa előtt, hamisan hozták nekünk a hirt, hogy fegyver alatt való gyülés lött volna. Béldi Pálnak Haller Jánossal egymásnak irogatott leveleire csak elhült az ország, gonosz feltött czéloktül irtóztanak, de a fejedelem asszony elengedte a leveleket, azt vallja Vajda László, okát adja hogy a Bánffi és Béldi maradéki között örökös gyülölség még inkább meghaljon.

Budai a követnek arra ajánlotta magát, utánam circál, ha mit hall oda értésére adja, a Belléni szolgájával mint két kurva váltig veték a praestát, mert olyant is fogtak reám a követ előtt, hogy én az váradiaknak arra igirtem magamat, csak én reám appelláljanak, én a vezér előtt mellettek leszek; ezt a határ dolgára magyarázták a követ előtt, ilyen a Belléni lator társaságának keserü gyümölcse.

Mondotta azt is, nagyságod igen jár az ura Zólyomi uram után, miólta ő ide jött, már háromszor hivatta nagyságod vendégségben mint az ura irja, de nem ment, hanem képében Mikolát küldte és nagyságod Bellénivel vendégeskedik. Ezt a materiát mint van, hogyha nagyságod maga ennyi gyaláz atján sem tanúl, akarnám bizony érteni. A jó Andrási uram kevés italért, ha ezek úgy vagynak, bár szünnék afféle mesterségtül. Én mindazonáltal a követ előtt azt causáltam, hogy abban egyikben sincsen semmi. Ez nagyságos uram az urának sem kevés, hanem a mi életünk után haragos, Bellénivel együtt már a dolog világosan megmutatja.

Logofet uram tartóztat igen, hogy egy kevéssé legyek várakozásban, jobb lesz-e? Isten tudja; ha már a követ vezérhez felmegyen, megválik, a rabok dolga felől leszen-e parancsolat?

A magyarországiak felől olyant hallék: a vezér azt mondotta volna akkor: dschennembe menjetek. Marchesz uram bizik most igen a békeséghez. A váradiakat a vezér várakozni hagyta.

Tatár hámtól posták jüttek, megis kaftánozták üket, az a hire, hogy muszka követ volna tatár hámnál, a békességre rá igirte volna magát, ugy van-e már közönséges hírrel bejü a követ. A császár két hónap után beindül, mi lesz mind ezekből, Isten tudja. Én nagyságos uram elég búsulással s hátra-

Digitized by Google

maradással vagyok az átkozott Görög János miatt, mert 9 napja a falukon kinn iszik; Budaihoz is csapta magát, tovább is bizony elromlunk Görög János miá, nincs az ebnek hiti, mikor leginkább kell, akkor hagy el. Józanságban két hetet eddig nem töltött, maga az én szegény asztalomnál sem maradna szomjan, étlen, de hiában elég becsületes embert nyúztak logophet uram Madás uram a rácz rabok, de nincs semmi haszna.

Ha mi tudósitás jüt Erdélyből vagy Havasalföldéből, kérem nagyságodat tudósitson, ebből vehetnek továbbá való bátorkodást . . . . . irásban.

Most karakihaja és a fővezér eleiben való memorialékat fordíttatjuk M. urammal, ím a szükség kényszerit, lássuk azzal is mint vihetjük végben.

Vajda László uram megmeré mondani, ugy megványa ltuk ugymond az erdélyi nagy rendeket, hogy már nincs egy szavok, de ismét más szavában hamar utána veti, hogy mi ne igyekezzünk véteni a fejedelemnek, országnak és az ország titkait nem illenék hozzánk, hogy e nemzet előtt kifedezők, nincs több hazánk és több efféle.

Itt létünket, kivált az én idejövetelemet bánják igen, fejedelem puszta kegyelmességét váltig igérik, de valóságos effectumát semmit sem mutathatnak. Elsőben látom úgy gondolkoztak: azért jöttem ide, hogy netalán gratiát kérjek, de különben látván a dolgot, nem fér a fogakra.

Szilvási uram a seregeket kivonatta a hazából, csak csendesen vannak, de soha ki nem tanulhatni, a vezér mit akarjon.

Logophet uram azzal biztat, alattomban jóakarói által jártatná a nagy embereket, hanem a . . . . . biztatása leszen. Én Istenhez lelkem készitettem, mert nem tudom nekünk szolgál-e, vagy csak pénzem után jár; félek, ha a pénzt is kezéhez veheti csak elvadúl. Nekem nagyságos uram a dolog kimenetelit is várnom kell. Nagyságod valami jó alkalmatossággal küldjön költséget, ha Isten valahonnat rendel, azt nem kell várni, hogy kifogyjak, mert itt senki sem ad; minden dolgoknak most el kell válni, hogy azután mire adjuk fejünket, Isten megmutatja.

Digitized by Google

Én nagyságos uram, pro meliori esse, azt az áruló Andrássit ide hivattam, neki megmondottam, az ura latorkodása, maga is Budai az adosa, már egyszer a szegény rabok dolgát elrontotta, hogy nem tudommal magát ne menthesse, én egyebet itt nem tractálok, hanem az rabok szabadulásáért már a vezért supplicáltam, jó reményben vagyok, megleszen valami tökéletlen supplicalással, vagy Budaival, valakiknek urastúl kéme ne legyen, mert bizony mondok megfullad érette; esküszik az eb, de nincs hiti. Ez egyfelé firkál, az urának más felé csuda sok hazugságával.

Az csauz passához tegnap kelletvén a dolog sollicitálására mennem, Gorán volt tolmácsom, azt mondottam ott, a tolmács halálos beteg. Igen játszik Görög János a mi életünkkel és szomorú ügyünkkel, sem nagyságodhoz nem megyen, sem én velem nincsen; ez a mit megszokott, soha bizony el nem hadja, ugy lássa Isten pedig lelkemet, a falatomnak felét is neki adnám, de hiában, reá valóképen is a többi is csak tengenek. Ha nagyságod is magyar szolgákra vehetné (?) magát, egyet sem kellene az ebekben tartani, az Isten látja nagyságos uram jedikulában ennyi ideig ennyi keserves búsulást nem láttam, mint itt szenvedek. A minap, hogy értették valahogy a vezér békességre hagyta menni Pancznál, mit sem adnak vala rajtam, a fattyú Sztama is oly kevély lett, hogy nagyságod nem hinné. Jovánál egyik sem viseli most jobban magát azt látom ide s tova.

Budai 20 Januarii a szállásomra jövén, ilyen hazugságokkal, hogy bizonyosan nagyságod az urával megegyezett, és már volt is egyszer az Zólyomi uram szállásán vendégségben. Az ilycnt nagyságos uram nekem tudnom kellene, markomban hordozom életemet; jelenté azt is, hogy már rövid nap az úr után kelletik indulni én velem együtt; mint az tihajának az Zólyomi uram levelét beadta, s megmondatott neki, hadd menjen el a követ, azután végben megyen a dolog. Belléni Sigmond pecsétét is meglátván a tihaja, kérdezte mi az oka, hogy feketével pecsétel, okát azt adta: Béldi Pálnak e volt atyafia s azért pecsétel feketével s azt gyászolja; kérdette a tihaja: hol-a többi? miért nem subscribálta a levelet? arra azt felelte: nagyságos uram, azok is az én uram-

Digitized by Google

mal egyezők, ellenben jelenti: bánja a Belléni szolgáját, hogy vele elhozta. Ilyen ördöngös munkái vannak az áruló fiunak. Logophet uramhoz nem megyen erővel, az nagyon semmire kellő ember, csak hazugsággal tartotta, azt is már nagyságod megítílheti. Utoljára ejte oly szót is, minden gonosznak Belléni volna oka, hamis maga és szolgája.

Hogy én nagyságodnak mindent az ő igazságában megírok, ugy látom írásából mintha kételkednék hozzám, gyengén illeti a dolgokat, mint ha nekem kedvem volna az fejedelem békességéhez. Ugy ítíl, avagy nagyságos uram kívánok-e magamnak halált és gonoszt, hitemre ugy kiállom én a választ, hogy jobban sem kellett. Már vége is van a conversationak; ugy látom nagyságos uram, csak engem vehetnek ki, mint perek tartásuk dolgokat; de nagyságod írása szerint ha per manus nem adatom is kézben, másképen bizony haza nem csal. Istenes, szabados uton, ha lehet nagyságos uram bizony Isten segítségéből haza menyünk mi is. Én aperte meg is mondottam, bizony Erdélyben ugy igyekezem most, Teleki és más hazavesztő lator a szakállamat ne fogja. Belléni uram vigyáz, nagyot tulajdonit vala magának; hogy mi is, hogy sírtunk utána, hazugság volt, itt nem kell azt magának, akár hová menjen semmi közünk hozzá.

Nagyságod levelét Marchus uram 20. Januarii küldé meg, magamat jobban nem érezhetem mint érzem. Bizony megvallom sok félelemmel is élek, de az Isten gondunkat viseli s nem hagy.

Panajat uramnak ajánlám szolgálatomat, bár irna ide az apjának, adna vagy száz tallért; ha elkezdte a jót, vigye végben is, hiszem ha Isten pénzt ad Erdélyből, megfizethetem, pénz nélkül nem élhetünk, minden dolgon nagyságos uram bizony nem sokára általesünk, nagyságod ne gondolkozzék, el is hagyja, én is bizony nagyságod nélkül soha senkivel nem colludálok, én felőlem szentül igy hidjen, ide s tova tétovázó elméjü ember soha sem voltam, a mit feltettünk meg is teszszük, Isten a boldogítóm. Ezzel nagyságodat Istennek oltalma alá jánlom. Drinápoly die 22. Januarii 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szoldája

P. C.

Digitized by Google

P. S. Kiktül vette el leveleimet a mint fellebb megirtam, nagyságod tudósitson engem.

Alább : Ez levelemben van az országbeliek megvánnyolásárúl mondott szavai Vajda Lászlónak.

Külczim : Gróf László uramnak, küldtem a Szöcs levelivel 21. Januarii.

Erre válasz jött, Logophet uram küldte meg 10. Februárii 1681.

Eredetije, Paskó Kristof saját igen rosz irása (*a magy. kir. kamara levéltárában.*)

LXXVI.

Adjon Isten minden jót kegyelmetekuek birák uraim!

Hogy kegyelmetek az budai vezér levelét jó gondviselés alatt elküldötte, jól cselekedte, melylyel is mindazon hatalmas nemzet aránt való hüségének megfelel, mind énnekem kedves dolgot cselekszik vélle. Csudálkozom kegyelmeteken, minapi irásom szerint, hogy addig azon becsületes atyafiait, kik felől irtam, hozzám nem expediálta, holott az szikrát addig volna jobb eloltani, míg nagy tüz nem támad belőle. Hidje el azt Debreczen városa, hogy nagyobb renden levőknek is becsületem megsértődésével meg nem engedtem még eddig fejemen koczkázni, ennek utána is, nyugodt elmével lévén, oly magyarnak ismerjen, becsületemben piszkálni meg nem engedem, kegyelmeteknek azért jobb volna magát jó idején alkalmaztatni, míg magok nem alkalmaztatásáért ellenek való gravis animadversiómat magok kárával nem fogják érzeni. Isten kegyelmetekkel. Datum Vari 22. Januarii Anno 1681.

Kegyelmeteknek jót kiván

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Nemzetes Pataki Pál debreczeni biró uramnak és az egész tanácsnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. köt.*)

Digitized by Google

LXXVII.

Mint uramnak nagyságodnak ajánlom szolgálatomat. Isten nagyságodat szerencsés élettel, boldog előmenetellel áldja meg kedvessivel együtt.

21. januarii költ nagyságod levelét logophet úr 4. februarii megadá, még nagyságod csak egy levelemre sem felele meg, csak elmulik írásim nélkül, mit kerül nagyságod abban, maga tudja, én sincere cselekszem mindeneket, az igaz ügyünk alkalmatosságához képest; kivánja nagyságod tőlem, mindezekrül a dolgokrul gyorsabban tudositsam; bizony én is nagyságodtól hasonlót várhatnék, ha vannak szomorú sorsunk ügyi; a különös reservatumoknak bizony gyalázatosan megadók az árát, mást is tanithatnánk, elég szomorú példák vagyunk magyar nemzetünk között.

Bessenivel való vendégeskedésit nagyságodnak hallom, ha nagyságod magán tüle esett sok gyalázatját és boszú szenvedésit, édes hazánk igaz ügyében való siralmas akadály vetésit semminek véli, én nem ellenzem, talán ezirán is jobb nagyságodnak a más hizelkedő tanácsa, mint az én keresztyéni jó affectusom, és nagyságodnál élet halál között való keserves életem becsületi. Szolgája itt életünk, becsületünk ellen cselekszik, az urának csalárd alattomban való expeditiója szerint, mégis annak urával eszik iszik s tanácskozik; bizony jó gyomra van nagyságodnak, bezzeg ha elkerülhetem vele egy munkán nem leszek. Nagyságod nem hiszi, de Dudai, Andrási idejövetelekkel nem kevés akadályt töttek dolgunkban.

A mint Görög János szavaiból értettem, nagyságod nekem nem hiszen, nem hijában ő is hátrahagyja Gerendit. Most Görög János Dudainál lakik, sok dolgainkat beszéllette Dudainak, a mint Dudai a legények előtt mondotta, abból elhiszem, hogy Görögh Jánostól adatott, mert egyéb nálánál nem tudta, hogy én itt is mit akarok cselekedni. Irja nagyságod: a vezért ne igen sürgessem, könnyü azt szólani, értem azt is honnan s mért vala, de Görög uram tanácsa alá könnyen nem ereszkedem; ha mit jót csinál vagy szól, én is megtudom itél-

Digitized by Google

ni, ha jó el is követem, ha ellenkezik a dologgal, bezzeg én velem akaratom ellen való dolgot nem tractáltat, de ezt is elhallgatom. Juttatom csak eszében nagyságodnak emlékezzék meg jedinulai sok beszédinkről, tartsuk ahoz magunkat, a lator ártalmas életüek mocskoló áruló társaságát kerüljük, mert az olyannak jó kimeneteli nem szokott lenni, hiszen ennek is ismét kárán tanulunk, bizony az Isten megitéli az embereket. Ezzel Istennek oltalma alá ajánlom nagyságodat. Drinápoly die 6. Febr. 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgája
Pasko Christoph m. p.

P. S. Irásomról nagyságodat követem; nagyságodhoz és igaz ügyünkhöz való szeretetből cselekszem; nagyságod is ugy vegye, ha én bennem is mit nem szeret, fedje meg, a mi keresztyéni sorsunkhoz az illik. Vajmi sokképen vetik mi utánunk a hálót gróf uram, ha esztünkön nem járunk.

A fejedelemnek most kaftányt nem vittenek, olyan reménységgel táplálják Magyarország segitségére kelletik menni; félő, abban a hálóban ne fogassék meg.

Kalendariumot szerezni nem lehet, elment a követ, nem is volt új kalendariumok, György Deák uram küldhetne, de nem tudom hova lőn annak az embernek tudositása; elhiszem a vajda nem adja meg levelünket. Ugy látom mesterség volt inkább az erdélyi dolgokban, mint sem valóság. csak tanulni akartak.

Külczim: Illustrissimo Domino Comiti Ladislao Cháki de Keresztszeg Domino et affini mihi colendissimo.

Logophet uram embere által 6. Febr.

Sajátkezű jegyzése: E két levelet irtam Chaki uramhoz.

A kamarai levéltárban levő eredetiből, (*mely egészen Paskó irása*)

LXXVIII.

Mint uramnak nagyságodnak ajánlom szolgálatomat, Isten nagyságodat jó szerencsés előmenetellel áldja meg.

12. praesentis irt levelemben nagyságodnak bővön ir-

Digitized by Google

tam, ki is harmad napig ott hevervén logophét uramnál, el nem küldötte; 10. költ Panajot ur levele, kit szolgájától küldött ide, ez is haereált, noha magától a jó uram azt sem jelentette, sem oda nem hivatott, hanem szerencsére menék hozzá, ugy jelenté, micsoda levelet irt volna Panajot neki Zólyomi uram felöl, és innet egy Jani nevü Görögtül micsoda megintetése ment volna, melyet is inclusában ide küldött, nekem is mutatá, mely íráson ez is ugy látom szokása szeréut megütközött, itt a kapuhoz közel lévén. Nagyságod e dologban tud-é valamit vagy nem, maga tudja, holott én nagyságodat ezen dologról 28. Januarii költ levelemben elébb tudosítottam Márkos uram alkalmatossága által; adatott-é meg, nem-é, nem tudom. Nagyságod menjen végére háza népétől, és még ezenkivül 3. Februarii költ levelemet ugyan onnan várja elő.

Nagyságod azért a Panajot uramnak innét irt görög levél felöl igy értsen, a Budai s Andrási factiója, ugy vélem hogy nagyságod és az ügy mellől Panajotot, általa logophétet elvonja. 20. Januarii költ a levél, eodem ide jöve hozzám Budai és mikor jól innija adtam volna, jelenté titkosan nekem, hogy oly karban van az ő urának dolga, hogy már innet egy nagy görög megirta Konstantinapolyban Panajotnak, hogy Zólomi uramhoz tartsa a ló száját; kérdém tőle, ki volna az a nagy görög, nem jelenté; 3 közül egyik, vagy Jonachi, vagy Görög János neve alatt iratta, vagy azzal, a mely görög Konstantinápolyban volt Panajot urral, ne tagadja meg nagyságod is, Görögh András szolgája volt, most Szilvási urammal jött be, én nagyságos ur azon legényt találtam logophet uram szállásán is; ez oly ördögi factio, hogy a mely által beunnket megszaggathassanak; ha ez 3 lator személyen kivül irta valaki Panajot urnak, ha tudja kicsoda s ismeri a kézirást, miért nem jelenti meg nagyságodnok a dolgot igazságában, és nagyságod is miért nem ir nekem felőle. Hogy én nagyságodat ez káros levél felöl idejében tudósítattam, ... ba 28, költ levelemből világosan megláthatja, én Budaitól vettem ha ő az levél kelése napján tudta, practica hát, és kijő hát, hogy mesterséges végzésből való dolog, és az is hogy nekem

Digitized by Google

megjelentette, az is arra való volt, hogy én is úgy elcsábulván bolondoskodjam, de attól Istennek hála távol vagyok.

Panajot uram többet is ír Abdi passa felől, hogy ha Konstantinápolyban érkezik, Zólyomit vélle ide hozza, én olyant itt nem tudok, talán ő kegyelme jövendőben sok nyereségért ugy kivánná, írja tudositassék, hadd tudja magát mihez tartani, hamar hajolna; hiszen ezt nagyságodnak megkellett volna jelenteni és engem is felőle tudósítani. Ezt is jelenté Budai nekem, de hazugság, Panajot eleibe igy adhatja nagyságod; még ezek a jó baratim, ha logophéttel együtt hazugság után indulnak, rajtunk s a haza dolgain feladnak.

A Panajot levelén midőn látnám megindulását az vén atyjának logophétnek, megmondám én nagyságos uram magyarúl neki, hagyjon békét affélének, Budai lator hírharang volt mindenkor, most is az; azt a csinált levelet megexplicálám neki, de e bolond vén ember kétfelé sántálván, vagy sok pénzt remél onnan görög factio által, vagy mit akar ő tudja; hogy az Zólyomi dolga ellen szólok, epésen azt mondja, mit tudsz te s Csáki tenni, a kit császár akar, a leszen, ha csak egy takis, *(vak is)* leszen is, uralnotok kell. Keserves szó! Én azt mondám neki, bizony édes logophét uram nem ugy leszen, én is nem azért jöttem ide, hogy kegyelmedet áldjam; eddig is kegyelmed tiltott a nagyságos emberek szemben lételétől, de ezután el nem múlatom. Arra azt felelé, bizony megkéstem velek, ha havasalföldi állapotban maradna az ország, azt török nem mondja. Mit akar kegyelmed — ugymond —, kajmekam, tihaja szemben sem lesznek veled. Én arra azt felelém néki, de bizony szemben leszek mindezekkel, s hazám dolgát, igaz ügyét áhitom, ha meg nem hallgattatunk az más dolog; arra meg ily álnokúl felel: de beszéltem én a kajmekámmal és tihajával kegyelmetek felől, de azokhoz nem kell menni, mert nincs ideje. De hazud ebben is. Mondám neki, hát hová teszi kegyelmed az erdélyi expeditiókat s onnat való jó tudosítást; Zólyomiért az ország nem fizet, sem neki levelet nem ír; maga hallja kegyelmed, mint van a dolog, még is reluctál kegyelmed a dolgok ellen, ez hazug levelen indúl el; nagyságodnak hirével legyen legyen (sic) bizony ezután is mindent elkövetek; ily resolutiómat

Digitized by Google

látván, mondá, hadd menjek hát holnap végére jóakaróimtól, ha ugyan Zólyomit fejedelemmé teszik, és ugy tudositom Panajotot. Én mondám: az a kegyelmed dolga, de nekünk semmi közünk Zólyomi dolgához, erővel az ország nyakába nem vetik, hiszem Istent; és több efféle. Már nagyságod ezekből ítélhet bölcsen, én tovább nem magyarázom.

Az Erdélyből megjött kapucsi passához tegnap elmentem, bezzeg mi részünkre váltig esküszik, hogy igaz a mit mondottunk, mert a fejedelmet nyilván való hamisságban találta. Az ország igen megúnta. Ezer erszény pénznél többet vont rajtok, ide a portára nem küldötte, az haza fijainak panaszszal teljes szája; valamit a fejedelem beszélt nappal, estve neki megvitték, ugy áldja Isten lelkét, igazán referalja a vezérnek. Teleki a fejedelem, nem Apafi, Tökölynek akarja leányát adni, minden urak előtt állott az feleségével, a magyarországiak színét, mintegy 25-ig feketében a kapucsihoz vitte, sirtanak előtte, de ő vezér izenetét nekik megmondotta, legyenek veszteg, mert nincs ideje kivánságtoknak; Magyarországra pedig excursiót ezután ne tegyetek; jelentették neki, hogy ők szedték meg az öszszel a szatmári szőlőt, és azon vármegyében volna hadak is, és ha a fejedelmet kibocsátná a porta, mit hogy tenne. Az ország megunta az igát, nem tudja mit kivánt a fejedelem tőlök, valami templomnak ügyét, a gyülésben reá hagyták, haza menvén ellene mondottanak. A rabokat most is fogva tartja, Kapi Györgyöt megétette, vasba tetette el, azután a feleségét is megétette, az olá posták fogságát a vajda is bánja, hozta elő neki. Szilvási uram egy csauszt küldött volt vele, mely Bükkösön elmaradt; azt mondja erről á vajdával való collusio volt, ha Szilvási uramat elől találta volna, vagy itt érte volna, ki nem ment volna.

Baló László ha meg nem halt volna, megnyúzták volna. Cserei Jánost azért fogták meg, hogy Fogaras várát a székelyek kezébe akarta adni, és a fejedelmet ugy akarták feladni, minket is kérdett tőle a fejedelem, mit akarunk itt, mi az oka, ki nem megyünk, arra felelte: nem engedi. A rabok felől megmondotta a fejedelemnek, elbocsássa, azt mondotta róla: régen elbocsátotta, de hazugságban találta, mert egyet sem bocsátott, ő is végére ment. Domokost udvarnál látta, a

Digitized by Google

fejedelem azt mondotta, mondjátok meg neki, mennjen házához ne késsen, netalán valami panaszra kell kifakadnom miatta, nem nézhetem. Nagyságodnak, nekem is azt adja tanácsúl, hozzá ne menjünk, mert bizony elvesztnek menten, várunk császár kegyességétől, hiszi Istent, nem sokára meglesz. Zólyomi ur felől azt mondja: tudja azt az pasa kicsoda. Aziránt is volt kevés szónk, noha Budai is megkerülte. Ezek többek kapucsi szavai, melyekre a mint Isten tudnom adta, szóltam, s kértem, erős esküvéssel igéré magát; Én megmondottam, mi mellettünk ne szóljon, mert mi fejedelmet nem kértünk, hanem a szegény megromlott édes hazánk mellett, és kapucsi azt mondja, ha nem kérném is azért cselekszi fővezér tihaja előtt és felöltünk is jól emlékezik, kér igen, szállására többször is elmennjek. A mire a jó Isten segit, készen mindent elkövetek. Nemes ellen azt mondja hogy nem leszen, hanem ugy hiszi, a fejedelem ellen leszen titkosan.

Ugyan ezen estve kozák kapitihánál voltam, minden bizonnyal a békesség a muszkával meg van, mindenen ultro ment a császár, valamit a muszka kivánt, 20 esztendeig a frigy Konstantinapolyban confirmáltatik.

Márkus uram hittel confirmalá, a Zólyomi uram fejedelemségitől ne féljünk. Jelenté azt is a kapuesi pasa, a váradiak beküldöttek a fejedelemhez, deelaralták magokat többször: az ő joszágokban erdélyi ember ne találtassék, mert esküsznek a nagy Istenre, levágják; ez nagyságos uram mindég a többinél, ha isten vezérléséből el nem fordíthatják, bizony nagyságos uram, ha ilyen dologtól én is itt ne féljek, eddig több dolgot próbálhattam volna el, de azért is hallgattam, ne okoztassunk mi jövendőben is affélével, mert oltalmazzon Isten, hogy a mi alkatosságunkkal csak kisebb rosz is találja a házát, ha sok rosznak istenes munkánk által eleit nem vehetjük, nincs mit tennünk,

Ma akarok vala a kajmekámmal logophét tetszése ellen is szemben lenni, de a császár holnap vadászni megyen, harmad nap alatt megjü, szemben leszek s nagyságodat in rei veritate tudósitom; azután a tihajával is, ha az ajándékát megszerezhettük. Logophét bizony sem nekem, sem ajándékra

Digitized by Google

10 pénzt sem ad, akár hova legyünk, ilyen az ő kegyelme jó akaratja.

Tegnap jöve hozzám Görög János uram ő kegyelme, és a mely lekötő szíjat nagyságod az útra adott, esküvék hogy övé; én oda adám. Kérdé, javallom-é, hogy nagyságodhoz menjen vissza; én neki mondám: eddig sem kellett volna neked az urad ellensegével laknod, ha itt nem akarál szolgálni, menten kellett volna az urhoz menned; de csak tétováz, átkozódik, hogy nagyságodat 3 esztendeig szolgálta, semmit neki nem adott, és igen serio kezdé ő kegyelme János uram előttem állítani Zólyomi ur dolgát, hogy hidjem el, mert ő a fejedelem, én mondám: hazudsz János uram, te Budaival egyet értesz, ne próbálj, menj dolgodra; pénze nincs mondá, egynéhány pénzt adék neki. Im Görögh Demeter és Skerlet is reá írt Panajotra, kétfelé ne tractáljon: Nagyságod okosan menjen végére, ha nem titkolja-e el nagyságodtól.

Ezzel istennek oltalmába ajánlom nagyságodat. Drinápoly die 15. Februarii 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgája

Paskó Kristóf m. p.

Alább: Gróf Chaki László urnak küldött levelem párja 15. Feb. Logophét ur embere állal.

Logophet nehéz szavai a haza felől és csalárdsági felől van itt emlékezet. Skerletnek békességre való keresésében van.

15. Febr. költ levélhez való.

P. S. A kapuczi pasa jelente olyant is, hogy a gallus ismét reá támadott volna a császárra, ez elhiszem Teleki mestersége, hogy inkább irritálhassa a portát; ezt jelentvén Markus uramnak, Istenére mondja, semmi sincs benne, sőt az electorok mind megegyeztenek, hogy készek a császárral élni halni. Logophet uram elméjéből nagy nehezeu kiverém a görög irást, midőn megmondám neki, hogy én nagyságodnak e felől régen írtam, nem tétovázhata, mondá ő Panajot uramnak, hogy az czudarság, ne higyje.

Ez ember nagyságos ur, elment a nagy emberekhez és ugy tudakozott Zólyomi ur felől, hogy látta kiszakad, Zó-

Digitized by Google

lyomi felől nem érthet semmit jól, ugy fordúlt eszére, de ha valamit sajdíthat vala, bizony farba rúg vala bennünket; nagyságod szentül igy hidje, örömest limitálna. Ha a kaimekámhoz megyek, a dolgokról breviter illessem, mert itt ugyan nem leszen válaszom, de én ő reá semmit sem hajtok, nekem az ő tanácsára nem sok szükségem volna; pénzére vágynék, de abban nem ad, tegnap is eleget példálóztam előtte, ha pénzt adna, de azt mondja csak már nem kell itt sokat ülni, de nem szól igazán.

Nagyságodat, mint értem tőle, felültették volt, hogy ide jöjön; csudálom! Nagyságod Görögnek hiszen inkább mint nekem, avagy ha a szükség ugy kivánná nem megirnám-e én nagyságodnak, de mi végre jött volna ide nagyságod, hány erszény pénzt hozott volna magával, hiszen a mi elkövethető, annak idejében én el nem mulatom, tudom talán én is mi hijával vagyunk, bizony én is a becstelenséget sajnálom, de még is jobb rajtam essék, mint nagyságodon, nagyságod becsületére vigyázok én ebben is, praevendát 2. izben elpróbáltam, nem adnak; rabok felől supplicáltam, mi válasz volt megirtam, de hogy haladott, a vezér latorkodása, már megválik a kajmekám mivel biztat, mind a tihaja, ott fordúl a dolog egy keveset, noha itt semmi bizonyos végválasz, hogy legyen nem remélem, egyéb várakozásnál.

Logophet ur beszélgetvén Budaival, veté tegnap szememre ő kegyelme, hogy van az a mit Budai neki mond, hogy nagyságod és én a tephtedar pasához elmentünk még Konstantinápolyban, a Zólyomi uram praevendájának felét kértük magunknak, de szégyent vallottunk, s most itt tudta meg. Én azt a választ adám, édes logophét uram ne hozza kegyelmed többször elő Budait nekem, legyen vége; Csáki urnak s nekem sem praevendájok sem magok nem kellenek, Budait én csak ugy tartom mint egy ugató kutyát, mi közünk hozzá.

Arra azt felelé, vaj nem árt, kegyelmed ha találkozik vele, szóljon szépen neki, ne idegenkedjék tőle; soha sem tudom meggondolni, hogy ez állhatatlan szóhajtó vén ember Budai nélkül el nem lehet, most én felém nem jő Budai, sem Andrási, tudják nem vehetnek reá.

Digitized by Google

Markus urat is nógatom, de nagyságos ur, ezek igen tökéletlen emberek, a mit egy nap mondanak, fogadnak, másnap megváltozik, de bizony itt is reá akadtanak.

Görögh Demetertől kértem 10 tallért, most azzal élek, nagyságod parancsoljon. Zólyomi ur dolga alkalmatosságával menék Skerlethez, és jelentém mit hirdet Budai: Abdi pasa ide hozná urát, s többefféle. Monda: a porta nem bünteti a piaczi és lator emberek hazugságit, hogy affélének hütelt adnak, csodálja; nagyságodat szóval köszöntsem mondá, ezen a portán afféle dolognak a nagy emberek előtt híre sincsen; jövendőben mit akar a porta, azt senkinek sem mondja.

Azonban nagyságos ur engem kezde igen kérni, békéljem meg a fejedelemmel, lelkére, becsületére fogadja, semmi bántódásom nem leszen, sőt nagy tisztességben leszek; a mit kívánok jelentsem meg akaratomat, ő leszen mediator, mindent végére viszen, szánjam meg gyermekeimtől való ennyi ideig távol lételemet, nem hiszem nagyságos uram, hogy most Turzai nem hozta ezt neki, de mint Isten tudnom adta arra megfeleltem, egészről hogy ily tirannicum regimen alá nem térhetni. Sőt ő kegyelme másképen gondolkozzék dolgaink felől és a szegény hazának legyen jóakarója, meghallja rövid idő az hazafiaitól való jóakaratot, akkor elteszi lepedűiket, mivel a hazafiai megunták ezt a régi törekvéseket; a rabok fogságát is jelentvén. Arra aztán azt mondá: az Isten vigasztaljon meg benneteket és adja dolgotoknak jó végét. Talán ennek sem fog kelletni a husz erszény.

Belléni dolgát hogy ide Zólyomival subscribált, vele tartja, jelentém Skerletnek, nem hallá ezt jó kedvvel, csodálkozék rajta, hogy szolgája Budai mellett van, azt is megjelentém.

Már ezekből itéljen nagyságod, hogy logophét ajánlata szerint a haza ügyében megcsalta volna tolmács (?) ha ennyi időre nem, ezután is hasonlót remélhetni, de bizony azt is bánja, hogy én itt vagyok, azért is nem segéli.

Mit fogada nagyságodnak: ír Ducanak, Sorbánnak felőlük, ha írt vala, nem jött valjon válasza, én nem tudom, hanem ha nagyságod tudja.

Digitized by Google

Kupor Laczkereki miért adának ki rajtunk, nen ennek intimatiojából-é. A vajdá-é felől is hasonlót hiszek.

Zólyomival, Buzirzával, Bellénivel, Domokossal Budaival huszszor horda össze bennünket, ezt csak tudva kell tartani most amaz mondás szerént: Nec tecum posse vivere nec sine te, tempori cedendum, de ha csak így forgatja magát, bizony a husz erszény pénzt meg nem olvassa, ha titkos Görögh factioja leszen, ki ellen semmi úton módon nem állhatok, ám legyen, de bizony nagyságos uram igen megösmerteté magát.

Nagyságod sem panaszolkodhatik, hogy eleget nem írok, s azért is írék mindeneket meg az ő igazságában, hogy nagyságod a dolgokban itéletet tegyen és mind magának, s mind édes hazája igaz ügyének jobban circulálhasson, és valami lator factiókkal, s hazugságokkal el ne áltattassék. Írásomban s bennem contradictiot nem talál, melyet nagyságod a dolgok kimenetelében is ugy tapasztal, noha nagyságos ur megvallom, hogy én is nem afféle aprólék tudósításokat szeretek írni nagyságodnak, hanem a dolognak merítumát, de mikor Isten engedi, de azt is el nem múlatom, valamint leszen resolutiom, a szerént is tudósítom nagyságodat, avagy már 2 vagy 3 hetek mulva magam megyek, Isten életemet megtartván.

Turzai nem mulatott itt, elment; tagadá Skerlet, hogy most levelet hoztanak volna neki.

Jelentém azt Skerletnek, hogy békességre kérni a tractára (?) hittanak a fejedelem követi is, de édes Skerlet úr mivel mi nem a magunk dolgáért jöttünk ide, kit kegyelmed maga is tud, ugy simpliciter haza is nem mehetni, ha édes hazánk megromlott szabadságra helyre nem áll, a rabok el nem bocsáttatnak, a gonosz emberek az ország törvénye szerént meg nem büntettetnek és a megkinzattatott haza fiai nem contentaltatnak, és ha a haza törvénye, unioja és conditioja szerent nem viseli magát a fejedelem, ha ezek corrigáltattak volna a hazában teljes igazságos tracták által, bizony nem lett volna ugy hiszem Csáki uram is idegen s én is, de simpliciter való redealasunkat kivánják, az ország szabadsága helyreállítása nélkül, melyért is kellett hazánkból kibújdosnunk; ezt hallván, nem urgeála tovább, csak csodál-

Digitized by Google

kozék. Ugy látom elválhatatlanúl adta szívét a sok pénzért a fejedelemhez. Ezek a lator görögök a mi édes hazánk siralmas esetével nem gondolnak, sem velünk, csak az ő erszények teljék. Logophét is benne van, midőn az ország szabadságát emlegetem, bizonyosan nem tudom, de sajdítom titkos practikájok vagyon s a mi szomorú ügyü alkalmatosságunkat akarnák elővinni, de ha észrevehetem, bizony a beste kurva fiai az én társaságommal azt véghez nem viszik. Az jó Isten legyen igazgatónk és édes hazánk igaz ügyének előmozditója. Homo proponit, Deus disponit.

Levelem elvégezésekor jöve szállásomra Andrási, jelentvén, hogy az urának 4 vagy 5 száz aranyat küldtek volna nagyságod kezéhez, nálla van arról való irás, Nagyságod tudja, ha igy vagyon, én nagyságod képében kiadtam a választ mint tudtam. Arról is tudositást várok. Sokkal calumniálnak. Ez latrabb s mérgesebb Budainál.

15. Februarii költ levélhez való Postscripta.

Eredetije, Páskó saját igen rosz irása (*a m. k. kamarai levéltárban.*

LXXIX.

Mint kedves sógoromnak szolgálok kegyelmednek.

Sub dato 3. és sub dato 15. három rendbeli levelét vöttem kegyelmednek, nincs semmi kétségem, kereszténységének és igaz magyarságának megfelel pro posse. Drinápolyi útamat Panajotti uram fundálta, holott miótától fogva kegyelmed elment, az ágyat nyomom; hiszem: a hun kegyelmed vagyon, én vagyok ott.

Bizony én is sok búsulással és fájdalmakkal töltöm az időt; az Erdélybe ment ember hova lön, nem tudom; gyanitván, hogy megjött, ráfogtam Panajotti előtt, hogy kegyelmed irja, 6 hete volna, hogy Erdélyből a válaszszal megtért; azért ha logofett kérdi, megtartson kegyelmed benne.

Hogy az itt levő factor atyafiak dolgainkat halogatják, bizony nem egyéb, hanem az bokros haszon bevéttette velem is.

Isten kegyelmednek szép experientiát adott, bizony ki-

Digitized by Google

nek nem borja, nem nyalja, az mire Isten kegyelmedet segíti, kövesse.

Még az Grundis ol nem érkezett, bizony én is az költség után valóban sollicituskodom, és ha csak mit kaphatok is, kegyelmednek részt benne, noha Panajott uram azt mondja, bizonynyal ád Logofet ur 30 tallért, csak hogy ezek az németek az pénz adásban difficilisek.

Értem, hogy az keresztyén ur az patronatusságot valósággal viseli, bizony az hasznot is bokrosan meri be, ha Isten boldogítja ügyünket; ha Isten kegyelmednek feltett czéljait boldogítja, kérem hamar tudósítson.

Az tolmácsnak örülök, csak valahogy erdélyi supplantatio ne legyen, Bellényi hamar megszökött, öreg legény levén, nem subeálhatom és igy számadással sem tartozom.

Az keresztyén promotort ne tágítsa kegyelmed; bizony az jó Márkos urnak megesék, köteles szolgával tartson, most ne hagyjon. Ezzel kegyelmedet Istennek szent oltalmába ajánlom; vezérelje maga dicsőségére mindenekben. Konstantinápoly 20. Febr. 1681.

Kegyelmed kész szolgája sógora

Csáki László m. p.

P. S. Megvallom gondolkozom, ha pénzért újabban megtréfálódunk.

Külczím: Tekintetes nemzetes Paskó Krístof urnak kedves sógoromnak adassék.

Kivül: *Paskó s. kezü jegyzése*: 4. Martii adá meg Márkus uram. 3 levélre válasz.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXX.

5. Martii 1681. Török császár cancellariusával való szemben lételben való beszéd Drinápolyban.

A bemenetben nem várá hogy köszöntsem, maga megelőzvén, monda: Isten hozott jól jüttél, a több társaid hol vadnak? Arra felelém: nagyságos uram, az én rabtársainkban meghaltak, gróf Csáki László urammal ő nagyságával

Digitized by Google

ketten maradtunk erdélyiek, ő nagysága Konstantinápolyban maradott.

Kérdé : talán azért jüttél ide, haza akarsz menni. Arra mondám : én nagyságos uram nem megyek, hatalmas császár és fővezér kigyelmessége nélkül, hogy mennénk Erdélyben, holott a haza fiai nyomorgattatnak, nagyságod megitilheti.

Kérdé ismét : hát vissza jüsz-e Konstantinapolyban, mondám : visszamegyék. Ezek után köszöntém, egy aranyos órát présentálván neki. Kit is jó neven vévén, monda : miért fárasztjátok ezzel magatokat.

Ezek után mondám : nagyságos uram, nagyságodnak nagy hír neve és fővezér urunk előtt való kedvessége kiterjedett, a szegény országnak megbántódott s s megkeseredett fiai irtak nekünk Csáki László urammal együtt, hogy nagyságodat megtaláljuk. Kérjük azért nagyságodat Istenért, jó szerencséjért, a szegény országhoz legyen jó szivvel s mutassa jóakaratját, melyért mi általunk nagyságodnak ígírnek az Erdélyben megkeserített haza fiai harmincz erszény pénzt.

Arra felelé : örömest mellettetek leszek, szólalok ; kit kivántok, hogy legyen ; melyre mondám : nagyságos uram, az hazában vadnak hatalmas császár hívei, azok közül annak idejében csak legyen hatalmas császár kegyelmessége. Arra azt mondá : ugy hiszem, hatalmas császár kegyelmességet teszen, jó reménységben legyenek, úgy kell cselekedni, hatalmas császár országa el ne pusztuljon.

Kérdi : kivel voltál itt szemben. Mondám : a tihajával ő nagyságával.

Kérdé azt is : van-e sok panaszuk az országbelieknek. Arra felelém : az országnak nagy rendei teljesek siralmas panaszlásokkal s keserüséggel, mert kinek atyja, kinek fiai, kinek atyafiai vannak fogva, némelyek a vasban haltanak meg, és ugy is temettettek el. Béldi Pálnak is (ki Jediculaban halt meg) felesége, fiai többekkel együtt fogva vadnak ma is. Nagyságod tudja Rákóczi a fényes portának Kainja volt s annak szolgái uralkodnak most a régi ős hazafiainak nyakokon.

Erre monda : ne gondolkozzatok semmit, Isten adja nem sokára jól leszen.

Digitized by Google

Mondám : nagyságos uram a franczia követet ma is magánál tartja a fejedelem, franczia pénzzel fizet a hadaknak s azokkal nyomorgatja hatalmas császár hiveit és ha minket meg nem fogtak volna itt a portán, eddig sokan jüttenek volna panaszlani, de igen megijetkeztek és az utakat is őrizteti a fejedelem. Arra felelé : jól tudjuk, hallottuk.

Ezek után kérém : mivel nagyságos uram fővezér urunk is most csak hamar felkel, és nincsen ideje, hogy én is ő nagyságával szemben lehessek, hanem, ha Isten nagyságtokat Konstantinápolyba hozza, Csáki urammal együtt nagyságodhoz elmegyünk, már nagyságod jóakaratjához Isten után bízunk.

Monda : jól gondoltad és ha Isten bennünket leviszen, jőjjetek hozám, örömest jó szivvel szolgálok és ott is megyen végben a dolog, mivel itt nincsen ideje.

Kérém arra is Skerlet és több idegen tolmácsok ezen dolgokat meg ne tudják. Arra megmosolyodván, monda : sem ő, sem más ezen dologban nem tudnak, menj el békességgel, Isten áldjon meg légy jó egészségben. Constantinápolyban többet beszéllenék. Paskó Christoph.

Kivülről : Török császár cancellariusával való szemben létel Drinápolyban.

Ezután Konstantinápolyban grof urammal egyszer másszor magam ismét az ígíretről való levelet megolvasván, visszaadá, hazamenetelre erőltetvén.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

LXXXI.

Mint jóakaró uramnak szolgálok kegyelmednek.

3. Martii költ kegyelmed levelét 7. vöttem. Logofét ur 4. haza jütt, Panajottot küldte hozzám, de ugy látom, disgustate vagyon ; az ajánlás, bíztatás megvan ; lábaim nem engedik, bizony senkit nem udvarolhatok.

Az elfolyatta dolgokat nem méltó velek közleni, tudom bizony az kinek nem borja nem nyalja, az hasznot szeretik, de az ügyet vesztegetik.

Digitized by Google

Istennek hála az Erdélyben küldött levek 7 hete hogy kézbe adattak, egész securitással írás jött felőle, minden órán várjuk megérkezéscket, hívén Isten áldását.

Édes sógorom, kegyelmed a tihaját ne negligalja és a mit tud csak kövesse. Az szegény Déssi Fejérváratt rab. Valamit az fejedelem szolgái beszélnek, mind hazugság.

Ottan hamar kérem tudósítson az tihaja beszédéről, az gonosz factorokat injuriálni nem kell, de az mit nálok nélkül véghez vihetni hasznosabb; az fennforgó dolgok, hogy titokban maradjanak, egészségesebb. Isten hozza kegyelmedet jó egészségben. Datum Konstantinapoli 7. Martii 1681. kegyelmednek kész atyjafia, szolgáló sógora

Csáki László m. p.

Külczím: Spectabili ac Generoso Domino Christophoro Passko Domino et affini mihi plurimum honorando.

Csáki sajátkezü jegyzése: Görög inassi nincsen ördög pokol neki.

Paskó sajátkezü jegyzése: 24. Martii hozták vissza Drinápolyból meg Konstantinápolyba menetelem után Markus ur által.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

LXXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine mihi Clementissime.

Hogy az szent Isten nagyságodat hosszú egészséges élettel szerencsés birodalommal áldja minden ellenségi ellen, szíből kévánom.

Ez alkalmatossággal is akarám nagyságodat kegyelmes uram csekély írásommal alázatosan látogatni, kévánom Istentől, levelem jó egészséges életben s örvendetns órában találja nagyságodat méltóságos háza népével egyetemben. Innen Istennek hála kegyelmes uram semmi gonosz hírt nem tudok nagyságodnak írni, egyébb újság is nincs, az nagyságod kedves atyafia az én kegyelmes uram ő nagysága jó egészségben vagyon. Ezek mellett kegyelmes uram kellették alázatosan búsitanom nagyságodat, s értésére adnom, mivel kegyelmes uram esék értésemre, hogy az szombatfalvi job-

Digitized by Google

bágyaim közül egy Popa Salamon nevű öcscsével s fiaival együtt, a ki oda való örökös jobbágy, a többivel együtt még az Istenben nyugodt, régi ős uraktól maradtak, kiktől vették volt az én eleim azt az jószágot, most kedég valamely ajándék szeretők által fiaival együtt nagyságodtól szabadságról való levelet vettek volna, az mely Popa Solomont Grizorasko vajda idejében nagyságod szárnya alá levén Erdélybe, lakásunk, vettem volt eszembe, hogy volna szándéka egy üdőben, ha rája érkezhetnek hogy az jobbágyságtól megmenekedhessék, azomban kegyelmes uram én is az dolgot úgy értvén, nagyságod parancsolatjával vallatást jártattam felőlük nagyságod szolgáival együtt, az mely vallások kegyelmes uram esmét azon régi jobbágyi rendben hadták, és az oltától fogva maga a pap papi tisztiben maradt, de a fiai paraszti szolgálatba maradtak mindeddig, minek okáért kegyelmes uram, én tudván magamat nagyságod igaz szolgája lenni, nem akarám mások által búsitanom nagyságodat erről, hanem nagyságodnak azon akkori vallató levelet in specie ezen inclusában küldem, kérem alásatosan nagyságodat, ne neheztelje igazságomat megtekinteni, mivel kegyelmes uram, az régi donatiókban is megvadnak nevek szerint írva; azt is értem kegyelmes uram, hogy e télen Nagy-Sinkbe lesz terminusba, szükséges volt minden jószág biró, hogy oda vigyék igazságokat, az mely dolgot kegyelmes uram én most értettem, mert ha meg tudtam volna, elkérezedtem volna az én kegyelmes uramtól, s eljöttem volna nagyságod udvarlására, s ott is jelen lettem volna igaszságaimat bemutatván. Illett volna kegyelmes uram, hogy az a pap is, ha azt akarta próbálni, értésemre kellett volna adni, ne járt volna alattomban, minek okáért kegyelmes uram, a dolog úgy lévén, nagyságod az vallató levélből igazságomat világosan látván, nágyságodat alázatosan kérem mint kegyelmes uramat, hogy ha szabadságról való levelet adott, ne neheztelje el vétettni tőle, nagyságodnak alázatosan megszolgálom, mivel Isten után nagyságod méltóságos fejedelmem uram, mind pedig kegyelmes fautorom, az mint a több haza fiai nagyságod kegyelmes protectiója alá élnek, én is azon nagyságod kegyelmes jótéteményiből, kire szorúljak, nagyságodnak alázatosan megszolgá-

Digitized by Google

lom. Ezek felett kegyelmes uram erre búsitom nagysagodat, mivel az elmúlt esztendőkben ugyanazon szombatfalvi jobbágyaink közűl ketten nagyságod jószágában Ebesfalvára ment szegény emberek eleségnek okáért oda menvén, egy darab ideig ott laktanak, mostanság pedig vissza akarván menni, az nagyságod tisztei egyiket megtartóztatták, okát nem tudom, nagyságodat azért alázatosan kérem mint kegyelmes uramat, méltóztassék parancsolni bocsátása felől, nagyságodnak alázatosan megszolgálom. Ezen is kérem nagyságodat, mint kegyelmes uramat, engemet alázatos szolgáját ne kiméljen, hanem parancsoljon, mert noha tisztem nincs, mindazon által az mit felérhettem tehetségemmel eddig az nagyságod szolgálatjában, mikor szükség volt, soha el nem múlattam; ezután is hasonlóképen, nagyságod kész szolgája vagyok. Éltesse Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum ex Bukurest die 8. Maji Anno 1681.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimus servus objectissimus (*Olák aláirás*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Keméng József, Erdély tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

LXXXIII.

Kegyelmes asszonyom.

Én ide Fogarasban jöttem az ide való dolgoknak meglátására és kötelességemnek megfelelésére; azonban értem az szombatfalvi Boérnak bírája, hogy most jött meg Havaselföldiből, kihez Sándor deák uram itt lévén ő kegyelmit mingyárást kiküldöttem, és megtudakoztattam, mit értett az Oláhországban. Az bíró ezeket mondta kegyelmes asszonyom, az boérok jó kedvűek, mivel az idén ő nekiek békességek lévén, táborban nem mennek, közönségesen penig az község közt az második hírt azt hallottam, hogy Erdélyben fejedelem változás lészen, mely hírt, hogy az ur Isten szent fiáért

Digitized by Google

távoztasson, bizony szíből kivánok. Ezt az hírt penig mint hallomást nagyságodnak úgy írom, csak hogy én kegyelmes asszonyom kötelességemnek tartozom megfelelni, és mivel ide bé is terjedeznek efféle hírek, nekem igen tetszenék, jó idején ha nagyságod az jövendő gonoszoknak eltávoztatásáról beszélne és végezne azokkal az kikkel illik, mire Isten nagyságtokat segílje, szegény hazánk megmaradására az nagyságtok méltóságos fejedelmi boldog állapotjában, szent fiáért kivánom. Azonban kegyelmes asszonyom most mingyárást küldök Havaselföldében s meghagyom Boér Sigmondnak, ha érkezik, sietve nagyságodat tudósítsa. Ajállom ezzel Istennek nagyságodat, mint kegyelmes asszonyomat. Fogaras 1681. die 18. Maji.

Maradok nagyságod kissebbik igaz szolgája
Betlen Gergely m. p.

Kivül: Az méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem érdemem felett való kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. köt.)*

LXXXIV.

Murad Giráj khán.

Én a mindenható Isten kegyelméből és segitségével a nagy tábornak s nagy pusztaságnak Krimnek, Kipcsaknak, megszámlálhatlan mennyiségü népnek, nagy és kis Nogainak az Aradsír hegyének és Akkermán messzeterjedő országának hatalmas padisáhja s uralkodó khánja, a győzhetetlen bátorságú és hatalmú nagy khán és khákán, a Messiás rendin levő nagy fejedelmek dicsekedő örömének stb. stb. Erdélyország fejedelmének, a jó indulatú királynak, nekem régi ismerősömnek Istentől mindenekben jó véget s a moszlim nép iránt megbizonyított állhatatos hűségeért áldást és kegyelmet kivánva adom tudtára, hogy a hajdani padisáhok szíves indulatból származott régi szokásához képest nekem is szokásom lévén a barátság megujitása s megerősítése végett írt, hogy

Digitized by Google

léte iránt tudakozás szerencse kivánó levelemmel egy szolgám által kegyelmedet évenkint felkeresni : e végre e most folyó 1092 (1681-dik) évben is kiválasztottam az én hüséges szolgámat Mürteza agát s ily czélból irt jelen levelemmel útnak is indítottam. Megérkeztével tehát fogadja el kegyelmed nála levő barátságos levelemet benne foglalt jó kivánatimmal s üdvözletemmel együtt s fennevezett szolgámat egy nap mulván megirandó válaszával egyetemben bocsássa vissza ide szultáni székhelyembe. Mint eddig volt kegyelmed ezentúl is olyan pontos és szorgalmatos legyen ; akkor a köztünk létező igaz barátság, ha Isten is ugy akarja ! továbbra is bizonyosan megmarad. A többire nézve üdv és béke legyen kegyelmeddel !

Kelt Bagcseszeráji székhelyünkben 1092=1681.

(P. H.)

Kivül ezen egykorú jegyzet : Murád Giráj tatár chám látogató levele.

Jegyzet : Hasonló látogató levelet küldtek e fejedelemhez ez alkalommal Murád Giráj khám vezíre Mirza Ahmed aga, mint szintén a khán testvére, a kinek pecséte s igy azon látható neve is olvashatlan, továbbá Szeádet Giráj Kalgha szultán és Haszán Giráj szultán, kik a visszatérő Murteza aga által szintén választ kérnek. Mind a négy levél kelt 1092.Dsemázziü levvel havában=1681.Maj.19.—Jun.18.

(Törökből ; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

LXXXV.

Mint jóakaró uramnak sógoromnak kegyelmednek ajánlom szolgálatomat. Isten kegyelmedet lelki testi szent áldásival áldja, kivánom.

25. Maji nekünk gróf urammal ő nagyságával ketten irott kegyelmed levelét 13. Junii vettem és kegyelmed idegen irásán nem is keveset csodálkoztam, vékony reménységgel lévén kegyelmed hozzánk, levelének vissza nem küldését sajnálja ugy annyira, hogy nem akarna többet nekünk irni. A levél sógor uram én nálam van, lévén még kevés dolgom véle, de ha a fejem el nem vesz, kegyelmed levele is megmarad s kezéhez jut hamar időn, ne féljen annyira kegyelmed, mert azon levelért az Apafiitáktúl többet rámára nem vonatik. Ha

Digitized by Google

kegyelmed nem írt volna, vagy nem ír, senkinek nagyobb kárt nem teszen, mint magának.

A sok szónak, bíztató írásnak haszontalan voltát írja kegyelmed. Bizony sógor, ha nekem s kegyelmednek portárul jó bíztatásunk nem leszen, nem tudom mihez bizzék kegyelmed, hitesse el kegyelmed magával piaczi hir kegyelmednek nem rontás, valóságos biztatásink, válaszink vadnak. Hogy eddig végben nem ment, azt csudálja e kegyelmed? tekintsen jól kétfelé kegyelmed és maga megítíli, hogy már minekünk valóságban vagyon, hitesse el kegyelmed azt is magával, valamit édes hazánk javára megmarasztására valót feltalálhattunk, semmit el nem mulattunk. Avagy nem tudjuk-e, mire van az szegény hazának szükségе, de hol s kitül a segitség? Nem csuda hát, hogy eddig is késett a dolog portán, tudja kigyelmed az igazság is pénzzel segittetik, nem olvasta-e kegyelmed pénz minden (?) Si nihil attuleris ibis Homer foras, et pauper Aristoteles cogitur ire pedes.

A vajda ő nagysága böcsületes követe atyafia bejövén eleget beszélgeténk együtt aga Mathé uramnál ő kegyelmekkel, de kegyelmed írása szerint szüken van a provisio, száz tallérra extendáltatott, a vajda ő nagysága jóakaratja tovább mi lész nem tudom.

Hogy kegyelmed írja, félő bennünk ne legyen a fogyatkozás, valami jó, tisztességes, elkövetjük, melyrül ő kegyelmek már a vajdát ő nagyságát bővebben informalhatják.

Ha addig nem segittetik a haza ügye és a mi személyünk még ideje, a dolog vége szakadta után kinek leszen szüksége reá? Itt portán is elég pénzt találunk akkor, de most die prima Julii, az eddig a haza szükségire expendáltattott summát kellene sublevalni, mely 20 ezer tallérokra extendaltatik, erről is írnak ugy leszen az dux urak is, és ezen materiat majd ide alább magyarázzuk kegyelmed előtt. Mert jó idején hacsak mi jü vala is a hazából sok irásink s követségink szerint, effélit eltávoztathatnék vala, de valóban könnyen akarják némely uraim az iga alól való szabadulást, de bizony succursus nélkül is végben s ugy jü a dolog, csak, csak meg ne bánják, kik a haza dolgait álomban akarnák csak látni. Nem látja kegyelmed csak már is az én Drinápolyban

Digitized by Google

való nyomorgásomnak sengéjét? hogy elegyes a hír, ugy akarja a porta és ugy is akarja feltött czélját végben vinni, Istenen kivül ki bír a portával?

Irja kegyelmed feljebb levelében azt is, jól megértette írásunkat, hát sógor uram mi az oka, hogy egy betüvel sem illeti kegyelmed a hazában mostan forgó állapotokat és semmi írásunkra választ nem teszen. Ez nagy materia, azt kivánja-e ha én volnék Bukuresten s kegyelmed itt, én különbet cselekedném, de mi végre negligalta, kegyelmed maga tudja.

A mi a Székely László dolgát illeti, méltán nem közöltetett véle semmi, ezután kezdődő tracta talán már elkésik. Eleget irtunk, semmire semmi válaszunk, annyival inkább semmi segitség. Görög factoroknak sokat irat, nekünk nem, ki béresi, ki kötelesi; de mindent félre tévén, tudjuk hazánkhoz való igaz kötelességünket, azért való fáradozást el nem mulatjuk, de sógor nehéz üres gyomorval cantálni, de itt eszembe jün a Virgilius mondása: sic vos non vobis fertis aratra boves.

Az itt való görög factorok hazug irásinak hiszen-e inkább kegyelmed, avagy magával egy hajóban evedző szomorú ügyü atyafiainak, vagy nem ismer-e kegyelmed engem is mint szoktam a haza dolgaiban portán magamat viselni.

Igazsággal irom kegyelmednek logophet, viszter, Skerlet, Panajat, kik sok hamis esküvésekkel haza ügye promotorinak declaraltak vala elöttünk magokat, oly álnokúl, hitetlenül cselekedtenek, hogy nincs oly pogány, ki nagyobb mértékben édes hazánknak ártani akart volna, de észre vévén dolgokat a nagy kapukon meg is előztetett, már örömest vissza térnének, mint az eb az okádásra magok álnok ajánlásokra, de sem segitségekkel, sem szolgálatjokkal tovább hazánk ellen ne adja Isten, hogy éljek. Én ugyan privatumomat nekik nem beszélem.

Logophet mint álnok róka, eddig sem szolgált semmiben is, sem egy pénz segitséggel nem volt, tanácsa nélkül ki szükölködik bátrabban menjen be a nagy helyekre nálamnál.

Ezután az erdélyi factor meglássa e latrokkal mit indison, azoknak irhat nekünk nem, quid est hoc, övéke haza ügye?

Digitized by Google

Az igaz Panajat, minthogy Erdélyben is tevé, zsidó factorival együtt segitett, de az is álnokul és felette károsan, de a mindenektül elhagyatott, kételenitő szükség ugy hozta, a haza ügye előmozditásra eddig tizezer tallér érőig kételenittettünk felvenni, de ezt is kegyelmed úgy értse, hogy nem pénzt adtak, hanem a nagy kapura ajándékokat, ugy hogy a mely ajándékot kész pénzen piaczon megvehettünk volna 3 száz tallérokon, ezerben kelletett elvennünk interesivel, erős obligatoriákkal, de utcunque (?) kelletett irni, jobbnak itiltetett, hogy ekkép is a portának idején kedvét keressük, és a haza igazsága elé menjen, mint két izben Drinápolyban és Konstantinápolyban meg is lett, hogy sem annyiban hagytuk vala az dolgot, veszedelmesen Zólyomi uram és Belléni sok igiretek miatt.

Skerletnek sem eddig sem ezután szolgálatjával élni nem szükség. Néha néha jártam hozzá, szép szót adtam neki, de mindenek híre és akaratja, szolgálatja nélkül mentek végben; meghidje kegyelmed sógor uram, hiszem is Istent a mint már tudják, Skerlet nem fogja más hazafiainak véreket innya és Erdélyt ezután nem feji.

Lagophet, viszter, Skerlet egy ház, azért egyik dolga mint másiké.

Ezen tökéletlen görög factorok hogy vették eszekben, mi is szinesek vagyunk, akaratjokra nem vonhatnak, kedvek szerint a hazával a mi személyünk alkalmatosságával nem kereskedhetnek, Zólyomi urat a haza nagy kárával, határa elidegenitésésével is akarták promoveálni, sok igiretekről pecsétes levelet vévén tőle, de Isten abban őket eddig megszégyenitette. Ilyen volt factorságoknak keserü gyümölcse. Eziránt kegyelmed hogy értsen, ha végben vihették volna is latorkokodásokat, én ki nem kisírtem volna.

Igaz factorok voltak-e, kik hozzánk a hazából jütt emberit defraudálták, előtte mindenre offeralták magokat, titkon utána irtak, leveleinket meg nem adták azért, hogy a hazából semmi succursus kezünkhez ne jöhessen, hogy mindenképen megszükülvén, és az obligatoriák szerént az adósság mellé vonván, kételenittessünk magok ductusát követni, mely által itt portán levő becsületünk is elveszszen, a hazában a con-

Digitized by Google

fusio, reménteleneség nagyobb legyen, melyet részint véghez vittek; a mint látom az elméket ott benn turbalták, hogy magok javát ne lássák, a valóságot ne hidjék, érettek szolgáló szenvedő atyjokfiaiban kételkedvén, jobban megromoljanak. Már az adósságot kérik szaporán, ez terhet kellene a vajdának ő nagyságának nyakukról levetni. Jobb volna jövendőben ő nagyságának czedálna a haszon, mint hazánkat rontó lator idegeneknek. A mi a derék summát illeti, errül azután könnyebb leszén. Ez irásomat kegyelmed jól megfontolja és ha miben édes hazánknak succurrálhat jó idejében el ne múlassa, nam sero medicina paratur.

Zólyomi uramat Bellénivel hogy együtt nem értük, okát megírám. Belléni magyarországi lévén és ily latorkodásokban elegyitvén magát, hogy a haza határát pecsétes subscriptioval ígérje és megfizethetetlen summát olyat, melynél oltalmazzon Isten egyetértéstül.

A kapikia való (igy) szemben lételeket Zólyomi uramékkal Bracsa György, Bukor György segitette logophet Panajat tanácsából, ily két ház ebitől nem kelle-e irtózni?

Kegyelmed bátyja felől való irását a mi logophethez illeti, valjon szolgálhat-e a fővezér előtt már egy nehány izben miket általunk feltéve kegyelmed hallja, az által is szabaditsa Isten.

Béldi házának is Belléninél jobbakaróji vagyunk, noha mocskoltatunk mi is valamikor szóval és irással való postulatumokat beadtuk, Béldiné asszonyom fiaival van feltéve nem a Zólyomi uram fejedelemségével; magunk privatumira lévén csak gondunk, mint Belléni Zsigmondnak. Már kegyelmed ezeket igy értvén a lator emberek relatioit ekképen tudja deriválni, engem kegyelmed nem most ismer. Ezzel Istennek oltalma alá ajánlom kegyelmedet.

Konstantinápoly die 23. Junii 1681.

Kegyelmednek jóakaró sógora kész szolgája
Paskó Christoph.

P. S. kegyelmednek jóllehet ezelőtt is irtam vala valami költség felől, de annak semmi szoporását nem láttam; ha kegyelmed volna itt, hol én vagyok, bizony én kegyelmedet

Digitized by Google

nem hagynám, kérem azért bizodalmosan kegyelmedet, ha aránza még megszolgálhatom, megfizethetem, küldjön költsön nekem aga Máthé uramhoz száz aranyat, egy jó járó lovat, az adós levelit ő kegyelme kezéhez adom, kegyelmednek megküldi. Én Belléni Miklós uram felől aga Mathé és Brankeván uramékkal beszéltem, ugy hiszem errűl és egyébrűl onnat tudósítást veszen. Mivel az oda benn való dolog már actusban van, kegyelmed tudósítson, hasonlót várván innet is. Szóval senkire semmit sem bíztam, kegyelmed ugy értse, ha mit nekem küldeni akar, ez levél megvivő után ne várakozzék, a posták jűnek mennek; én aga Mathé uramnál megtalálom.

Ha a vajda ő nagysága ugy mint haza ügyét promovealó személyeket segit, én sem vagyok arra másnál érdemetlenebb; én viselem a terhet, ha hol csak privatus respectus forog, hadd értsek azon is, ne legyek immunis az ő nagysága jóakaratjától én is, mint eddig. Igy értsen kegyelmed, meg is orvosolja, én kegyelmed discretiójára, atyafiságára bizom a dolgokat, kérem meg ne fogyatkoztasson, bizony nem bánja meg kegyelmed. A nekem szóló levél és ha mit küld aga Máthé uram kezéhez jőjjön, ott megtalálom.

A levél alján: Tekintetes nemzetes Brankovits György jóakaró sógor uramnak, ő kegyelmének adassék.

23. Junii 1681. Constantinapolii.

(A m. k. kamarai levéltárban levő eredetiről)

LXXXVI.

Kegyelmes asszonyom!

Nagyságodnak két méltóságos levelét alázatosan vettem, urunk ő nagysága betegségén bizony szomorkodom. Isten gyógyítsa ő nagyságát. Köszvénye fog lenni az kegyelmes asszonyom, kérem nagyságodat alázatosan tovább is méltóztassék nagyságod tudósítani az nagyságtok egészsége felől; kis urunk ő nagysága is mint vagyon, ngy hiszem én is, csak az fogacskája fog nőni. Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak ajánlja a feleségem alázatos szolgálatját. Igen

Digitized by Google

kéreti nagzságodat méltóztassék tovább is tudósítani, mind az nagyságotok, mind pedig kis urunk egészségek felől.

A pisztrángokat, mihelyt Isten Naláczra viszen mindjárt felküldöm nagyságotoknak. Istennek oltalmában ajánlam nagyságodat szerelmesivel együtt.

Bábolna 5. Julii 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István.

Külezím : Az én kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan írám.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

LXXXVII.

Kegyelmes asszonyom!

Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint az vásárlást kegyelmes asszonyom elküldöttem. Ugy mint egy mázsa vizát, 24 font habarnicát és egy kantár rizskását mentől szebbet kaphattam, az juliusi prouentust is kegyelmes asszonyom elküldetem, mindezekről az nagyságod méltóságos parancsolatja szerint való egyetmásokról s mind pedig az prouentusról nagyságodtól mint kegyelmes asszonyomtúl quietentiát alázatosan várok; ajánlom az úr Istennek nagyságodat és kivánom az ur Isten nagyságodat méltóságos házával együtt jó egészségben éltesse.

Kercze 1681. 6. Julii.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgája

Apor István.

Kültczím : Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának nekem természet szerént jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

LXXXVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Akarám kegyelmes uram nagyságodat ujabban is tudósitani, már az havasalföldi hadak visszatértenek, az Havasról az székelek mind lementenek, haraggal itt van János deák, de én arra semmit nem hajtok. Ujjabban ez órában hozák az moldvai Serdai levelét, melyet Mikes uramnak irt, melyben azt irja, Moldvára akartak jöni az általon, de az váradi török nem engedte, hanem ők is az Bozán jönek ki, kikhez képest gondolkozom ugy, hogy talán meg akarnak egyezni, s úgy akarnak újabban kijöni. Immár továbbá mihez alkalmaztassam magamat, várok mindenben az nagyságod kegyelmes dispositiójától. Ajánlom Istennek ezekkel nagyságodat. Datum in Castris ad Ikczi . . . Tatos positis die 29. Julii Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgája igaz hive

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev XXV. köt.*)

LXXXIX.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Az nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatossággal vöttem ma, az passához ő nagyságához mindjárt felmentem, és az nagyságod nekem irt kegyelmes parancsolatja szerint az dolgokat megbeszéltem ő nagyságának; az fogyatkozás esett kegyelmes uram ebben, hogy az jancsárok számára kelletett szekereket rendelni, az eminghek az több faluk közzé oda irták Hunyadot és Domokát, nem tudván az passa, hogy az Meszesen túl vadnak, most eszére vévén azt mondá, hogy valamint elvégezte az urral Barcsai Mihály urammal, s valamit akkor mondott és az szájából kiment, ne adja Isten,

Digitized by Google

hogy megmásolja; azon tött szókat és ígíreteket igazán és erősen megtartja, írjam meg nagyságodnak, hogy az Meszesen túl se táborszekereket se tábor pénzt ne adjanak; azomban mondám, kivel nagyságod levelet írt ő nagyságának, ő nagysága is írjon nagyságodnak ezen dolog felől s hitelesebb lészen; írt is nagyságodnak. Isten nagyságodnak előtte álló dolgait tegye győzedelmes szerencséssé. Várad 30. Julii 1681.

Nagyságod méltatlan szolgája

Czermeni Mihaly m. p.

P. S. Kegyelmes uram az nagyságod kegyelmes parancsolatjával érkezvén Papp Ferencz uram, felmenvén az passához, az nagyságod méltóságos levelét megadván, szóval is az nagyságod parancsolatja szerint eleget beszéltem; az passa ő nagysága azt mondá, hogy nekem nincsen két szám, két szem, hanem egy vagyon; most sem ír egyebet az moldvai vajdának, hanem azt, az mit azelőtt, hogy az hadait küldje Havasalföldére, onnat az havasalföldi hadakkal jüjjenek Karansebesben, onnat Lugasra; ezen válasszal bocsátotta az vajda postáját, mondá mindazáltal, ha az moldvaiak bétalálták jüni Erdélyben, már vissza ne térítse nagyságod.

Kivül: Erdély méltóságos fejedelemnek, az én kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXV. kötet*).

XC.

Mint bizodalmas jóakaró uramnak kegyelmednek ajánlom kötelességgel való kész szolgálatomat. Szerencsés sok jókkal áldja meg Isten kegyelmedet szívem szerint kivánom.

Vigesima nona mensis praesentis nékem írott kegyelmed levelit becsülettel vettem 2-da Maji, hogy pediglen mindjárt grófné kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának előbb választ nem adattam, kegyelmed levelire is nem replicáltam, oka nem egyéb, hanem itthon nem levén, addig az klastromi embert palatinus uram visszabocsátotta; annak utána pedig-

Digitized by Google

len itt mi tájunkon is az sok lézengök és csapongók miat nem küldettünk leveleket kegyelmetek feli, harmad napja, hogy gróf Thököly uram ő nagysága emberei ezen mi vármegyénkben feljövén, az hol kaphatták az sok marhahajtó és embereket saczczoltató tolvajságot, azokban egynehányat felakasztottak; Keczler Peklinben egyet, Sebest kettőt, és kevés hia volt, hogy az Harsányi Istvánt is maga kajában *(igy talán kapujában)* házánál nem akasztották melyette lévén az sok hajtott marha mellett, hanem csak megfogta Szőcsi János kapitány uram ötet Pukival együtt és Peka nevü hadnagy kezében adván, elküldte a táborra Thököly uram ő nagysága parancsolatjából. Az feljütt kuruczok magok hirdetik, hogy az erdélyi had prima Augusti indult meg, az budai vezérnek is 12 ezert magával 6. hujus kellett megindulni és ezeknek conjungalások 12. lenne meg, hirdetik, a minthogy most a mi földünkről az kuruczságot mind lehajtják. Azonban tovább is bizodalmasan kérem kegyelmedet, mint jóakaró uramat, méltóságos gróf kegyelmes uram ő nagysága, ugy méltóságos grófné kegyelmes asszonyomat is ő nagyságának szóló leveleimet is ő nagyságoknak elküldeni méltóztassék; írtam Mezőlaki János uramnak is, és hogy ő kegyelme Hervai uramnak szóló levelemet is jó alkalmatossággal postán küldené által. Ezeknek utána kivánom sokáig éltesse Isten nagyságodat. Makovicza die 8. Augusti 1681. kegyelmednek

régi igaz jóakarója és kész szolgája

Domik Menyhárt.

Külcsím: Generoso Domino Francisco Dezsöffi de Csetnek, Arcis et bonorum Arvensium Capitaneo etc. Domino et Fautori mihi semper confidentissimo.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

XCI.

Méltóságos ur, nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodot minden dolgaiban boldogitsa tiszta szivből kivánom.

Én Isten kegyelmességéből az nagyságodnak parancso-

Digitized by Google

latja szerint az váradi utat is, az reám bizattatott dolgokat az passa előtt szerencsésen vittem végben és egyszer alkalmatosabb időben nem küldhette volna nagyságod maga dolgaira nézve emberit; mivel egy Siliktár nevü fegyverhordozója is csak most 4. praesentis érkezvén meg az portárúl, a kivel is szemben voltam s nagyságod méltóságos személye és dolgai felől sokat beszélettem, melyeket mind papirosra nem tehetek; minthogy penig énnékem az passa ő nagysága megparancsolta avagy magam siessek nagyságod után, avagy penig hamarsággal írjam meg, hogy nagyságod mindaddig se jöjjön át a Tiszán, valamig ő nagysága nagyságodnak meg nem izeni; azért kérem nagyságodat híre és akaratja ellen nagyságod által ne jöjjön; mert vannak bizonyos okai az nagyságod Tiszán túl való létének, melyeket én most nagyságodnak meg nem írhatok. Istennek hálá! mind az pasa előtt, mind penig az portán és az egész török nemzet előtt is, oly karban vannak az nagyságod dolgai, maga sem kivánhatná jobban; mert az pasa Siliktár által annyira vitte, csinálta a fővezér előtt az nagyságod dolgait, hogy ha ugyan nagy árvizek jünnének is olyan fundamentuma ..... portán már el nem moshatja, azért nagyságod ..... mélje, s mind generalissága aránt nagy ..... lehet, bizonynyal írhatom oly nagy affectioval vagy(on) a pasa ő nagysága nagyságodhoz, hogy én ki nem mondhatom, nem adhatnak, s igérhetnek neki annyit, hogy nagyságod ellen disponalhassák, melyeket is már az emberek csudáltak, de végben nem vihették s nem is viszik, azt meri mondani az pasa, az nagyságod szerencséje az ő nagysága szerencséje, és az nagyságod szerencsétlensége az ő nagysága és az egész török nemzet szerencsétlensége; azért nagyságod vigyázzon ugy maga dolgaira, hogy (kiváltképen most) valami szerencsétlenség ne essék az némettől nagyságodon, mert az egész táborban levő törökségnek egészen csak az nagyságod dolgaira vagyon szemek függesztve s ha nagyságodat valami non putarem érné: az törökök szive egészen oda lenne. Igen jól és alkalmatos időben esett az Madács uram szerencséje, az pasa igen örül rajta, az puskákat is igen kedvesen vette. Az én követségemre az pasa relegalta magát Géczi uram által tett resolutiojára és az mint akkor

Digitized by Google

reá felelt, most is azt mondja : feje fennállásáig mindenek ellen nagyságodat megoltalmazza, senkitől nagyságod ne tartson, ne féljen, senkitől ne is hallgasson, ne függjön, tisztiben nagyságod eljárjon, Vesselényi Pál és az egész mezei hadaknak írjon, hogy nagyságod mellé menjenek, ő nagysága is megírta : valahol nagyságodat hallják oda menjenek, ha roszszúl nem akarnak járni, és ha mezőben száll s velünk megegyez : akkor eleiben adja kinek kinek, hogy generalisától, (ugy mint nagyságodtól) függjenek, meg is tekeri egy némelyeknek a fülét, sokaknak sipot ád az szájában 123-nak az fülét szóval (megtekeri), 128at, 133at, meg 48, 40, 56, 82, 37, ha jobban nem 23, 40, 38, 24, 41, 44, 22, 76, 83, 23, 84, 24, 39, magokat. Igen 46, 54, 33, 56, 81, 83, 54, az pasa az 123-re, hogy az praefigalt terminusra 38, 35, nem 80, 23, 40, és azt mondja : az egész hadaival 25, 54, 45, 56, 32, 54, 47 az 123-re s meglátogatja. Sok dolgokról kellene nagyságodnak írnom, de lehetetlenség mind papirosra tennem, magam sem mentem volna nagyságod után, de itt nincs kivel mennem, nem is tudom hova s merre, mivel az nagyságod hollétét senki bizonyosan nem tudhatja megmondani ; minthogy pedig szükséges dolgokkal kelletik nagyságodhoz mennem, azért a Tiszáig küldjön comitivát előmben, s előre írja meg nagyságod : mikor és mely felé menjek, mert most a Tiszán innen feles a labancz ; azomban ide is írna nagyságod Bálint deák avagy Pap Ferencz uraméknak, innen a Tiszáig adjanak kisérőköt mellém, ugy hiszem talám Géczi uram is elmegyen nagyságodhoz akkor. Az pasa leveleit én ezen alkalmatossággal nem merém elküldeni nagyságodnak. Kérem hova hamarább tudósitson nagyságod mi tevő legyek és mihez alkalmaztassam magamat? ha nagyságodnak is ugy tetszenék : én talám a lovaimat is csak itt hadnám, s itt való kocsin mennék nagyságod után, noha az lovaim ..... igen ebül gazdálkodnak, kérném azért azon is al(ázatosan) : nagyságod irna a birákra, mivel igen komisz ..... Az erdélyiek az két oláhország-

Fejedelem ö - l - e - t - i a - l - k - a - l - m - a - z - t - a - ty - á - k n - e - h - e - sz - t - fejedelem k - i sz - á - l b - e - m - e - gy - e - n

Digitized by Google

beli hadakot nem bocsátották be az erdélyi határra, hogy azon jőjjenek el, melyhez képest szintén ..... kölletik
i-g-e-n a-p-p-r-e-h-en-
kerülniök; az pasa 36, 59, 53, 46, 22, 63, 62, 66, 56, 33, 46,
d-a-l-t-a m-e-r-t-é-k
53, 24, 41, 83, 23, hogy híre nélkül meg 44, 53, 66, 82, 56, 38,
p-r-o-b-a-l-n-i
63, 67, 49, 25, 23, 40, 47, 36, most csakhamar emberét fogja az fővezérhez küldeni, de ugy hiszem megbánják egy némelyek. Az török tábor szintén Várad mellett Szőllős felől az Körös mentében fekszik; mind megjártam. Az jenei pusztán személye szerint ott vagyon ama híres Szeidi passa fia, tömösvári, gyulai, csanádi török már mind elérkezett, mostan az lippai karánsebesiek gyűlnek. Az pasa nékem azt mondá: maga is 11 praesentis, ha az hadai elérkeznek, minden okvetetlen kiszáll, senki után nem várakozik. Most többet nagyságodnak nem írhatok, ajánlom nagyságodnak gratiajába magamat, maradok, a míg élek is nagyságodnak alázatos szolgája.

Túr 9. Auguszti 1681.

Szenczy István

P. S. Impositive íratott az 123re, hogy nagyságodnak az titulust megadják. Az atnamét is mihely megegyeznek az erdélyiekkel, nagyságod kezében adatja, mert nem őköt, de nagyságodat illeti. Radicz uramon kivül nagyságod levelemet mással ne communicálja, mert csúfol a világ.

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

XCII.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Akarám nagyságodat az ide való állapotokról s occurrentiákról tudósitanom nagyságodhoz való hűségem szerint is. Én Isten segítségébül miolta Szikszótúl megindultam, mind az olta is itt e tájon járván az végházak között, az ellenséget is az mennyire lehet nyugodni nem hagyom, naponként való csatákat jártatván az végházak alá; itt Istennek hála

Digitized by Google

élődésünk is bővön vagyon, az hadaknak nem lévén semmi fogyatkozások. Az hirekrül penig nagyságodat ez szerint tudósíthatom: Egyik gyalog kapitányomat Madács Péter uramat elküldvén az maga ezerével próbára, ki is, hogy Breznó-Bányát felverte az német meghallván, Filektül mind táborostul felkelvén, az kegyetlen hegyeken nagy sietséggel, magok nagy fáradozásával s lovoknak is nem kevés kárával Breznó felé ment, onnét által Beszterczére, midőn sehol sem érhettek volna Caprara az hadait Körmöczön, Selmeczen s Beszterczén megszállitván, kétezer hadat Kis Mihály után is elküldötte, ki is az ellenkező félnek várát vervén fel, úgy mint Dunavicz várát, bizonyos az, hogy az német sem aludt el, mivel két helyen is megállván az utjokat, kénytelenittettek Lengyelországon által Noviterga felé menni s az Szepességre kiszakadni, mivel Morva s Slésia határáig menvén fel, nagy kerüléssel és fáradsággal jöhettek ki, mivel az német szinte az Liptóságra s Árvára ment utánok, de sehol nem érhetvén, Istennek hála, mindenütt kár nélkül jöttek el, csak egy ember sem maradván oda az ellenség miatt; ugyan azon Kis Mihály nevü kapitányomtúl háromszáz hajdú maradván oda fel az Szepességen, azok is ujjobban az németnek valamely rész hadának megállván utjokat valamely szorosban, harminczat vagy negyvent meglövödöztek bennek. Én már kegyelmes uram az hadaknak nagy részét öszvevettem, s holnap innét megfordulván, közelitek az Tisza felé, s várok csak az az nagyságod parancsolatjátúl s váradi passa tudósitásátúl. Ezzel ajánlván nagyságodat Isten oltalmában, kivánom levelem is tanálhassa szerencsés órában. Datum ex Castris ad Bodolo positis 9. Augusti Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

Gr. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXV. köt.*)

Digitized by Google

XCIII.

Mint jóakaró sógor uramnak, kegyelmednek ajánlom szolgálatomat, Istentől ezer áldásokat kivánván kegyelmednek.

Konstantin uram levelében includálva irtam Bethlen Miklós sógorunknak, relegálván kegyelmedre, az itt való lator factorok felől az én egyszeri kiküldött irásommal kegyelmed bővön tudósithatja.

Kérje kegyelmed Konstantin uramat Istenére és szerencséjére, levelemet küldje meg; most az ideje, ha a hazának jóakarója és a Bethlen háznak, ne elegyítse valami formán a haza magát az Apafi Mihály gonosz cselekedetiben, itt váltig excusáljuk, egyébiránt bizony veszedelem követi.

Akár mi haszontalan külső biztatásokért a haza a portától el ne szakadjon, előtte sok példa, mint járt egynehányszor csak mi időnkben is.

Én valamire Isten segít, édes hazámért kész vagyok elkövetni, de már szintén megúntam a konstantinápolyi köveket járni; Istennek hála benn az idő, nem késik, az emberek ezentúl szemesek, okosak legyenek, a jó hazafiai őket nem illető dolgokba magokat ne elegyítsék; ezután minket gróf uráról való tudósitásokra is tágasb út adatik, több irások is mentek ki, kegyelmed meglátván, eleget tanúlhat. Adja Isten hamar időn lássam kegyelmedet jó egészségben. Konstantinapoly die 20. Augusti 1681. Kegyelmed jóakaró sógora kész szolgája Paskó Kristóf m. p.

P. S. 19. Augusti adá meg kegyelmed irását Brankovány uram, mit irjon értem; játszik e világ az emberekkel, Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Semmin ne búsuljon kegyelmed, csak Istenben bízzék, majd megszabadítjuk a szegény sógort; Ugy szoktak a jó hazafiai szenvedni, a magok hasznát néző világ fiaitól, de per aspera ad prospera.

Passa urat ne firtassa kegyelmed, talán már az ő kegyelme szolgálatjára ezentúl nem sok szükségem leszen, ha nyomorúlt Székely László barátságáért teszen a jó ur.

Digitized by Google

Az úrtól Konstantin uramtól kegyelmed által egy lovat várok, ő kegyelmének is szolgálok rajta, már gyalogolni öreg legény vagyok.

Teleki Mihálynál levő gyermekim felől, mit írtam Bethlen Miklós urnak kegyelmed megláthatja; szóljon kegyelmed Konstantin uramnak is; ha nagy fizetéssel is, találják jó módját Bethlen Miklós ur vagy más által onnan ellopatását, hozzák be a vajda ő nagysága mellé, az okos gyermek, csak értse én akaratomat, eljő; mert félek elviszi vele, azután mi haszna az én életemnek.

Paskó Jánost, hogy megverette a sógor, szánom bátyámat, fájlalom elégtelenségemet de, Székely Lászlónak maga menthetetlenségéért jól esett, majd eligazitjuk sógor mindeneket Isten segédelmével.

Az Erdélyből visszahozott levélből, s annak hozzá írt párból kegyelmed eleget érthet, magát azért nem küldtük ki in specie, hogy itt benn portán azzal is a mi hazánkat vesztő lator factorok ellen akarunk dolgozni gróf urral.

Bethlen Miklós ur levélben írt postscriptum. Istenére jó szerencséjeért kérem kegyelmed Teleki uramnál levő gyermekem Paskó Ferencz titkon udvarból kivitelében találjon módot, és ideig jó securus helyen collocálja, vagy a vajda ő nagysága udvarába küldje be, féltem elviszi vele, hanem én kegyelmedért többet cselekszem, kegyelmednek lelkére kötöm gyermekemet, én itt hazáért eleget futok fáradok, ne szenvedtesse tovább, már sok.

Constantin ur levelében P. s.

De filio meo Charissimo Domino Georgio Brankovics affini meo scripsi, oro Vestram Illustrissimam Dominationem, in hoc petitioni meae satis facere dignetur.

Kivül: Tekintetes N. Brankovith György kedves jóakaró sógor uramnak ő kegyelmének adassék.

10. Augusti Konstantin urnak írt levélben includálva, Bethlen Miklós urnak írtam, gyermekeim felől eodem.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

XCIV.

Adjon Isten sok jókat mindnyájunknak!

Az nemes Kunság privilegiumának nem kicsiny megsértődésével s tisztei authoritása megbántódásával ugy az magyarországi keresztyénség között és ideig fennálló magistratusoknak praejudiciumával véghez vitt cselekedetek értésemre esének, hogy ti Tur városában lakos Kodormány Balázs nevü libertinus kun embernek feleségét az természet szerint való ellenség török által meghiteltetett két ifjúnak félelem miatt tött vállástételekre nyilván való tisztessége vesztett parázna asszonynak magyaráztatott, kire nézve szokásotok szerint templomban való büntetésnek elviselésére is kényszeritettétek, a ki magát szántszándékkal és készakarva vétkesnek, az ti bizonytalanságtúl származott vélekedéstekre tenni nem akarván, competens birája előtt való törvényes igazság alá bocsátkozván, kivánta azt, a törvény ha megsulyositsa, ne követ álljon, hanem élete végeződjék, az minthogy mind a kettőtül megmenekedvén, itéletetek szerint való vétek alól a törvény fel is szabaditotta, kivel tik semmit sem gondolván, sőt példát vevén a töröknek maga hasznát kereső törvényétől, mely által az asszony hamis vádlásra megbüntetődött, hatalmasul (hogy követ nem akart állani) házára reá mentetek, üztétek, kergettétek, jószágában kárositottátok sőt az városban bennlakni sem szenvedtétek, a kire tinektek az nemes Kunság biráitúl semmiképen hatalom nem adattatott, nem adatván, szabados sem lött volna azon hatalmasságot praejudiciumunkra elkövetni; de elhitessétek magatokkal, azon törvénytelenségetek feledékenységben nem leszen, sőt a ki nagyobb, feltalálom (tisztem hivatalja magával hozván) módját az török törvényéhez való ragaszkodásotok is kérdésben vétetődik a keresztyénségnek világos példájára.

Minek okaiért ezen levelemet vevén, semmiképen való háborgattatása általatok személyében és semminemü jószágiban ne legyen, s az városban való lakásra, templomban járásra szabadság adassék, mindenféle tilalom nélkül, hogy többrül több, tapasztalható kárvallás benneteket ne kövessen,

Digitized by Google

mert nagy idő múlva is hatalmas cselekedetetek szem eleiben tétetődik. Levén ezekre méltóságos magyarországi palatinus urunk ő nagysága protectionalis gratiája is kezénél az asszonynak. Ezekben különbet sem cselekedvén Isten veletek. Datum Sopronii die 21. Augustii Anno 1681.

jóakaratok

Eszterházy Sigmond m. p.

az Kunságnak és Jászságnak főkapitánya.

Külczim : Hevesvármegyében levő Túr várossa biráinak tanácsával együtt közönségesen adassék. Cito.

Eredeti (a kir. kamara lev. tár.)

XCV.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Nagyságod Szamos Ujvárrúl 14. praesentis költ méltóságos levelét ezen órában alázatosan vettem, kibül is értvén s el is hitetvén magammal, hogy eddig nagyságod Somlyóig ki fogott érkezhetni, már kegyelmes uram az Tiszántúl lévő végházakbúl álló tábora is az törökнek elérkezvén, én is itt nem késvén, követtem Isten segitségébül útamat Debreczen felé, honnét is nagyságod eleiben emberemet küldvén, szerencsés jövetelét üdvözleni kívánom. Irtam Vesselényi Pál uramnak az Szathmár felé való vigyázásrúl, jártassa portáját arra felé, valami excursiókat ne tegyenek az szathmáriak, Maghait is az mezei hadak lévén arra közelebb jobban is tudják az kalaúzságot, hogy penig ezíránt való nagyságod parancsolatjának magam nem tehetek eleget, arrúl nagyságodat alázatosan követem, úgy hiszem mindazáltal kegyelmes uram, fogyatkozás benne nem lészen, tudván ő kegyelmek is ez ügyhöz s nemzetünkhöz való kötelességeket, az köz jóban egyet kivánnak velünk érteni. Ezzel Isten oltalmában ajánlván nagyságodat, kivánom levelem is tanálhassa szerencsés órában. Datum in Oppido Tur 22. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes urunk ő nagyságának adassék.

Eredeti az erd. Muz, (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

Digitized by Google

XCVI.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Akarám alázatosan nagyságodnak értésére adnom. Isten jóvoltából már én eddig érkeztem és noha nem kevés fogyatkozás s alkalmatlanságokkal vagyunk az rettenetes szárazságnak miatta, hogy mind vizünk, szénánk s abrakunk igen szükün vagyon, mindazáltal holnap az hadakkal Szoboszló tájára szándékozván, onnat hová és mely felé fordulok, nagyságodat arrúl is tudósitani el nem mulatom. Várom azért már óránkent nagyságod tovább való tudósitását is. Az hírekrül penig nagyságodat ez szerint tudosithatom, tegnapelőtt katonáim az német tábort Szikszónál hatták, s onnat az mint értem szándékozott Halmajhoz, hátra lévő hadait ott akarván megvárni, azután mindjárt Tokajhoz szándékozik, magyar labancz s mind német hadainak is ott fog megfizetni. Szekereinek penig nagyobb részét az gyaloggal Kassához küldötte. Az mint bizonyosan kitanúlhattam, az lovasa nincs több hat ezernél, gyalogja csak öt száz maradott az táboron, magyar had penig még nincs vélle, hanem ezután várják magokhoz; kiben tovább is ha mit érthetek, nagyságodat felőle tudósitani el nem mulatom. Kévánván Isten nagyságodat boldogúl és jó egészségben eltesse. Karczagújszállás 25. Auguszti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeöly Imre m. p.

P. S. valamely jésuita írását intercipiálván, a minemű novellák lehettek benne, papirosra tétetvén, nagyságodnak bis in inclusis megküldöttem.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

Digitized by Google

XCVII.

Isten áldja kegyelmed Becskai uram!

Én örömest mind Szendrőből, Onodból és Kállóból haza megyek vala, de nem volt módon benne az sok török és kuruczok miatt, hanem ím asszonyom anyámnak ő nagyságának küldöttem leveleket, kérem kegyelmedet, sietve küldje meg ő nagyságának; el ne tévedjenek, mivel kárban nagyban lenne az dolog. Az odavaló dolgokrúl engemet tudósítson gyakran, ide írjon Onodban. Méltóságos generalis uram ő nagysága Hernád-Némethinél vagyon; várja ő nagysága kimenetelét az dolgoknak, nem hiszem, hogy az kuruczok szándékokban elölmehessenek. Isten kegyelmeddel in Onod 25. Augusti Anno 1681.

Kegyelmednek szolgál az ónodi főkapitány
Pettheő Ferencz.

Külczím: Generoso Domino Michaeli Becskay bonornm Holyó et Bikhy (?) Provisori mihi observandissimo.

Cassoviae Cito

In absentia aperiat alter qui est loco illius in officio etc. persolvatur.

Kivül: Stephanus Becskay.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XCVIII.

Nekem jó kegyelmes uram és fejedelmem!

Az nagyságod méltóságos levelét nagy alázatos engedelmességgel vettem. És hogy rólam alázatos régi méltatlan szolgájáról mind ennyi sok országos gondjai között is el nem felejtkezett, életem fogytáig való alázatos hűséggel adja Isten szolgálhassam meg nagyságodnak. Istennek hála kegyelmes uram most mind asszonyunk ő nagysága mind a kis uraim ő nagyságok tűrhető egészségben vannak. Asszonyunk ő nagysága nagyságod után eleget szomorkodik. Istennek hála most csendességben vannak mindenütt az országban.

Digitized by Google

Egy tatár követ megyen nagyságod után. 8-czad magával vagyon, szintén most érkezik ide be Radnótra. Az tatár követ beérkezvén, kegyelmes uram kivánná szemben legyek vele, szemben is voltam Mikes uram jelenlétében. A békességet muszkával mégis járják, még végben nem ment; most várják a muszka követet oda az tatár chámhoz, magának nem lévén levelei, nagyságod után való menetelhez kére küldjem nagyságod után az leveleket. Itt fogja megvárni az nagyságod válaszát. Im elküldte asszonyunk ő nagysága Galga szultán emberét; vagyon vele egy más nagy embere is, a mint a leveleikből megláthatja nagyságod. Egy lovat is hoztak nagyságodnak, micsoda ajándékot kell nekiek adni, tudosítsa nagyságod asszonyunkat, ő nagyságát.

Ezek után Isten oltalmába ajánlom nagyságodat.

Radna 29. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István.

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak alázatosan írám.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XCIX.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

23. és 24. praesentis Rákosi tábor helyirül dátált nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, kivánsága szerint kész leszek vala magamat elkalmaztatni, de minek előtte nagyságod leveleit vettem volna, már bőcsületes követ atyánkfiait minden rendbül valókat expediálván nagyságod méltóságos személye köszöntésére, várok azoknak megtérésétül; más az, Kálló s Tokaj felé is küldöttem el másfél ezerbül álló portámat, és Déák Ferencz nevü hadnagyomat három század magával, s ismét az rakomazi sánczig s az tokai révig is, hogy az ellenség dolgát kitanúlja s táborát jó emberek által megkímleltesse, hogy így én is nagyságodat bizonyosabb informatiókkal értethessem; azomban parancsolatjok azon hadaknak az is, hogy Kálló töviben s azon túl levő faluknál meg-

Digitized by Google

élésezvén magokat, Isten nagyságoddal minket is megegyeztetvén, inkább ne exccurálhassanak, s az táborban benn lehessenek. Értém nagyságod méltóságos levelébűl, hogy én ellenem semmi scrupulasa nincsen, Isten nagyságodat ezen kegyelmességéért megáldja, s én is alázatosan szolgálhassam meg; nekem nagyságod Erdélyben laktomban is sokaknak irigységével jó kegyelmes uram volt, és mikor idegenedni láttatott is alázatos szolgájától, másoknak hamis iüformatioábúl lött; de néha kegyelmes uram az lassú igazságot a gyors hamisság ez roszban merült világnak praxisa szerént meg szokta nyomni. Igaz magyarságomat ez ideig való szenvedésimmel s nem engem illető költségemmel megbizonyitottam, magamat s ezt az magyarságot erre az időre megtartottam és meg is szaporitottam, sok becstelenség s boszúság szenvedése között is, hogy az ellenségnek naponkint utánam való járása, csalogatása s irogatása, melyek is kezemnél vadnak, hogy nem praevaleálhatott, tehetnek mindazok bizonyságot; megtapasztalja nagyságod, csak nemzetemhez és kicsiny érdememhez képest legyen hitelem s becsületem állandó képen nagyságod előtt, ki mire való légyen ez expeditióban és ki szolgálhat többet nagyságodnak s ennek az igynek, az hazának, nagyobb rendei, én rólam s én bennem vevén példát magoknak, hanem első is de nem is utólsó tagja lévén én is nemzetemnek. Bő irásomrúl nagyságodat alázatosan követem, s kérem nagy alázatosan nagyságodhoz való bizodalmomnak, és hogy méltóságos levelébűl vettem okot reá, méltóztassék tulajdonitani. Isten továbbra is nagyságodat boldogitsa, s hozza közinkben örvendetes állapattal. Költ Szoboszló mellett lévő táborbúl, 29. Augusti 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Eredetije az erd. Muz. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.)*

C.

Nagyságos király barátom!

Üdvözletem után értesitlek, hogy leveledet vettem s tartalmát megértettem. Midőn Barcsai Mihály nevü megbizott

Digitized by Google

embered ennekelőtte itt járt, úgy végeztük, hogy Sabán hó elsején (August 16-án 1681.) te onnan én innen megindulván, 4-én a meghatározott helyen egyesülünk. Erről ő felsége a hatalmas padisáh értesíttetett is; azonban az oda küldött, jelentésben hibásan péntek lett írva, mint Sabán hó első napja (holott az ekkor szombatra esett). Én Sabán hó első napján fel is vonattam a sátrakat a váradi mezőben, hova holnap magam is kiszállok : de a jelentés szerint már késtünk egynehány napot; a hatalmas padisáh pedig úgy lett értesítve, hogy mi a megállapodás szerint 4-dikén egyesülünk. Ebben mindketten hibáztunk s elnézésre alig számolhatunk. Levelem vitelével reménylem, hogy megállapodásunkhoz s az elküldött jelentéshez képest azonnal felkészülsz s rögtön tudósitasz a felől : hol és mikor találkozunk. Ne késedelmezzél. Béke veled!

Haszán
váradi miriliva.

U. i. Egy órát sem lehet késned. Híre jött, hogy már a moldva s oláhországi hadak is megérkeztek Temesvár alá tovább már mi sem késhetünk. Te is azért se órát se napot ne várj s veszteg ne maradj, hanem a felséges padisáh parancsolatát teljesitsd s a rád bizott dologban a mint csak tőled telik forgolódjál. Hozzád menő követemet Szefer agát pedig egy napig se tartóztasd, hanem rögtön küld vissza. Barátom! ha én egyszer elindultam, többé lehetetlen a padisához s a nagy vezirhez nem csatlakoznod, mert hiába nekem is csak egy fejem van. S ha én egyszer elindultam, te sem mentheted tőle magadat, jönnöd kell.

Kivül, egykori jegyzet : Váradi Haszán passa levele hozta Szefer csauz agája Szamosujvárra. A. 1681. die 29. Augusti.

(Törökből: eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában)

CI.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Nem kétlem az debreczeni bíró nagyságodnak is megírta, hogy az beszerményi sereg az német eleiben kiment, és

Digitized by Google

hogy az németnek is egy része által jött az Tiszán, de nekem is postám érkezvén Lök nevü falubúl, az hozta hírül, hogy Tokajtúl az hidast és két öreg salyakot *(sajka)* Lúcz felé vittek az németek, s ugyan dragonok késérték. Az Tiszán túl is penig érkezvén katonáim, azok beszélik, hogy Lúcznál vagy Polgárnál fogják által kötni az Tiszát, ki kelől továbbra is ha mi bizonyosat érthetek, nagyságodat tudósitani felőle el nem mulatom. Katonáim penig általjövő alkalmatosságokkal az émet tábort Szederkénynél hatták, s már akkor az ónodi, putnoki, szendrei, füleki, s lévai labanczoknak is egy része mind jelen volt az táboron kivül. Nagyságodat akarván alázatosan tudósétanom, kévánom az ur Isten nagyságodat szerencsésen éltesse. Ex castris Hungaricis ad Szoboszló positis die 2. Septembris 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem, jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXV. kötet.*)

CII.

Nagytekintetü és méltóságú király barátom!

Barátságosképen való köszönetem után Isten kegyelmedet hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sokáig jó egészségben tartsa meg. Kegyelmed nékem küldött levelét vettem, irását és Alsó *(az eredetiben:* Kis) Jánostól való izenetit is értettem. Mi is Isten kegyelmességéből megindultunk, lassan lassan helyből helyben érkezünk; tudhatja azt kegyelmed, hogy előttünk utunkban hidak vadnak, feles hadaink lévén, költözni nehéz. Isten kegyelmességéből ezután egy két nap mulva Diószeg táján megegyezvén, szemben leszünk egymással; — a mi ügyekezetünk megvagyon, — tizenötöd vagy húszad napja is vagyon, hogy vártam abban az helyben való kegyelmeddel való megegyezésünket (=*tudósitását*). Csak engedje Isten, hogy egymással szemben, lévén láthassunk ha-

Digitized by Google

talmas császárunk hasznos dolgaihoz, és engedje Isten, hogy mind az én részemről s mind kegyelmed részéről nyerhessünk fényes fejér orczát az urunk előtt. Isten sokáig éltesse kegyelmedet.

Kegyelmed jóakarója

Váradi Haszán passa.*)

Külső czím : A mostani erdélyi fejedelemnek, nagyságos király barátomnak adassék.

Egykorú jegyzet : 1681. die 3. Septembris. Aranymezei táborra hozott levele az váradi Szerdár Hasszán passának az megegyezésről Alsó János uram hozta.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Margitárúl költ nagyságod meltóságos levelét alázatosan vévén, parancsolatját értem; mihelt azért elbocsátott követ atyánkfiai is érkeznek, nagyságod kegyelmes és contentumunkkal való resolutiojával, azonnal nagyságod méltóságos személyének közönségesen is udvarolni el nem múlatjuk, kit személyem iránt kiváltképen én nagy reménséggel és egész bizodalommal várok. Azonban ez éjtszaka érkezvén egy emberem, bizonyosan hozta hírül, hogy Barkóczi Ferencz az más éjtszaka feles horvát és német hadakkal Tokajnál által jött az Tiszán; Kállóban, Ecsedben ment-é nem tudatik, mivel más nap senki is közülök magát nem mutatta úgy mint tegnap, de a mikor a Tiszánál látták, feles magával volt. Szükséges azért kegyelmes uram, hogy nagyságod is parancsoljon az vigyáztatás felől az strásamestereknek és az sákmányosoknak is, magokra vigyázzanak, hogy lárma ne essék közöttök. Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa. Ex castris Hungaricis ad Szoboszló positis die 3. Septembris. 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

---

*) Az eredeti fölé irt egykorú fordítás szerint.

Digitized by Google

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXV. kötet.*)

CIV.

Mint jóakaró uramnak sógoromnak szolgálok kegyelmednek.

Kegyelmed koholta panaszát látom; vert viszen veretlent; én valamig kegyelmed veszi pro aliis kegyelmednek mindenekben atyjafia kötésem szerint leszek, kivált ha ellenkezőre okot nem ad; kegyelmed lelkével való szolgálatját nem kivántam, procul me, kegyelmedre soha nem is biztam semmit, hogy akaratoskodék, csodálom; az jóakaró szerencse után jár. Több igazságot kegyelmedtől nem kivánok, az mely atyafisággal én kegyelmedhez voltam s vagyok, de ha nem kell, erővel nem köthettem rá. Isten kegyelmeddel.

Konstantinápoly 6. Septembris 1681.

Kegyelmednek atyjafia sógora szolgál
Csáki László m. p.

Külczim: Tekintetes nemzetes Pasko Kristóf urnak, nekem jóakaró uramnak sógoromnak adassék.

Kivül: Különös szállásról 7. Septembris iratt levelemre való válasz tétele gróf urnak, már a havasalföldi factio el levén kezdve, hova nagyságát elvivék 27. Novembris.

Drinápolyból haza menetel sok ajánlás után.

A kamarai levéltárban levő eredetiből.

CV.

Isten nagyságodat minden szent áldásával áldja meg.

Az egynehány napok alatt való nagyságod conturbatioját, ellenem helytelen indignatioját, gyülölségét már sok jelekből tapasztalom; honnat, s mi okokért eredett, ha nagyságod nem jelenti, nem tudhatom.

Látom nagyságod elfelejtette Jediculában szerzett ac-

Digitized by Google

tákat, a szabadulás után viselt s egymásnak concrédált dolgokról nem emlékezik, portán mit tettünk fel nem tudja, a házában való sok írásinkat, azért halál árnyékában fogadásunkat nem foveálja, másuva való relationk nem jutnak még eszében; legközelebb a havasalföldi alkalmatosságot nem fontolta meg bőségesen nagyságod; bizony ezeket nem kellene egy valami sehonnainak árulkodásaért is felgázolni. Ember rendkivül való hirtelenkedésével magának kárt, örökös becstelenséget ne szerezzen, a haszontalan nyughatatlansággal, rosz, ártalmas tanács hallgatásával, miben ..... esni nem ..... szegény pálczát fejükön nagyságod bizony a kik nagyságodat szivesen tanácsolják, szemben szépet adnak, azoknak álnok munkája ezek, csoda nagyságod ennyi rajta történt gyalázatos esete után is nem tud józanon gondólkodni, senkire való boszúból nagyságod magának, édes hazájának kárt akadályt ne tegyen, annak módjait előtte viselvén Cuivis ignave bellum summere licitum est, sed eidem sedare perquam difficile, bizony akarnám ha nagyságod valami ártalmas gonosz cselekedetemet szememre vethetné, hát miért rankorizál, ezen jövendőre is nagyságodtúl valami jót várás. Ugy látom, ha nekem ártana, inkább magát boszúlná, de van Isten és meglátja. Ugy tudom, miolta nagyságod szolgája a szállásról elüzött, midőn hazámra nézendő dolgokat az ő igazságában folytattam, nagyságodnak vala tolmácsa, ha azzal ellenkezőt követtem mondja szemembe; ha ki mit ellenkezőt cselekszik az is világosságra jő, porta ez, itt sok szem fül van.

Ez elmúlt napokban ugy végezénk, láttassam meg én Pavilt ki velem leszen együtt jelenünk meg, én még eszemen oda maradok; nagyságod mégcsúfola, még tolmácsát sem küldé. Ugy kell-e ez idegen nemzettel cselekedni? Brankován uramhoz az adósságról magános subscriptiot vitt, s tudom tolmácsát nem bocsátá, a dolgok súlya által nevezetes. Szolgái által nekem a választ gyalázatosúl kiadatá, sok panaszomra fejet sem hajta. Nagyságod szolgái engem gyaláznak, csúfolnak, némely az erdélyi házhoz igazit; ezeknek még kelle igaz barátságra emlékeztetni, nem efféle szerzé-e itt a portán való gyülölségeket, husz felől van ellenek megvetve a háló, tiz kép-

Digitized by Google

pen mondják dolgainkat, maga is nagyságod rosszúl emlékszik felőlem, de az Isten bizony megítéli.

Tegnap azért fordulék oda, hogy holmi szükséges dolgokat jelentsek, úgy egyébféle relatiojából nagyságod mentésére előkérvén tettét, mint ha valahová menne azzal, kituda szállásáról, tisztességes dolog. Tihajánál volt-é nem-e? a dolgot az ő igazságában nem akará jelenteni, monda nagyságod meg szálogoltatott, tiltatott a széllyel járástól, még is engem azzal tuda ki, járni kell; nagyságod szómat hallani nem akarja, én quo ad non nem bánom, ha nagyságod előtt haza és maga becsülete csak annyit nyom; én nagyságod dolgát nem járom; a mit pedig édes hazámert (itten is sokat fáradtam) feltettem, abból semmi tekintetért bizony hátra nem állok, sem hazám vesztő személyekkel féltemben nem colludalok, nagyságod lássa eziránt is jól gondolkozzék. Isten, e porta s más nemzetek is tudják, hogy én ártalmas dolgokba nem leledzettem az elkezdett uton.

Elhiszem nagyságod: nehéz írásom, de tartozom vele, eljő az idő, alkalmatos leszek. Isten segitségéből a jó szívből származott intést nem vetem meg, nemo sibi satis. Valljon ha szabad volna szólni, nem a Janikihoz való járás becsteleniti meg, mert legközelebb bennünket a Zólyomi uram factora Budai, Belleni tanácsadója mit monda a vajdának jóakaratja felől, hogy lehet rá haza dolgát bizni, a kik a jó uramnak a török nagy rendek közül baráti vagy jó urai, azonok ingerlik most fel a vezért, tihaját ellenök, még is nagyságod nem veszi eszében, s miért hagyja magát oly hamar megcsalatni, ennyi sok experientiája nem tanéthatja nagyságod?

Már sok helyekről való succursusit nagyságod szánt szándékkal .... el, magának ha külön szerez hát igen jól esik, engem Béldi Pál módjára akar fogyatkoztatni, hol egymás közé való uraimék síralmas esetét ügyének nem hallja az Isten. Halljuk, látjuk életünk után való leselkedéseket, még is egymást üldözzük, nagyságod meg magát. Elmével jól gondolkozzék, oly megbántódott lélekkel vagyok nagyságodhoz, hogy én ha Konstantinápoly utczáin kell koldulnom is (látván nagyságodnak ellenem való gonosz igyekezetét s titkos gyűlölségét), nagyságodtól egy pénzt sem kérek, az Isten engem-

Digitized by Google

is eltart. Szálljon nagyságod Istenért magába, és oly munkát cselekedjék, ki üdvösségére, haza javára való, magának, maradékinak becsületes és nyugodalmas; emlékezzék meg sok lélekre való írásinkrúl, köztünk és általunk agitált súlyos dolgokról, ne csalattassék meg, éltes s nagy ember lévén .... quam cito ..... quaecunque ..... Humanis rebus discas abesse fidem. Az Isten bár az fiamon adja azt a gonoszt, kit én nagyságodnak kivánok, de lelkemmel senkinek sem kezeskedhetem; szép hírünk vagyon Erdélyben és Havasalföldében, de vajjon elboronálhatná, tudja nagyságod mi szó volt két helyen nagyságod felől. De én is már öreg legény vagyok, a becstelenséget fel nem vehetem, kivált kitől jót kelle várnom nem is volt részem benne. Brankován uramhoz voltam ma, igen kedvetlen, bizony ugy látom csak azt nyerjük, mindenünnen feladnak rajtunk, ellenségeink árulók, magunknak gyalázat, becstelenség száll fejünkre, kit Isten tartóztasson. Ezzel Istennek oltalmába ajánlom nagyságodat.

Konstantinápoly die 7. Septembr. 1681.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgája

Paskó Kristóf m. p.

Külczim: A méltóságos urnak tekintetes, nagyságos keresztszegi gróf Csáki László uramnak, nekem jóakaró sógor uramnak ő nagyságának adassék.

Kivül: A havasalföldi factio ellen való írás.

(Az egész Paskónak igen rosz írása)

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CVI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak!

Isten nagyságodat dolgaiban szerencsétlesse szíbül kivánom. Előbbeni levelembe is tudósitottam vala nagyságodat az ide való állapotokrúl, most is írhatom nagyságodnak, hogy mind az erdélyi fejedelem maga táborával, mind az török Oláhországgal és az kuruczok is megegyezvén, mind Debreczennél vadnak, a hennat majd mindennap eddig hol sutulye-

Digitized by Google

ket (?), hol kuruczokat, hol törököket hoztanak ki katonáim az véghelyben, de mitül viseltetvén vagyon negyed napja, hogy Debreczenhez érkeztenek, és most is ottan vadnak; még is ekkoráig sem Szakmár, sem Böszörmény alá, sem ide Kálló alá még csak postát is nem bocsátottak; úgy halljuk tractalni akarna az fejedelem kegyelmes urunkkal ő felségével, kit nagyságod udvarnál jobban tudhat, mely hadaknak mindöszve számuk lehet harmincz ezer emberbül álló circiter, az fejedelemmel magával lövő szerszámok is tizenhatig valók lehetnek, kiknek legelsőbb feltett czéljok: látogatni Böszörmény és mi vagyunk; tovább igyekezeteket isten tudja! Akarám nagyságodnak azt is alázatosan jelentenem: sok alkalmatlan ságokat s injuriakat az németség és tisztek elkövetvén rajtunk, méltóztassék mind ezeket orvosolni s jó rendben hozni. Ezekután Isten éltesse nagyságodat számos esztendeig jó egészségben.

Actum Kálló die 12. Septembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos szolgája Barkóczi Ferencz.

Külczim: Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Domino Comiti Paulo Eszterházi de Galantha, perpetuo in Frakno, Regni Hungariae Palatino, Judici Cumanorum, Sacri Romani Imperii Equiti, Comitatuum Soproniensis, Pest, Pilis et Solt Supremo comiti, Saerae Caesareae Regi Maj. Intimo Consiliario, Partium Regni ultra Danubiorum, Confiniorumque antemontanorum Supremo Grali, et per Hungariam Locumtenenti Domino Domino gratiosissimo. Sopronii.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CVII.

Kegyelmes asszonyom!

Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten nagyságodat méltóságos szerelmesivel sok esztendeig boldogitsa s jó egészségben éltesse.

Kegyelmes asszonyom, Rosnyai uram az estve későn, Rádi uram ma reggel érkezvén, nagyságod méltóságos leveleit s azokban való parancsolatit alázatos hüséggel vévén, nagyságtok egészségén örülünk, mindnyájan mi is kegyelmes asszonyunk Isten kegyelmességébül megvagyunk. Urunk ő

Digitized by Google

nagysága felől írhatom, hogy miolta nagyságodtúl magát kezdette, mind jó egészségben volt. Semmibül is fogyatkozás nem esett, hanem az elmult pénteken Debreczentül ide Böszörmény megszállására jüvén, az akadály miatt estig ő nagysága hogy nem ett volt, másnap ugy mint szombaton reggel fü fájós volt, de Isten ő felsége az benn valókat, az mi kegyelmes urunk ő nagysága istenes indúlatjáért megalázta s többire kevés ember veszedelmével meghódította, kire nézve ő nagysága is jobban kezdvén lenni, most Istennek hála már jól van. Nyavalyás böszörményieknek nem az ő nagysága sem az pogányok miatt oly prédáltatások nem lött mint mások miatt, azok noha vétkeztek régtül fogva, de valóban meg is romlának, kiknek is az mi kegyelmes urunk ő nagysága, mint kegyelmes kegyes fejedelem, meg is engedett volt, de tartózhatatlan volt a mások reájok való bosszújok, az várost is egészen felégették, az templom megmaradott, az benn valóknak cselédjeket Debreczenben szállittatják ma egyező akaratbúl. Isten ő felsége, ki ez bajos munkára hívta az mi kegyelmes keresztyén urunkat, elhiszem több helyeken is fegyvernek éle nélkül is az ő nagysága könyörgésére meghatja sziveket, noha búsulás, baj s kár nélkül nem lehet. Kegyelmes asszonyom, az mi az süttetés és mosatás dolgát nézi, még eddig nem volt fogyatkozás, az mi hiba volt is, megorvosoltatott. Urunkat ő nagyságát is lágy czipóval tartották, itt hogy az ellenség földén voltunk, vagy negyed nap is hogy nem süthettünk, de kemínyen s nem is felette kemínyen ő nagyságának volt czipója. Ma már sütöttek ismét. Innen holnap kegyelmes asszonyom tovább igyekezünk, Istent híván segitségül. Kegyelmes asszonyom faolajat bizony vettem volna, de egy cseppet, nem hogy többet, Debreczenben nem tanáltunk. Kántor inast hasonlóképen, az kiknek szép szavak volt, nem akarják az tanúlást elhagyni. Úgy látom Nagyari uram valamint félt, inkább megvidúlt, ő kegyelmének is jó egészsége vagyon. Kegyelmes aszszonyom Debreczenben minden, valamit ki tud gondolni, az árusoknál sokkal drágább, mint sem Erdélyben. Donát uramtúl végire mentem, micsodás paripát adánk az szerdálnak, kegyelmes asszonyom azt az lovat adtuk, kit maga Donát uram Moldovábúl hozott volt, egy fekete barnát

Digitized by Google

minden szerszámával, az pallosön kivül, mivel azt eltötték volt, hanem az Debreczen városa adta pallost adtam oda, abban új vasat s új hivelt csináltattam, s Donát uram kezében adtam. Azonkivül adtunk az passának, aureos (800). Azonkivül urunk ő nagysága is szemben lévén az fü fü törököknek s szolgáinak kinek négy s öt s tiz tallérokat. Itt kegyelmes aszszonyom az költség bizony megvan, jövedelem meg egy pénzérő is nincsen, holmi dibdábbal eljünek az törökök, oláhok, őket kell ajándékozni. Az magyarokat is, kik németet s nyelvet fognak, s hol mit hoznak, mind töröknek mind magyarnak az rabok hozásától s váltásától kell adni. Kegyelmes asszonyom az praesidiárius szaporodik, csak menne az kit le nem vágtanak németeket. Kiknek is úgy hiszem fizetni kell, noha meg nem fizet. Mesteremberekre, nagyságod szükségére valókra van gondom; urunknak ő nagyságának megmondottam hogy parancsoljon felőllök, ne kapdossák; ugy vettem eszemben, tanáltatnának, de némelyik máshova csett; kivált egy igen jó kertészt mondnak, ki az császár maga kertjében lakott s tanúlt, utána vagyok, ha felkerestethetném, ajándékot is, borra valót ígirtem, az ki utjában igazít; ha külömben nem is, valami olcsón megváltom. Öt nadrágot hoztak az szakácsoknak, az csörgőket is elhozták. Olyan lovat itt még nem tanáltunk, az micsodás nagyságodnak kellene, itt is az urnak nyerges lova megholt. Itt az lovak kezdettek halni, kivált az szegény rendeké, noha az urnak is Teleki uramnak egy jó paripája holt meg; az nagy poros vizetlen szárazságot tartják okának lenni; ha olyan tanáltathatni, bizony utána leszünk. Hogy nagyságod tudósít, és értésére adta, haza menjenek, egészségrül hogy írhassanak, nagyságodnak kegyelmességét alázatosan megszolgálom. Isten ő felsége oltalmában ajánlom nagyságodat méltóságos házával együtt etc.

Böszörményi táborbúl 14. Septembris 1681.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Inczédi Pál m. p.

P. S. Kegyelmes asszonyom tudom az több hírekkel nagyságodat az uram tudósította, ő kegyelme az társzekereket veres posztóval bévonatta, reája nem költöttünk semmit.

Digitized by Google

Kegyelmes asszonyom feleségemnek ím írtam, elküldésérül nagyságodat kérem s búsításommal s hosszas írásommal alázatosan követem. Kegyelmes asszonyom az includált jegyzés szerint Dónát uram csináltatta azokat, melyet visszaküldtem, de szeget nem annyit csináltatott, hanem az mennyit kihúzván én írtam.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelem aszszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes aszszonyomnak ő nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum XIII. köt.*)

CVIII.

Méltóságos fejedelem aszszony, nékem jó kegyelmes aszszonyom.

Az méltóságos fejedelemmel az mi kegyelmes urunkkal ő nagyságával Isten megegyeztetvén bennünket, akartam nagyságodat ha csak levelem által is megudvarolnom, kivánván írásom is nagyságodat tanálhassa szerencsés órában. Én még ide ki az nagyságod szolgálatjára élek jó egészségben, kérem tovább is nagyságodat sokszor tapasztalt kegyelmességit hozzám fentartani méltóztassék, kivánván én is abbeli kegyelmességét nagyságodnak mind most mind jövendőben minden alkalmatossággal megszolgálnom és nagyságtokhoz való devotiómat fentartanom. Ajánlván ezzel az szent Isten oltalmában nagyságodat, kivánom Isten sokáig jó egészségben éltesse. Íratott Kálló alatt levő táborunkban die 23. Septembris Anno 1681.

Nagyságod alázatos szolgája.

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem asszony Bornemisza Anna jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. cred. levelekben XXV. köt.*)

Digitized by Google

CIX.

Én Fagarasi Móses János, az mi kegyelmes urunktól ő nagyságától portai török tolmácsságra méltóztatván, szabad jóakaratom szerint vallom és esküszöm az elő istenre, ki atya, fiú és szent-lélek, teljes szent háromság egy bizony örök Isten, engemet úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvességét, hogy én megemlitett kegyelmes urunk, nemes Erdélyországának fejedelme, Magyarország részeinek ura és székelyek ispánja, nekem kegyelmes uram: méltóságos fejedelem asszony, méltóságos Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunk és ifjabbik méltóságos Apafi Mihály választott fejedelmünkhez ő nagyságokhoz s az egész ő nagyságok fejedelmi házához tökéletes, igaz és hiv, ő nagyságok ellenségeinek ellensége és jóakaróinak jóakarója lészek, soha és semmi szinek és tekintetekre nézve ő nagyságokat el nem árulom, sem az ő nagyságok árulóival egyet nem értek, sőt életem fogytáig az ő nagyságokhoz tartozó hűségemben megmaradok. Ez tolmácsi hivatalban pedig valahol és valamikor kivántatik, akár erdélyi s akár magyarországi, akár pedig más egyéb dolgokban is, melyek az mi megírt kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos személye, fejedelemsége és birodalma s az ő nagysága méltóságos fejedelmi háza békességét s boldogságát s ez hazának is csendességét, sőt (melyet Isten tartóztasson) ha az idő és szükség és alkalmatosság úgy hozza, ellenkező dolgokról is, ha mit velem tolmácsoltatnak, minden szín és csalárdság nélkül tolmácsolok, semmit az elömben adandó dolgokban s beszédben el nem mulatok, hagyok, sem változtatok. Hasonlóképen ha mit az kapukon vagy másutt is vagy jót vagy gonoszt is hallok, vagy veszek eszemben, melyek az én ő nagyságokhoz való kötelességemet illetik, az kiknek illik igazán és hiven megjelentem, másoktól pedig szorosan titokban tartom; hogy én általam az ő nagyságokhoz tartozó kötelességem ellen semmi ellenkező dolgok és hirek ne terjedjenek. Egyébiránt is magamat az ő nagyságok méltóságos parancsolatihoz hiven és igazán alkalmaztatom mindenkor, mindenütt és mindenekben; minden félelmet, atyafiúságot, barátságot, ajándékot, igéreteket, egyéb

Digitized by Google

reménységet, boszúságot és egyéb minden kigondolható mesterséges színeket s módokat is kirekesztvén : különben pedig ha cselekeszem, életem és minden javaim álljanak az ő nagyságok kegyelmességében ezen reversalisom ereje által, melyet kezem írásával és szokott pecsételmmel is megerősitettem. — Datum in civitate Alba-Julia die 5. Octobris Anno 1681.

Coram nobis Petro Püspöki m. p. et Stephano Récsey †
Minoris cancellariae (p. h.) juratis notariis (p. h.)

Kivül : Moses János török tolmács reversalisa pro Anno 1681.
(Eredetije az erdélyi Muzeumegylet birtokában.)

CX.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Tegnapi napon is bő declaratióval alázatosan irtam nagyságodnak, most ujobban érkezvén egy gyalog hadnagyom, bizonyosan beszélli, ez előtt harmad nappal az német még Rimah Szécsnél volt, erős sánczban csinálván bé magát, az élést is minden felől oda hordatja, de még Rabata nevü generállal meg nem egyezett. Azonban az én gyalog hadaim közül mint egy ötszázig valók Csucsom nevü falunál derék harczot töttenek véllek, az németek más fél ezeren lévén rajtok, az én tiszteimben kettőt fogtanak el, s tizenötöt az gyalogokban levágtanak. Az német tisztekben penig négy esett el s hatvant levágtanak bennek, kit nagyságodnak akartam én is alázatosan megírnom, és azt is hogy ujjobban feles német leveleket intercipiálván, im nagyságodnak is oda küldöttem bennek. Az lyublyai gubernátornak is nagyságodnak szóló levele jutván kezemhez, azt is nagyságodnak megküldöttem, s ha arra való válaszát méltóztatik nagyságod kezemhez küldeni, én bizonyos alkalmatossággal megküldöm. Kévánván az úr Isten nagyságodat boldogitsa. Datum in Oppido Sáros 16. Mensis Octobris 1681.

Nagyságod alázatos szolgája
G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ö nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXV. köt.*)

Digitized by Google

CXI.

Illustrissima ac Celsissima Principissa, Domina Domina mihi clementissima, humillima servicia mea in gratiam Vestrae Celsitudinis objectionem. Hogy az szent Isten nagyságodat hosszú egészséges élettel s minden dolgaiban szerencsés elémenetellel áldja, birodalmát is terjesztvén minden ellenségek ellen, szívből kévánom.

Ez alkalmatossággal kegyelmes asszonyom az uramhoz ő nagyságához küldvén ő nagysága jámbor szolgáját csauz Vasziliát, ő nagyságát tudósitván urunk mellett levő hadai állapotjok felől, akarám nagyságodat kegyelmes asszonyomat csekély irásommal alázatosan látogatni. Kévánom Istentől levelem jó egészséges életben s örvendetes órában találja nagyságodat szerelmes magzatival együtt. Innen kegyelmes asszonyom Isten kegyelmességiből minden jót írhatok nagyságodnak, az mi kegyelmes urunk ő nagysága Istennek hála jó egészségben vagyon, s békével és győzedelemmel járt ő nagysága, én is kegyelmes asszonyom nagyságtok legkisscbbik alázatos szolgája az havasalföldi hadakkal urunk mellé udvarlattunk, mind addig mig az török táborból elváltunk, most pedig ő nagysága mint keresztyén fejedelem s nékünk kegyelmes urunk, minket ő nagysága mellé vett, s az nagyságtok országán bocsát általmenntünk, mely nagyságtok kegyelmességét az én kegyelmes uram ő nagysága Sorbán vajda nagyságtoknak megszolgálja s igen kedvesen veszi nagyságtoktól; ez a szegénység is nagyságtok egészségéért Istent imádják; mert ha arra kerültek volna, az mely úton jöttünk, jobb része elveszett volna. Nagyságodat azért alázatosan kérem kegyelmes asszonyom, hogy ezen uram ő nagysága szolgájának méltóztassék úti levelet adni, hogy mehessen hamarébb ő nagyságához; ő nagysága is kedvesen veszi nagyságtoktól, más hasonló avagy nagyobb dologban fogja ő nagysága kölcsönözni nagyságtoknak. Én is alázatosan esedezek nagyságtoknak mint kegyelmes asszonyomnak, hogy rólam alázatos méltatlan szolgájokról el ne felejtkezzék, hanem méltóztassék parancsolni; nagy nyereségemnek tartom,

Digitized by Google

ha miben szolgálhatok nagyságtoknak. Éltesse Isten nagyságtokat sokáig jó egészségben. Datum ex castris sub Szakmár positis die 21. Octobris Anno 1681.

Nagyságodtok legkissebbik alázatos szolgájok, míg él szolgál

János Déák m. p.
havasalföldi hadak szerdárja.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan írám

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXII.

Hatalmas és győzhetetlen császárunk kedves meghitt hive méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály sat.

Kegyelmed hozzám küldött levelét elvettem, mit írjon megértettem, hatalmas fővezér urunknak ő nagyságának is beadtam kegyelmed levelét. Hogy hatalmas győzhetetlen császárunk dolgaiban szerencsésen szolgált, igen nagy kegyelmességgel vették; ugy hogy mindenekben hüséges szolgálatjáért minden kegyelmességit igíri, ennekutána is penig a tévő legyen, minden dolgokról penig és az ország állapotja felől is hatalmas császárunk fényes portáját tudósitani ne tágitsa, mi is a miben tudunk szolgálni el nem mulatjuk, tartván engemet jó akarójának. Adja Isten találja ezen levelem is kegyelmedet jó egészségben.

Kegyelmed jóakarója fővezér kihája
Ahmed aga.

Kivül: Fővezér levelének forditása, hozták Katonába 30. Oct. 1681.

(Hivatalos forditás, m. Mike Sándor ur birtokában)

CXIII.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

15. Novembris Fejérvárrúl és ugyan 25. ejusdem Alvinczrúl költ válasz tevő nagyságod méltóságos leveleit igen

Digitized by Google

kedvesen és alázatosan vettem, kikre is nagyságodnak én is engedelmességgel választ tenni kivántam, adja Isten levelem tanálja nagyságodat szerencsés órában. Az armistitium csinálására ugyan is volt kegyelmes uram ez hódoltságnak nagy szüksége, mert én megvallom ezt az földet olyan fogyatkozott állapottal még nem értem, s ebben az esztendőben pedig Kállóbúl, Beszerménybűl, Szatmárrúl szaporodván legalább szólván nyolczszáz emberrel (kiket is már külön kapitányság alá adtam) meg fog kivántatni télre kelve tavaszig az kvártély. Isten segitségébűl már én is kimozdúlván és az Brettyón s Körösön túl quartélyban lévő hadaimat mellém vévén tegnap érkeztem Diószegre, s már ezután naponkint követem útamat az téli quartélyokhoz, magam elsőben Ungvárhoz szándékozván, az hadakat pedig mind a négy vármegyében szállitom bé egyszersmind. Az frigykötéskor nagyságod birodalmára való vigyázást kötelességem kivánta s tartotta, nagyságod kegyelmességibűl és édes anyám után Erdélyben is hazafiának tartván magamat. Alázatosan köszönöm nagyságod kegyelmességit, hogy oda bé levő kevés jószágimnak oltalommal lenni és kivált Hunyadon lévő sok alkalmatlanságimat az ott lévő nemesek aránt orvosolni, s az embereket is megkülömböztetni méltóztatik. Isten nagyságtokat megáldaná és nekem nagyobb ösztönt is szolgáltatna az hűségre és szolgálatra, ha kegyelmességébűl remmittálná Kükűllő várát is, nem igaz jussal bírván ellenem az szegény Kapi György is, kit nagyságod maga is jól tudott, és édes anyámnak nagyapja épittetvén is azon ott levő épületet. Isten nagyságtoknak úgy is eleget adott, s azzal méltósága nevekedik is, ha ez iránt hozzám kegyelmességeket mutatják. Az német tábornak lovasbúl álló nagyobb része kegyelmes uram feljebb ment Liptóvármegyénél is, maga Caprara Lőcsére, Strazoldo pedig Kassára szállott, kétezerig való pedig Rima Szombat felé ment az Bányavárosokra, de mind ezekrűl s egyéb occurrentiákrúl is, Isten bészállitván az quártélyban, parancsolatja szerint nagyságodat tudósitom. Irtam most is némely dolgokrúl bátyám Barcsai Mihály uramnak, nem akarván nagyságodat bő irásom olvasásával terhelnem. Ajánlom ezzel Isten oltalmában nagyságodat. Költ Diószegen 3. Novembris Anno 1681.

Digitized by Google

P. S. Az mely dologrúl pedig maga kezével ír nagyságod, ha nagyságod kegyelmessége volna, küldené ki hozzám Huszt-felé Fajgel uramat, s ő kegyelme által nagyságodnak megizenem; azonban egyéb dolgokrúl is tehet jobban relatiót. Szőlősön is hadak lesznek, s azok ő kegyelmét hozzám kisérhetik Ungvárra.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. köt.*)

CXIV.

Kegyelmes uram!

Isten minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa nagyságodat. Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént én kegyelmes uram minden Debreczenből és gróf uramtúl jütt leveleket megküldöttem a méltóságos urnak Kővárban, értésére adván ő kegyelmének, valamiknek még eddig végére mehettem. Ezután is nagyságod kegyelmes parancsolatjához kész engedelmességgel alázatosan alkalmaztatni kötelességem szerént mindeneket el nem múlatom, várván nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan. Gróf uram két száz gyaloggal szaporitotta az kállai praesidiumot az mostani állapothoz képest kegyelmes uram, és meg is fizetett nékiek. Az tokaji hidat általkötötték kegyelmes uram, muskotélyosok őrizik. Ezer muskotélyos már által jütt az rakomazi sánczhoz, a generálist ez mult vasárnapra várták Tokajba. Gróf uram Váradban küldött segitségért kegyelmes uram, lészen-é, nem-é, kimenetele mutatja meg. Kis Várdát is muniálta gróf uram. A mezei hadak kegyelmes uram meghasonlottak, egy része gróf uramhoz álott; Hatházi Szücs György többekkel együtt, négy hadnagyság alja, megmaradtak, itt Szolnok vármegye széliben quártélyoznak; Hatházi Ecsed alá volt kegyelmes uram, negyven labanczot németet vágott, kilencz németet, kilencz labanczat elevenen hozott Károlyban, két száz marhát hajtott, melyet megvött kétszáz forintokon. Petneházi uramnak

Digitized by Google

a némettel három helybeli harcza volt kegyelmes uram, mindeniket nyerte, Rákóczit Vásárhelynél elfogták, Harsányit Miskolczon felverték. Kőrösi nevű végbeli zászlótartó Mihályidi táján tizennyolcz németet fogott el, az officért meghagyták, az többit levágták. Ezután ha mi híreim lesznek mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan értésére adni kötelességem szerént sietséggel el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyo die 5. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él
Serédi Benedek m. p.

Ujobban érkezék hírem kegyelmes uram, hogy a váradi török mind kijütt, nem tudhatom még gróf uram segitségére avagy másuvá, kiben is ha mit értek, nagyságodat kegyelmes uram alázatosan tudósitom.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. köt.*)

CXV.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom!

Hogy Isten nagyságodat, boldog szerencsés hosszú országlással megáldja szerelmeseivel együtt, kévánom! Kegyelmes asszonyom akarom nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat nagy alázatossággal tudósítanom; az Dunáról már harmadik úttal is szekerem megjövén, de sehult nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint való halat nem találtathatok, noha kegyelmes asszonyom, minden arra való portusit az Dunának feljártattam. Negyedik úttal is kegyelmes asszonyom nem sokára beküldeni el nem mulatom, hogy eleget tehetnék nagyságod kegyelmes parancsolatjának, hogy ha ugyan negyedik úttal is tokot nem találtathatok s nagyságod kegyel-

Digitized by Google

mes parancsolatja járúlván, kész vagyok egy vizát szépet hozatni; várván az iránt nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ajánlom Isten oltalmába nagyságodat, mint kegyelmes asszonyomat, és maradok nagyságod alázatos szolgálója n. teként. nemzetes

Malomviz 7. Novembris 1681.

Kendeffi Gábor uram
özvegye Árva Dániel Borbára.

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan írám.

(Az erdélyi volt kir. fökormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan kellett jelentem. Szerdán mentenek az németek Kálló alá, nyolcz taraczkkal lőtték csütörtökön megadták; az budai vezér visszaszállott. Kálló alatt veszett német huszonkettő sebeseken kivül, az belsőkben nem vesztek, békével bocsátották az benne való népet, Fejértó felé elkisérték. Mind körül bé tiz ezer németnek hozzák hirét kegyelmes uram, és mihelt Károly és Kis Várda körül való dolgokat végben viszik, minden bizonnyal kegyelmes uram az Szilágyra jövő szándékokat értették, és ha tehetik, Erdélyben szándékoznak telelni. Ezeket kötelességem szerént alázatosan kéntelenittetem nagyságodnak megjelentenem. Ezután, ha miket értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig, jó egészségben. In Somlyó die 9. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él
Serédi Benedek m. p.

Gróf nram Szoboszlón volt kegyelmes uram, Isdenczi és Csató nevü szolgái jünnek mennek az némettül.

A budai vezér is visszaszállott kegyelmes uram; tizen-

Digitized by Google

négy zászlóalja török van Pocsajnál. Ez elmúlt héten negyven bolt, három ház égett meg kegyelmes uram Váradon.

Kívül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört ered. lev. XXV. kötet.*)

CXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Ez órában érkezék kegyelmes uram az váradi passa nagyságodnak szóló levele, melyet czimerrel mindgyárt nagyságodnak alázatosan elküldöttem. Nekem is irja kegyelmes uram az passa, az hir hozó postái bizonyosan hozzák az Tiszán által jütt németeknek olyan szándékjokat, hogy az erdélyi párton levőknek nagy kárt tehessenek, és már Szatthmárt is volnának, hanem vigyázással legyek, és az hadakat széljel ne hadjam oszlani. Én kegyelmes uram kész vagyok kötelességemnek megfelelni, ha reánk jü is, tehetségem szerént nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan kérem, parancsoljon az hadaknak késedelem nélkül való kijövetelek felől. Az mely levelet béküldöttem kegyelmes uram ez levelemben includálva az passa irása szerént, az pecsétjeknek egyikét felszakasztva hozták kezemhez, a mint nagyságodnak alázatosan bé kellet küldenem. Ezutan ha mit értek, nagyságodnak kegyelmes uram alázatosan megirni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig kévánatos egészségben. In Somlyó die 13. Novembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatatlan szolgája míg él
Serédi Benedek m. p.

P. S. Az én postáim is Szaniszlónál mondják kegyelmes uram hogy volna az német; ujjobban kiküldtem kegyelmes uram minden felé; ha ujjobban hírem lészen, ujjobban nagyságodnak sietséggel megirom.

Tiz órakor hozták kegyelmes uram az levelet kezemhez.

Digitized by Google

Kivől : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának nagy alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXVIII.

Bona dies kedves sógor!

Csudás, gyanús, magát feljül haladó természeti nem egyesülhetvén senkivel, ugy közleni kegyelmeddel, mind rendi nem lehetett, de pro saluanda conscientia, kegyelmedhez való kötelességemből javallom securitatis ergo recipiálja magát okosan, balrúl fú a szél, már elhiheti, nem promotiót hanem állandó bátorságot kerestem, oly lóra is ültem, kinek fékemléje (igy) más kezéből igazgattatik; az késedelem nem jó, ha kell kegyelmednek az én atyafiúságom és veszi, mindenekbe succurrálni ügyekezem, ha pedig portai experientiajához, jóakaróihoz, erszényéhez jobban bizhatik, kövesse: előtte van, csak magát el ne veszesse. A szállásomon elég élés, bor van, fél esztendőre tülle megis fizettem, ha kegyelmednek kell szálljon belé, éljen vele, de ha csak addig is, mig az követ dolga elválik, félre vonúlni jó, bak vagy nőstény jóakarói között elrejtőzhetik. Énis kegyelmedtől nem messze hallgatok, mihelyt kell elől állok; meg ne tántorodjék, erős legyen. Ezzel kegyelmedet Istennek ajánlom kegyes gondviselésében. 22. Novembr. 1681.

Kegyelmednek atyafia, szolgája, sógora,
Csáki László m. p.

P. S. Jusson eszébe kegyelmednek maga szava, nincs oly jó kiben keresztül nem fekszik ha híre nélkül tesz és igy volenti non fit injuria.

Külcím : Tekintetes nemzetes Paskó Kristóf uramnak kedves atyámfiának és sógoromnak adassék.

Kivül Paskó Kristóf sajátkezü jegyzése : 26. Novembris 1681. küldte gróf ur az oláh borbélytól.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

CXIX.

Kegyelmes asszonyom!

Kegyelmes asszonyom nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint czitrom levet küldöttem, ugymint husz ejtelt, többnek semmiképen szerit nem tehetvén, ejtelit kilenczven pénzen fizetvén, teszen az ára fl. 18 és az posztónak is hátramaradott részét, tizenkét véget; és ezen alkalmatossággal kegyelmes asszonyom a prouentust is kétezer ötszáz forintokat elküldöttem. Nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék quietaltatni róla, az vizaért is a Dunára elküldöttem; mihelyt érkeznek vele, kegyelmes asszonyom nagyságtok méltóságos udvarába szép tisztán elküldeni el nem mulatom. Ezek után az úr Istennek kegyelmes gondviselésébe ajánlom nagyságodat méltóságos házával együtt.

Coronae 1681. 23. Novembris

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Apor István.

Külczím: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi Clementissime, Humilimorum servitiorum meorum in gratiam Vestrae Celsitudinis objectionem. Hogy az mindenható kegyelmes Isten nagyságodat hoszú egészséges élettel s szerencsés országlással áldja minden ellenségi ellen, szivem szerint kévánom.

Kegyelmes uram, Isten béhozván ide, az én kegyelmes uramnak nagyságod fejedelmi kegyelmességét, melyet mutat megéhezett népeihez, voltaképen megjelentettem, melyet ő nagysága nagyságodtól igen igen kedvesen vette, s meg is szolgálja nagyságodnak. Azonban az panaszt is egészen megbeszéllettem, melyre nézve ő nagysága maga öcscsét Jordaki

Digitized by Google

Cantacuzenus uramat expédiálá nagyságod látogatására; elhiszem, hogy ő nagysága fogott izenni mindenekről. Úgy látom kegyelmes uram, hogy ő nagysága igaz jóakarója nagyságodnak, nem is kell kételkedni, mert cselekedettel is fogja ő nagysága bizonyitani. Csak hogy az mindenható irgalmas Isten nagyságodat s ő nagyságát éltesse sok számos esztendeig jó egészségben szerencsés országlással; de az kik szinnel szolgálnak nagyságtoknak, mind megismerszik üdővel; de innen kegyelmes uram minden jót írhatok nagyságodnak, az muszka követet is mondják hogy elment portára, azonba az tatár chám is bétakarodott Krimbe minden hadaival, és valamennyi muszka rab volt, mind kikülte murzákkal, hogy az muszkáknál levő tatár rabjaival elcseréljék. Servetet s Ramadanoczki fiát is kivitték, itt valami Krimből jött tatárok beszélik azt a dolgot; azonba az francziai gályák is sokat vittek véghez az barbarusak ellen, kik még eddig Zacintusz portusán vadnak. Ezek felett kegyelmes uram én nagyságodnak legkissebbik alázatos szolgája vagyok. Várom minden órában nagyságod méltóságos parancsolatját, kész szolgája vagyok nagyságtoknak, minden üdőben szolgálok nagyságodnak. Datum ex Bukurest die 29. Novembris 1681. Anni.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae servus humilimus et addictissimus.

aláirás nincs.)*

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo, Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino Domino mihi Clementissimo. etc.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXV. kötet.*)

CXXI.

Kegyelmes asszonyom!

Boer uram által küldött kegyelmes levelét alázatosan vöttem, kegyelmed parancsolatja szerént én ujabban is tudó-

*) János deák irása, mint 1681. oct. 21.

Digitized by Google

sítom nagyságodat, most Istennek hála könnyebben van, tegnap estve jócskán ött káposzta levest, az éjszaka is Istennek hála csendesen nyugodt, most is csendesen van, nagyságod parancsolatja szerént az orvossággal éltettem, Istennek hála használt is, nagyságodnak nagysága alázatos szolgálatját ajánlja, ugy feleségem is; Istentől nagyságodnak jó egészséget, hosszú életet kivánnak. Ezek után Istennek oltalmában ajánlom nágyságodat. Bonczida die 30. Novembris 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

Bánffi György m. p.

P. S. Ifiú urunk ő nagyságának mind magam mind feleségem ajánljuk alázatos szolgálatunkat. Az feleségem ő nagyságának valami kevés gesztenyét küldött, adja Isten jó egészséggel költeni ő nagyságának. Boer uramat azért nem eresztettem el tegnap kegyelmes asszonyom, hogy lássam, mint lesz az éjjel az asszony ő nagysága, mivel tegnap tudósítottam volt nagyságodat nagyságod étekfogójától.

Külczím: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék

(Az erdélyi volt kir. főkormányséki levéltárban levő eredetiből.)

CXXII.

Igazlelkü nagyságos barátom, erdélyi fejedelem Apafi Mihály! üdvözletem után barátságosan tudósítlak, hogy a fővezér ő nagysága ez úttal levelet intézett hozzád az erdélyi ügyek iránt. Ha ezen parancsszerü levél szerencsésen elérkezik s tartalmát megérted: nincs benne kétség, hogy magad ahhoz fogod alkalmazni s az ottani dolgok felől ezután is haladék nélkül tudósitasz. Üdv és áldás legyen veled!

Ahmed

a nagyvezér kethudája.

Kivül, egykorú jegyzet: Fővezér kihája Ahmed aga levele, hozta Kassai András, Fejérvárra die 4. Decembris Anno 1681.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CXXIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Megérkezvén kegyelmes uram Balyik uram, nagyságodhoz bément, én is elkisértettem ő kegyelmét. Grof uram kiindult kegyelmes uram az német quártélyára, Ung, Bereg, Ugocsa, Szabolcs rendeltetett quártélyúl. Az Vesselényi uram hadai penig itt az végház körűl vagynak az szegénységen, kik miá nagy inségben vagynak. Az császár pártjáról az holdultató és élés kérő levelek, fenyegetőzések nem szűnnek kegyelmes uram nagyságod birodalmában. Én eléggé tiltom kegyelmes uram, de annál inkább kárositják az szegénységet. Ezután ha mi hireket értek, nagyságodnak kegyelmes uram alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 5. Decembris Anno 1681.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája míg él.

Serédi Benedek m. p.

Elvégeztem vala levelemet kegyelmes uram, érkezék hírem, hogy az hadak minden cselédjekkel javokkal mennek az német qnártélyára, Vaj uramat vasban veretic grof uram.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatossággal adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. cred. levelekben XXV. köt.*)

CXXIV.

Alázatos szolgálatunkat! etc.

Nagyságod méltóságos parancsolatját az instructióval együtt Balásházi uram által alázatosan elvettem, de már kegyelmes uram azelőtt három négy nappal az vezér privata audentiájára felhivatván, mindenekrűl megexaminált, melye-

Digitized by Google

ket nagyságodhoz Fogarasi Sándortúl megírtam; azt is miket feleltem reá.

Noha ugyan ezekrül is írtam nagyságodnak, de kegyelmes uram csmét választ izent az vezér az én feleletimre, hogy ő nagyságod mellett vagyon mindenekben az császár előtt; de ugyan csak írjam meg nagyságodnak, hogy, hogy szólhasson az császár előtt az kis urunk*) dolgárúl, holott nagyságodra nehézség vagyon; hanem nagyságodtúl errül mentül hamarébb választ vár, addig tractában sem veszi az dolgot, nekünk sem ad választ, mig nagyságod ezen levelünkre választ nem ír. Én ugyan mondottam, mit rescribáltat nagyságodhoz? mert hiszem az kis urunk dolgából nekünk egész instructiónk vagyon, számláltam elé nagyságod hűségét, azt is mondottam, mind az magyarok mind más keresztyének megütköztek ebben, ha abban, az kit már megígért s nagyságodhoz levelet is küldött rola, úgymint az confirmatiórúl, mégis frustrálódnék nagyságod, kiért egyéb jutalmát, hogy várhatná nagyságod szolgálatjának s hűségének: de erre azt felelte Cordatus által az vezér: Quod differtur, non aufertur; csak semmire sem lépik addig, míg ezen kérdésre nagyságodtúl válasz nem jő. Megkérdettem Cordatus uramat mint nagyságod igaz jóakaróját, micsoda tanácsot ád? Micsodás választ kellene erre írni? azt felelé: hogy nagyságod írjon egy szép levelet az fővezérnek, hogy most idején vissza jött nagyságod, az az oka, hogy az tél elközelített, az hadakat az mezőn nem tarthatta nagyságod, s több ilyeneket; de ne nézze ezt, mert ha Isten engedi az jövő esztendőt, ezeket az fogyatkozásokat megmutatja nagyságod mind az császárnak s mind az fővezérnek, hogy kipótolja nagyságod. Immár kegyelmes uram ebben válaszszon nagyságod, mert ha nagyságod ilyen formán ír egy szép levelet az fővezérnek, mindjárt meglesz az confirmatió; ha hol penig nem ír is nagyságod, ez bizonyos, hogy az harag meglesz, s különben is megparancsolták nagyságodnak császár neve alatt, s el kell menni. Az magyarországiaknak penig úgy viselje gondját nagyságod, azt parancsolja az vezér, hogy ha az német grátiájára vissza men-

*) II. Apafi Mihály.

Digitized by Google

nek, nagyságodtúl kér számot mind az Erdélyben lévő fő és nemes rendekrűl, mind penig az Tökölyi mellett valókrúl; ezeket ide bé tartsa és táplálja, amazokat is nagyságod oda ki kegyelmességével éltesse, hogy maradhassanak meg az porta kegyelmességében. Eléggé mondtam, számláltam az Tökölyi sok cselekedésit s engedetlenségit, de csak nem áll el az parancsolatja mellől; csak addig tartsa meg nagyságod őket, míg Isten kiviszen, azután mi tévő legyen nagyságod, megmondom. Azt is parancsolja kegyelmes uram az vezér az magyaroknak, hogy közönségesen válasszanak egy generálist magoknak, az mint ezelőtt voltak legyenek, most is egyesek, ne vonjanak két felé; akár ki legyen, ő confirmálja, nem úgy, hogy jövendőben fejedelem legyen, hanem mint generálist. De én erre ezt feleltem, az télen ez nem lehet, mert az Erdélyben lévő nemesek és főrendek ki nem mennek, amazok sem jőnek bé gyülésezni, hanem jövendő tavaszszal lehet meg valahol, ha úgy akarják. Szepesi Pál uramat és Keczér Menyhárt uramat most is parancsolja az vezér hogy nagyságod mennél hamarább expédiálja ide be ő kegyelmeket; ha Menyhárt uram beteg, jőjjön más helyette, nem késnek, csak valami kérdési lesznek az vezérnek ő kegyelmektűl, elbocsátják; az kapitihák valóban tudakozzák, nagyságod megírta vala, hogy el jő, sohult is nincs, hanem nagyságod siettesse Gálfi uramat, jobban mozogjon, most sem tud Balásházi úr felőle semmit is mondani. Itt én nekem kegyelmes uram ezelőtt hat hét esztendővel írt levelét is nagyságodnak az szememre hányák, mikor sollicitáltuk, hogy miket írt nagyságod ezen dolgokrúl, már jobban nem lehet az mint calendázzák az üdőköt, maga is az császár utánok számlálja. Ezt az postát is Balásházit mikor ment el . . . talták. Azt is megizentük az vezérnek szép declamatióval, nem lehet kettő, hogy hadakozzék is az ország, adót is adjon. Erre azt felelte, hogy ha nagyságodtúl válaszunk jő, akkorra valók lesznek azok; ha penig olyan maga ajánló levelet ír nagyságod ide, cum protestatione suscipiálja nagyságod az hadakozást: mert ezek bizony jövendőben nagyságodtúl kérnek számot. Azért nagyságod kegyelmes uram mentűl hamarébb öszvegyűjtvén az urakat, írjon választ mind az vezérnek s Cordatusnak ezekre

Digitized by Google

punctatim, s nekünk is, tudjuk mihez alkalmaztatni az dolgokat, mert addig semmihez sem szólhatunk; mivel Cordatus által lett ezen izeneti az vezérnek, Gyerőfi és Mikó uraimékat is bevittem magammal, hogy ő kegyelmek is hallják. Innét kegyelmes uram derék exercitust készitnek jövendő tavaszra egy szerdárral; most is izenték kegyelmes uram Cordátustúl, hogy ezen levélre nagyságod igen sietve küldjön választ. Azonban mindenekrűl, minden kicsiny dolgokrúl tudósitsa nagyságod őket, sürün járjanak nagyságod emberi, azt megvárják. Ezzel Isten etc. Konstantinapoli 9. Deczemb. A. 1681.

Nagyságod hívei s alázatos szolgái

Székely László m. p.
Gyerőffi György m. p.
Mikó István m. p.

P. S. Szinte most estve izente kegyelmes uram egy jóakarója nagyságodnak, mentül hamarébb hozhatná nagyságod egy generalisság alá az magyarokat, annál jobb lenne a nagyságod részérűl; mert jövendőben inkább menthetné nagyságod magát, mert attúl kérdenek számot rólok, nem nagyságodtúl; ha penig kegyelmes uram most nagyságod megírhatná, hogy már bizonyos generálist választottak, annál inkább ha közönségesen nevek alatt követek jőnek annak confirmátiójára, mindjárt könnyebbednék az nagyságod terhe, mert az követeket megvárják, mikorra választás lesz.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXV. köt.*)

CXXV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, kivánom Isten nagyságodat minminden dolgaiban szerencsésen bolgogitsa.

Az mint kegyelmes asszonyom urunknak ő nagyságának két rendbeli levelemben is megírtam Fogarasi Sándortúl és Balásházi uramtúl az itt való dolgokat, azulta nem változtak, most sem tudok egyebet írni nagyságtoknak, várják

Digitized by Google

csak azokra való választételt; hanem nagyságodat kérem, ne késsék az válasz, mert itt valóban utánunk szamlálják az napokat. Azonban kegyelmes asszonyom urunknak ő nagyságának vásároltatván nagyságod az hadban való készületre holmi eszközöket, melyeknek az árát úgy értettem ugyan, hogy nagyságod mind megküldötte Szeghalmi uramtúl, de ő kegyelme itt száz tallér hijjával adta meg az töröknek, melyet Keczeli uram maga is meg tud mondani, itt valóban solicitálja az török az pénzt; nagyságodat azért kérem, parancsoljon meghozása felől, mert ez csak nagyságodtúl várja, mivel neki meg nem adták. Ezzel Istennek gondvisetése alá ajánlom nagyságodat. Datum ex Constantinapoli Anno 1681. die 12. Decembris.

Nagyságod alázatos hive és szolgája

Székely László m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának nekem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CXXVI.

Illustrissime Domine mihi observande.

Paratissimam serviciorum meorum commendationem. Plenipotentiarius Suae Maiestatis Illustrissimus Dominus Philippus liber Báro de Saponara certa armistitii puncta inivit ex dispositione alte memoratae Suae Maiestatis cum Illustrissimo Comite Emerico Thökölyi, inter quae conclusum videtur manifeste, omnibus praesidiariis Suae Maiestatis committatur, ne ullam attentare praesumant inimicitiam, si durante Excellentissimo cum Comite Aenea a Caprara huicque adhaerentibus armistitio, Celsissimus Princeps Transylvaniae Dominus Dominus meus Clementissimus in ditiones Suae Maistatis ac fideles non monstraverit hostilitatem. Quod hactenus quidem ex hac parte sancte et illibate est conservatum. Ex eadem vero non desinunt Suae Maiestatis Partibus patentes literae, ad tributum et censum convocatoriae, lyttratoriae, fulminato-

Digitized by Google

riae, in ditione ipsius circumambulari, sub eo practextu, quod Comitatus Bihar non immediate dominio subjaceret Transsilvaniae. Quae tellus et si sit Tributaria Turcis, tamen dependentiam immediatam habet ab suo Regno, neque miserorum incolarum Comitatus Bihar et aliorum tributarioum census et tributum fidelitatem ab hoc Regno et immediato dominio separavit, aut sejunxit, sicuti sub datis 22. Novembris binis et 31. Octobris et 24. Novembris ex literis Illustrissimae Dominationis Vestrae in lucem venit, contra praeiudicium omnino Suae Majestatis manifestum. Quas necessitabor in Aulam Celsissimi Domini Domini mei Clementissimi per postiliones meos ablegare. Quinimo ex possessionibus Csaholy et Thasnád binos abripuerunt Incolas Ecsedienses praesidiarii, Nagy Istok et Bogdan Jancsi, cum similibus iisdem adhaerentibus. Illustrissimam Dominationem Vestram itáque rogo, dignetur mihi ad notitiam dare, utrum velit conservare simili modo Armistitium, et si literas tales dignabitur prohibere, captivatos homines autem ex captivitate sine ulla pensionis solicitatione dimitti, a talibus inconvenientiis et injurationibus tellurem hanc solvi demandare. Alioquin ad notitiam habeat, me quoque hominem et virum cognoscat, cui si ex Aula Suae Celsitudinis permissum fuerit, cum duplo retaliationem rependere. De quo expecto relationem. In reliquo eandem Illustrissimam Dominationem Vestram diutissime valere desidero. In Somlyó die 14. Decembris 1681.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servitor paratus Arcis et praesidii Somlyoviensis Supr. Capitaneus, Comitatuum Bihar et Kraszna Supr. Comes.

Kivül: Illustrissimo Domino Johanni Carolo Sacri Romani Imperii Comiti de Sereni, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Actuali Camerario, nec non Praesidii Zathmar et reliquorum fortalitiorum eidem annexorum Supremo Colonello et Commendanti, Domino mihi observando.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört ered. lev. XXV, köt.*)

Digitized by Google

CXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Pro die 30. Novembris költ nagyságod méltóságos levelét alázatos hüséggel vöttem, melyben nagyságod javalja, hogy Barkóczi uramat megintessem nagyságod birodalmának sanczoltatásától; de ugyan csak nem szünnek kegyelmes uram, az mint ez levelemben nagyságodnak alázatosan beküldött szatthmári commendans holdultató levelei bizonyitják. Mire nézve kellett irnom kegyelmes uram ujjobban mind a commendánsuak mind Barkóczi uramnak, melyeket is párban nagyságodnak alázatosan beküldöttem. Vagynak is kegyelmes uram ide ki szépen mezei hadak, kikkel is ha nagyságod kegyelmesen méltóztatik parancsolni egyet értvén, én életemet is nem szánom nagyságod méltósága és birodalma oltalmazásában.

Strasoldo még mikor szatthmári commendáns volt kegyelmes uram, adott volt Kerczeghi uramnak harminczkét tallérokat barmok vételére az Szilágyban, mely pénz miatt nem régiben is egy itt való Ferenczi Márton nevü embert árestáltak volt kegyelmes uram Szatthmárt; azért törvény szerént láttatván meg kegyelmes uram, a törvény úgy találta, mindkettő kimenjen, de nagyságod hire nélkül ki nem mertem bocsátani Szatthmárban; Kerczeghi uramnak, szemei fájdalmasak lévén, nagyságodhoz bé nem mehetett, mert nem lát, Ferenczit nagyságodhoz béküldöttem, várom az iránt is nagyságod kegyelmes parancsolatját és ahhoz alkalmaztatom magamat. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 15. Decembris Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,
Serédi Benedek. m. p.

Csaholybúl két embert, Tasnádrúl is kettől vittek kegyelmes uram Ecsedben.

Debreczenbe budai csausz érkezett, kegyelmes uram,

Digitized by Google

császár parancsolatjával, grof urammal akar szemben lenni; nem tudom kegyelmes uram, holott lesznek szemben.

Kivül: Erdély országának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXV. kötet.*)

CXXIII.

Szolgálatom ajánlását nem írhatom, mert a ki magával jól tehetetlen, a másnak hogy szolgálhat.

Hanem nagyságodat egész házával a jó gondviselő kegyelmes Istennek oltalma alá ajánlom és boldog napokra jutását kivánom.

Nagyságodat elsőben is megkövetem, hogy elmenetele után kezemhez hozott levelére igazságosan választ kell tennem.

Irja nagyságod csudás, gyanus, magamat feljül haladó természetem nem egyesülhetvén senkivel is, úgy közleni velem, mint rendi lött volna nem lehetett.

Engem feljül haladó dologba tudtomra még magamat nem elegyitettem; hogy gyanús voltam, nagyságod sok rendbeli idegenkedési, haszontalan okból származott tőlem titkolódási, felfuvalkodott szolgáját reám bocsátása, portán levő személyeknek is mocskolási, és hogy én ez idegen földön is szükséget szenvedjek, annak szives kivánása lehet inkább oka, nem az engem feljül haladó természet. Nem csak most adhibealtattam én derék dolgokban, nagyságodon kivül is, kit sok nemzetek tudnak. Jediculában, Drinápolyban, onnat megjüvén a nagy rendekkel szemben lételekben (mig nagyságod szolgája összerongála) nem voltam gyanús. Isten ezt s az igazság bizonyitja. Irja nagyságod pro salvanda conscientia s hozzám való kötelességéből creálja securitását, ergo repiciáljam magamat okosan mert balrúl fú a szél.

Valljon a macchiavellistás köteles lelkiismeret veszen-e Isten előtt bocsánatot, avagy azzal valamely keresztyén megcsalván felebarátját, sokalja vétkét, kötelességéből felszabadúl? lássa Isten s itéljc.

Digitized by Google

Irja, nem promatiót, hanem állandó securitást szerzett. Ha nem volt az álnok szolga által titkos promotio keresés, miért kellett hát ily összeköttetett és széles e világ elében kiterjedett igaz ügyü semmi csak nyomoruságba esett emberek között titkos gyülölségnek formálódni?

Ha igazság volt és jó lelki ismeret, az állandó jót, securitást miért nem kellett velem közölni; vajjon halál félelmével vetélkedő titkosb dolgokat nem közlöttünk egymással; de a nem akarásnak nyegés a vége, kitől Isten őrizze nagyságodat.

Irja, oly lóra ült, kinek féksulya más kezétül igazgattatik.

Az nekem keserves szinte, hogy nagyságod oly délczeg, durczás, zabolát nem szenvedő lóra ült, ki csak nagyságodat veszedelmesen a földre ne hajtsa, bár ez veszedelem nélkül lenne is, csak nagyságod ült volna oly csendes lóra, kin édes hazájának szolgálhatna, ide való már sokszori nagyságodat intésem (szolgája által keserves vexatioimkor is) hogy nagyságod ugy cselekedjék, hogy Isten az igazsággal, édes hazánk igaz ügyével ne ellenkezzék, és a mely legyen magának s nemzetének becsületes, maradékinak nyugodalmas, kire Isten segélje ezután is nagyságodat.

Irja, succurrálni igyekezik nekem; boldog Isten, hogy succurrál az egy hajóban evező felebarátjának, ki a hajóból a szárazra kiugordván, minden kormány nélkül való hajóját felebarátjának a tenger örvényébe taszitja, maga elszalad, messze, hogy mint merül el társa, szemmel se lássa, vagy ha nehezen kievez is, kievezésének nem méltó okát, hanem felőle ellenségi káros relatiot inkább amplectalván boszúval, mint jóval illetni egyekezzék; és ha ennyi calumniákkal, maga mentségére esmét azt gondolja: salva est conscientia, jól van a dolog, et jam non plus ultra, de Isten ád minden dolgoknak jó vagy visszás kimenetelt.

Mint nagyságod irja, én sem portai experientiamhoz, sem erszényemhez, sem jóakaróimhoz ne bizzam; Isten oltalmában életem halálom, és sehova nem szaladhatok hamar, és jól tudja nagyságod a konstantinápolyi jóakarat mi legyen.

Digitized by Google

Irja nagyságod, szállásán elég bor van, s élés, fél esztendeig megfizetett tőle, szálljak bele, éljek vele.

A még nagyságod maga szállásán volt, hogy bora van a kamarában tagadta tőlem, noha én tudtam; az isten is azt átkúl forditotta; az nagyságod lator és disciplina nélkül tartott szolgái az törők kézbe ejték, és magát is csak nem elvesztek; ellenségeink és Budai, Belleni tanácsából vezért supplicálták, hogy nagyságodnak mi javai maradtak, én el akarom venni, nekiek, kinek 30, kinek husz tallérral maradt nagyságod adós és több efféle. A vezérnek nem tudván nagyságodnak portáról elszökését parancsolt a teftedar passának, mindet elvették és egy görög megvásárlotta. Én is a vezért supplicáltam, a supplicatiót megolvastatta, de választ nem adott, szolgával előle elüzvén; teftedár passának supplicáltam, és kölcsön pénzt szerezvén, a min a görögnek eladta, hozzá annál többet küldtem, supplicatiomat elszaggatta, az elvett jókból egy kapczát sem adott, a görögök töltöztek vele, 4 pénzen adván a bornak akóját. Ilyen az Isten itélete gróf ur! Budai volt egyik orans.

A mely hálót nagyságod szolgái nekem vetettek, mások tanácsi által az Isten nagyságodnak nyakába fordította, már Demetrit és Paladit a vezér egy hétig tömlöczre vettette.

Az öreg ember és szakács szegények szállásomom találván lenni, megmaradtak, de ott is félvén, és magam állapotja is bizonytalan kézben levén, a görög és zsidó creditorok sürü vexatiója miatt elbújdostanak.

Irja nagyságod, akár csak még a követ benn leszen, félre vonódni jó; követtül nem félek, el sem futok, hazám igaz ügye mellől halálig el nem állok; mit Isten felőle rendelt, annak kell végbe menni.

Irja nagyságod, nem messze hallgat, mikor kell előáll, meg ne tántoródjam és erős legyek.

A ki portáról egyszer elszaladhat, nem compareal a többször. Tudja nagyságod a kővári porkoláb Tormás, mint biztatta volt az akasztófára lajtorján hágó oláhot, az oláh azt felelé, volnál csak te is itt, és abban kiben én vagyok, meglátnád, ha nem félnél?!

Az én állhatatósságom erős, és erőtlen voltam Isten ke-

Digitized by Google

zében, ha ő felségének ez igy tetszik kedve s akaratja szerint, mind megbocsát s mind általán az igaz ügyet is felsegéli, ha másképen tetszik, ugy kell lenni mint akarja.

Postscriptumban irja nagyságod, nincsen eszemben magam szava, nincs oly jó kiben keresztül nem állok, ha hirem nélkül esik.

Ha ezt jó értelem szerint irhatta volna, nem volna injuriosum, de mivel nem a szerint, mind injuriosum, mind injustum és egymásnak adott hitünk ellen is van, de értjük a ki a kötést megtartja; mi volt az eddig, mi az én édes hazámnak javáva s magamnak securitására való volt köztünk, hogy abban keresztül állottam volna, sőt ki fáradozott abban, Isten itéljen, s minden nemzet előtt már világos, szólotam a lator szolgáknak őket nem illető dolgokban magokat szemtelenül elegyítésekről, nagyságodnak csak tanácsa után indulásáról, kiknek is minden titkos mesterségek, másoktól infascinálások levén az volt, hogy egymástól bennünket elszakasszanak, portán s más nemzetek előtt gyülölségessé tegyenek, mely már bizony megvan, mint lesz belőle a kigázolása, jó Isten tudja.

Adja Isten, hogy nagyságodnak is ne legyen tőr és háló innét elmenetele s másoktól megcsalatása, melyet a gyümölcsi már nem sokára megmutat.

Irja nagyságod, vinum vineis, több afféle nem lehetett vele közleni, kopasz mentség, s vétkes, tudja azt minden rend, én idegen helyen mint szoktam hazám szolgálatában nyughatatlankodni, nagyságod azzal hijában calumniál, nem hiszi senki. A mit nagyságod nem áhét, ne éljen az ilyen vétkes és Isten s felebarátja ellen való mentséggel. Ádám Évára, Éva kigyóra vétkét hijában hárítja, mert az urnak keze súlytását azzal el nem kerülheti. Isten őrizze nagyságodat is.

Irja nagyságod, Belleni hazugságin ne induljak, bár nagyságod fogadta volna az iránt az én intésimet. Tudja ezt Budai et Belleni azon mester mint azelőtt.

Az nagyságod succursusa kelett mint irja, nisi videre, de inkább keserü gyümölcsöt várok. A Krisztus azt mondja: avagy a bojtorjánról szedhetnie fügét etc.

Az adósság contentumát a mi illeti, hoc etiam non fit

Digitized by Google

verbis, nem hiszem már én, hogy nagyságod sem adóságra sem az én személyemre gondoljon, de hiszem Istent, minden inség, szenvedés alól csudálatosan szabadit. A creditorok ugy látom, valahonnan lészen satisfacialtatnak maguknak, mi gyalázatunk és mások nagy kárára.

Nagyságod elmenetelét értvén Panajoti, Demetrit és más görögöket mellé vevén, szállásomra, jött, ijesztvén hogy nagyságod után 3 csauszt küldött, s visszahozzák, én is nagyságod nem akarnék szólni, maga elmenvén tudakozni, ha hozzá nyulhatnak, addig szállásomon circáltak a többi. Gyarmati érkezvén Havasalföldéből, ki bizonyosan hozta, nagyságodat Vizánál találta, a vajda postájával Jánossal, ugy tudódott ki másunnét. Nagyságod azt tudja, a kit Belleni tud, tudni kell Budainak és igy egész városnak.

Budai a jancsiárral Belléni tolmácsával a tihajához vezér kapujára az iránt mentek, nagyságod elmenetelét nekem nem kevés mocskommal kelleténél bővebben declarálták.

Hogy consentiens ne láttasam és magamat fogságtól megőrizzem, én is a tihajának értésére adtam. A tihaja szolgájától kérdeztem, kitül mi bántódása volt, miért kelletett elmenni, a szolga nem tudommal felelt.

Én más felől a csausz passának megmondottam mennyi becstelnnségben, szegénységben, adósságban éltünk, nagyságod a pénzt szerzeni jár, ugy hiszem irása szerint megjő. Eszem volt, a vezér supplicalásakor adósságban léttünket ott is illettem.

Panajotti Brankovani uramhoz is felment, ott ismét ily konkolyt hintett, hogy én a bosztandzsi passához mentem, öt bosztandzsit küldtem nagyságod után, én pedig soha bosztandsi passával nem beszéltem; ilyen lator az ördög, ha Brankován ur hitelt adott szavainak, elhiszem több idegen dolgot is irhatott.

Harmad napján nagyságod elmenetele után a galatai zsidók Panajottit rám hozták, vezér elébe akartak vinni, sokképen vesztegették; másnap Galatára vittek, onnat f . . . ., hihető, féltek elszökésemtől, és a még az udvart kiczirkálták, ha hozzám nyulhatnak, egy hétig circaltak, most egy kevéssé békével hagytak, várták azt is ha a szállás, az elfogalt jók, és szolgák

Digitized by Google

dolgában mi telik, ugy gondolták abból is Isten kiment, a vezér nem bánt, silentiumban vadnak; biztattam azzal is, nagyságod a mit nekem ír, én ugy hiszem a sok gyalázatot, adósságot, sanyarú életet megunván, azért ment Havasalföldébe, hogy a pénzt megszerezze. Jonoki ur tanácsából is várakoztak, mig tudósitás jő, azután ugy remélem, ha tehetik hozzám nyúlnak; bár nagyságod az adós leveleket el ne vitte volna, én miattam secure mehetett volna; talám jobb is ezt vélnem.

Martont egy török városban megfogták, annak is szabad levele kivántatnék; megkellene ám gróf ur emlékezni a jediculai és szabadulás után való sanyarú gyámoltalan életről.

Azt is meg kellene gondolni a nagyságod kérésére s intimatiojára inkább, mint másokért bújdostába ki hazámból, nagy .... lakat nagyságodért szenvedtem mindeneket, Isten leszen ezekben itélő biró. Már senki sem segit, sőt hogy nagyságod elszökött, gyalázattal illettetem a magyar nevezet alatt, és hogy a magyarnak nem kell hinni ezután s több efféle, Isten győzné elészámlálni a sok calumniát, melyet nagyságod mián szenvedek.

Székely László ur a több követek nélkül hir szerént a vezérnél az ajándékit béadta, 7 kaftanyt vitt.

Azután való ordinatiora Gyeröffi urat adhibealta, a vezér megfutotta kivánságit, kivevén belőle, kiről nem írhatok. Az új kapitiha szintén csausz passánál talált, intimálá haza menetelt nagyságod példájára.

Az adót a teftedar kezébe parancsolta a vezér vitetni, a haza régi szabadsága ellen, a kapitiha kivitte. A császár ha lejü, mint leszen megválik, az szekerek régi kapitiha feles lovakkal kimentek, kit nagyságod ott jobban megszemlélhet.

Jól esett nagyságodnak itt ültében az erdélyi hibás biztatás, reménység, várás, sokban megcsalattatás azoktúl, kikért szenvedett, de már hogy portáról elment, hátra nem tekint, bizony ide hátra még nagyságos ur a fekete leves, ha itt az ügy nem boldogúl, bizony nagyságod s mások nem igen szerezznek magoknak Erdélyben állandó securitást, hüttel szokták embert megcsalni, én magam is féltem nagyságodat, nem mint

Digitized by Google

nagyságod engemet, mely keresztyéni biztatás itt is hazugsággá vált, ezt nagyságod érti.

Belléni az erdélyi házat czirkálja, utánam is veti a virgát, még eddig Budaihoz igazítottam, minden nap logophetet és Panajottit udvarolja tolmácsa, ezekből nagyságod eleget érthet.

Isten őrizze szegény hazánkat havasalföldi, moldovai állapotra jutástól, határa elesésétül; a mire a jó Isten azok ellen segít, én mégis elpróbálom, ha az emberek latorkodása miatt édes hazánknak nem succurálhatok, Isten és a világ előtt ment leszek.

Az adós leveleket jó párban vevén nagyságod küldje kezemhez mind a külön valókat, ha ugyan teljességgel veszedelmemet nem kivánja, kivált a szabadulásunkkor tőlünk extorquealt pecsétes levelet in originale, azzal állhatok valamig ellenek, mert nem sokára ezek engem eléfognak, s mi gyönyörüsége vagy becsülete leszen nagyságodnak, ha én megnyomorodom. Az Márton levelét is küldje be.

Az Erdélybül jött pater, ellenünk mint ..... a más párthoz hallgat, lator practica volt és görög factio, ha a hazafiai fel nem serkennek, félő inter duos litigantes tertius ne gaudeáljon.

Nagyságod ha akar s engedtetik, Havasalföldéből az ügynek nem keveset szolgálhat, a mely jó, istenes secura correspondentiával lehetne meg; de ha nagyságod ellenségünk tanácsán indúl, abban semmi sem telik, mely nagyságodnak holtig gyalázatos, maradékinak veszedelmes leszen.

Ha hazám felől jobb valami leszen, mint sokszor beszélgettünk, csak értessen, örömest követem.

Irásomról nagyságodat követem, ha jó lélekkel s atyafiságosan veszi, mint én írtam, annak veszi jövendőben is hasznát, nem a simogató beszéd után való indúlásnak. Ezzel a szent Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat és adja hamar időn látnom. Konstantinápoly die 15. Decembris 1681.

Nagyságodnak kész szolgája, jóakaró sógora

Paskó Christoph m. p.

Post Scriptum: A faktorok mindenképen azon vannak, Zólyomi ur és Bellénivel ha egyet értsek, ugy látom minden-

Digitized by Google

tőlük kitelhető alkalmatossággal segítnének, de az a házának mely veszedelmes, nagyságod a hol illik declaralhatja. És ilyen sok rosz megelőzésére kelletnék a succursus, nem nyomattatnám el, mert ha én succumbalni kényszeríttetem, bizony siralmasan fogja érzeni a haza.

Bizonynyal írhatom Panajottinak sok nyavalyája van, a creditorok kétszer arestálták, tolmács és az erdélyi háznál valók a creditorok által titkon vesztegetnek, a meglehet turós, de ebből tőlni kell valaminek.

Titulus : Illustrissimo Domino Comiti Ladislao Chaki de Keresztszeg etc. Domino et Affini mihi confidentissimo.

Hátírás : Grof Chaki László urnak küldött levél párja.

(A kamarai levéltárban levő eredeti fogalmazványból.)

CXXIX.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram.

Miolta az török földérül, Bihar vármegyébül, az ineált armistitium alkalmatosságával denominältatott téli quártélyimban jütttem, azolta nagyságodnak semmi parancsolatját nem vehettem, melybül is azt gondolhatom, hogy nagyságodnak már elfelejtett szolgájává lettem, noha kegyelmes uram valamint ezelőtt, úgy most s ezután is nagyságodat jó kegyelmes uramnak tartván, vagyok s maradok is nagyságod alázatos szolgája. Hogy nagyságodnak penig eddig is együgyü írásom által gyakrabban nem udvarolhattam, oka volt embereimnek Margita s Somlyó felé való útjoknak az váradés másuva való törököknek gyakor excursiójok és némelyeken el is követett alkalmatlan cselekedetek miatt való félelmes s veszedelmes volta, és többire az vizek miatt az oda való alkalmatosságoktúl is igen elrekesztettem. Az itt kinn fennforgó dolgokrúl bátyám Barcsay Mihály uramnak büven irtam, nem akarván hosszas írásom által nagyságodat terhelnem; ő kegyelme nagyságodat mindenekrül hüségesen informálja. Minthogy penig kegyelmes uram nagyságod közelyebb lévén az fényes portához, emberei is gyakorta jünek s mennek, ha valami oly occurrentiái volnának, méltóztassék kegyelmessé-

Digitized by Google

gével s tudósitásával éltetni, mely ebbeli kegyelmességét minden alkalmatossággal alázatosan megszolgálom nagyságodnak. Ajánlván ezzel az szent Isten oltalmában nagyságodat. Datum Kapos die ultima Decembris 1681.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdélyi tört. ered. levelekben XXV. köt.*)

CXXX.

Ad Principem Transyluaniae Supremi Vezerii Domini nostri litterarum interpretatio.

Post consuetos titulos.

Acceptis interprectatisque tuis litteris, quid quid in illis descriptum est, omnino cognitum compertumque fuit, expugnatis Beszermenio atque Calouia redactisque in potestatem uno alteroque fortalitio te uersus Transyluaniam iter suscepisse significasti. Antehac, prout ipsa conueniens iudicasti, in disponendis atque concinnandis rebus Ungaricis ab Augusta Imperiali Majestate Regia tibi facultas abunde concessa fuit, atque negotiorum praedictae gentis complanatio tuae curae commissa et demandata est, et expetitae sacrae regiae capitulationes, quod insigni nomine Ahtname dicitur, tibi traditae fuere, quapropter in tua solertia positum est, ut ita exigente aequitate tua et integritate adhibita per summum conatum operâ praefatum servitium expleatur. Cum uero acceptae litterae breuiter sint exaratae, nequaquam perceptum est, qua ratione per studium operamque tuam res Ungaricae dispositae sint, quaue commissum in praesens tibi negotium complanatum fuerit. Hac in re tantae breuitatis causa quaenam est? cum festinatione reditus susceptus sit, sane mirum videtur, cur fuse, exacte, et sedulo haudquaquam expositum est, qua ratione constitutum sit de quarteriis hac hyeme gentis Un-

Digitized by Google

garicae existentis sub protectione Serenissimi et potentissimi Imperatoris terrarum, Domini nostri Clementissimi, cujus gentis cura et coadiuuatio atque conseruatio tuae solicitudini demandata est, quibusque modis praeuisum ut pro defensione et conseruatione ab insultibus et insidiis hostium recenter expugnatorum fortalitiorum atque manibus Ungarorum traditorum, si illorum recuperationem hostis tentauerit, quidque actum est cum Ungaris proceribus existentibus sub jugo Germanico, ut prout iussus fuisti admissione postulatorum ab ipsis et bona clementiae Imperialis insinuatione atque rerum concinnatione animi ipsorum propensiores et proniores fiant et in fidelitatem et obedientiam potentis Imperii inflammentur. Plane cum expectaremus notitiam rerum tibi commissarum juxta tenorem, quo iussus fuisti, mentemque augustum Potentis nostri Imperatoris, ex litteris tuis tanta breuitate conscriptis, qualis sit exitus tibi demandati negotii, nequaquam compertum perceptumque esse potuit, neque expositionibus tuis aliqua secerni potuit, quae amplissimo Augustissimi nostri Imperatoris solio exponatur. Pasthac igitur favente divina clementia habita cura de quarteriis Ungarorum per hanc hyemem in confiniis Transyluanicis, quibuscunque locis opportunum uisum fuerit, praestitaque opera, ut per admissionem postulatorum Emerici Tekeoli et aliorum Vngarorum, exhibitumque desideriis ipsorum fauorem gens praedicta corroboretur, atque tum ipsi tum expugnata fortalitia usque ad vernum tempus ab insultibus et insidiis hostium praeseruentur, atque custodiantur, in rebus hisce tibi demandatis sedulo cauens ab omni incuria maximo animi conatu satagas, mentemque serio adhibeas, et enim sicuti optimam per dispositionem rerum obedientiam Vngarorum erga Potentissimum Imperium tuae prudentiae et studio, ita per tumultuariam rerum aggressionem, ipsorum partibus Germanorum adhaesionem procul dubio Potentissimus et Augustissimus noster Imperator incuriae tuae referet acceptam. Qua propter positis ante oculos his considerationibus subinde nulla interposita mora per exactissimas de rebus omnibus litteras statum Vngarorum atque confiniorum et quam mediteris rerum dispositionem, hostiumque actus, conatus et motus atque intentiones exponas, ut cognitione sua mens

Digitized by Google

Augusta Imperialis possit comprehendere perfectas opera tua res in negotiis tibi demantatis, pro constitutione et concinnatione Vngaricae gentis, atque harum nostrarum litterarum responsionem serio descriptam sine dilatione quam primum transmittas. Ualeas.

Alább jegyezve : Fővezér levele, csausz hozta.

Kelet 1681 vége.

Egykorú fordítás, Maurocordato kcze írása, az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

CXXXI.

Alázatosan letött tetszésen kegyelmes uram ez : császár nehézségéről.

1. Miért lehessen császár nehézsége nagyságodon, holott nagyságod fejedelemségének minden idejét igaz hüségben töltötte el, s ma is azon igaz híve hatalmas császárnak ; akarván megbizonyitani nagyságod az magyarok dolgaiban is szivesen fáradott, költött, nyughatatlankodott. Isten ha tovább nem boldogitotta nagyságodat, nem oka, a mint punctatim fővezérnek irt levelében s letött dolgok akadályoztatták nagyságodot.

Ifju urunk iránt.

2. Kegyelmes uram mind az ország s mind nagyságod, az ő nagysága confirmatióját a végre kivánta s kivánja, bizontalanság alatt se ez haza, sem nagyságtok ne légyen, nem kételkedvén hatalmas császár kegyelmességében, hatalmas császárhoz ennyi időktől fogván való hüségéért, fővezér jó igireti is azt tartván, végben ne menjen; igy nagyságod is hatalmas császár dolgaiban szivesebben fárad, ebben is valóságot tapasztalván etc.

Mauro Cordatról.

3. Mauro Cordatus insinuatióira nagyságod egyéb resolutióra avagy igiretre menjen ezen kivül, nekem nem tetszik, hanem hogy iteráltassék nagyságod hüsége hatalmas császár-

Digitized by Google

hoz, és hogy ügyekezik az magyar nemzetet és hazát porta hüségére hajtani, nem gondolván költsége fáradságával, az mely nagyobb, sok nemzetekkel való izetlenségben hozni magát s országát, mely is bőven szenvedett eddig is, szenved ma is, úgy ezután is valami nagyságodtól lehetséges elkövetni kész, de az teljes lehetetlenségen Isten uralkodik. etc.

Az magyarok iránt.

4. Az fényes porta sok punctumiban kiadott athnámájában nagyságodat meghatározta, Tökölyi uraméknak ment portai s budai írások, mikre fokosztatták ő kegyelmét, az elköltt rosz dolgok és az jelen valók bizonyitják. Most is embereit portára mikor elküldte, nagyságodnak az nem tött jelentést, mivel mentek, s mit tractálnak, nagyságod nem tudós bennek. Eddig is nagyságod semmi rosz dolgoknak oka minthogy nem volt, úgy, ezután is nem leszen. Hatalmas császár kivánt dolgaiban ha tovébb nem boldogulhatott ez úttal, nagyságod nem okoztathatik, qui fecit quod potuit, legem adinplevit.

Generalisságról.

5. Az mikor Tökölyi uramot nagyságod az magyarok közzé kiküldte, minémü authoritást adott nagyságod, azt tudja, de ezután miolta válosztatták fő generálisoknak, nem tudja. Hogy portáról magyarok fő kapitányának íratik, nagyságod látta, nem okoztothatik hát nagyságod, ha roszszúl kelnek az dolgok. Generális conformatióját sok okokra nem jovalhatom, csak kereskedésre való utat ne nyitnának az nyughatatlan elméknek ez ilyen kivánságokkal, mely eddig nem volt in usu etc. hanem plena authoritas adassék nagyságodnak, ha ugyan toébb is parancsoltatik, munkás legyen ezen dolgokban.

Kapitiháról.

6. Minthogy nagyságod jelenlétében válosztotott Gálfi uram kapitihának, már portán is híre van nevéről, beküldése tetczik; de úgy hogy pecsétes instructióján kivül nagyságodnak, ő kegyelme se legyen szabados elméjét futtatni etc.

Digitized by Google

Az szömre hánt levelek iránt.

7. Azon levelek mit tartsanak kegyelmes uram, úgy szóval való izenetek is mik voltak, mivel én azokban az régi expositiókban nem voltam, nem tudom, tudja nagyságod s az ország küldötték, volt é olyan kivánság nem-é? ahoz képest ezen materiában hallgatnom kell etc.

Conclusumom kegyelmes uram.

8. Bőven mindenekről nagyságod az fényes portát tudósitotta, minden maga nehézségiről az vezért requirálta. Semmiben méltán nagyságodat nem okozhatják; mindeneket hatalmas császár kedve szerint kivánt véghez vinni, és ezután is nagyságod kész tehetsége szerént hű szolgája lenni. Csak tapasztalja ifjú urunk iránt hatalmas császár kegyelmességét etc. nagyságod is, ez haza lakosi ne szomorittassanak meg ebbeli kivánságokban etc.

Barcsaj Mihály m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatopyhlaceum Transylvanicum XXIII. köt.*)

CXXXII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, kivánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatosan vettem, urunk ő nagysága betegeskedését szomorúan értettem, hála Istennek hogy ő nagysága megkönnyebbedett, Isten az ő nagysága gyenge egészségét hozza elébbeni jó egészségére. Itt kegyelmes asszonyom miben legyenek az dolgok, bűvön megirtam urunknak ő nagyságának egy néhány levelemben, most is ujobban azokból nagyságod megláthatta. Látom kegyelmes asszonyom az öreg Rákóczi György idejében mint volt az dolog az ifjú Rákóczi György confirmatiojáról, de az atyja holta után mikor derekosan confirmálták, igen megrántották; akkor kegyelmes asszonyom több fegyver lévén az ország kezében, nagyobb volt az tekéntet; de most bizony többet

Digitized by Google

jutunk hozzá, de meglesz, ha urunk ő nagysága kedvek szerint való választ küld ide. Ennek kegyelmes asszonyom addig lett volna ideje, míg urunk ő nagysága az táborban volt, várva várták s tekéntet is volt az dologra; most is ha ő nagysága ajánlja magát nekik, tekéntet lészen s végben megyen az dolog; az tavaszszal assecuratiót én is vehettem volna öt ezer aranyért kis urunknak, de mem akartam nagyságodnak hire nélkül; ha az dologhoz fogunk kegyelmes asszonyom, némely vezér után való nagy emberek a miben megalkusznak, némely részét megkivánják; hogy sem kölcsön kérjünk, jobb volna nagyságodnak két vagy három ezer aranyot küldeni, hadd lenne itt az summában, jó volna előre megadnunk benne nekik. Én penig kegyelmes asszonyom, hidje el nagyságod, azon leszek, mentül kevesebben alkuhassam meg velek. Ezzel Istennek gondviselése alá ajánlom nagyságodat. Datum in Constantinapoli die 14. Januarii A. 1682.

Nagyságod alázatos szolgája

Székely László m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának nékem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. cred. lev. XXVI. köt.*)

CXXXIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Hatházi Gergely, ki is még az nagyságod kijövetele előtt hites hadnagyom és conventiós szolgám is volt, megemlékezvén maga hitiről s fizetett conventiói kötelességéről, e napokban hüségemre visszatérvén, mivelhogy Vesselenyi uram valamely helytelen és törvénytelen úttal az nagyságod sinistra informatiójára adott assistentia mellett megfogattatta, reversalisossá tévén meg is kezesitette vala, oly törvénytelenül már a kezesit is megakarná fogadtatni s megkárositattni. Igy lévén azért az dolog, nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék emlitett Hatházinak és Diószegen Varsányi Istvánnak protectiót adatni, hogy emlitett kezességek iránt senkitől meg

Digitized by Google

ne fogattassanak s meg se károsíttassanak : egyébaránt köteles és conventiós szolgámat tartozom oltalmaznom, ki is hogy ellenére ne legyen nagyságodnak, anticipato akarám felőle alázatosan nagyságodat megtalálnom, elvárván az nagyságod kegyelmes válaszát, kívánom Isten tartsa és éltesse jó egészségben nagyságodat.

Kapos die 21. Jan. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum XIII. kötet.*)

CXXXIV.

Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uram !

Isten nagyságodat boldog s virágzó egészséges életben tartsa meg alázatosan kévánom. Pechrÿh Lörincz uramot maga személyét illető dolgokban, s felesége és nékem is hugom javát concernáló materiában hivatnám ki nagyságod kegyelmességébül, s nágyságodat jó kegyelmes uramot alázatosan kérem, ne tartson ellent benne, hadd jöhessen ki hozzám. Nagyságod ebbeli kegyelmességét alázatosan megszolgálván, maga is sógorom Pechri Lőrincz uram megfogja nagyságodat találni. S ajánlom Isten oltalmában nagyságodat. Kapos 24. Januarii 1682.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. kötet.*)

Digitized by Google

CXXXV.

Méltóságos erdélyi fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, hogy Fajgel uramot hozzám kiküldeni méltóztatott, abbeli nagyságod kegyelmességét megszolgálom nagyságodnak, kinek mostani alkalmatos kijövetele szükséges volt mind két haza dolgaira nézve. Mivel penig az fényes portára küldött követeink oda való érkezését és már onnan is egyik mellejek adiungált szolgámnak szükséges levelekkel útban való létét is értem, Nemesányi uramot is, az ki sok időktől fogvást az lengyel király mellett continuuskodott, mostanság az lengyelországi és francziai hirekkel magamhoz várván: Ugy Szaponara uram is az pataki commendáns, a ki az mint nagyságodnak ezelőtt megírtam vala, három izben is szemben volt velem és udvarhoz hivatatott volt ő felségétül, a mint hallom az is megtérvén s már az országgyülése eloszlásával Eszterházi Pál uram is Késmárkra szándékozván, hogy onnan az tractát continuálhassa, immár helyből meg is indulván: Mindezekre való nézve kelleték itt magam mellett Fajgel uramot tartóztatnom, reménlvén két hétnek forgása alatt az emlitett dolgok elő fordúlnak s az többivel együtt nagyságodat voltaképen tudósitanom el nem mulatom, kivánván levelem is tanálhassa nagyságodat szerencsés órában. Datum Kaposs 24. Jan. 1682.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Thecökeölyi Imre m. p.

P. S. Im valamely irást is küldöttem be nagyságodnak, maga mulatságából olvashatja.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CXXXVI.

Méltóságos tekintetes és nagyságos Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály, minden javaival látogassa Isten kegyelmedet szibül kévánom.

Ez alkalmatossággal kelleték kegyelmedet mint régi kedves úr jóakarómat levelünk rendén megtalálnom, mivel kegyelmednek levele érkezett hozzám, melyet küldött volt, és elolvastatván értem, hogy megparancsolta volna tiszteinek, ha való lészen azoknak az németeknek arra való menetelek, menjenek eleikben és legyenek ártalommal nékiek, mely egyéb dolgokban is éjjel és nappal nagy jó vigyázásban vagyok, ha mi oly híreim lesznek felőle, kegyelmedet tudósitani el is nem mulatom. Item mostan ez levelemmel együtt hatalmas győzhetetlen császárunk fővezér jószágának gondviselőjének mutavelijének embere úgymint Budai Ibrahim szipáhi ment Erdélyországában dolgoknak elvégezésére és valami lovaknak vételére, ha pénzen találhat olyanokat, az kiket kedvelne; ezért szeretettel kérem kegyelmedet mint régi kedves becsületes jóakarómat, hogy meg ne háborgattassék jártában keltében, hanem mindenütt ismerjék igaz járatbéli becsületes embernek lenni, és mindenütt tisztességgel és jóakarattal hozzája, s ott az hul kévántatik melléje bizonyos számú embereket rendeltetvén, jó egészségben is hozzánk visszaküldeni méltóztassék; azonkivül ismétlen vagyon városunkban egy Haczÿ Mehmet nevü emberünk is, az mely ennekelőtte való időben egy erdélyi Párismárÿ György nevü embernek adott volt négyszáz ötvennyolcz forint érő portékát, és azután ismétlen harminczhat forint érő figét és malosa szőlőt, mely ember, mikor azokat elvitte, Debreczen városában lakott, és onnét elmenvén ment lakni mostan Brassóban, hogy mind azokat az portékának árát meg ne adhassa; az feljebb nevezett Haczÿ Mehmet mind magyarokkal, mind törökökkel megbizonyitotta, hogy tülc annyit vitt el, de az árát meg nem adta, hanem mind azokkal elszökött Debreczenbül és ment Brassóban lakni, hanem mostan bizta mind ezeken az feljeb megnevezett Budai Ibrahim szipaiját; mindezekért szeretettel kérem is kegyelmedet, hogy

Digitized by Google

adassa meg Paráczmáry Györgygyel azokat az pénzeket, én is fogadom mindenekben kegyelmednek kedveskedni, mint régi kedves úr jó akaromnak. Éltesse Isten kegyelmedet szá mos esztendeig jó egészségben. Datum in Várad die 30. Januarii 1682.

Kegyelmednek szomszéd jóakarója szolgál

Haszan pasa.

Kivül: Méltóságos tekintetes és nagyságos Apafi Mihálynak az nemes Erdélyországának fejedelmének és hatalmas győzhetetlen császárunk meghitt kedves becsületes úr ivének s nekünk szomszédságban lévő nagy jóakarónknak tisztességgel levelünk adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXXXVII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice, et Vicine Nobis Benevole.

E mellett nagyságodnak tisztességes és kedves írását atyánkfijának Jordaki sztolnik uramnak bejövetelivel, kit ez elmúlt napokban elküldettük volt nagyságodhoz, vettük, melyből értvén az nagyságod egészséges állapatja felöl örültünk, hasonlóképen egyebet is, kit nagyságod kedvelt az mi szeretetünkért, értettük, és azt jól cselekszi nagyságod, mivel mint egy jó keresztyén és közel való szomszéd, követi az jókat és melyek kedvesek Istennek, melyért igen háladók vagyunk nagyságodnak. Azomban akaránk nagyságodnak értésére adni, mivel az elmúlt napakban küldvén Brassai városában egy mi boérunkat, Gine nevü sztarosztát, valami czüsttel, hogy miveltessen valami dolgot, mely házunk szükségire valók és visszatérvén onnét bejüni, és általjüvén az tömessi harminczadon, az ott való rationistát nem tudjuk micsoda ember légyen, kalodában tétette és megverte, és ruháit róla leszaggatván, és mennyi rút gyalázatot tött rajta, és annak okait, miért lött légyen, nem tudjuk; netalám lehet, minthogy ennek előtte nagyságodnak ismét értésére adtuk volt egyéb dolgokért, melyet ellenünk cselekedett az fő harminczados,

Digitized by Google

és nagyságod parancsolván néki, hogy hadja el az ő bolondságát, talám azért lehet ez, hogy megindúlt volna a több bolondsággal, és parancsolt volna az ott való ő kegyelmének való emberinek, hogy azt cselekedték, mely nem tisztességes dolog, nem is engedhetitek, holott ennyi esztendőktől fogván ennek az két országnak emberei az szomszédságért és az szeretetért, mely van az ő urai között, jártak minden félelem és tartóztatás nélkül, hát ő kegyelme most miért mód nélkül közben való háborgatást indítson, mely dologért bizony felette kérem nagyságodat, hogy tégyen mi nékünk igazságot ő vele, mert ez nem alacson dolog; tudja nagyságod, mikor az szolga megverettetik, azon szégyen nem az szolgáé, hanem az uráé, most ez üdőben találtattanak lenni az maga szolgái is itt, maga dolgaiban járván, mely dologért mi parancsolatunk volt, hogy végezzenek sok dolgaiban; ő pedig, még itt lévén emberei, és merte ezt cselekedni, melyért valósággal ezért küldettük, hogy nagyságodnak értésére adnák, és kérvén nagyságodat, hogy tegyen mi nékünk ő vele. Nagyságod is más dologból parancsolván jó szívvel szolgálni, kedveskedni el nem mulatjuk. Ezek után Istennek gondja viselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Februarii 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus Benevolus.

(*Oláh aláírás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Amico et Fratri Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt*)

CXXXVIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uram!

Némely nap is megírtam alázatosan nagyságodnak, Fajgel uramot miért kellessék ide ki tartanom, de hogy nagyságodhoz, Erdélyországához, s ez ügyhöz való devotiómat, és

Digitized by Google

szeretetemet megbizonyétsam, nagyságod ide ki való járása alkalmatosságával az mely clavist Barczay uram által kezemhez küldött, az által Fajgel urammal az dolgokat Teleki uramnak megíratván, ő kegyelmétül meg is értheti nagyságod, és csak az portárúl várandó postájok követinknek; s azonban Sapanara uram is érkezhessék, azonnal mindjárt magát is küldöm Fajgel uramat az alkalmatosabb informatioval. Kévánván Isten nagyságodat boldogúl és jó egészségben éltesse. Kapus die 5. Februarii 1682.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXXXIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Isten kegyelméből béérkezvén kegyelmes uram az végházban, egyéb hírt nagyságodnak írni nem tudok, hanem az török minden héten kijár, kergeti az magyar hadakbelieket, valaholott kapja, fogja, vágja, és Váradra szaporán hordja, az somlyait is az szerént, az kivel bír; írtam is kegyelmes uram az váradi passának, miért kell a nagyságod vitézit vágni, ha mi válaszom lészen, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem múlatom. Az szathmári commendánssal is hogy nagyságod birodalmát pihenésben tartathassam, correspondentiát fogok tartani, felkeresvén tehetségem szerént módját, hogy kötelességemnek nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént megfeleljek, és ha mi hireim lésznek nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan értésére adni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig szerencsés uralkodással, kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 6. Febr. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Digitized by Google

Elvégeztem vala kegyelmes uram levelemet, mikor érkezik itt való Szent-Thamási István nevü nemes ember Tokajból, azt beszéli kegyelmes uram, Szent-Mártonból két százig való embert rabolt el az török.

Kivül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CXL.

Méltóságos fejedelem asszony nékem jó kegyelmes asszonyom!

Kegyelmes asszonyom az ifiú urunk ő nagysága confirmatiójában több egy heténél, hogy fáradozunk, de igen haszontalanúl, mert ez az porta pénzt emésztő feneketlen örvény. Az mint az káptalanból kiírott levelekből kitetszik, menynyit adott volt Rákóczy György fejedelem, mi is az szerént megigértük, az huszonöt ezer tallérokat, de az mint megírtam vala nagyságodnak Paláditól, mit feleltek reá, azután felkerestették az tefterben, azt mondják, azt az huszanöt ezer tallérokat akkor csak az assecuratióért adták, de az confirmatioért csak az császárnak kétszáz ezer talléroknál többet adtak. Annak utána felhivatván ismét bennünket, úgy mint 7. praesentis, megmondottuk, hogy nekünk instructiónk többre nincsen ugyan az huszonöt ezer talléroknál, de látván az mostani szokását ennek az portának, noha tudjuk, hogy azért is nagyságod nehézségét veszszük reánk, adunk ötven ezer tallérokat az császárnak és az fővezérnek; többet bizon nem adunk, mert mi igen szegények vagyunk. Az mi kegyelmes urunk ő nagysága, az portához való engedelmességének meg akarván felelni, tizenkét esztendőtül fogva mennyit költött az magyarországi dolgokra és ugyan azon hadakozásra, mostan is ő nagyságát mind pedig az hazát hadakozásokra erőlteté az fényes porta; ifiú urunk is gyermek lévén vagy éri meg azt az üdőt, vagy nem. Az ország is semmiben ez iránt nagyságodat nem segíti, megmondottuk; de itt kegyelmes asz-

Digitized by Google

szonyom az ratio semmit nem használ; mind czekre semmi választ egyebet nem ad az tihaja, hanem azt mondá, megmondja az fővezérnek, ha az ígéretet, melyet ígértünk, illendőnek látja lenni, hogy megjelentheti az császárnak, megjelenti; császár kegyelmességében áll, mit akar velünk mivelni. Ebben állott meg kegyelmes asszonyom az dolog, már nagyságtok dolga mi tévőlészen; én úgy reméllem, legalább is száz erszénnel végben nem megyen, mert ez az porta soha ilyen húzó voló (igy) nem volt; mert mostan is az megholt fővezérnek egy emberétől, az ki vásárolni szokott volt számára, kétszász huszonöt erszény pénzt vöttek. Ha ő nagysága az magyarországi követeket be nem indította, tudom hogy az nagyságod költségén jönek be, ne költsen hejában reájok, már nem szükség bejőniek, az fővezér azt mondotta; az nagyságod méltóságos parancsolatját is visszaküldtem. Kérem alázatoson nagyságod másoknak az én levelemet is ne mutassa, mert most is, az mint értem, már is magyarázzák. Isten látja kegyelmes asszonyom igaz lélekkel igyekezem nagyságodnak szolgálni, de ha nem lehet, arról nem tehetek; de bizony rajtam el nem múlik semmi. Nagyságod tudósítson, mi tévők legyünk; az császár is 8 napok alatt beérkezik, ha az adót beveszik, szemben sem lehetünk vélle. Kívánom Istentől nagyságodat levelem találja jó egészségben, szerencsés órában. Constantinopoli 8. Febr. 1682.

Nagyságod alázatos híve szolgája
Gerőfi (igy) György m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXLI.

Mint kegyelmes urunknak ajánljuk nagyságodnak alázatos szolgálatunkat.

Isten nagyságodat egész méltóságos házával szegény boldogtalan hazánknak javára és főképen Isten dicsőségének

Digitized by Google

helyreállitására sok esztendeig jó egészségben éltesse s minden áldásival koronázza.

Már sok esztendőktül fogvást ily hosszas s példa nélkül való keserves szenvedéseknek s annak igaz fiainak siralmas bujdosásoknak habjai között hánykódó és azokkal küzködő szegény nemzetünknek nagyságod méltóságos fejedelmi kegyelmessége által ez mai napig világ csudajára fenntartott s naponként boldogúlást remélhető sorsa, hogy ez újabban hozzánk érdemetlen alázatos szolgáihoz s igaz hiveihez mutatott kegyelmessége által is nagyságodnak, (mely által tovább való dolgaink folytatásárúl s alkalmaztatásárúl maga birodalmában öszves gyülésünket megengedni méltóztatott) megköszönhetetlenül jobban jobban lábra kapott, mi jóllehet nagyságodnak eléggé meg nem köszönhetjük : mindazáltal Istennek ő felségének lelki testi áldásinak, méltóságos fejedelmi házára terjedésének szives kivánása után életünk fogytáig nagy alázatos engedelmeskedő hüségünkkel megszolgálni el nem mulatjuk ; mely gyülésünkben kegyelmes urunk valamint egy felől nagyságod eleitől fogvást Istennek igyéhez magával született s már sok izben megtapasztalt fejedelmi kegyelmes gratiájából és az fényes portának segitségünkre kész állhatatos resolutiójából nagy reménséggel vött bizodalmunk bennünket édes hazánknak rövid üdön csalhatatlanúl megnyerésének s abból következő teljes örömnek elérésére indított ; azonképen más felől hiteles atyánkfiai s jóakaró uraink relatiojából, sőt az nemes bazának nem alacson rendü fiai közül némelyeknek hol egyikünkkel, hol másikunkkal való beszélgetéséből értegetett szomorú s megsirathatatlan hirünk, (hogy tudni illik mind reménkedésekkel, mind igéretekkel sőt mindennemü magok mentegetésével az fényes portán azon volnának, hogy az dicséretesen kezdett elejek példája szerint és már operatiójokban levő Istenes szent munkát kezekrül letévén, az mellől recedálnának, s ily nagy óhajtással és egész bizodalommal nagyságod méltóságos szárnyai alá folyamodott, s abban eddig az mi részünkrül hüségesen megmaradott reménségünkkel igaz vallásunk és néhai édes hazánk szabadságinak, igyének forgatását s folytatását ellenségünknek örvendetes triumphusával siralmasan félben szakasztanák),

Digitized by Google

mennyire az földre függesztette siralmas könyhullással teljes szemeinket, annak sem kiírására sem kimondására elégségünket nem ismerjük; mely ha úgy lenne, kegyelmes urunk, micsoda ki mondhatatlan veszedelem követné legközelebb az mi szegény nemzetünket, és ha Isten emberi gondolat kivül meg nem fordétja ez azzal szomszédos nemes hazát is, kire is az ellenségnek dühösködő fogai egyaránt köszörülődnek, és hogy eddig is vérszopó szándékkal véghez nem vitetett, Istennek hatalmas keze s az mi szegény hazánk lött akadálya, s az mi legnagyobb, tiszta evangeliomi vallásunkat, mely minden világi dicsőségnél s csendes nyugodolomnál keresztyén jó lelkü ember előtt böcsösebb, Isten maga csak kimondhatója; mely siralmas változását teljes bizodalmunknak, jól lehet egészlen nem remélhetjük, tudván azt oly méltóságos, keresztyén, igaz vallásában világ csudájára buzgolkodó, Istentül drága talentumokkal felruházott kegyelmes fejedelemmel vagyon dolgunk, az kit ha Isten igyéhez (még némelyek ez ellen való okoskodása ellen) megmozdulhatatlanúl való nagy ragaszkodás nem viselne is, de avagy csak az mi megváltozhatatlan hüségünkben lévő nagy állhatoskodás és az maga sok ízben s legközelebb böcsületes követ atyánkfiai által Kondorosnál nagy ígíretekkel lött kegyelmes resolutioja fejedelmi nem egyszer, de sokszor megmondott méltóságos szavaira eléggé emlékeztet, melyekben is ez igyében nem csak méltóságos székének, de életének is ha Istennek ugy tetszik, az igy mellett örömmel való letételit keresztyénképen ígérni méltóztatott, és noha grof uramnák s mellette levőknek Isten dicsőségét s hazánk lelki testi szabadságát bontogató, nekünk semmiképen nem tulajdonitható, sőt tőlünk kárhoztató indulatjok már akkor is nap fényre jött volt; mindazáltal akkor is azon kegyelmes resolutiojában megmaradni, sőt ide be visszaindúlásakor is ezen igyhez való kegyes s fáradhatatlan affectioját, minékünk penig, kik ez igy hüségében nagyságod mellett megmaradunk, egész fejedelmi kegyelmességét igérte : mindazáltal hogy avagy csak ez gonosz szerencsének szélvészei között hánkódó s boldogtalan sorsra jutott embereknek természetekben beavult szokások szerént is, mi is ily lelkünket többire kétségben ejtő s hajunkat felborzaztó,

Digitized by Google

szivünket megdobbantó hír hallásra fel ne serkenjünk, és az tüz és viz között haldokló siralmas állapotunkhoz képest magunk és édes hazánk dolgairúl ne gondolkodjunk, lehetetlennek itéljük. Melyre nézve nagyságodat mint kegyelmes urunkat ez alázatos suplicatiónkkal országos sok foglalatossági között nagy bizodalommal kellett búsítanunk, méltóságos lábai eleiben nagy alázatosan borúlván, az Jézus Cristus kínszenvedésire könyörgünk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, méltóztassék meggondolni kegyelmesen mind az hatalmas Istennek ez keresztyén regulának gyakorlása aránt való felséges parancsolatját, mind magával született fejedelmi keresztyéni természetit, mind erre az méltóságos tisztre Istentül arra az végre emberi reménség kivül lött állítását, s ebben sok gonosz akaróinak bosszújokra megtartását, mind eleitül fogvást az Isten igyéhez nemcsak az magyar nemzetnek, de szomszéd s távúl lévő keresztyén országoknak is, sőt az hatalmas török nemzetnek is méltó csudájára gyakorlott nagy búzgólkodását, mind nékünk sok izben adott szép és istenes igéretit, sőt az igyhez ugyan hittel való maga kötelességét, mind az mi nagyságod hűségében való megmaradásunk felől sok izben kivánt, s haladék nélkül kész szívvel adott obligatiónkat, s abban az mai napig változhatatlanúl megállásunkat, úgy hogy valamit mi tőlünk eleitül fogvást (merjük azt írni) nagyságod kévánt, sőt azon kivül is valamit mi csekély elménkkel, ez tartozó hüségünknek mogerősitésére ki gondolhattunk, tehetségünk szerint semminek el mulatói nem voltunk, és ha miben néha megkéstünk is, nem az rosz igyekezet, hanem az emberi gyarlóság hogy abban viselt légyen bennünket, annak eltörlésére való kész szívünk erre elég bizonság, gondolja meg nagyságod sok esztendőktül fogvást az fényes portát mennyit solicitálta ezen igynek forgatásának méltóságos kezeire való eresztése felől, mennyi költségét ontotta ki mellette, s mennyit nyughatatlankodott, életét koczkáztatta, egy szóval valamit elkövethetett, emberi reménségen kivül nagy dicséretesen elkövette, gondolja meg az fényes portának ezen igyhez nagyságod sok izbeli solicitatiójára lött nagy indulatját, melyben való megmozdúlhatatlan resolutioját ma is halljuk, és igaz vallásunknak s néhai édes hazánknak s ugy ez

Digitized by Google

nemes hazának is ily eltávozhatatlanúl lejendő veszedelmével, maga kissebbségével, kárával s minden nemzetek előtt való balitéletivel ezen igyet kezérül letenni ne kivánja, sőt inkább azt teljes tehetségével forgatni s ahhoz való kegyes affectióját, Istennek s az fényes portának ugy tetszvén, maga méltóságos személyének újjobban táborban szállásával s vége szakattáig hadakozásával is megbizonyitani méltóztassék. Egyébiránt is kegyelmes urunk, kitűl Isten bennünket oltalmazzon, ha mi nagyságod méltóságos szemei előt elvettetnénk fejedelmi takargató s segitő szárnyai alól kirekesztetnénk s elüzettetnénk is, de mi valamig bennünket az hatalmas nemzet el nem rekeszt, soha nagyságod méltóságos lábaitúl jó válasz nyeréséig el nem megyünk, hüségünktől el nem állunk, sőt tovább is az fényes porta parancsolatjából s nagyságod kegyelmességébül bemenendő követ atyánkfiai ő kegyelmek által nagyságod s az nemes ország kijövetelit és ezen dolgoknak méltóságos kezeinél végig fenntartását solicitálni el nem múlatjuk, hagyván oda menendő követ atyánkfiainak választását nagyságod méltóságos tetszésére, hogy Szepesi Pál urammal ő kegyelmével együtt, kit is az vezér nevezetesen denominált, valakit nagyságod közülünk parancsol, bemenetelit el ne múlassa. Mivel penig az hosszas bujdosás és siralmas kárvallás már éppen utolsó szükségre s szeginségre juttatott bennünket, nagyságodnak alázatosan reménkedünk, ő kegyelmeknek s ugy már elválasztott kapitihánknak is elégséges költségeknek adásaban kegyelmességét mutatni méltóztassék, hogy annál hathatósábban s foganatosabban lehetne ő kegyelmeknek az grof uram igyekezetinek elrontásábau való fáradozások. Ha penig kegyelmes uram (kit nem remélünk, és hogy Isten azt az napot reánk viraszsza nem is kívánjuk) ez lelkünket bágyasztó hir s igyekezeti némely (hogy kiirjuk) talám az igaz igy munkálódásához idegeneknek nagyságod méltóságos személye s méltóságos tanácsúr hivei előtt oly lábra igyekeznék kapni, hogy ily szörnyü s példa nélkül való változását szerezhetne ez dicséretesen folyó dolgainknak, Istenért is kérjük nagyságodat fűvében elnyomni és maga s méltóságos tanácsúr hivei ez materiában determinált resolutiójokrúl mennél hamarább bennünket kegyelmesen tudósitani méltózta-

Digitized by Google

tossék; tudhassuk mi is dolgainkat mihez alkalmaztatni, noha mi (az mint feljebb is iránk) ha szintén ez keserves és váratlan veszedelmes hír csendítené meg füleinket, de ugy is nagyságodhoz való hüségünkben állhatatosan megmaradni s nagyságod kegyelmes engedelmébül az fényes portát ujabban megtalálni s kapitihánkat is beküldeni el nem mulatjuk, halasztván követ atyánkfiai ő kegyelmek instructioját is nagyságod méltóságos válasz tételére. Levelünk megadó böcsületes posta követ atyánkfia Csanádi János uram által szóval is izentünk nagyságodnak, kit is hogy nagyságod meghallgatni és minél hamarább kegyelmes jó válaszával visszabocsátani alázatosan kérjük méltóztassék. Isten nagyságodat tartsa sok esztendeig, birodalmát terjeszsze, s kivánatos áldásival boldogitsa. Datum in Dees die 11. Mensis Febr. Anno 1682.

Nagyságod engedelmes igaz hü alázatos szolgái:

Magyar hazájukból Isten dicsőségéért s lelki s testi szabadságokért kibujdosott s nagyságodhoz igaz hüségekben megmaradt mostan Deesen öszvegyült uri, fő és nemesi rendek közönségesen.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXLII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint uramnak, hogy Isten nagyságodat kivánsága szerént való sok jókkal jó egészséges hosszú élettel megáldja, szivem szerint kivánom.

Segesvárrúl die 26. Januarii irt levelét nagy alázatossággal vettem itt Drinápolyban die 15. Februarii nagyságodnak, kit az török Mehemet aga hozott, hogy Isten nagyságodnak szerencsés előmenetelét abbúl is megmutatta, és nagyságod ellen és országot pusztitó hadakat megszégyenitette, szivem szerint örölöm; kivánom Istentül ő felségétül, ezután is nagyságodra vigyázzon, életét és egészségét tartsa meg, s ez levelem is találja nagyságodat jó egészségben. Mit parancsolt penig nagyságod levelében, megértettem, az nagyságod parancsolatja szerént is az vezérhez ő nagyságához ma fel-

Digitized by Google

mentem, és lévén nállom az szegény Barcsay Ákos fejedelem Váradnak megadásakor való punctumok és arrúl való Ali passa hitlevele, miképen adatott volt meg Várad, azt törökül megfordíttatván, az vezérnek ő nagyságának és az Csián Aszlán passa és Piri passa Váradrúl írt leveleit béadtam, melyben micsoda helyeket kívánnak hódoltatásra, ezt is szóval ő nagyságának megmondván, hogy mi úgy tudjuk, hogy hatalmas császárok az mit egyszer megígérnek, másszor abban változás nem esik, hanem szentül megtartják; ez mi dolog lehet, hogy annak az három vármegyének kívánják hódoltatását, hiszen ha az oda lészen, az ország is oda vagyon, az uram penig ő nagysága soha fejedelemségért nem solicitált, ország nélkül való fejedelem, hogy lehet, az adót honnét adják; mivel penig az kalarás ez mai nap indúlván, arrúl való válaszom nem jütt, benn maradván az levelek, ő nagysága hihető az vezér discursusban adja ezt az dolgot; ilyen válaszom lévén, megolvastatja az leveleket, annak utána az mi jobb lészen azt cselekeszik; ímmár abban van, csak akarám nagyságodnak, ilyen hírtelenséggel lévén az dolog, értésére adni. Déva táján nem tudom micsoda helyeket kíván hódolni, mégis vettem eszemben, hogy elmenvén oda az Kaftány nevű török, talám nagyságodtúl több kívánságok is fognak lenni, de nagyságodnak ván esze, éljen véle; errúl, az nagyságodnak mostani írására válaszom lévén, tudósítom nagyságodat. Én nem tudom nagyságod ide az vezérnek nem ír, hanem másoknak, onnan hozzák ide az nagyságod leveleit az vezérnek; hiszen tudja nagyságod, hon van az porta; nem oda kellene először írni, hanem ide; nagyságod kedveskednék hírekkel, nem mások; jöni és menni kellene az postának, nem másoknak kellene hordozni az nagyságod leveleit, hanem az nagyságod embereinek; most is az nagyságod levelét felszakasztva atták kézben, hiszem azon órában kellett volna az hírrel nagyságod emberének jöni, a nélkül is ugyan máshová írt leveleit ide hozták, hiszem jobb volna az nagyságod híre nem terjedne; mi dolog, nagyságod meg sem indítá az követeket, ennyi ideig késlelteté, mennyi ideig késtenek; nagyságod ha eddig el nem inditotta, menten mindgyárt inditsa és bizonyos instructiókkal bátorságoson minden megbántódás nélkül, az

Digitized by Google

határok dolga felül, mert még nem tudom, micsoda válasz fog lenni, az adó felül, az mint legjobban tudja igaz hiveivel feltalálni, minden útokat, módokat felkeressen, most az ideje, mert ha az felső párttal megtalálnak békélleni, bizony azután késő lesz; ne halagassa nagyságtok naprúl napra, nagyságodat kérem penig alázatoson, én érettem küldjen más kapitihát, ha nagyságodnak tetszése; mindazonáltal nagyságod kedve ellen ne adja úton vettnek, ott is tudok nagyságodnak szolgálni az én állapotom szerint; mindenem, gyermekim csak prédára maradtanak. Bizonyos hír van, az császár martiusban megindúl Konstantinapolyban, az követeket nagyságod indítsa és küldje el, azoknak penig jó instructiót adván eleikben, mikor nagyságod ír, deákúl írjon, nekem penig az párt magyarúl, Panajott uram magyarúl nem tud, nagyságod tolmácsra gondot nem visel, nagy fogyatkozás van, tolmácsot ki magyarúl tudjon nem kaphatok, hanem csak veszekedem hol egyikkel, hol másikkal; talám az országban igaz hazafia volna, ott minden dolgainkat minden felé tudják, tolmácsunk nem lévén; egy ország sincsen ilyen fogyatkozott állapottal. Nagyságod Panaott uramnak valami jóakarattal légyen, ugyan nem lehetünk nála nélkül, azonkivül több jóakarókat kell szerzeni. Ezeknek utána Isten nagyságodat szerencsés élettel áldja meg. Drinápoly die 16. Februárii 1682.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Szilvási Bálint m. p.

P. S. Minden dolgokrúl nem tudósíthatom nagyságodat, nem tudom leveleim mely felé tévednek el; ha mi kivánság volna is, keménykedjék; ide sokféle leveleket hoztanak onnan, még bizonyosan végére nem mehettem, láttam Kun István uramnak egy levelét, genelogiáját írni benne.

Kivül: Az én kegyelmes uramnak az tekintetes és méltóságos Apafi Mihálynak, Isten kegyelmességéből erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CXLIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Csak szintén most adaték értésünkre, hogy egy becsületes Lengyelország uri rendnek bízott embere, ki is küldetett volt erre török lovak vásárláért (igy) és hogy afféléket eddig nem kaphatott, hanem csak az mint lehetett, míg írt urához vissza kellet térnia, véle lévü magunk dolgai végett is emberünkkel együtt, ugy értjük, ott megtartóztatták; nagyságodat szomszédságos atyafiúsággal kérjük, mivelhogy semmi oly akadályos dologban járó emberek nincsenek, lehessen bátorságos passusok, előttek lévü útjokat continuálhassák, nagyságodnak hasonló atyafisággal meghálálni el nem múlatjuk. Ezzel ajánljuk Istennek kegyes gondja viselésében nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 24. Febr. 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Principi (igy) Vestrae Dominationis Amicus et Frater Vicinus Benevolus.

(Oláh aláirás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI köt.*)

CXLIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Az váradi passa minémü levelet küldött kegyelmes uram, az mostan kijütt ispahiaktúl, nagyságodnak in specie alázatosan beküldöttem az táborra való készületek és az szegénységre tábor pénz, felvetés felől. Noha kegyelmes uram még az tavalyi társzekerek adására, és tábori pénz fizetésre költsön felkért igen sok költség alól az ide ki való szegény-

Digitized by Google

ség mégis fel nem szabadúlhatott, ez ujonon való is nyakukra vettetvén, sokan pusztán fogják lakó helyeket hagyni, mert lehetetlen kegyelmes uram, hogy elviselhessék.

Az régi szokás szerént, szent György napja után kezdették kegyelmes uram elsőben az császár adaját szedni, azután az iszpahiáké, és porta pénz ugy következett : de most ugy látom kegyelmes uram elfordították, és ha elsőben az iszpahiák az magok summájokat, társzekérre való költségeket, tábor pénzeket szedvén, az szegénységgel igy bánnak, az császár adaját meg nem adhatja az egész darab föld, mely miatt az portán ők gyakran szoktak panaszt tenni, mert azzal fizetnek az jancsároknak és az egész fizetett hadaknak. Minek okáért megkelett irnom kegyelmes uram, hogy nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül nem egedhetem; azért várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját, melyhez tudhassam ez iránt is alkalmaztatni nagyságod méltóságos szárnya alatt lévő szegénységet. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlio die 5. Martii 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának nagy alázatosan adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXLV.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem.

Az nagyságod méltóságos assecuratoria levelét tegnapi napon mind az passa ő kegyelme levelével együtt alázatosan vöttem; hogy nagyságod méltóztatott megküldeni, nagyságodnak alázatosan megszolgálom. Ugyan azon méltóságos levelében parancsolja azt is nagyságod, hogy ezen hónak 20. napjára rendelt görgény-szent-imrehi gyülésében comparialjak, melyet semmi uton el nem mulattam volna, de ily későn érkezvén az nagyságod méltóságos levele, semmi uton akkorra

Digitized by Google

rá nem érkezhettem, mivel az itt való szük állapothoz képest, mind magam s szolgáim lovait falukra szerzettem volt ki, azokat behozván, nem késem semmit, az nagyságod szolgálatjára meg akarok én is jelennem mentől hamarébb, kiváltképen ha az árvizek meg nem akadályozzák, mivel már harmadnaptól fogva éjjel nappal és; ha peniglen kegyelmes uram az vizek utomat meggátolnák, hogy el nem mehetnék, most mingjárt, és az gyülésre rá nem érkezném, valamit nagyságod bölcs tanácsival és az nemes országgal szegény hazánk megmaradására s javára végez, mindenekben consentiálok. Kérem is igen alázatoson nagyságodat, ha késni találok, nem egyébnek tulajdonitsa, hanem az vizek miatt való utom meggátolásának. Ezekután az ur Isten nagyságodat sok esztendőkig szerencsésen boldogúl éltesse.

Datum in Oppido Huzt, die 7. Martii Anno 1682.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Petki István m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino, Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. kötet.*)

CXLVI.

Illustrissime Domine, Domine colendissime.

Praeterlapso iam dudum Generosorum Dominorum Michaelis Bessenyei et Andreae Ruszkai ordinariorum in fulgida porta oratorum nostrorum morae termino, in locum eorundem praesentium exhibitorem Generosum Dominum Franciscum Gálfi Residentis munere functurum expedivimus, Illustrissimam Dominationem Vestram obnixissime precati, ut praementionatum Fratrem, et coexulem nostrum pro ordinario oratore coram Potentissimo ac Celsissimo Supremo Vezirio praesentare, pro temporum et occasionum intervenientiis instruere, Dominorumque et Fratrum hactenus in fulgida Porta orato-

Digitized by Google

rum nostrorum cum optatissima resolutione reditum a Potentissima Sua Celsitudine obtinere, et nos, gentemque Hungaricam solito suo favore et affectu prosequi dignetur, quam Illustrissimae Dominationis Vestrae gratiam nos quoque perpetuis gratitudinis nostrae officiis remereri contendemus, manentes

Illustrissimae Dominationis Vestrae Servitores devotissimi Hungarorum pro Deo et Patria exulantium, ac nunc in Regno Transylvaniae commorantium Universitas.

Datum in Oppido Fogaras die 16. Martii 1682.

Kivül: Illustrissimo Domino Alexandro Maurocordato in fulgida porta Otthomanica interpreti Cristiano Universali. Domino nobis colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CXLVII.

Kegyelmednek eleitül fogvást való bizodalmas jó urunknak régi kötelességgel való szolgálatunkat ajánljuk. Kegyelmes urunk kegyelmességéből beküldetendő követ atyánkfiai nemzetes Szepesi Pál és Sulyok János uramék ő kegyelmek indulása az ő nagysága és tekéntetes tanács urak tetszésekből haladván, ugyan az ő nagysága kegyelmességéből Gálfi Ferencz uram ő kegyelme böcsületes jövendő kapitiha atyánkfia ő kegyelme beindult. Nagy bizodalmasan kérjük uram kegyelmedet, szegény boldogtalan sorsú ügyünk s nemzetünkhez mindenkor tapasztalhatóképen és valóságosan megmutatott nagy jóakaratját ezzel is tetézni méltóztassék, méltóságos fővezér urunknak mutassa bé és bölcs tanácsával s oktatásával segélje s hadja jó karban, ott már régen resideált nevezetes böcsületes kapitiha atyánkfiát magával kihozván. Az nagy Istennek kegyelmességéből dolgaink ezennel jobbra fordulását bizonnyal várván, sok rendbeli nevezetes kegyelmed hasznos fáradozásit s dolgaink szíves promotiojában tapasztalt nagy

Digitized by Google

keresztyéni synceritását valóságos háladatosságunk első alkalmatossággal lejendő megmutatására kötelezzük uram magunkat kegyelmednek. Isten kegyelmedet éltesse szerencsésen, szent lelke által vezérelje, dolgait boldogítsa és örven detes alkalmatossággal engedje látnunk. Fogaras 16. Martii 1682.

Kegyelmednek köteles szolgái

Az erdélyi birodalomban levő uri, fő, nemes, bujdósó magyar rendek.

Kivül: Tekéntetes nemzetes urnak Székely László uramnak, kegyelmes urunk belső tanácsa és most az fényes portán lévő fő követ úr hivének, s nemes Kolozsvármegye főispánjának etc. nekünk bizodalmas jó urunknak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. kötet.*)

CXLVIII.

Illustrissime Domine Domine Nobis colendissime.

Cum Oratorum nostrorum ordinariorum, Generosorum nempe Dominorum Michaelis Bessenjei et Andreae Ruszkai diuturnior in Fulgida Porta mora necessarium ad nos reditum merito expeteret, in locum eorundem praesentium exhibitorem Generosum Dominum Franciscum Gálfi Residentis munere functurum expedivimus, Illustrissimam Dominationem Vestram obnixissime precantes, eundem Fratrem nostram tamquam nostrum, gentisque Hungaricae Oratorem faventer excipere, pro temporum et occasionem necesitate instruere, ac reditum praementionatorum Fratrum nostrorum coram Potentissimo ac Celsissimo Domino supremo Vezirio procurare dignetur, quem Illustrissimae Dominationinis Vestrae favorem nos quoque perpetuis gratitudinis nestrae obsequiis remereri contendemus, manentes

Illustrissimae Dominationis Vestrae Servitores obligatissimi.

Datum in Oppido Fogaras 16. Martii 1682.

Hungarorum pro Deo et Patria exulantium, ac nunc in Regno Transylvaniae commorantium Universitas.

Digitized by Google

Kivül: Illustrissimo Domino, Excellentissimi Domini Domini Supremi Vezerii Supremo Aulae Praefecto, Domino nobis colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. kötet.*)

CXLIX.

Potentissime ac Celsissime Domine Domine Nobis gratiosissime.

Humillima obsequiorum nostrorum in gratiam Potentissimae Celsitudinis Vestra Submissione praemissa.

Praeterlapso Generosorum Dominorum Michaelis Bessenjei et Andreae Ruszkai ordinariorum hactenus in Fulgida Porta Oratorum nostrorum morae termino, in locum eorundem praesentium exhibitorem Generosum Dominum Franciscum Gállfi Residentis munere functurum expedivimus; Potentissimam Celsitudinem Vestram subbmissime orantes, praementionatum Fratrem et coexulem nostrum ordinatorii Oratoris nostri loco habitum clementissime excipere, supplicationibus ejusdem pro temporum et occasionum occurentiis instituendis benignissime exauditis, nos gentemque nostram solita sua clementia prosequi, ac praescriptos Dominos et Fratres nostros hactenus in Fulgida Porta commorantes cum optatissima resolutione ad nos remittere clementissime dignetur; quam Potentissimae Celsitudinis Vestrae clementiam perpetuis gratitudinis obsequiorumque nostrorum officiis remereri contendemus, manentes

Potentissimae Celsitudinis Vestrae humillimi clientes et servitores Hungarorum pro Deo et Patria exulantium ac nunc in Regno Transylvaniae commorantium Universitas.

Datum in oppido Fogaras 16. Martii 1682.

Kivül: Potentissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Musztafa Passae, Invictissimi ac Potentissimi Turcarum Imperatoris terra marique longe et late dissiti Imperii ac Universorum Exercituum Spremo Vezerio etc. Domino Domino nobis Clementissimo.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CL.

Mint jóakaró urunknak ajánljuk kész szolgálatunkat kegyelmednek.

Az mi kegyelmes urunk ő nagysága s méltóságos tanács úr hívei tetszésekből etválasztott követeink indulása előtt kelletvén Gálfi Ferencz uramnak ő kegyelmének az fényes portára kapitihaságra az mi részünkről bemenni, mivel ez igyet eleitül fogvást az mi kegyelmes urunk ő nagysága forgatván, beküldött kapitihánk az ő nagysága s az nemes ország kapitihájival mindenkor egyet értettek, az miben kivántatott instruáltatván magokat ő kegyelmektől, és az mi dolgainkat is együtt munkálódták, kegyelmedet azért nagy bizodalmason kérjük, megtartván ezen jó rendet, ennekutána is mutassa meg igaz magyarságát s vallásához való additióját, és mind feljül megírt kapitihánkat Gálfi Ferencz uramat mindenekben segiteni, mind egyébiránt is, ez mi kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos kezére vett, s forgatott, Istenünk s vallásunk s hazánk igaz igyét minden alkalmatosságokkal előmozditani ne neheztelje; mely jóakaratját kegyelmednek, mi is nemzetestül minden alkalmatossággal megszolgálni el nem mulatjuk, kívánom tartsa és éltesse Isten jó egészséggel kegyelmedet. Fogaras 17. Martii 1682.

Kegyelmednek jóakaró szolgái

Mostan az erdélyi birodalomban lévő bujdosó magyar uri, főnemesi rendek

Kivül: Nemzetes Nagy István uramnak, az mi kegyelmes urunk ő nagysága és az nemes Erdélyországának az fényes Portán lévő kapitihájának etc. bizodalmas jóakaró urunknak ő kegyelmének.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.)*

Digitized by Google

CLI.

Kegyelmeteknek mind bizodalmas jóakaró urunknak s kedves atyánkfiainak ajánljuk kész szolgálatunkat.

Isten ő felsége kegyelmeteket minden lelki testi áldásival áldja meg, szibül kivánjuk. Hogy mindeddig Gálfi Ferencz uram ő kegyelme mind az magunk még ez őszi elválasztásunk, mind kegyelmetek szorgalmaztatása szerint be nem küldöttük, okát kegyelmetek is bölcsen megítélheti, s maga is ő kegyelme kegyelmeteknek referálhatja; ím azért immár ő kegyelmét az mi kegyelmes urunk ő nagysága s méltóságos úr s főgenerális urunk ő kegyelme tetszésébül bekűldtük; kegyelmeteket azért kérjük nagy szeretettel, ő kegyelmét az ott való dolgok iránt mindenekben instruálja, az urral Székely László urunkkal ő kegyelmével együtt az fővezér, kihája s Maurocordatus uram előtt praesentálja, maga penig kegyelmetek kijövén, igyekezzék oly karban hagyni ő kegyelmét, hogy mindenekben böven informatussá lévén s instructióit ő kegyelmének kezéhez adván, szolgálhasson Istennek s hazájának annál hasznosabban. Szepessi Pál és Sulyok János uramék ő kegyelmek, oly véggel, hogy mindjárt indúlhassanak, ide jöttek vala, de urunknak ő nagyságának és az ő nagysága méltóságos tanács úr hiveinek tetszett az, addig meg ne induljanak, míg az ő nagysága utólban az fényes portára expediált postája meg nem érkezik, egyébiránt az úr ő kegyelme mellett maradván Kercsesorán, ha kivántatik, bemenetelekben fogyatkozás nem leszen. Ajánlván magunkat kegyelmetek jóakaratjában, kivánjuk tartsa Isten jó egészségben kegyelmeteket. Fogaras die 17. Martii 1682.

Kegyelmetek jóakaró szolgái s atyafiai

Mostan az erdélyi birodalomban bujdosó magyar úri fő s nemesi rendek.

Kivül: Nemzetes Bessenyei Mihály, és Ruszkai András uraimeknak etc. bizodalmas jóakaró urainknak s kedves atyánfiainak ő kegyelmeknek adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CLII.

Méltóságos fejedelem, érdemem felett való jó kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos levelét szolgai alázatossággal vöttem, nagyságod kegyelmes parancsolatjának, végben kell menni.

De ezzel kegyelmes uram az katonák füvellője dolga elmulik; nagyságod ennyi hűsége, költsége, sok búsúlási többet érdemlettek volna az fényes portától kaftányozásnál; ehez az materiához kegyelmes uram az ország nélkül determinative alig hiszem senki szólhasson: Parancsolja nagyságod az athname iránt tetszésem mi legyen. Az Athname vissza való kivánása mire való légyen nem érthetem kegyelmes uram, mivel az magyar dolgokban, ha ugyan parancsoltatik, nagyságod tovább való fárádozása, miként adhatná ki nagyságod kezéből, lévén nagyságodra bízott; méltósága sérelmével lenne, másnak concredaltatnék, ha ugyan mégis nagyságodnak el kelletnék menni.

Már kegyelmes uram nagyságod portára meg is írta; fővezéren kivül senkitől nem dependeál, ha ugyan inponáltatik elmente nagyságodnak, egyebet penig nem gondolhat nagyságod, kivánván vissza az athnamét, hanem hogy másra bízatva lennének az dolgok, és attól való függését reménlheti, melyet is semmiképen nagyságod nem cselekszik, lévén olyan irásbelie az portának nagyságodhoz, semmit méltósága megsértődésével az magyar dolgokban nem kiván az porta. Ennek az résznek is discutialása nagyságod kegyelmességéből haladna az urak confluxusára, nem messze halad, addig talám Székely László uraméktól is jön ujjabb dolog, kegyelmes uram. Mindezek nagyságod kegyelmes dispotitiojától függnek, valamint nagyságodnak tetszik, úgy lészen. Isten kegyelmében ajánlom nagyságodat, méltóságos házával.

Datum in Csora die 30. Martii 1682.

Maradok nagyságodnak atázatos szolgája

Barcsaj Mihály m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának érdemem felött való jó kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CLIII.

Excellentissime Comes Domine Domine mihi Colendissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. Literas Excellentissimae Dominationis Vestrae cum condecenti honore percepi. Siquidem et in prioribus meis literis aperte scripsi me non esse obligatum neque ad tractandum ratione quartirii venisse, sed correspondentiam bonam tenere cum Excellentissima Dominatione Vestra habeo in instructione tam scriptotenus quam oretenus ab Illustrissimo Comite et Generali nostro Domino magnifico Hoffman, quod ad id negat se condescendisse vel ab aula Suae Majestatis concessum pro nostro quartirio Comitatu Sarosiensi per ipsum dominum ablegatum de hoc cum Illustrissimo Comite non tractasse, non fuit Illustrissimus Comes tam indiscretus nec sui oblitus ut me huc expedivisset; de responso Vestrae Excellentiae per postam notifico Illustrissimum Comitem, si quidem intelligo illustrissimum baronem de Saponara brevi adventurum, donec ab utraque parte jam certior non reddar, versus Stropko debeo movere, exercitus mecum existentes, vel hic prope circa fluvium Tapoly subsistere, si Illustrissimus comes vel adveniendoque titulatus dominus Saponara mihi rescribent, ego libenter recedam sine mora, et si Sua Excellentia consenserit tali modo disponam, ut ne aggravetur plebs paupercula; ratione comitiva pro domino praetitulato Saponara habeo commissionem, saltem me notificet Excellentissima Dominatio Vestra de adventu ejusdem. Ratione innocentis mortis Pukii nihil est in eo quid laudandum, nam nec jura gentium dictant captivum trucidare, quid quid dictat Halapi, Andassi et Barkóczy, sed hoc est certum quod nec attigit unam pistolam, nam omnes habebat extra domum in equis, sed de hoc spero convenient Vestra Excellen-

Digitized by Google

tia et Illustrissime Domine. His Excellentissimam Dominationem Vestram qua diutissime felieiter valere cupio. Datum Hermanócz die 5. Aprilis Anno 1682.

Excellentissimae Dominationis Vestrae Servitor paratissimus

Paulus Semsey m. p.

Külső czím : Excellontissimo Domino Domino Carolo Strasoldo de villa nova (titulus cum suo honore) etc. etc. Domino Domino mihi Colendissimo.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CLIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan akarám megírnom. Az váradi passa béérkezett Váradra, ugy hallom kegyelmes uram az Haszán szedár elébbeni váradi passát Jenőig vitték, ott megfojtották. Szüntelen járnak kegyelmes uram az szathmári hegyre rabolni, most is ujobban oda járván, visszatértekben Tasnád táján kuruczokra találtak, egyet benne elvittek, egyet levagdaltanak, az többi elszaladtak. Groff uram hallom kegyelmes uram Ráczországra készülne quártélyban, az ő kegyelménél lévő budai török vitte volna végben.

Az Hatházi uram seregét Szabolcsvármegyében hallom lenni. Szathmárrúl is bizonyos emberem érkezett kegyelmes uram, ki azt beszéli, az hostát felől való bástya lestülyedett melyért az commendáns a birót harmad magával megfogatta és addig el sem akarja bocsátani, valameddig vagy három száz aranyat nem ad az város vagy az bástyát fel nem épiti. Ezután ha mi hirt értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlio die 6. April A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája mig él.

Serédi Benedek m. p.

Digitized by Google

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CLV.

Celsissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter clementissime.

Fidelitatis fidelium humiliumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationen.

Kegyelmes urunk méltóságos fejedelmünk, nagyságodnak alázatosan jelenteni akartuk. Géczi István uram ő kegyelme, groff Thököly Imre uram ő nagysága portai követe, ma hozzánk érkezék, innet groff uramhoz igyekezik, mi választ hozott, abban semmit sem érthettünk, Radicz uram ide hátra maradott.

Az új passa Váraddá beérkezett, melynek alkalmatosságával az török igen kikapott, egy nap is nincs maradásunk miattok; akár kurucz akár loboncz, nincs előtte igen sok személy válogatás. Groff Thököly Imre uram, ő nagysága még eddig quártélyban Kaposon commorált Szapponare ő felsége követje groff uramnak mi választ hozott onnan felül, abban is semmit nem érthettünk. Geczi István uramékat az német császár követje az portán nem érhette. Ha tovább is mi bizonyos hireink lehetnek, nagyságodnak alázatosan étésére adni kötelességünket megmutatjuk. De cetero eandem Celsissimam Principalem Dominationem Vestram feliciter valere desideramus. Datum Debrecen die 8. Aprilis A. 1682.

Celsissimae Principalis Dominationis Vestrae

humiles servitores et fideles Andreas Balyk. Index primarius ceterique Senatores Civitatis Debreczen.m. p.

P. S. Ecsedbül az élést Tokajban szállitani parancsolják, sőt minket is feles szekerek adásával terhelni igyekeznek, s bennünket is aziránt búsitani elkezdettek.

Digitized by Google

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungatiae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosnn jelentem kegyelmes uram. Ezen órában érkezék nagyságodnak .... (de) breczeni biró uram levele, melyet nagyságodnak a ..... küldöttem. Géczi István uramat értettem kegyelm(es uram) hogy az fényes portárúl megérkezett, gróf uramhoz (m)ent, tegnap indult Debreczenből. Az uj passa h ..... után Debreczenben minden nap járnak ..... tos törökök; nincs előttök se kuruczban s labanczban személy válogatás. Ecsedből az élést Tokajban hallatik hogy szállitják, groff uram ő kegyelme még eddig quártélyában múlatozott; Géczi uram mit hozott az portárúl, és Saponara is ő kegyelmének az német császártúl, végére nem mehettem kegyelmes uram. Most is ujjobban két sanczoltató labancz tolvajokat hozattam bé kegyelmes uram az factumon érvén őket, sok károkat is töttek nagyságod birodalmában, kik felől is az törvény mit hoz kegyelmes uram, ahoz alkalmaztatom magamat; mert nem szünnek kegyelmes uram nagyságod birodalmában való bejárástúl, sanczoltatástúl, marha hajtástúl. Ezután ha mi híreim lesznek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodásában sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 9. Aprilis A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnnk ő nagyságának nagy alázatosan.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CLVII.

Mi az hatalmas és győzhetetlen tündöklő császárunk váradi vég várának és hozzá tartozandó több véghelyeinek hadainak, tartományának és sanczoltságinak főgondja viselője. A méltóságos tekintetes és nagyságos Gürczi Mehmet passa, ajánlom barátságos szolgálatomat kegyelmednek.

Ez alkalmatossággal való írásomnak általa kelleték kegyelmedet megtalálnom, mivel hatalmas győzhetetlen császárunk parancsolatjából Várad várában beérkeztem, de mindazonáltal ugy aránzom, hogy táborra kell mennünk, hanem az ott lévő falukat, városokat, kiket császárunk vitézeinek adott, mind peniglen a mi faluinkat hozzánk elküldje, had beszéljek a társzekerek dolga felől véllek, hogy ideje korán ők is tudják meg, mihez tartsák magokat. Azonkivül ismétlen ugy is hallottam, hogy ott Somlyóban és körülötte is sok hadak volnának, a melyek még ez ideig nem volt volna, de az oka mi légyen, nem tudhatom, hanem arról is tudósitson kegyelmed, mi okokért tartatnak azok ott, holott mostan semmi oly ellenséges hírek nem hallatnak, a melyektől az ember félne. Legyen Isten kegyelmeddel. In Várod. die 13. Apr. 1682.

Külczím : Somlyó várának főkapitányának Serédi Benedeknek etc. nékünk szomszéd jóakarónknak levelünk tisztességgel kezében adassék.

Hátjegyzet : Váradi passa levelének párja.

Egykorú másolat za erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLVIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod nékünk küldett levelit az nagyságod hive által nemzetes Boér Sigmond ő kegyelme, melyben mit irjon nagyságod az mostani püspeknek dolgát illeti, megértettük, és az nagyságod kévánsága szerént püspekségre felszentel-

Digitized by Google

teté, kévánván, hogy most az szent huvest *(húsvét)* innepén jelen lehessen az ott való klastromban. Mely dologért nagyságodat kérjük, hogy ennek az vladikának adjon szabadságot és hatalmat, hogy ezen az mi vallásunkon lévő embereken lehessen hatalma azoknak minden ő dolgikon, és regulájoknak tanitója és igazgatója lehessen, és mindenek tőle függhessenek. Nagyságod is minekünk más hasonló dologból parancsolván jó szívvel szolgálni kedveskedni el nem mulatjuk. Ezeknek utána Istennek gondviselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 14. Aprilis 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Domioationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus benevolus *(Oláh aláirás.)*

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gcatia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Amici et Vicino Nobis Benevolo.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Az váradi passa mit irt légyen nékem kelgyelmes uram és minémü választ töttem reá, párban nagyságodnak alázatosan beküldöttem; ez passa levelét in specie azért nem küldhettem bé, kegyelmes uram, hogy az vármegyék előtt kelletik publicálnom. Az törökök igen járnak ki kegyelmes uram az császár pártjára rabolni. Az labanczok is nagyságod birodalmából igen kezdették hajtani a marhákot és az embereket sanczoltatni. Nagyságod ugy parancsolja kegyelmes uram, én is mást hajtatnék az császár pártjárúl, és ha nagyságod birodalmabelieknek megadnák, én is ugy adnám vissza, melyrül nagyságod kegyelmes parancsolatját várom alázatosan, nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül nem cselekeszem. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 16. Apr. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Digitized by Google

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságodnak akarám alázatosan jelentenem; Ugyhallom groff uramhoz német, lengyel, franczia s budai vezér követek mennének, Pekri Lőrincz uram hirdette, és hogy az békesség meglenne, nagyságod méltóságos személyének jelenlételével. Váradon igen megszünt az táborra való készület, mert az társzekereket már nem igen szorgalmaztatják. Az jobbágyokat igen hordják haza, Debreczenből kiváltképen. Rabolni is mentek ez éjjel, de nem sokan, csak mint egy husz lóval, az hová illett kegyelmes uram meg is izentem. Szathmárrúl egy székely szabadúlt hír nélkül, az beszéllette kegyelmes uram, hogy tizenhárom, vagy tizennégy égetőket bocsátottok ki koldus ruhában, mire nézve kegyelmes uram vigyázásban vagyok, és gyanúság férhető embereket be nem bocsátok Erdélyben, ide ki is vigyáztatok reájok. Itt is tizenhárom laboncz rabok vagynak kegyelmes uram, némelyiket az törvény meg fogja sententiázni, de nem merek exequáltatásokkal kegyelmes uram hirtelenkedni, hogy az Szathmárban lévő erdélyi rabokban kár ne essék. Mivel az Ér mellett igen sanczoltatnak kegyelmes uram, ujobban kiküldök reájok, ha megkapathatnék bennek. Ezután ha mi hírek lésznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó, die 28. Apr. A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CLXI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Ez alkalmatossággal akaránk nagyságodnak értésére adni, mivel ez levelünk praesentáló Illiás nevü Armas ki nem régen talált volt által bujdosni Moldovából ide az mi birodalmunkra, most pedig kévánkozván az nagyságod birodalmára bejünni, akarván Lengyelország felé menni, ne talám arra felé talált volna bujdosni az ő kegyelme felesége. Azért nagyságodat szomszédságos jóakarattal kérjük, mutassa szomszédságos jóakaratját, adván saluspassust, melylyel békességesen járhassan az nagyságod birodalmában. Nagyságod is nekünk más dologból parancsolván, jó szivel szolgálni el nem mulatjuk. Ezekután Istennek gondja viselése alá ajánljuk nagyságodat. Datum in Sede Nostra Bukurest die 4. Maji 1682.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Frater Amicus et Vicinus benevolus.

(Oláh aláirás.)

Külczim: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Amico et Fratri Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CLXII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságodnak alázatosan jelentem, ez elmúlt vasárnap estve felé nagyságtok városának Diószegnek kilencz száz számú marháját elhajtották egy Horváth Ferencz nevü embernek fia, ki maga Putnokon lakik, az fia groff uram mellett, egy Egyed nevü pusztának, kit a diószegiek élnek, és része van abban, adójáért, hét esztendőtül fogván való pásit

Digitized by Google

bért kéván rajtok, írtam groff uramnak ha valamit használna, hogy megadassa. Ez éjtszaka szent-jóbi hét törökök jöttek kegyelmes uram ide, kik Szent-Jóbhoz tartozó falukbúl palánk karót, híd deszkát kérnek passa levelével és minden tíz füst szám után egy egy heti szerest Szent-Jóbra. Most kegyelmes urm egyébb hireim nincsenek, ha mit értek ezután, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat számos esztendőkig szerencsés uralkodással jó egészségben. In Somlyo die 5. Maji A. 1682.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája a míg él
Serédi Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXIII.

Erdélyi fejedelem, nekem jóakaró s nagyságos király barátom!

Üdvözletem után arról akarlak értesitieni, miután István nevü bojárod a nagy khán ő felsége részére, valamint számomra küldött leveleddel s ajándékiddal megérkezett s szemben lévén ő felségével ajándékidat izeneteiddel együtt pontosan átadta. A mi ezek felvilágositására nézve tőlem telt, nem mulasztottam el. Ajándékaid kedvesen fogadtattak s azon ohajtásod is tudomására jutott a nagy khámnak, hogy seregével ne Erdélynek vegye útját, hanem a Duna mentén haladjon felfelé. Azomban két nappal elébb, mint követed ide érkezett, Beké aga meghozta a nagy vezir ő méltósága levelét, melyben meghagyja, hogy ..... ból megindulván, Erdélynek tartson s Brassón, Jenőn, Szebenen és Szolnokon keresztül egyenest Budának vegye útját, hogy a pesti táborban találkozzanak. Miután igy helyről helyre ki van az út jelölve, lehetetlen másfelé vonúlni, mint Erdélyen keresztül. Azomban ezen átvonulás alatt ő felsége oly szigorú rendet szándékozik tartani seregében, hogy a szegénységen semmi méltat-

Digitized by Google

lanság sem fog esni. Ha a nagy khámboz még e tárgyban valami kérésed lenne, csak tudósítsd, a miben lehet, én is szivesen szolgálok. Azon hogy mostani kérésed meg nem hallgattatott, nagyon meg ne indúlj; miután a fermán által, kimutatott útat mellőzni s másfelé vonúlni csakugyan nem lehet. Különben is csupán keresztül megy e hadsereg országodon s ha Isten is úgy akarja! meglásd, nem fog kárt tenni; kivált miután a nagy khán kemény parancsolatai s rendelései szigorúan tiltják a szegénység háborgatását. A többire nézve üdv és béke legyen veled!

Ahmed
a nagy khán agája.

Kivül, egykori jegyzet: Tatár chám vezére Ahmet aga levele, hozta Nagy István uram Fogarasba die 5. Maji A. 1682.

(Törökből; eredeti az erd. fels. k. kormányszék levéltárában.)

CLXIV.

Nagyságos, igaz lelkü s szeretett barátom erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Üdvözletem után barátságosan értesítelek, hogy leveleid megérkeztek s lefordíttatván urunk ő nagysága (a nagy vezér) elé terjesztettek, ki is tevékenységed s szorgalmatosságod felől meggyőződvén teljesen meg van veled elégedve. Szükség, hogy azon dolgokban melyekről ez alkalommal ide jelentést tettél, erőd s tehetségedhez képest munkálkodjál: s a hatalmas padisáh dolgait minden módon elősegitsd. Ezzel ő nagysága hozzád intézett levele parancsához képest ezennel útnak indíttatik. Az ottani dolgok felől időnként ezután is tudósítással szolgálj. Különben üdv és béke veled!

Ahmed aga
a nagyvezér kethudája.

Kivül ezen egykori jegyzet: Fővezér kihája Ahmeth aga levele, hozta Katonában Balásházi étekfogó. Anno 1681 die 30. Octobris.

1682-ben szintén ily levélben tudosítja Ahmed aga a fejedelmet, hogy mind levelét mint szóbeli izenetét tudomására juttatta a nagyvezérnek. A fennebbivel szóról szora egyez.

Digitized by Google

Kivül : Fővezér kihája Ahmeth aga levele, hozta az úr Székely László uram Fogarasban Anno 1682. die 13. Maji.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

CLXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságodnak alázatosan jelentem. Groff uram visszatért Budárúl Gyöngyös és Miskolcz felé, nagyságodnak szóló levelet küldött kezemhez, melyet nagyságodnak alázatosan béküldöttem, irja hallatlan pompával excipiálták kegyelmes uram lövések alatt, tizennyolczad magával kaftányozták meg a császár neve alatt, kócsok tollas nuszttal bérlett bársony füveget nyomtak fejében, a vezér fia kisérte mind bé mind ki, sok törökök jöttek ki ide kegyelmes uram, ki adójáért, ki császár dologára menetelért, ki tábor pénzért sanyargatja jobbágyit, egyet Türményes nevü falúból el is kaptak a labancz talposok. Ezután ha mi híreim lesznek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatoson megírni el nem mulatom. Isten éltesse sok számos esztendőkig szerencsés uralkodással kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 18. Maji A. 1682.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédi Benedek m. p.

Kivül : Erdélyországának méltósvgos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CLXVI.

A fényes portának minden keresztyén fejedelmek közt legrégibb s bizodalmasabb szolgája erdélyi fejedelem, nekem jóakaró barátom! stb.

Üdvözletem után barátságosan tudósitlak, hogy követed által küldött jó haráti leveledet megkaptam s a benne fog-

Digitized by Google

laltakat megértettem. Nagyra becsült barátom! a felséges padisáh szándéka az hogy az fényes porta iránt oly régi idő óta hüséges ragaszkodással s engedelmességgel viseltető felső magyar országi népség dolgai valahára rendbe jőjjenek. A felséges padisah eme kegyelmes törekvéséhez képest neked, mint ő felsége próbált hüségü szolgájának azon kell lenned, hogy mindazon felső magyarországiak kik azon a vidéken, vagy épen körödben, vagy gróf Tököli Imre barátod körében vannak, rábeszélő biztatásaid által testvéri szeretettel egyesüljenek. A padisáh ő felsége ezen óhajtása teljesülésén teljes tehetséged szerint munkálodjál és semmit ne mulass. Akként forgolódjál, a mint a fényes portától parancsolatod vagyon s jövőre is magadat mindenben ahhoz alkalmazd. Maradj továbbra is jó barátom!

Kelt Buda várában.

Oldalt: Arnaud Uzun Ibrahim budai basa névjegye s pecséte.

Kivül: Budai vezér Ibrahim passa levele, hozta Jósika István uram. Fogarasban die 18. Maji. A. 1682.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárban.)

CLXV.

Kegyelmes uram!

Az ur Isten nagyságodnak minden dolgait boldogítsa.

Nagyságodat alázatosan kelleték ilyen dolgokról tudósítanom. Valami debreczeni görögök valami jancsárokkal mint jártanak az salétrum felett, az Serédi uram alázatos informatiójából nagyságod kegyelmesen megértheti, melyre nézve az váradi sánczoltságnak fővezér neve alatt harmincz ezer oka salétrumnak administrálását parancsolják keményen kegyelmes uram: melyről nekem is az váradi passa mit írjon, nagyságodnak alázatosan elküldöttem. Kolozsvár körül való hódoltságnak beküldését serio kivánják kegyelmes uram. Az törökök is, az kik az levelet hozták, most is Hunyadon várakoznak az válasz után, kiknek béküldése egy néhány képen akadályos, elmúlatása is kegyelmes uram a szegénység részéről félelmes s az haza részéről is csak veszekedésre való alkalmatosság. De azonban annak az mindenk épen elfogyott

Digitized by Google

darab földnek is azt supportálniok lehetetlenség. Melyről mit kellessék cselekednem nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom, most hamarébb avagy legközelebb az passának mit írjak felőle? Más dolog is vagyon kegyelmes uram, ilyen. Egy Debreczenben lakott Seress András nevű ember váradi töröknek lévén adós 263 forintokkal, Dereczenből bejött Kolozsvárra, mely is értésére lévén az törököknek, az passa nékem arról is mit írjon, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak elküldöttem alázatosan levelét, azzal is kegyelmes uram mit cselekedni nem tudok? ha az gonosz ember oda nem jött volna, s az törököknek is hírekkel nem volna ott létele, könynyű választ adhattam volna kegyelmes uram felőle, de igy immár mit cselekedni vélle, kegyelmes uram nem tudok. Hogy az eddig való szokások szerént való veszekedéseket eltávoztathassam, az embert kegyelmes aram megfogtattam, ki is az adósságot nem tagadja, hanem minden mentsége csak az, hogy Debreczenben mindene elégett s nem tud mivel fizetni, magát pedig ilyen keresztyén országból s olyan városból pogány kézben kiadni énnekem kegyelmes uram nagy dolognak tetszik. Várom arról is nagyságod kegyelmes parancsolatját. Az úr Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Erdő Szt. György 20. Maji. A. 1682.

Nagyságod alázatos szolgája méltatlan hive
Rhédei Ferencz m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. Nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum V. kötet.*)

CLXVI.

En Juszof basa hatalmas török császár varadi várában az tih török uratok.

Hid-Almassi Korda János dejak megadá az nyerget melyet jó neven vöttem de ő velle meg nem alkhattunk, azert mingyárt két jó eszes embert küljd be ide Váradra hozzánk az kivel meg alkudjunk, én fogadom uri török hütömre böcsüle-

Digitized by Google

tömre vagy alkhatom meg vellök avagy nem szépön haza bocsattom ököt, meg nem fogom meg nem veröm, melynek elhitelére erősegére adtam az János dejak kezihöz ezen uri pöcsétömmel megerősittetött uri hütlevelem, az mely hátra maradt adó két esztendőtől fogva nálad és Piskóczinal hátra van megküldjetök; ha egyjo herelt paripát kültök az adóban elveszöm. Ezzel Isten minyájunkkal. Datum Várad die 20. Maji Anno 1682.

Uratok. (Tugra.) Supra.

Kivül: Hid-Almassy Kordanak Piskoczinak és az több falubelii Jobagyinknak adassek ezen uri hütlevelünk hamarsággal

Cito
Cito
Citissime.

(Katona Elek birtokában Apa-Nagyfaluban Erdélyben.)

CLXVII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa Istentől kévánom.

Alázatosan kelleték nagyságodnak mint kegyelmes uramnak értésére adnom az nagyságodhoz küldött Pellivan Mehemet nevü kapucsi basa die 19. Maji megérkezett, ki is az vezérrel ő nagyságával szemben lévén, nagyságodat minden tőle kigondolt hamis informatiókkal az vezér ő nagysága előtt vádolta, s mások előtt is nagyságodat böcsteleniti, melyeket, hogy nagyságodnak (kötelességemnek akarván megfelelni) ugy az mint az dolgok vadnak megkelletett irnom, nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan követem, kérvén alázatosan nagyságodat, hogy nekem vétkül ne tulajdonitsa; az többi között vádolta nagyságodat azzal, hogy nagyságod nem látta ugy mint császár emberét, söt egy közönséges ember követjét is különben kelett volna nagyságodnak látni, mint sem ötet látta nagyságod; praemendája micsodás volt előszámlálta, nagyságod hogy neki küldött volt kétszáz ötven aranyat, melyeket ő el nem vött, mivel neki

Digitized by Google

csak úti költség is többe állott nyolczszáz talléroknál; szolgáinak, hogy küldött nagyságod száz tallérokat, császár ő mellette levő kapusinak, hogy nagyságod küldött negyven tallérokat megmondotta, de ő mind ezekkel sem levén contentus, nagyságod ellen az fővezért ő nagyságát haragra ingerlette, és engemet felhivatván az tihaja, nekem az vezér ő nagysága szóvaival az réz és csausz basa előtt Scerlet uram által azt mondatta, hogy mivel az fennmegnevezett császár emberét nagyságod hozzá illendő böcsülettel nem látta s acceptálta, melyet nem fősvénységnek mint contemptusnak vélnek és hisznek, tehát szerezzek és adjak Pellivan Mehemetnek ezer oroszlányos tallérokat, melyre kegyelmes uram én igy feleltem, hogy nagyságod eleitől fogva az hatalmas császár és vezér embereit megszokta böcsülni, mely felől mind addig is nagyságod ellen ő nagyságokat panasz nem érte, ez penig miképen legyen, hogy panaszolkodjék, nem tudom, melyhez képest kértem ő nagyságokat, hogy legyenek addig várakozásban, míg nagyságodnak az dolgot megírom, és nagyságod ha mi választ teszen ő nagyságoknak megmondom, de ezt kegyelmes uram oly móddal meg sem hallgatván, megparancsolták, hogy csak megszerezzem, ma penig ujabban kapura menvén, az tihajának megmondottam, hogy nekem az pénznek megszerzéséhez módon nincsen, idegeny ember lévén engem nem ismernek s adni nem akarnak: (Scerlet uram intimatioja lévén az, hogy magamat ne resolvaljam előtte, hogy csak nem cselekszem, nem levén instructiom reá) kérvén ujabban ezen, hogy legyenek addig várakozásban míg nagyságodnak az dolgot megírom, sőt hogy maga is az tihaja nagyságodnak írjon az dolog felől kértem, de nem akart sem írni sem várakozni, hanem nagy haraggal előle kipirongatván azt mondá, hogy megszerezem s megadjam az vezér parancsolatja szerint, mert különben roszúl járok; ha megszerzem azután ír s ad levelet, hogy az vezért parancsolatjából kelletet cselekednem, de én kegyelmes uram nem levén instructiom az pénznek felkeresése, annál inkább nem adok, akármit cselekedjenek is velem, várván az nagyságod kegyelmes parancsolatjától; az mely három száz tallérokat Gerőfi György és Mikó István uramék magok költségekre három holnapokig felkértek.

Digitized by Google

volt, igírvén az három holnapokra hetven tallérokat interesül reája, annak is terminusa kegyelmes uram még 16. Maji elmult, az is nem várván meg az terminusnak eltelését, az előtt is, de kiváltképen mostan már reám járván kényszerget az pénznek megfizetésére, egy nehányszor már kadia eleiben akarván vinni, csak Isten tudja kegyelmes uram attól is mint menekedhettem; egy hitván kereskedő ember lévén kegyelmes uram az kié az pénz, csak egy napnak az ő eltelésit is felszámlálja s interesét penig még ha várakozok is tuább minden holnaponkint huszonhárom tallérokkal és egy tulpal való megfizetését kivánja, nagyságodat azért mint kegyelmes úramat alázatosan kérem, nagyságod ezen pénznek bekűldéset interesével együtt ne hallagassa és az vezér ő nagyságának eziránt való parancsolatjának is miképen teszen eleget nagyságod, álljon az nagyságod bölcs iteletiben, engemöt is hova hamarébb az dolgokról nagyságod tudosítani méltóztassék, hadd tudjam magamat mihez alkalmaztatni; az penig kegyelmes uram pénz nélkül véghez nem megyen, rajtam penig, ha mit elkövetnek is kegyelmes uram, én azt békességes türéssel elszenvedem, csak azzal Isten nagyságtokat minden méltóságának sérelmétől oltalmazza. Az német követ kegyelmes uram die 13. Maji volt szemben az fővezérrel, tisztességesen késértetvén és accepialván, tizennyolczad magával kaftányozták meg, még eddig kegyelmes uram dolgokban semmi oly bizonyos nem hallatik, várván onnét feljül is, mivel az tractához hozzá kezdettek volt s ugy kellett felkűldeniek postán, nem ugy találván itt az dolgokat, az követ az mit az rezidensek irta volt oda fel, mely miatt sok disseptatio volt közöttök; némely nap kegyelmes uram az hire nagy vala, hogy az tulpokat kirakják s maga is mind császár s vezér megindúlnak Landorfejérvár felé, de az az hir is kegyelmes uram már csendesedni kezdett, ugy hogy az emberek is már most nem annyira készülődnek mint az előtt, az penig kegyelmes uram igaz, hogy az utak csinyaltatására elkűldettek, az tengeren túl való basáknak is parancsoltak készülések és felülések felől, de még eddig azok sem jüttek el, az hir penig kegyelmes uram közönségesen mostan ugy hallatik, hogy az vezér akarná az német ellen való hadakozást, de a császár

Digitized by Google

mostan nem akarja, mivel törvényjek, vallások ellen való dolognak láttatik lenni, mely felől az ő írásokban világos írást is mondanak lenni oly nemzet ellen menni, mely nekik okot az hadakozásra nem adott, sőt békességnek kinálásával jó idejen indulásoknak előtte követje által eleikben jütt; az is hallatik kegyelmes úram, hogy az muftijok fetfát az az hadban menő sententionalis levelet, deliberatiot vagy minek írjam nem adott volna s nem is akarna adni nekiek. Ezeket penig kegyelmes úram én az mint hallom nagyságodnak úgy irhatom, de ugy legyenek-e nem-e Isten s az üdő megmutatja. Az muszka követnek utolszori szemben létele az császár előtt s válasz vétele is volt die 17. Maji még ugyan kegyelmes uram meg nem indúlt de készen vagyon csak az üdőnek megfordúlását várja mivel az tengeren megyen el, az békeség közöttök confirmalodatt, rabokat is felesen adtak vissza neki, de micsoda punctumok alatt ment véghez azt kegyelmes uram meg nem értettem, itt Konstantinapolyban is adtak nekik egy templomnak való helyet, ki is mutattak oly helyen az hon annak előtte is volt templomok az görögöknek, de elpusztulván nem engedték meg eddig megépittetését, hanem mostan ezután is kegyelmes uram, ha mit értek és minek végére mehetek nagyságodat tudósítani el nem múlatom; nagyságod nekem köteles legkissebbik szegény szolgájának parancsolván, életem fottaig nagyságodnak szolgálni el nem múlatom.

Ezeknek utána Istennek áldását kévánom nagyságodra terjedni.

Datum Constantinopoli die 22. Maji Anno 1682.

Nagyságod legkisebbik alázatos szegény szolgája

Vizaknai Nagy István m. p.

P. S. Ezen levelemet kegyelmes uram nem levén egyébtől, kitől elküldenem, az vajda ő nagysága postájától kelletett elküldenem, kérvén levelem által ő nagyságát hogy ő nagysága nagyságodnak küldje meg.

Külczim : Az erdélyi méltóságos fejedelmek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Egykorú küljegyzés : Nagy István uram levele az portáról.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő erddetiből.)

Digitized by Google

CLXVIII.

Isten mindnyajunkkal!

András deák gyalog egyik hadnagyom hajdúin történt alkalmatlanságokat akarván orvosolnom, parancsolatomat mihelt vészitek valamint életeteket s megmaradástokat szeretitek, mindjárt késedelem nélkül az Sz.-Jóbra, s Somlyóra elfogott rabokat, hajdúkat megszabadítsátok, s el se múlassátok. Máskint hadakot küldök reátok, s végső pusztúlás követ benneteket. Faluitok bírái is penig személyek szerént jöjjenek hozzám, értekezzem töllök az ott történt alkalmatlanságokrúl, két száz forintok birsága alatt parancsolom ezt is. Datum in Arce Munkácz 25. Maji 1682.

A fegyverben lévő magyarság fő generálisa

G. Teőkeőlyi Imre m. p.

Kívül: Otományi, gálos petri, tarcsai, adoni, keserűi biráknak és lakosoknak igen hamarsággal adassék.

A fegyvereket penig be ne vigyétek Somlyóra, mert előkérik tőletek.

Más kézzel: Majtény biró ez levelet sietséggel küld Otományban száz forint bírság alatt.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CLXIX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generosi, Prudens et Circumspecte fideles nobis dilecti Salutem et gratiam nostram! Székely László uram által parancsolván a fővezér, hogy a németek dolgai kémlelésére küldjük emberünket fel, melyet el is követtünk, ki által mi némü levelet küldtünk a római császárnak, hogy ha kivánni fogják megmutathassák, de ha nem kivánják csak hallgassák el, párját elküldtük kegyelmeteknek, hogy annak színe alatt jól kitanulhassa a dolgokat, és a fővezért is tudósíthassuk; a

Digitized by Google

fővezérnek is mit írattunk, kegyelmeteknek megküldtük. Nem is kevés alkalmatlanságot követnek el a szathmáriak, mert a commendáns szabadságot adott nékiek, hogy az országot pusztitsák, s Kővár, az mint, hogy már Lápos vidékére is, Szilágyra bécsaptak, sok falukat pusztán már hadtak, a marhákat hajtják, és csak nem régen is egy nemes embert Kővárvidékén a házában megöltek, a nemesek hadnagyát penig kötözve elvittek s megsaczoltatták. A hogy most még benn vagyunk az országban, mégis ilyeket követnek, továbbra elhiszszük többet is követnek. Kegyelmetek azért panaszkép panaszokat jelentse meg a fővezérnek.

Hátjegyzet : Portai követeknek s kapitihának írt levél párja. Porumbák 31. Maji A. 1682.

Eredeti fonalmazvány az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. köt.*)

CLXX.

Az fővezér nagyságodnak írt levelére való válasz adásban vékony tetszésem ez:

Mivel vádolta légyen az német császár követje az fényes portán nagyságodat, az fővezér leveléből érti nagyságod. Meg kell vallani mindenekben, nevezetesen pedig ebben is az szegény bujdosó és édes hazájokból méltatlanúl kiüzött s hatalmas császár fényes köntöséhez ragaszkodott magyarok dolgában az minemű hűséget mutatott az fényes portához nagyságod, alig hihette volna az német panaszának nagyságod ellen ily foganatos voltát; és minthogy az német az ő szokott mestersége és dolgainak folytatása szerint volt ebben is az fő eszköz, azt sem remélhette, hogy hatalmas császár fényes portáján errül ő emlékezetet is merjen tenni. De már az dolog ennyiben lévén, nagyságod az fővezérnek igaz kötelességgel, valóságosan (kit maga is az fővezér hizonyosan úgy fog megtapasztalni) megírattathatja az én vékony tetszésem szerint: Az elmúlt esztendőben én velem kiindulván (ha nagyságodnak s az uraknak is tetszik, oda tehetni, hogy az ő hírekkel volt az én akkori kimenetelem) az bujdosó magyarok, hogy az otthon lévő-

Digitized by Google

ket is hatalmas császárunk hüségére hozhassák, és azokkal együtt magokat is az német elviselhetetlen igája alól felszabadithassák, mely szép előmenetelek volt és mennyire ment dolgok elsőbben, azután pedig minémü akadályok és változások történtek dolgaikban, tudhatja az fővezér nagyságod és az magyarok informatiojából. Az minthogy míg én köztök voltam, addig az német sok rendbéli practicájával is meg nem bonthatta és szakadoztathatta őket semmiképen, de hogyha halálos betegségben esvén az táboron köztök nem lehettem, úgy kezdette mindjárt ez két gonosz ember által (kiket nagyságod az bujdosó magyarság tetszésekből fogatott meg) veszteget ni őket; ugyan is nem volt-é igen szükséges nagyságodnak az magyarok dolgában igen szorgalmatosan vigyázni, holott mind maga a hatalmas császár s mind az fővezér sokszor azok felől mit parancsolt s mint izent az nemes ország követje s nagyságod oda bé való emberei által? mint igyekezze nagyságod őket az fényes porta hüségében megtartani, és annak híre s akaratja nélkül ne engedje az némethez visszsza menni, megíratván Sárosi uram által nagyságodnak akár mi módon menjenek vissza, de nagyságodnak tulajdonitják. Igen előtte kellett nagyságodnak ezt viselni az következendő gonosznak megelőzéséért és elforditásáért. Mert ez két megfogott embernek egyike (elhitetvén némely magához hasonlókkal, ő mely igaz ember és mely jó dologban fáradoz, azomban tartozó kötelességek szerint sem nagyságodnak értésére nem adván, sem nekem előttök járójoknak, noha eljövetelemkor erősen meghagytam volt, hogy hír nélkül semmit se cselekedjenek, semmi oly dolgokkoz ne kezdjenek, sem az ide be való főrenden levő bujdosó magyaroknak, sőt az egy más között való végezés elleni nem gondolván azzal is, hogy az fényes porta küldött s közönseges akaratból választott magok közül való követek még oda volt kiket hogy ha az fényes porta fegyverrel most nem segithetné, az tracta megnyeréséért kültek volt az fővezérhez, és még azon követek szemben sem voltak volt vélle az Dunánál, és hogy onnét kellett valna várni, s legalább is ugyan az magok követjeit megkellett volna várni) színes mesterség alatt, az németnek való kedvezésből, leginkább maga hasznát keresvén, ő Bécsbe

Digitized by Google

ment az német császárhoz, és ott olyan ígíreteket ajánlásokat tett az bujdosó magyarság nevével, s oly békességet akart csínálni, az kik mind az fényes portának kárára s becstelenségére, mind az magyaroknak vagy romlásokra lett volna; el akarván végképen az magyarokat szakasztani az fényes portától és az német igája alá gyalázatosan visszavinni, ha végbez mehetett volna; az minthogy ez az ember az előtt is mindenkor némethez gonosz vonó ember volt. Az másik az is hasonképen sok hamis levelek írásában, az német párton valókkal egyet értésben, izengetésben tapasztaltaltatott, sőt még Béldi Pállal is volt titkos szövetségek. És noha az nagy embereket hosszas írással nem illik terhelni, nagyságod mindazáltal bátran megírattathatja, hogy annyira vitték volt már az németek kiváltképen az két lator emberek által az ő sok ígíretekkel és csalogatásokkal az dolgot, hogy sokan vissza is mentenek, eddig pedig nem sok volna bennek, ha sok rendbéli fáradozásival nagyságod eleit nem vette volna, s ez két embert meg nem fogatta volna; ki ha úgy történt volna, az fényes portának is az egész világ előtt minémű becstelenségére lett volna, s nagy kárára is, ha visszamenetelek így lett volna. Mint érte volna el czélját az magyarok iránt az fényes porta? s nagyságodnak is mit tulajdonított volna? Vajha az németek kegyelmes úram úgy mondanák meg az portán az dolgot, az mint volt, bizony nem nehézségét, hanem császári kegyelmességének magára való terjedését várhatná nagyságod az fényes portának: nem mondják ők azt ott meg, mennyit adtak, és az országba minemű nagy tiszteket ígírtek az két lator embernek, s ő általok sokaknak, csak az fényes porta hűsége mellől vonhassák el és szállithassák vissza őket? Tudja jól azt kegyelmes uram az német, ha nagyságodat valamely úton az magyarok mellől elvonhatja, vagy az fényes porta kedvetlenségében ejtheti, hogy kívánsága szerint lesz neki dolga az bujdosó magyarokkal is. Meg kellene azt is íratni, hogy ebben nagyságodnak egyéb haszna nincsen, hanem hogy az iránt hatalmas császárhoz és fényes portához hűségét mutatja és hogy szánja ezt az bujdosó már régen szenvedő szép magyarságot, kiknek az fényes portához való hűségek és állhotatosságok mind ennyi próbák s nyomorúságok között is bizony csudául vagyon minden nem-

Digitized by Google

zeteknél. Azt is jó volna talám megírni: ugy tetszvén hatalmas császárnak s fővezérnek, nagyságod ugyan méltóságos kezeirül szegényeknek dolgát leteheti, de jövendőben nagyságodat az porta semmiben is ne okozza, holott most is csak az Isten tudja, egy naprúl más napra való biztatásokkal mint tartóztatnak szegények ennyi keserves várakozások után. Bátran azt is megírhatni az fővezérnek, hogy az a megfogatott két ember nem is oly derék emberek, az mint ott az német követ mondotta, hanem közrendüek, de minthogy nekik hasznos eszközei voltak, és csak eddig is sokat vihettek volna általok véghez, azért voltak ő nála nagy renden valók, s azért neheztelik megfogatásokat is, mint ennek valóságát magoktúl az magyaroktúl s az most ujjonan béküldött kapikihájoktúl ő nagysága valósággal megértheti. Lám, nagyságod Isten kegyelmességébül az fényes porta parancsolatjábúl az tractában is naponként munkálódik; az minthogy igazsággal megírhatni, az egész bujdosó magyarság mind csak azt várja, mint és mennyire bocsátja nagyságodat abban elő az fényes porta; másként tagadhatatlan dolog már azokat szintén elreménteleníttette az nagy hosszú bujdosás és édes hazájokon kivül való sok nyomorúságoknak szenvedése, melyet leírni lehetetlen: Nagyságodnak pedig csak abban kell s abban lehet eljárni az mit az fényes porta parancsol és az miben az magyarok részérül előbocsáttatik. Ebben azért mint igazodhassék el nagyságod (hogy egy felől az magyaroknak az fényes porta hüségében való megtartatások paranssoltatik, másfelől az kik azt vesztegették, azoknak megfogatásokért az ellenkező német párt vádjára, midőn hüségéért nagyságod jót várna, nagyságodra nehézség vagyon, melylyel az német magának nagy szarvat emel, hogy az ő részire hajlott lator magyaroknak oltalmat talált az fényes portán, az magyarok pedig szomorittatnak, hogy az közülök való lator embereknek láttatik az fényes porta maga ellen való árulóknak kedvezni; annál inkább ha már az előttünk való tractáknak is az magyarok reménsége szerint kivánt vége nem lészen, minden felől szegények az sok gonosz közzé lévén tétetve, az végbeli török is most is mint ennek előtte, sőt még inkább mindent elkövetvén és kegyetlenkedvén rajtok s cselédjeken, (kiért tovább

Digitized by Google

való megmaradhatásokban egész lehetetlenséget látok) méltó és egy átaljában való kedvezést tehet nagyságod a fövezértül ő nagyságától.

Teleki Mihály véleménye aláirás nélkül.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

CLXXI.

Hatalmas és győzhetetlen császárunk kedves és becsületes meghitt úr hive, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak főigazgató szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nékünk jóakarónk, Isten nagyságodat hatalmas győzhetetlen császárunk hasznos szolgálatjára éltesse.

Nagyságod hozzánk érkezett követje nagyságod levelét megadván, irását megértettük, melyre nézve mivel hatalmas császárunk nékünk megparancsolta, hogy nagyságoddal egyet értsünk és nagyságoddal együtt mi is az régen bujdosó és ő hatalmassága kegyelmességét váró magyar nemzet dolgaiban fárodozzunk, ez következendő holnapnak huszonötödik napján hadainkkal együtt megindúlunk. Hogy penig elébb nem lehet, oka az, hogy az mi hadainknak nagyobb része egy-egy lovasokból áll, az kik távul is lévén, ha őket hirtelen és sietve inditanók, az lovok elveszne, és az táborozásra alkalmatlanok lennének. Azonban az adó körül is sok dolgaink vannak, melyeket kiindulásunkig szükségesképen el kell végeznünk, hogy annak idejében hatalmas császárunk fényes tárházában beküldhessünk. Egyébiránt az mely napot elébb íránk, akkor okvetetlen megindulunk, s kivánjuk, hogy nagyságodat tanáljuk szerencsés boldog órában. Költ Gyula-Fejérvári várasunkban Szent Iván havának huszonharmadik napján, az 1682-dik esztendőben.

Nagyságodnak szolgálni kész jóakarója
Apafi Mihály m. p.

Hátára irva más kézzel: Nagyságod méltóságos levelét illendő bécsülettel vettük, mihelyen megfordittattuk, tanácsúr hiveinket udva-

Digitized by Google

runkban hívattuk, és tegnapi napon minden felé birodalmunkban kiirattunk, bizonyos emberünket elküldöztük, erősen megparancsoltuk, hogy mához harmincz napra Kőlosvárhoz közel való helyre összve gyüljenek, mely napra magunk is oda megyünk és onnét nem késvén hadainkkal megindúlunk, mi hadaink lakos egy-egy lovas vitézlő rendben állván, s messze is lévén egymástúl, igy is féltjük fáradván ne jöjjenek, egyébiránt is hatalmas császárunk fényes tárházában való adónak beszolgáltatására is gondot kelletvén viselnünk, örömest azon igyekeznénk indúlásunkig rendbe vehetnők, mivel a sok alkalmatlanságok miatt igen elpusztúltak szeginségink. Az kik peniglen velünk hadban jönek, azoknak is sok fogyatkozások vagyon az táborra való készülés miatt. Tehát elébb az megírt okokért indúlnunk nem lehet.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram alázatosan szolgálok nagyságodnak.

Micsoda leveleim érkeztek, Hadadba menő utomban, nagyságodnak in specie elküldöttem, várván nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, tovább is valamit nagyságod méltósága mellett el tudok követni, kész vagyok megcselekedni az nagyságod hüsége mellett mindeneket, várván én is reám alázatos szolgájára való fejedelmi kegyelmességét, ajánlom az szent Istennek és maradok

Ó-Berend 3. Julii 1682.

Alázatos legkisebbik szolgája

Vesseléni Pál m. p.

P. S. Ugy hiszem kegyelmes uram Tököly haragja most van nagyobb mértékben ellenem, a mint emberével bánt az én szolgám a német udvar előtt, Isten oltalmazzon hatalmától.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nékem jo kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CLXXIII.

En Várad végvárában lakó Juszap Bulyok passa, ugyan Várad végvárában lakó Juszap passa plaenipotentiariusa adom tudtokra mindazoknak valakiknek illik ez levelemenk renben, hogy ennekelőtte hatalmas császárunk egyik vitezitül budai Ibrahimtül, Doboka vármegyében Hid-Almáson jószágot biró Korda Ferencz és Györgynek adattatott leveleket megolvasván, én is helyben hagytam az nékem engedtetett plaenipotentia szerint, melyet Váradban Cadiaztalinis fogadtam, ugy mindazáltal, hogy esztendőnkint szokott huszonhat forint adajokat két részrül beadgyák, a budai Ibrahimtül adattatott contractus szerint, megállván minden részeiben annak is ereje, ezután következendő urai részekre is, ugy hogy ennek utána is ne nevekedjen ezen adó, melyet én is török hitemmel, pecsétemmel, s kezem írásavalis megerősitettem, ugy hogy se dézmát adni se semminemü szedő vedővel ne tartozzanak. Dátum Zilah. 4. Julii A. 1682.

Coram nobis. (Névjegy.)
Ibrám Bulyok passa.
Csifra Juszap.
Török Juszap Deák. (Névjegy.)
Musztafa Juszap és Haszán.
Bulyok passa legenyi.

A hátlapon : En Fazli iszpahia ezen levelet minden erejében török igaz hitem szerint helyben hattam és hagyom semmiben öket soha meg nem haborítom. Ilyen török vitezek előtt: Malkusz szpahia esztergomi Amhet iszpahia előtt. Zilahon melyet erősitettem meg pecsetemmel is. Zilahon A. 1683. die 23. Januarii.

(Katona Elek ur birtokában, Apa-Nagyfaluban Erdélyben.)

CLXXIV.

Celsissime Princeps Domine mihi Collendissime.

Nagyságod méltóságos levelét vévén, kivántam nagyságod szolgája Bécsben való utazásárúl provideálnom, ugy visz-

Digitized by Google

sza jövet is rendeltettem vala comitivát melléje, de ha szerencsétlenség követte, arrúl nem tehetek; magunk állapotját penig s az itt való dolgokat szemeivel látván az nagyságod szolgája, meg tudja nagyságodnak mondani. Én most azért arrúl nem is írtam, kívánom csak hozza Isten nagyságodat, s engedje örvendetes alkalmatossággal látnom. Ex Castris ad Szilvás Ujfalu positis, die 18. Julii 1682.

Celsitudinis Vestrae Servus Paratissimus

C. Emericus Theökeöly m. p.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino, Domino Michaeli Apafi Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino mihi colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXV.

Mint kegyelmes urunknak alázatos szolgálatunkat ajánljuk nagyságodnak, Isten minden kivánta jókkal áldja meg nagyságodat szivből kivánjuk.

Nem kételkedünk benne, nagyságodnak értésére ne volna az kegyetlen pogányságnak ellenünk való feltött czilja, kitől mink is mint keresztyén emberek felességünkre nézve írtózván, öremest igyekeznénk oly helyre szállitani őket, gyermekinkkel együtt, az hol békességes megmaradást gondolhatnánk nekiek: de mivel az mi kegyelmes urunk ő felsége ditiojában ezen az földön oly helyt nem találhatunk fel elmínkkel, az hol ő felségéhez való hüségünk megmutatásával sértődísivel ne lenne, az felföldre való költözködés is penig bátorságos nem lívén, alázatoson de nagy bizodalmason mint kegyelmes urunkhoz kelletik nagyságodhoz folyamodnunk és nagyságod előtt esedeznünk ez kis instántiánkkal, tudni illik megtekintvén nagyságod mint keresztyén fejedelem és keresztyén nemzetén könyörülő, kivált maga nemzetségébül állott, az mi mostani sorsunkat és állapotunkat, ne szánná annyira való kegyelmes gratiáját hozzánk nyújtani, az mely alatt szegény feleségünket, gyermekinket az pogány vírszopó szomjhúozó nemzet

Digitized by Google

előtt megmaraszthatnók. Alázatoson is instálnánk nagyságod előtt, méltóztatnék kegyelmesen istenes indulatjából Frater István huszti kapitány uromnak parancsolni bebocsátásunk s egyszersmind szállás adásunk felől feleségink, gyermekink, és kevés javaink számára, s hogyha penig az üdő ugy kívánná, hogy beljebb is kelletnék menni, beljebb való szabados menés felől is. Vólna vagy lenne talán olyan is közülünk, ha annyira való kegyelmes grátiája nagyságodnak hozzánk accedálna, hogy az mi kegyelmes urunkhoz ő felségéhez való hűségünknek megsértődísit nem kivánná, talám magunk közül is maradna ott feleségünkkel gyermekinkkel, ha az szükség kivánná beljebb is nagyságod kegyelmes gratiajából, az hol alkalmatosságot s jóakarót nagyságod ditiójában találna, elmenne. Mely ebbeli nagyságod kegyelmességéért Istentül ő szent felségétül várhatja nagyságod nagyobb érdemét. Maradván mik is.

Datum Szathmarini die 22. Julii Anno 1681.

Nagyságodnak alázatos szolgái

Prinyi János m. p.
Perényi Pál m. p.
Károli Mihály m. p.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Regni Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicolorum Comiti etc. Domino Domino nobis gratiosissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXVI. köt*)

CLXXVI.

Adjon Isten minden jót.

Nem tudjuk micsoda oktül viseltetnek, vagy talám ujobban is ellenek való haragunkat boszúállásra fel akarják ingerleni, hogy ennyi ideig az oda minden felől occurálható intervenientiákrúl minket nem tudósétottok; holott, ha az előtt megkivántuk azt, hogy continuo emberek légyen nálunk, ki által mind az innét arra felé expediálandó s mind az onnét hozzánk tartozó dolgok és hírek annál is jobb móddal alkal-

Digitized by Google

maztathatnának, inkább hoc rerum statu, felbomolván már az frigy is, kemény animadversiónk alatt megkivánjuk azt, hogy mindenekrül bennünket tudósétsanak s embereket continuo itt táborunkon tartsák. Egyébiránt ha vakmerőségnek adván magokat tovább is ezeket elmúlatják, másoknak példájára is olyan esik rajtok az kit senki rólok el nem vészen s hitessék is el azt magokkal, hogy mind most mind ennek utána efféle szófogadatlanságért meg is bünethetünk; az minthogy abban bizonyosak legyenek, magunkat véllek meg is becsültetjük. Lám tudják Lőcsére embereket jártatni, kit is az erdőben lappangván hadaink együtt az levelekkel intercipiáltak, s itt táborunkon vagyon, melyért is számot is kivánunk vennünk, hogy oda elküldhetnek, s mi hozzánk nem. Izentünk némely dolgokrúl nemzetes vitézlő Kormos István uramtúl, alkalmaztassák azért általa tett izentünkhöz magokat, ha mind ennek utána s mind penig most érette nem akarnak búsúlni. Isten mindnyájunkkal. Datum in Castris ad Cassoviam positis die 23. Julii 1682.

Az fegyverben lévő magyarság főgeneralisa

Gr. Theökeölyi Imre m. p.

U. i. Az méltóságos erdélyi fejedelemnek szóló levelet penig mindjárt postán küldjék meg, ha meg nem akarnak búsúlni; Kormos uram is ha ott nem találna lenni, küldjek utána ezen levelünket.

Kivül: Debreczeni bíráknak s polgároknak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. kötet.*)

CLXXVII.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime.

Nem kétlem, ez elmúlt napokban groff Herberstein Ezeés strása mester, egy general auditorral, és hat alább való tisztekkel, és nyolczvan köz némettel való elfogattatás nagyságodnak tudtára nem volna, kik közül egyiket kezességen s parolán Bécsben felbocsátván, küldöttem az többit Regécz

Digitized by Google

várában ott lévő kapitányom gondviselése alá. Most penig proxime Isten minémű szerencsével áldott meg bennünket, akarám azt is nagyságodnak értésére adnom. Szilvás Ujfalunál lévő táboromból szerencse próbájára elküldvén Kassa alá mint egy másfél ezer emberemet, kiknek Isten oly szerencsét adott, hogy ostrommal megvévén az citadellát, hetvennél többet az benne lévőkben vágtanak le, s elevenen kilenczvennél több akadott kézben. Most penig az várbeli álgyúka neki forgattatván az városnak lőtetem keményen, onnét belől is lőnek ugyan az várra, de semmi kárt nem tehetnek, micsoda kimeneteli lészen, vagyon Isten titkában; reménlem mindazáltal Istennem kegyelme által az is miénk lészen. Az méltóságos budai vezér is személye szerint erre felé meg fog indúlni e héten okvetlen; s hadainak előljárója már Egerhez is érkezett, kik után jövetelét maga sem fogja differálni. Csodálkozom hogy nagyságod jövetele felől mind ekkoráig is semmi tudósítást nem vehettem, holott az velünk való megegyezésre Szolnoknál kelletvén nagyságodnak általjőni az Tiszán, örömest érteném az nagyságod mikor való szerencsés érkezését, hogy annál is inkább alkalmaztathatnám jövetelehez képest is nagyságodnak az dolgokat. Ezzel hozza Isten nagyságodat s engedje szerencsés alkalmatossággal látnom. Datum in Castris Hungaricis ad Cassoviam locatis die 23. Julii 1682.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servus Paratissimus

C. Emericus Theökeöly m. p.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Michaeli Apafi. Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXVI. köt.*)

CLXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, Isten minden üdvességes jókkal és jó egészséggel áldja meg nagyságodat szivből kivánom.

Nagyságod parancsolatját el akarván követnem, én

Digitized by Google

nagyságos uram hogy bizonyos hírt írhassak nagyságodnak, minden felé vigyáztam, azért tegnap megjüvén embereim, bizonyosan meghozák, kit nagyságodnak úgy is írhatok, hogy bizonyosan elhiheti és akár kinek is megmondhatja bizonyosan, az erdélyiek megindulnak, az két Oláhországgal mondják, de az mint hallom az két Oláhország helyett és az tatár helyett három ezer kurtány fog jüni, az társzekerek alá ki is hajtották az marhákat s egyenesen ide Szathmár alá szándékoznak. Váradrúl is bizonyos ember jütt, ki is azt beszéli, hogy bizonyosan el fognak jüni az törökök az fejedelem mellé, az ember magával az basával beszélt s ez azt mondotta, hogy az erdélyi fejedelemnek is ő fog parancsolni, mind az oláhokkal együtt s azt mondotta, hogy az hódolt szegény emberek sehova ne fussanak csak helyekben maradjanak, s gabonájokat hová hamarább elcsépelvén rejtsék az földben, végvár alá ne fussanak, mert elrabolják őket. Én nagyságos uram valóban féltem az marhát, nagyságodnak ezelőtt is írtam, ha nem neheztelné, én eladnám; választ még nem vehettem, de én csak eladom, mert félek az kártúl, az ménes még jól vagyon, az lovak is itten megvadnak az háznál semmi kár sincs Istennek hála, az aratást azon lészek ezen az híten elvégezzem, már hordatom, egy asztagot majd be is rakatok, az rozsot béhordattam, Istennek hála az zabok is jók, csak arattathatnám fel. Apátiban aratnak, megparancsoltam, hogy mindgyárt hordassa s csépeltesse, Gyarmaton is, egyebütt szintén ugy; vátig sietnék véle az hírekre nézve, de ha hírtelen jünek, csak megvalljuk az sok kárt kitül Isten ójjon bennünket. Ezek után Isten tartsa sok számos esztendőkig nagyságodat kedves jó egészségben. Maradván

Datum Szathmár 23. Julii Anno 1682.

Nagyságod alázatos szolgája fija

Károli Mihály m. p.

P. S. Az feleségem nagyságodnak ajánlja alázatos .... szolgálatját. /

Kivül: Tekéntetes és nagyságos Károli László uramnak ő nagyságának (Titulus) nekem kedves atyám uramnak ő nagyságának adassék. Commendant. G. D. Postarum magistris pro transmissione

Eredetije az erd. Muz. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)*

Digitized by Google

CLXXIX.

A Messiást követő nagy fejedelmek példányképe stb. erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Adom tudtodra, hogy a császári hadra kirendelt moszlim sereggel a vett parancsolat értelmében a felső magyarországi nép védelmére sietvén Eger alá érkeztem, honnan egyenesen Kassa alá kell vonúlnom. Te mostanáig mind csak jösz de még sem érkeztél ide! A mint ezen bujuruldut veszed, az összes moszlim tábor élelmezésére azonnal szereza össze Erdélyben 20,000 sztambuli kila árpát 4,000 sztambuli kila lisztet, 10,000 oka kétszersültet s 400 üres kocsit, ezekkel együtt küldj 400 munkást. S midőn mindezeket a legrövidebb idő alatt útnak indítod magad is összes hadi népeddel késedelem nélkül szálj a Tiszához s azon átkelvén a lehető leggyorsabban egyesülj a császári táborral. Huzásra halogatásra ne gondolj, jól vigyázz s magadat e bujurulduhoz alkalmazd. Kelt 1093. Redseb 19-én. =1682. Julius 24-én.

(*Egykorú hivatalos másolat.*)

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszéki levéltárában.)

CLXXX.

Instructio pro Generoso Gabriele Kabós de Gyerő Monostor ad Excellentissimum Dominum Vezerium Budensem expedito Ablegato Fideli nobis dilecto data, ex Castris ad Possessionem Dengeleg positis.

Die 1. Augusti Anno 1682.

Istent hiván segítségül, tőlünk megindúlván, az hol az méltóságos budai vezérnek ő nagyságának létét meghallhatja bizonyosan, kövesse útját hűségesen ő kegyelme, és elérkezvén, és miképen egyébb dolgaiban többszöri útozását is, hogy megbíztuk: nem kételkedvén tökéletes hűségében mostan is, expediáltuk ő kegyelmét ily véggel:

1) Hogy az vezérnek ő nagyságának szóló levelünket

Digitized by Google

megadván, alkalmaztassa szavait az kérdésekre oly formán ő kegyelme, a miképen szóval is eleiben adtuk voltaképen: forgatván az nedves üdőhez képest az útnak nehéz voltát táborunknak haladásával amint lehet.

2) Igyekeztünk ugyan hatalmas császárunk fenyes parancsolatjának és a méltóságos budai vezér urunk ő nagysága bölcs tetszésinek is engedelmeskedni, de tartunk attól is legkiváltképen, hogy az tavalyi bérohanás szerint birodalmunkban a szakmáriak némely városinkat, faluinkot a miképen felégették, és azokban lévő hatalmas császárunk adófizető nagy sok számú embereit levágák, és minden javoktól is megfosztták, hogy hasonló vagy síralmasabb kártételek, és pusztitások ne kövessék birodalmunkot ujjalag is: hátrébb maradván Szakmár hadainktól mostan is, jóllehet akkor közelebb is lévén, és érezvén bennünket, kicsapásokat kártételekkel mégis elkövették. Sőt peniglen mennyivel is inkább kellessék tartanunk az tavalyi ittben lévő esetünknél, arról ő kegyelmének bizonyos okokat declaráltunk bővebben is, és ne is mulassa, ha módját látja azon materiák urgeálását gyakorlani bővebben is, az németek kártételek tartásától csalárdsággal ide hátra hazánk ellen.

3) Az fényes porta akaratjából minapiban egy hiteles szolgánkot is felküldvén az német udvarban, holmi ott forgó dolgoknak és hadaknak kitanulására és vizsgálására jó reménséggel, (mely iránt való íratásinkat is párokban beküldtük mindjárást még akkor portára), mely szolgánk is midőn mostan hamar napokkal való hozzánk érkezését reménlhettük volna, megmondhatja ő kegyelme, miképen fosztatott meg minden javaitól is ugyan: de legkiváltképen az ott fennforgó levelek által való tudósitásoktól, mely miatt is miképen akadályozhattunk légyen, akárki is meggondolhatja! Mivel tudjuk immár az fényes portát is tudósítani tartozó kötelességünk szerint, nem tudhatjuk magunk is, levél nélkül.

4) Mivel peniglen az levelektől etc. megfosztatván, immár azon hiteles szolgánk ál-

Digitized by Google

tal hallásoknál és szóval való izeneteknél egyebet nem vehettünk, azokról is szóval való izenettel bíztunk ő kegyelme által az vezérnek ő nagyságának értésére adni, melyeket is csendes elmével és értelemmel elméjében forgatván és megtartván ő kegyelme módot is keresvén hozzája, csak magának a vezérnek declaráljon hathatóson mindeneket. Melyeket is ugy adhattunk értésére ő nagyságának is, a miképen megérthette és tarthatta megemlített szolgánk is az ott fennforgó hírek, hallomások és állapotok felől is mindeneket, s tovább ennél nem léphetünk tudósításinkkal is ő nagyságához.

5) Hanem ő kegyelme többi között azon foglalatoskodjék nagy szorgalmatosság mindezek felett is, hogy a vezérnek ő nagyságának egész tetszését és akaratját vehesse róla és tanúlhassa ki is, meddig és hová kellessék útunkat dirigálnunk, és ő nagyságával is szemben lehetnők oly helyett, az hová tudhassuk magunkot is valósággal hadainkkal disponálnunk.

6) Azon szolgánk oda fel ..... (kiszakadt.) tudtára levén, azokat .....

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXI.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte, Salutem, et gratiam nostram.

Akarók kegyelmedet az occurrentiákról tudósitanunk, Mi Isten kegyelméből ő hatalmassága parancsolatja szerint útban vagyunk hadainkkal, és tehetségünk szerint abban munkálódunk. Mit írattunk az fővezérnek, az kassai kamara micsoda patenseket bocsátott ki az onnét feljül jövő segitség felől, az kassai citadella dolgairól érkezett tudosításunkat is

Digitized by Google

kegyelmednek in verissimis paribus megküldtük, kiket Maurocordatus urammal közölni kegyelmednek szükséges. Azomban szolgánkat küldtük vala Bécsben az porta parancsolatja szerint az dolgok kitanulására, az ki által micsoda levelet írtunk volt az római császárnak, párban megküldtük kegyelmednek, de arra mi válasz lett, az portát nem informálhatjuk, mivel mindenektől, az levelektül is megfosztatott. Kegyelmed mindenekről légyen vigyázással, és benntünket kötelessége szerint minden occurrentiákról tudósítani el ne mulasson. Secus nec facturus. Datum in Arce nostra Szamos-Ujvár, 3. Mensis Augusti Anno 1682.

M. Apafi m. p.

Kivül: Generoso Stephano Nagy de Vizakna, in Fulgida, porta Otthomanica Oratori nostro continuo etc. Fideli Nobis dilecto.

Hátára jegyezve: Anno 1682. die 19. Augusti. Allatae sunt per Paulum Paladi.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXII.

Messiás rendén levő fejedelmek dicsekedése stb. mostani erdélyi fejedelem nagyságos barátom Apafi Mihály!

Barátságunkhoz illő üdvözletem után ugyanazon baráti indulattal kivánlak értesiteni a felől, hogy embered által küldött leveledet vettem s tartalmát megértettem. Irod, hogy azon császári parancs másolata, mely a váradi tartományban eszközlendő salétrom vásárlás iránt adatott ki, a váradi beglerbég által hozzád oly kérelemmel küldetett, hogy azon salétrom mennyiség Erdélyben vásároltathassék össze. Én barátom! mindaddig mig egyenesen hozzád intézett császári parancsolatot nem veszesz az iránt, hogy Erdélyben salétromot vásárolj össze: a váradi tartományra szóló ama fényes rendeletre Erdélyből semmit sem tartozol adni: mert Váradot nem pedig Erdélyt illeti. Erről a váradi beglerbéget is meg fogom inteni. A mi engem illet nagyra becsült barátom! a császári hadra kirendelt moszlim csapatokkal immár az egri mezőre érkeztem. Azért

Digitized by Google

te se késsél, hanem oly készülettel a milyen re elébbi levelemben felhivtalak, hova hamarább indúlj meg és tarts egyenesen Tokajnak. Mihelyt pedig oda érsz, azonnal tudósits. Béke veled!

az egri mezőben.

(év nélkül.)

Oldalt: Arnaud Uzun Ibrahim budai bassa névjegye s pecséte.

Kivül: Budai Vezér Ibrahim passa levele, hozta Kassai András.

A. 1682. die 6. August.

(Törökből, az erdélyi Muzeumegylet birtokában)

CLXXXIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Ma is reggel nagyságodnak alázatosan irtam vala, ujobban ma est felé jüve bizonyos hirem, hogy az szathmári és ecsedi labanczok felesen Kállóra reá mentek, felperzselték minden leguminajukat, kiket szekereken el nem vihettek, megégették, marhájokat elhajtották, az várban is tüzet támasztottak volt tüzes szerszámmal, belől is esett kár tüz miatt, de az eső tött akadályt. Eperjest lövik kegyelmes uram még is, Tökölyi ő nagysága segitségére elment volt, de nem succedalt Regéczbe jött alá. Ezután, ha mit vélek, mint kegyelmes uramnak, nagyságodnak alázatosan értesitést adni, el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig, kévánatos jó egészségben In Somlyó die 10. Augusti Anno 168....

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olosz Ferencz.

Külcsím: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

Digitized by Google

CLXXXIV.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime,

Honoratissimae Celsitudinis Vestrae litterae ad Excellentissimum Supremum Vezirium directae postquam ad amussim interpretatae fuerint, exhibitae fuere oculis celsitudinis ipsius, cuius litteras ubi perlegerit, propensionem ipsius erga Celsitudinem vestram omnino percipiet. Clementia Potentissimi Maximi terrarum Imperatoris Domini nostri Clementissimi, et benignitas Excellentissimi Supremi Vezirii erga ipsam praestitas in dies servitiis a Celsitudine Vestra magis atque magis, uti speramus, augescet, caeterum Celsitudo Vestra dignetur suo semper affectu me prosequi, qualem ipse continuo obsequio promereri non desinam. Deus altissimus ipsam conservet diu foelicissimam.

Celsitudinis Vestrae addictissimus servitor
Alexander Maurocordatus m. p.

Datae Constantinopoli die 16. Augusti 1682. S. V.

(*Stylo veteri*)

CLXXXV.

Illustrissime Domine Amice Nobis honorande.

Mandatis Fulgidissimae Portae Ottomanicae ex debita nostra syncera fidelitate nosmet submittere parati, dum jam Castra cum Nostris in medio itinere metaremur, fatemur annorum, praeteriti et praesentis, nostrae et Regnicolarum Nostrorum Bellicae expeditionis exhaustionem non minimam recenti recolentes memoria, pro qua Clementiam Fulgidissimae Portae Ottomanicae firma fiducia praestolantes, Illustrissimi Domini Purpurati Budensis et exercituum Invictissimae Imperatoriae Majestatis Generalissimi ad inauditam praestari nunquam possibilem victualium pensionem coactio, non pravam nobis meditationis praebuit ansam : impossibile enim est, ut nos extra limites militantes annuali etiam tributo, pariter extraordinariis talibus oneribus aggravemur. Illustrissimi

Digitized by Google

Domini Budensis Vezirii litteras Illustritati Vestrae in specie transmisimus, Illustrissimam Dominationem Vestram amicabiliter requirentes, quatenus coram Excellentissimo Domino Vezirio, ut et quibus interest, sua mediatione de remittendis his et similibus optatam resolutionem obtinere non remittat; Quam Illustritatis Vestrae benevolentiam Nos remuneraturos experietur. Deus Illustritatem Vestram diu incolumem conservet. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis die 16. Mensis Augusti Anno 1682.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amici Benevoli.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXVI.

Budai vezérnek szóló levél párja.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kedves és becsületes meghitt ur hive, tengeren innen lévő birodalminak és fényes hadainak főszerdárja, Budán lévő helytartója, méltóságos és nagyságos vezér Ibrahim passa, nekünk jóakaró urunk, Isten nagyságodat hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse.

Az mint nagyságodnak nem régen is megírtuk, mi teljes tehetségünkkel sietünk az Tiszán által költözni. Azon is vagyunk Löknél vagy Csegénél ha hajót kaphatunk, általköltözzünk. Örömest Szolnok felé nem is kerülnénk, nem akarván az végbeli török vitézeknek kedvetlenségekre lenni, már is el kezdvén, az fenyegetődzést, az szent-jóbiak penig ugyan vitézinkben el is kaptanak. Nagyságodat kérjük, mutassa jóakaratját általköltözésünkben, hogy annál hamarébb egyezhessünk meg nagyságoddal. Éljen sokáig nagyságod hatalmas scászárunk szolgálatjára. Datum ex Castris nostris ad Debreczen positis die 16. Augustt A. 1682.

Nagyságodnak kész szolgáló jóakarója.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény Jósef, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CLXXXVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Spectabiles Generosi fideles Nobis sincere dilecti, Salutem et gratiam nostram. Minemű bujurdia érkezett légyen hozzánk az budai vezérnek, minden tokja nélkül csak pusztán, magát in specie, fordítását in paribus Maurocordatusnak és kapitihánknak szóló leveleink pariáival kegyelmeteknek megküldöttük. Kegyelmeteknek kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, fényes portára expediáltatott szolgánknak menetelit ne késleltesse, sőt hogy mentől hamarébb útját követhesse, minden úti commoditásiról provideáljon késedelem nélkül. Azonban az mint ennek előtte is megirtuk, nem hogy praestálták volna az vármegyék az sóldosok állitását, de nominanter az hunyadvármegyeiekben is vagyon defectus hetven vagy hetvenöt személy, Fejérvármegyében száz, Tordavármegyében húsz vagy huszonöt, ugy az többi is héjánosság nélkül nincsenek; az székhelyekben is sokan szöktenek vissza. Kegyelmetek mindezekben való fogyatkozásokat is hogy helyre állitsa, és egész számmal mind sóldosokat mind vissza szökött személyeket szorgalmatoson kikeresse, és utánunk küldje hozzánk való kötelességekre, ut supra kegyelmesen és serio parancsoljuk.

Secus nec facturi. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis die 16. Augusti Anno 1682.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CLXXXVIII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Illustrissimis Illustribus Spectabilibus Magnificis, Generosis Egregiis Nobilibus Dominis Supremis et Vice Comitibus Judicibusque Nobilium, Juratis Assessoribus ac Notariis, toti de-

Digitized by Google

nique Universitati Dominorum Magnatum et Nobilium Comitatus Szabólcs, Providis item Judicibus, caeterisque juratis ac universis inhabitatoribus Oppidorum, Possessionum, villarum in eodem Comitatu constitutorum et habitorum praesentes nostras lecturis vel legi audituris, Salutem foelicesque rerum successus.

Nyilván lehet kegyelmeteknél hatalmas győzhetetlen császár parancsolatjából táborban való szállásunk és birodalmunkban eddig való érkezésünk, tovább való igyekezetünk és szándékunk. Kegyelmeteket azért intjük nemzetekhez vérekhez való szeretetekre, kötelességekre kénszerítjük, értvén az magyar nemzetnek mi karban folyjanak dolgai, egész vármegyéstől, úri, fő és nemesi rendek mellénk jöni és felülni mentül hamarébb siessenek, hogy előttök lévő, s közelitő veszedelmeknek magok okai ne légyenek. Továbbra peniglen azon megemlített vármegyebeli minden helyeknek birái, polgári és lakosi táborunk szükségére kivántató élés kenyér, abrak, vágó marha szállitásában szorgalmatoskodni ne késedelmezzenek, külömben cselekedvén ha táborunkat az kételenitő szükség kárositásokra kénszeríti és bocsátja, mi okai nem lésztink. Annotatas Dominationes Vestras benevalere desiderantes, caeteros vero secus non facere monentes. Divinae Protectioni commendamus, praesentes autem post earum lecturam restitui volumus. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis, die decima sexta mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Octuagesimo Secundo.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.)*

CLXXXIX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Sicolorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte, Salutem et gratiam nostram. Mi Isten kegyelmességéből hatalmas császár parancsolatjából táborunkkal elérkezvén siettünk az mint az utak és idők nehézsége engedték, de az sietés miatt csak már is ha-

Digitized by Google

dainк lovai és marhái veszni és elállani kezdettenek; minden igyekezetünk az volt, minél hamarébb követhessük előttünk álló bajos utazásunkat; de meg kell azt vallanunk, kéntelenitett édes fiunk halála öt vagy hat napot eltemetéséig késedelmeznünk, mely meglévén, feleségünket nehéz betegségében is oda kelletett hadnunk, s követtük hatalmas császár parancsolatját, még is mikor igaz hüségünknek, s költséges fáradozásinknak reménségével utazásunkat continuálnók, budai vezérnek minémü bujurdia (melyet, hogy lássunk meg sem gondoltuk) érkezett hozzánk, hüségednek in specie, fordítását in paribus megküldöttük, kegyelmesen és serio parancsoljuk, Maurocordatus uramnak mutassa meg, s általa az fővezérnek ő nagyságának adja értésére, nem ezt vártuk igaz hüségünknek jutalmának, s minthogy az két esztendőbéli táborozás is országunk lakosit felette igen enerválta, egész lehetetlenség, hogy adózzunk is, hadakozzunk is, és ilyen rendkivül hallatlan terehviselését supportálhassunk; akár mint igyekeznénk is, de az szegény ország annak szerit nem tehetné, mi meg sem adjuk. Azért hüséged értvén az dolgot, igyekezze teljes tehetsége szerint az haza és mi könnyebbségünkre orvosolni. Az kassai dogok miben légyenek, arról hüségednek nem irunk, tudván hogy az budai vezér az fényes portát informálta vagy informálja felőle; az kállaiak megértvén ide jövetelünket, az várat felégették, elrontották s pusztán hadták. Bennünket hüséged mentől hamarébb minden occurrentiákról tudósitani el ne mulassa. Secus nec facturus. Datum in Castris nostris ad Debreczen positis, die 16. Augusti A. 1682.

A levél aljân : Kapitihának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered lev. XXVI. köt.*)

CXC.

Kapitihának szóló levél párja.

Praemissis Praemittendis. Mi Isten kegyelméből hatalmas császár parancsolatjából táborunkkal eddig elérkezvén, siettünk, az mint az útak és idők nehézsége engedték; de az

Digitized by Google

sietés miatt csak már is hadaink lovai és marhái veszni és elállani kezdettenek. Minden igyekezetünk az volt, minél ha marébb követhessük előttünk álló bajos utazásunkat, de meg kell azt vallanunk, kéntelenitett édes fiunk halála öt vagy hat napot eltemetéséig késedelmeznünk, mely meglévén, feleségünket is nehéz betegségben oda kelletett hadnunk, s követtük hatalmas császárunk parancsolatját. Mégis mikor igaz hüségünknek s költséges fáradozásinknak reménségével utazásunkat continuálnók, budai vezérnek minémü bujurdia (melyet, hogy lássunk meg sem gondoltuk) érkezett hozzánk, hüségednek in specie fordítását in paribus megküldöttük. Kegyelmesen és serio parancsoljuk, Maurocordatus uramnak mutogassa meg, s általa az fővezérnek ő nagyságának adja értésére, nem ezt vártuk igaz hüségünknek jutalmának, s minthogy az két esztendőbéli táborozás is országunk lakosit felette igen enerválta, egész lehetetlenség, hogy adózzunk is és ilyen rendkivül való hallatlan tereh viselést supportálhassunk, akár mint igyekeznénk is, de az szegény ország annak szerit nem tehetné, mi meg sem adjuk. Azért hüséged az dolgot igy értvén igyekezze teljes tehetsége szerint az haza és mi könnyebségünkre orvosolni. Az kassai dolgok miben légyenek, arról kegyelmednek nem irunk, tudván, hogy az budai vezér az fényes portát informálta, vagy informálja felölle. Az kállaiak megértvén ide való jövetelünket, az várat felégették, elrontották s pusztán hadták. Bennünket mentül hamarébb minden occurrentiákról tudósitani el ne mulassa. Secus non facturus. Datum ex Castris ad Debreczen positis 16. Augusti 1682.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CXCI.

Hatalmas győzhetetlen császárunk becsületes meghitt úr hive, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak fő gondviselő szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes, nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nékünk jóakarónk, éljen sokáig nagyságod hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára!

Digitized by Google

Nagyságod követem által küldött levelét illendő becsülettel vettem, megvallom nehezen esett oly nehéz szókkal való kétszeri írása, nem is tudjuk mire magyarázni nagyságodnak ily ok nélkül való nehézségét. Isten hatalmas császárunk egy napját sok ezerre tegye, soha még nékünk úgy fővezér urunk ő nagysága is, kit is Isten hatalmas császárunk hasznos s tehetős szolgálatjára s az mi szerencsénkre sok esztendeig szerencsésen éltessen, ily nehéz szókkal méltóságos írásokban nem illettek, kiváltképen midőn a hadban parancsolták jövetelünket, oly kegyelmes és szép szókkal írott fényes parancsolatit vévén hatalmas császárunknak s fővezér urunknak ő nagyságának, szintén indulásunkkor érkezven meg követeink fővezér urunktól ő nagyságától, azok által is nagy biztatásokat vettem nagyságod hozzám való jó maga alkalmaztatásáról; úgy hitettük volt el magunkkal, nagyságodtól is illendő becsületünk megadatik. Elsőben nagyságod azt íratta vala, Biharvármegyében acsvári mező felé jőjjünk, azután két izben is azt íratta, Tokaj felé jőjjünk, mostan azt íratja nagyságod, a Tiszán az hol által mehetünk menjünk által, de arról semmit nem írat, merre menjünk s nagyságoddal hol egyezzünk meg. Még a tihája ő kegyelme követünket, s magunkat is szitokkal illetett, késedelmezéssel vádoltatunk nagyságodtól, holott noha egyik gyermekünk is megholt, feleségemet is halálos betegségben hagytam, hatalmas császárunk adajának dolgát is egészben rendben nem vehettem, megindultam hadaimmal, némely része messze lévén, nagy része lakos emberekből és egyegy lovasból állván, feles szekérrel lévén, a mint a nehéz utak és idők engedték, siettem, gyakran két konákot is egygyé tettem, mely miatt már is feles lovak s marhák el állottak, szekerek maradtak el. Nagyságod írása a lévén, Tokaj felé jőnék, arra nézve kelletett arra felé mennem. Székelyhídnál vettem nagyságod levelét, kiben írta a Tiszán ott menjek által, ahol illendőbnek ítílem, és ugy jöttem Debreczenhez, ott egy nap múlattam, onnét ide jöttem, itt is egy nap múlattam; még Debreczenből elküldöztem mindenfelé a Tisza mellett való helyekre, hogy hajókat szereztessek, azon is vagyok és ha lehetséges lészen s hajókat kaphatok, általköltözzem valahol a Tiszán, mert hogy én a Tiszán annak rendi

Digitized by Google

szerint által költözhessem, arra való készületem nincsen. Örömest Szolnok felé nem mennék, látván a váradi vitézek hadaimon való alkalmatlan cselekedeteket, holott egy néhányat bennek levágtak, el is fogtak, némelyeknek orrukat fülöket elvagdalták, sokakat bennek megkalafáztak, holott ugy rendben hoztuk hadainkat, felettébb való kárt miattok nem szenvedtek, öt vagy hat száz másféle had sokkal több kárt tett volna. A kuruczok közül is némelyek erre az földre kóborolván nem kevés károkat tettek. Ennyi megbántódásinkat itélje meg nagyságod ha méltán nem érezhetjük-é, annál is keservesebb hogy nagyságod tőlünk annyi élést, szekeret kíván, ha hadakozunk s adót adnunk kellene is, de lehetetlenség volna azt annak a szegény országnak megadni, ki sem telnék semmiképen, hogy peniglen egyszersmind adót is adjunk s hadakozzunk is, s ilyen rendkivül való kiállhatatlan tereh viselésre is terheltessünk, lehetetlenség véghez vinni annak a szegény országnak. Kérem nagyságodat ebbeli kivánságát tegye le, másképen kéntelenittetem hatalmas császárunkat megtalálni alázatos könyörgésemmel. Havasalföldi s moldai vajdák noha ő hatalmassága konyhájára viselnek gondot, kiknél Istennek hála hatalmas császárunk s fővezérünk ő nagysága előtt nagyobb tekintettünk volt, még is mikor hadban mentek, effélékkel nem terheltettek. Egészben hatalmas császárunktól Erdélynek adatott athnamé ellen volna, nagyságodat mégis kérem, ne kedvetlenitsen magamot s országombélieket, hadd jobb szívvel szolgálhassak hatalmas császárunknak. A két esztendőbéli hadakozás is Isten tudja hiveink s magunknak mennyiben áll, a magyarok dolgára is mennyit költöttem tizenkét esztendők alatt. Ezekért s több hatalmas császárunkhoz mutatott hűségünkért császári kegyelmességét reménlettünk, s reménljük hatalmas császárunknak. Mint feljebb is irám nagyságodnak, ha lehetséges lészen a Tiszán egyebütt által mennem, Szolnok felé nem megyek, ha penig kéntelenittetem arra menni, nagyságod parancsoljon mind Szolnokra mind egyéb helyekre, hadaimnak ne alkalmatlankodjanak. Ennyi hadat s lovat, marhát, étel, széna, abrak nélkül el nem vihetni, ha mi akadály s alkalmatlanság következik, mi ne okoztassunk. Egyébiránt azon vagyok teljes tehetségemmel, hatalmas császárunk

Digitized by Google

parancsolatjának eleget tegyek s nagyságodnak is szolgáljak. Iratott Szoboszlónál lévő táborunkból kisasszony havának tizennyolczadik napján 1682-dik esztendőben.

Nagyságodnak szolgálni kész jóakarója.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVI. kötet.*)

CXCII.

A Messiást követő nagy fejedelmeknek példányképe stb. stb. Apafi Mihály!

Barátságosan kívánlak értesíteni, hogy én a felséges padisáh hatalmas fermánja értelmében a felső magyarországi dolgok rendbe hozása végett kezem alá adott sereget összeszedvén, Redseb hó közepe taján (Julius 20-dik körül) Pest alól megindúltam s útamban Ónod és Kassa körül némi segitséget véve magamhoz az egész dolgot minél hamarább elvégzem s visszatérek. Te a fényes portáról szintén parancsolatot vettél, hogy velünk e hadjáratban közre munkálj; én mostanában több izben irtam hozzád, hogy készülj fel s jöj minél elébb Pest alá: és te hol egyet, hol mást vetvén okul, maig is jösz s mindeddig nem értél a császári táborba. Illik-e a dolgot igy fél vállrúl venni s halogatni? Rám ebből semmi sem háramlik. Ha egyszer parancsolatod van a fényes portáról, hogy hadba menj, miért keresel oly ürügyeket a késedelmezésre? Most tehát se órát, se napot ne várj, hanem ugyan csak jöjj s a császári táborral minél elébb egyesülj. Azon gabonát, kocsikat s egyéb dolgokat, a melyek felől ezelőtt voltál értesítve, küld vagy Eger vagy Buda alá, hol a fényes porta táborbeli szolgáinak azokra szükségök van. Serény és szorgalmatos légy. Különben üdv s béke legyen veled!

Kelt a kassai táborban 1093. Sában 14-én =1682. August 18.

Oldalt: Arnaud uram Ibrahim budai basa névjegye s pecséte.

Kivül: Budai vezér Ibrahim passa levele, hozta Kabós Gábor uram szoboszlai táborunkba Anno 1682. die 18. Aug. Ebben sietteti az ő nagysága menetelit és a élések s szekereknek küldését.

(Törökből: eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CXCIII.

Méltóságos és nekem jóakaró király barátom!

Baráti köszönetem és bőséges jó kivánatim után arról kivánlak értesíteni, hogy Szefer aga nevü emberemtől küldött leveledet megkaptam s valamit abban írtál, megértettem. Irod, hogy immár megindultál és hogy Somló nevü helynél egynehány napra meg akarsz állapodni. Barátom! az idő telik; már is tizenhárom napot késtünk ahhoz képest a mint indulásunk napját a fényes portára küldött jelentésünkben megírtuk s e szerint hazugságban maradtunk. Azzal sem menthetjük magunkat, hogy a hiányzó csapatok miatt késtünk ennyi ideig: mert hiszen feles hadaink vannak s az elmaradottak is majd csak összeverődnek; . . . . . sereg s az oláh és moldva hadak is úton vannak. Remélem azért, hogy levelem vétele után nem fogsz Somlónál megállapodni s levelemet vivő Musztafa agámat sem fogod visszaküldeni, hanem vele együtt a mint csak lehet jösz, hogy Diószeg nevü helynél minél elébb találkozhassunk s hadaink egyesülhessenek a császári parancs végrehajtására. Mit te is szem előtt tartván jöttön jöjj, s ez ügyben vitézséged buzgósággal párosúljon. Különben béke veled!

Haszán
váradi mirmirán.

U. i. Barátom! Somlónál meg ne állapodjál, mert ha egy két nap ott találsz időzni, dolgainkban nagy hátramaradás történik. Szükséges, hogy a padisáh serege s a te hadaid minél elébb egyesüljenek. Az említett helyen tehát meg ne állj: s azon feljül pedig mihelyt ezen hírt veszed, megbízott embered által rögtön levelet küldj. (Évszám nélkül.)

Külső czím: A mostani erdélyi fejedelemnek, méltóságos király barátomnak.

Egykorú magyar hátjegyzet: Váradi Haszán passa levele, hozta az maga embere az Zilajnál levő táborba, die 26. Aug. Anno 1682.

(Eredeti, erdélyi Muzeum-Egylet.)

Digitized by Google

CXCIV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kivánom.

Nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat kelletett az itt való állapatok felől alázatosan tudósítanom, mely is hogy nagyságodat szerencsés boldog órában s kedves jó egészségben találja Istentől kivánom. Itt kegyelmes asszonyom, áldassék Istennek nagy neve érette, mostan semmi oly nagyságtok méltóságos személye ellen való vádat vagy nehézséget az itt lévő főrendektől eszemben nem vöttem, sem értettem, jóllehet hogy nagyságtok ennyi időktől fogva nem tudósitotta az portát, azon tudakoztak, nem győzvén majd minden másod harmad naponként tudakozni, ha nagyságodnak nem érkezett-é embere vagy levele hozzám; mostani tudósítása penig nagyságtoknak szintén jókor esett, nem tudván az citadella dolgában még akkor itt semmit is, azután negyed nappal érkezett Buda felől posta arról való tudósitással együtt, sőt hogy nagyságtok ennek utána is minden occurrentiákról az portát gyakrabban tudósitsa, parancsoltatik. Az császár némely nap az adó mellett behozott solymokért az vezérre izent volt, hogy mi annak az oka, hogy Erdélyből olyan meghánt vetett rosz madarakat hoztanak, ugy hogy ki vak, kinek lába, körme, szárnya nem jó közüllek, melyért az vezér a tihájától reám izent; jelen lévén ugyan akkor az császár embere is, én az mint Isten adván adta, nagyságtokat mentettem, okozván az útnak hosszas voltát, hogy az mi fogyatkozás esett is bennek nem egyéb miatt esett, mert külömben mikor hazúl megindította nagyságtok, akkor szépek s épek voltak, akarván a császár maga madarászit bekűldeni az solymok után Erdélyben, melyet Scerlet urammal nehezen tuttunk lecsendesiteni és csinyálni, assecurálván hogy ennek utána szebben hozzák őket; nekem penig az tihaja az vezér szavaival keményen megparancsolta, hogy nagyságtoknak az dolgot megírjam, hogy nagyságtok ide olyan hitván semmire kellő rosz madarakat ne küldjen, mert ha olyanakat hoznak be, el nem veszik, sőt

Digitized by Google

nagyságtoknak is búsúlása leszen érettek. Az nagyságtok itt lévő gonosz akarói is nagyságtok felől az sok rosz hírek költésétől meg nem szűnnek, jóllehet nem mindenek hiszik ugyan, kivált az kik nagyságtokat ismerik, de ellenben (sokan nem tudván dolgokat) elhiszik, melyek is nem hasznot hanem kárt szereznek inkább. Csáki Lászlónak az elmúlt napokban is jött volt szolgája be az vajda embereivel együtt, melyet mikor az adós görögök észrevöttek volna, megfogattatták volt, tovább tartván két heteknél fogva, most bocsátották el. Paskó elhitetvén az görögöket, hogy Csáki László csak azt várja, hogy urunk ő nagysága induljon és menjen ki az házából, többen vadnak húsznál az fő emberek az kik elkészülvén mindjárt jöni akarnak Csáki Lászlóval együtt ide az portára; az Paskó szavának kegyelmes asszonyom annyira hitelt nem adtak volna az görögök, minthogy az vajda is írt ide be egy néhány görög jóakaróinak az Csáki állapotja felől, de mit írt légyen kegyelmes asszonyom nem értettem, ezek penig hogy itt igy legyenek tudva az görögök között, még penig nagy titkosan, az bizonyos, de oda haza ugy legyenek az dolgok, nem-é, Isten az ő nagyságok s ő kegyelmeklekek tudja, én nem tudom. Az Csáki szolgája az német követnél háromszor is volt Paskóval együtt, van már két hetinél több hogy kiment innet az szolga, akkor is penig, hogy megindúlt, az német követ szállásárúl indúlt meg s ugy ment az vajda itt való házához, onnét mindjárt ugyan az vajda emberével együtt ki. Paskó nálam kegyelmes asszonyom már három rendben volt, tudakozván arról, ha nagyságtok nem irt-é nekem az ő állapotja felől, mivel Székely László uram által nagyságtoknak akaratja felől izent volt; ugy látom kegyelmes asszonyom, hogy ő részszerint bízik ahoz az ő vélekedése szerinti dologhoz is (mely is micsodás legyen kegyelmes asszonyom azt én jó lélekkel írom hogy bizony nem tudom), részszerint penig az nagyságtok kegyelmességéhez is, mely felől is nagyságtok mit parancsoljon, álljon az nagyságtok kegyelmességében. Az német követtel való dolgokat az fővezér az jancsár aga által tractában vétette volt még juniusnak utólsó hetiben, kétszer lévén szemben az egy hét alatt az követ az jancsár agával, első szemben lételekor so-

Digitized by Google

káig kocződtak holmi törököknek az ő levágásáért (mely az elmúlt esztendőkben, de bizonyosan melyikben esett volt oda Érsek-Ujvár felé, nem tudom), okozván ezzel az németet az békességnek az ő felbontásával; ugy annyira kocződtak, hogy ugyan mintegy nehézséggel is váltak el egymástól; ekkor az köztök való beszéd nem volt titkosan, hanem nyilván mindenek hallatára künn az diván ülő palotában, de másodszori szemben lételek titkosan volt az maga házában, csak az resefendi és csausz bassa előtt, magával az követtel és residensekkel együtt, kiküldvén közüllek az magyar követ társat vagy hogy írjam adjunctust is; tractájok tartott déltől fogva egész vecsernye utánig, akkor tisztességen is kísértette és bocsátotta szállásokra, postáját bocsátván mindjárt másod vagy harmadnapra az követ az császárhoz ő felségéhez, még addig meg nem érkezett, magának is dolga az ótától fogva csendességben vagyon. Az császár és vezér innét Drinápoly felé octobernek az elein bizonyosan megindulnak az tulpokat sexta praesentis rakták ki; közhírül beszélik vezérnek Landor Fejérvárra való menetelit is, de én semmi ahoz való készületet vagy gyülekezetet nem látok, hogy tovább menne Drinápolynál. Nagyságodnak az ittbenn lévő adósságok felől kegyelmes asszonyom az előtt is egy néhány rendben írtam volt, az mely pénzt az Gerőfi és Mikó uramék költségekre és az kapucsi pénzének pótlására kértünk volt ugyanazon töröktől Macskási uramékkal együtt, annak az pénznek terminusa is kegyelmes asszonyom az jövő holnapban eltelik; az tulpokat miként kirakták, az török mindjárt reám jött s megmondotta, hogy az pénzt az praefigált napra ugymint ad diem 10. Septembris megszerezzem, mert ő innét Drinápolyban nem megyen, hogy tovább várjon, külömben bizony megveszi rajtam, el sem bocsát míg nem fizetek. Scerlet uram hasonlóképen minduntalan erőltet arra, hogy avagy csak az pénznek eddig való interesét kérjem meg mástól s adjam meg az sógorának, mert nem nyughatik miatta. Ezekhez képest nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan kérem; nagyságod méltóztassék vagy az pénzt megküldeni, vagy penig engemet tudósítani, hogy ha az török ugyan csak reám erősedik, mit kellessék cselekednem; mert ha mástól

Digitized by Google

kért pénzzel kelletik ezen törököt contentalni, ugy az interese ennél is feljebb megyen, mivel eddig való interesének is interese nevekedik, az summának penig mennyi voltát interesének is nevekedését kegyelmes asszonyom mind Macskási uramék által s mind penig azelőtt kiküldött leveleimmel együtt nagyságodnak írásban kiküldöttem, melyekből is nagyságod meglátható, mennyire ment eddig való interessek. Azomban kegyelmes asszonyom már Istennek kegyelmességéből én is, az én (itt való lakásomnak esztendejének vége közölgötvén, nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan kérem, nagyságod szokott kegyelmessége szerint az én kiszabaditattásom felől is kegyolmesen provideálni méltóztassék, kiért Istennek mindennémü áldásinak terjedését s nagyságtok méltóságos fejedelmi házának örögbülését és megerősittetését nagyságtokra s szerelmes maradékira terjedni kévánom, igírvén én is csekély együgyü állapatomhoz képest életem fogytáig való köteles szolgálatomat nagyságtoknak.

Az itt való s jerusalemi patriarkák több itt lévő görögökkel együtt én általom nagyságtokat köszöntetik, Istentől minden testi lelki jókat kévánván nagyságtoknak megadatni, értvén Havasalföldéből jött holmi informatiókból Erdélyben az ő vallásokban lévő holmi reformatiókat, melyek eddig nem voltanak, melyhez képest kéretik nagyságtokat, az mint hogy eddig vallásokban való liberum exercitiumok nem impediáltatott, hanem bizattatott az ő ott való püspekjeknek directiója alá, ugy mostan is ne háborgattassanak, igírvén ők is minden tőlek lehető és kévántató dologban való jóakaratjakat s szolgálatjokat nagyságtokhoz. Ezt kegyelmes asszonyom az patriarkák ilyen szókkal mondották, de Scerlet uram különben mondotta, ugy hogy Erdélyből és Havasalföldéből jött az panasz, melyért az vezért is tudósítani akarták az onnét jött görögök, de ő nagysága nem engedte addig míg nagyságtokat ez dolng felől nem requirálják, melyet midőn igy értettem volna ő nagyságától, ugy mentem osztán az patriárcákra, akarván kitanulni töllek, miben légyen megbántódások, hun s micsoda helyen esett légyen az reformatio, és hová valók jöttek légyen panaszolkodni, hogy nagyságtokat is az dolgok felől rendesebben tudhattam volna informálni; ők kegynlmes asszonyom

Digitized by Google

az miket mondottak, azokra tudván én is rész szerint, ha egészen nem is, az Erdélyben lakó oláságnak állapatját, megfeleltem; de mindenek felett az püspök uramtól való dependentiáját s alája vettetését neheztelik püspökjeknek, hozván elő az mostan ott lévő görög püspek állapatját is, ki is az mint eszemben vehettem beszédekből s még ugyan Scerlet uram egy szolgájának szavából, alig ha maga nem fogott írni ide az ott lévő állapatokról, ezek penig annak promotióját szívesen kévánnák, mindezeket penig ugy az mint hallottam nagysagodnak megírtam, Scerlet uram is általam ajánlván kötölös szolgálatját nagyságodnak, nagyságodat kéreti, hogy bár csak négy lovat küldene nagyságtok szolgái alá valókat, melyeken Drinápolyig mehetnének szolgái ott vissza adná az lovakat, mely nagyságtok jóakaratját kedvesen venné és meg is igyekezne szolgálni nagyságtoknak. Hogy penig nagyságodat ilyen hosszas írásommal kelletett terhelnem, arról nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat igen igen alázatosan követem, némelyeknek megírása kötelességemben állván, kelletett cselekednem, némelyeknek penig megírásával kelletett az Scerlet uram kévánságának eleget tennem, mely is álljon az nagyságtok kegyelmességében. Urunknak ő nagyságának is írtam egy levelet, melyben az dologokat ilyen bő szóval nem töttem fel, s nem is mindenekről írtam, melyet is nem magam gondatlanságából vagy restségemből cselekedtem, hanem tudván ő nagyságának most az hadakozással való bajoskodásit, ő nagyságát ezekkel és mindenekkel terhelni nem akartam, tudván penig hogy nagyságod az ő nagyságával közlendő dolgokat ő nagyságának értésére adja, azért írtam nagyságodnak bővebb szókkal. Ezek átán Istennek áldását kévánom nagyságodra mint kegyelmes asszonyomra terjedni. Datum Constantinopoli die 27. Augusti A. 1682.

Nagyságod méltatlan legkissebbik szegény szolgája
Vizaknai Nagy István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának nékem kegyelmes asszonyomnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

Digitized by Google

CXCV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kívánom.

Nagyságod Paládi uram által küldött kegyelmes parancsolatját die 29. Augusti alázatos engedelmességgel vöttem, mind az nagyságod vezérnek szóló levelével együtt, melyet az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint Maurocordatus urammal közölvén elsőben, az tihája által az vezérnek be is adtunk; melyre is levele által mi választ tött az vezér nagyságodnak elküldettem, tudakoztatván az vezér az tihaja által nagyságod indúlása és az kassai citadella megvétele felől. Az nagyságod indúlása felől kegyelmes uram én azt mondottam, hogy nagyságod indúlása előtt két héttel az egész ország népével és hadaival az haza szélyeken készen volt, várván az budai vezér tudósitásától, honnan is követje érkezvén az budai vezérnek nagyságodhoz, nagyságod harmad napok múlva ugy mint die 4. Mensis praesentis Augusti megindúlt; az citadella dolgáról való tudósítása nagyságodnak jókor esett, nem tudván még akkor itt semmit abban az dologban, az után negyed nappal érkezet Budáról posta arról való tudósítással. Hogy nagyságod az portát továbra is minden occurentiákról tudósítsa az parancsoltatik, eddig is penig, hogy nagyságod nem tudósította, nem kevéssé csudálkoztak rajta, majd minden másod harmad napokon tudakozván inkább tőlem, ha érkezett-é, nem-é, nagyságodnak embere vagy levele hozzám. Az itt való állapotok felől penig kegyelmes uram írhatom nagyságodnak, Istennek legyen hála, itt mostan semmi oly hírek nem hallatatnak; az német követtel az vezér az jancsár aga által tractálván indúlt volt meg Juniusnak az utólsó hetiben, kétszer hivatván azon héten magához az jancsár aga az német követet, első szemben lételek volt publice mindenek hallására künn az divány ülő palatájában, az mikor valami törököknek az ő levágása miatt öszve való szóllalkozások is volt, okozván azzal az németet az békességnek az ő felbontásával, s ugyan majd mint egy neheztelve is váltak

Digitized by Google

akkor meg egymástól; második szemben lételek volt titkosan, nem lévén akkor senki több jelen az törökök részéről az rezefendinél és csauz bassánál, az németek részéről maga csak a követ és az residensek, tolmácsok volt Scerlet uram; tractájok tartott déltől fogva vecsernye utánig, akkor tisztességesen kisértette és bocsátotta szállásokra, postáját küldvén ugyan akkor mindjárt az követ az császárhoz ő felségéhez; még válasza nem jött, az oltától fogva maga is csak csendességben vagyon. Az császár és vezér innet kegyelmes uram Octobernek az elein minden bizonnyal megindúlnak, Drinápolyban mennek, jóllehet közönségesen híresitik, hogy az vezér Lándorfejérvárra menne, de én semmi ahoz való gyülekezetet vagy készületet nem látok; az tulpokat sexta praesentis rakták ki. Az itt lévő adósság miatt lévén kegyelmes uram búsíttatásom az creditoroktól, már egy néhány ízben búsítottam nagyságodat; azért mint kegyelmes uramat kérem igen igen alázatosan, nagyságod megküldések felől parancsolni méltóztassék. Azomban kegyelmes uram már én is Isten kegyelmességéből az én itt való lakásomnak esztendeinek vége közölgetvén, nagyságodot mint kegyelmes uramat kérem azon is igen igen alázatoson, nagyságod szokott kegyelmessége szerint az én kiszabadíttatásom felől is provideálni méltóztassék, kiért az szent Istennek minden némű áldásinak terjedését s nagyságtok méltóságos fejedelmi hazának öregbittetését és megerősíttetését nagyságtokra s szerelmes maradékira terjedni kévánom, igírvén én is csekély együgyű állapatomhoz képest életem fogytáig való köteles szolgálatomat nagyságodhoz mint kegyelmes uramhoz. Az törököknek az vízen való csatájok is hallatik kegyelmes uram, melyet is nem kevés veszedelmekkel mondanak lenni, jóllehet ők nem igen híresitik, de bizonyosan még végére nem mehettem, mivel csak most jött az hír, ha csak az francziával-é vagy az velenczésekkel kaptak volt összve. Ezeknek utána Istennek áldását kévánom nagyságodra terjedni. Datum Constantinopoli die 27. Augusti Anno 1682.

Nagyságod méltatlan legkisebbik szegény szolgája
Vizaknai Nagy István m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ö nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredeti az erd. Muz. *(Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.)*

CXCVI.

Michaël Apafi Dei gracia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Universis et singulis, cujuscunque Status et Conditionis, gradus, honoris ordinis, officii, dignitatis, praeeminentiaeque, et functionis hominibus, extra quidem Ditionem nostram positis Salutem, et foelices rerum successus; Fidelibus vero nostris in Ditione nostra constitutis gratiam nostram! Az hatalmas nemzetnek fényes portájáról való kemény parancsolatjából Magyarország felé országos táborunkkal felvett útazásunkra kelésünkkel is kévántatván feleségünk szerelmes atyánkfiának édes hazánkban tőlünk elmaradásával is továbbá való dolgai felől disponálnunk; mivel hogy az szükséghez képest ez levelünk mellett, kiket utánunk, kiket penig ez hazában szolgáink közül kévántatik gyakorlatossággal küldözni ide és tova, az occurrentiákhoz képest. Minek okáért fenn megirt birodalmunkon kivül lévő minden rendbeli jóakaróinkat szomszédságos jóakarattal requirálunk, birodalmunkban lévő minden rendbéli hiveinknek penig kegyelmesen és serio parancsoljuk ez levelünk mellett, feleségünk szerelmes atyámfia utánunk . . . . . szükséghez képest akár hová birodalmunkban és birodalmunkon kivül expediá(landó) . . . . ainkot igaz járatbeli, és mü dolgainkban fáradozó személyeknek ismervén lenni . . . . . bocsássák és bocsáttassák békével, lévén illendő szállás adással, gazdálkodással, ... (az szük)séghez képest posta lovak adásával is nékiek mind menő és jövő utjokban. (Eosdem de reliq)uo bene valere desideramus, nostros vero non obstantibus praesentibus diuturnis etc. secus non . . . . . Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Arce nostra Szamosujvár, die . . . (me)nsis Augusti Anno Domini Millesimo sexcentesimo Octuagesimo secundo.

M. Apafi m. p. (P. H.)

Eredetije az erd. Muz. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXVI. köt.)*

Digitized by Google

CXCVII.

A messiást követő nagy fejedelmek példányképe stb. erdélyi fejedelem s nekem jóakaró, nagyságos barátom Apafi Mihály!

Barátságosan akarlak tudósítani, hogy leveledet vettem, s megértettem belőle, hogy Szolnok körül a Tisza vizéhez érkeztél. De jó barátom az nem illő s nem is rendes dolog, hogy midőn császári hadra vagy parancsolva, ilyen lassan s késedelmezve jösz; holott a fényes portának régi hű szolgája volnál s tiszta barátságnál egyebet az én részemről sem tapasztalhattál. Előbbi levelemben azt írtam, hogy a múlt évi hadra készüléskor veled volt ágyúkat s egyéb hadi szereket is magaddal hozd: miután azonban az útak roszak s a szállítás sok bajjal járna, mindazokat hagyd hátra valamelyik erdélyi erősségben; magad pedig egész seregeddel együtt a szolnoki hidon átkelvén jöttön jöjj és sies s a császári táborba. A mi engem illet, a felséges padisáh parancsára Isten segédelmével Kassa várát megvettem, Onod várát pedig lerontottam s most írom ezen levelemet, melynek vétele után minden sietséggel azon légy, hogy a császári táborral mentül előbb egyesülj. Átalában pedig mint ennek előtte is írtam s mint a fényes porta szolgájának kötelessége hozza magával serény és szorgalmatos légy. Béke veled!

Kelt a gradnai mezőben 1093. Sában havában =1682. Augustus.

(Egykorú hivatalos másolat.)

Kivül: Ez törökül par. Garadna nevő helyen költ.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CXCVIII.

Spectabilis et magnifice domine amice observandissime!

Salutem et officiorum nostrorum commendationem. Az kegyelmed 21.praesentis Fülekről írt levelét inclusákkal együtt vettem, igen akartam volna ha in specie megküldötte volna

Digitized by Google

kegyelmed az Thököly uram levelét, minthogy kegyelmes urunk ő felsége sehonnan meg nem tudta, hogy kegyelmednek írt volna Thököly uram, hanem én tülem. Kegyelmed azért ennek utána is, ha mi occurrál csak engem tudósítson voltaképen, én ő felsége eleiben adni el nem mulatom. Azonban úgy tudom és kegyelmes urunktúl ő felségétől magátúl hallottam, hogy Kaprarának serio meg vagyon parancsolva, hogy éjjel nappal siessen, és Strassoldóval conjungálván magát, Fülek felé menjen, s ha külömben nem lehet, az ellenséggel meg is ütközzék. Ma köllött megegyezni Kaprarának Strassoldo urral, én sem késem sokat, hanem menvést megyek magyar hadakkal kegyelmetek segitségére, s azon leszek, még útban érhessem az német hadakat. Kegyelmetek az alatt Isten segitségével erösen tartsa magát. In reliquo Isten éltesse szerencsésen kegyelmedet. Viennae 29. Augusti 1682. Spectabilis et magnificae dominationis vestrae amicus ad officia paratus

Paulus Eszterházy m. p.

Külső czím : Spectabili ac magnifico domino Stephano Koháry de Csábrág Sac. Caes. reg. Mattis consiliario, camerario et praesidii Fülekiensis Supremo Capitanoo domino observandissimo. Fülek.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CXCIX.

Excellentissime Domine Comes Domine mihi colendissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. A die Dominico usque ad Praesens diversas Vestrae Excellentiae exaravi litteras, qualiter nullopenitus Inimicorum ad Arcem Kékkő comparente, Adamus Balassa inde se proripiendo, falsis rumoribus, quasi mille Equites adhuc die Sabbatthi Tökölianorum cum Sztücz Janos, sub Arcem appulissent, ideoque arcem deserere coactus fuisset (cum tamen non Equites soleant Arcem expugnare) totum hunc districtum implendo, quod ni diffugiant Turcarum et Rebellium caterrae permodum locustarum sunt totam viciniam repleturae, Prout et nocte Diei Dominicae totus districtus aufugit, ita ut nec

Digitized by Google

rumorem venientis Inimici, qui nobis denunciet habeamus. Heri fuit hic ipsius ex Primariis Kékköinnis, quem praemiserat in comitatum Trenchiniensem, et ipsi Schemnicii obviavit, qui duo retulit, Primo quod audiverit ex ore Adami Balassa, sibi a Tökölio aliquot millia Aureorum promissa, ut arcem prodat, 2-do quod Adamus ad Comitatum Trenchiniensem, et inde fors Viennam iturus fuerat, sed quod dominus Commendans Schemniciensis persvasit ipsi ut in Castra Vestrae Excellentiae pergat, an sit ibi nescio? Hac tamen hora advenit rusticus ex Cserii cujus socius fuit heri in Kékkő, qui medio hujus nunciavit, quod prius nemo, sed heri circa vesperam quadringenti vel quingenti Rebellium Equitum venerint ad Kékkő, et sine ulla renitentia (absque dubio jacto iam prius fundamento) ingressi Arcem, Pars ibi remanserit, Pars cum Parte militiae Kékköviensis ad Castra Tököliana redierit. Ego supplicaveram Die Dominico de aliquo Dragonerum succursu mihi submittendo, ita ut ingressum Rebellium praepedire potuissem, jam Rebellibus ibi existentibus difficilior crit aditus, vel introitus, dolendum esset praeter Praesidium, de notabili etiam illa Annona ibi existente, quam mihi inique Adamus Balassa cum Revaijana praeripere intendebant, Ego autem penes legitimam oppositianem pro me servare intendi uti vestrae Excellentiae semel perscripseram tollerabili pretio Armadae suae Majestatis divendendam; ultimas quas accepi literas Vestrae Excellentiae sunt datae 28. ab illo tempore nullas vidi, praesertim in materia Kékköviensi, mandavi tamen ut ipse veniat in persona qui fuit in Kékkő, tunc etiam Vestrae Excellentiae transscribam, et dummodo sciam quandiu morabitur ad Veterizolium Vestrae Excellentiae praesertim si sciatica mihi remiserit inservire intendam; Responsum benevolum Expectans maneo. Excellentiae Dominationis Vestrae Carponae 1. Septembris 1682. Servorum addictissimus

C. Valentinus Balassa m. p.

Külső czím: Excellentissimo Domino Domino Carolo sacri Romani Imperii Comiti a Strasoldo Sacr. Caesar. Regiaeque Majestattis Consiliar. Camerar. nec non Generalis Campi Marschalli Locumtenenti etc. Domino Domino colendissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

CC.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kedves és becsülletes úr hive tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak főigazgató szerdára, Budán lévő helytartója, tekintetes nagyságos és méltóságos Ibrahim vezér passa, nékem jóakaró uram, éljen sokáig nagyságod hatalmas császárunk szolgálatjára.

Örömmel kivántam volna ezen irásomat elkerülni, ha másodszar is nem vettem volna nagyságodnak engem szomorító levelét, melyben ujjalag kivánja hogy két száz embert ásóval kapával állitsak elő, holott én semmi efféle készülettel ide nem jöttem. Szekereket is kivánnak tőlem, mint ha birodalmamban volnék, melyekre hogy tehetnék itt szert nagyságod bölcsen ítélje meg, nem lévén itt egyéb szekér, hanem kiki maga szükségére az mit hozott. Azomban Toroczkain mellett lévő kapitányommal is becstelenül bánnak, ma el is inditották volt hogy megkalafázzák. Hatalmas győzhetetlen császárunk (kinek egy napját Isten ezerekké tegye) sem fővezér urunk ő nagysága, (kinek is szerencséjét az Isten messze terjeszsze) nékem effélékrül még nem parencsoltak, ilyen tereh viselésekkel nem terheltek, sőt minden alkalmatossággal, kivált midőn ezen táborozásra jőni parancsoltattunk, becsületünknek megadásával és nagy kegyelmességek megtapasztalásának igiretivel irtanak, irnak minden kétség kivül ezután is. Nagyságodat azért még is kérem, ne szomoritson, és ilyen rendkivül való tereh viselésekkel ne kivánjon terhelni; mert másképen kételenittetem hatalmas császárunk fényes portájára mennem, térdeihez alázatosan borulván sokszor igirt kegyelmességére emlékeztetnem, s panaszimat kiöntenem, hadaimat penig vissza bocsátani. Éljen sokáig nagyságod. Költ Fileknél lévő táhorombúl 4. Septembris A. 1682.

Nagyságodnak készséggel szolgál

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXVI. kötet*).

Digitized by Google

CCI.

Excellentissime dominc Sacri Romani Imperii Comes domine gratioissime!

Literas Excellentiae Vestrae de dato ex castris caesareis ad Vetero-Solium die septima praesentis mensis ad nos sonantes et directas cum honore accepimus. Circa fortificationem ruinatae civitatulae istius, permansioni nostrae consulere volentes, quotidie desudamus et pro posse nostro diligenter adhibemus operam, ut stationes quoque in moeniis quantotius reperari possint, prout reparantur etiam quotidie, dum modo ex comitatu Zoliensi in rationem gratuitorum laborum huc deputatorum asseres nobis quantotius mitterentur, quos in dies expectamus, nihil magis intendentes, quam ut civitatula haec una nobiscum ad fidelia suae Mattis Sacrae obsequia conservetur. Coeterum de pane, quantum ab afflicta civitate fieri poterit ad castra vestrae excellentiae libentissime submittemus, modo adsit comoditas et occasio bona submittendi. In reliquo nos favori Excellentiae Vestrae devoventes, eandem diu felcissime valere ex animo desideramus. Datum Carponae die 4. Septembris 1682.

Excellentiae Vestrae Servitores humillimi.

N. N. Judex et senatus civitatis Carpenensis.

Külső czím: Excellentissimo Domino Carolo Sacri Romani Imperii comiti a Strasoldo de villa nova, Sacr. Caes. regiaeque mattis consiliario, Camerario, regimenis Catafractorum Colonello, et generalis campi Marschalli locumtenenti etc. Domino gratioissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCII.

Ajánlom nagyságodnak kötelességgel való szolgálatomat.

Az nagyságod tegnapi levelét illendő becsülettel vettem, és örömmel értettem az jó híreket, hogy ő felsége erős hadai már megérkeztek, vagyok oly reménségben, hogy ha nagy-

Digitized by Google

ságtok nem késsék, mind az végházat, mind az én fiamat Koháry Istvánt ő felsége szolgálatjára az Isten megtartja. Hogy Fülekre emberemet küldhetném nincs mód benne, mert senki nem mer oda menni, mivel az ellenség már az belső városát is megvévén, már igen közel körül vette; ma érkezik egy postám Bécsből, az mely méltóságos palatinus uram ő nagyságától leveleket hozott, hirtelenségben az titulusra nem vigyázván, azt tudtam mind az kettő Koháry István fiamnak szól, az nagyságod levelét véletlen fel találtam szakasztani, de Isten bizonyságom nem tudom mi van benne, mivel én deákul nem értek, és más is, elhigyje nagyságod el nem olvasta, azért nagyságodtól bocsánattot várok. Ezen alkalmatossággal egy kosárka szőlővel és száraz gyümölcscsel udvarolok nagyságodnak. Áldja Isten. Ezen levelem találja nagyságodat kedves jó egészségben. Datum Csábrád 5. Sept. 1682. nagyságodnak kötelességgel szolgál.

Balassy Judith m. p.

Külső czim: Az tekintetes és nagyságos gróf Strasoldó Károlynak ő nagyságának ő felesége tanácsának és generalisának (titulo pleno) nékem bizodalmas uramnak ő nagyságának becsülettel adassék. Zolyo . .

(Eredetije a m. k kamarai levéltárban)

CCIII.

Excellentissime Domine Comes Domine mihi colendissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem. Hac hora tres servitores Dominae Forgachianae cum Dominae Kajali capti a Rebellibus advenerunt, omnibus etiam vestimentis spoliati, quos volebant capite plectere, sed difficulter evaserunt, tamen, Dominus Kajali cum filio, et duobus servitoribus ad Kékkő est abductus, Potiores enim Rebelles fuerant ex Kékkő, qui petunt a Kajalio mille Imperiales non obstante eo quod ab illo novem Equos cum omnibus apparamentis et uno meo, notabilique summae pecuniae quantitate, acciperint; Quia isti neoproditores Kék-

Digitized by Google

kövienses, sunt antiquis Rebellibus longe deteriores, et iste asinus Stephanus Dacso, qui merus Lurco est, sed intimus Adamo Balassa, quia et servitor ejus erat, impetravit sibi in Kékkő Capitaneatum a Tökölio, recte nunc supervenit unus homo ex Kékkő olim villicus meus, dicens quod omnes Rebelles Tököliani redierint ad Castra, confisi antiquis Caesareanis Praesidiariis cum videant illos se esse deteriores Arcis custodiam illis reliquerunt, et hi quotidie magnam quantitatem pecorum et jumentorum in Arcem compellunt (valebit pro milite Caesareo) qui nec digni sunt gratiae tanquam jam Secundario Rebelles, de quibus etiam leges dicunt, quod relapsis neque gratia Regia suffragari potest; si Armada Caesarea Fülekinum versus moverit, si non prima, saltem secunda statio ad Kékkő esse poterit, Suppono enim in uno Corpore porrecturam, siquidem sapiens Consilium Vestrarum Excellentiarum scit adagium illud: divide, et vinces, et alias contra Triplicem Inimici Armadam pergendo, in multa partiri Caesareanum militem esse periculosum.

In bonis Kékkőviensibus arendatas ab Ecclesiasticis Dominus Parens Nicolaus Eszterhási habet certas Decimas, in casu transitus Armadae protectioni Vestrae Excellentiae, et ejusdem Collegarum recommendo nimis demisse et maneo

Excellentissimae Dominationis Vestrae Carponae 9. Septembris 1682. Servorum addictissimus

Valentinus Balassa m. p.

P. S. Idem homo Kékkőviensis retulit hesterna die a Diluculo usque ad occasum solis terribiles explosiones fuisse auditas Fülekinum versus.

Külső cztm: Excellentissimo Domino Domino Carolo Sacri Romani Imperii Comiti a Strasoldo Sacr. Caesar. Regiaeque Majestatis Consiliar, Camerar, nec non Generalis Campi Marschalli Locumtenenti etc Domino Domino Colendissimo.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCIV.

Excellentissime Domine Domine Patrone Colendissime. Hodie sum locutus cum uno rustico, quem ad castra

Digitized by Google

hostium miseram, elapso die lunae inde movit, aliud non refert, quam ex tribus partibus Filekinum oppugnari tormentis, dicit etiam elapso die Veneris et Sabathi Turcas cum arcensibus armistitium habuisse, deditionem arcis probavit conditionibus hostis, sed nihil effecit, et sic continuatur denuo oppugnatio. Refert Turcas magis tamen Rebelles intendere versus montanas urbes irruptionem facere. Continuatur Tökölium nobiles cogere personaliter insurgere, et quos habere potest ad fidelitatem suam conjurare. Haec humillime Vestrae Excellentiae notificare volui, me suae Excellentiae in gratiam recommandans maneo Vestrae Excellentiae Humillimus Servus

Wolfgangus Kohary m. p.

Datum Csabragh 9. Septembris 1682.

P. S. Populum Transylvanicum valde inermem et simplicem militiam esse dicit. Mea consors suae Excellentiae hac occasione, aliquot uvis et prunis humillime inservire voluit.

Külső czím: Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Domino Comiti Carolo de Strasoldo Sacr. Caes. Reg. Majestatis Consiliario nec non Generali Praefecto Vigiliarum (etc.) Domino Domino Domino Colendissimo. Veterosolii.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCV.

Excellentissime Domine Comes, Domine colendissime.

Praemisso salutis voto servitiorum meorum addictissimam commendationem. Expediveram heri certum captivum Rebellem ad Vestras Excellentias sub Ductu Harsany, qui fuerat per certos hujus loci Praesidiarios sed per infortunium in insidias Equestris Compagniae Rebellium incidendo, ex Szászy attulerunt rumorem, eosdem prope Dobranivam captos esse, prout et quinque Hajdones hujus loci, et quataor Croatas Ivanovichianos, se illis casualiter adjungentes. Doleo de recepto Captivo, magis de nostratibus captis, vel maxime vero de literis ad Vestram Excellentiam exaratis, quarum tamen continentias hic repeto; Scripsi primo aggratulationem de foelici adventu Vestrae Excellentiae, quodque in Persona inservirem, nisi ab aliquo jam tempore valetudinis defectus im-

Digitized by Google

pediret; sed eo quoque non curato vim mihi quo ad iter suscipiendum inferrem, nisi Domini Comitis Palatini cum adjunctis Caesareis iam tertiariae supervenissent literae, ut omnes Praesidiarii praestolemur in loco, singulis enim horis iudicaturus est quo ei obviam pergere, et cum eo nos conjungere debeamus, nihilominus tamen velim querere unam vel alteram diem inserviendi Vestris Excellentiis. Demum indicavi discursum cujusdam Primarii Inimicorum mihi secreto per tertias Personas communicatum, scio tamen sapienti Consilio Vestrae Excellentiae praevisum, nimirum, propterquam quod soleant Turcae per modum Lunae Cornutae aciem disponere, duobus cornibus vt suum hostem circumvenire, et etiam a tergo ordinem turbare possent, nihilominus; quod etiam praeterea sint dispositurі certas cohortes occulte ad latera, quorum Pars Bagasiam invadat, Pars vero a tergo adoriendo Caesareos ordines confundat. Et recordari dignatur Vestra Excellentia ita Turcas ad Sarnoviam, et Levam intendisse, quod ego explorando, et advertendo, dum Excellentissimo Domino Generali Zuza detexissem, disposuit obices, quod hostis intentio cessit in irritum, demum quod consuluerint adversarii et supereo, quod si quo Casu superati fuerint, ad fors simulatam fugam intentarint suos currus, et suppellectilem militarem, in loco Castrorum relinquant, ut Caesareani Praedae intenti, per ipsos redeuntes in ipso actu invadantur et dissipentur; et vix id nobis ad Levam non accidisset, coeperat enim jam Turca reverti, ut in praeda occupatos confudisset, visis tamen per Dumeta superficiebus quatuor vexillorum, cum quibus, ulterius etiam fugientes persequi intendebant, existimantes Universam Armadam eos insequi, secundario reversi fugam continuarunt, et vere si praeda relicta, eos fuissemus continuo insecuti multum sequi bonum potuisset, ad praedam possunt relinqui ne ante Generalium reditum ab hoste persequendo dirripiantur Castra, aliqui pedites praesertim fatigati, quae omnia sapiens Vestrae Excellentiae Consilium, me melius providit; Addideram etiam de Statu Fülekiensi quae suppono aliunde innotuisse Vestrae Excellentiae, prout et ratione itineris salva tamen aliorum opinione, adjunxeram, me intellexisse nonnullos svadere Vestrae Excellentiae ut per obstructum trans Vegles ar-

Digitized by Google

boribus Passum iter suscipiat, ubi et tempus et labor in aperiendo insumitur, Praeterea propter Divin et Gacz ex improviso Inimicus invadi vix poterit, siquidem in eo passu sunt haec loca Tökölianis repleta, ideo apposueram ita tamen ut stet in arbitrio Vestrae Excellentiae quod fors per Plesocz, et Lest (licet et ante Lest est sylva scopata dicta, sed non obstructa) posset pervenire ad Kékkő sive Plobenstain, ubi Rebelles nec se defendere praesument iam secundario Proditores facti, Victualibus Arx est repleta, reserviret pro Armada Suae Majestatis, ex illis autem internis nemo relinqui deberet in loco, sed per Compagnias inter musquetarios distribui, ne simul essent, sunt enim sat robusti ad musquetas gerendas, et loco illorum ibi aliqui musquetariy relinqui, qui mecum tanquam ad loci haereditario corresponderent, et sic illi circumventi nullum nuntium possent ad Castra hostilia deferre, inde vero pagus Nitra et Galsa ubi sunt Castra Tököly quatuor, vel quinque millia (reliquos enim ad Tokaj reliquisse dicitur) et sic hoc itinere forte minus cautos posset homo reperire, cum Tela praevisa minus feriant, Castra autem Turcica trans Fülekinum ad Pagum Püspöki jaceret, Transylvanus a latere in quadam valle, et haec sunt quae Vestrae Exellentiae transscripseram, nescio an ad manus adversariorum pervenissent vel fors eas miles cui concredideram ad aliquod dumetam projecisset; Insuper heri primum vesperi quidam miles mihi retulit in confidentia se in Portaj cum quodam Transylvanorum ad Parolam locutum fuisse, qui dixit, quod multi eorum sint inclinati, ubi viderint Armadam Caesaream fortiorem, quod malint Caesareanis adhaerere, quam Arma Turcica secundare; Fors Deus dabit spiritum sanctum illis sicut Valachiae Principi, ad Levam; Ex quo Baro Adamus Balassa nullo hostium viso ex Kékkő prosiliit, post hujus discessum, quarta demum die venerunt 30 Equites Tököliani, quos, licet Praesidiarii fuerint plures, erant enim praeter liberos selecti 75 hajdones, et 44 Equites inscripti, nihilominus hos paucos ad Arcem immiserunt, et homagium Tökölio praestiterunt, et cum aliis iam lineam communicationis inter Carponam et Veterisolium tanquam harum viarum quasi praescindunt; In reliquo Vestram

Digitized by Google

Excellentiam Divinae Protectioni Commendo. Datum Carponae Die 11. Septembris 1682.

Excelltissimae Dominationis Vestrae Servorum addictissimus Comes Valentinus Balassa m. p.

P. S. Vestra Excellentia dignabitur uno vel altero verbo intimare an istas perceperit. In Kékkő potiores Proditores sunt Stephanus Dacso, Stefanus Balha, Georgius Hraboszki, et quidam Győri ni fallor Stephanus Primarius peditum, Cum has finivissem, venerunt tres Rustici ex Castris Turcicis, qui non adeo bonum de Fülekino retulerunt, nunciavi Domino Capitaneo Germanico, quatenus unum eorundem ad Vestram Excellentiam expediat, hi referunt negotium Fülekiense sub Capitulatione esse, et nisi succurratur eis versari in periculo.

P. S. Qui Praesidiarii huius loci volebant certum Rebellem deducere ad Vestram Excellentiam hodierna die, non poterant penetrare, nam in Babina plurimi Rebelles Equites sunt visi, inter quos omnes Kékkővienses dicuntur esse, ex eo reversi sunt hujus loci milites cum Captivo, procul dubio insidiantur jumentis nostris, nos quoque sumus in promtu, in sylvis dicuntur habere insidias non credivissem militibus nisi ex ipso pago denunciassent.

Külső czím : Excellentissimo Domino Domino Aeneae Sacri Romani Imperii Comiti a Caprara Sacr. Caesar. Regiaeque Majestatis Consiliar, Cameraris, Cavaleriae Generali, Colonello, unius Cathafractor. Regiminis etc. Domino colendissimo. Cito, Citius, Citissime.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCVI.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Illustrissime, Spectabiles, magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles Domini Nobis honorandi, Salutem cum favore.

Nyilván lehet kegyelmeteknél egész hadainkkal eddig való érkezésünk, és hatalmas győzhetetlen császárunk fényes hadaival valo megegyezésünk, kétség kivül elhiszszük keresz-

Digitized by Google

tyéni intentiónk hova vergáljon tudják, és hogy csendes birodalmunkból való kijövésünk semmire egyébre nem, hanem először az nagy Istennek gyászban boritottatott dicsőségének és kegyelmetek elnyomattatott szabadságának helyre állitására czélozzon. Ezt kivánván tőlünk mind Istenhez ő felségéhez tartozó szoros kötelességünk, mind igaz magyar vérünk. Ha azért mi, az kiket ezen szomorú causa oly stricte nem concernal, mint kegyelmeteket, mindazonáltal magunknak s birodalmunkbélieknek fáradságokat, nyughatalanságaikat és feles költséginket nem szántuk, szükség kegyelmeteknek is szemek előtt lévő nagy gonoszoknak eltávoztatására felserkenni. Intetnek is ezen levelünk által kegyelmesen; édes hazájokat szánják meg és egész vármegyéstől üljenek fel, s mennél hamarébb lehet egész banderiumokkal keresztyéni intentiónk promoveálására mellénk jöni siessenek, hogy megegyezvén az igaz magyar igyet mentül haszuosabban lehet folytathassuk, s promoveálhassuk, hogy valaha ez boldogtalan haza csendes végét s békességét érhesse el. Ezen irásunkat penig meg ne vessék, mert ha kik kegyelmességünkkel abultálni fognak és nemzetek javára czélozó alkalmatosságokat megvetik s nemzetek vérek árulóinak találtatnak, megmásolhatatlan büntetéseknek maguk lésznek okai. Quibus sic facturis gratiose propensi manemus. Datum ex castris nostris ad Filek positis die 11. Septembris A. 1682.

Nemes Aba-Ujvármegyének.

Eredetije az erd. Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev XXVI. köt.)*

CCVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram! Mint hüségednek az előtt is megírtuk vott, mi még 25. Julii táborban kiszálltunk volt, de az alatt fiunk meghalván, feleségünk is nehéz betegségben esvén, az adóról is szükségesképen rendelést kelletvén tennünk, az megírt napon

Digitized by Google

meg nem indúlhattunk, hanem hét vagy nyolcz napig késnünk kellett, azután penig útunkat continúltuk, de az útnak nehézsége és szorossága, azomban a szolnoki hídra való kerülésünk (nem lehetvén másutt a Tiszán általköltöznünk) útankat annyira remorálta, hogy ez helyre 2. Septembris előtt nem érkezhettünk. Mi innét az fényes portát semmiről nem informáltuk, tudván hogy a szerdár ő nagysága mindeneket megír, hanem már itt a dolog a várnak feladatásával jobb részént végződvén, reménljük nem sokára birodalmunk felé való visszatérésünket, s mihelt birodalmunk szélire érkezünk (lévén szükséges dolgaink) hűségedet bővségesen informáljuk. Eidem de reliquo gratiose propensi manemus. Datum in Castris nostris ad Filek positis 12. Septembris 1682.

Kapitihának.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CCVIII.

Messiást követő nagy fejedelmek példányképe erdélyi király Apafi Mihály barátom!

Tudatom veled hogy a dsebedsi basi és topidsi basi agák utasitást kaptak, hogy a füleki várban levő ágyukat s hadiszereket leltár (defter) mellett magad védelmezésére adják át. Tehát a szerint vedd át s védd magadat.

Kelt 1093. Ramadán 9-én=1682. September 11-én.

Kivül: Fülek várából kiszállitandó munitiok felől való bujurdi. 12. Febr. A. 1682.

(Törökből; eredetije az erdélyi k. fels. kormányszék levéltárban)

CCIX.

Mü az ide alább megírt személyek adjuk tudtára mindenekek, az kiknek illik, hogy in Anno 1682. die 1. Octobris, midőn volnánk Magyarországban az Tisza mellett Fegyvereknél táborban, lőnek kezesek Tordán lakó Harsányi Já-

Digitized by Google

nosért az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának, Erdélyországának fejedelmének, ilyen okokért, hogy ha ő nagysága ezután akármikor vagy az nemes ország, azon töröktől, ki miatt ő nagysága Hatvan alatt búsittatott s nem sistalhatnák, tehát praesentium vigore ő nagysága, vagy az nemes ország, az alább megírt kezeseken azon summát, ugy mint az menynyiért külön külön költötték magokat, exequáltathassák rajtok ő nagyságok. 1. kezes Décsej István száz forintig = fl. 100. 2. Nemes Péter száz forintig = fl. 100. 3. Szapi Mihály ötven forintig = fl. 50. 4. Gyulaj Miklós két száz forintig = fl. 200. 5. Nagy Thamás ötven forintig = fl. 50. Mely dologról adtuk ez levelünket fide nostra mediante sigillisque roboratas. Datum in Castris ad Fegyvernek positis Anno die ut supra.

Daniel Ölvedj de Maros Jára m. p. (P. H.)

Michael Sarosi de Poka Persona Nobilis m. p. (P. H.)

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CCX.

Mi az hatalmas szerdar urunknak főcancellariusa a divan effendi lévén az méltóságos Begir effendi.

Tekintetes és méltóságos gróf, magyar királya, olvastuk az nagyságod levelit. Az nográdi Mehemet bég általa es megintettunk mindeneket. Az uristen az hatalmas fines császárunknak és fő nipekeknek az ő kedves jóakaratjokat nagyságodra mindenkor elterjesztjen, in mindenkor nagyságodnak jóakarója vagyok, és mindenkor nagyságodnak jót kivánom. Tudom hogy nagyságot a szivetben megtapasztaltál az én jóakarotomot. Isten megáldjon nagyságodat. Datum Esztergom; táborunkba die 18. Oct. Anno 1682.

P. S. Nagyságodnak egy kevés narancs szörbetet kultunk. Az táborunkban nagy nehezen talalkozott a vezér örunkkal, többet is kuldtunk volna. Éljen sokáig jóegészséggel.

Digitized by Google

Külczim : Az tekentetes és méltóságos magyar királynak gróf Thököly Imrének jóakaró ur barátunknak nagy becsülettel adassék.

(Eredetie a kir. kamarai levéltárából.)

CCXI.

Én Rosnay Dávid Deák, adom emlékezetül mindenkinek a kiknek illik ez reversalisomnak rendiben hogy ez jelen való 1682. esztendőben, a méltóságos erdélyi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága, méltóságos Apafi Mihály urunk ő nagysága, meghitt becsületes tanácsúr hiveinek értem való törekedésekre kegyelmesen tekintvén, és magam alázatos instántiámat ő nagysága méltó tekintetbe vévén, fejedelmi kegyelmességéből elbocsattatván, megszabadítván, szabad jóakaratom szerint kötelezem magamat ő nagyságokhoz, és eskűszöm az élő mindenható Istenre, ki Atya, Fiu Szent-lélek teijes szent Háromság, egy bizony örök Isten, hogy soha a mi kegyelmes urunkat ő nagyságát méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelmet, ő nagysága szerelmesét méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonyt ő nagyságát, ő nagyságok szerelmes gyermekekét, méltóságos iffjabb Apafi Mihály kegyelmes urunkat a nagyságokokat, sem titkon sem nyilván, semmi szín, út, mód, és praetextus alatt, sem igéretért, sem adományért, sem penig nagyobb reménségért, barátságért, másoktól való félelemért, atyafiságért el nem árulom, ő nagyságok méltóságok s életek veszedelmére sérelmére nem igyekszem soha, leveleket bal ítílettel nem magyarázok, hamisson kezemben adott leveleket nem forditom, ő nagyságoknak hírek nélkül másoknak levelét nem forditom, másuva nem írogatok, ő nagyságok leveleit igazán megírom, azokra való választételeket igazán megfordítom, ő nagyságok szárnyai alól ezen hazából el nem szököm, el nem bujdosom, ő nagyságok mellől fejem fennállásáig el nem állok soholt is, sőt mindenkor igaz hűtöm, kötelességem szerént igazán tolmácslok, semmit abból hamisan el nem vészek, és semmit ahoz hamisan nem tészek, mindenöket igazán kibeszéllek, kimondok, ő nagyságok parancsolatiban és reám bízott dolgokban igazán tökél-

Digitized by Google

letesen eljárok, ő nagyságok igaz híveinek igaz hive lészek, gonoszakaróinak gonoszakarója, barátinak barátja lészek, és ha mit ő nagyságok ellen értenék lenni, ő nagyságoknak hírré teszem mennél hamarébb vagy magam, vagy ő nagyságok belső emberei által megjelentem, el nem titkolom, sőt az alatt addig is affélének teljes tehetségemmel ellent állani szorgalmatoskodom, akár országbéliek legyenek azok akár országon kivül valók, és senkivel is méltóságok kissebbségére nem tanácskozom. Melyeknek ha meg nem állója lennék, ő nagyságok mint olyan hüti szegettet vagy árúlót akár hol akár mi időben, akár mikor, a minő büntetéssel büntetni akarnak olyannal büntethessenek, sőt életem, becsületem, minden némü javaim elveszszen, ha affélében találtatnám. Mindazáltal mindazoknak megállására, elkövetésére adom ez subscriptiós és pecsétes reversalisomat, és kötelezem ő nagyságokhoz magamat, ezen levelem ereje által. Datám in Arce Szamos-Ujvár 19. Octobris A. 1682.

Idem qui supra (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CCXII.

Hírneves keresztyén fejedelem, nagyságos s nekem jóakaró barátom Apafi Mihály!

Ha dolgaim felől kivánnál értesülni, ezennel tudatom veled, hogy a hatalmas padisáh győztes seregeivel Isten segedelméből Budára érkeztem, honnan megérkezésem után a felsőmagyarországiak megsegitése végett mellém adott hadakkal ismét Esztergom környékére kellett mennem, hol nehány napot időztem. Midőn e levelemet irom, már onnan is visszatértem s ujra itt a budai mezőben táborozok. Barátom! bár rég nem láttuk is egymást a köztünk való barátságról meg nem felejtkeztünk sőt e mostani hadjárat alkalmával történt újabb találkozásunk csak bensőbbé tette azt köztünk. Annálfogva az ottani dolgok s állapotok felől légy szíves mielőbb

Digitized by Google

értesiteni s ezúttal hozzád küldött emberemet baráti tudositásoddal azonnal bocsásd vissza. Béke veled!

Kelt a budai mezőben 1093. Sevvát 20—29 1682. October 23—31.

Oldalt: Arnaud Uzun Ibrahim basa névjegye s pecséte.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányszéki levéltárban.)

CCXIII.

Én kereszturi Kovács Sigmond, a mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmességéből az fényes portai kapitihaságra méltóztatván, szabad jóakaratom szerént vallom, és esküszöm az élő Istenre, ki Atya Fiu és Szent-Lélek, teljes szent Háromság, egy örök Isten, engemet úgy segéljen, s úgy adja lelkem idvességet, hogy én a méltóságos Apafi Mihály, nemes Erdélyország fejedelme, Magyarország részeinek ura, és a Székelyek ispánja kegyelmes urunkhoz, méltóságos fejedelem asszony Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunkhoz és méltóságos ifjabbik Apafi Mihály választott fejedelmünkhez, sőt ő nagyságok méltóságos szerelmesek Apafi Gergely uramhoz ő nagyságához mint igaz haza fia tökéletes, igaz és hiv ő nagyságok és édes nevelt hazám ellenségének ellensége, gonoszakarójának gonoszakarója, jóakarójának penig jóakarója leszek, valahol, valamikor, és valamiben, azon hivatalom, hűségem, és hazafiuságom kévánják, az ő nagyságok életét, méltóságát, és birodalmát, s édes hazám boldog javát, békességét, sőt megírt hazámnak megírt kegyelmes uramhoz ő nagyságához, és ő nagysága méltóságos szerelmese ifjú választott fejedelmünkhez is, tartozó kötelességemnek megháboritását, minden ő nagyságok ellenségi írégyi, s gonoszakarójok tanácsi igyekezetek, cselekedetek ellen is, teljes tehetségem szerént oltalmazom, senkivel soha, és semmiképen affélékről nem tractálok, ő nagyságokhoz való tökéletes hűségemet, s igaz hazafiuságomat, fejem fenállásáig, s életem fogytáig jó lelkem ismereti szerént fenntartom, és előttem viselem, minden atyafiuságot, barátságot, és egyéb kigondolható tekintetekkel együtt félre tévén. Feljebb emlitett kapitihaságom hivatalát penig felvévén, a fényes portán, a

Digitized by Google

szokott szálláson, józanon és fegyhetetlen s nem ellenkező dolgokban foglalatoskodom, az hatalmas császár, és fővezér kapuit szorgalmatosan gyakorlom, a mi kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos személye, és fejedelemsége, és méltóságos fejedelmi háza, ott való nagy ember jóakaróival, sőt a szomszéd és távolabb lévő országokbeli kapikihákkal tisztességes conversatiómat nagy hűséggel, és józan ítélettel követem, igyekezvén az által is megírt kegyelmes uram ő nagysága és ő nagyságok méltóságos fejedelmi háza, méltóságos emlékezeteket, édes hazámnak is boldog javát, hivséges kötelességem szerént terjeszteni. Az kapuknak szorgalmas gyakorlásával és másokkal való conversatiom gyakorlásával is hűségesen vigyázok arra, hogy ha vagy az magyarországiak vagy az hazabeliek, vagy a szomszéd és távolyabb lévő országokbeliek vagy az végbeliek, vagy penig más ő nagyságok privatus gonoszakarói részekről, valami oly vádak, panaszok vagy egyéb kedvetlen hírek, beszédek, vagy informatiók kelnének, hatalmas császár, vagy fővezér, vagy penig más nagy emberek eleiben, melyek hatalmas császár vagy fővezér ő nagyságánál megírt kegyelmes urunk méltósága, fejedelemsége, birodalma s az ő nagysága méltóságos fejedelmi házának tekinteti iránt valami kedvetlenséget, nehézséget, annál inkább sérelmet, vagy változást és édes hazánk megháboritását s romlását, az ő nagyságok hűségétől való szakadását szerezhetnének, csendesiteni, távoztatni és minden útakon módokon orvosolni, az ő nagysága méltóságos személye, fejedelemsége és méltóságos fejedelmi háza ellenségeinek s édes hazám csendességét s ő nagyságokhoz való kötelességét megháboritani igyekező gonoszakaróknak ellenek állani kötelességemnek szorossága szerint igyekezem. Ha mikről megírt kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos hivatalja szerint parancsol, az kikkel illik tractálom, és nagy szorgalmatossággal az ő nagysága méltóságos parancsolatja, vagy penig egyéb ő nagysága méltóságos személye s méltóságos fejedelmi háza, és édes hazám szükséges boldog vagy (kitől Isten oltalmazzon) boldogtalan alkalmatossága is kévánják, megírt kegyelmes urunkat ő nagyságát vagy az ő nagysága méltóságos szerelmesit, a parancsolatnak, vagy egyéb tudósitást kévánó dolgoknak valósága szerént késede-

Digitized by Google

lem és káros várakozás nélkül valósággal tudósitom. Ha mi vásárlások felől ő nagyságok parancsolni méltóztatnak, azokiránt is magamat tökéletes hüséggel és szorgalmatossággal alkalmaztatom; egyébiránt ha hivatalos és igaz hazafiuságos kötelességem ellen való dolgokban tapasztaltatom, életem, és minden javaim áljanak az ő nagyságok kegyelmességekben ezen reversalisomnak ereje által, melyet kezem irásával és szokott pecsétemmel megerősitettem. Datum in Civitate Alba Julia die 31. Octobris Anno 1682.

Kovács Sigmond m. p.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVI. köt.*)

CCXIV.

Az váradi passának saletrum felől való Memoriale.

Az elmúlt nyárban Juliusban jöve az passa levele hozzám, hogy hatalmas császár parancsolatja érkezett Várad tartományából harmincz ezer oka saletrumot akkor mindjárt beszállitani Váradra, hanem mindjárt parancsoljak felőle az én tisztem s inspectióm alatt való darab föld lakosinak, mivel olyan hirt vittek Tömösvárra, és onnan az portára is, hogy az váradi sanczokságban ugyan magától terem a saletrum, és igen igen olcsó is. Akkor én arra választ irtam, nem hogy itt ebben a darab hódolt tartományban salétrum termene, de csak azt sem tudja az szegény parasztság micsoda az a salétrum, nem hogy azok, de az egész ország is annyi salétrumnak szerit nem tudná tenni. Mivel pedig Váradon azonkivül is jól tudják, hogy az iránt is hozzánk hazugságot ne foghassanak, azt sem mulattam el megirni, hogy hirrel hallottuk ugyan az Nyirben hogy némely faluk határin szednének készitenének salétrumot, de az most ellenség földe lévén, mert a német véghelyekhez igen közel vagyon, ha szintén ily messziről oda mehetnének is az szegény emberek, nemhogy most ide salétrumat adnának, de még magokat is az szegény embereket vagy fogságra vinnék, vagy megölnék. Ezeket igy megértvén bocsátotta osztán urunkhoz ő nagyságához felőle

Digitized by Google

követjeit, ő nagyságától is olyan válasza lett, hogy ő nagyságának néhányszor az portáról megírták, megizenték, semmi új dologgal nem terhelik, sőt az elmúlt télben lévén olyan is, megparancsolták az váradiaknak, semmi új dologgal ne terheljenek bennünket, minthogy penig soha annak híre sem hallatott ezen az földön, ő nagysága azt meg nem engedheti, mert az egész darab földnek végpusztúlása lenne miatta.

Annak utána osztán ujobban írván nekem felőle, igen serio sollicitálta az árrát, azt írván hogy a mint felvetették, minden füstre esett száz ötven két poltura i. e, polt. 152, hanem azt szolgáltassák bé, küldöttek volt minden pecsét és subscriptio nélkül egy darab papiroson való török írást (melyet én most nyavalyám miá semmiképen meg nem kereshetek), az mint itt István deák megforditotta, hatalmas győzhetetlen császár parancsolatjának párja volt volna, melyben ő hatalmassága azt parancsolta a mi forditásunk szerént, hogy hatalmas császár tárházából adják meg az árrát. Passára, kadiára, és egyéb tisztekre is volt az parancsolat, de most immár annak emlékezeti is nincsen, sem a salétrumnak hogy salétrumot vegyenek, hanem csak kérik minden füsttől az 152 polturát, salétrum pénzt. Az táboron is ugyan az váradi passa üzent ő nagyságának e felől, sőt az budai vezérnek is panaszolkodott ő nagysága ellen, de az vezér is nem akarta magát belé elegyiteni, sőt a tábor előtt, az mi kegyelmes urunk ő nagysága küldött volt ugyan a budai vezérhez is ezen dolog végett, az is ő nagyságának azt írta volt, hogy meg ne adassa.

Most a táborral ő nagysága haza jövő utjában ismét küldött ő nagysága után még az Szilágyban emberét, ujonan sollicitálván ő nagyságát, melyet hogy ő nagysága ugyan csak meg nem engedhetett, négy zászló alja hadakat küldvén ki a Szilágyban, Nagy-Falun, Krasznán, Zilahon, feles napohig lakván, azokhoz és ott körül való helyekhez hallatban keménységet mutattanak, mintha hódolt helyek sem lettek volna, majd mint egy ellenséggel úgy bántanak szegényekkel, az embereket magokat verték kergették, a mijek volt, azt kiméletlenül vesztegették. Most újjobban követje várakozik Hunyadon, újjobban sollicitálván beszolgáltatását, ellenben ha

Digitized by Google

nem viszik, fenyegetőzik, hogy több hadak jönek ki, sokaknak orrokat, fülöket vagdaltatja el, sokakat karóban is vonat az engedetlenségért; zilahi és hunyadi birákat hatod hatod magokkal nevezet szerént az embereknek az értékeséből hivatott bé, kikből haza is bocsátott ugyan, de bennek ott benn is hagyatott fogva, másunnét is a honnan valami dolgokért az szegény emberek bémennek, fogdossák öket érette. Én nem tudom, mi lészen belőle, vagy az a darab föld épen elpusztúl miatta, vagy valami egyéb rút állapot következik belőle?

Azon hadakkal az mely szpaiák künn voltak, azok azt is mondották, ők is az portára háromszor voltak azért sírni, de nem engedtetett meg, hanem most utóbbszor még is tizenöt ezer okára hadták, s engedték volna le, de affelől ugyan most is csak minden füsttől a 152 polturát kérik, mint az előtt kérték.

Nem kicsin félelem s majd megfizethetetlen ugyan a szegénységen ennek mostani egyszeri megadása is, annál inkább ha ugyan az több nyomorúságokhoz találják ragasztani, soha bizony az a föld meg nem állja, elpusztúl miatta.

Kegyelmetek szolgája

O. (Olasz) Ferencz m. p.

Hátára jegyezve: Anno 1682. 29. Novembris saletrum állapotjáról való informatio.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. ered. levelekben XXVI. köt.*)

CCXV.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime.

Itt való házamhoz érkezésemnek alkalmatosságával akartam kegyelmedet ez levelem által látogatnom, kivánván találhassa szerencsés órában kegyelmedet, lévén azomba oly szándékban is, hogy e napokban ez haza dolgainak folyásáról, a jó szomszédság is ezt hozván magával, tudósítsam kegyelmedet, bizonyos embereimet küldöm kegyelmed méltóságos személye eleiben, kik által mibe legyenek az hatalmas török nemzet és német részről dolgaink, megfogja érthetni

Digitized by Google

kegyelmed. Azomban értvén nyavalyás Pekri Lőrincz uramnak szoros arrestomban való létét, feleségével való atyafiságomra nézve is léven ő kegyelmire is reflexióm, kérem azért kegyelmedet, méltóztassék az én tekintetemért is, az arrestom alól felszabadítani; kivánok én is más s nagyobb dolgokban kegyelmednek abbeli jóakaratjáért szolgálnom. In reliquo Eandem diu feliciterque valere desidero. Datum in Arce Munkács die 3. Decembris. 1682.

Celsitudinis Vestrae seruire paratissimus

Emericus Thököly m. p.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi (tit.) Domino mihi colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CCXVI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat mindenféle dolgaiban szerencsésen boldogítsa Istentől kévánom.

Az itt való állapatok kegyelmes uram miben legyenek, nagyságod az Gerőffi uram leveléből megértheti. Istennek legyen hála kegyelmes uram, itt mostan semmi oly nagyságtok méltósága vagy személye ellen való dolgok nem hallatnak; kévántatik kegyelmes uram, hogy nagyságod az itt való dolgokról serényen viseltessen gondot, és hogy nagyságod maga dolgairól idején provideáljon, mivel kegyelmes uram én együgyü állapatomhoz képest az mint az itt való dolgokat eddig experiálhattam s az vezér intentumát is az mennyire kitanúlhattam, hogy nagyságod az táborozástól immunitálhassa magát alig hiszem. Die 2 praesentis érkezett Thököly uramnak postája, mely által tudósitotta az portát, hogy az német armistitiumot kévánt ő nagyságától, melyre maga reá is ment ilyen conditio alatt, hogy addig tartson az armistitium míg innét válasza megyen, ha az porta annuentiája járúl hozzá, azután is tartson mind addig, míg az portának tetszeni fog; az német Augustusig kévánja, de itt már meddig enged-

Digitized by Google

tetik meg, azt nem tudom, mivel még válasza nem lött az portának, melyen az vezér csudálkozott igen, hogy az német maga kévánta s igen akarta is. Az muszka követ felől pedig kegyelmes uram azt hirdetik, hogy az békesség confirmálására jött volna, de abból semmi sincs az mint az circumstantiák mutatják; mivel az vezérrel szemben nem is akart lenni, leveleket is, az kik nála voltak, nem az vezérnek, hanem az császárnak akart volna megadni, mondván azt, hogy ő nem máshoz hanem az császárhoz expediáltatott, de azt akaratjára nem hadták, hanem ugyan csak fel kellett menni, a leveleket is ki kellett kezéből adni; azomban az mint már hárman is hozták, kik szállására járnak, az maga szabadúlása felől igen igen kétséges; külömben praemendát tisztességesen rendeltek neki. Egyéb dolgok felől is, ha mit ..... érthetek, nagyságodat kötelességem szerint tudósítani el nem múlatom. Ezeknek utána Istennek áldását kévánom nagyságodra terjedni. Datum Adrianopoli die 10. Decemb. A. 1682.

Nagyságod méltatlan legkissebbik szegény szolgája
Vizaknaj Nagy István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. köt.*)

CCXVII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Akarám nagyságodat kegyelmes uram alázatosan az itt való dolgok felől tudósitani. 4. praesentis ide béérkezvén, az tolmácscsal szemben voltam s mindjárt szemben lettem volna az fővezérrel, de nagyságod levelei nem érkezvén hozzám, kételenségből meg kellett betegednem. Kivel mind ad 17. az szemben lételt procrastináltam, mely napon Inczédi Mihály uram is beérkezett nagy szerencsémre, mivel hogyha el nem érkezett volna is, die 18. csak fel kellett volna mennem; fel is viteté nagyságod ajándékit praesentáltam, mindjárt az magyarországi dolgok felől tudakozott tőlem, nagyságoddal ha

Digitized by Google

voltam-é szemben. Én kegyelmes uram megmondottam, hogy nagyságodat nem láttam, az magyarországi dolgok felől is igen keveset tudok; hatta abban az dolgot, mivel mindjárt elindult az mezőre az császár után, lovát is készen tartották; hogy felvittek 22. császár audentiájára vivének fel, az diván el sem kezdődött volt, hogy az divánban bevittek, Kontos Nikolas uram mindjárt leültetett, az fővezér veszteg ülvén míg az diván végben ment; az ebédet elhozván, engemet is megmosdatván, az asztalhoz leültetett, kihez minthogy kegyelmes uram szokotlan lévén, igen közel nem akarok vala ülni, háromszor is mondá, hogy közelebb üljek; egy csausz jó közel tevé az széket, azt mondván, egyél is de beszélgess is. Elkezdvén kérdezni, nagyságod mint hallottam mint járt, vagyon-é jó egészsége, azonban az hét kapitiha és Inczédi uram is benn lévén mindjárt az ott álló csausznak megparancsolta, ő kegyelmeket leültessék; az egész ebéd felett csak az magyarországi dolgok felől volt az discursus, azt is megkérdezte, ha örömest mentek-é az magyarországiak nagyságodtól Tököli uram mellé; én megmondottam, hogy sírva mentek el nagyságodtól, az mint eszemben vöttem, álmélkodott rajta. Veselényi Pál uramat is, ha vagyon-é igyekezeti az Tököli uramhoz való visszamenetelre; arra azt feleltem, inkább marad nagyságod mellett, arra azt mondá, meg kell őket békéltetni. Továbbra azt kérdezé, mivel hogy tudja, megismerte az nagyságod hűségét az fényes porta, én is hatalmas császárnak híve lévén mondjam meg mit reméllek, az magyarok ha meghódolnak-é Tököli uramnak; én kegyelmes uram azt mondám, az ő nagyságok bölcs ítíletire támasztom; Magyarországban nagyságod fejedelmi emberek lévén, kiknek sok szolgái vadnak olyanok, mint Tököli uram in privato statu volt.

Az spanyor királynak halálát is tudakozta, ha ugyan nagyságod bizonynyal tudja-é, vagy csak hallotta; arra azt mondottam, nagyságod csak hallotta; azután ha az svét egyes-é az dánussal, megmondtam, az svét az danus leánát vötte el. Az császárral mint löttünk szemben mind az négyen, megmondja nagyságodnak Inczedi Mihály uram; egy szóval kegyelmes uram, régen követet ugy nem acceptáltak. Nagyságod felől nagy dicséretet tesznek, az vezérek is ígérik jó

Digitized by Google

akaratjokat, de úgy látom kegyelmes uram, csak az jó szóval maradunk, ígérettel, de pénz nélkül itt igen keveset vihetünk véghez; az hon alkalmatosság adatott, az nagyságod hűségét, fáradsága sok expenait az magyarok dolgára megmondottam; nevezet szerént az fővezér tihájának is, ki is szóval eléggé comendálá nagyságod hűségét, az fényes portának is recompensálását nagy bőven ígéré, mihelt az nagyságod nevével köszöntém, elsőben is azt kérdé, ha nincs-é bántódásunk most az váradiaktól; megmondám mit követnek az szegénységen az saletrumért, az felelé, az jenei passának is volt parancsolatja azon dolog végett, végére megyen mint igazodott el. Ma gondolom hogy privata audientiát ad az fővezér, nagyságod kévánságit előszámlálom, noha le is írtam, nagyságodat el nem múlatom tudósítani. Tegnap 25. kilencz órakor estve hivata magához az cancellarius, az is hasonlóképen sokáig kérdezkedett az magyarországi dolgok felől, az magyarok regimenje miben vagyon, a palatinusnak micsoda autoritása vagyon, mint creáltatik, az egész Magyarország és Horvátország tőle függ-é; az mint én tudtam kegyelmes uram megmondottam, ha dicsérni nem tudtam, bizon nem is vituperáltam; azt is mondván, hogy Tököli uram azt írja az portára, hogy az magyarok igen megunták az német regiment, az porta adjon neki segitséget, mindjárt behódolnak, gondolom-é ha ugy vagyon; én arra azt felelém, ha az palatinus és érsek levelét beküldi, hitelt adhat ő nagysága; azt is kérdvén, ha okos ember-é, mondám, húsz vagy huszonkét esztendős lévén, annyi üdősben elég okos, azt itéli, maga dolgaira jól fog gondot viselni, mondám az királyságot Isten osztogatja; arra azt mondá, úgy vagyon. Azt is megkérdezte, nagyságod meddig volt az budai vezérrel, megmondottam épen nagyságod Hatvanig kísérte, mert az német nem messze volt; azt mondá, igen jól cselekedte nagyságod. Továbbra azt is akarám nagyságodnak alázatosan jelentenem, az adót hogy olvasni kezdették volna, az császár vicecomornikja, az mely új tuhokot és zlotokot Szegedi György az adóban administrált, úgy mint két ezer hatvanhét tallérokat, el nem vötte semmiképen, el sem váltathattam; ígértem reája száz ötven tallérokat, de úgy sem akarták elváltani; kénszerittettem Mauro Cordatus uram-

Digitized by Google

tól, mivel másutt nem találhattam kisebbik interesre, kétezer száz oroszlános tall. 2100 kérni, százra egy hónapra négy tallérért; mivel kegyelmes uram itt most sem az likkin sem magyar aranynak becsülleti nincsen, igen sok rosz arany csúszott most ide be, úgy annyira hogy az aranyakat mind egyenként mérettem meg, az keresztes tallérokat is, annyi rosz aranyat adott volt Szegedi uram az adóban, hogy az magam erszénébül kellett pótolnom egy egész erszény pénzt, és kétszáz ötven tallérokat; ha lött volna annyi, hogy kitölthettem volna kegyelmes uram, kölcsön nem kértem volna; de csak annyi ürességet sem engedett az vice komornik, hogy harmadnapig haladhatna, okozván hogy Konstantinápolyban kell vinni, noha bizony ajándék nélkül nem maradt. Nagy István uramtól visszaküldtem az pénzt, nagyságod kegyelmesen parancsoljon felőle neki, mert jól tudta hogy itt az portán nem jár, akkor is megmondottam neki, hogy nem jó, el nem viszem, de azt mondotta, hogy tavaly is Székely László uramnak is olyat adott, itt pedig kegyelmes uram végére mentem, hogy nem volt az tavalyi adóban olyan pénz. Kivánom Istentől levelem nagyságodat találja szerencsés órában kivánt jó egészségben. Adrianopoli 26. Decembris 1682.

Nagyságodnak alázatos hive szolgája

Gerőffi György m. p.

P. S. Az mint eszemben vehetem ezeknek szavaiból, nem hiszem hogy tavaszszal Szakmár alá ne mennének, mert igen tudakozzák, mennyi ember lehet benne, ha van erőssége.

Az szegedi pénze felől az csausz passa azt parancsolta, hogy itt se el ne váltsuk se el ne vásároljuk, mert ha azt cselekedjük, nagyságodnak szerezünk búsulást vélle.

Az sátort Kerîness kalomban (?) meg nem csinálják kegyelmes uram, 360 tallernál nem mert megszegődni.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, ő nagyságának nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVI. kötet.*)

Digitized by Google

CCXVIII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Kegyelmes uram bővebb szóval kellene írnom levelemet, de félvén attúl, levelem ne talám eltéveledik, már expediáltam vala Fogarasi Sándort, megértém, hogy az kapucsi pas sának arról való parancsolatja is volna, hogy hatszáz szekér élést készíttessen nagyságod az fővezér táborára; sokat beszéltem felőle, elég kegyelmes uram, itt is úgy tetszik, nagyságod küldjön be, mivel elviselhetetlen iga az szegény hazán; Isten úgy hiszem boldogítja nagyságod ez iránt való fáradozását. Az salétrom felől is igen circumscriptive volt az válasz, de ma affelől is beszéltem, az dolgot írásban hagyom az kapitihánál, mivel mégmondottuk, hogy itt nem késhetem. Az váradi passa ha eddig meg nem vötte az salétrom árrát, meg ne adassa nagyságod, még innét válasza nem lészen ujjolag. Kérem is nagyságod egy postája által mentől hamarabb kapitiha uramat tudósítsa minden dologról, úgy hiszem Istent, addig válasza lészen. De kérem emberit beküldeni nagyságod ne halaszsza; holnap megindúlni igyekezem, az útból is nagyságodat tudósítani el nem múlatom. Adrianopoli 5. Januarii 1683.

Nagyságodnak alázatos híve szolgája

Gerőffi Georgh m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes etc. ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXIX.

IV. Muhammed.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Császári czimeres levelem hozzád jutván tudd meg, hogy miután a német mostanában az én birodalmamban eső Ujvár

Digitized by Google

környékén több várat és palánkot épitett s kijavitott s határszéleimet a szerződések ellenére háborgatta : Isten segedelmével leendő megbüntetése végett ez áldott év tavaszán régi székhelyemből Drinápolyból kitünő jellességü nagyvezíremet Musztafa basát győzhetlen seregemmel s egész császári táborommal, az anatoliai, rumiliai, syriai, aleppói hadakkal, szolgáimmal, hat dandárral s ezerekre menő zsoldos hadakkal, bizva a nagy Istenben, kibocsátott császári parancsom által megindítottam. Hogy azért te is, mint fényes portámnak hü és engedelmes csirákja, kiben teljes bizodalmam és reménységem van vitéz bojárjaiddal, főfő lovasaiddal, kapitányaiddal, puskával ellátott lovas és gyalog hadaiddal azon helyen hová fennczimzett nagyvezírem parancsolni fogja késedelem nélkül egybegyülj és megjelenj, sehol meg nem állván, császári seregem táborával egyesülj s a miről parancsolatod lészen, mindabban serényen s teljes szived lelked erejéből forgolódjál : kibocsátom hozzád jelen fényes császári parancsomat, melylyel együtt fényes portának ezt vivő N. N. kapudsibasija által két diszöltönyt is küldök számodra. S egyszersmind parancsolom, hogy a mint ezek kezedhez jutnak, a diszruhát felöltözvén s fényes parancsom iránt hozzád illő hódolattal s engedelmességgel viseltetvén, főgondod legyen, hogy ezen győzelmet igérő háborúra méltó módon felkészülhess. Erdélyország bojárjait, kapitányait, lovas hadnagyait, lovas és gyalog hadait, vitéz és hadra termett férfiait, valamely arra való helyen gyüjtsd össze, hogy említett fővezírem bármely perczben érkező parancsára egybegyült hadaiddal oda a hova a parancs rendeli rögtön megindulhass. Azon helyen császári táborommal egyesülvén, a reád váró kötelesség teljesitésében csatában, harczban, öldöklésben s pusztitásban, szóval a németnek akármi lehető úton módon eszközölhető rontásában, verésében ugy forgasd magad, hogy padisáhi felséges kegyelmem s jó indúlatomra méltónak itéltessél. Jól megértsd s fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt Drinápolyban 1094. Muharem 1—10=1682. Dec. 31—1683. Jan 9. . . . . Ebesfalvára hozta.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CCXX.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram, az úr Isten nagyságodat megáldja.

Kegyelmes uram ez előtt való levelemben is fő követ uram innet elindulása után harmad nappal írtam vala nagyságodnak, hogy az fővezér ő nagysága az tatár khámhoz hatalmas császár parancsolatjából emberét az kapuzlár khihaját expediálá szép ajándékokkal, az melyet is úgy hiszem az vajda ő nagysága nagyságodnak ígéreti szerént megküldött. Az hírek kegyelmes uram napoként növekednek itt, az készület igen nagy, az jelzászlókat is kegyelmes uram az elmúlt csötörtökön kirakák, úgy mint 21. Januarii. Az híre kegyelmes uram az, hogy 12. Martii, mind császár és fővezér kiszállanak innét, és csak hamar azután megindúlnának együtt, Landor Fejérváratt eresztenének füre; az tatárok utazásának kegyelmes uram bizonyosan végére nem mehettem, az mint előbb is írtam volt nagyságodnak az híre az, hogy az merre ezelőtt mentek volt Érsek-Ujvár alá, most is arra mennének, emlékeztem Schellett uramnak felőle, hogy ha lehetne avertálná, de csak vállat vonit. Az váradi passától hódoltságra vetett salétrumnak rendiről így informálhatom nagyságodat, hogy Kapival 22. praesentis lejővén, Schellett uramat instructióm szerént sollicitálván azon dologról, ő kegyelme nekem ilyen választ ada, hogy az khihajával, és rezeffendi uramékkal közlötte az dolgot, és az az válasz ez, hogy az mely faluk praecise Váradhoz valók, azokban való dispositio a váradi passáje, az Erdélyhez való falukban aziránt való dispositiója nincsen neki, ne is contribuáljanak a szegénység; instálva azon is kegyelmes uram, hogy ezen dologról nagyságodat fővezér levele által tudósitanák. Erre is ilyen válaszom, hogy nem szokás; az váradi passának írnak felőle; tovább is kegyelmes uram sollicitálódni meg nem szünem, mindenekből várván nagyságod kegyelmes parancsolatjától. Ezzel szent Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat. Adrianopoli, 27. Jan. 1683.

Nagyságod alázatos szolgája

Kovács Sigmond m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdélyi tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXXI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos engedelmességgel vöttem, melyben parancsolja nagyságod, hogy az salétrom pénzért alkalmatlankodó törököknek mit cselekedjék nagyságod, hogy annak az haza részének is succurrálhasson nagyságod, arról való censurámat irnám meg nagyságodnak. Én kegyelmes uram úgy tudom, ezen dologról volt instructiója fökövet uramnak ő kegyelmének portára, mi válasza lött légyen ő kegyelmének, abban tudatlan vagyok, kihez képest nem tudok mit írni; mert ha az portáról olyan parancsolatja az váradi passának, hogy megvegye, azt semmiképen el nem mulatja, ha penig csak magától cselekeszi az váradi passa, csak ki kellene igazitani Hunyadról, másképen nem kellene bántani. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum ex Fiadfalva die 4. Febr. Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos szolgája igaz hive

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps ac Domine Domine Clementissime. Humillimorum paratissimorumque meorum servitiorum Humillimam semper oblationem.

Az nagyságod Ebesfalvárról die 2 praesentis reám dirigáltatott méltóságos commissióját illendő alázatossággal ke-

Digitized by Google

zemhez vévén, annak continentiáját holmi váradi törököknek Bánfi Hunyadon salétrum pénznek exigálása felett emergált insolentia végett, kikről nagyságod vékony tetszésemet kéván, hasonló böcsülettel megértettem. Mely felől ugyan akarnám, ha azon megnyomorodott véghelynek terhes igáját csekély értelemvel valamiben könyöbbíthetném, de mivel megnyúgodt elmével vagyok azon, hogy nagyságod méltóságos és bölcs fejdelmi elmével ezen materiát is atyai gondviseléssel, a több országos dolgokkal együtt istenesen elintézi, mindeneket azért az nagyságod bölcs ítéletire támasztom, elhívén azt, hogy nagyságod azon pusztult helynek is mint a több igaz híveinek megmaradását kegyes indulattal kévánja, effectuálja is. De caetero Illustrissimam Vestram Celsitudinem ad annos plurimos feliciter vivere ac valere desidero. Datum Nagy-Sink die 4. Februarii Anno 1683.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Principalis.

Humillimus perpetuusque servitor fidelis

Georgius Armpruszter m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi naturaliter clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört, eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCXXIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Alázatosan jelentem nagyságodnak kegyelmes uram; az rabló törökök visszamentenek, kanisai volt előttök járója, három százan voltak zászlóstúl, Fekete-Falu nevü helyet raboltanak el, mely Szathmár vármegyében vagyon, falujokat elhagyták volt, erdőben szállottak volt, de ott is feltalálták, igen derék kalauzzok vagyon. Az salétrom pénz miatt vagyon kegyelmes uram sok bajoskodás, mert az eméng most is itt vagyon, egy néhány helyekrül erőszakoson is az porta

Digitized by Google

pénzt felszedte, itt is fenyegetőzik, hogy az szegény embereknek orrokat fülökkel elmetéllik, minket is fenyegetnek, mert, kegyelmes uram én nem akarom megengedni, hogy felszedje nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül, hanem várakoztatnám a portárúl való választételre, de ők azt nem fogadják, csak ugyan keménykednek, s garázdát keresnek; az fegyverkezést tudom penig nem kell követtetnem, nem is lehet nagyságod kegyelmes parancsolatja nélkül, melyet magok is tudván böcstelenkednek. Nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan kérem, méltóztassék kegyelmesen parancsolni, mit kellessék cselekednem; mert félő, vagy az szegénység megromlik, vagy egyéb kár következhetik. Hatházi is kegyelmes uram az Érmelyékén lévő nagyságod birodalmát felosztotta magának quártélyúl, minden hetenként élést szolgáltat magának és hadainak. Nagyságodat kegyelmesen uram alázatosan kérem, méltóztassék nagyságod kegyelmes őket protegálni, és azon iga alól való felszabadulások felől kegyelmesen parancsolni. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó 9. Februarii A. 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él
Serédj Benedek m. p.

P. S. A Ketcer uram testét kivitték kegyelmes uram Csehbül, Magasfalváig jüttek volt az test eleiben az hadak.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII- köt.*)

CCXXIV.

Mü Zágoni Ferencz és Almási Ferencz, mindketten az erdélyi méltóságos fejedelem Apafi Mihály kegyelmes urunk ő nagysága hütös udvari íródeáki és notáriusi. Adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez mü levelünknek rendiben. Hogy az közelebb elmúlt ezer hatszáz nyolczvankettődik esztendő-

Digitized by Google

ben Szent-András havának huszonhatodik, huszonhetedik és huszonkilenczedik napjain, Fejér vármegyében Gyula-Fejérvárott az mi kegyelmes urunk ő nagysága ebédlő palotájában kiválképen és más helyekre is, ugyan az emlitetett városban bizonyos emberekhez, vagy magok ő kigyelmek szállásokon, vagy az hol ő kigyelmeket tanálni fognók, az emlitett holnapnak huszonegyedik napjára indicáltatott közönséges országgyülésnek alkalmatosságával, hasonlóképen ezer hatszáz nyolczvanháromban is böjtelő havának tizenötödik és tizenhatodik napjain Segesváratt az közönséges országgyülésnek alkalmatosságával is, küldvén el bennünket nemzetes maros-vásárhelyi Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme, ez ide alább megírt tekintetes nemzetes és nemes személyekhez ő kigyelmekhez külön külön és személy szerint ilyen okon: Mivel hogy az elmúlt ezer hatszáz hetvennyolczadik esztendőben mind szent havának huszonötödik napján, kiválképen való bizonyos okokra nézve az mü kegyelmes urunk ő nagysága mint summus justitiarius említett Rosnyai Dávid deák uramot ő kigyelmét megfogtatta volt, és usque ad annum proxime elapsum ezer hatszáz nyolczvankettő, et diem omnino vigesimum quintum mensis simillitcr Octobris fogságban tartatta ő nagysága, és akkoron osztánon az mü kegyelmes urunk ő nagysága is ő kigyelme ellen fellobbant haragjában csendesedvén, annyi üdők alatt való keserves rabságát szokott fejedelmi kegyelmessége szerint megtekintvén, és becsületes úri és főrenden lévő híveinek gyakorlatos törekedésekre is méltó tekintettel lévén, és remélvén ezutánra Rosnyai Dávid deák uram ő kigyelme maga mindenekben jó alkalmaztatását és hüséggel való szolgálatját is. Az mi kegyelmes urunk ő nagysága ezer aranyokig való kezességen elbocsáttatta. Mely ő nagysága kegyelmességit nagy alázatos engedelmességgel becsülvén és vévén Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme, az megnevezett ezer arany summáig az következendő kezeseket seorsim et sigillatim, kit kit ő kigyelmek közül maga szabad jóakaratja kötelezésire hagyván, az kiket ő kigyelmek közül az megírt két városokban, vagy magok ő kegyelmek szállásokon vagy más bizonyos helyeken is találhattuk, (fel keresvén mindnyája külön külön és személy szerint ő kigyelmeket

Digitized by Google

mindazonáltal), kezeket ő kigyelmeknek bévévén, következés szerint így írtuk is le ő kigyelmeket.

Naláczi Naláczi István uram ő kegyelme . pro talleris 100
Üdösbbik Hídvégi Nemes János uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 200
Nagy Barcsai Barcsai Mihály uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Osdolai üdősbik Kún István uram ő kegyelme pro talleris 100
Szent-Márton Macskási-Macskási Boldizsár uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Iklódi üdősbik Toldalagi János uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 100
Sepsi-Szent-Györgyi Daczó János uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 100
Vargyasi Dániel István uram ő kegyelme . pro talleris 150
Szent-Annai Lázár Imre uram ő kegyelme . pro talleris 50
Iklódi Toldalagi András uram ő kegyelme . pro talleris 50
Maros Németi Gyulai Ferencz uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Bodoki Mikó István uram ő kegyelme . . pro talleris 50
Nagy Megyeri Keresztesi Sámuel uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Nagy Barcsai Barcsai Ábrahám uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 25
Köröspataki Kálnoki Sámuel uram ő kegyelme . . . . . pro talteris 50
Osztopányi Pernyesi Sigmond uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Nagy-Medgyesi Vajda Lásztó uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Al-Pestényi Alsó János uram ő kegyelme . pro talleris 50
Körtvélyfái Bálintiht Sigmond uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Harinnaj Harinnaj Ferencz uram ő kegyelme pro talleris 30
Thoroczkó-Szent-Györgyi Thoroczkai Mihály uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 50
Galaczi Buda János uram ő kegyelme . . pro talleris 50
Czegej Vass György uram ő kegyelme . pro talleris 50

Digitized by Google

Suki, Suki Mihály uram ő kegyelme . . pro talleris 50
Csulaj Csúla Gáspár uram ő kegyelme . pro talleris 25
Orlya-bódogfalvi Bódogfalvi Imre uram ő kegyelme . . . . . pro talleris 25
Váradi Inczédi Mihály uram ő kegyelme . pro talleris 50
Vajasdi Illyei László uram ő kegyelme . pro talleris 85
Somogyoni Tordai Gábor uram ő kegyelme pro talleris 20
Nagy-Enyedi Iffjabbik Samarjai Péter . pro talleris 100
Tordaj Vásárhelyi István uram ő kegyelme pro talleris 100

Mely ez szerint seriesben íratott kezeseknek rendi modo ut supra mi előttünk véghez menvén, kötötték is ő kigyelmek magokat arra, hogy ha sokszor emlitett Rosnyai Dávid deák uram ő kegyelme reversalisában íratott obligatiójának nem állana, avagy az házából távozása is történnék, és az mi kegyelmes urunk ő nagysága kivánsága szerint való helyre nem sistálnák, sistálhatnák vagy sistálni nem akarnák, az sokszor emlitett kezesek ő kigyelmek extunc eo facto contradictione, inhibitione, repulsione, aliisque juridicis remediis, nec non belli, messis, vindemiae aliisque juristitiorum temporibus obstare non valentibus et exclusis, nec denique nobilitari ipsorum praerogativa eisdem quicquam suffragante, vigore saltem praesentium literarum nostrarum, akár mely legitimus executorok által az mi kegyelmes urunk méltóságos mostani fejedelmünk kit kit az kezesek ő kigyelmek közül az ő kigyelmek magok obligatiójok szerint való summáig, akar mi névvel nevezendő javakból és helyen való jószágokból, ad plenariam usque satisfactionem szabados executiot impedáltathasson, sőt az dolog magával azt hozván, hogy valamelyiknek annyi érő jószága nem találtathatnék az olyannak maga személyihez is hozzá nyúlathasson, megfogtathassa, fogva tartathassa ő nagysága mindaddig, míg ő nagyságok plenaria és debita contentatiót nem tészen. Mely dolog mi előttünk igy menvén végben, adtuk mi is ez kezünk írása és pecsétünk alatt költ levelünket fide nostra mediante futura pro cautela. Datum et actum Annis, diebus, locisque in praemissis specificatis. Jidem qui supra. Correcta per eosdem.

Zágoni Ferencz m. p. és Almási Ferencz m. p.
(P. H.) (P. H.)

Digitized by Google

Mindketten megírt kegyelmes urunk ő nagysága hütösudvari író déáki.

Hátára jegyezve: Dávid Déák második kezes levele, melyet Naláczi uram hozott be Segesváratt. 20. Februarii 1683.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan vöttem, kegyelmes uram az székelyhídi nagyságtok jószágának adaja administrálása felől, melyet már jó ideje kegyelmes uram, hogy béküldöttem. Ugy hiszem kegyelmes uram eddig béfogtak érkezni a pénzzel. Oláh-Csatár puszta kegyelmes uram, onnét egy pénzt sem vehettem, mert egy ember sem lakja, sem sohul emberét nem találtathattam, az többit béküldöttem. Most kegyelmes uram egyéb hírek nincsenek, hanem az eménsgeknek egyike ide ki lévén, az eménges jószágot addig rémitette, hogy titkon is béadták neki a salétrom pénzt, mindazáltal oly fogadást tött, ha a császár elengedi, adajokban tudja az szegény embereknek. Én eleget tiltottam kegyelmes uram, de orra, füle vágatással rémittetvén az szegénység, szomorú példák lévén előttök, igen béadták; ez az eméng igen alkalmatlan, szidalmazó ember volt kegyelmes uram, felette sok bajoskodásom volt vélle. Most újobban kikészültek kegyelmes uram az ide ki jószágot bíró iszpáhiák, ma holnap kijünek tábori pénz felszedésére és társzekerek készitésére az táborra, három esztendőre való tábori pénzt akarnak az szegénységen szedni. Lehetetlen kegyelmes uram, hogy ez a föld elgyőzhesse. Ezután ha mi híreket értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig szerencsés uralkodással kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 18. Februarii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Digitized by Google

P. S. Az Ér mellé küldtem volt kegyelmes uram strásákot, kik azt hozák, hogy az fejedelem hívatja fel Szatmár vármegyébül az hadakat maga mellé.

Az passa fenyegetőző levele érkezék kegyelmes uram, melynek párját nagyságodnak alázatoson béküldöttem. Alázatosan kérem nagyságodat kegyelmes uram, méltóztassék parancsolni kegyelmesen, mit cselekedjem felölle, mert féltem az szegénységet.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCXXVI.

Celsissime Princeps Domine Domine nobis clementissime!

Humilium servitiorum nostrorum demissam oblationem. Felső-balogiak iránt való kegyelmes parancsolatját nagyságodnak alázatosan vettük, méltóztassa kegyelmesen elhinni nagyságod, úgy igyekeztük intézni az ideszállitott hadak quartélyát, hogy a szegénységnek egyikét másikánál feljebb ne terheljük, szorgalmatosan megvizsgálván a faluknak minémüségét és a lakosoknak tehetségét, legkisebb kedvezéssel sem lévén magunk szegény embereinek s más méltóságos rendeket s legfeljebb nagyságodat sem akarván megbántanunk, és lelkünk ismeretét megsértenünk. Valamint penig nagyságod jobbágyinak igen súlyosnak tetszik e terhnek viselése, szintén oly elviselhetlennek érzik a mi szegény embereink is, mind arra nézve, hogy a katonaság nagyságod kegyelmes rendelése szerint való quantummal nem elégszik, maga sem akarván mértékletesen élni, s lovára is mód nélkül való abraklást vesztegetvén; mind penig arra nézve, hogy mind magok személye, s mind lovok száma több, a mennyit bejövetelekkor jegyzésben méltóztatott vala megküldeni nagyságod. És noha az elmúlt kassai gyülésbeli limitatio szerint kilenczszáz lovas és száz magyar gyalog s száz német rendeltetett vármegyénkre; arra nézve a Semsey Zsigmond

Digitized by Google

uram és Gulyás János seregei kivitettek; mindazáltal a kilenczszáz lovason feljül, a mint e quartélybeli hadak számláltatnak, mégis ezerszáz nyolczvannyolcz ember terhe van e vármegyebeli szegénységen, s mindeddig sem nyerhettük kegyelmes urunk, hogy még két lovas sereg kivitetett volna, és a többi kilenczszáz számra szállíttatott volna. Galgóczi nevü hadnagy gyalog serege is beérkezvén, most kétszáz harminczan vagynak, és a mint ez inclusákból kegyelmesen méltóztatik érteni nagyságod, ezentúl negyedfél száznál is többen lesznek.

Alázatosan könyörgünk kegyelmes urunknak nagyságodnak, méltóztasson parancsolni Monaki István uramnak, ő kegyelme velünk együtt munkálódjon úgy elrendelésében az itt quartélyozó katonaságnak, hogy a kilenczszáz kioszlatván vármegyénk helyeire, a többi nagyságod kegyelmes dispositiójából vitessenek ki vármegyénkből mentül hamarább lehetne. Méltóztasson tovább Galgóczira is erős parancsolattal íratni, száz gyalognál többre való quartélyt ne kivánjon, sem többnek tartására a szegénységet erőltetni ne merészelje. Hogy eképen mind a nagyságod szegény emberei, s mind a mieink e terh viselésbül időnap előtt ki ne fáradjanak s végképen ki ne emésztessenek. Nagyságod kegyelmes parancsolatjai nélkül sem Monaki urammal sem Galgóczival semmi véget nem fogunk érhetni, azért abban való kegyelmességét nagyságodnak alázatosan várjuk. Eandem celsitudinem vestram diu feliciter vivere et florere cupientes. Ex congregatione nostra, in oppido Rosno celebr. die 20. Februarii 1683.

Celsitudinis vestrae principalis, humillimi servitores
Universitas magnatum et nobilium comitatus
Gömöriensis.

Külső czím: Celsissimo principi ac Domino Domino Emerico Thököly partium regni Hungariae Domino etc. etc. Demino nobis clementissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

CCXXVII.

Messiás vallásán való Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály nekünk igaz hívünk minden kegyelmes ígéretünk után vévén ezen hatalmas parancsolatunkat.

Mivel őstől maradott Erdélyországának fejedelminek régi természeti szokások ez volt, hogy valamikor az mi dicsőséges eleink, és mi is fényes hadainkat arra felé fordítottuk, azon fényes hadainknak segíttetésekre, és szükségekre hat hat ökrü hét vagy nyolczszáz szekér élést vitettenek fényes táborunkra. De mivel ebben az áldott esztendőben is mind az egész Erdélyországának hadaival együtt fényes táborunkra kelletik jünötök, azt az régi rend szerint reátok vettetett élést elengedtük, könyörgésteket és reménkedésteket méltó tekintetbe vettük. Parancsoljuk azért igen hatalmasan, hogy ezen fényes parancsolatunk oda érkezvén, mind az egész Erdélyországának ékes hadaival annak ideje-korán alkalmatos helyre fényes táborunkra menni, és ott megjelenni, minden szükséges és hasznos dolgainkban találtatni és fáradozni semmiképen el ne mulassátok, melyet megtapasztalván igen nagy külömb külömbféle kegyelmességünket mutatjuk, csak mindenekben szivesen cselekedjetek és igyekezzetek. Ezen fényes és czimeres levelünket látván különben ne cselekedjetek. Költ Drinápolyi mezőn, die 2. Martii Anno 1683.

Szultán Mehemeth.

(A váczi könyvtárból Cserkúti Czech József közleményéből.)

CCXXVIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Az Petneházi uram hada mind által jütt az Tiszán, Kállai Nagy András nyolczad magával volt Váradon követségben, oly hírt hoztak kegyelmes uram, hogy quártély kérni löttek volna, mindazáltal bizonyosan végere nem mehettem. Az is haltatik kegyel-

Digitized by Google

mes uram, hogy a német a magyar királyságot a franciának adta volt volna és nem engedné másnak, mindazáltal kegyelmes uram csak hírrel beszéllik, kötelességemnek ítélém, hogy nagyságodnak alázatosan megírnám. Egy itt való Porus István nevű nagyságod praesidiarius katonája ez mult napokban kéredzett volt Daróczra feleséget hozni magának egy néhányad magával, holott labanczok érvén, sokáig üzték őket, hármát kegyelmes uram elfogták, hat lovokat elnyerték, ugyan csak nem szűnnek kegyelmes uram az ellenségeskedéstül, ha nagyságod kegyelmesen nem parancsol megorvosoltatása felől, melyrűl való nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig, kévánatos egészségben. In Somlyó die 8. Martii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXXIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Az váradi passának írtam volt kegyelmes uram, hogy nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént megengedém az Meszesen innét az salétrom pénz felszedetését, az Meszesen túl penig meg nem engedik. Melyrűl mit írjon, váloszúl nagyságodnak alázatosan béküldöttem in specie. Most kegyelmes uram egyéb híreim nincsenek, hanem az passa egy csauszt küldött ki, az ki az elpusztúlt faluk hátra maradott császár adaját szedi az holott embereket talál. Ezután ha mit értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos eszten-

Digitized by Google

dőkig szerencsés uralkodással jó egészségben. In Somlyó die 10. Martii Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,
Serédj Benedek m. p.

P. S. Alsó Várczát is Közép-Szolnok vármegyében felverték az labanczok kegyelmes uram, melynek egy része Tőkölyi uramé. Igen lengedez híre kegyelmes uram, hogy az hadak alább alább nyomúlnának.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXVII. kötet.*)

CCXXX.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa szivből kivánom. E napokban is irtam vala alázatosan nagyságodnak, remélvén, kükóllővári jószágomnak az tisztek miatt való pusztittatása s Szilágyban lévő néhány faluimnak is az rajta quartélyozó hadaknak más possesorok jószági felett való nyomorgatása iránt mutatja kegyelmességét.. Én most nagyságodnak egyebet nem irhatok, hanem még élek az nagyságod szolgálatjára, kérvén alázatosan nagyságodat, szokott fejedelmi kegyelmességet tovább is hozzám fentartani méltoztassék, mert én eddig is az mi alkalmatlanságok követének, azt nagyságodnak nem impntálhatom, hanem azoknak, az kik annak okai lehettenek, kit annak idejében kivánok nagyságodnak alázatosan declarálnom. Az mi penig az egyéb occurentiákat illeti, azokrúl nagyságodat ez szerént tudósithatom: Tegnapi napon érkezett hozzám az budai vezér követje, ki által insinuáltatja, hogy az magyar nemzet segitségére deputáltatott minden hadak s basák eleiben főszerdárúl valasztatott, s nem csak az tengeren innen lévő hadak, hanem az jancsársárságnak is nagy része fog tölle dependeálni, s mihelt az fü ki jün, táborban is fog szállani, s kivánja azt

Digitized by Google

hogy az hadakat minden felől vegyem öszve s tartsam készen, s világositsam ezen követséget az hadaknak; kinek érkezése alkalmatosságával érkezett egy lengyel követ is, ma várom bé hozzám, ez éjjel Beregszászban hált, micsoda dolgokkal jün, még nem tudhatom. Kapi Gábor és Szirmay István uramék is Sáros vármegye követsegéneak praetextusa alatt jöttenek hozzám Eszterhass Pál uram ő kegyelme insinuatiójából, hogy engemet disponáljanak arra, küldjem fel hozzá bizonyos embereimet, assecurálván arrúl, hogy mind az fényes porta contentatiója iránt, mind az publicumokban s privátumokban senki ő felségénél ennek az magyar nemzetnek annyit nem szólgál mint ő kegyelme, de én mind ezekben determináltam magamat az portára küldött követeinknek megérkezésekre, micsoda resolutióval fognak megtérni, kik is az mint az török követ referálja, már útban is vannak, kivánván ezzel levelem is nagyságodat tanálhassa szerencsés órában. Datum in oppigo Varj 14. Martii Anno 1683.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Theökeölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának sietve adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*G. Kemeny József, Erd. tört. ered. lev, XXVII. köt.*)

CCXXXI.

Murad Giráj khám.

A Messiást követő nép nagy férfia stb. erdélyi fejedelem! stb.

Üdvözletem után fényes kháni parancsom rendiben adom tudtodra, hogy miután ez áldott év folytán a felséges padisáh császári levele által felszólíttattam, hogy a német elleni háborúban szám nélküli vitéz tatár hadseregem összes erejével vegyek részt: felkészültem és megindúltam. Hosszas és fárasztó útat tévén, végre Rebbjülevvel havának közepe táján (Martius közepe körül) Akkermán országba érkeztem, honnan seregemnek az itteni téli szállásokon engedendő ne-

Digitized by Google

hány napi pihenése után, ha Isten is úgy akarja! folytatom útamat s a kormányzásod alatt álló Erdély határait átlépendem. Erről kháni méltóságomhoz képest kivánván értesíteni: Abdul Fetah nevű szolgám által küldött jelen fényes levelemmel kerestelek meg, tudatván veled, hogy útamba eső váraid, városaid és falvaid semmi kárt s azok lakói semmi méltatlanságot sem fognak szenvedni. Megszámlálhatlan seregemnek szigorúan tudtára van adva, hogy nem pokollal czimboráskodó ellenség országán, hanem a te barátságos tartományodon kell keresztül vonulnia. Szükség azért, hogy ilyképen nyilvánuló szultáni kegyességem viszonzásaul illendő becses ajándékokat küldj kedveskedésképen; ezen levelemet hozzád vivő szolgámat pedig jó indulatú tudósításoddal kháni méltóságom tartózkodási helyére minél elébb visszabocsásd. Jól megértsd. Köszöntlek!

Kelt Tatarbunárban 1094. Rebbjülevvel 10—20=1683. Martius 9—19. (P. H.)

Kivül: Murád Giráj tatár khán levele, hozta Fetta Mirza Fogarasban az általjövetel felől. A. 1683. die 9. Aprilis.

Ugyan ez alkalommal a khán fővezére Ahmed aga is a khánéhoz hasonló levélben tudósítja a fejedelem vekiljét. A levél év és helyről nem tesz említest.

Kivül ezen egykorú jegyzet áll rajta: Tatár kám vezére Ahmet aga levele, hozta Abul Fettah aga Fogarasban. A. 1683. die 9. Apr. urunk ő nagysága locumtenensének, avagy fő hopmesterének szól.

(V. ö. Bethlen Miklós I. 536 l.)

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CCXXXII.

Kegyelmes uram!

Az Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa!

Nagyságod méltóságos parancsolatját ma délkor igen alázatosan vettem, az mint az bemenő summának rövid terminusát tötték fel, talám az 24 dik praesentis terminusánál tovább halasztani nem bátorságos, rövidebb avagy közelebb való terminusra is kegyelmes uram rendelni nem lehet, mert ugy az státusoknak reá érkezése alig lehetne.

Digitized by Google

Nagyságodnak kelleték alázatosan megírnom, Váradról az szpáiákban felesen kijövén, az passa is Cseri passát Dobokát vélik kiküldötte, mely is énnekem azon Doboka által mit írt, én is kegyelmes uram mi választ írtam ugyan ma nékie, nagyságodnak alázatosan elküldöttem, várom aziránt is nagyságod kegyelmes parancsolatját, mit kellessék abban tovább cselekednem, ha ugyan csak keménykedni fognak benne. Hasonlóképen az Belső-Szolnok vármegyei nyolcz hódolt faluknak salétrum pénzekért mint fenyegetődzenek, nagyságodnak alázatosan megírtam vala tegnap méltatlan írásomban, azokra is ha reá akarnak menni, ha resistáljunk-é? és miképen? Én azt igen bajosnak tartom kegyelmes uram, mivel azok holdolt faluk, az reájok való vigyázás is bajos, mert mivel bánya vidékire gyakran szoktak járni, egész az Szamosig elmehetnek, csak azt fogják Somlyóba s mind Csehbe tudni, hogy eddig való szokások szerént német pártra mennek, és osztán az Szamos mellett nékiek fordúlhatnak amazoknak szegényeknek, míg nékünk híreket hozzák nagyot haladnak. Ezen törökök között kegyelmes uram ott lévén az a török is, ki nekem szokta gyakran dolgokat megizenni, énnekem azt izente s ugyan Polyik uramnak maga mondotta kegyelmes uram, hogy Tömösvárra küldött valami törököt várnak vissza, és bizonyosan Gyalura szándékoznak beütni, melyet is akartam nagyságodnak alázatosan megjelenteni. És mindezekről várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját.

Az ur Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Maros Sz. Király. 9. Aprilis A. 1683.

Nagyságod alázatos szolgája méltatlan híve
Rhédei Ferencz m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. köt.*)

CCXXXIII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos leveleit az inclusával együtt, ez órában igen alázatosan vettem, az melyekből az nagyságod

Digitized by Google

kegyelmes parancsolatját megértvén, nekem kegyelmes uram vékony censurám abban az dologban az, hogy nagyságod méltóztassék újalag Bojér Sigmond uram ő kegyelme által az tatár követ elméjét megpróbáltatni, ha valami módon az tíz erszény pénznél alább megalkuhatnék ő kegyelme az követtel az khán részire, ha pedig kegyelmes uram ugyan csak megköti magát az követ, jobb az tíz erszény pénzt megigérni neki, hogy sem ezen menjen által; mert ha ezen megyen által bizony nem annyi kárt vall miatta az ország; mivel pedig kegyelmes uram ily hírtelen annak az summának szerit nem tehetni, én is jovallom kegyelmes uram, hogy nagyságod küldjön assecurátoriát az khámnak ettől az maga követjétől, arról az miben nagyságod megalkhatik az követjével, hogy nagyságod az táborra megviszi neki, ea tamen conditione praemissa, hogy erre nem jő, és az táboron az nagyságod méltóságos assecuratoriáját viszsza adja, és jövendő időre ezen mostan neki adandó ajándékot esztendei adónak nem tartja, (az mint Bethlen Gábor hadakozásának idején honorariumot küldött neki, az Rákóczi fejedelmek idejében örömest szokott esztendei adónak nevezte volna, hogy annuatim Erdély tartozik neki azt megadni).

Az khán fővezérének, és atyafiának kegyelmes uram Bojér Sigmond uram elsőben ígérjen egy egy erszény pénzt, mivel sztik pénzünk van, talán elsőben kevéssel próbálni nem árt, ha pedig az követ azt recusálja, mindenik számára két két erszény pénzt ha ígír ő kegyelme, talám annyiban conveniálhat vélle. Ezek után Isten nagyságodat méltóságos házával sokáig virágoztassa. Ex Keresd 1683. 11. Aprilis.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgája igaz híve

Bethlen Elek m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

Digitized by Google

CCXXXIV.

Nagylelkü emirek példányképe stb. váradi beglerbég!

Kadik s hákimok dicsekvésének tárgyai váradi tartománybeli kadik. Hasonlók s kortársaik büszkeségei alajbegek, cseribasik, zaimok, timárok, várbeli agák, katonák, eminek, ajanok s minden tisztviselők! Császári czimeres levelem hozzátok jutván értsétek meg, hogy a folyó évi hadjárat élelmének s más szükségleteinek szállitására igen sok ökrös szekér kivántatik. Minthogy a váradi tartomány más végbeli helyekkel egybehasonlítva addig keveset szolgált; az idei hadjárat fegyver és ágyú szállitásait s élelmezési fuvarozását az ezen tartomány erre kötelezett lakói, úgy mint akik ez alól fel vannak mentve, fogják teljesiteni. Minden jó erős, teherbíró ökrü szekérért, azon naptól kezdve melyen megterheltetik naponként 50 pénzt(akete) fog fizetni a kincstár, most mindjárt a legrövidebb idő alatt 1000 ökrös szekeret küldjetek az eszéki táborba, hogy még a rakodás előtt megérkezzenek. S jól megértsétek mindannyian, ti fennczimzett tisztviselők, hogy részetekről semmi olyas ürügynek, például, hogy ti szekeret nem szoktatok adni, vagy hogy körülményeitekről elébb jelentést tesztek s igy húzás halogatos által e szolgálat terhétől majdan megszabaditjátok magatokat, semmi helye nincs s még csak távolról se forduljon meg elmétekben. Mert a végre adtam ki jelen fényes parancsomat, hogy mind ezek ekként történjenek, s bár e váradi tartomány nagy része szolgálatmentes és vakufféle alapitványokból áll; ne adja az Isten, hogy valaki ebben bizva ezen kibocsátott fényes fermánom által megparancsolt 1000 szekér elindítását s ez által győztes hadseregem ágyúi, hadi szerei s élelme szállitását késleltesse s megakadályozza. Mert azonfelül, hogy hübére (dirlik) másnak fog adatni, a legkeményebb megfenyitést sem kerüli el. Ezt jól megjegyezzétek magatoknak s késedelmezésre vagy hanyag mulasztásra úgy gondoljatok. Annálfogva rendeletem teljesitését mindenkinek ajánlom. Jól megértések s fényes névjegyennek hitelt adjatok.

Kelt a belgrádi mezőben 1094. Dsemázitülevvel 7-én = 1683. Maj. 4.

Digitized by Google

(Egykorú hivatalos másolat.)

Oldalt a hitelesítés : Az eredeti szultáni példánynyal megegyez.
Mehmed
váradi kadi.

Törökből; eredetie az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárban.)

CCXXXV.

Én Kanissay Ahmet aga, Isten kegyelmességéből a ti földes török uratok, misz-tothfalusi, tej-feles tóth-falusi, busáki, nagy-sikállai, fekete falusi, oláh kékessi lakosok. Ezen órában érkezett hatalmas török császárunknak kemény és erős parancsolatja, az országból ezer szekereket kiván, melynek személy válogatás nélkül akár az hatalmas passa faluja legyen, akár mutatzelijé, akár emingcké, ki kell telni; hanem hogy megnevezett misztótfalusiak egy szekeret negy ökörrel, tejfeles tótfalusiak egy szekeret négy ökörrel, busákiak nagy sikállaikkal egy szekeret négy ökörrel, fekete falusiak oláh kékesiekkel egy szekeret négy ökörrel sietséggel elkészitvén béhozzátok 9 vagy 10 nap alatt, ennek itt kell lenni, nem az én dolgom ez, hanem hatalmas császárunké, azzal nem játszhatni, mert szerte széjel az országra, kikre az parancsolatot küldte ki hatalmas passának ő nagysága kajmekámja, ha szót nem fogadnak, s tíz nap alatt itt nem lesznek az szekerek, száz ezer tatárt parancsolt hatalmas császárunk hogy fordítsanak elrablásokra; felnyissátok az szemeteket ti is, hogy tatár kézre ne essetek, hatalmas császárunk parancsolatja ellen nem lehet énnekem óltalommal lennem, magammal is szabad, valamit akar azt cselekedheti vélem. Az szekereknek Bihar alá kell gyülekezni, ti is oda küldjétek.

Azonban tü bányai és felső bányai bírák, akarám értéstekre adnom a dolgot, ti is hatalmas török császárunk szárnya alatt laktok, feljebb emlitett faluimnak mint lön tülem a parancsolat hogyha utolsó veszedelmeteket el akarjátok kerülni, nagy-bányai bírák 20 szekeret négy négy ökörrel, felső-bányai bírák 10 szekeret négy négy ökörrel, se órát se

Digitized by Google

napot ne várjatok, sietséggel állatván küldjetek Bihar alá, oda gyülekeznek mindenünnen.

Hatalmas császárunk czímeres parancsolatja más felé ment, de én megmaradástokra küldtem elébb hozzátok levelemet, hanem felnyissátok szemeteket s az szekerek meglegyenek, mert ha nem, Isten engem úgy segéljen, füstöt vét helyetek nem soká. Isten mindnyájunkkal. Datum Várad die 12. Maji Anno 1683.

Idem qui supra

Kivül: Adassék. ez levelem misz-tóthfalusi, tejfeles tóthfalusi, busáki, nagy sikállai, fekete falui, oláh kékessi, nagy bányai, felső bányai bíráknak s polgároknak igen hamarsággal.

Egykorú másolat (vagy fordítás?) az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVII. köt.*)

CCXXXVI.

Murad Giráj khán.

A Messiást követő nép nagy férfia stb. erdélyi fejedelem!

Üdvözletem után tudatom veled, hogy a miről megindulatomkor hozzám küldött követednek már kegyelmes választ adtam, mit általa vitt fényes levelemből is megérthettél; most innen a tatrosi útból ugyan csak e végett kivánlak jelen levelemmel megtalálni. Ha ugyan is a kormányzásod alatt levő ráják védelmezése végett segitségre van szükséged, más ott táborozó seregek ellenében; megbizott embereidet küldd ide hozzám a tatrosi útba, hogy szándékodat, megértvén, rögtön elegendő segitséget küldhessek. Jól megértsd. Köszöntlek.

Kelt a Szerett folyó mellett 1094 Dsemáziülevvel 11-én = 1683. Maj 8-án.

(P. H.)

Kivül: Tatár hán levele hozta Fogarasba Musztata agája 13. May A. 1683.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CCXXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa kévánom. Nagyságodnak alázatosan jelentem. Itt feles törökök vagynak, császár parancsolatjával két száz ötvenöt szekereket vetettek fel az öt holduló vármegyékre, magok regisztrálták az Meszesen belől valókat is az szerént, és igen siettetik, rémitik a szegénységet, hogy tizszerte nagyobb büntetés esik rajtok, mint az salétrom pénz bé nem viteléért, mikor orrokat, fülöket elmetélték; mire nézve minthogy Bihar vármegyébül mind béhajtották, innét is meg kellett parancsolni kegyelmes uram, hogy bémenjenek, hogy kárt ne valljanak.

Az szathmáriak kegyelmes uram most igérik magokat az jó szomszédság tartásra, melyben is nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl várok alázatosan. Úgy hozzák hírül kegyelmes uram, az cancellarius, az érsek és az főhoppmestere az császárnak megholt volna, egy héten mindenik. Ezután ha mi híreket értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak, alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 20. Maji Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. kötet.*)

CCXXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, Isten nagyságodat szerencsés országlással megáldja kévánom.

Az mely tatárt magával együtt kegyelmes uram elküld-

Digitized by Google

tünk volt, holnap egy hete meg érkezék, az mely bizonyosan hozá, hogy az .... en Czellásnál hálnak, holnap ide az határban béírkeznek; az khám szóval is izent, hogy nagyságod is vele együtt elmenjen, az levelébül is azt olvasá; arra azt feleltem, abban lehetetlenség van, valameddig az tatárság az országon által nem megyen, hogy az hadakat nagyságod felvehesse, kiváltképen ha valami rablás vagy igetés lenne, az nekik való ílést is el nem hoznák, mivel azt kérdi vala, hogy ha minden konakokon lesz ílések, arra azt mondottam, hogy ha ük meg nem rémitik az embereket, lészen; az mely levelet neki onnat hoztanak is, tülle elkírtem, nagyságodnak elküldtem, abbúl mindeneket nagyságod megérthet; az levelet nagy fogadásomra adta, de nagyságodat kírem, ezen levél vivő emberemtül küldje viszsza, had adhassam kezében; ez is mindenekre ajánlá magát. Ezek után Istennek hagyom nagyságodat mint kegyelmes uramat. Datum Prasmar 20. Maji Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos szolgája mint kegyelmes urának

Kabos Gábor m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Keményy József, Erdély tört. ered. lev XXV. köt.*)

CCXXXIX.

Murád Giráj khán.

A Messiást követő nép nagy férfia stb. erdélyi fejedelem!

Tudatom veled, hogy miután a tatrosi út megvizsgáltatott, s azon a moszlim sereg idáig érkezett; minthogy parancsolata van neki az iránt, hogy mind előbbre haladjon: a most következő útak megvizsgálására jelen levelemet vivő szolgámat küldöttem el. Ha tehát ez szerencsésen hozzád ér s az arra vezető utakat parancsolatom szerint megvizsgálta: ne tartóztasd, hanem lehető gyorsasággal küldd és bocsásd vissza, mert dolga nagyon sürgös. Jól megértsd; különben üdv és béke legyen veled!

(*Hely s év nélkül.*) (P. H.)

Digitized by Google

Kivül: A. 1683. 21. Maii. Ebesfalvára hozta a tatár khámtól Ádiľ aga nevő szolgáj a.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék könyvtárában.)

CCXL.

Méltóságos kegyelmes fejedelem nékem jó kegyelmes uram fejedelmem. 10-dik Jakabfalván íratott nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmességgel vettem, hogy az tatár salagvárdáknál lett méltóságos dispositiojárúl méltóztatott nagyságod tudositani, mint kegyelmes uramnak alázatosan megszolgálom. Csakhogy már én iránt am az késő kegyelmes uram, mert puszta házaimnál lévő egyetmásimat bátorságosabb helyekre ha akarnám is már késő s nem is lehetne hordatnom. Menjen véghez Isten akaratja aziránt is! tudom mindenem prédára megyen, de nem tehetek róla.

Javallanám alázatosan kegyelmes uram, íratna nagyságod jó declaratióval az tatár hámnak; minthogy ő is nagyságod is hatalmas császár hive, ez az ország is hatalmas császáré, ne engedne hadainak ellenséges dolgokat követni, raboltatni, kastélyokat, udvarházakat, városokat, falukat, majorokat égetni, prédálni, pusztitani, lám az mint az szegénységtül kikitelhetett, nagyságod gazdálkodtat hadainak. Mivel ha olyakat cselekesznek hadai, nagyságod a nemesi vitézlő rendeket hatalmas császár siettető parancsolatjára s oly hasznos szolgálatjára elő nem veheti, de egyebiránt is az ő hatalmassága rendes adaját meg nem adhatja a föld, kiért nagyságod kíntelenittetik őtet okozni hatalmas császár előtt. Talám jó lenne kegyelmes uram azt is megizenni vagy írni az hámnak, ha hadai rabolnak, prédálnak, égetnek s a megkeseredett nép valami ellenkező dolgot követ el maga oltalmában, arrúl nagyságod nem okoztathatik. Alázatosan követem nagyságodat mint kegyelmes uramat, hogy nagyságod méltóságos udvarában nem mehetek, mert bizony igen rosszúl vagyok, az egyik leányom is igen beteg. Isten nagyságodat sok (idő)kig szerencsésen s jó egészségben éltesse. Szeben 22. Maji 1683. Nagyságod alázatos (méltatlan szolgája)

(Teleki Mihály m. p.)

Digitized by Google

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának (nekem) jó kegyelmes uramnak (fejedelmemnek adassék (alá)zatosan.*)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum VIII. köt.*)

CCXLI.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram, fejedelmem!

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos engedelmességgel vettem. Az bihariak, püspökiek s telegdiek valóban rosszúl cselekedtek, hogy nagyságodat idején portára küldendő szándékjukról nem tudósították; annál is rosszabbúl esett, hogy nagyságodnak béküldött emberek által nem írtak, sem supplicáltak. Az ő embertelen fogyatkozásokat, nagyságod fejedelmi méltósága azt hozza magával, szokott fejedelmi kegyelmességével fedezze el, és minthogy kiválkép az végbeli törökök előtt dolgokat nem is segíthetni, megesküttetvén erősen őket, hogy az már megmutatott instructiójokban lévő dolgokon kivül semmit sem tractálnak, nagyságod s ez haza ellen való dolgokban magokat nem avatják, és minden dolgokat nagyságod portán levő követje s kapikihája tetszésekbül folytatják, ily formában nekem ugy tetszik, jobb őket elbocsátani, mint sem akadályoztatni; s re infecta visszaküldeni. Isten nagyságodat sok esztendőkig szerencsésen éltesse.

Sorostély 25. Maji 1683.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nékem jó kegyelmes uramnak fejedelmemnek adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. köt.*)

*) A levél egy része le van vágva.

Digitized by Google

CCXLII.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelem!

Már Isten engedelméből az tatár innen eltakarodott, kárt semmit itt e tájékon, áldassék az ur Isten érette, nem tettenek, nagyságtok gabonái és asztagai reménségen kivül megmaradtanak. Ugy értem mind Szombathfalván és Komárán is megmaradtak, (noha a vetés Szombathfalvánál kár nélkül nem maradt.) Az khám az derék hadakkal fenn az havas felé ment el, de nagy csoportok szakadván a vár felé jöttenek, de eleikben nyargaltatván megizentem, hogy ha közel jőnek, bizony meglövődöztetem őket; magam is az várasiakkal és az kiket künn kaphattam azokkal kinn lévén, a várashoz közel sem jöttenek. Sok embertelenkedések után csak patkót, aqua vitat s egyéb kedveskedést is igen jó néven vettenek. Az kiket egyet mással elküldtem, azok közül még kettőnél több meg nem jött, mert külömben még tegnap tudósítottam volna nagyságodat. Ezzel az szent Isten kegyelmes oltalmában ajánlom nagyságodat kegyelmes uramat, méltóságos házával. Fogaras die 28. Maji 1683.

Nagyságod méltatlan szolgája igaz kissebbik hive

Bethlen Gergely m. p.

Az Olton túl is raboltak, havasrúl sok marhát hajtottak, embereket vágtak, tatár is veszett.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXLIII.

Kegyelmes uram!

Az ur Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa s áldja meg.

Ezen órában micsoda levele érkezett somlyai vicekapitány uramnak, ugy valami oda jött törököknek is, nagyságodnak alázatosan elküldöttem, rettenetes fenyegetődzéssel

Digitized by Google

vadnak, az szegénységet eléggé ijesztem kegyelmes uram tatárral, de az ki fut, s ki megint haza száll; egyébiránt is kegyelmes uram az török az tatárok dolgával semmit sem csendesedik, sőt a szegénységnek azt írták ki, magok lesznek tatárjai és mint raboltatják hogy raboltatják őket, rettenetes kegyelmes uram a fenyegetődzések, az kik elfutnak is kegyelmes uram, az szegénységben az havasra mennek épen az torkokban az pogányságnak, mert Belényes felől akkor jöhetnek s ugy jöhetnek reájok, az mint akarják, annál inkább ott semmiképen őket nem oltalmazhatják, noha kegyelmes uram itt alatt is mint oltalmazzuk bizony nem tudom, mert fegyverkedés nélkül végben menni lehetetlen, törököt pedig, kiválképen az kik császár dolgában jönnek ki, levágni igen veszedelmesnek tartom kegyelmes uram. Segesvár felől is csak nem az hírekkel együtt ez órában érkezének három törökök, kiket csak megszállitani is alig tudtam. Posta lovakon is lévén igen sietnek kegyelmes uram, igyekeztem tartóztatni, hogy ez alázatos tudósitásom nagyságodhoz elébb mehessen, s az mennyire lehetett kerültetik is kegyelmes uram vélek. Azt mondják ugyan kegyelmes uram, hogy az szekerek dolgából Váradon lévő kapucsi passától jöne, és hogy fővezér levelét vinné nagyságodnak, melyet mutatott is az hadnagynak Makai uramnak valami materiában.

Az tatárok miatt való félelem miatt is kegyelmes uram a nyomorúlt föld bizony nagy confusióban vagyon. Az úr Isten nagyságodat minden dolgaiban sok esztendőkig boldogúl éltesse. Kolozsvár 28. May 1683.

Nagyságod alázatos szolgája méltatlan híve
Rhédei Ferencz m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. köt.*)

Digitized by Google

CCXLIV.

Méltósagos fejedelem nékem jó kegyelmes uram, fejedelmem!

Nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmességgel vettem, rólam való kegyelmes megemlékezéséért s becsületes meghitt szolgája belső híve által való láttatásáért, Isten nagyságodat áldja meg; nékem is adjon erőt, tehetséget, hogy nagyságod fejedelmi kegyelmességét mint kegyelmes uramnak holtomiglan való igaz alázatos hűséggel szolgálhassam meg. Én kegyelmes uram még is igen nyomorúltúl vagyok. Isten nagyságodat minden kedvetlenségtül oltalmazza, s jó egészségben maga dücsősségére s szegény hazánk javára sok esztendőkig éltesse.

Postának a fővezérhez való küldetését kegyelmes uram a mi illeti, vékony s magános tetszésem szerint javallom kegyelmes uram, hogy a dolgokrúl voltaképen tudósitsa nagyságod kapitiha uramat, ki is közölvén az dolgokat Maurocordatus urammal, ha jónak ítéli, értésére adhatja a fővezérnek. Nyilván való vádolása a tatár hámnak talám mindennek az urak, förendek, statusok ő nagyságok, ő kegyelmek közül nem fog tetszeni, mint ennek előtte az budai vezéré és váradi passájé a rajtunk elkövetett sok alkalmatlanságokért; noha én akkor is tanácsosobbnak tartottam igaz és méltó panaszunkat a fővezérnek értésére adni. Igy én magánosan lévén, nem javalhatom vádlását. Ha nagyságod elküld, meg kell kegyelmes uram kapikiha uramnak jó declaratióval íratni, az országba való béérkezésének előtte mint ajánlotta magát, kárt nem tétet, nagyságod pedig erős halálos fenyiték alatt mindenfelé az országban parancsolatokat adott ki, senki a tatárokat ne bántsa, sőt vármegyékként, székekként, a mint ki telhetett, nagyságod gazdálkodtattatott nékik, nem úgy várván mint ellenséget; nagyobb része az országbelieknek igen megromlottak miattok, mert a merre eltakarodtak, rablottak (mint az én jobbágyimban is Fogaras földén), égettek, vég nélkül hajtottak mindenféle marhákat, az országban szélt fogván, sok embereket vagdaltak le, mindenütt táborostúl búzákra s

Digitized by Google

az szegénység életére szállvan, sír a föld is utánok, lassan járnak, német hadnak is kevés volna úgy járni. Az föld népe elrémült, széledett, sok üdő kell csak elhítetésekre is (noha az is még mikor lesz?) hogy kitakarodtanak az országbúl, s elővehetésekre. Az mint haza kezdtek is szállani, most ujjabb lárma esett köztök, hogy Hunyad vármegye felé csavarodott része most mégyen a tábor után s ujjobban futni kezdettek az emberek, a hol haza szállottak volt is. Ha ellenségképen jöttek volna is, sok lett volna, a miket elkövettek! Ha a tatár erre ne jőjjön, nagyságod eddig Budánál volna, egész lehetetlenség, míg ki nem takorodik, nagyságod az ország népét elő vehesse, annál inkább megindúlhasson, honnét telik ki már az adó is? holott az országnak az szíve romlott meg, meg kellene nagyságodnak azt is íratni kapikiha uramnak: Sárosi uramat is mennél hamarább meginditja a pénzzel, eddig is az ő kegyelme expeditióját a lehetetlenség s kítelenség halasztatta nagyságoddal. Igen igen jól esnék, ha az kapuczi jó formában írna a fővezérnek avagy csak az kihajának, csak valamit ellenkezőt ne írna; én alig hihetem a hámnak magának vétke legyen mindenekben. Úgy értem kettőnek is vágatta el orrokat, fülleket Enyed táján, sokat páczáztatott meg. Azon vagyok s lészek kegyelmes uram, hogy méltóságos parancsolatja szerint nagyságod méltóságos udvarában jelen lehessek. Isten nagyságodat sok örvendetes pünkösdi szent innep napokkal az én jó kegyelmes asszonyommal s ifjú urunkkal ő nagyságokkal együtt örvendeztesse meg. Sorostély 6. Junii 1683.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája
Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak fejedelmemnek adassék. alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

Digitized by Google

CCXLV.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját, Turzai uram ő kegyelmétől alázatos engedelmességgel vettem 26. Maji Nitrovicza mellett lévő táborban; kegyelmes parancsolatja szerént az váradi passa parancsolatjából az szegénységre vettetett társzekereknek kévánását az fővezérnek ő nagyságának tihaja által exponáltam nagyságod méltóságos nevével, kévánván azt, hogy török írásban tegyem le, sok és confuse lévén az regestrum, nem verbotenus kegyelmes uram, hanem az vármegyéket, az mint jobbnak ismét hittem, mindenik vármegyéből bizonyos számú helyeknek neveit, hogy annak tartományának menyi számú szekér adás inponáltatott tettem le, és úgy adtam kegyelmes uram bé hatalmas vezérnek; elsőben kegyelmes uram halasztottak arra, hogy az váradbeli tefftert felkerestetvén, lészen válaszom, azután kegyelmes uram Eszékig, noha minden nap solicitáltam, de előbb semmi választ nem obtineálhattam, hanem tegnap hivatván Manrocordatus uram, mondá hogy írjak mingyárt nagyságodnak, és vezér ő nagysága azt mondotta, hogy az váradi terfter mostan Landor-Fejérváratt maradott, maradjon vesztegségben addig az dolog, míg Isten nagyságodat elhozza, hiszem már a tatár kijött Erdélyből, nagyságod is eddig útban lehet, azért Isten nagyságodat hozván akkor ez is eligazódik, objiciálván ő kegyelmének, hogy eddig soha azok az helyek Váradhoz (mint Gyalu, Fenes, Somlyó és Kraszna) a többi is ilyen onust nem supportáltanak, hatalmas vezérnek is iteratis ezen véghelyekhez kegyelmes ígéreti voltanak, és immár mi tevők legyünk, melyre azt mondja, hogy azt sem mondja, hogy adjanak, azt sem, hogy ne, mivel ő az helyeket nem tudja, mindazáltal ha nem praecise Váradhoz való, nem kell adni; ennél tovább kegyelmes uram nem procedálhattam, erről nagyságodat akarám tudósítani alázatosan. Ide kegyelmes uram érkeztünk 2. Junii, az hadak szaporodnak minden nap, innét már talám 25 vagy 28 törököt az hajduk elkaptak, ide is hoztak egynehány rabokat, némelyiknek fejét is vevék. Az Tökölyi uram

Digitized by Google

ő maga szolgája Cserneczki Imre tegnap érkezék, hozván kegyelmes uram jövő hírét, és vezérnek szóló levelet is ő nagyságának. Ugy hallom kegyelmes uram az jövő szeredán vagy pénteken ide érkezik ő nagysága, az vezér is azután való hétfün vagy kedden innét megindúl, nagyságod böcsületes szolgáiban kegyelmes uram itt marasztok vala örömest, akarván megvárni az itt való dolognak indulatját, hogy nagyságodat valami reálitásrúl is tudósíthattam volna; de ő kegyelmek az útnak bátortalan volta miatt egymás nélkült sem elmenni sem elmaradni nem mernek, azt mondják; azért kegyelmes uram én nékem mind ketten ő kegyelmeket elkellett bocsátanom, várván Sárosi uramat is. Bizony kegyelmes uram valóban solicitálnak, hogy nagyságtok ő kegyelmét nem küldi, okait tudakozván, csudálkozik Maurocordatus uram, az Istenért kéreti ő kegyelme nagyságodat, mivel ide tegnap érkezett tatár khám embere, és azt hozták hogy már kijöttek Erdélyből. nagyságod is siessen, az pénzt penig mentől hamarébb megküldeni méltóztassék, mivel az vezér már egy nehány ízben kérdezte, ha még sem hozták-é el? Az mentségnek kegyelmes uram itt bizony semmi helyt nem adnak, már magam is szenvedtem kegyelmes uram keveset. Istennek oltalmában ajánlom kegyelmes uram nagyságodat. In castris Turcicis ad Eszék positis die 7. Junii Anno. 1683.

Nagyságod alázatos szolgája

Kovács Sigmond m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. eredeti levelekben XXVII. kötet.*)

CCXLVI.

Murád Giráj khán.

A messiást követő nép nagy férfia stb. mostani erdélyi fejedelem, barátom! stb.

Üdvözletem után arról akarlak tudósítani, hogy ezen levelemet vivő bojárod, kit országodon való keresztül vonulá-

Digitized by Google

söm idejére béke és barátság kedveért szultáni személyem mellé rendeltél, győztes seregemet útközben minden helyen elegendő élelemmel ellátta s igen hasznos szolgálatokat tett. Miért is a mint illik mind veled barátom, mind bojároddal való teljes megelégedésemet nyilvánitom. Barátságodat s szivességedet a réginek találtam, róla el sem is felejtkezem s hálálmról biztositlak. Jó indulatomat veled éreztetni el nem mulasztom, hogy barátságunk ezután is erős alapon nyogodjék! E mai napon tehát, mely hétfői nap, fennemlitett bojárodat ki egész Várad vára városáig híven kisért, kötelessége teljesítése után ismételt köszönetem mellett hozzád vissza bocsátom. Ha mit Isten adjon! szerencsésen megérkezik, át fogja adni kapuaga szolgámnak hozzád intézett levelét, melyben némely a hadjáratra tartozó dolgokról van emlékezet. Tartalmát megértvén, magad ahhoz alkalmazd. Az ezután történő dolgokról pedig, melyeknek szükségét látod, levelet irj s embered által elküldvén, tudósits. Jól megértsd; áldás s béke legyen veled!

(P. H.) Városban.

Kivül: Tatár chám levele, Kabós Gábor uram hozta. 11. Junii A. 1683. Radnotra.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

CCXLVII.

Nagyságos s nekem jóakaró király barátom! stb.

Üdvözletem után tudósitani kivánlak, hogy küldött leveledet vettem s tartalmát megértettem. A mi Erdélyen történt keresztül vonulásunkat illeti, Isten segedelmével visszaérkező bojárod értesithet felőle, hogy uram a szultán ő felsége szigorú rendeletei következtében senkin semminemű méltatlanság nem esett, sem a falukon s városokon ház felgyujtás nem történt. A mint Erdélybe bejöttünk, mindjárt a szebeni vár környékén 20—30 emberünk eltünt s többen megölettek; a mint a belgrádi határon jöttünk, 200 emberünk tünt el, kik Teták cselebi és Abdul fakár cselebi alattélelemsz erzés végett búzáért s szénaért voltak kiküldve, közülök a falukból egy sem tért vissza; midőn meg a kolozsvári vár körül jöttünk

Digitized by Google

azon embereink kik a kertekbe gyümölcsért s mások, kik más élelemért mentek szét, megölettek. Azon nyolcz ember halálának okát, kik még ezeken felül erőszakos halállal vesztek el, nem tudom. Azt hitték, hogy Erdélyt a hatalmas padisáh rájái lakják s ezért nem kell félniök; bár féltek volna, mert úgy látszik, szándékosan történt megöletésük. Tudod, hogy ezeknek testvéreik, rokonaik vannak, kik érettök boszút akarván állni, nehány házat felgyújtottak. Ő felsége szigorú rendelete értelmében azonban ez is tiltva volt. Valóban barátom! sok emberünk elveszett, s egy sincs, a ki felől ne tudakoztunk volna. Igen barátom, mindenüve küldöztünk, kérdezősködtünk utánuk, s számba véve őket, az lett az eredmény a mit fenntebb elősoroltunk. Soknak tetszhetik előtted, s bizonyára a fényes porta is elégedetlen lesz miatta. Különben üdv és béke legyen veled!

(Hely s év nélkül.) Ahmed
a nagy khám agája.

Kivül: Tatár chám vezére Ahmet aga levele, Kabós Gábor uram hozta 11. Junii 1683. Radnótra.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CCXLVIII.

Noha ennyi esztendőktől fogva Isten kegyelmességéből fejedelmi állapotban állittatván, Isten ő felsége mind ennyi veszedelmes időkben feleségemvel együtt megtartván, sok bajoskodásim között ő réá bíztam volt, holmi magunkra való sok gondviselésünköt, mivel magunk sok bajoskodásink között annyira réá nem érkezhetünk, most is azért annál inkább már háromszori táborozásunkban magunknak sok gondjai s búsúlási között annyira réá nem érkezhetünk, hanem ennek utána is hasonlóképen, fiunk is gyermek lévén, azon hasonló gondviselést ő réá életéig úgy bíztuk Isten éltetvén, hogy gyermekünkre is gondot viseljen, kárt ne valljon, mi is az országból kimenvén most egyéb országbeli dolgokat is réá bíztunk, mivel együtt akarunk fiunkkal feleségünkkel s ez országgal élni.

Digitized by Google

Azért minden híveink és tiszteink mi utánunk tőle hallgassanak, Radnot. 20. Junii 1683.

Apafi Mihály m. p.
(P. H.)

Eredetije negyedrét papiron, egészen a fejedelem keze írása, az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCXLIX.

Nekem érdemem felett való jó kegyelmes uram.
Az úr Isten nagyságodat megáldja.

Kegyelmes uram 22. mensis praeterisi tolmácsomat kelletvén expediálnom, írtam volt nagyságodnak alázatosan, hogy az mennyiben lehetne, igyekeznék nagyságod hatalmas császár parancsolatjára sietni, mely írásomat vihette-é meg kegyelmes uram nagyságodnak? nem tudom. Én is kegyelmes uram nagyságodnak Fogarasból való indulásától fogva nem vévén semmiről is kegyelmes informatióját, mire vélni nem tudom; ottan ottan tudakoztatja a vezér ő nagysága nagyságodat és az nagyságod érkezését. Kérem azért kegyelmes uram igen alázatosan nagyságodat, az mennyiben lehet siessen nagyságod, érkezhessék ide idején, sőt kegyelmes uram, ha nehéz szekerei lesznek nagyságodnak, azokat hátra hagyván, bizonyos számú hadaival igyekezzék nagyságod eljőni, mivel az mint ezen expeditus emberétől a fővezérnek megértheti nagyságod, igen várja az vezér nagyságodat. (Nem lévén mostan senki is magyar nemzet mellette, úgy látom kévánná.) Ide kegyelmes uram Győr alá tegnap 10—11 óra tájban az egész tábor leszálla, ugyanazon napon kegyelmes uram az Rábán innet lévén egy kis csonka torony, a mellé az ágyúkat és jancsárokat nem sok kárral sánczban beszállítá, az németek is túl a Rába parton lévén táborban, egy néhány lövést tőnek. Ezek is innet kegyelmes uram az várost lőni és lövetni kezdék mentest, azomban kegyelmes uram az németek este felé az táboroknak csak helyét hagyván elmenének, hova nem tudom, úgy hallom a lovasa Csalóközben, a gyalogjában tálám itt is maradt. Ezeknek kegyelmes uram előjárójok avagy

Digitized by Google

generálissok az lothringyiai herczeg, kit császár sógorának mondanak lenni. Innen penig kegyelmes uram az éjjel az tatár khámat és az anadoliai passát hadaival utánok küldé a vezér ő nagysága, dolgoknak kimenetelit Isten tudja; az Rábát is mostan által akarván köttetni, (az havasalföldi és moldovai vajdák foglalatoskodván a fáknak procurálásában) által akar maga is hatalmas vezér mentől hamarébb költözni, hátmegé lévő várak, Beszperény, Pápa, Vásony, Tsesztnek, Tata, többek is kegyelmes uram meghódoltanak, noha egyéb iránt valóban égetik Székes Fejérvártól fogva az falukat, és fogják s vágják az népet; Szent-Márton várából kegyelmes uram 29-én a benne való nép és praesidium kiszökvén, akarván szaladni Győr várában, az útban utól érvén őköt a tatárok és feles számú török, levágták, többet az vitezlő rendben négynél elevenen meg nem hagytak, azokat is a vezér megexaminálván levágatta; 30. Junii az várat is felégették az egy falu Örs maradott kegyelmes uram Isten csudájára ezen a pusztán meg, több nem, több írásommal kegyelmes uram mostan nem terhelem, Isten nagyságodat elhozván, mindeneket bővebben mégérthet, hozza is Isten nagyságodat jó egészségben, hatalmas vezérnek tanálhassa kedvét. Ex castris Turcicis ad campum Győrianum positis. Die 2. Julii Anno 1683.

Nagyságod méltatlan szolgája

Kovács Sigmond m. p.

P. S. Szintén ez órában érkezék kegyelmes uram a tatai vice kapitány Szakmári Imre ide az táborban, az ki micsoda októl viseltetvén az várat simpliciter megadta, és török praesidiumot bocsátván belé, az községnek minden jovai oda maradván, őket elbocsátották békével, melyért meg is kaftányoztaték, németeket is felest kezdenek hordani az tatárok az útból, kiket is examinálván, azt mondják, hogy Bécs felé tart az herczeg.

Maurocordatus uram intimatiójából az pénz dolgát is kegyelmes uram ennek az agának nem kell jelenteni, egyéb iránt kegyelmes uram, ha bátorságos volna, nagyságod érkezése előtt küldené el, azon kéreti nagyságodat.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, etc. nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCL.

Nékem jó kegyelmes asszonyom!

Méltóságos levelét nagyságodnak alázatosan vettem. Hozzám az enyémekhez való kegyelmiért Isten nagyságodat áldja meg. Isten nagyságodat jobban is erősítse, előbbi jó egészségét adja meg. Feleségem kegyelmes asszonyom, áldassék Istennek szent neve, egy fiam unokám is naponként erősödnek, de bizony még is gyengén vannak. Isten nagyságodat az én jó kegyelmes uramat, választott ifjú kegyelmes uramat fejedelmemet sok esztendeig éltesse szerencsésen.

Sorostély 2. Juli 1683.

Nagyságod alázatos szolgája

Teleki Mihály.

Külczim: Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonyunk ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak adassék alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLI.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime!

Szikszónál feküvő táborommal mostani órában való megegyezésemnek alkalmatosságával itt tanálván a hatalmas fővezér ő nagysága kegyelmedhez menő csauzait, el nem múlathattam levelemmel való kegyelmed látogatását, kivánván tanálja kegyelmedet kivánt jó egészségben. Irhatom azomban kegyelmednek, hogy a fővezérrel ő nagyságával való végezésem szerint én ezen a földön nem múlatok, hanem continuálom táborommal feljebb való menetelemet, s leszek az operatióhoz való fogással azt követendő, a mire a jó Isten segít. A Dunántúl való földre küldött embereim sem fára-

Digitized by Google

doznak héjában, mert csak már is hatalmas császárunk protectiójának acceptálásával várak, s végházak devcniáltanak kezemhez, kikben én részemrül kapitányok is constituáltattanak. A német császár Sulcz és Karafa nevü generalisi is a Bánya városokból és Zólyom várából kivivén a praesidiumot, ott a tájon lévő és a passusokat őrző hadaimnak három izben is volt már velek csatájok, ugy az velek magát conjungált két vagy háromezer személybül álló lengyelséggel, s alkalmasint le is vagdaltanak bennek, elesvén harczon a szelmecsi német commendáns is. A nyelv kedviért penig a lengyelekben udvaromhoz is hoztanak, értvén azomban kegyelmed országából való kijüvetelit, kivánom éltesse és a hatalmas császár s ez magyar haza mellett való fáradozásában táborával együtt tegye Isten szerencséssé kegyelmedet. Ex castris meis praedeclaratis die 8. Julii 1683.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servitior paratissimus
Emericus Theökölyi m. p.

Kivül: Celsissimo Domino Michaeli Apafi Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino mihi colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLII.

Spectabiles ac generosi domini mihi colendissimi.

Humillima servitiorum meorum in gratiam earundem commendatione praemissa. Quinta praesentis emánált commissiójját kegyelmeteknek nagy késöre úgymint decima quarta ejusdem kezemhez hozván, illendő alázatosságommal vévén continentiójját megértettem, melyhez képest kivánván magamat mindennemü alázatos tehetségem s hüségemmel az dologban alkalmaztatnom az Tisza két felére lemenvén mind alattomban való circálással, néhol pedig hiteltetés szerint való értekezéssel is eléggé igyekeztem rajta, ha hol Debreczen városának vagy lakosinak kegyelmes urunk birodalmában levő praesidiumit vagy egyébiránt való bonumit találhattam,

Digitized by Google

s kitanúlhattam volna, de sehol itten környül az Tisza két felén semmit sem találtam s találhattam, onnan pedig megérkezvén, másnap mindjárt kegyelmes urunknak ő nagyságának Szikszóhoz való közelitése lévén, holmi egyetmás konyhára való élésrül kellett provisiót és administratiót tennem; miólta pedig ő nagyságának innen való távozása esett, egészségtelenkedésem miatt kelletett elmúlatnom az Tiszán túl Kálló vidékére való menetelemet egy részrül, más részrül pediglen az váradi és egyéb végbeli töröktül való félelem miatt kellett ennyire halasztanom, mivel patens is olyan kezemnél nincsen, mely mellett egész securitásom lehetne az útazásban, az török előtt pedig az comissióra annyi respectus nincsen, mint az patensre, ez iránt kegyelmetek bölcs itéletire támasztván az dolgot, comitivával is lehet-e patens kivül való securitásom? Másképen is pedig az török azzal állatja mostan az dolgot, hagy valakinél urunk vagy tiszteinek patense nem találtatik, levágja, vagy rabbá teszi (ők mondják s hirdetik), hogy urunktúl adatott arra hatalom nekiek, ki ámbár ugy nincsen is, de annak szine alatt csakugyan az hol mit elkövethetnek, végbeviszik, s az kin megesik jaj szegény neve. Arra képest alázatosan kérem kegyelmeteket ne nehezteljen olyan patensét kezemhez küldeni, melyben magam specialiter in genere vero az vélem lejövendő comitivák is inserálva legyenek, oly formában, hogy valaholott kivántatik akármely helynek lakosin assistentiával legyenek. Az török részrül nevezetes kérés adhibeáltassék, hogy ezenképen lehessen, egész modalitásom lehessen az dolognak effectuálásában, sőt az mentül nagyobb securitást mutathat kegyelmetek, az iránt bizom bölcs rendelésére magamat. Quas de reliquo diu et ad vota foelicissime valere desidero. Datum Miskolcz die 22. Julii 1683. Praetitulatarum dominationum vestrarum servitor obsequentissimus

Junior Stephanus Zákány m. p.

P. S. Pattantyús György uram ő kegyelme jóakaratjából értem, debreczeni marháknak Túr körül való tartását, nem tudom az olyatéuokat ha hol találhatok elhajtassam-e; és az kereskedő debreczeni embereknek urunk birodalmában

Digitized by Google

hol találandó javakra illő-e kezemet tennem? kegyelmetek egész instructióját mindenek iránt elvárom nagy és bizodalmas alázatossággal, másként az rend és parancsolat kivül lépni nem akarok, s másokra is bút úgy, mint magamra hozni nem kivánok etc.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCLIII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat méltóságos házával éltesse jó egészségben.

Kegyelmes esszonyom mostani alkalmatossággal is akarám nagyságodat tudósitani úrunk ő nagysága egészségérül. Istennek hála ő nagysága mindeddig szenvedhető képen volt és vagyon, semmi változása ő nagyságának nem volt. Ma Istennek hála az szolnoki hidon szép csendesen által jöttünk, az, a mi hírek hallottanak, elhiszem az úr ő kegyelme nagyságodat Naláczi uram által tudósitja, az német valóban roszúl járt, egész országát, szép, lakó helyeit felégették rabolták, pusztitották, igen gazdag prédával megrakodtak, nem is gondolták, hogy oly hamar az véletlen reménytelen rablás rajtok esett. Innen kegyelmes asszonyom sietnénk, de az rettenetes hevességben csak meg nem fővünk, marháink és gyalogaink igen elbágyattak, az víznek is nem léte miatt. Esztergom felé igyekezünk, az Dunán való általmenetelre. Ezzel Istennek oltalmában ajánlom nagyságodat mind ifju úrunkkal ő nagyságával. etc.

Révkasi mezőrül 28. Julii 1683,

Nagyságod alázatos szolgája Inczédi Pál.

Külczím: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának etc. nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan irám.

Kivül egykorú feljegyzés: asztalosnak való enyvre pápai kezéhez den. 48.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

CILIV.

Generosi domini et fautores confidentissimi Salutem et servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Két rendbéli levelét vévén a nemes kamarának, mit írjon értem, hogy a nemes kamara eddig is megcsináltatta volna, ha a nemes kamarát informáltam volna, mi formájú zászlók legyenek azok, ha a nemes kamara csináltatja, a lovasok zászlója veres legyen kegyelmes urunk ő nagysága czímerével, a gyalogok zászlója egy nehány szinü legyen örög a mint a gyalognak szokott lenni, azon is kegyelmes urunk czímerével, ha készen leszen réz dobbal együtt; ezen levelem megadó Kóthy István és Józsa István kegyelmes urunk ő nagysága hópénzes katonák kezéhez assignálni méltóztassék. A birincseket kezemhez vettem, de a birincsekhez való lakatot egyet sem hoztak. Eztet sem akartam praetermittálni, hogy a nemes kamarának híre ne legyen. A labanczok valóban kezdtek excurrálni, az szegénységnek károkat tenni, marhájokat hajtani; ezt is és az pogánynak való excursiojokat kegyelmes urunknak hírré adni méltóztatna a nemes kamara, hogy valami formán remediáltatnék, ím ez elmúlt napokban három fizetett kállai hajdúját az szent-jóbi török elvevé, utánok voltam egy nehányad magammal, el nem érhetém, csak póstát küldeni útánok visszabocsátának, még eddig semmi válaszom nem jött, mihelyen jő mi válaszom, ottan, tudósitom a nemes kamarát ezután is mindenekről. Besenyei Zsigmond uram által irtunk az szakmári s mind az ecsedi commendansnak a labanczoknak armistitiomnak bontogatásáról supersedeálnának, az szegénységnek kárt ne tegyenek. Az váradi passának is hasonlóképen, de még se együnnen se másunnan semmi válaszom nem jött, mind a többirül s mind errül mind kegyelmes urunkot s mind a nemes kamarát ottan ottan tudositom. A mi az hópénzt illeti, mivel már a havok eltölt mind katonáknak s mind a hajdúknak, ha hópénzt leküldi a nemes kamara, ugyan csak ezen Kóthi és Józsa István uraimék kezéhez adni méltóztassék. Ezen kegyelmes urunknak szóló levelemet, kérem alázatosan, hová hamarább elküldeni méltóztas-

Digitized by Google

sék. Ha mi olyan hírei lesznek a nemes kamarának a ki én velem közölhető volna, ne nehezteljen tudósítani, és én velem is közölni. His in reliquo suas generosas dominationes vestras bene, diu, foeliciterque valere exopto. Datum Kálló die 29. Julii Anno Anno 1683.

Generosis dominationibus vestris servus paratissimus
Andreas Nagy capiteus Kállóiensis m. p.

P. S. Azt is akarám a nemes kamarának értésére adni, kegyelmes urunk ő nagysága commissioja s parancsolatja szerint, a mint ennek ennek előtte is parancsolt vala ő nagysága a lovasok hadnagya fizetése felől, azt is kiadván, ugyan a több pénzzel együtt küldeni méltóztassék.

Külső czim : Generosis dominis N. N. celcissimi principis Emerici Thököly ac partium regni Hungariae domini etc. etc. inclytae camerae Scipusiensis consiliariis etc. etc. dominis et fautoribus confidentissimis Cassoviae

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban)

CCLV.

Expositio.

Duorum Christianorum ex Turcicis castris venientium 5-ta Aug. ad Suam Excellentiam Comitem a Montdecucoli.

Referunt in praelio 1-ma Aug. penes Raabam habito ultra $\frac{m}{10}$ Turcarum periisse et fluvio haustos esse, ultra fauciatos, quorum multi sint, et quotidie moriatur, in dicto praelio magnam quantitatem Nobilium Constantinopolitanorum cum optimis Janitzarorum et Albanensium periisse, inter quibus ex Magnatibus Ismaël Bassa, Giurcz Mahmet Bassa et Albanensium Aga Caplan Bassa, Janiczarorum Aga et Defterdar M. Vezerii Vicem Supplens et alii 40 magni authoritatis Domini, quorum nomina ignorunt, multi Turcae et Tartari aufugisse, quorum pars Canischam se receperunt, quibus reducendis M. Vezerius aliquot Turcas emisit, M. Vezerius se Canischam recipere cogitabat, timens autem nos ipsum se insecuturos, ideo

Digitized by Google

suum iter versus Budam vertit, ubi se cum aliquibus suorum conjungent, apud hostes magnam esse tristitiam et ululatum propter amissos milites, reliqui M. Vezerium pro infortunato homine reputantes, videtur etiam quasi ipso amplius non obtemperare vellent, saepius memoratus Vezerius de hac infortunio valde exacerbatum esse, et minari se infideles frangere velle, aut ab ipsis frangi.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CCLVI.

Mint uramnak kegyelmednek ajánlom alázatos szolgálatomat!

Isten jó szerencsés hosszú élettel áldja meg uram kegyelmedet kévánom. Kegyelmedet uram akarám levelem által látogatnom és az híreket is értésére adnom. Szintén Bécs alól érkezett ide Somlyóra is egy kocsis, ki azt beszéli, élések sok szekerekrül elfogyván, Bécs alatt létökben az török táboron haza kéredzettek, száz husz szekereket bocsátottak vissza, die 22. Juli, kétszáz harminczhét béresekkel, hétszáz harmincznyolcz ökrökkel, kik aláindulván Győrnél felverték öket die 26. Juli; az szekereket összevervén az győriek felégették, az ökröket Győrben béhajtották, az béreseket egy szilvás szigetbe rekesztették, harmad napig ott tartották, debreczeni polgárok is levén közöttök nyolczan, bévittek öket Győrbe, egyiknek szekerén aranyas köves kereszt, és kelyh lévén meg is korbácsolták, kétszáz harmincz béreseket egy tizedalyja győri gyalog kompokon Komáromig hozott, kiért fizettek itt való pénzt hat hat polturát. Azt is beszéli ezen kocsis, kegyelmes urunk ő nagyságának követét Budán találták, die 31. Juli kit ő nagysága az fővezérhez expediált volt, az Dunán túl ment fel, urunk ő nagysága is arra fog menni, ő nagyságát egészségben hallották lenni, az tábornak sem értették semmi bántódását. Azt is beszéli, mikor öket az győriek felverték, kiütöttek volt az budai vezér táborára, mivel ott Győr alatt vagyon, és hat tatárt fogtak, kiket mindjárt le is vágtak,

Digitized by Google

hat törököt is, kiknek ketteit levágták, négyét bévitték Győrbe. Az fővezér azt mondja, Bécset három felől löteti, belől is keményen lőnek ki. Tatában magyar és török van, Szent-Mártont felégették, népét útban találták, elrabolták; az tatárt mondja, mindenütt éget rabol, az érett gabonát is gyujtogatja mezőben, minden rendeket otthon értek, hihetetlennek ítélvén, hogy az tatár arra mehessen, sok mélyföldekkel Bécsen feljül rabol. Igen sok szép népet mondják, hogy nálok vagynak rubok.

Szekeres Mihályt küldöttem volt uram Ecsedbe Tunyoghiék kiszabadításokra, haza érkeztek, az rabokat elbocsátották, de mindeneket oda vesztették, mindenkor ígérik uram jó szomszédságokat, most is mind az szathmári mind ecsedi commendánsok ígérik, hogy megtartják, de mindenkor ellenkezőt cselekesznek, mert most is Nagyfalúról négy vagy öt ökröket hajtottak el, Kerekes uram seregebeli Nagy István nevü tolvaj több társaival együtt utánok küldöttem volt uram, de nem érték. Az károsok utána mentek, levelet irtam az commendánsnak, megválik adják-e meg nem-e, de tudom, hogy vagy egészen meg nem adják, vagy sok fizetésért. Szekeres azt beszélé uram Saponára béérkezett, vele együtt az uj fejedelem Kapronczai nevü embere . . . vagyon kitül azt értette, bizonyos okokon nyomult el az német most az török előtt, de két derék erőt vár, és ez holnapnak utolján minden bizonynyal, megütközik az törökkel.

Toroczkai uram ő kegyelme is szintén Vácztúl jött el betegen, az mi kegyelmes urunk ő nagysága táborárúl Istennek hálá békével és jó egészségesen hagyta ő nagyságát és az urakot tegnap egy hete; megyen ő kegyelme is, de beteges, Isten egészséget adván tudom kegyelmes asszonyunk ő nagyságának udvarlására is elmegyen. Törökök most is két százan csaptak uram ki az német pártra, Váradra is van szüntelen emberem, de ők uram dolgokat, ha szerencsések, kevélyen dicsekedve hirdetik; ha szerencsétlen szépitik, semmi bizonyost tüllök nem érthetni.

Az kocsis azt is beszéli: az uj fejedelmet Posonnál hallotta; debreczeni emberek és Toroczkai uram is beszéli uram, hogy az uj fejedelem emberei Törökországból ő kegyelme ott

Digitized by Google

létekor most érkeztek ki, kik Törökországban mennyi katona rabokat találtak, kihozták, jancsárok kisérték őket Debreczenig. Ezután, ha mi híreket értek, kegyelmednek uram alázatosan megírni el nem mulatom. Isten tartsa kegyelmedet sok esztendőkig jó egészségben.

In Somlyó die 10. Auguszti Anno 1683.

Kegyelmednek alázatos szolgája

Tővissy Dániel.

Külczím : Spectabili ac Generoso Domino Gregorio Bethlen, Celsitudinis suae Principis consiliario intimo, sedis siculicalis Udvarhely Arcisque et Praesidii Fogarasiensis capitaneo supremo etc. (tit.) Domino mihi semper colendo.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLVII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan jelentem mint kegyelmes asszonyomnak, debreczeni biró uramnak irtam, hogy tudósitson kegyelmes urunk ő nagysága egészsége és tábora felől, ezen órában érkezvén levele, azt irja, ő nagysága táborárúl ez mult hetfőn érkezett emberek kik az Dunánál Visegrádnál hagyták ő nagyságát, Esztergomnál mégyen által ő nagysága az Dunán Bécs alá; azt irja jó egészségben hagyták ő nagyságát mind táborostúl, eddig mindenütt bőségss volt mindenből az tábor, most is vagynak oda ő nagysága táborára debreczeni tanácsbeli emberek, azt irja bíró uram, kik megérkezvén ha mit értenek, mingyárt értésemre adják, én is nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom.

Az új fejedelem Pozsony alá szállott volt, de onnnét lenyomta az ellenség, azt irja debreczeni bíró uram, de nem irja micsoda ellenség, ha német-é vagy franczia, mert ide alá lengyelekkel is biztatják magokat, kiváltképen az gyalogokban sok kárt töttek, feles bennek elesett, kik az új fejedelemmel voltak, társzekereket mind elnyerték, Szeredhez visszaszállottak. Az mely 120 szekerek felől irtam volt is nagyságod-

Digitized by Google

nak elébbi levelemben, hogy Győrben béhajtották, mind debreczeni szekerek voltak, az nyolcz tanácsbeli emberek is fogva vagynak Győrben; Bécset löveti az fővezér kegyelmes asszonyom, de belől is keményen emberkednek.

Szathmárrúl érkezett kémem kegyelmes asszonyom azt értette, azért nyomúlt el az német tábor az török előtt, hogy az német császár a muszkához küldött volt, onnét várt választ, és oly válasza lött, hogy nincsen módja benne, mert neki is mikor baja volt az török császárral, hozzája küldött volt s nem adott segitséget. Azt is beszéli, azt értette, az pápa két cárdinált küldött: egyikét az francziához, másikot az német császárhoz, hogy egyességet csináljanak mind két fél között és egyenlő erővel mennének az törökre, az svécussal is tractál az német császár, ez holnapnak fogytán akarna az német megütközni, olyan híre van közöttök. Ezután ha mit érthetek, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak alázatosan megírni el nem múlatom. Isten éltesse nagyságodat sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 13. Augusti Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Teövissi Dániel m. p.

P. S. Az svétet is jártatja uram az német császár.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyának, nékem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLVIII.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom!

Nagyságod parancsolatja szerint Eperjesre elküldöttem vala, honnan is az emberek megérkezvén, mint nagyságodnak alázatosan megírtam, az bécsi kapu betételével, de mindent az mi kivántatott volna nem kaphattak, se az mit találtak igen olcsón nem vehették.

Digitized by Google

Hét font arany, czüst fonalat hoztanak (mint az kalmár kis jegyzésébül is megtetszik) 77 forinton negyven pénzen, ismét hét kötés uj platisset (81 pénzen kötését) 5 forinton hatvanhét pénzen vettenek, mely együtt teszen 83 forintot s hét pénzt.

Cziendofot (?) egy cseppet sem találtak immár kegyelmes asszonyom, Legyenországba küldök, ha az fenn levő hadak miatt elküldhetek s az több vásárlást onnan fogom meghozatni, ha találnak. Ezeket penig mostan ugy az mint ott bekötötték ki sem bontottam, hanem az posta által beküldöttem.

Micsoda hírek legyenek oda fel az úr Halácsi István úram ő kegyelme levelében beküldött eperjesi harminczados Dobai Gábor uram levelébül nagyságod megértette.

Az oda fel járt emberektül az mi kegyelmes urunk ő nagysága felől értekeztem, nem hallottak-e valamit, de ők azt mondják semmit ott nem értettek.

Ugy mondják, hogy az lengyelek Krakkó táján igen gyülekeznek, akarván magokat más az német császár segítségére igyekező nemzetekkel megegyeztetni, némelyek viszont azt beszélik, hogy igen félnek ők is, s magok országa határára vigyázásnak okáért gyülekeznek. Bécsnek úgy hallatik már egy derék bástyájába, mely az hostátban volt épitve, az pogányság belé szállott. Nagyságodnak is tudom kegyelmes asszonyom Törökország felől az táborrúl jövő posták az híreket meghozták, az mikrül illik méltóztassék tudósitani nagyságod.

Híre olyan is vagyon, hogy lengyel s egyébféle nemzet százezerig való gyült volna már öszve, de ezt némelyek nem hiszik.

Ezzel nagyságodat mint kegyelmes asszonyomat Isten gondviselésébe ajánlom. Huszt 14. Augusti 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája
Fráter István m. k.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját az nagyságtok máramarosi jószágira esendő ország adójának minél hamarébb való beszolgáltatása felől is alázatosan vettem, de minthogy az alatt is még oda béjártam s az előtt is praesidiariusok fizetését két hóra az kamaraispán nem administrálhatta.

Digitized by Google

az mostani üdőben az fizetetlenség miatt történhető nagyobb gonosznak eltávoztatására, kételenség alatt ahhoz kellett nyulni az itt való tiszteknek s oda erogalván négy széz forintot, az hijjával itt az többi megvagyon kegyelmes asszonyom; talán nem leszen addig igen nagy fogyatkozásával az adónak, míg só árábúl vagy más valamely proventusból szerit tehetik.

Itt kegyelmes asszonyom felette szükön termett az búza, miolta itt vagyok is olyan kevés nem lett, mert egész Máramarosban sem hiszem két annyi gabona termett volna zabon kivül, mint az előtt csak az huszti vagy szigeti határon is termett.

Méltóztassék ezért nagyságod valamelyik széknek dézsmájából két száz köböl vagy több vetni és egyéb szükségre való búzát ide rendeltetni.

Külczim: Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszony ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak alázatosan adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLIX.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni, mind tegnap, mind ma érkeztenek Váradrúl bizonyos embereim, kik azt beszélik, négy basaságalja ment volt Poson alá az fejedelemmel, és az fejedelem megkémleltette volt az németeket, megmondotta a kém, hogy sok nép, ahoz képest az fejedelem megmondotta a basáknak, hogy nem nekik való, de az törökök csak néki bizakodván, réájok mentek és igen megverték őket, az új fejedelem vissza fél felé állott, mely miá az fővezérnek nehézségét is vötte. Ma ujobban érkezék debreczeni ember kegyelmes asszonyom, ki is azt beszélé, hogy az új fejedelem gyalogjaiban is feles elesett, az törökök társzekereit mind elnyerték, és szintén ez órában is jüvének embereim Váradrúl, kik is azt beszélték, az török asszonyok igen sirtanak, az törökök mind béhordozóskodtanak az várban,

Digitized by Google

oly hírek volna, hogy az passa is elveszett volna. Az kocsisokban is sokat levágtak kik el szaladtak, de az kik el nem szaladtak, az Duna szigetjében keritették őket, úti költséget is adtanak nekiek; oly hírt kezdettek Váradon hinteni, hogy valami nép akarná megszállani Váradot, ők kuruczoktúl mondják hogy tartanának, de az nem hihető; hanem Pap László irja Csehbül kegyelmes asszonyom, hogy valami lengyelek általjövő szándékok hallatik az Beczkéden, talám az bolygatta meg őket. Én kegyelmes asszonyom úgy tartozom nagyságodnak megirni, az mint az híreket hozzák, nagyságod bölcs tetszésében álljon mint kell hinni. Ezután ha mit értek, nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak alázatosan megirni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok esztendőkig kévánatos egészségben. In Sómlyó die 14. Augusti Anno 1683.

Alázatos méltatlan szolgája, mig él
Teövissi Daniel m. p.

P. S. Labanczok is jüttek volt ki kegyelmes asszonyom semmi kárt nem töttek, visszamentek.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyána k nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLX.

IV. Muhammed.

A Messiást követő nép nagyjainak példányképe, a magyar királynak a Rába vizénél álló magyar hadak vezérletével megbizott vekilje s fővezére N. N.!

Császári czimeres levelem hozzád jutván értsd meg, hogy ezen fényes parancsom a végett bocsáttatott ki, hogy ha a Rába vize innenső s túlsó partján táborozó magyar hadak valahol ellenség közelegtét vennék észre, arról az azon vidék oltalmazásával megbizott erdélyi fejedelmet Apafi Mihályt azonnal tudósitsák, s a mit az szüksége nek lát és parancsolni

Digitized by Google

fog, teljes erejökkel végbe vigyék s teljesítsék, s általában ezen rendeletem tartalmához alkalmazzátok magatokat. Jól megértsétek s fényes névjegyemnek hitelt adjatok.

Kelt Bécs alatt 1094. Ramazán 1—10.=1683. August 24.—September 2.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányszék levéltárában.

CCLXI.

IV. Muhammed.

Nagyságos vezérem stb. budai kormányzó Ibrahim basa!

Császári czimeres levelem hozzád jutván tudd meg, hogy az erdélyi fejedelem Apafi Mihály az iránt küldte folyamodványát ide császári táboromba, hogy szabad legyen neki a magyarországi határokon belül a rendes folyó árért kész pénzen gabonát vásárolni. Kérelme folytán kiadott jelen fényes parancsom rendiben hagyom és parancsolom, hogy miután erre neki engedelmet adtam, folyó árért kész pénzen teendö gabona vásárlásában öt a magyarországi határokon belül senki ne gátolja Ellenkezőleg magát mindenki e tárgyban adott engedélyem s jelen fényes parancsomhoz alkalmazza. Jól megértsd s fényes névjegyemnek hitelt adj.

Kelt a bécsi táborban 1094. Ramazán 1—10.=1683. August 24.—September 2.

(Törökből; eredetie az erdélyi felséges k. kormányszék levéltárában.)

CCLXII.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltetvén, dolgait boldogitsa, és édes hazájában nagy örömmel hamar idön vigye szüből kévánom.

1. praesentis kelt nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos hüséggel vettem, melyből nagyságod kegyelmes parancsolatját mindenképen megértettem. Kegyelmes uram hogy az titkos dolgokban semmit sem tudok, akarván tettetni az

Digitized by Google

nagyságtok elémben adott instructiója szerént, semmiképen Cordatus uram hitelt néki nem ada, teljes lehetetlenségnek asserálván, hogy azoknak tudása nélkül expediáltattam volna ide, sőt azt mondá, hogyha nem tudom is, ő tőle meg kell tudnom. Azonban az levelek páriáját mivel el nem olvashatta, obscure lévén írva, velem olvastalá el, ez az kegyelmes uram, az melyről némely napi írásomban rövideden emlékeztem volt. Az német követ expeditiójának kitanulásában kegyelmes uram én eléggé igyekeztem, én semmi bizonyosnak végire nem mehettem, egy captiosus elméjű béket adtak kíséröül melléje, az által miket insinuáltattak néki, titokban vagyon, de az is mint egy magától cselekedte az insinuátiót, ennél tovább az dolgokat ki nem tanúlhattam kegyelmes uram. Az több parancsolatokat is kegyelmes uram tegnap előtt elküldtem, én is örömest megfordittattam volna, csak lett volna kivel, ott találkozik elég írást tudó török, egygyel kegyelmes uram meg kell olvastatni, s az tolmács annak olvásását meghallgatván, ha csak értelmét is megmondhatja. Az szükség míg nem kívánja kegyelmes uram, nagyságod küld-é az kanisai passához, nem-é, álljon nagyságod kegyelmes dispositiójún; mert mivel parancsolatja ment, ha csak egy levele által is nagyságod meglátogatja-é, nem-é, álljon nagyságod s bölcs tanácsi dispotitiojában; innét arra való kételenittetés nincsen. Én kegyelmes uram az újabb had hozást írtam meg nagyságodnak, mivel tetszését inponálta, hogy megírjam, s kötelességemnek feleltem meg; továbbra ha kérdi, az akkori elészámlált akadályokon feljül ezeket az akadályokat is megmondom, sőt az mi nagyobb, az arra felé való rosz hírekre nézve az hazából nem hogy ki hozni bátorságos volna az hadat, de inkább innét kellene többet küldeni, Az debreczeniek mellett kegyelmes uram írhatni ilyen formában. Nekem hatalmas császár parancsolatjára haddal kelletvén ide jönem, az menynyiben hadi emberhez iltett, oltalmazni igyekeztelek benneteket, sőt oly dolgokban is szándékoztam munkálódni, az melyek jövendőben lehettek volna közönséges hasznotokra, de arra nem vigyázván igaz és kételenitett járásbéli birodalmomban lévő subditusimot elfogtátok, hanem bocsássátok, el, mert külömben ki tudja én is, ha az keresztyénséget nem tekintem,

Digitized by Google

közületek valakit elfogathatok, és hasonlót adhatok. Ilyen forma írásnak módját mutatá kegyelmes uram hogy meg lehet írni, melyben nagyságod keresztyénségének megfelel, s annak sem vét semmit, az kitől nagyságodnak dependentiája, melyre mind ebben s mind egyéb levelekben igen vigyázni kell. Adhortálja nagyságodat általam újabban, hogy mivel már nagyobbára csak egy holnapi üdő az szolgálatban, légyen nagyságod és nagyságod mellett valók is légyenek éjjeli nappali szorgalmatos vigyázásban, szorgalmatosságban, mivel nagyságod minden bizonnyal fővezér fauorát és császár kegyelmességét úgy várhatja magára; azt nagyságod igen előtte viselje, hogy soha többször ez az nemzet egy keresztyén fejedelemnek is annyira nem hitt, hogy olyan véghelyben való szolgálatot bizott volna reája, az minemü most nagyságodra bizattatott. Ezeket az este insinuálá s meg is hagyá, hogy megírni el ne felejtsem, s úgy veszem szava járásából eszemben, hogy nem csak magától vagyon, hanem őtet is erre más serkengheti. Ezek után Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse szüből kévánom. Datae in castris Turcicis ad Viennam positis 3. Septembris Anno 1682.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz hive
Sárosi János m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának, alázatosan irám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXIII.

Nekem jó kegyelmes asszonyom!

Kötelességem szerint akarám nagyságodat tudósítanom. Istenek hálá az mi kegyelmes urunk ő nagysága jó egészségben vagyon. Az sok legyek miá bajoskodik ő nagysága, itt szertelen sok lévén az légy az táboron, már az büdösség szerint. Az szilistriai pasa eddig meglehetősképen alkalmaztatá magát. Eddig még nem volt semmi oly bajoskodásunk. Az híreket az Sárosi uram levelébül az mai írásbül nagyságod

Digitized by Google

megérti. Méltóztassék nagyságod az urakkal ő kegyelmekkel is közleni, mivel az alkalmatosság rövid lévén, ő kegyelmeknek nem írhattam az dologrúl. Isten nagyságodat az én jó kegyelmes urammal, választott urunkkal ő nagyságával sok esztendeig szerencsésen éltesse, szerencsés egymást meglátásokkal nagyságtokat örvendeztesse meg. Nagy (?) alatt 9. Septembris 1683. Nagyságodnak alázatos szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos Bornemissza Anna erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

CCLXIV.

Szomszédságos szolgálatamat ajánlom kegyelmednek, Isten sok esztendeig kegyelmedet az hatalmas császár szolgálatjára éltessen, szivesen kivánom.

Az minapiban kegyelmed nekem írt levelit becsülettel vettem, az kegyelmed édes atyjához küldött embereit, a miből kivántatott, segitettük s el is köldöttök minden késedelem nélkült; ez után is, a miből szolgálatunk kévántatik, jó szivvel kegyelmed emberével cselekeszünk. Hanem kegyelmedet barátsággal kérem, énnekem egy kebelében hordozó jó órát csináltasson az kegyelmed országában, török numerus légyen rajta, s szép és jó légyen, mivel egy nagy ember kírt rá, s kegyelmed mentől hamarébb kölgyő alá nekem, valami lészen az árra megadom. Azonban igen kérem kegyelmedet, hogy engemet tudósitsan Lengyelország felől, mint vadnak ott az dolgak mentől hamarébb. Hallattuk hogy Déván vagyon kegyelmed, s igen erőlönk, hogy szomszédságomban jött kegyelmed, adja Isten sokszon jöhössen nagy békességgel. Énnekem kegyelmed bizvást írjon és izenjen, a miből kivántatik szolgálatam, jó szivel szolgálak.

Datum in Lippa Anno 1683. die 12. Septembris.

Kegyelmed jóakaró szomszédja

(P. H.) lippai bég Szulimán aga m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az méltóságos erdélyi ifjú Appafi Mihály fejedelemnek ő kegyelmének, nekem kedves jóakaró szomszéd uramnak ő kegyelmének nagy becsülettel adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCLXV.

Kegyelmes asszonyom.

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem. Hogy Isten nagyságodnak az mi kegyelmes urunk ő nagysága megjövetelirül reménséget mutatott, áldassék dücsőséges nagy neve érette, hozza Isten ő nagyságát rövid üdőn szerencsésen boldogúl örvendetes jó egészséges életben édes hazánk örömére s megmaradására. Kegyelmes asszonyom akarám alázatosan jelentenem, Havaselföldből megjütt emberemtül izentek az havaselföldi bojérak holmi híreket kegyelmes asszonyom, hogy az kozákak Kamenicz tájékát mind elpusztitották, égették, sőt Kamenicznak is kapuját bétették, sem ki sem bé az török nem járhat. Az muszka követjét is az török császár vasban verette s jedikolában küldötte. Tatárok kegyelmes asszonyom még eddig Havaselföldén nem mennek, hanem csak azok, kik szöknek, tizen húszan. Magát is onnan jütt emberemet nagyságod méltóságos udvarában elküldettem kegyelmes asszonyom, mivel nékem küldött levélben semmit is nem írnak, hanem szóval izentek tőle azon hírekrül. Az mely törökek havaselföldi emberekkel rabakat vittenek, azoktúl szaladott el az mártonhegyi völgyben két német asszony és nyolcz esztendős léánka, ide hozták hozzám az szász atyafiak, nagyságod kegyelmessége, mit parancsoljon felőlek. Elég istentelenséget cselekedtek kegyelmes asszonyom, mivel jövő útjakban az püspeki mesternét és más emberséges ötves embernek feleségét elhozták. Az mester feleségét az szőlőbül az mint haza jütt volt, az másik asszonyt az malambúl. Utánnak küldettem ugyan kegyelmes asszonyom, de nem tudom, érhetik-é el őket vagy nem; tudom mindjárt eladják őket, kegyelmes asszonyom, ha bévihetik. Az bojérokat kegyelmes asszonyom az kit kaphattam elküldöttem, beteg is vagy kettő, egyik prae-

Digitized by Google

ceptor, egyik vice hadnagy, ez járta őket kegyelmes asszonyom, mikor udvarhoz küldjük. Az mely szegény ember felől írtam vala nagyságodnak kegyelmes asszonyom, kezest nem állithat, mivel igen nyomorék ember, sem felesége sem gyermeke, ma holnap meghal, nem kell sok kezesség érette kegyelmes asszonyom. Havaselföldében, Moldovában emberem szünetlen vagyon kegyelmes asszonyom; ha mit érthetek, nagyságod méltóságos személyét éjjel nappal tudósitam. Ezeknek utána adja Isten levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában s jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 13. Octobris Anno 1683.

Nagyságod legkisebbik alázatos szolgája

Bojér Sigmond m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan adassék ez levelem.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLXVI.

Én Fejérvármegyében lakó kapuseli Bojér Sigmond adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, hogy én az én kegyelmes uramtúl méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelemtül ő nagyságától küldettem az fényes portára kapikihaságra, még mást nem küldenek. Azért esküszöm az öröktül fogván lévő s örökké élő egy igaz Istenre, ki atya, fiu és szentlélek teljes szent háromság, egy bizony örök Isten, engemet úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvösségét, hogy én emlitett kegyelmes uramnak és méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem kegyelmes asszonyomhoz és választott ifjú urunkhoz második Apafi Mihály kegyelmes uramhoz ő nagyságához mindenekben mindenkor igaz hüséges szolga leszek, és valamit az ő nagyságuk életek s megmaradásokra s az ország javára el tudok követni, erőmmel, tehetségemmel, eszemmel szorgalmatossággal elkövetem, az portákat járom, az nagy embereket ő nagyságok jóakaró-

Digitized by Google

joknok csinálni munkálódom, ő nagyságoknak jóakarójoknak jóakarója, ellenségeknek ellensége leszek, az ő nagyságuk vezzedelmekre senkivel nem tractálok, sem írással sem szóval, ő nagyságokat semmi szín és praetextus alatt el nem árúlom, sem barátságért, sem ígíretért, adományért, nagyobb reménségért vagy boszúságért egyet nem értek, sőt valakik, akár kik legyenek azok, akár az mi országunkbeliek, akár az országon kivül valók, teljes tehetségemmel igaz kötelességem szerint ellenek állok, és ő nagyságukat minél hamarébb lehet tudósitom; egyéb minden dolgokat is ő nagyságoknak hírré adni el nem múlatom, alkalmatosságom adatván; ha penig hitemet meg nem állanám, s megbizonyosodnék, miut hite szegett ő nagyságuk szolgáját szabadosan, az mint akarják, megbüntethessenek. Melynek még is az mint megállója és tartója teljes tehetségemmel leszek, az igaz Isten úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvösségét. Datum in castris Transylvanicis ad Fejértó positis 13. Octobris 1683.

Bojér Sigmond m. p.
(P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXVII.

Kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatját a jószágbeli adónak beküldése felől alázatosen vöttem. Mivel az bor árával együtt akartam beküldeni kegyelmes asszonyom; parancsoltam micskei jószágbóli nagyságtok birájának, hogy felszedvén az adót, hozza kezemhez, hogy beküldhessem; de még mind fel nem szedhette kegyelmes asszonyom, mert az szegénységet igen megrontotta az török igája. Székelyhidi nagyságtok jószágában is parancsoltam, hogy szerét tegyék az adónak, és kezemhez hozzák, mihelyt felvehetem kegyelmes asszonyom, nagyságodnak alázatosan beküldeni el nem múlatom; kegyelmes úrunk ő nagysága ez elmult szerdán köl-

Digitized by Google

tözött által az Tiszán, az szolnoki hidon, Szarvas felé ment ő nagysága. Esztergomot löveti az német és lengyel, Lovasujfalunál kötötték által az Dunát, szorosabban akarnak hozzá fogni. Ezután ha mi híreim lesznek, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok esztendőkig jó egészségben.

In Somlyó die 25. Octobris Anno 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Teövissi Dániel.

Belényes vidéki nagyságod jószágira én nem parancsoltam volt kegyelmes asszonyom, hanem valami szabad legények voltak oda alá, azok ijesztették volt meg őket, hogy adajokat bévigyék nagyságodnak, de ezután ugy parancsolván nagyságod, én nekiek nem parancsolok.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelem asszonyának, nekem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.

CCLXVIII.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis in Inclito Regno Hungariae Ablegatus Plenipotentiarius, Philippus Liber Baro de Saponara.

Omnibus et singulis notum sit, et manifestum : Qualiter Sua Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas, Dominus noster Clementissimus, pro ejus benigna et paterna, qua erga Suum Regnum Hungariae fertur cura et sollicitudine, quibus mediis tandem afflictis Statibus et Ordinibus, miserisque Subditis antiqua tranquillitas restitui posit, inter caeteros conatus et sumptuosus apparatus bellicos, certos Tractatus cum Emerico Tökölyi, quatenus simul cum suis adhaerentibus reduci, et ab immanium Christiani nominis hostium societate avelli posset, clementer instituerit, omnem possibilem contentationem, amnistiam errorum, bonorum restitutionem, aliaque postula'a concedendo. Praefatus vero Tökölyi iis omnibus posthabitis, spretaque propriae Patriae et sui salute, Turcarum potentia fretus, aliorumque externorum auxiliis et pollicitationi-

Digitized by Google

bus tumidus, maluerit in perduellione perseverare, et privatas praetensiones nimium extensas publico Christianitatis bono praeponere. Quin imo postquam Divina favente Clementia Arma Suae Sacratissimae Majestatis et Confoederatorum, tot et tantas Turcarum copias ad quasi ultimum excidium percusserunt, gloriosissimasque victorias contra tam superbos hostes obtinuerunt, adhuc nescio quali spiritu ductus, vel a pessimis Consiliariis seductus in perniciosissima et pertinaci deliberatione permansit, Turcarum etiam in adversis firmam et indissolubilem societatem servandi et nullam nec minimam intentionem erga publicum bonum ostendit; sed tantum ad sua privata omnes ejus cogitationes et actus dirigit. Idcirco omnes et singulos praedicti Emerici Tökölyi adhaerentes, vel cum ipso sentientes, Caeterosque alienatos vigore praesentium pro ultimo peremptorio monitos habere volui, quatenus viam perditionis non sequantur, suae unusquisque saluti consulat, et omnes pro veris Patriae filiis se ostendant, ad praealtenominatae Majestatis obedientiam se recipiant, Vivificantes Clementiae fontis aquas humiliter hauriant, urentem rigoris ventum ingratis infensum non expectent; Potentiam Regiam, quam communes hostes invincibilem vident, Honesti Hungari ad eorum punitionem non provocent: amatamque Patriam ulterioribus calamitatibus non exponant. Ego vero facultate, qua ex gratia Suae Sacratissimae Majestatis fungor, pro beneficio publico, ac bono illorum, qui poenitentes ad debita officia redire intendunt, promptissime erga omnes qui Caesaris clementiam demisse et quam citissime implorabunt, Gratiae Caesareae effectus plenarie concedere non praetermittam, eorumque personae secundum uniuscujusque capacitatem et qualitatem, tam in militaribus, quam in caeteris functionibus, ac etiam juxta dispositionem particularem, ad servitia per eos praestanda erunt singulariter consideratae, ac Caesarea munificentia decoratae, cum assecuratione, quod ea quae mecum concludentur non tantum erunt a Sua Sacratissima Majestate confirmata, sed etiam a nemine impedientur, imo strictissime observabuntur. Datae Szatmár 16. Novembris A. 1683.

D. N. V. B. de Saponara m. p. (P. H.)

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

Digitized by Google

CCLXIX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine Amice Vicine et nobis benevole.

Nagyságodat bizodalmason kelleték feltalálnunk, mivel mi is megnyuguván elménkvel, hogy nagyságod a régi szomszédságos jóakaratját el nem távoztatja felőlünk (és bízván abban) az hatalmas császárunk és vezérünk poroncsolatjából minél hamarébb birodalmunkba kelvén mennyünk, mivel nagy poroncsolatunk is vagyon, arra a nagyságod birodalmán által igenesebb útunk levén, vagy három száz magunkval vagyunk, a több hadainkot, szekereinket Havasalföldire azon küldöttük által. Ehez képest szomszédságos jóakarattal kérjük nagyságodat, hogy ezt a dolgot ne neheztelje. Münköt is az Isten országunkba vivén megügyekezzük szolgálni, és a jó szomszédságnak megfelelünk, el sem felejtyük, mi is egyik szomszéd jóakarójának tartjuk magunkat és kötelesek vagyunk rá. Landor-Fejervárig kellett késérnünk a vezért, ezért kellett annyit múlatnunk, bizony nehezen esett mi nékünk ez a táborozás, embereink elébeztek, lovaink elfáradoztak, azért is egyikért kellett arra mennünk. Semmi kárt a nagyságod birodalmában nem tesznek, megparancsoltuk, hogyha csak egy tyúk fiat is valaki pénz nélkül elvenne, mingyárt a fejével fizeti meg. Magunk böcsületit is előttünk hordozván nem akarjuk megmocskolni, minden ember pénze által éljen. His etc. de reliquo eandem Illustrissimam ac Celsissimam Dominationem Vestram diu bene valere desidero. Datum Szurduk 18. Novembris Anno Domini 1683.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Amici Vicini et benevoli. D. P. M. *(Oláh aláírás.)*

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino, Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. kötet.)*

Digitized by Google

CCLXX.

Az hatalmas győzhetetlen császárunk gondviselője és Lipa várának bégje nagyságodnak szolgálotját ajánlja, Isten ő szent felsége nagyságodat tartson jó egíssígben és engedjen hosszú életet kívánom.

A minapiban hogy erre felé ment volt nagyságod Bukamező nevű faluban az nagyságod gyalog kapitánya úgy mint Madarász Mátyás megfogta két isspiját, egyik Xelÿa iszpaija Kaszum bulijuk basi a neve, másik Mehemed iszpai, a harmadikat meglőtték s megholt; azért nem tudom nagyságod parancsolatjából volt-í vagy nem, a negyedik iszpaija elszaladott, de a lovait a fegyverit mind elvittík, mivel mi azokat az embereket úgy köldettünk volt a falukra, hogy ílíst szedjenek, és béadjonok nagyságodnak, és béadták a fő generalisnak úgy mint Teleki uramnak, azután hogy hátramaradott volt Madarász Mátyás a sereggel, őket találta a faluban, úgy fogtatta azokat, és mind lovait mind a fegyvereit elvitte. Azírt kírem nagyságodat, hogy parancsoljon nagyságod, bocsássák el azokat az embereket, mert az egísz agák kezesek lesznek érettek, hogy azok sem nem tolvajok voltak, sem pediglen semmi roszat nem cselekettík azok, hanem az nagyságod szolgálatjára jártok; azért ugyan kírem nagyságodot, bocsáttassan nagyságod őket és parancsoljon, a lovaikat úgy mint hít lovait agyonak elő és fegyvereit, és éljünk szomszédságoson mint annak előtte is íltünk; mert úgy tudom, tartom, hogy nagyságod is az hatalmas császárnak egyik vezíre lévén, nem kívánja kárunkat. Ezek utána Isten nagyságodat sokáig íltessen. 1683. die 20. Novembris Lipe.

Nagyságodnak szolgál szomszédságoson

Lipai bégh

(P. H.)

Kívül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Principi Transylvanie, partium regni Hungarie Domino et Siculorum Comitti Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdely tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

Digitized by Google

CCLXXI.

Illustrissime Princeps Domine Vicine nobis honorande. Kegyelmed levelét vettük, melybül birodalmunkon által menetele iránt való szándékát értjük; noha birodalmunknak szegény lakosit a sok hadaknak alá s fel való járások igen megfogyatkoztatta, s kegyelmednek is ez nyáron jobb maga alkalmaztatását reménljük vala hozzánk, mindazáltal ezeket félre tévén, kegyelmed kivánságát nem ellenzük, s által menetelit megengedjük, akarván kegyelmed szomszédságos jóakaratjával mi is élni. Kegyelmed azért igireti szerint hadainak megparancsolja, a szegénységnek terhére ne legyenek, hanem éljenek pénzeken, ne következzék valami alkalmatlanság. Illustritatem Vestram bene valere desiderantes. Datum in Civitate nostra Alba-Julia 29. Novembris A. 1683.

Illustritatis Vestrae Amici ad officia parati.

Hátára jegyezve: Duka vajdának való válasz.

Más kézzel: Ennek uram nem maradt itt párja.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.)*

CCLXXII.

Kegyelmes asszonyom.

Ezen órában érkezék Maurocordatusné asszonyomhaz küldett emberem. Úgy látám, Maurocordatus uramnak magának irt levelet, de nagyságodnak semmit is irni nem akart. Az portán kegyelmes asszonyom az az híre, hogy urunk ő nagysága az keresztyénséggel öszveállat és ellenek vagyon. Félelemben igen nagyban vadnak, az mint maga is emberem nagyságtoknak megmondhatja. Az császárt mondja hogy filipi felé volna, Havaselföldében rettenetes kárakat tettek az tatárok; az mint beszéli, az lengyel had is Havaselföld széléig elérkezett Foksánig. Úgy hiszem kegyelmes asszonyam, nem sokára hallunk hírt az legyelek s tatárok felől; minden felé emberim lévén kegyelmes asszonyam, ha mi hírt ujabbat érthetek, nagysá-

Digitized by Google

god méltóságos személyét éjjel nappal tudósítam. Ezeknek utána adja Isten levelem találja nagyságod méltóságos személyét szerencsés órában s jó egészséges életben. Datum in Arce Fogaras die 30. Novembris Anno 1633.

Nagyságod legkissebbik alázatos szolgája
Bojér Sigmond m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának alázatosan adassék ez levelem.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

CCLXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Nagyságod levelit böcsülettel vévén, mi hozzánk mutatott szomszéd jóakaratját kedvesen vöttük, adja Isten a két jó szomszédság köztünk állandó legyen. E mellett mivel most sietö útunk vagyon és nagyságodhoz közel vagyunk, ma Szász-Sebesbe megyünk, holnap ha Isten azt adja érnünk, ha nagyságodat meg nem bántanám vele, jó szívvel nagyságoddal szemben akarnék lenni, mivel a jó szomszédság azt illeti. Ezek után Isten tartsa meg nagyságodat sokáig jó egészségben és hosszas uralkodással áldja meg, tiszta szíből kévánjuk. Datum Sibet die 2. Decembris 1683.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominatiois Vestrae Amici Vicini benevoli.

(Oláh név aláirás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Michaeli Apaffi, Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVII. köt.*)

Digitized by Google

CCLXXIV.

Szolgálok mint uramnak kegyelmednek!

Tegnap is írtam kegyelmednek s levelemet fiam által küldtem uram el, mindazáltal meghadtam a postának, ha utól éri, vegye kezéhez ezen levelemet is. Vajda László uram ő kegyelme elmaradott három szolgái érkezének tegnap ide, kik is kegyelmedhez is el fognak menni, miólta a tatárok őket elrekesztették ő kegyelmétül, az ulta mind a Tökölyi uram ő nagysága táborán Homonnai Sigmond uram körül voltanak, fogva is tartották őket, azonban ezer arany lévén nálok, azt elvétette Tökölyi uram ő nagysága tőlök, ezek most Homonnárúl jöttek el. A lengyel király akkor Rima-Szombatban volt, most ki azt mondja felment, ki meg azt, hogy alább jöne, nem tud ember választást tenni. Érsek-Ujvárt lenta obsidione premálja a német, 20 ezer muskatérost mondják vagyon alatta, de nem lőteti a német, hanem csak megszorította őket. Szécsént a filekieknek adta a király, azok szállottak belé. Az egriek becsapkodtak a lengyelekbe. Ezek a Vajda László uram szolgái azt beszélik, hogy Tökölyi uramot ő nagyságát a gutta ütötte volna meg, ki miatt fél részét nem igen bírná, úgy van-é nem tudom. Mondják ugyan ezek azt is, hogy Moldvát és Havasalföldét hadainak, magának is még Erdélyt kérte volna quartélyúl. Ugyan ők beszélik azt is, hogy oda ki közönségesen hallották, olyan intentióval lett volna, ha secundáltatott volna dolgaiban, hogy maga magyar király lett volna s az mostoha fiának az erdélyi fejedelemséget akarta volna obtineálni. Kire Isten ő nagyságát soha se segitse. Mit írjon Ujhelyi Ferencz is in ea parte az hírekrül, kegyelmed megláthatja, úgy a viskiek is a szathmári commendans felől mit írjanak, kegyelmednek béküldettem. Petróczi István csak hatod magával szaladott le a bánya városokrúl, a vele levő hadak mind elállottak mellőle. Szepesi Pál is arra a részre hajlott (ha igaz), nem tudom hová való kapitányságot mondák Vajda László uram szolgái hogy adott néki a lengyel király; igen sok lengyel hadat mondják hogy vagyon Krakkó táján, s azon innen is quartélyban. Ezek a kolos-

Digitized by Google

vári s vásárhelyi gyalogok bizony éhel halnak uram meg, fegyvereket ruhájokat sok eladta már, s én is látja Isten a magamébúl is táplálom őket; ha ő nagyságok itt akarják tovább is őket tartani, másképen provideáljanak felőlök, már ha szintén hópénzeket kihozzák is, némelyeknek semmi sem marad benne, mert felkérték kölcsön, s oda kell adni. Ezzel mint uramot Istennek ajánlom kegyelmedet. Huszt 2. Decembris 1683.

Kegyelmednek szolgája

Fráter István m. p.

Hátára jegyezve: Teleki uram küldött Frater István uram levelének párja 2. Decembris.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXXV.

Celsissime Princeps, ac Domine Colendissime.

Ex Litteris excellentissimi Domini nostri Supremi Vezirii antehac per cursorem Celsitudinis tuae missis jam tributi transmissio quo fieri debeat ipsi postquam innotuerit, illud etiam hucusque transmissum fuisse conjicitur, ita ut cum Legatus ipsius Adrianopolim expeditus sit, Vezirianae etiam aulae adfuturus minister quam primum expectetur. Etenim cum negotiorum cardo hic sit, ex intima quam erga ipsam profiteor beneuolentia et obseruatione necessariam duco fide ipsius famuli adsistentiam, quamuis enim ipse non solum rebus Celsitudinis tuae summo studio inuigilem, sed eo quauis occasione causam ipsius agens eis beneuolis sincerissimum et equissimum me ostendo, tamen negotiorum multiludo in hac aula tanta est, ut peculiaris ministri praesentia requiratur, qui in omnibus occurentiis mea suffulcitus ope utilem rebus Celsitudinis tuae nauet operam. Interea rumores mihi relati per litteras Celsitudinis tuae expositi fuere Celsissimo Domino nostro Supremo Vezirio, atque cum relationibus ipsius omnino fides habeatur, in posterium etiam indicia euentuum et notitiae intentionum et motuum hostilium ab ipsa expectantur, qua in

Digitized by Google

re diligentia ipsius maximam ipsi excelsi imperii beneuolentiam conciliabit. Vngari quaestibus pulsant fulgidam Portam, esse subditos Portae, sed prohaberi sibi aditum a Transyluanis, detineri multorum bona mobilia, Transyluanos equiores esse inimicis, quam subjectis foelicis Portae; qua in re et si sinceritas et fidelitas Celsitudinis tuae nullam labem toleret, utpote quae tot annorum cursu maximis argumentis omnino comprobata sit, ut omnem aestimationem fulgidissimae Portae mereatur, tamen praesentibus temporibus recenter ad obedientiam inclinatae Ungaricae gentis patrocinium cum intendatur a Potentissimo nostro imperatore, ipsius etiam tamquam antiquissimi et fidelissimi serui fauor erga praedictam nationem ab excelsissimo Supremo Vezirio desideratur. Qua propter matura Celsitudinis tuae prudentia hac etiam in parte tales dispositiones adhibeat, quibus ex sua erga Celsissimum imperium deuotione vicinorum onera tolerare videatur, et illi etiam propter praestitam huic imperio obedientiam maiorem Celsitudinis tuae clementiam experiantur. Certe cognitio fidelitatis ipsius imperiali menti altius impressa est, et oppurtuno fructus quam optimi percipientur. Etenim quamuis fortuna riserit hostibus illius imperii, futura tamen estate ressurget validissimis augmentis virium imperialis exercitus, et sicuti ab hostibus ultionem sumere, ita amicis propitius esse poterit. Pecuniae transmittendae in meam domum, quam nemo nutuum accepit dilitionem (igy) intellexi, sed spero hucusque tradditam fuisse per fidum ipsius hominem, qua in re si alia superuenerit mora, amicabilem Celsitudinis tuae curam exopto, cum enim longe moremur, familiam meam subsidio egentem esse non dubito. Belli gravissimi apparatus ubique personant, utinam si mediatione Celsitudinis tuae quietis et tranquillitatis dies illucessere posset, credo diem illum optatissimum esse Christianis, Imperium enim hoc quamcunque fortunam expertum, tamen aut bellare, aut vincere bello scit, et multoties praeliis uictum, bello uicit, sed etsi longius bellum protrahatur, pace tamen finiri debet. Ne itaque sinat comparandae sibi gloriae occasionem elabi, atque pro tam pio negotio oculos circumvertat, et sciat me quoque participem atque opitulationem ipsi adfuturum; non me latet alios etiam defatigari, sed velim

Digitized by Google

per Celsitudinem tuam tam gloriosum opus perfici, sane nullum grande opus unico labore completur, diu insistentibus accidit gloria factorum. Deus optimus ipsam incolumem at hac etiam in parte foelicissimam praestet.

Datae Belgradi die 13. Decembris 1683. *Stilo veteri.*

Celsitudinis tuae ad omnia seruitia paratissimus

Alexander Maurocordatus m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. II. köt.*)

CCLXXVI.

Celsissime Princeps Domine Domine Amice ac Vicine nobis benevole.

Hic in confiniis, perfecto iam itinere per Dominia Celsitudinis Vestrae, contacere omnem humanitatem et hospitalitatem cum omni benevolentia et amicabili candore contestas erga nos, non potui, quin non agerem gratias his literis nostris Vestrae Celsitudini. Gratias itaque agimus Vestrae Celsitudini pro omni benevolo animo, quem clare experti sumus erga nos, et obligamur Celsitudini Vestrae in omni data occasione sincero nostro animo et fauorabili vicinitate recompensuros et regratificaturos. In nostra provincia plus rumoris quam in re ipsa effectus est. Itaque Deo auxiliante recte ad sedem nostram iter suscepimus, ubi quid ultra et quid majus inveniemus, notum Celsitudini Vestrae esse voluero, modo iterando a parte nostra gratiarum actiones Celsitudini Vestrae a Ter optimo Maximo Deo longaeuam bonam valetudinem, Faustos et Felices successus sincero corde nostro animitus apprecamur.

Ex confiniis in Villa Brycko Decembris 17. 1683.

Vestrae Celsitudini omina Fausta apprecans Amicus et Vicinus benevolus.

Jiv Duka Woÿuoda et Princeps Terrarum Moldoviae et Vkrainae.

(Oláh név aláírás.)

Digitized by Google

Kivül: Celsissimo Principi Domino Amico Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCLXXVII.

Trium Nationum Regni Transylvaniae universi Status et Ordines, Illustres, Spectabiles, Magnifici ac generosi Domini, Vicini, Salutem et affectum nostrum diesque prosperos apprecamur.

Quaentis lacessita fatis ab immani Barbaro universa Christianitas, cuilibet patet. Et siquidem Creator Omnium miserae conditionis humanae, vindex creaturae suae, communem universum hostem, virtute propria depresserit Supremorum Monarcharum alacri stimulo ac sedula industria Hostem persequitur, et cum hoc fiat in terris, quod destinatum est in coelis, hisce praesentibus, intimare vicinis dignum judicavi. Gratia Caesarea ac Serenissimi Regis Dominorum meorum Clementissimorum in Patriam avitam, in scamnum redii, in principatum Moldaviae, eaque intentione, non nocere vicinis, sed omnibus pro posse servire studeo. Credo Illustrissimas, Spectabiles, Magnificas, Generosas Dominationes Vestras bonam correspondionem mecum retenturas, nihilque inimici ac Christiano indignos probaturas. Quodsi vero adversi quid accideret, ad Imperium Turcicum, vel instantiam privatae cujusvis personae, totis viribus me defendere cogor, et fomitem ignis prosequi. Unde quae et quanta pericula generabuntur, prudenti committo iudicio. Christianus enim sangvis, Gentiles profundere jubet. Recordentur plurimarum inferiarum, quae a gentilismo perpessae sunt, liber quaestus sub universo sole data occasione facile abrumpi potest, imo et ipsa aedificia in combusta redigi. Hisce Deo recommendo sinceramque vicinitatem spondeo.

Illustrissimum ac Celsissimum Principem quoque prima fronte per legatos idoneos visitare non praetermittam, alto iudicio quo fertur gubernans, spero robur monarcharum super

Digitized by Google

caput et Regnum suum ultra non attractarum, imo inquietos, contra jura Gentium duplicatos Aethnicos, una cum Regnicolis, anctoritate regiminis compressurum. Illustrissimas, Spectabiles, Magnificas, Generosas Dominationes Vestras una cum Regnante florere et bene valere cupio. Jassÿs Die 19. Decembris 1683.

Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum Generosarum Dominationum Vestrarum Amicus et Vicinus benevolus.
Stephanus Petru Princeps et Palatinus Terrarum Moldaviae.
(Oláh aláirás.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXVII. köt.*)

CCLXXVIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságod minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosom akarám kegyelmes uram értésére adnom. Az új fejedelem Tokajnál köttette által az Tiszát, de még Szabolcs vármegyében quártélyoz. Az litvániai hadak Jászón és az két Meczenzéfen vadnak; Szepsi várossát fel akarván verni, borban, búzában, abrakban, szénában sanczolták meg, ki igen nagy summában tölt. Az lengyel király hadainak nagyobb része Szibinben beszállott, Lőcse köről is mint egy háromezer német van. Az uj fejedelem az lippai, tömösvári, váradi törököket hivatja, az tatár sem fog elmaradni, Debreczenbez fognak gyülekezni, és onnét indúlni közönségesen. Nyolczvanezer törököt hirdetnek, hogy az portáról jönne, az tengeren is sok törökök által takarodását hírdetik. Kassa mellett Szíplak nevü faluban mondják egy lengyel zászlótartót lőttek meg, melyért sok falukat az lengyelek felégettek, prédáltak, sok embereket vagdaltak. Ezután ha mit érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Eltesse Isten nagyságodat szeren-

Digitized by Google

csés uralkodással sok esztendőkig kévánatos jó egészségben. Datum Drag die 23. Decembris A. 1683.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXVII. köt.*)

CCLXXIX.

Jó kegyelmes asszonyom.

Méltóságos levelét nagyságodnak alázatosan vettem. Már Isten kegyelmességéből az Tiszán által jövénk. Akaratunk ellen lassabban kellett járnunk. Az nagyságtok szekerei előtt való lovak igen bágyadva vadnak, az ökrök igen halnak. Az mint lehet, sietünk. Istennek hála urunkon az hasmenés, láb fájás szűnének, jobban van ő nagysága. Kovács Zsigmond uramnak betegsége miatt el kelletvén jüni, Boér Sigmond uramat küldi ő nagysága helyében, kit igen assecurált ő nagysága Dévárúl mást küld helyében, kirűl idején kelletik gondot viselni. Az Havasalföldön által jött tatárokkal tegnap találkozánk szemben, telelni mondják hozták őket erre az földre. Az fővezér tegnap előtt mondják elindult Budáról. Isten nagyságodat az én jó kegyelmes uram szerencsés meglátásával örvendeztesse meg és ő nagyságával ifjú urunkkal ő nagyságával együtt sok esztendeig szerencséssen éltesse. Szolnoknál 19. estve Anno 168(3)

Nagyságodnak alázatos szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának jó kegyelmes asszonyomnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. VIII. köt*)

Digitized by Google

CCLXXX.

Celsissime Princeps ac Domine mihi Colendissime.

Cum foelicissimus Serdarius Ibrahimus Budensis passa cum exercitibus sibi adiunctis ex imperatorio Mandato flumen Danubii transire debeat, ut una cum Vngarico exercitu contra hostem invehatur, placuit excelso Domino nostro Supremo Vezirio Celsitudinem tuam loco ipsius substituere et passus illius custodiam ipsius fidei et vigilantiae committere, qua in re consilium etiam benevolorum Celsitudinis tuae non defuit. Quid enim ipsi honorabilius, quam Budensis Vezirii curae commissum munus committi, quid dignitati magis congruum, quam suprema auctorite gratissimum imperio servitium praestare posse. Igitur alacri animo et laeto vultu imperatorias litteras expectet, et si ultra Rabae fluvium hac meae obsequio plenae litterae reddentur, postquam ad castra Budensis Vezirii accesserit, ibi paulisper subsistere dignetur, si vero cis Rabae fluvium, ibidem stationem habeat, quocumque litterae imperatoriae atque Supremi Vezirii benignissimi Domini nostri reddantur, quae crastina die cum benevolo ipsius Achmet aga expedientur, ne ulterius progrediatur Celsitudo tua, n(e) retroeundi laborem sustineat, praeterea e(x) Turcicis militiis etiam in sufficienti numero copiae adiungi debent cum exercitu ipsius Transylvanico, ut illis etiam adsistentibus passus Rabensis omnino custodiatur. Cum potentissimum inperium Celsitudinem tuam alumnam habeat et nutrititiam, ipsius fidei maxime confidit et propterea tanti passus custodiam vigilantiae ipsius demandat; itaque amplexura, quod in honorem tuum et maius erga Fulgidissimam Portam meritum redundabit, alacri animo sese accomodet exsecutioni imperatorii mandati pro cuius expletione optatis suis in reditu Excellentissimi Domini nostri Supremi Vezirii potiri, et honoribus ac gratiis regiis condecorata felix sedem et regnum suum repetere poterit. Interim aliquem ex praecipuis suis seruis probatae fidei et cognitae auctoritatis, ut sufficiente equitum numero stipatum, ad imperatoria castra transmittat, ab excelso Supremo Vezirio et Domino meo Clementissimo insinuatum, qui talis ipsius

Digitized by Google

seruus in castris imperatoriis usque ad reditum adsistat, atque pro grauitate et necessitate praesentium rerum per ipsum fiat communicatio, quod etiam decus Celsitudinis tuae requirere videtur, ut legatus ipsius assistat imperatoriis castris, et ubi necessitas expetet, cum illo conferentia rerum habeatur. Caeterum apprecor ipsi vitam longaeuam et prospera gloriae augmenta. Datae in castris sub Vienna.

Celsitudinis tuae ad officia et seruitia paratissimus
Alexander Maurocordatus m. p.

Kivül: Celsissimo Principi Transylvaniae, Comiti Siculorum ac Domino partium Vngariae, Domino Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. I. kötet.*)

CCLXXXI.

Édes szivem! Isten áldjon meg minden jókkal szívesen kivánom.

Azonnal voltam oly vélekedésben hogy leveledet nem vehettem, találkozott elég ok mely gátolta meg az tudósitást, pedig hogy végére mehettem, egészséged mint szolgál, kivánom a felől leginkább kivánatos hírt hallanom; tiszta szivből akarnám, ha láthatnálak is mentül hamarább. Ujabb leveli-met elküldöttem vala, de emberem azon küldött embert visszatéritette, noha sietők voltak, melyeknek elküldéseket nem akartam kiszeltetni; ugyan azon emberem, ki híven elkövette parancsolatimat azonban magára válalván, később adtam azon leveleket, ugymint felséges király kegyes resolutióit, melyekből meg fogod érteni az dolgokat, és egyszersmind hozzád való szeretetemért szüntelen való fáradozásimat személyednek ugy javaidnak megtartásában. Felséges lengyel királyné is irt felséges császárnénak személyed felől, mely levelet bizonyos emberem által mentül hamarébb Lincz felé expedialom, és páriaját micsoda forman irattatott megküldem. A mint Rakovski uram beszéli, igen szépen és kegyesen recommendál császárnénak. Én jelölem is ujabban iratott az felséges király császárnak, csak legjobb volna a mint előb-

Digitized by Google

beni leveleimben is megirtam, ha jó modjával azon alkalmatlan labyrinthusból megmenekedhetnél, mivel szép szónak és hizelkedő beszédnek nem kelletik hitelt adni, mivel az alatt álnokság vagyon. Ha az én javallásomat követted volna, most együtt volnánk, és nem kellenék akár kinek alkalmatlanságit szenvedni. Nincsen igazabb és hivebb senki társának igaz társánál, az isten ítíljen lelkemet, hanem voltam és nem vagyok igaz kötelesség látó híved, magam is bántam sokszor, hogy néha csak könnyen gondolkoztál igaz hozzád való köeless égem felől, nem kevés kinszenvedéssel vagyok, hogy nálad nélkül töltem idegen földön szomorú napjaimat, csak alig várván kivánságom szerint való végét dolgainknak. A jövő kedden Krakkó felé akarok indúlni, Isten egészségben megtartván, az felséges királynak hozzánk mutatott kegyelmességit alázatosan megköszenem, ottan öt vagy hat napig leszen késésem, akarván onnan Szomolán (?) és Lincz felé embereimet elküldenem, postai alkalmatossaggal visszatérek, de nem Szinczre (?) hanem Uisznia nevü városkába, mely hely Szinczhez (?) napi járó föld, ugy Krakkóhoz is. Addig miglen embereimtül válaszom nem érkezik, kiket immár is régen felküldöttem, ottan leszen múlatásom, hanem ha ő felsége hadai hamar Kassa felé nyomulnának, úgy én is máskint gondolkodom, azért is azon városkát választottam egy kis ideig való múlatásomra, krakkói postan Lincz és Posony felé jöhet, mehet levelem, ugy emberem. Értettem miképen bánnak ő felsége hiveivel, és leginkább hittünken valókkal, pogány sem követné azokat; rövid idő alatt végét szakasztja is ő szent felsége ezeknek az kegyetlenségeknek, és bár meggondolnák és jól megfontolnák azok : a féle cselekedetek talionak való büntetésit követik, haszontalanál hirdetik az török segitségét és tatár jövetelit, mivel most ama kozákság mely királyhoz állott moldvaikkal és havasalföldiekkel megegyezvén, azon tatárt, ki Bécs alatt volt, igen megverték, országát elpusztitották, az rabokat is megszabaditván, több veszett asszony és gyermekeken kivül száz ezer tatárnál; ez bizonyos, mivel Rakovski uram még Krakkóban volt, hogy derék tatár rabokat hoztak, ugy az felséges lengyel király ágyuk lövések alatt te deum laudamust mondatott azon dicsíretes győzede-

Digitized by Google

lemért. Az keresztyén fejedelmek is egyenlő akarattal Istennek legyen hála az pogány ellen fegyvert fognak, velenczések, ugy persák is megizenték az töröknek az hadakozást, a minthogy persiai követ be is érkezett Krakkóban, Moskava követét is várják, utban van, és így hasznosabban esnek azoknak is, kik istenes és jó szándékoknak bántására igyekeznek, országunk megmaradásával, magokat keresztyén fejedelmekhez alkalmaztatnák, mivel máskint az országot is veszedelemben hozzák ujabban, magok is elvesznek; mihelen Krakkóban isten segitségébül érkezek, minden tehetségemmel neked kész vagyok szolgálnom, azért is megyek, én rajtam semmi el nem múlik, eddig sem múlt el. Klastromra is küldöttem protectionalist, ugy azon lithvaniai herczeget is megtalálván, kinek népe klastromi jószágában vagyon, mint ezen levélből megérted, ebből is kitetszik fáradozásom, csak magad is tetszésemhez és jó válaszomhoz jó alkalmatossággal alkalmaztatnád magadat.

Ezzel én maradok koporsomig Sincz 17. Januarii 1684.

Igaz hived F. G. E.*)

P. S. Bántősi Ferencz most Turoczban nyugszik felesége mellett, most neki jó dolga lévén és másokat bele hozván csak távúl nézi csak alig várta Hruszó várában is egy kis szorgalommal kivihetvén, és maga Túroczban mehessen. De megismerték valójában, mikor súlyos volt dolga, akkor ajánlotta mindenre magát, most se nekem, se neked nem szolgál, hanem maga hasznát nézi és azt nézi. Borok behozására oly passust szerzek, szabadon behozhassák, ha csak akkor kivánnánk és akarnók egymást látni, mikor az fa bárd miatt meglágyúl és kétfelé válik, időkhez való halasztás.

(Valószinüleg gr. Erdődy György)

(Eredeti kir. kamarai levéltárban.)

---

*) E három betü irónnal volt kicsinálva és tentával után csinálva.

Digitized by Google

CCLXXXII.

Prudentes ac Circumspecti Nobis grati!

Minthogy az hatalmas török császár az méltóságos szultán Muradin tatár fejedelmet számos hadaival segitségünkre küldvén, velek a Tiszán túl való földön lévő némely pártos helyek és személyek ellen szándékozunk hadi operatiót institualnunk, kikkel az egri passa is feles hadakkal vélem lészen; és az alatt nem másonnét, hanem a hatalmas török császártul téli quartélyúl nekünk adatott Bihar vármegyébül és kegyelmetek városából kell élődéseknek lenni kevés ideig, mely iránt úgy hiszszük az egri passa és az említett tatár fejedelem is fog kegyelmeteknek parancsolni, de hogy jó idején lehessen tudtokra, és az hadaknak szabados excursiójával a várast is nagyobb kár ne kövesse, magunk is akartuk megparancsolnunk: alkalmaztassák úgy magokat ez iránt való kegyelmes intentiónkhoz, hogy azon hadak szükségére mennél felesebb élést administráltatván, kerülhesse el kegyelmetek az nagyobb megkárosodást, mely ennek elmúlatásával érheti a várast, és in eo casu magát fogja okozhatni. Isten kegyelmetekkel. Lelesz die 20. Januarii 1684.

Emericus Thököli m. p.

Kivül: Prudentibus ac Circumspectis N. N. Judici primario Caeterisque Juratis Civibus oppidi Debreczen etc. Nobis gratis.

Eredetije az erdélyi Museumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört, ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCLXXXIII.

Nékünk becsületes jóakaró urunk szomszédunk, Boiér Sigmond uram, Fogaras várának vice kapitánya, az ur Istentül kegyelmednek minden jót jó egészséget kévánunk, mi Istennek hála jó egészségben vagyunk.

Kegyelmed nekem irt levelét, melyet nekünk irt kegyelmed, embere meghozta, melyből értők kegyelmed egészségét, melyen igen örülünk. Az mi azért az hirek dolgát illeti, há-

Digitized by Google

rom hete múlt, hogy az tatárok az kozákokkal és lengyelekkel az Prut mellett megütkeztek, az mikor az az rettenetes üdő volt; úgy hiszszük kegyelmedéknél is olyan üdő lehetett, nagy széllel és hóval elegy; az harczok abban az rettenetes üdőben hat nap tartott, sem az tatárok meg nem verhették az kozákokat és lengyeleket, sem az kozákok és lengyelek az tatárokat, nem állhalván tovább az rettenetes üdőt az tatárok mentek Bucsák felé, az kozákok és lengyelek Jász-Vásár felé nyomúltak, Petriczaibo vajda pedig értvén, hogy az lengyel hadak Lengyelországból jüttek eleikben indúlt, melynek lehet egy hónapja; de még eddig bizonyoson nem tudjuk, ha Moldova felé jünek-é vagy Kanicz alá mennek; az tatárok is készülnek, hogy az kozákokkal és lengyelekkel újolag megharczoljanak. Az hatalmas császár felől pedig írhatjuk kegyelmednek, hogy Drinápolyban vagyon s szándéka az, hogy Konstántinápolyban mennjen, hadban való készületi pedig nagy nincsen, hanem Babánál vadnak valami hadak. Ezzel ajánljuk Isten oltalmában kegyelmedet. Költ ó szám szerént Januáriusnak 23. napján 1684. esztendőben. Bukurest városában.

Kegyelmed jóakarója kész szolgáni
Brankován Kosztándin.

Kivül: Brankován Kosztándia uram levelének fordítása.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXI. köt.*)

CCLXXXIV.

Illustrissime Domine Princeps Frater Amice et Vicine nobis benevole.

Kegyelmed levele által való látogatását kedvesen és igen nagy becsülettel vettük, kivánjuk Istentül örvendetes jó egészségben birodalmának szerencsés és sok üdőkre való terjedésével ez írásunk is találhassa kegyelmedet. E mellett evvel két rendbéli levelét vévén kegyelmednek, az elsőben tudósitván kegyelmed ennek előtte requirált moldovai atyánkfia felől, ő kegyelmével lévő bojérokkal együtt hogy vagy ugyan-

Digitized by Google

ott az kegyelmed birodalmában ha commorálni akarnának, bátorságos lakások lészen, ha penig erre mi felénk akarnának tartani, hasonlóképen békességes passusok lehessen, egyaránt minden kívánságunknak annuálván kegyelmed, fölötte igen köszönjük és hasonló atyafiságnak megkölcsönöztetésével kegyelmednek magunkat igérjük, minden kívánságiban tehetségünk szerint akarván kegyelmednek kedveskedni, el nem mulatjuk. Azomban második levélben tudakozván kegyelmed hatalmas császárunk tárházában administrálandó nemes ország adajának bátorságos ottozásáról, az aránt tudósithatom kegyelmedet eddig való útján itt az mi birodalmunkon mind az kegyelmed meghitt böcsületes fökövet ur hivének is, mind pedig az nemes ország adajának bátorságos ottozása lehet, Istennek hála csendes békességünk vagyon az tatárságnak ezen való takarodása után. Csak szintén áll előttünk ez, hogy az tatárok ezen menvén el, fölötte igen sok károkat tettek, annyira hogy nem csak marha és gabonabeli fogyatkozással vagyunk, hanem egyszersmind az szénát is csaknem teljességgel elfogyatták, ugy hogy az magunk lovai tartására is igen szüken érkezhetünk; kire nézve kegyelmednek hogy ezaránt való kedveskedésébe is meg ne fogyatkozzunk, kérjük az adó meginditása előtt ne nehezteljen idein tudósitani kegyelmed, mely üdő tájban s mikor és hány lóval fog lenni az adóval bégyüvő meghitt böcsületes fő követ ur hive, ahoz képest mi is jobb módjával és ideiben provideálhassunk mind szénabeli s egyéb requisitumok felől is, a kik kivántatnának, hogy annyival is jobb alkalmatossággal mehessen végben kegyelmed kivánsága.

A mi az ide való híreket illeti, jóllehet már alkalmas ideje meghitt becsületes ur hivünk ment bé portára mostani új fővezérhez, és minden óraban vártunk s várjuk az onnan való tudósitást, azért is kelleték kegyelmed emberit itt várakoztatnunk, hogy portárúl való ujabb hírekkel is tudósithattuk volna, kegyelmedet, de mind eddig is nem érkezének, mindazonáltal halljuk azt, hogy igen igen nagy tanácskozásban vannak az portán lévő nagy rendek, kimeneteli mi legyen és mi szül ki belőle, csak a jó Isten tudós. Interim tamen tudósithatjuk kegyelmedet még is, hogy az oda bé lévő

Digitized by Google

factorink s kiváltképen az konstantinápoli házunknál lévő gondviselőnk látván az táborozásból való kisüre gyüveteliinket, nem tudván mire vélni, bizonyos emberit küldötte hozzánk, az ki is többi között tudósit arrúl, hogy ez előtt lévő fővezér konstantinápoli házait császár rabjaival (kiket ők paizánoknak neveznek) fölásották, az holott is találtak kétczer ötszáz erszén pinzt, ez peniglen nem is volt egyébféle pinz, hanem mind tiszta aranybúl álló, találtak is mind arany ezüst marhát, ezer ötszáz erszény pénz érőt, azomban sok nagy rendő embereket s embereknek javakat és házakat foglalták el, ugymint réz effendit, tefterdár bassát, kapiczilar tihaját, és többeket sokakat; ezeknek penig fő inspectora és legnagyobb vígben vitető gondviselője az eddig való császár fölovász mestere Suleiman, az ki tihaja is volt, most már kaimekámnak denominált atott. Ezt sem akarám elmúlatni kegyelmednek értésére ne adjam, hogy az szerastyér (idest mostani új hadak summus generalis magistratusa) követje tegnap érkezvén hozzánk, oly parancsolattal, hogy felülvén táborba mennénk a tatár mellett, jóllehet az előtt is gyött parancsolata, készülnénk, mostan ugyan el is mennénk, mindazonáltal az tatárság megütközvén az kozákokkal, le is csapdosván bennek, az kozákság lengyelekkel hátrébb vonták magokat, tatár hasonlóképen, jóllehet az tatár hánn egynéhányszor kéredzett bocsáttatnék el, Moldovát raboltatná föl, de még eddig meg nem engedtetett néki, szerástyér bassa lévén az akadályoztatója, tévén azt föl inkább portát is tudósította Moldovaországa föl ne raboltassék; dolgai folytatásibúl ugy látszik, új vajdát akarna inkább Moldovában küldeni hadakkal, nekünk is írt az ide bébujdosott moldovai bojérokat küldessök oda hozzája Baba nevő városban, az holott is most vagyon Dunán lévő híd aránt, és talám ugyan az megírt bojérokban vajdát crealván azokkal akarnák kiküldeni.

Viszont Landorfejérvárrúl talám eddig az kegyelmed kapitihájai is kegyelmedhez elérkeztek, azoktúl is megérthette kegyelmed, az mieink is most érkezvén beszélik az múlt fővezér boldog kimultát, és hogy fcét császár kapujához vitték, véle együtt huszonöt nagy rendő embereket fogva, találtak is mellette kész pinz ezerötszáz erszén pénzt, ezt pe-

Digitized by Google

niglen tudhatja kegyelmed, hogy kit mi tőtünk s kit másoktúl prédálta volt szegény. Kegyelmedet nagy szeretettel és atyafisággal kérem fölötte igen, ne nehezteljen tudósitani minden oda fönforgó állapotok s hirek felől, kivált Theököly uram hol vagyon, s mi dolgot és miben foglalatoskodik; mert itt ugy volt tudva hogy az elmúlt fővezér érette küldött volt, vagy mennjen, vagy vigyék Landorfejérvárra, de már fővezér kimulása után mibe van dolga, nem tudhatjuk, igen igen akarnók ha érthetnők. Eandem Illustríssimam Dominationem Vestram de caetero bene valere desideramus. Datum in Ciuitate (nostra) Bukorest die 1. Februarij Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Vngariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri, Amico, et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. kötet.*)

CCLXXXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságodnak alázatoson kelleték mint kegyelmes uramnak értésére adnom. Az tatárság Muradin szultánnal együtt Csenger, Bagoson és ott az Szamos mellett vagyon, Miskolczi Péter rendeltetett m(ell)éjek, azt irja Bagosrúl, boldogak az kik nagyságod birodalmában (ma)radtak, mert arra a nyomorúságra nem jutottak. Tenplum keritésében szorúlt kegyelmes uram a fejér nép, az férfiak közöttök járnak az tatároknak, nem bántatnak, hanem az ételt, húst, abrakot erőszakkal is kivésznek, marhákot levágnak. Félő kegyelmes uram, az Tisza és Szamos mellett élődvén minden élés, vagy az Szilágyra, vagy Biharvármegyére, nagyságod birodalmára ne szorúljanak, ha nagyságod bölcs tetszése szerént kegyelmesen jó idején meg nem orvosoltatik. Mikor beszorúlnak

Digitized by Google

osztán, késő fog lenni. Melyről várom alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ha úgy lészen kegyelmes uram, itt hadat nagyságod nem tarthat, mert annál inkább elpusztúlván fizetések ki nem telik.

Nagy Bányán lévén valami kuruczok kegyelmes uram, kiket az háromszáz muskotélyosok elsőben közejök esküttöttek, azután fegyvereket elszedvén kicsapták a városbúl, és urok után igazították. Tökölyi fejedelem Kis Várdábun jütt kegyelmes uram mind feleségestül, csak két éjtszaka hált Munkácson. Kezdették hirdetni kegyelmes uram, hogy franczia és svét is érkezett volna német mellé segítségül. Az német császár tisztei már kiküldettek, azt hirdetik, birodalmában az embernek tizedíkét mindenütt felszedik és hadban készitik.

Nagyságodnak ezt is alázatosan jelentem, az nagyságod itt lévő dragányinak, haza jövetelektül fogva fizetések nem lévén, már két hópénzek ki nem adatott, teljességgel elfogyatkoztak, mind magok, lovok, cselédjek, nincs mivel élni, koldulásra ha nem mennek, tovább őket nem tarthatom, ellovatlanodtak és a táborozás igen megvonta őket; mivel magam is megfogyatkoztam, kölcsön sem adhattam, másoknál sem találtam. Nagyságod kegyelmes parancsolatját elküldöttem az debreczeni bírónak, de semmit nem teljesített. Nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék nagyságod kegyelmesen hópénzek kiadása felől, az tatárság is közel lévén, tudhassam őket conserválni és bíztatni, nagyságod kegyelmességével. Ez után ha miket értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőkig kévánatos egészségben. In Somlyó die 15. Februarii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él
Serédj Benedek m. p.

P. S. Hét száz jancsárok és lovasok jüttek ki Váradrúl, az tatárok felé mennek, Tökölyi fejedelem Károlyban szállott kegyelmes uram. Az Kis Balás hadában levágtak Szathmár alatt, egy hadnagy fejét is vitték kegyelmes uram az tatár khámnak.

Digitized by Google

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXVIII. köt.*)

CCLXXXVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Ezen órában érkezének kegyelmes uram Tökölyi fejedelem két szolgái, Zmeskál Gáspár és Kis András, maga levelével, kiben nékem azt írja, hogy erdélyi jószágában lévő tiszteihez küldötte őket, és elsőben az úrhoz főgenerális uramhoz mennek, adnék kiséröket; én azért elkisértettem őket, várok alázatosan nagyságod kegyelmes parancsolatjából, kijövetelekben, mivel élést mondják hogy vitettek, maga jószágibúl. Az tatárok Szathmár alatt kegyelmes uram szerencsésen jártak, sokat vágtak, nyereséggel jártak. Az tatárok commisariusi Vaji Ádám, Bige György, Miskolczi Péter, Hatházi Gergely, Szabó Gergely, Tökölyi fejedelem mellett vagynak. Nádasdi, Csáki István az Csáki Ferencz fia, Pető László, Nyári Ferencz, Révai Pál, Andrási Péter; az mellette lévő hadak vagynak véle Szücs Jánossal és gyalogsággal. Az tatárságot ki hét, ki tiz ezernek mondja kegyelmes uram. Ezután ha mit értek, nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 16. Februarii A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

P. S. Váradra is kegyelmes uram levelet küldött, az szolnoki és több véghelybeli törökök mind takarodnak melléje, mit akar, még végére nem mehettem, kémet küldöttem oda, igen tudakozta Bányát kegyelmes aram.

Kivül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCLXXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem az biharvármegyei tiszteletes praedicátorság, miképpen küldött hirtétel nélkül az fényes portára, és az Ladikával mint járt, mely fizetésben esett, tiszteletes Zóányi János esperest uram nékem küldött levelét, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak párban his inclusis nagyságod méltóságos tekénteti eleiben küldöttem, és ő kegyelmének megirtam, mivel nagyságod méltóságos tetszése kivül lött, az papokkal fizettetni addig meg nem engedem, míg nagyságodnak alázatoson meg nem irnám, várok azért nagyságod kegyelmes parancsolatjától, és kész engedelmességgel ahoz alkalmaztatom magamat.

Tökölyi fejedelem tegnap tért vissza Majténbúl kegyelmes uram Károlyban, most is ott vagyon, az károlyi németek per accordam megfogták adni az várat. Az tatárok igen felesen még Bagoson vagynak. Ez elmúlt vasárnap negyvenig való magyar és oláh katonákot vágtak az tatárok kegyelmes uram Szathmár alatt, már Szathmárt kegyelmes uram megszállották, az törökök minden felől takarodnak Szathmár felé az szegénység rettenetes kárával, téli futásával. Nagy-Bánya megvételére két ezer lovast küldött Tökölyi fejedelem.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját, kegyelmes uram alázatoson vöttem, hogy Saponárának szóló nagyságod méltóságos levelét Szathmárra küldném főgenerális uram levelével együtt, mivel obsidióban van kegyelmes uram, Szathmárra nem mertem elküldeni, nagyságod bölcs tetszésében álljon; féltem attúl, idegen kézre ne kerüljön, hanem várom arrúl is nagyságod kegyelmes parancsolatját ujobban alázatoson. Ujobban emberimet küldöttem, kegyelmes uram, és mihelyt valamit érthetek nagyságodnak alázatoson értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 18. Febr. A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Digitized by Google

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev XXVIII. köt.*)

CCLXXXVIII.

Mi az hatalmas győzhetetlen tündöklő török császár urunk váradi végvárának és hozzá tartózandó több véghelyeinek főgondviselője és parancsoló ura. Az méltóságos tekintetes és nagyságos Mehmet passa, ajánlom kegyelmednek szomszédságbéli barátságos szolgálatomat.

Ez alkalmatósággal levelünk általa kelletett megtalál nom kegyelmedet, mivel ebben az esztendőben az egész világ nagyobb része fegyverben lévén sok költségünk esett, országunkban győzhetetlen császár urunknak minden dolgaiban járóknak, és több egyéb illendő helyekre is, némely része penig győzhetetlen császár urunk Várad végvárának szükséges épületire költ el, és némely része ugyan valami rácz pap jött volt az országban lévő jobbágyoknak háborgatásokra, annak megelőzésére is költ; mely költség pénzből tartományunkban lévő császárunk jobbágyira, gazda szám után esett negyvenhárom három poltura, hanem erre az dologra mint jóakarómat kérem kegyelmedet, parancsoljon azokban az vármegyékben, úgy mint Kraszna Közép-Szolnok és Belső-Szolnok vármegyékben lévő jobbágyoknak, hogy ezen feljebb megemlített negyvenhárom három polturát ezen levelünket praesentáló Csiri Basik kezében minél hamarébb adják meg, hogy dolgok mehessen jó véghez, kegyelmednek is az kegyelmed jóakaratját megszolgáljuk. Légyen Isten kegyelmeddel. Datum Várad die 18. Febr. 1684.

Hátára jegyezve : Par Literarum Passae Varadiensis.

Egykorú másolata az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCLXXXIX.

Celsissime princeps domine nobis observandissime!

Sok vélekedésünk után nyulánk ezen írásunkhoz, méltán is, mert ki ne csudálná, hogy attúl kelljen szenvednünk az kitűl inkább (úgy kivánván az dolog) jót kellene reménlenünk. Nagy álmélkodásunkra tódulnak előnkben nagyságod tiszteinek Erdélyhez incorporáltatott Magyarország részeire, nevezetesen Debreczen városára és több biharvármegyebeli városokra, falukra kibocsáttatott hódoltató s kemény büntetés alatt mindenféle élést, szekereket s vonó marhákat hatalmason parancsoló levelei, egyébiránt való szokatlan szolgálatra való erőltetések, kártételek, az mi kegyelmes urunk ő nagysága birodalmában. Melyeket mire nézve cselekedtessen nagyságod, által nem láthatjuk. Valjon ha hasonlót kivánnánk nagyságod birtoka alatt levő helyeken cselekedtetni? nem meg lehetne-é? de az igaz keresztyénség és az szegénységen váló szánakozás, annak is meggondolása, hogy mi is a kevés magyarság közűl vagyunk, attúl bennünket eddig elrekesztenek, gondolván orvoslását: bizony nem ezt érdemelné Erdély nagyságodtól, a ki felnevelte s oltalmában tartotta, de ámbár ezeknek semmi helyek ne légyen, legalább ilyen opperesósijának szegény atyánkfiainak kellene kiváltképen való okoknak lenni, melyekben semmit nem láttuuk. Nagyságodnál lévén azért ezeknek megorvoslása, mivel azok az helyek eleitől fogva, az mi szegény hazánkhoz voltak incorporálva, semmi időben az oda való szolgálatra nem erőltettek, nagyságod is azon helyeknek parancsolni s parancsoltatni szünjék meg, a helytelen hódoltatását szegénységnek nyomorgattatását is szüntesse meg, mert Isten előtt is sokat nyom azoknak keserves fohászkodások, de mi is atyánkfiai nyomorgattatásokat hivalkodó szemmel tovább nem nézhetjük, hanem extremumokat is kelletik követnünk hazánk szabadsága mellett, és fejünk fennállásáig nem is engedjük hazánk lekissebbik részének való csonkittatását, melyek eleitől fogva megtartattanak, mindkét hatalmas császároktól szomszéd birodalmak-

Digitized by Google

beli felséges királyoktól. Istennek ajánljuk nagyságodat, Albae Juliae 19. Febr. 1684.

Celsitudinis vestrae servitores paratissimi
Universi status et ordines trium nationum regni Transylvaniae, et partium Hungariae eidem annexarum.

Külső czim : Celsissimo Principi Domino Emerico Theökeöly et Domino nobis observandissimo.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCXC.

Kegyelmes uram !

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan akarom értésére adni, Saponárának szóló nagyságod méltóságos levelét elküldöttem volt, mely emberem vitte volt, nagyságodnak levelet hozott kezemhez, melyet nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Az nagyságod más rendbeli levelét, fögeneralis uram levelével együtt még be nem küldhettem Saponarának, mert a törökök tatárok, kuruczok mind körülötte való falukon vagynak, tartottam attúl, kezekhez ne akadjon. Minthogy tegnap érkezett vissza kegyelmes uram az Tökölyi fejedelem embere, kit váradra küldött volt Károlybúl, és az váradi passa lovas törökökkel Szent-Jóbra szállott, az egri passa penig Létán van, jancsár nincsen véllek, ha ezután nem jünek. Diószegre minémü elviselhetetlen élést vettetett Tökölyi fejedelem, nagyságodnak párban kegyelmes uram alázatosan beküldöttem. Ezeket is értettem kegyelmes uram : Francofurtumot az franczia megvötte; az lengyelek olyan vélekedéssel vagynak kegyelmes uram, hogy Tökölyi fejedelem correspondentiát tart az francziával, azért télben hadakozik : Szendrő városát Petneházi és Szalánczi hadai felégették, az benne lévő vitézlő népet, németet, horvátot, magyart levágták, öt szaladott el bennek. Bártfát háromezer lengyel megszállotta volt, de Petröczi István elverte alóla, hazájokban mentek. Az német

Digitized by Google

császár jártatja az török portán az békességet, és sietteti az frigyet; azt is hirdetik, hogy az lengyel Kamenyicz felé takarodik, mi végre, Isten tudja. Ungvárt az lengyel király interpositiójára félben hagyták, Varanai nevü főember ment bé, hogy az lengyeleket kivigye Homonaival együtt Lengyelországban.

Az váradi passa is minémü levelet küldött kegyelmes uram mostani új adó felvetése felől, az cseri basa is itt van, az levelét párban nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Mivel nagyságod kegyelmesen parancsolta, új adózást meg ne engedjek, oly választ töttem, az ország híre nélkül meg nem engedhetem, hanem írók felőle, és mi válaszom lészen vagy parancsolatom, alázatosan magamat ahoz alkalmaztatom. Melyrül várom is nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, mert karózással fenyegetik az szegény birákat. Az labanczok azzal kérkednek kegyelmes uram, hogy nem félnek, az kurnczok penig azt mondják, kilenczven labancz rabjok van. Az labanczok fejét Bagoson rakták fel karóban kegyelmes uram az tatárok. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 20. Februarii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Uti. Nagy-Bányai emberek vittek volt kegyelmes uram glétet Debreczenben, kik visszatérvén, azt beszéllették, az budai vezér személy szerint jü, Szolnokban már elérkezett, az debreczeni biró már eleiben is küldött, ujobban irtam az debreczeni birónak, hogy tudósitson felőle.

Uti. Már bé is pecsételtem volt kegyelmes uram nagyságodnak szóló alázatos levelemet, hogy megérkezék emberem Váradrul, ki azt beszéli, Váradon értette debreczeni postától, hogy az Tökölyi fejedelem hadai azt beszéllették egymásnak, szednek elég kenyeret, mert megkévántatik Máramarusban, mire nézve méltóztassék kegyelmes uram, hogy arra

Digitized by Google

csapnak bé Lengyelország felé. Nyolcz rabokat vittek labanczokat bé Váradra tegnap előtt. Czifra Haszon megholt. Nagyságodhoz is követet választottak, az görcsöni urat Mehemet Cseri bassának hijják, ezered magával jütt ki az váradi passa.

Az tatár táborrúl is kémem megérkezett kegyelmes uram. Azt beszéli: az erdődi templomot tegnap felverték az tatárok, mindeneket elprédálták, verik, tagolják az szegénységet, az holdúlt embereket is lopják és az törököknek eladják, rettenetes pusztitást tesznek mindenütt. Az Bikken túl való emberek által szaladtak nagyságod birodalmára. Az fővezér jószágát az törökök mindenütt pusztitják.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, jó nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVI/I. köt.*)

CCXCI.

Celsissime Princeps Domine, Domine nobis natulariter Clementissime!

Fidelium, humiliumque servitiorum morum demissam semper commendationem. Nagyságodnak mint kegyelmes urunknak kénszerittetünk siralmas és nyomorúságos állapotunkat alázatosan detegalnunk. Szegény nemzetünket, hazánkat sok esztendőktől fogva pusztitó véres hadakozásokban, a körülöttünk forgó és gyakorta rajtunk ingyen quártélyozó, mindenféle hadak miatt mennyi nyomorgatásokon, exactiókon, kárositásokon mentünk légyen által, ki nem mondhatnók; egy rendbeli alig mehetett el rólunk, más superveniált, sokszor penig oly fenekedéssel, hogy egyebet végső pusztúlásnál nem vártunk magunkra; egyedül Isten tartott meg bennünket emberi reménség felett. Az mikor a rajtunk lévőktül valami tágulást láttatnánk venni, akkoron is marháinkat hajtó, szántó, vető, és kijáró embereinket személyekben javokban arestáló, károsétó, prédáló hatálmasok miatt ki nem mehetvén szegény lakosink, éhel halókká löttenek. Siralommal em-

Digitized by Google

lítendő 1681. esztendőben, Istennek haragos ítíletíből városunknak nagy része a tűz által hamúvá tétetek. Mind azon esztendőben mind a következendőkben való táborozásokra tött számtalan költséginket, marha, szekér, és élésbeli gazdálkodásinkat, ha nem emlitjük is, csak a Budára kévánt tizenkét ezer kila árpát, együtt is másutt is majd Ráczországig érette feljárván, az árpának akkori nagy szükségében, menynyi költséggel fáratsággal, kárral szerezhettük meg, és szállíthattuk Budára, az őszi alkalmatlan üdőben és úton. Tavalyi szertelen hadi indúláskor, az hatalmas vezér táborára két két szekeressel, négy négy ökörrel, elegedendő liszttel, árpával, kimondhatatlan költségünkben készült, és épen Bécs alá küldött százhúsz társzekereink visszajövetelekben az nagygyőriek kezekben akadván, minden marhástúl épen oda vesztenek, az szekeresek üres kézzel haza bocsáttatván, mellettek lévő böcsületes hét tanácsbeli atyánkfiai penig keserves rabságra hajtatván, kiknek hatát nagy saczon szabadítottuk ki, egyik azon rabságban megholt. Ugyanazon tábori készületre, a váradi passa számára (rajtunk elvont kétezer kétszáz forint fizetésen kivül) hasonló formában készittetett negyven társzekereink is többire mind oda maradtak. Legutólban, a méltóságos magyarországi fejedelem ő nagysága is, és a váradi passa, magyar és török táborral reánk szállván, és 23 napok alatt rajtunk minden kémélés nélkü quartélyozván, szegény lakosinkat ugy kiélé és elfogyatá, hogy már sem magokat sem marhájokat az rendkivül való hosszas fergeteg és nagy hó miatt való beszorúlásban nincs mivel tartani; nem kevesen vadnak, kik kénszerittetnek kuldúlással keresett siralmas kenyeret enni. Minthogy azonkivül is határunkon megszállott és általment tatár tábor mezeinken Istentül mutatott áldást elrontotta, és a mi megmaradt, a szertelen szárazság, jégeső és szintén takaráskor támadt tüz megemésztette: ma is, mint az út félre vettetett borsó mindenektül, könyörületesség nélkül tapodtatunk, sem kimenőnek, sem bejövőnek egy felől, a körülöttünk forgó és majd mindennap rajtunk élődő, hatalmaskodó török, tatár, és másféle hadak, mind benn, mind kinn nyomorgatnak, másfelől a nagy szükség, és a reánk következhető végső pusztúlástúl éjjeli nap-

Digitized by Google

pali rettegés szorongat, gyötör, és fonnyaszt bennünket; mindenek javunkkal élni kévánnak, biztatónk és oltalmazónk az élő Istenen és nagyságodon kivül senki nincsen. Sokszori nagy szorongattatásinkban nem kevés költséget kelletett interesre felkérnünk, melynek megfizetésére nincsen tehetségünk. Már egy nehány száz házak pusztán állanak, a kik még lakosink közül megmaradtak, azoknak is nagyobb része készül elmenni, nem bírván az elviselhetetlen terhes szolgálatot; sőt ha Isten ilyen ostorát tovább is rajtunk fentartja, és az nagyságod kegyelmessége és a nemes ország szánakozása nem járúl hozzánk, végső pusztúlás követ bennünket. Ilyen nyomorúlt állapotunkat, ezen formában, a nemes országnak is alázatosan be fogjuk nyujtani levelünk praesentáló böcsületes tanácsbeli atyánkfiai által. Nagyságodat azért mint jó kegyelmes urunkat nagy alázatossággal az Isten nevében kérjük, essék meg szónakozó és könyörületességre hajlandó szive ily utolsó fogyatkozott voltunkon és a nemes országgal együtt az rajtunk restantiában lévő adónknak elengedtetésében, és a következendőknek minualtatásában, mutassa szokott fejedelmi kegyelmességét, hogy annyival könnyebbittetvén, az hatalmas és könyörületlen nemzetnek a tiz ezer tallér summát fizethessük, egyébb rajtunk lévő mindennapi számtalan executiókat, szolgálatokat supportálhassuk, eccelesiánkat és szépen virágzó (mostan mindazáltal a szükség és félelem miatt futó félben álló) collegiumunkat, a nagyságod kegyes szárnyai alatt maraszthassuk, kiért hogy Isten nagyságodat sokáig éltesse, birodalmát terjeszsze szívből kivánjuk. De reliquo ejusdem Celsitudinis Vestrae gratiosam resolutionem praestolamur et cum desiderio expectamus.

Debreczini die 21. Februarii A. 1684.

Celsitudinis Vestrae Humiles perpetuique Fideles
Andreas Balÿk Judex Primarius, Senatus, et Incolae afflictae Civitatis Debreczen.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicolorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Ered. az erd. Muz. *(Gr. Kemény József, Erd tört. ered. lev. XXVIII. köt.)*

Digitized by Google

CCXCII.

Generosi Domini Nobis observandi!

Az Tiszán való által jüvetelünktül fogvást, minthogy a Bodrogközben a notorius személyeknek alkalmas jószágok confiscáltatott, kik között avagy csak Leleszt, Tárkányt és Klobusiczki Ferencz jószágit is mutatnók bár; Szabolcsvármegyében penig még felesebb a kis-várdai jószággal, melyek iránt ide érkezésünknek alkalmatosságával nem kicsiny confusiokat és káros rendetlenséget tapasztalván: ezeknek praesentibus kegyelmesen committaljuk, azon üdőtül fogvást confiscalt jószágokat modalitate es tenus observari solita a végre kibocsátandó maga két deputatusi által conscientiose inventaltalván és consignaltatván: tegye rá kegyelmetek kezét és annak véghezvitele után more solito tegyen kérdést kegyelmetek tőlünk: ki keze s praefecturaja alá bocsássuk azon inventalandó bonumokat; és mivel azon jószágokban constitualt tisztektül is animadvertaltattak általok elkövetett abususok és tisztviselések is kárunkkal tapasztaltatik, azok penig számadásokkor szükségképen producalandó, és udvari tiszteinktül s a kitül illett vett quietantiajokkal doceáltatták, mit forditottanak s mit nem szükségünkre, ez egy alkalmatossággal ki fog az is tetszeni az fiscalis jószágból percipialt jókban mit dilapidaltanak és mi szükségünkre nem forditottanak, melyben conperialando tisztek helyett méltó hogy mások constitualtassanak, a mint hogy ezek is Hidvégi s Keczér uramék mostani commissariusságát concernalván: committaltunk felőle ő kegyelmének, is hogy eziránt való intentióinkban beletekintvén: igazitsák ugy el ezen abususukat s confusiokat, hogy azok tovább praecavealtassanak; kegyelmetek is azért egyetértvén ő kegyelmekkel: fáradozzon letett dispositioinknak effectuatiojában, róla bennünket is azontül tudósitván. In reliquo éltesse Isten kegyelmeteket kivánjuk.

Kapos 24. Februarii 1684.

Emericus Thökölyi m. p.

Alól: Camerae Scepusiensi.

(A k. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

Digitized by Google

CCXCIII.

Illu ssrisime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime!

Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrisimae Celsitudinis Vestrae humillimam, debitamque semper oblationem!

Hogy Isten ő felsége nagyságodat boldog országlással szerencsés és kévánatos békességnek gyümölcsével floreáló gubernalással, számos esztendőkig egészséges élettel koronázza s boldogitsa, tiszta szivem szerint kivánom!

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram! méltatlan voltomra nagyságodhoz tartozó igaz kötelességemnek éjjel nappal megfelelni szorgalmatoskodván, nem akartam mostan is elmúlatni, hogy nagyságodat alázatos irásommal nem tudósitanám, jövén szintén ezen órában egy havasalföldi boér hozzám, bizonyoson referálja kegyelmes uram, hogy maga propria in persona Törökországban Babán volt, s látta hogy számtalan nagy török tábor confluál naponként, sőt óránként csak gyül oda az számtalan had, az császár az fővezérrel Drinápolyban vagyon, egy Kaperluj nevü török urnak az ki régentén fővezérnek, az ki kandia alatt járt kajmekámja is volt, az fiát akarta volna az császár fővezérnek tenni, nagy alázatoson supplicalta az császárt, hogy ne adja reá azt az tisztet, egyéb hüséges szolgálattal jó szivvel lészen hozzája és országához, s elengedte az császár, és más tisztet ugy mint az fővezér után lévő tisztet adta reája, szaraszkérnek mondatik, az ki minden passának parancsol, ez vagyon ott Babán nagy summa kéncscsel, s hópénzre csak gyüti az sok hadat, az tengeren túl való hadak is valóban takarodnak Gurguliából, Missinából, Arabia s Bagdádból s minél hamarébb mugindulnak, mig az Duna még által lészen fagyva, Moldovára jönek s más vajdát ugymint Dumitrasko vajdát hozzák; az tatár khám is ott vagyon hadaival, az havasalföldi vajdának az meg vagyon parancsolva, hogy készüljön és véllek együtt elmenjen Moldovára, az lengyeleket kiüzvén, ezt az Dumitraskot ültessék az székben, annak utána

Digitized by Google

Lengyelországra menjenek, egészlen már megígírték az vajdaságot Dumitraskónak, szemben volt az vezérrel az köntösit is pro gratiarum actione megcsókolta, vezér ugyan még az kajmekám a ki volt, Charikia, meg is marad benne; mi lészen az sok keszülödésből, tudja az Jehova Isten, én penig tartozó szolgálatom és kötelességem szerint, mihelyt valami híreket értek, nagyságodot mint kegyelmes uramot alázatosan tudósitani éjjel nappal el nem mulatom. In reliquo Illustrissimam Celsitadinem divinae protectioni commendatam volo, ad annos quam plurimos feliciter vivere, valere et regnare desidero. Coronae die 25. Februarij A. 1684.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilis fidelis perpetuusque Servitor Georgius Draudt.

morbo obstante manu alia.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXVIII. köt.*)

CCXCIV.

Nagyságos király barátom!

Üdvözletem után tudatom veled, hogy követed által küldött leveledet megkaptam, s megértettem belőle, hogy a padisáhi fejadót (dsizije) ide szándékozol küldeni. Itt a rendelkezés meg is tétetett, hogy a császári kincstár felé azonnal tovább szállittassék, s őrzése végett elegendő számú kiséretről is gondoskodtunk, kik egész Belgrádig fognak vele menni. A mi embereid élelmezését s tova szállitását illeti, erről is intézkedtünk s minden akként fog történni mint óhajtottad. Ezentúl is a miről szükség lesz, barátságos leveled által tudósitani el ne mulaszsz. S átalában mindennemü dologban mi bennünket a köztünk levő baráti viszonynál fogva közösen érdekel: pontos és szorgalmatos légy.

Kelt 1095. Rebjülevvel 11-én=1684. Febr. 27-én.

Oszmán

Szejdizádejenői parancsnok (mühofiz) kethudája.

Digitized by Google

Kivül: Temesvárról Szejdi tihájától Oszman agától jött Fogarasban 19. Mart. A. 1684.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárban.)

CCXCV.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis beneuole.

Ez alkalmatossággal atyafiságosan akarván kegyelmedet látogatni, melyre régtül fogva volt szándékunk, nem is halasztottuk volna ennyire, de az sok villongó alkalmatlanságok kinszeritettek bennünket az üdő folyásához magunkat alkalmaztatni, kivált az táborbúl haza jüvén, sem az szegény hazát sem egyéb dolgainkat nem találtuk ugy az mint hattuk volt, azomban az atyánkfiaiban is némelykit Isten ő szent felsége ez világbúl kiszólitván, nem kevés szomorúsaginkkal interveniált ő szent felsége látogatása, de mindenekben csak az Isten decretumának kell bételjesedni. Adatván azért enyyire való alkalmatosságunk, nem akarók elmúlatni, ez levelünk praesentáló és kegyelmedhez expediáltatott meghitt követ úr atyánkfia tekéntetes és nemzetes Kantakusenus Máté uram által ne látogatnók kegyelmedet, kívánjuk Istentül országának virágzó és boldogúl való birodalmának állopotjában találhassa kegyelmedet. E mellett ő kegyelmére bizatott mondandó szovainak ne nehezteljen kegyelmed hitelt adni mindenekben. Annyival is kedveskedhessék és követhesse kegyelmed előtt ő kegyelmére bizatott dolgokat.

Eandem Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desiderantes.

Datum in Civitate nostra Bukorest die 27. Februarii Anno 1684.

Ilustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini beneuoli. *(Oláh aláirás.)*

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri, Amico, et Vicino Nobis beneuolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXCVI.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem, vigyáztatni kiküldöttem vala az elmúlt napokban bizonyos meghitt emberemet; azonban tanáltanak egy Várad felé való embert, kinél voltanak Tökölinek szóló levelek, melyeket kezemhez hozván, megolvasván, senkinek is nem jelentettem, nem is tudja én kivülöttem senki, melyet nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatossággal elküldöttem. Kötelességem szerént, ha mi olyan híreim lesznek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatossággal értésére adni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással jó egészségben. Somlyó 28. Februarii 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben. XXVIII. köt.*)

CCXCVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencséltesse és boldogitsa, kévánom. Nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, igen alázatosan vöttem; Király Pál uramot régen bebocsátottam, eddig elhiszem béért, az mennyi restantia még hátra van, mihelt bé(veh)etem kegyelmes uram minden késedelem nélkül alázatos hűséggel béküld(eni) el nem mulatom. Az tatárok járásira kegyelmes uram igen szorgalmatos (vigy)ázásom volt. Az commissariusoknak Vaji Ádám, Bige György, Miskól(czi) Péter uraméknak irtam is volt kegyelmes uram, hogy nagyságod birodalmára bé ne b(ocsá)ssák, s igérték

Digitized by Google

is mindenekben jóakaratjokat. Az váradi passának i(s ír)tam volt, hogy kötelessége szerént ezt az földet oltalmazza; tovább Erdődn(él) nem is jüttek kegyelmes uram, nem is töttek nagyságod birodalmában semmi kárt, hanem most az szathmáriak izentek kegyelmes uram, az egész Szilágyságra, harmadnap alatt ha bé nem holdulnak nékiek, eljünek látniok; ha követjeket kaphattam volna kegyelmes uram, több hírt nem hordott volna. Noha kegyelmes uram mostani futásokban az német pártiakot, minden javokkal együtt, nagyságod erdélyi birodalmában minden kár nélkül megoltalmaztam; még is írtam Kende Márton uraméknak, hogy az ily jó tétért gonoszal ne fizessenek, mert még sok van hátra dolgokban, kit ő kegyelmek nem tudnak. Az kállai, károlyi kuruczok is Bihar és Szolnokvármegyét kegyelmes uram sanczoltatják, quártélynak fogják, ha szót nem fogadnak, kárositják őket. Az tábori labanczok és kuruczok hasonlóképen kénozzák, valakik oda érhetnek. Az tatárok kegyelmes uram Ungvár féle által mentek, Tökölyi fejedelem is arra ment az hadaival. Hallom kegyelmes uram, hogy az Bánya városokon feles Horvát és német volna, de bizonyosan végére nem mehettem. Nagyságod méltóságos levelét Saponarának szólót már megküldöttem, az tatárok elmenetele után. Minden felé embereim vagynak kegyelmes uram, és mihelyt valamit érthetek, késedelem nélkül nagyságodnak alázatoson megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 29. Februarii.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Serédj Benedek m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelemének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXCVIII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, Isten minden kivánta sok jókkal áldja meg kegyelmedet.

Uramnak ő nagyságának írt kegyelmed, arra ez az válasza kegyelmednek: az török nemzethez való ragaszkodási kegyelmeteknek, mi okon lött könnyű ő nagyságának penetrálni, talám fejedelemséget nem adnak az körösztyin fejedelmek s nem is munkálódnak, s azért is nem tetszhetik azokhoz való recursusa ő nagyságának. Az soproni gyülisnek boldogtalanságát valjon nem okozá-e az kegyelmetek fejedelme egy részrül, kinek, hogy követségnek neve alatt emberének expediáltatása nem engedtetett, kegyelmed fejedelmit okozza méltán, sok pogány kézben esett népség, melynek fejedelemsége kereséséért kedvezni akart, átkozott ambitio, melynek eleget hogy nem tehet, illeti kétségben esésre fakadni, hogy szabadság szine alatt kereső fejedelemséget nem nyerhet, táborral raboltatni köll az ártatlan lelkeket, ha az német igájától kellenék is félnünk, valjon szabadságot nyerünk-e az pogány alatt, tapasztalhattuk csak az fővezérnek egynehány rendbeli hitetlenségét s hazugságit, félthetjük feleségünket, gyermekinket az német alatt, de ugy látom peccator dum in profundum venerit contemnit, az fegyvertelen orosz ha mocskos is, jó volna ha kegyelmednek javoliczát hajthatna konyhájára, kiváltképen az deregnyeire jobban füstölöghetne, kegyelmed szelidebben tanúljon írnya, se fegyvere, se pennája nem sérthet senkit is; nem ő nagysága, hanem az ambitio hozza ki az tatárokat, ne okozzon mást kegyelmed.

Az fölséges lengyel királynak adatott assecurationak nincs s nem is lehet terminusa, extál most is kegyelmed fejedelminek levele, kit Lengyelországból hoztak, s mégis az én uram ő nagysága krajnyáját raboltatta az tatárokkal, adja Isten az sok ártatlannak átka teljesedjék be, s érhessük ezen az világon, tatár tiszttartókat keressen kegyelmed, kik jó gondját viseljék kegyelmed jószágának. Ezzel Isten kegyelmed szivét keményítse ha lágyúlni nem akar. Datum in arce Ungh die 29. Februarii A. 1684. Kegyelmednek minden illendő dolgokban szolgál Semsei János m. p.

Digitized by Google

Kivülről más kézzel : Litterae domini Johannis Semsey ad Dominum Galambos, de dato 29. Febr. 1684. valde ignominiosae.

Külczím : Nemzetes, vitézlő Galambos Ferencz uramnak etc. ő kegyelmének adassék.

(Eredeti a m. k. kamarai levéltárból.)

CCXCIX.

Alázatos szolgálatunk után etc.

Nemzetes Praefectus uramnak. Kénszerittetünk ez mi mostani supplicationk által folyamodni, és búsitani kegyelmedet, mint urunkat az restantia huszonkilencz forintok felől, melyet parancsol serio kegyelmed, hogy bevennénk. De kérjük cselekedjen irgalmasságot velünk édes praefectus urunk szegény megromlottakkal és jusson eszében kegyelmednek, hogy azon esztendőn mi falujúl csak bujdosással töltöttük el az esztendöt, semmi hasznát nem vettük a korcsmának, ha történet szerint vagy egy hordó sert kaphattunk is, pinz nilkül itták meg és igy nem hasznot, de még kárt vettünk magunknak. Maga is jól tudhatja kegyelmed, hogy azon esztendőn határunkon semmi vetis nem maradt a török tábor s magyar miatt, nagy romlással maradtunk csak. Most sem győzzük azon kivül is az sokfile fizetist, nem hogy azt megadnánk, de még harmadnapig is némelyikünk egy pinz ára kenyeret nem iszen meg, oly szegények vadnak köztünk. Azért ugyan kénszeritettünk az Istennek irgalmassaért is cselekedjen mi velünk, és méltóztassék kegyelmed azt az restantiát megengedni, szegíny romlott s igen megpusztült embereinek. Hadd legyen emlékezetben a szegínysígnek még a kegyelmed e világból kimúlása után is és áldhassák érette kegyelmedet az szegíny ujfalusiak, hogy maradjon jó emlékezetben kegyelmed nálok. Kérjük tekintsen irgalmasan mi reánk, mint az édes atya szokott fiaihoz.

Mely istenes cselekedet írt Istenünket is imádjuk, hogy mind e gyarló életben s mind az örökké valóban az Istennek kegyelme maradjon kegyelmeden.

Digitized by Google

Datae die 2. Martii. Kegyes jó válaszát várván kegyelmedtül.

Kegyelmed szegíny szolgái etc.

. . . . . Kassa . . . . . (ez oklevélnek alsó fele hiányzik)

Kivülről : Ismét ujabban adtak fagyut 4 forint árát R. 25 fl. mely relaxaltatik nekik ex causis scriptis.

Külczim : Praes. Cass. 3. Mart. 1684. A mi kegyelmes urunk ő nagysága fiscalis jószágainak, érdemes praefectusának. Tekéntetes és nemzetes Vilhelmus Drakim urunknak, ő kegyelméhez.

Alázatos supplicatiojok . . . . . .

Belől meg . . . . . .

(A k. kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCC.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat mindend olgaiban szerencsésen boldogitsa! Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan vöttem, hogy az ladika kijövetele miatt felvetett szokatlan adót felszedni az szegénységen meg ne engedjem. Eltudták volt egyszer kegyelmes uram az ladikát, mert a megöletett fővezértül oly levelet vöttek volt az törökök, hogy ha eddig néki nem adtak semmit, ezután se adjanak; de az ladika ismét ki jütt, fenyegetőznek az törökök, hogy orrokat, füleket elvagdalják, vagy elviszik és felkarózzák, ha azt bé nem szolgáltatják, seregestül kijünek, és az mit akarnak, végben viszik. Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom, ha kijünek, mit kellessék cselekednem, hogy az szegénység biztatása reménytelenségre jutván, jövendőbeli romlásokra is példát ne szolgáltasson. Tökölyi fejedelem kegyelmes uram Kaposson vagyon, Homonnai és Czobor Imbre bémentenek segitség hozásra Lengyelországban; három punctumokat izent Homonnai uram az Tökölyi fejedelem követségére; első miért, hogy az lengyel béütesekor minden hadak nélkül hagyta az országot, és az földnépet veszedelemben hagyta, második ez: miért hogy csak maga méltóságát oltalmazta, és akarja elővinni, nem az haza megromlott szabadságtalanságát or-

Digitized by Google

vosolni, hogy az török földre jütt az lengyel előtt, és ott kereste refugiumát, harmadik ez : miért hogy az ország artikulusa ellen az magyaroknak nincsen semmi promotiójok, hanem csak az tótoknak, sőt intette és javallotta, hogy Tökölyi fejedelem is az német császárhoz folyamodjék gratiáért, melyen Tökölyi fejedelem igen megindúlt, és tehetsége szerint romlásokra igyekezik, az mint értettem. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 6. Mart. A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,
Serédj Benedek m. p.

P .S. Kegyelmes uram. A Tökölyi fejedelem jószágából Szatmárra kérnek élést. Én megírtam, hogy nagyságod birodalmából nem engedhetem meg hogy adózzanak.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatját kegyelmes uram, az Saponárának szóló nagyságod levelének visszaküldése felől, melyet az tatárok ott körül való lételek miatt bé nem küldhettem volt, alázatosan megértettem, noha szintén meg akartam inditani Szathmárban, mivel mind tatárok mind kuruczok Ungvár felé takarodtak, s béküldhetését bátorságosnak reménlettem, mindazonáltal nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént ez levelemben nagyságodnak alázatosan béküldöttem. Adja Isten levelem is találja nagyságodat örvendeztető órában, jó egészségben. Azt is nagyságodnak kegyelmes uram bizonyosan írhatom, bihari és püspöki emberek igen takarodnak ki házokból, ki Debreczenben, ki Somlyóra,

Digitized by Google

ki Erdély felé, már sok házak maradtak pusztán. Az törökök rettenetessen verik, kénozzák közöttök az mint a férfiakat ugy az asszonyokat, borokat isszák, minden javokat tékozolják, melyeket még ez ideig soha nem cselekedtek. Az ur fő generális uramnak is visszaküldtem Saponárának szóló ő kegyelme levelét nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént. Az törököknek uj dolgot felvenni meg nem engedek kegyelmes uram. Az vladika dolgában is, mind penig egyéb minden dolgokban nagyságod kegyelmes parancsolatjához alázatosan alkalmaztatni magamat el nem mulatom. Minden tehetségem szerént kegyelmes uram, azon igyekezem, hogy mind az vladika dolgában, mind az váradiak ez iránt való dolgokban mi jót cselekedhetem, kötelességem szerént serényen elkövetni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással, sok esztendőkig, kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 7. Martii A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,
Serédj Benedek m. p.

P. S. Ma jüve hirem kegyelmes uram, hogy az váradi passát mind tihajával Váradon megfojtották volna, hogy az szegénységen sokat húztak, ujabban végére megyek kegyelmes uram és nagyságodat alázatoson tudósítom.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. kötet.*)

CCCII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimam debitamque semper oblationem.

Hogy Isten nagyságodat boldog országlással szerencsés virágzó élettel boldogitsa, méltóságos fejedelmi székinek megmaradására, birodalmára tündököltesse, tiszta szivből kévánom!

Digitized by Google

Méltóságos fejedelem! Kegyelmes uram! az nagyságod kegyelmes parancsolatjának effectulásában tartozó szolgabeli kötelességem szerint hova hamarébb és szorgalmatosabban kévánván engedelmességemet effectualni és kimutatni, mostan is hogy nagyságod kegyelmes parancsolatját az vajda követének jöveteliről való újabb tudósítását szivesen követhessem, noha eddig is kegyelmes uram akartam volna nagyságodat alázatosan tudósitani, mind eddig bizonyos hírem nem lehetett, hanem most érkezék egy bizonyos ember hozzám, tudósitván bizonyosan, hogy még ma estvére beérkezik erre az nagyságod városára azon havasalföldi vajdának követje, ugyan maga vajda az Aga Mathé nevü öcscse, holnapi napon itt lészen nyuguvása, melyről akarván nagyságodat kötelességem szerént alázatosan tudósitani, valamiben ennek utána is mit érthettek, nagyságodnak éjjel nappal alázatosan tudósitani el nem mulatom. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem ad annos quam plurimos foeliciter vivere et valere regnareque desidero. Coronae die 7. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Celsitudinis humilis fidelis perpetuusque servitor

Georgius Draudt m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCIII.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis beneuole.

Ez elmult napokban portára bémenő emberinek alkalmatosságával kegyelmed levelét kedvesen vettük; kegyelmed kivánsága szerint menő és jövő utjában szükséges requisitummal, segétséggel voltunk, most is hasonlóképen követjük, utját kegyelmedhez sietőbb alkalmatossággal követhesse. Azomban szóval kegyelmednek mondandó dolgokat eleiben adtuk,

Digitized by Google

ugyan ezen kegyelmed hive szolgájától volta képen megértheti; ezután is kegyelmed kivánságának segétséggel lenni el nem mulatjuk. Quibus in reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desiderantes. Datum in Ciuitate nostra Bukurest die 17. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres et Amicī beneuoli *(Oláh aláirás.)*

Kivül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis beneuolo.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr Kemény József, Erdély. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCIV.

Excellentissime Domine Domine nobis gratiosissime!

Salutis voto praemitto humillimorum nostrorum promtitudinem. Nos ex nostro exercitu hungarico exmisimus quatuordecim equites versus Putnokinum, et ad alias turcicas partes propter rumores et excessum hostis, ad quas partes intenderet suum militem, ibi existentes quales literas miserunt nobis eas in specie mittimus vestrae Excellentiae, ex quibus uberius dignabitur intelligere quales excessus et damna facit in illis partibus et vix non ruinabitur Putnokinum per ipsos. Ideo humillime rogamus vestram Excellentiam, sicut et in prioribus literis nostris quatenus dignaretur nobis in hoc negotio succurrere. In reliquo excellentisssimam Dominationem vestram divinae commendamus protectioni, et ad multos annos in bona sanitate valere cupimus. Datum in praesidio Diviniensi die 18. Martii 1684.

Excellentissimae Dominationis vestrae servitores humillimi

Stephanus Tiba,
dux, et tota communitas praesidii Diviniensis. m. p.

Külczim : Excellentissimo Comiti Domino Domino Antonio Karaffa Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis camerario ac

Digitized by Google

campo bellici supremo vigiliarum generali, unius regiminis catafractorum equitum actuali Colonello nec non in Hungaria Generali etc. Domino Domino nobis gratiosissimo.

Neszolii etc.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCV.

Kegyelmes ur!

Akarám nagyságodat alázatosan tudósítani eddig való utazásomrúl, én ide Uj-Palánka nevü török városban, ki is az Dunaparton vagyon, 18. Martii noha nagy bajjal és fáradsággal, de Istennek hála békével és minden kár nékül érkeztem és ugyan azon nap által is költeszkedtem volna, ha az rettenetes nagy szél meg nem gátoljon, már ma ötöd napja, hogy itt vagyok ez alkalmatlan helyen, mig az szél meg nem csendesedig által nem mehetek, a mi hireket hallottam itt, azokat az uramnak Teleki uram ő kegyelmének ..... méltóság ..... akartam terhelni ..... visz meg ne gátoljan, közelitettem volna Drinápolyhoz, mivel azt mondják a törökök legfeljebb innét 16-tad napra bemehetek. Ezzel kivánom Isten nagyságodat szerelmesivel együtt sok esztendeig éltesse jó egészségben.

Datum Uj-Palánka 22. Martii 1684.

Nagyságod alázatos szolgája

Naláczy István.

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak alázatoson irám.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

CCCVI.

Kegyelmes uram! Méltóságos fejedelem!

Az ur Isten nagyságodat minden kivánsága szerint való sok jókkal, szerencsés hosszú élettel áldja meg.

Sepsiből iratott kegyelmes parancsolatját nagyságodnak az aratáson elvöttem, a végbeli hadakat nagyságod ke-

Digitized by Google

gyelmes parancsolatja szerint, méltóságos parancsolatját nagyságodnak megküldvén ő kegyelmeknek megírtam, mindjárt induljanak; bizony dolog kegyelmes uram, nehezen elérnek, az egész földnek nagy része pusztában levén, ember nélkül, várván a jó időre nézve, a ki megvolt is elmegyen; a quartélyokat kegyelmes uram valamint lehet ugy alkalmazom, a Munkács felől való földet quartélyban sem osztottam, Szakmár vármegyével segítettem a quartélyt, de bizony fegyverrel a mit veszünk, mivel a túlsók is oltalmazzák; az szertelen, a vizek mián nem is mehetünk sehova, kiváltképen a gyalog. A Károly*) dolgát is, kinek ugy hozák hírét, feladták, nem néztük volna behunyt szemmel, de a vizek mián a hírét sem hozhaták meg hamar, és lehetetlen is volt ily hirtelen összevenni a hadat a vizek mián; ugy hozzák a hírét, estve felé mentenek alá, más nap tartották estéig, tovább nem tarthaták, noha még az mely embert látására küldtem meg nem érkezett, de tudom Kállóból, Várdából informálták nagyságodat bővebben ..... ak várják kegyetlenkedését, itten talán még ..... felettébb való a kegyetlenkedések, mert kegyelmes uram nincsen tőlük való ..... a vizek is nagyok, ha innen a fedett sátorját is Juretics kihozza, tudom nagyságod is másképen gondolkozik felőlök és a kölcsönt igyekezik megadatni nekik, bizonyos erre a nagyságod városára fenik fogokat, de Isten nem segíti reá öket, az kire váltig vontják. Küldtem ugyan katonákat ki, ha valamit vinnének véghez, ezeknek is csak az szabad préda kellene, tudom ha Isten nagyságodat közelebb hozza, mind jobban leszen a dolog, melyet is szívesen várok. Bő írással nem terhelem nagyságogat, mivel mindenekről alázatosan tudósítottam nagyságodat ezelőtt való napokban. Kivánom Isten nagyságodat szerencséltesse és juttassa boldog évekre kivánsága szerint nagyságodnak. Datum in Beregszász 23. Martii 1684.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Kende Gábor m. p.

Ha lehetne kegyelmes uram orsvoslása, hogy Máramarosból kijöne a föld népe, el nem állhat a had.

*) Város.

Digitized by Google

Külczím : Az én kegyelmes uramnak, az méltóságos magyarsági fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának az Latorczán adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCVII.

Nagyságos király barátom s régi jóakaróm!

Üdvözletemmel együtt tudatom, hogy Istennek legyen hála türhető jó egészségben vagyok. S most arról kivánlak értesiteni, hogy a hatalmas padisáh ő felsége némely fontos ügyekben ezen levelemet átadó Ali agát küldi hozzád. Megérkezte után légy mindenben segitségére, mert ez által ő felsége előtt rendkivüli kedvességet szerezhetsz magadnak. Továbbra pedig az eddigihez hasonló barátságos indúlattal légy irántam s teljes bizodalmunk legyen egymás iránt. A többire nézve üdv és béke legyen veled!

Oszmán
Szejdizáde jenői mühafiz kethudája.

Kivül : A. 1684. 24. Mart. Szejdi tihája levele, Tömösvárról hozta maga agája Ali aga Fogarasban.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CCCVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Nagyságod kegyelmes levelét 23 datalt alázatesan vettem, az mi az gabona szállitását illeti, én tehetségem szerint azon voltam, hogy elszállithattam volna, de az ki Váralyán volt, az distrahaltatott és az ellenség elhordotta, már több nincs confiscálva annál, hanem az az melyrül pecsétes lajstromot küldettem nagyságodnak, az is helyben van, mivel az ellenség impediált. Krompáhrúl elvitethethetné eperjesi kapitány uram. Káptalanra reá irtam a restalt 100 köböl rost Duna vizre szállitsa. Ma érkezék egy paraszt ember szökve Lőcsérül, postámnak beszélé, hogy ez elmúlt pénteken négy compania horvát és 5 német ment volna Lőcsére, sok szeke-

Digitized by Google

reket hajt, nagy készülettel vagyon, senkit ki nem ereszt és hogy két öreg ágyut vonatott az piaczra, Késmárkon is 18 kornetaalja vagyon, más kímem is megjütt, azt mondja, hogy Árvavármegyébül is az német Liptóban jütt. Hiresitik, hogy az üdnepek után Eperjest intendalna megszállani. Szintén, hogy ezen levelemet irtam Szölösi uram nagyságod levelét hozá, kiben nagyságod parancsol, hogy az öt sereggel menjek quartélyban, Szölősy uram penig csak maga Pongrácz és Pap György seregével hozott quartél czédulát. Az gyalogságot nagyságod parancsolatja szerint expediáltam, magam az hadakkal quartélyban megyek, csak hogy nem tudom hogy éljek el, sok lóval vagyok, egy két gazda el nem tarthat, ha nagyságod nekem is legalább egy falut adott volna quartélyül, nyugodalmosabban quartélyozhatnám. Kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék egyet adatni. Brecskavszky Borbély György sem tud hova lenni, mivel nagyságod öt seregrül parancsol, mind az öt sereget elvittem, szorulok addig az három seregre rendelt quartélybau, míg nagyságod mind én quartélyom iránt, mind penig az két sereg iránt parancsol nagyságod. Nagyságodhoz mentek Dobay és Horváth János uraimék magok quartélya végett, nagyságod parancsolatját elvárom és ezzel ajánlom nagyságod fejedelmi kegyelmességében magamat. Kivánván Isten szerencsésen éltesse hazánk boldogulására nagyságodat. Maradván

Nagyságodnak alázatos hive szolgája

Jánoky Farkas m. p.

Datum Senviz 28. Marczii 1684.

Külczím: Méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre kegyelmes uramnak és nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan irám.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice, et Vicine Nobis benevole.

Ezen általmenő portára étek fogója által nekünk bő-

Digitized by Google

csülettel írott kegyelmed levelét nagy kedvesen vettük; melyben írja kegyelmed, mind eddig is az portai dolgokrúl tőlünk vett volna holmi tudósítást; kevés léven a dolog, nincs mit köszönni kegyelmednek, adja Isten hasznosabb és foganatosabb dolgokkal kedveskedhessünk kegyelmednek. Irja kegyelmed hogy meghitt fő követ úr hive Náláczi uram ő kegyelmét és még annak előtte is Nagy István böcsületes hivét expediálván, mind eddig ő kegyelmeknek semmi tudósitását nem vehette kegyelmed: kire nézve atyafiságosan requirálván bennünket, ha mi oly híreink volnának, kegyelmedet tudósitani atyafiságosan el nem mulatnók. Kihez képest tartozó atyafisággal ez aránt is akarván kegyelmednek kedveskedni, kezünk között minémő híreink interveniált legyenek mostanában, kegyelmed méltóságos udvaránál lévő meghitt úr követ atyánkfiának megparancsoltuk volta képen mindenehet kegyelmednek referálni el ne mulasson. Ezután is minden illendő kivánságiban kegyelmednek készek vagyunk kedveskedni. Eamdem Illustrissimam Dominationem Vestram bene valere desinderates. Datum in Civitate Nostra Bukurest, die 29. Martii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Frater, Amici, et Vicini Benevoli. *(Oláh aláirás)*

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCX.

Illustrissime Domine Comes mihi observandissime!

Sub dato 25. labentis mensis emanatas ejusdem Dominationis Vestrae literas recte accepi, tarditatem praepositorum agendorum ipse quoque satis mirari non potui; praecipue vero cum Illustrissimae Dominationis Vestrae intentionem Serenissimo Duci Lotharingiae scriptotenus significaverim, quae quod hactenus retardata fuerit in deducendo effectu, sua Serenitas

Digitized by Google

ne fors existimabit hoc mihi saltem persuaderi permisisse; informor interim Illustrissimae Dominationis Vestrae hominem tarditatem suam itinerum incomoditati imputare, qui recognoscet praesente Illustrissimo Domino Colonello Comite Veterani, spatium decem dierum interjecisse, sub quod tempus Illustrissima Dominatio Vestra expressum nuntium ad Serenissimum Ducem Lotharingiae Posonium causa sui intenti expediet, medio hoc tempore autem desideravi exhibendam, per Illustrissimam Dominationem Vestram in agendis suis modestiam immuniaque reddi quarteria Caesareae militiae destinata, a digressu militiae Illustrissimae Dominationis Vestrae, quo pacto Militia Suae Majestatis libere in iis consistere possit, quod ipsum exequendo pro nunc ideo praememoratus Illustrissimus Dominus Comes Veterani in quarteria processit. Caeterum ego quae suasi Illustrissimae Dominationi Vestrae ea ex sincero pectore (tanquam particularis personae amicus) provenere, liberrimum est cuique ad innatam suae Majestatis Sacratissimae clementiam accurrere cujus quidem clementia superat hominum errores, verum e contra immobilis stat potestas et majestas Domini nostri clementissimi, tametsi abuterentur alii ejusdem benignitate; quamobrem Dominatio Vestra Illustrissima liberum habens arbitrium quod suae sorti proficuus judicaverit id agere valebit, cuius quidem intentiones pro oblatione lubens obsecundabo, unde si Illustrissima Dominatio Vestra ad Serenissimum Ducem Lotharingiae, et ad Augustissimam Aulam Nuntium suum expediverit (me amice svadente) eum ad me dirigat prius, cum praefatus Serenissimus Dux Lotharingiae Posonio jam Lincium discesserit necessario itaque cum bona informatione, ac modalitate per me insinuanda Nuntius Illustrissimae Dominationis Vestrae apud me se insinuabit, cui etiam recommendationes adjungere sum passus. In reliquo maneo Illustrissimae Dominationi Vestrae.

Novizoly 30. Martii 1684.

Amicus paratissimus

Antonius Karafa.

Külczím: Illustrissimo Domino Comiti Emerico Theököly de Kesmark (titulus) Domino observandissimo. Cassoviae.

Digitized by Google

Kivülleg egykorú feljegyzés : Literae Karaffa de dato Novisolii 23. Martii 1683.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXI.

Illustrissimi, Spectabiles ac Magnifici, admodum reverendi generosi egregii item nobiles Domini etc. nobis observandi!

Satutem et omnem prosperitatem. Magyar édes eleink által sok vérrel és munkával keresett szabadságinknak visszanyeréséért az elmúlt siralmas esztendőkben mennyit fáradoztunk légyen az hazának némely igaz fiaival : nem szükséges bővebb szókkal leírnunk, tudják az országnak lakosi, kik sokféle fegyver alkalmatosságának fennforgásával eléggé injurialtattanak, szenyvedik ma is a kárt, szólnak sok helyeken halomban vágott vitézek testei, melyek keresztyén vallások s nemzetek szabadságaért elhullottanak, bizonyitják az országnak sok elromlott s végső pusztúlásra jutott helyei, és ki győzné előszámlálni mind azokat az alkalmatlanságokat, melyeket az nemes haza szabadságtalansága által, midőn kicsinytül fogva nagyig való szabadságunk az német nemzet által megbántódott, és minden veszedelmet az okozott; ma sem szünik meg vértszomjuhozó szándékában minden ellenségeskedést elkövetni, lelkek szerint megvallhatják azok, a kiket ma is sok formában nyomorgatni meg nem szünik : kihez képest Istent segitségül hiván égben kiáltó megbántódásinkat tovább is orvoslani kénszerittetvén, ezentúl az télnek alkalmatosságával letött fegyvert (jóllehet velünk egyetértő igaz magyarokkal akkor sem lehete pihenésünk, ki miá sok százat közülünk a szokatlan tél üdők hideg ereje megsértvén és életektül is megfosztván) elő kell vennünk. Az hatalmas nemzetnek is ujabban segitő és nagy készületből álló számlálhatatlan hadaival reménségünk felett eléb szállván az mezőre, hogy készületleneknek ne találtassunk, kegyelmeteknek akartuk értésere adni, ez levelünket vevén, kegyelmetek legyen oly készülettel, valamihelyen második parancsolatunkat veszi,

Digitized by Google

jöhessen tábornunkban, és már vége felé közelitő, régtül fogvást viselt fegyverünk boldogulását munkálódjon szivesen magaért és szerelmesiért, az egész világ előtt hagyjon dicséretes emlékezetet, hogy nem csak kezdői de szives végezői is voltunk szabadságunk keresésének, melyet tőlünk ilyen erőszakosan és sok mesterségével az német nemzet elfosztott. Jusson eszében kegyelmeteknek az elmúlt esztendőbéli indúlása is az hatalmas nemzetnek, kinek ha protectioját nem veszi vala, csak igy sem lehetett volna megmaradása : jól megtekintse tehát minden, az mit eddig elkerült az dolgnak vége felé, magát és maradékit végső veszedelemre ne ejtse, különben Isten s világ előtt mentek leszünk, ha mi kedvetlenség az velünk egyétérteni nem akarókat éri : magoknak tulajdonitsák. Tartsa és éltesse Isten sokáig jó egészségben kegyelmeteket. Datum Cassoviae die 6. Aprilis 1684. Emericus Thököli

(A kir. kamarai levéltár eredetiről.)

CCCXII.

Excellentissimo domine domine et patrone mihi gratiosissime.

Servitiorum meorum obligatissimorum humillimam subjectionem. Nihil habendo aliud hic et nunc quod ex debito excellentissimae Dominationi vestrae repraesentandum esset, praeter, quid mihi parochus Revaczensis scribat, ex geminis ejusdem hisce acclusis dignabitur excellentissima Dominatio vestra fusius intelligere. Rebelles in hac valle denno insolescunt, ad quos confundendos (ubi pares esse poterunt) liberos hajdones expedivi. In reliquo me gratiae et patrocinio excellentis Dominationis vestrae recommendo et maneo excellentis Dominationis vestrae, in Murány die 7. Aprilis Anno 1684. Servus humillimus Michael Angelo Jacquemod m. p.

Külső czim: Excellentissimo domino domino Antonio comiti de Karafa etc. sacr. caesar. regiminis camerario supremo generali vigiliar. praefecto, nec non unius regiminis catafractor. Colonello, et per regnum Hungariae generali commendanti, domino domino et patrono mihi gratiosissimo, Neosolii.

Digitized by Google

A melléklet, melyre a fenti sorokban hivatkozik, igy hangzik.

Köszönetünk és alázatos szolgálatunknak ajánlása után Isten ő szent felsége minden kivánta szerint való jókkal áldja meg kegyelmedet, mint kedves hadnagy urunkat, kivánjuk.

Annakokáért akarunk kegyelmedet mint kedves hadnagy urunkat az mostani irásunk által megtalálnunk, jól tudhatja kegyelmed hogy mink az quartély felé indúltunk vala, el is jöttünk vala Sőregig, de igen igen rosz híreket hallottunk, mert az simoni hírmondót az mely hírt hozott Hajnácskő várában előtalálván, az mely jelentvén hogy az török salvaguardák mind Simoniban, mind Serkében s mind peniglen Davrian bennvannak és az Sajó völgyét s Balogvölgyét egy általán fogva égetik, úgy annyira, hogy az szegény putnokiak szerdán és pénteken meg is harczoltak az kuruczokkal tatárral és törökkel Putnok alatt, és az putnokiakban is jöttenek Hajnácskő várában némelyek... azért akarunk kegyelmednek erről hírt adni s tudósítani, ehez való képest kegyelmetek jó vigyázásban legyen, mink addig is haza nem jövünk, míg bizonyosabb hírt nem kapunk, ha pedig valami oly híreket hallunk, mely szegény hazánknak kárára következnék, haza jövünk s mindenekről tudósítjuk kegyelmedet tehetségünk szerint. Ezek után szerencsésen áldja s tartsa Isten kegyelmedet édes hadnagy uram az szegény keresztyénekkel kivánjuk. Sőreg die 17. mensis Martii Anno domi 1684. Kegyelmeteknek alázatos szolgái s jóakarói, Dévén várához tartozandó Szücs Miklós, Boros András több társainkkal együtt.

Külső czím: Vitézlő Tiba István urunknak az Diviny várához tartozandó ő felsége lovas magyar vitézinek főhadnagyának nekünk bizodalmas jóakaró hadnagy urunknak ez levelünk böcsülettel keziben.

Kivül: Bogáromi biró erősen parancsoljuk ezen levelünket Divin várában éjjel nappal ló halálában magatok vigyétek.

(A kir. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

Digitized by Google

CCCXIII.

Emericus Thököly princeps et partium regni Hungariae dominus etc.

Levelünket mutató Horváth Ádám nevü szegény magyar rab, az elmült felső esztendőkben az hatalmas török nemzet fogságában esvén, ugyanazon nemzettül tavalyi esztendőben kibocsáttatott volt, némely hite hagyott rabtársainak kikeresésére; és minthogy maga is vele együtt raboskodó más társai kezességén kibocsáttatott, hitének akarván megfelelni, szándékozik viszszamenni Budavárában, hogy azért minden tartóztatás s akadályoztatás nélkül követhesse utját, adtuk ki ezen levelünket a végre.

Recomendaljuk ez okon minden rendbeli hiveinknek, az mi hadainknak peniglen serio és igen keményen parancsoljuk, ismervén megnevezett szegény rabot igaz járatbeli embernek lenni, bocsássák és bocsáttassák mindenütt szabadosan s békével útjában, s viszszamenésében semmi szín és praetextus alatt meg ne akadályoztassák, sőt inkább megkönyörülvén siralmas sorsán, segedelmeskedéssel és alamisnaadászal legyenek hozzája, várván Istentül efféle jó cselekedeteknek böséges megjutalmaztatását. A városi és falusi birák lakóhelyekben bebocsátván adjanak szállást és egyéb féle jóakarattal nyavalyáshoz. Praesentibus perlectis exhiben.. restitutis.

Cassoviae die 8. mensis Aprilis Anno 1684.

Emericus Thököly m. p. (L. S.)

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXIV.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram!

Megérkezvén Szepességre beküldött hadnagyom egyéb hírt nem tud mondani, hanem hogy Heiszler general vele levő németekkel s Barkóczi Ferenczel Löcse mellől egy éjszaka elmenvén, másnap Palocsa, avagy másfelé fordúlt-e nem tud-

Digitized by Google

ják. E mellett csak szintén most jöve hozzám Beszterczén lakozó Szmernyk Menyhárt, míg maga nagyságodhoz érkeznék is, ezen includált leveleket előre megküldöttem, maga is sietvén nagyságodhoz más rendbeli levelekkel, oda érkezésével voltaképen fog érteni az hirekről nagyságod. Beszéli többi között ide érkezésemre nézve az falukon levő németeknek Beszterczére való beszállásokat, Kornis Kaprára generált várván, Karaffa Hollóval Lincz felé késztil. Mit írjon Vécsey Sándor és a szegény Dienes is mirúl supplicaljon nagyságodnak in originis megküldvén bőven megértheti, ki felől való nagyságod válaszát várom, kérem egyszersmind alázatossan, cselekedje e nyavalyással a mi legjobb, Istentül veszi nagyságod jutalmát. Éltesse Isten nagyságodat szerencsésen kivánom.

Rosnyo 8. Aprilis hora octava 1684.

Nagyságod alázatos kész szolgája

Petneházy Dávid s. k.

Kivülről : P. S. Tunyagi uram ezerébül elszökött hajduk szélyel a falukon való tolvajkodásokkal a szegénységet falujokbúl erdőkre ijesztették, melyre nézve oly nyomorúltúl vagyunk, hogy a katonaság zsuppot hord a lova hátán s azt éteti, én nem tudom . . . ak egy hétig is miképen élhetünk i . . . . . az Iglón levő nagyságod pénzét Porubszki Mátyásnak leküldötték.

Kivülről: Szepesi biró bizonyos emberétül postán küldjed be Kassára. Petneházy Dávid s. k.

Külczím : Magyarországi méltóságos fejedelemnek Theököly Imre kegyelmes uramnak ő méltóságának, alázatossan.

(A kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXV.

Kegyelmes uram.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak ajánlom alázatosan kész szolgálatomat, Isten nagyságodat szerencsésen éltese szegény hazánk oltalmára, és országlását terjeszsze sok időkre tiszta szibül kivánom!

Digitized by Google

Kegyelmes úr! Akarám nagyságodnak mint kegyelmes uramnak tudtára adnom; hogy a szathmári és ecsedi labanczok éppügyütt lévén tizenegy zászlóval, kilencz zászlóalja magyar had és két zászlóalja német, csak közel hozzánk fél mérföldnyire, elvégezett tanácsok volt, hogy reánk jüjjenek, de mintegy hatvan lovasnak a nyomára akadtanak és a nyomon utánok mentenek, Hatházi uram katonái lévén elérték öket, és tizennégyet el is fogtanak bennek, sebeseket is ejtettenek, úgy bomlott el feltett szandékjok, hogy mireánk nem jöttenek, visszatértenek-e azzal, avagy hova löttenek, még eddig nem tudhatom, azt is végezték volt, hogy Ibrány és Várda tájatt s a Réth oldalt benyargalják, mind Ibrányi és Besenyei uraiméknak mingyárt megírtam kegyelmes uram, de ugy látom lassan jünek segitségünkre. Szeméremmel kell kegyelmes uram említenem hogy az itt való mind lovas, gyalog igen nagy sztükségben lévén, csak reám járnak, hogy havok régen eltölt, csak éhel nem halnak meg, nagyságodat mint jó kegyelmes uramat alázatosan kérem, méltóztassék ez aránt is kegyelmességet mutatni, hogy hópénzeket adnák ki, mely nagyságod kegyelmességét életem fottáig megszolgálni el nem mülatom. Isten éltesse nagyságodat jó egészségben. Datum Kálló die 8. Aprilis 1684.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan szolgája

Kállai Nagy András m. p.

Külsö czím: Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Theökeöly Partium Regni Hungariae Principi ac Domino etc. Domino Domino mihi colendissimo Cassa.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Kassán 1-ma praesentis datált méltóságos levelét nagyságodnak mai napon nagy alázatosan vettem, mind az indúlás, mind pedig az élés hozás iránt hogy éjjel nappal siessenek Vinna és Csicson felé a hadaknak, és Szalánczi uramnak

Digitized by Google

még tegnap írtam, mégis most ujobban írok, el is küldöm sietve, tegnap Galambos uramot ide hivattam volt, kervén és nagyságod hüségére kénszeritvén, hogy maradjon itt helyettem, voltak ugyan ő neki mentségei, de úgy látom reputatiója ellen tartja lenni, ha az én dispositiomtúl kell függeni; Rády uramat fogom kegyelmes uram itt hagyni, magam általmegyek, azon vagyok Nagymihály táján mentűl hamarább megegyeztessem a hadakat, irtam Radics uramnak is irja meg Kende Gábor urnak a ki hadra nem volna szüksége, küldené ki erre, az nagyságod méltóságos levelét is párban oda küldöttem, kiből bővebben megérthesse a dolgot, az leányvári révnél az én inspectiom alatt több nincsen, oda rendeltem Kis Jánost seregestül, a többi Beregvármegyében lévén Kendi uram gondviselése alatt vagynak, az több seregek kegyelmes uram tudom hoznak élést, de ez velem lévő Kovács András, és Bálint diák seregei fogyatkoznak még, itten körül semmmit is nem kaphatnak, még quartélyban nem rendelhettem őket; az változó hirek miatt magam is azon leszek, hogy holnap nagyságod udvarlására compareálhassak, adja Isten szerencsés bolgog állapottal látnom kegyelmes uram nagyságodat. Alázatosan irám Kaposon 9. Aprilis 1684.

Nagyságodnak holtig alázatos igaz szolgája.

Semsey Pál m. p.

P. S. Az aszszony Nádasdiné asszonyom szolgája alázatos levelem irása után érkezett, hozván ő nagása levelével még tegnap Szerednyére érkezett ő nagysága, mind az útakra nézvén, mind a hirekre szinte, veszedelmes időben jár ő nagysága, a leleszi réven kell általmenni, a derék vizen hidas vagyon, de az erekre nem vihetni, mivel az erdőn megfeneklik, azok pedig mind úszók.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXVII.

Leopoldus Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus.

Illustrissime Princeps syncere Nobis dilecte: Meretur

Digitized by Google

sane singularem laudem Synceritatis Vestrae bona intentio componendae pacis cum Turca, ad cuius mediationem in suo ad Nostras 4. Septembris priori anno datas responso sese denuo offert: Verum quia interea magna rerum insecuta fuit mutatio, et perfidus hostis ruptarum ante tempus induciarum, fractaeque fidei condignas, easque tulerit poenas, ut ab obsidione Viennensi foede et turpiter pulsus et justis postea preliis profligatus atque fortalitio Strigoniensi exutus fuerit; Confoederatio insuper nos inter et Serenissimum Poloniae Regem arctius hactenus coaluerit, validissima etiam Respublica Veneta et plures alii Christiani Principes Sacro huic foederi accesserint: Hine Nobis et Orbi Christiano spes firma in Deum est, perfidissimi hostis pacifragium tantamque Nostris Provinciis et populis illatam calamitatem ultione maiori punitum iri, et Christiana arma, quibus Synceritatis Vestrae associatio multum ponderis afferre posset, ea prosperitate usura esse, ut truculentissimo hosti vires et ambitio decrescant, posthac vicinos Status et Principes pro libidine, non attentis pactis sancte juratis, invadendi. Mouere debet Synceritatem Vestram ad arma Nobiscum socianda praeter universae Christianitatis bonum Teckelii cumprimis perfidia, qui falso Regni tuendi obtentu singularem suam, eamque inauditam ambitionem eatenus extendit, ut truculentissimo Turcarum Tyranno in Hungariam accito Principis titulum sibi vindicans, totum devastaverit Regnum, ipsamque Vestram Synceritatem a Transylvaniae Principatu auxilio Turcarum deijcere intendat. Nos profecto jam dudum omnem adhibuimus operam Regnum Hungariae Nobis Charissimum ad tranquillitatem reducendi, et hunc in finem Diaetam Soproniensem celebrauimus, edicto insuper nostro iteratam publicauimus amnistiam, Commissionemque ordinauimus cum plenissima potestate, per quam necdum restituti in bonis et honoribus restituerentur. Ideoque omnino speramus, si modo Pax illa et ambitiosus incentor omnis per Hungariam mali Tekelius supprimatur, quod totum Regnum facile ad pristinum otium, quietem et florem redituruum sit. Ceterum qaod pacificationem Turcicam attinet, si Synceritas Vestra de modo reparandorum damnorum et satisfactione Nobis imprimis, Nostrisque confoederatis, uti Sere-

Digitized by Google

nissimo Regi Poloniae et Illustrissimo Dominio Veneto danda, deque actuali reali et firma cautione de amplius non invadendo, aliquid certius attulerit, non desineremus cum memoratis Nostris confoederatis communicare, an et qualiter ex communi omnium consensu cogitatio Pacis cum Turca suscipi posset. Cui de reliquo gratiam Nostram Caesaream et Regiam in omne tempus confirmanus. Datum in Arce Nostra Lincÿ Vndecima Aprilis, Anno 1684. Regnorum Nostrorum Romani 26. Hungarici 29. Bohemici vero 28-uo.

Leopoldus m. p. T. A. Henr. liber Baro de Stratman m. p.
Joannes Georgius Koch m. p.

Kivül: Illustrissimo Michaeli Apafio Electo Transilvaniae Principi, quarundam Regni Hungariae partium Domino et Siculorum Comiti, syncere nobis dilecto.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. eredęti levelekben XXVIII. köt.*)

CCCXVIII.

Excellentissime Domine, Domine mihi colendissime!

Servitiorum meorum paratissima obsequia. Post adventum huc nostrum praeterita die veneris ad comitatum Sarosiensem una cum domino colonello Hejszler acceptis nobiscum equestribus ordinibus ad persequendos inimicos moveramus, veluti ad pagum Berzevicze egressum facientes, non nullis rebellibus ibidem inque pago altero Tarcza nuncupato inventis eos incaptivavimus, paucis e medio eorundem periculum beneficio fugae evadentibus. Inde subaudita domini Petróczi in sua possessione Hertnek vocata, cum certis sibi adjunctis existentia, eum habebamus intentum, quatenus eo ipsos reclusisse valuissemus; in vigiliis tamem existentes adverso nostro accessu, ad partes alteriores transmigrarunt. Expost ne frustraneus labor noster futurus exstitisset, Bartpham versus digressum fecimus, et nisi ea ipsa prima luce diei, qua nos quoque comparuimus, sexcentos praesidiarios ad oppidum idem introduxissent, fors obtinuissemus, quo se receptis, contendendi causa obviam nobis sese contulerant, nihilominus miles noster

Digitized by Google

audax eos agressus, usque ad portam oppidi intra quoque suburbium eos persequebamur; clausis postmodum portis universis, de muris contra nos explosiones edebant, et nullatenus accordare volentes propter hostilitatem ipsorum, Molendinum portae oppositum una cum potioris parte suburbii incinerari curavimus, reditum expost inde facientes. Quare Excellentissimae Dominationi Vestrae representare volui obligatione etiam mea idipsum exigente. Si certus peditatus vel vero Sulczianum regimen, et ipsius Excellentiae huc transmitti posset, prosperitati negotiorum nostrorum utilissimum esset, et res adhuc in tempore existens, sperare ea suppedita modalitate fidelia Suae Majestatis sacratissimae servitia quam fortunatissime exequi posse. Habemus enim munitiones tam Leuchoviae quam et in arce Scepusiensi dummodo copia auxiliaris adsit, certis acceptis nobiscum munitionibus, Bartpha statim (spero) subjacebit nobis, Szebenio autem jam etiam uti ad Palocsa perciti nostro accessu inimicorum praesidiarii clam discesserunt, sic et caetera minora fortalicia, visis militiae moribus ad fidelitatem Suae Majestatis sacratissimae retribuentur, et sic per subsequens ere minori ad majora divino auxilio (tantae sum fiduciae) promovebimur. Plurimi autem jam iterum recenter promptitudinem Homagii fidelitatis pro depositione mihi insinuari fecerunt. Solum abest quo gressum ulterius celeraremus, cum militia Tökölius subintellecto nostro profectu recepta sua conthorali ad arcem Munkács vel Regecz (ignoro) et familia, solus Cassovia discessit, et quo, nondum innotuit. Nobilibus tamen personalem insurrectionem severe injunxit, qui tamen majorem huc habentes reflexionem nostrum celeriorem accessum animitus optant. Super quibus omnibus resolutionem Excellentissimae Dominationis vestrae praestolans me favori ejusdem commendo et maneo.

Excellentissimae Dominationis vestrae Servus obligatissimus

Franciscus Barkoczy m. p.

Datum Kesmark 12. Aprilis 1684.

P. S. Comitatibus superioribus per Celsissimum palatinum insurrectio injuncta est, et fors consultum foret domine

Digitized by Google

excellentissime, quatemus id ipsum quantotius effectui manciparent, quo felicius operationes aggredi valeremus.

Insinuandum insuper occurrit Suae Excellentiae; non ita pridem super elapsis diebus domina comitissa Conthoralis, domini comitis Georgii Erdödi ex sua possessione Zboroviensi maritum suum visitare tendens, factum est, quod ex sigillatione quorundam memoratam comitissam certi Tököliani ex itinere reducendo omnibus facultatibus et bonis penes se habitis spoliando, solam sub aresto stricto et actu in Makovicza detinent quis .... ctus manditus ut recompensetur Excellentissimae Dominationis Vestrae ..... mitto judicio. Dominus Petroczi non habet modum his et similibus ita jam perceptis quatenus abductioni Conthoralis suae gaudere valeat, quin potius memorata comitissa damnificata, ex bonis Petrocianae contentatione consolanda esset, salvo suae Excellentiae manente hoc in passu judicio.

Külczím : Excellentissimo Domino Antonio comiti a Caraffa Sacr. Caesareae Regiaeque Majestatis consiliario unius laudabilis regiminis cathafractor. equitum colonello, nec non generali, vigiliarum praefecto, Domino mihi colendissimo. Neosolii.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXIX.

Mint nékem jó kegyelmes uramnak hosszú ideiglen való országlást és boldog előmenetelt kivánok Istentül szerelmesivel együtt nagyságodnak.

Kegyelmes uram, az nagyságod Iglón költ levelét követ katonáim hozták. De még akkor az istennek súlyos kezei voltak rajtam. Beteg ágyamban feküdtem, annak utána mikor fellábadoztam, meghallottam, hogy Dankó János hadnagy uram mind az maga katonáit, mind az magam seregiben lévőket által hozta az Tiszán, kiknek Biharvármegyében volt cselédik ugy ítílem, hogy Kende Gábor és Bige György tiszt uramnak hírekkel jöttek, kit az ott levő maradt katonák és tisztek látván az oszlást, hogy Dankó János uram eljött, ők is ítílem Medi István uram Hadadban ment az ... az Debreczenben ... si

Digitized by Google

László uram is az szerint és az katonaság is . . . oszlott mert nagyságodnak . . . . hogy az magam seregében . . . hadnagy tized magával ha maradt ott, nem tudom ha öket mind Kende uram és Bige uram bocsátta el, vagy nem, az innep előtt feljöttem volt erre Tokaj és Rakomaz felé, mind annyi egészségtelenségemben is az hitván rosz marháim végett, hogy szolgaimat körülöttök helyben hagyjam, mivel az labancz is félő volt innen az Tiszán kegyelmes uram . . . . . katonaság eloszlását látván, igaz hogy nagyságodnak . . . . . általmenyek, de találtam fel, hogy vissza . . . . . felé megyek s összeviszem öket én minden . . . . . nok küldtem, hogy csak kiket hallottam Rim . . . . . levelet küldtem, hogy sietséggel utánok jöjje . . . . . Halasi László velem eljött az többi meg . . . . felé megyen, mert az füvelésnek esett, fél általmenni az Tiszán, hogy oda sem széna, sem fü nincsen. Én kegyelmes uram nem tudok mit tenni, nagyságod parancsolja tovább menten megyek által, ha penig nagyságod ellehet az többi nélkül is ottan, hadd jönnének ki, ha ide alá az pusztákon az Hortobágynak két felén összevehetném öket, ott füvelnék vellek, nagyságod adna parancsolatot, hogy az Berettyó két felén Sár Réte mellett Karczak-Ujszállása és Kevi-Tur felé mikor merre felé fordúlna az ember velek . . . . Kegyelmes uram az Csontos Károlyban léte és labanczá lételivel sok kár esett az hadakban, Rack Pétert parancsolta nagyságod, hogy az had után küldjem, elküldtem oda, mert ott volt, csak megmutatta magát, vissza alá felé állott két . . . . . küldtem utána, de az nem jö, egyebet mit tegyek velek? Bicse Gergely az Berettyó mellett kinn kovárog, az is vonsza az katonát. Kegyelmes uram az nagyságodhoz küldött követem szóval is megtudja mondani oda be, mily dolog legyen az katonaság között és paraszt ember iránt, mily szükségben voltak vannak . . . . maradt bennek.

Ez levelem találja jó egészségben nagyságodat szerelmesivel együtt szibül kivánom. Datum in Löki . . . . . die 13. Aprilis 1684.

Kegyelmes uram nagyságodnak szegény együgyü köteles szolgája szolgál

Hatházi Gergely m. p.

Digitized by Google

Külczím: Méltóságos fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes uramnak Magyarország részének urának nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának, alázatossággal.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCXX.

Mint jó kegyelmes uramnak, nagyságodnak alázatosan szolgálok.

Ezen órában vettem Szirmay István uram ő kegyelme levelét, kiben ezen németségnek Lőcséről kivont álgyukkal együtt Dunavecz vára alá való menetelét írja ő kegyelme, mind bizonynyal, ott mit efficiálhat továbbra az idő megtanit. Ha mi újabbat hallok, az iránt nagyságodat alázatosan tudósítani el nem mulatom; magam pedig e tájon vigyázok, a mint legjobban lehet, maradván

Hertnek 16. April Anno 1684.

Nagyságodnak atázatos szolgája

Petrőczy István m. p.

Külczím: Méltóságos fejedelem Tököly Imre uramnak s az én jó kegyelmes uramnak ő kegyelmének alázatosan irám.

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXI.

Méltóságos fejedelem! Nékem kegyelmes uram!

Tegnapi napon vevén hadnagy Fekszi János levelét melyben irja vala, hogy feles labancz kijött volna Ungvárról, kire nézve magam is Ungvár felé nyomakodtam vala, de a labanczokat kivül nem kaphattuk, mig én oda érkeztem, bementek Ungvára; avval az alkalmatossággal ugyan Ungvár alá mentem vala, meg akarván tekintenem az ott való malmot, mert Semsei Pál uramat ugy informálták felőle, hogy azon malmot ugy elronták s felégeték, hogy semmi hasznát nem vehetik; azonban éjjel nappal derekasan forog az egy köve, eleget őrlenek azon az egy kövön. Azon malomkő felett derék erős filegoriat épitettek, az alját pediglen erősen bekerítették.

Digitized by Google

Azt megrakván kozákokkal éjjel nappal keményen őriztetik; kire nézve csak közel sem mehettünk azon filegoriához, abban kellett hagynunk feltött szándékot. Hanem a minő házak voltanak a táján azokat felégettettem. Kegyelmes uram a mint megírtam vala nagyságodnak, ha csak több lovast és hajdút nem küld nagyságod ide, ma holnap mindent elkövethetnek az ungváriak. Hogy már Ujfalusi zászlója vagyon itten, azonban vice hadnagya Vékony Ferencz huszonöt hajdút sem állithat, azoknak is sem főhadnagyok sem zászlótartójok, sem strásamesterek, sem dobosak nincsen. Mezőben pediglen a Fekszi serege is nem sokkal különb annál. Igy értvén kegyelmes uram nagyságod a dolgot, kérem alázatosan nagyságodat, tegyen olyan dispositiot, hogy tehessünk fel az ungváriakkal, bizonyos számu hadat nagyságod méltóztassék rendeltetni, kiről nagyságod méltóságos parancsolatját, dispositioját elvárom. Lovasom több nincs tizenhatnál, azokat is gyakran nagyságod parancsolatjából egy felé is hol comitivának, hol más felé kell küldenem. Azt is akarván nagyságodnak jelentenem, Kis István nevü ungvárvármegyei nemes ember kijött Ungvárból nagyságod hüségére, azt megesküdtetvén feleségéhez kéredzett Szeredgynire. E minap Forgácsné asszonyom ő nagysága kijövetelének alkalmatosságával feleségét, portékáját kiiktatá, tovább mit parancsol nagyságod azon nemes ember iránt, elvárom nagyságod parancsolatát. Ezek után kivánván ez levelem találhassa nagyságodat szerencsés órában, kivánt jó egészségben.

Kapos 19. Apr. 1684.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgája Ráday László m. p.

P. S. Valami két barát Sztropkó felé ment volna Ungvárról; azokra Fekszi hajdui akadván. Minemü leveleket vittek vala pecsét alatt, azokat megküldöttem nagyságodnak. A barátokat szabadon bocsáták el. Ugy gondolom azon aranyokért nem fognak annyi misét mondani, az mint föltették az levélben. Szerencse, ha azon aranyokat a hájdúk el nem kapostották.

Kegyelmes uram! Páloczon egy nehány jó katona va-

Digitized by Google

gyon, harmincz német helyett eltarthatnák kaposiak azokat. Szénával abrakkal nem gazdálkodnának, mert fűre csaphatják már a lovakat. Méltóztassék nagyságtok commissiot adatni kaposiakra, hogy volnának szállás adással és gazdálkodással hozzájok, (az egész utóirat Ráday kezeírása)

Külczím : Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Theökölyi, partium Regni Hungariae Domino et Domino Domino mihi gratiosissimo. Patak.

(Eredetije a kamarai levéltárban.)

CCCXXII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak mint Kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Isten kegyelmébül nagyságod végházában béérkeztem, mire nézve fő kapitány uram ő nagysága is kiindult, bémegyen ő nagysága Erdélyben, noha kegyelmes uram valóban kévántatott volna az ő nagysága itt létele; mert itt mind szent-jóbiak, mind váradiak, igen felesen vagynak, kik jószágokban summát, társzekeret, táborpénzt, élést, és kocsisokat kérnek, mely miatt mind Kraszna és Közép-Szolnok vármegyékben igen sok faluk nem mervén megvárni, elébb állottak előttök, kik miatt is sok bajaskodás van, fenyegetőznek érette az törökök; ugy mondják kegyelmes uram, Hunyadon is két száz törökök vagynak, kik is ide jüni szándékoznak. Az passa embere is itt van kegyelmes uram, ki is hasonlóképen erőlteti az passa jószágit, de az mint titkon beszélte egy török, más passa fog jüni; melyet is mihelyt megérthetek, nagyságodnak alázatosan értésére adni el nem mulatom. Az labanczok igen kezdettek kijárni kegyelmes uram, az törökök panaszolkodnak, hogy Püspökiben sem járhatnak bátorságosan miattok. Ezekben az vármegyékben is sok tolvajságot, marha hajtást cselekesznek. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig, kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 20. Aprilis A. 1684

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Tövissi Dániel m. p.

Digitized by Google

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVIII. kötet.*)

CCCXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Frater Amice ac Vicine Nobis benevole. Hogy Isten nagyságodat boldogságos hosszú élettel békességes birodalommal megáldja, szűből kévánjuk.

Mi is Istennek ő szent felségének áldásából és az hatalmas császárnak kegyelmességéből ide Jász Vásárra székünben jöttünk, az hatalmas császár hadakot adván mellénk, és az mü hadainkkal együtt az ellenségeket nagy szégyennel elüztük, ölvén és kergetvén őket, közüllök fogtunk is bennek, az kiket az hatalmas császárhoz küldettünk. Semmiképen azért nem türhetők, hogy nagyságodat ez kis irásunkkal meg ne látogassuk, kévánván Istentől, hogy találja nagyságodat jó egészségben és örvendetes órában. Mert mü az előbbeni is nagyságoddal közlött atyafiságos és szomszédságos szeretetet el nem felejtjük, sőt teljes tehetségünkkel azon leszünk, hogy ennek utána derekasabban is fenn tartsuk, mert tudtára van uram nagyságodnak, hogy ezek az szomszéd országok az szeretet közt tartattak és gubernáltattak. Történvén azért holmi bojéroknak elszökni, az kiket az hatalmas császár ellenségi kergettek, az nagyságod birodalmában jöttek, és az nagyságod árnyéka alatt nyugodtak, némelyek közülök mü hozzánk jöttek és az feleségek ott maradtak, némelyek penig magok személyek szerint is ott vadnak; kérem azért nagyságodat szeretettel, magok akaratjából országokban kévánkozván, nagyságod bocsássa és az nagyságod végbeli tiszteknek parancsolni méltóztassék, hogy boesássák békével. Mü is nagyságodnak hasonló dolgokban szolgálni készek leszünk. Az hírek felől pedég az tatár khámnak megparancsolta az császár, hogy sok ezer hadakkal legyen készen az mezőben, hogy ha kévántatik, az hatalmas császár parancsolatját megteljesithesse, az törökök résziről pedig az hatalmas császár Szulejmat passát az kaimakámot, az

Digitized by Google

ki most egyszersmind szaraszkier is, ő nagyságát rendelvén gondviselőnek, és sok ezer hadakkal jött az végekben Babára. Egyéb hireink nincsenek, az kiket most nagyságodnak írhassunk, de ha valami nj hireink lesznek, nagyságodnak magunk emberünk által tudtára adjuk, és azon emberünk által az szomszédságos szeretetet is derekasabban fundamentaljuk.

Ezek után Isten nagyságod minden kedvesivel együtt boldogságos hosszú élettel áldja meg. Datum In Jass die 21. Aprilis 1684.

Vestrae Illustrissimae Magnificentiae Frater Amicus ac Vicinus benevolus

(Oláh aláirás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino ac Siculorum Comiti Domino Fratri Amico ac Vicino Nobis plurimum Amantissimo ac benevolo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXXIV.

Kegyelmes jó uram!

Az nagyságod parancsolatja szerint ezen órában, dél tájban ide érkeztem Ónod várában, az nagyságod méltóságos levelét megadám az itt való némely hadnagyoknak, épen most kötöznek a Tiszán cselédekkel, az nagyságod Egerbe szóló levelét is most expediáltam, mindenfelé hirdetem a nagyságod kegyelmes parancsolatját, azt meg kell vallanom, kegyelmes uram, akármely könnyen betelik egy hét, a mig összevehetem a seregeket és e tájon levő lovas és gyalog hadat. Harsányi István, a nagyságod egyik igaz hive maga együtt el velem egynehányad magával, de mivel ma és holnap várja minden felől maga katonáit, ugyan ezen órában vissza ment ő kegyelme, seregestől fog utánam gyüni, lesznek vagy ötvenen, addig itten kell munkálódnom mivel csak hatod magammal vagyok, kérem alázatosan nagyságodat parancsolja meg, siessen utánam gyüni, mivel ha katona nem

Digitized by Google

lészen mellettem fogyatkozások esnek az sietö dolgokban: valamire Isten reá segit, én mindenekben híven és serényen eljárok, fülem, szemem minden felé lészen, nagyságodat mindenekről éjjel, nappal tudósítom. Ezzel ajánlom magamat az nagyságod kegyelmes grátiájába. Maradok, míg élek az nagyságod alázatos szolgája

In Onod, die 21. April 1684. Dévay Sigmond s. k.

Külczím: Méltóságos magyarországi fejedelemnek Tököly Imre kegyelmes jó urunknak ő nagyságának alázatossan.

(A kir. kamarai levéltárból.)

CCCXXV.

Celsissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime!

Fideluim, humiliumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationem.

Az elmult siralmas esztendőben, nagy-győri keserves rabságban esett, böcsületes atyánkfiainak saczczokat kelletett vala az első napokban felküldenünk böcsületes atyánkfiai által, kik Isten kegyelmességéből haza érkezvén, levelünk praesentáló Borbély András, böcsületes tanácsbell atyánkfiát, reá bizattatott levelekkel együtt nagyságodhoz küldeni kötelességünknek ítéltük, akarván tovább is minden töllünk lehetséges dologban nagyságodhoz alázatos hüségünket megmutatnunk. De reliquo Celsitudinem Vestram diu foeliciter valere desideramus. Datum in Civitate Debreczen die 22. Aprilis A. 1684.

Celsitudinis Vestrae Humiles perpetuique fideles
Andreas Balyk, Judex Primarius,
caeterique Senatores Civitatis Debreczen.

Kivül: Celsissimo Principi, ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturalitor Clementissimo etc.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCCXXVI.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram!

Az nagyságod udvarlásárúl Kassárúl megérkezésem alkalmatosságával requiráltanak az debreczeni fel s alájáró kereskedő rendek, az elmúlt télen nagyságod Debreczenben létében Petneházy Dávid kapitány uram ő kegyelme dobossát valamely excessussáért az debreczeniek igen megütögették volt, melyért Petneházy uram akkaron bosszuját rajtok nem tölthetvén, nagyságod jelenléte miatt, ötszáz forintokig való bírságlást kiván rajtok, az mint mondják magok az debreczeniek, és ha szép szerivel meg nem adják, az kereskedő fel s alá járó szegény embereket fogná ő kegyelme annyi poenáig convincálni, kirúl való félelemnek miatta kegyelmes uram az szegénység annyira megtartózkodott féltében az jüveteltül, van egy holnapja egy fillérnyi jövedelmet be nem veheték. Mivel penig kegyelmes uram ennek orvossága egyedül nagyságodnál vagyon, vigyázván nagyságod itt való kicsiny jövedelmének is apadására, méltóztassék Petneházy uramat oly dispositiója alá venni, jühessen, mehessen szabadosan az kereskedő rend, prosequalván utján ő kegyelme az ki mit vétett, méltóztassék, ha ugy tetszik nagyságodnak egy patensét is az kereskedő rendekre küldeni, mely mellett jühessenek szabadossan azok is. Most is nagyságodnak sok kárával ettúl viseltetvén az Kassára jüni igyekezők is féltekben mindegyik helyben maradtak.

Melyrúl való nagyságod kegyelmes tetszését s parancsolatját elvárom, tudhassam én is azokat nagyságod kegyelmes resolutiojárúl informálnom és kivánom az ur Isten nagyságodat fejedelmi szerelmesivel szerencsésen éltesse. Tokaj 22. mensis Aprilis 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája

Gy. Kormos István m. p.

Külcsím: Az méltóságos magyarországi fejedelemnek, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám. S. Patakra.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

Digitized by Google

CCCXXVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Bécsből ennek előtte egy holnappal kijütt embertül értettem, hogy az keresztyénség oda fel egészen mind megegyezett az német császárral, az magyarok felől is azt végezték, hogy az császár oltalma alá végye, oltalmazza, szabadságában megtartsa, senkit vallásában ne háborgasson. Melyre az német császár reá is lépett, immár az gyalogja meg is indult, melyet elegedendő éléssel s lövő szerszámokkal Győrben, Komáromban, Esztergomban szállitanak. Az mely száz nyolczvan öreg álgyúkat Bécs alatt hagytak az törökök, mind újonnan öntik, mert igen megvesztegetődtek voltak. Posonban gyülés volt. Az svéth király az lengyel király mellé mégyen, húsz ezer svéth már benn is van Lengyelországban; az francziával, az német császárnak hét esztendeig való frigye vagyon. Az lengyelnek is Magyarországban bántódás nélkül való szabados kereskedése vagyon. Budán, Szolnokban igen nagy szükségben, nagy félelemben is vagynak. Az labanczok mindenfelé kiestenek kegyelmes uram és tolvajkodnak.

Azt is értettem kegyelmes uram, az Fejértengeren az keresztyénség Konstantinápoly alá készül, igen épitik is Konstantinápolyt, Tökölyi fejedelem elküldötte volt Landor Fejérvárrá szolgáját, Csatári Gábort, ki az császár tihája kaimékámjától segitséget kért Kassa alá, de nem obtineált; azután fizetésére kérte bocsásson törököket, kik elmennének; egy néhányon reá vötték volt az törökök magokat, de azokat se bocsátotta, azt felelvén, néki is Buda alá kell szerdárnak jüni, s az zászlóját pusztán nem hagyhatja. Az debreczenieken negyven szekereket kért volt az passa kegyelmes uram Váradhoz, de az debreczeniek Landor-Fejérvárra küldvén azon császár tihája kaimékámjához embereket, az leengedte hogy semmit ne adjanak. Az váradi passa, meg fog kegyelmes uram változtatni, két ezer tallért igért az debreczenieknek, csak ne vádolják; de az debreczeniek nem vötték kegyelmes uram,

Digitized by Google

hanem tartják az váradi urak végezéséhez. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatoson megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat, szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyo die 24. Aprilis A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,
Tövissi Dániel m. p.

P. S. Debreczeni biró embere is mégyen nagyságodhoz, ki mind török, mind német dolgokrúl nagyságodat alázatoson tudja informálni, eddig írtam volna nagyságodhoz, de semmi híreim eddig nem voltak.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXXVIII.

Celsissime Princeps! Domine Domine Clementissime!

Nehány rendbeli hírem levén, a késmárki labanczsággal Barkóczi elmúlt csötörtökön Besztercze felé indúlván, az tájon levő hegyeken nagyságod vitézei miatt által nem mehetvén, visszatért Kézsmárkra, s ezen a passuson Árva vagy Slézia felé ez jövő hétfőn vagy kedden szándékozik elmenni, nem levén azért bizonyos senki ellenségének titkos szándékáról, noha ők oly hírt is bocsáttak magok; az mely ötszáz gyalog német Breznó tájáról elmúlt szeredán jött le Kézsmárkra, azoknak Lehota nevű faluban Breznó táján casualiter nehány szekereken levő tüzes laptájok s egyéb munitiojok égtenek el, de ellenben még azt is hallom, másokat csinálnak Lőcsén a velek levő mesteremberek, kihez képest szükséges levén ide is a vigyázás, tudósítom sietve nagyságodat kegyelmes uram róla; egyébiránt is azt hírdették e napokban, hogy ezen várat újabban fogják obsidealni (kire én is Isten segitségével készen várom ugyan őket, most is mint ezelőtt) mindazonáltal nem árt, legyen ide is szeme nagyságodnak kegyel-

Digitized by Google

mes uram, mivel Cavaller uram felől is ezt hozták bizonyosan Slesiából, erre a passusra van ordinantiaja hadainak, hogy sexta Maji megindduljanak Tesinből, magának hol legyen hírét nem hallhatom, mert küldettem újabban is embert Krakkóba a végre, mert hol ott Varsavván, hol az király mellett van híre.

Erdődi uram is azt írta, láttam is, tisztinek, szerezzen lengyel párton marháinak szállást, ha valami hadak jönek erre felé, kárt ne valljon (kikre nekem is van jó gondom.) Bár csak nehány száz jó hajdú lenne most itt e tájon, derék dolgot tehetnénk be akarván az alatt Nagy Mihály uram tanácsával is vágatnom azon útat a melyen tavaly nagyságod álgyuit hozták ide Tótfalu felé, s ők is most azon jöttek vala a jabanczok, tágasabb út levén az másoknál; a szorosabb útakat pedig, s nehéz hadaknak alkalmatlanabbakat, ugy mint a toporczit, magurait, és Lublyó felől folyvarki erdőket meghagyom, hogy azokon, ha szükség hozná jöhessen szaporábban a nagyságod hadai gyalogok s lovasok is erre felé.

Azonban az itt való vitézek is híven emberkedvén, már ez második obsidioban is mellettem, untatnak, tovább is búsitsam nagyságodat (kiről én alázatosan követem kegyelmes uram, nagyságodat, ellenem meg ne indúljon érette) tudván már okát, méltóztassék ígért kegyelmessége szerént nyugodalmasabb helyre mennél hamarább őket kivitetni innét, s az alatt is kegyelmes szemeit rajtok viselni, igyekezvén ők is életek elfogyásáig mindenkor igaz hívei lenni nagyságodnak velem együtt, óhajtván váró ez nagyságod kegyelmességeiért.

Kivánván Istentől, terjeszsze ő szent felsége nagyságod birodalmát minden ellenségi gyalázatjával, s adjon csendes uralkodást nagyságodnak sok esztendeig. Datum in Dunavicz 30. April 1684.

Celsitudinis Vestrae Humillimus perpetusque fidelis servus

Joannes Görgei m. p.

(Eredetije a kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

CCCXXIX.

Méltóságos fejedelem ..... kivánt dolgaiban, hogy boldogítsa szivből ké .....

Kegyelmes uram! ma érkezék Géczi uram becsületes szolgája Drinápolyból, ide a szerdár passához ő nagyságához, melyet, ha szóm fog a szerdar basa előtt, holnap megindítom nagyságod becsületes szolgája Roskováni Zsigmond uramtól küldett nagyságod leveleit az császár, fényes vezér és követ uraknak szoló leveleket a szerdár passa ő n... adandó alkalmatossággal holnap alá kül ..... uram postáját is holnap bocsátom ugyanazon alkalmatossággal. Egyéb uj hírem nincsen, hanem hogy a velenczések az török árusokat felverték, már bizonyosnak mondják, hogy a lengyel Bucsákra ment volna, egy nehány falut felvert volna a tatár hám is táborokat kitanulván s megütvén, két nap egy éjjel helyt állván, közülök 15 ezer elesvén, maga a man hatman még kis hadaival amott vagyon, 15 ezeren beszaladt Jászvásárra, a tatár hám Küprüli basával Suliman Jászvásárt megütvén, a benne való lengyelt levágván. Kirman hatmant elfogván a császárhoz vivén.

Landor-Fejérvár die 4. Maji 1684.

Kegyelmes uram nagyságod szegény szolgája

Szent-Andrási János.

Kivül: P. S. A szerdár ő nagysága kivánja, hogy magyarúl irjon nagyságod ő nagyságának, mert magyar tolmácsa vagyon jó, a váradi tolmácsa, a tatár hám Küprüli bassa Szuliman bassával Lengyelországnak meg fog fizetni.

Külczím: Az méltóságos fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

(A kir. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

Digitized by Google

CCCXXX.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes uram!

Cseke Ádám uram által tett kegyelmes parancsolatját alázatosan értettem, mindenekben engedelmeskedni én ugyan kész vagyok, a magam hadaival, ugy a több erre a szükségre rendelt haddal megegyezvén megindúlok s meglátom miként lesznek az hadak ha összemegyünk, de hogy együtt legyünk nem javallom, mert a mint ebből az inclusából is bizon megértheti, közel levén Breznó s Besztercze hamar segithető. Félő szégyent ne valljunk. Várván mindazáltal nagyságod ujabb parancsolatját. Én jobban javallanám a jövővő .... németre menni mint arra az rosz várra, az városon ugyan feladhatunk, de ha most a katona lovát megvesztegeti, míg abrakra nem kap, helyre nem áll, mert csak egy hete, hogy füre eresztettünk, most legroszabb ha táborban szállunk, ugy sem lehet jó foganatja a dolognak, csak ezer ló is két mélyföldre kiterjed, mivel ... hogy nem kaszálhatni, rosz a fü. Én nekem minden harmad napon jő hírem Rozsnyórúl, s ha mik olyak lesznek, éjjel nappal tudósitani nagyságodat el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat 6. Maji 1684.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Petneházi Dávid.

Kivülről: P. S. Az török hadak is hamar nem jöhetvén, addig ezek közel lévén segiithetik. Kegyelmes uramnak szóló ..... m recomendáltatik ..... Miklós által hogy .... l hamarébb dirigál ... assék.

Külcsím: Méltóságos magyarországi fejedelem Tököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan. Eszék.

(A kir. kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXXXI.

Celsissime princeps domine domine Clementissime!

Nagyságod kegyelmes parancsolatját Patakrúl de dato

Digitized by Google

30 praexime proteriti mensis vettem mai napon alázatosan, kiben ide küldendő praesidium és én helyettem való tisztfelől is mit parancsoljon nagyságod alázatosan megértettem. Bizony dolog kegyelmes uram, ha ezután itt (s most is közel lévén még az ellenség) resolutus s igaz embere nagyságodnak nem leszen, az kirül kegyelmes írásában emlékezik nagyságod, könnyen megtörténhetik (kit Isten távoztasson) mert úgy veszem eszembe, már többet .... ióval mint fegyverrel (idejök most arra nem lévén) akarnának itt ártani az gonosz szándékú emberek nagyságodnak, kihez képest resolutus s becsületét szerető embert küldjön ide nagyságod kegyelmes uram; az kit én commendáltam ezelőtt, itt való lakáshoz is kedve nincsen, s inkább német mint magyar fegyvert viselő népek directiójához vagyon experientiája, kit is ez mostan rajtunk fordult állapotokban (az ólta hogy nagyságodnak emlékeztem róla) megpróbálván, nem javalhatom tovább, igaz, hüvségében most sem láttam hibát, de nem ez helyben való! Aczély János uramra magára pro interim még most tanál ide nagyságod bizhatja-é az dolgot, ahoz nem szólhatok, esmerheti nagyságod jobban, talám meglehetne ő is, ha az akaratosságnak békét hagyna, s józanon viselne magát, a kivel én is sokat vittem véghez itt, szükséges lévén ez helyben éjjeli s nappali szüntelen vigyázással, többel mint nyugodalommal lenni az tisztnek. Magam iránt (érdemetlen voltom szerint) való kegyelmed fejedelmi kegyelmes dispositioját alázatosan veszem, az ur Isten is áldja meg nagyságodat, nem feledkezik el hív szolgálatomrúl, kibe mig élek is megmaradok mindenkor. Az kézsmárki német s labancz dolga merő aprilisi idő, soha nem tudnak, mibe vagynak, hol egy s hol más felé készülnek szüntelenül, tegnap kellett volna kimenniek, de ma is ott vagynak, készen rakottt szekerek mindenütt s Lőcsén is, most oly hírt hoztak felőlök, Schavnikra mennek, s onnat tovább, azonban Nagy Mihály uram is ez inclusát küldé general úr micsoda szándékkal vagyon Lőcsén; Kézsmárkot valóban megrontatta ő nagysága, az holott száz háznál már több puszta vagyon. Cavaller uram készületirül s hadairúl 1. praesentis írtam nagyságodnak, két rendbeli levelet is, Kellemessy úrhoz dirigálván, Nagy Mihály uram írt Grocholszky nevü colonellusa.

Digitized by Google

levelével, de azután az változván, ujabban irtam 3. praesentis hogy Morva felé takarodnak hadai, az ki most is affirmáltatik minden felől; vagyon Krakkóban is ujabb emberem, s most küldök Liptóba is, azonban nincsen semmi had váron kivül, ott is száz német az praesidium. Palócsárúl még eddig nincsen hírem bizonyos. Laszaszt annál többet kit minap küldöttem nagyságodnak kegyelmes uram, nem láttam, vagynak keresni mindenfelé, mihelyt vehetem kezemhez mennél jobban lehet úgy küldöm nagyságtoknak. Ezzel éltesse az úr Istek nagyságodat s adjon szerencsés elő is menetelt minden igyekezetében nagyságodnak ő szent felsége s terjeszsze birodalmát nagyobbakra. Datum in arce Dunavicz die 8. Maji 1684. Celsituninis vestrae humillimus ac perpetuo fidelis servus

Joannes Görgey m. p.

Külső czim : Celsissimo principi Hungariae domino domino Emerico Thököly etc. domino domino Clementissimo. cito cito cito, citius, citissime.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXXXII.

Méltóságos fejedelem, nekem nagy jó kegyelmes uram.

Kegyelmes uram, én az nagyságod hívsígiben lévén, azon mesterkedem, hogy Szepesbül mindeneknek vígire menjek, és hol itt való kapitány uramot s hol Faigel Péter uramot oknict (sic) tudósitom mindenekrül. Adatván penig mostanság alkalmatosságom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak akarám megírni : mit hozott Lőcsirül szolga, beszíli, hogy Szepességen levű lovas német és horvát tegnapelütt, ugy mind hét Schavnikhoz gyülekezett, ugy hogy más nap megindúljon Murány felí, kikkel Csáki uram is elmene, de az asszony bennmaradt gyermekivel, s hogy indúlt az szolga ugy jütt Schavnik tájáról be ember azt mondta, hogy az várat és faluját elígette volna azon német had, füstit maga is látta. Berthothi Gábor bennmaradt : az vármegyét akarván felvenni, azok mellé háromszáz muskaterost s utánok nyo-

Digitized by Google

módni. Oly hírt bocsáttak, hogy ük megegyeznek több hadakkal és Rozsnyó felí mennek Kassát megszállani, mely csak mondás; vagyon még kegyelmes uram Lücsén ezerik való muskateros, negyvenik furir, száz az lovas, Kézsmárkon háromszázik maradt muskateros. Az nagyságod gabonaját kikeresvén Kézmárkon, Lücsére hordatták, az klastromban sütették; egyszer is másszor is százhuszonnyolcz szekírre tült. Száz szekírre valót ugyanott Kézsmárkon őröltettek, s magokkal vitték. Többet kegyelmes uram nem hozott. Én mostanság kegyelmes uram Jánoki uram ő kegyelme mellett vagyok Kapi tájan való ritsígeken, várván kegyelmes parancsolatját nagyságodnak; ajánlván nagyságod kegyelmessígiben magamat, kivánom Isten nagyságodat szerencsésen minden kivánt dolgaiban boldogítsa.

Kült Eperjest 9. Maji Anno 1684.

Nagyságodnak legkissebbik alázatos szolgája

Mariasi Zsigmond.

Külczím : Méltóságos fejedelemnek Tököli Imre uramnak ő nagyságának, nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime.

Az nagyságod méltóságos levelét, s egyszersmind Turóczy iránt való parancsolatját nagy alázatosan vettem. Kegyelmes uram Turóczit mind eddig is custodia alatt tartottam volna; de mivel az nagyságod parancsolatja érkezett Turóczy serege mennyen ki, Olaszi Márton penig bejőjjön Turóczy seregének vice hadnagya sem lévén, serege eloszlott volna, kihez képest Szalánczy Ferencz és maga serege kezességére kibocsátottam, nagyságod tovább való dispositiojáig. Alázatosan kelleték nagyságodat, mint annak előtte most is megtalálnom. Feleségem elébbeni ura neki legált jószága iránt méltóztatnék parancsolni köztünkhöz remittaltatnék, kinek mi közi volna hozzája, törvényes úton hadd keresné, ugyanis.

Digitized by Google

kegyelmes uram az kik kezénél van most az a portio, csak a szerencsének fiai, én penig éltem fottáig alázatos szolgája lészek nagyságodnak, ebben az materiában penig mind ösztönök, s mind promotorok Szirmai uram, lévén ellenem neheztelése, holott kegyelmes uram ha főember is, de hogy jobb híve legyen nagyságodnak nálamnál nem hiszem, kiről sok emberséges ember sokat mondhatna, csak nagyságod kivánná.

Azon is alázatosan kérem nagyságodat, kegyelmesen méltóztatnék parancsolni az nemes vármegyének szegény özvegy anyámat ne kényszeritenék lovas praestálására, az mint erről tavaly is kegyelmesen méltóztatott nagyságod parancsolni, egy kenyeren levén asszonyom anyámmal, én penig nagyságod kegyelmes oblatiójához tartom magamat, talám ezen az földön is szolgálhatok, vévén nagyságod parancsolatját. Itten mostanában, Istennek neve áldassék, csendességben vagyunk. Hirlelik Löcséről, Késmarkról, rövid nap kimegyen az németség; Lengyelországból hozzák hirül a török, tatár benn volna, és hogy valami csatájok is volt, kiről ha bizonyosabbat érthetek tudósitanom nagyságodat el nem mulatom. His nagyságodat tartsa, éltesse Isten szerencsésen nagyságodat kivánt jó egészségben.

Datum Bártffa die 10. Maji Anno 1684.

Celsitudinis vestre servus humillimus

Alexander Pechy m. p.

Külczím: Celsissimo Principi Domino Domino Emerico Tökölyi regni Hungariae Principi et Domino Domino meo clementissimo.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCXXXIV.

Kegyelmes uram.

Tegnap estve is irtam ellenkező hirt, a mint rimaszombatiak hozták, im most is mit irnak hirekről, a ki egész tegnap estvik utóbbi hirekkel, Barkóczy Ferencz uram mit irjon veszve .... re levelét megkötem nagyságodnak. Ijesztik-e csak az föld népit, vagy csak valósággal egyszer itt ezen a földen dopanak, mivel semmi oly derék vigyázás nincsen, mig

Digitized by Google

török segitések eljön, ha csak akarja eleget viszen végben, mert a mint látszik, csak nem minden ember inkább hozzájok vonszon, ma is reggel bizonyosan meghozták Murány alá érkezett már valami nímetsik, a kit előljárójának mondják lenni, Angelo keminyen parancsolja utakat Kassa felé csináltatni faluknak. Itt sok istentelenséget cselekesznek az hadak, legkiváltképen Petneházy uram hada, nemes Thornavármegye kivánja tőlem nagyságod méltóságos parancsolatja szerint assistentiat, de mig az ide való hajdú utána megyen, lovasok levén a kik csintalankodnak, nyomába sem kaphatnak, nemes vármegye azon instál nagyságodnak, valahonnan adatna nemes vármegyének nagyságod vagy tizenkét katonát, mint egy salvaguardanak, azoknak gondjokat viselnék, tartanák és fizetnének nekiek, ez iránt elvárják nagyságod kegyelmes válaszát, én itt a mint legjobban lehet vékony tehetségem szerint vigyázok. Egyébképen hírt még nem irhatván nagyságodnak, csak ugy a mint hozák és mint kitanúlhatom, Isten nagyságodat segitse minden jóra, maga Isten legyen nagyságod dolgainak kormányozója.

Szádvára 13. Maji, reggel hét órakor 1684.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgája

Jelenik András m. p.

Külcsim: Méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre igen nagy jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatosan adassék. Patak vagy Szerencs.

(A k. kamara levéltárban levő eredetiről.)

CCCCXXXV.

Kegyelmes uram! Méltóságos fejedelmem!

Az ur Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogi és szerencsés hosszú éléttel megáldja, szívből kivánom.

Kegyelmes uram alázatosan akarám ujabban is az itt való dolgokról informálnom nagyságodat; én mit tenni közöttök nem tudok, mert ezeknek csak a préda, jó lakás kellene, mikor ellenséget hallanak oszolnak; ez mindenik tiz s több társzekeret kivánna, azt teli éléssel; ezt az sereget a

Digitized by Google

Nagy Lukácsét az egész télen Beregszászban tartottam, mi̇ üdön kijött a nagyságod kegyelmes parancsolatja, hogy Várdába menjenek : elmentenek, hogy onnan visszajöttek, újabban Beregszászba küldöttem őket, és ott magok viseltelenségek mián nem szenvedhetem őket, hogy más Beregszász nem volt, kit nekik adhattam volna, noha quartélyok elég van, de hogy az Tiszán túl van restelik behodoltatni mint mások, innen puszta a föld, a többi is a Tiszán túl élődik, az vice hadnagya részeges, erkölcstelen, rosz ember, az vetegeti a hadat, főhadnagyát csaknem meg is ölette Beregszászban; ha nagyságod ezeknek dolgokat jó rendbe nem véteti nagyságod, kemes uram nem várhatni jó végét; hogy régen nem volt közöttök nagyságod, senkitől nem akarnak függeni, az ellenség pedig mindennap infestál bennünket; az ezer szám kegyelmes uram meg van az ember szám, nincsen ha ellenségre kell küldenem, nincs emberem, ország, ember nyomorgatására felettébb is van; írtózattal kell néznem cselekedeteket, itt ha bejő fort prédál, mindjárt megyen vele, nem tudom kiírni nagyságodnak az fogyatkozásokat, az óra reánk nem tölt, hogy miattok veszedelem nem érte ezt az földet; félek csak azért, nagyságodnak sem szolgálhatván eddig keveset, kicsiny becsületemet vesztem el miattok; kérem alázatosan nagyságodat méltóztassék rendben venni üket, én azon igyekezem, mig Isten nagyságodnak üdőt ad arra, hogy maga jelen lehet és disponalhat felőlök, conserváljam mind őket, mind ezt a földet, de ha annyira való idejek leszen, hogy ránk jőjenek, annak mi nem subsistálhatuk, oda lesz a föld is.

Ibrányi uram hadához a mi kevesen vannak is nem bízom, Hatházi uram beérkezvén, mindjárt prédára ment, még bizonyost nem hallottam felőlök; bíznám ő kegyelméhez a mint kezdette, de kevés az hada. Nekem errül sokat írnom kegyelmes uram nem szükséges, mert az nagyságod bölcs elméje jobban feléri, mint kelljen ezt orvosolni, hogy már arra az időre conserválódjék mind az had, mind ez az föld. A nagyságod fizetett gyalogit hozattam vala ide egy éjszakára, reánk igyekezvén újabban az ellenség, de elbocsátám, nem mervén itt tartani az nagyságod ordinantiája ellen, noha szükséges lesz vala.

Digitized by Google

Az mi kegyelmes uram az Szakmár vármegye adósságát illeti, megvételét mi formában tehetjük, mivel az vármegye megadta, az tisztek vettettek oda, az tisztek jószágit marhájokat ha elhajtatjuk megérjük vel(e) ha nemes embert fogunk is, ki nem váltják : várom abban is az nagyságod kegyelmes parancsolatját. Ibrányi uramnak parancsol nagyságod az két elfogott lator katona felől, Kecskés és Laszkai felől hogy felküldjék nagyságodnak, de mivel Hatházi uram katonái is voltak elfogásokban, az én katonáimban is husz, kivettem az Ibrányi uram ezerebül és Munkácsra küldtem, ott vannak, micsoda leveleket írtak reám, Munkácsra küldtem, nagyságodnak elküldjék, fenyegetik az rab . . . . . esenkednek is az szegény rabok szabadulások felől, össze kellene az rabokat hordani, kiváltani őket, mind labanczczá lesznek ugy kuruczok, jó katonák vannak oda, sok az rab; az Ibrányi uram hada eloszól kegyelmes uram, nem tud gondot viselni, eddig is bajjal tartottam őket, boldogtalan ember arra az állapotra, hasznát sem vehetem az hadának. Hadházi uram is nagyságodhoz fogott menni. Kivánom Isten szerencsésen éltesse nagyságodat.

Varii die 13. Maji 1684.

Nagyságod alázatos méltatlan legkisebb szolgája

Kende Gábor m. p.

Külczim : Az én kegyelmes uramnak az méltóságos magyarországi fejedelemnek Tököli Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának. alázatosan adassék.

(Eredetije a kamarai levéttárban.)

CCCXXXVI.

Minden kivánatos jókkal, boldog előmenetelü hosszas jó egészséggeli számos esztendeiglen való uralkodással áldja Isten kegyelmes urunk nagyságodat mint kegyelmes urunkat.

Kegyelmes urunk nagy alázatossággal kelletik ez alázatos levelünkben olyról búsítjanunk; az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint két bőcsületes atyjánkfijait

Digitized by Google

felj küldöttük vala nagyságod tiszteji nagyságod akaratjából, az lemitatiot ezen bizonyos embörünknek kezében attják ugyan a melyek kegyelmes urunk valóban terhesek; más alkalmatossággal is kegyelmes urunk ízjentettünk vala nagyságodnak, hogy az elmúlt őszi alkalmatossággal a tatjárok szántó barmajinkat levagdalták ugyannyira kegyelmes urunk, hogy a melynek közülünk 16 volt is, jó ha csak kettő vagy három maradt is akkor; továbbra kegyelmes urunk a rettenetes sanyjarú télnek miattja minden félje marhájink úgy elholtanak, hogy jó lélekismeret szerént merjük monjdani, az melynek közülünk két vagy háromszáz juha volt is, jó ha 50 maradt benne; kinek husz maradt; továbbra kegyelmes urunk, jól tudja azt is nagyságod, hogy a szakmári és ecsedi labanczok minden jóvajinkat elpérédálák, a melyek ma is oda vannak, a mely kárjainkat ma is könyező orczával, szívbeli sojhajtással óhajtunk; az Istennek e három csapása alatt kegyelmes urunk nem különben vagyunk, mint a megszedett szőllő; soha kegyelmes urunk, csak az elmúlt esztendőben ökrejink és szekerejink a melyek a hatalmas nemzetnek táborával együtt volt, oda maradt. Csak az Isten tudná annak is számát; továbbra kegyelmes urunk még ma is a hatalmas nemzetnek olyan kivánsága van rajtunk, ha az Isten sziveket meg nem szállja, félünk rajta, hogy egy egy tarisnyát nyakunkba ne kösstünk, elébb elébb ugy ne kolduljunk, mint már be is következett sokakon; min körültünk levő faluk elpusztultanak, a hatalmas bégeknek, basáknak az ő rettenetes parancsolatuk csak a mi nyomorúlt városunkra jő, a melyet kegyelmes urunk ugy elúnt a szegénységek, ha az Isten, a nagyságod kegyelmessége rajtunk nem leszen, csak el kell pusztulnunk. Kérjük kegyelmes urunk nagyságodat az Isten nevében, hogy nagyságod kegyelmességét mutassa hozzánk, és ez rejánk lemitáltatott kivánságban legyen engedelemmel, mert az Istennel bizonyítjuk, soha nincsen olyan erőnk, hogy megadhassuk, mely kegyelmes hozzánk megmutatandó kegyelmes jó akaratját életünk fogytájiglan szolgálni el nem múlatjuk, sőt Istenünknek az nagyságod életéjért kezünket felemelvén éjjeli nappali könyörgésünkkel,

Digitized by Google

Istenünknek könyörgünk, hogy számos esztendeiglen nagyságodat éltesse. Anno 1684. die 15. Maji.

Kegyelmes válaszát várjuk nagyságodnak mi Thur városijak.

Külczím: A mi kegyelmes urunknak ő nagyságának Thököli Imrének Alsó és Felső Magyarországnak kegyelmes fejedelmének, nekünk kegyelmes urunknak alázatosan adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXXXVII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos parancsolatja szerint beküldöttem volt Ungvárba, magamis mit írtam és most is mi választ tettem, párban nagyságodnak alázatosan elküldöttem; ugy látom ez csak a maga privatumát keresvén, nem akar uram parancsolatjának engedelmes lenni, a mint a válasz hozó emberek referáltak. Kegyelmes uram a második elmúlt éjjel, Farkas nevű szolgája Homonnainak jött meg Lengyelországból, a ki csak azt hozta (a mint ők érthették), hogy obsidiokra készüljenek, el is kezdették mindjárt hagyni, kik közel voltanak, házok a várhoz; jele, nem biztatják segítséggel őket; ez elmúlt éjjel bementenek a miéink, hogy a collegiumot felverjék és égessék, mire segítette Isten őket, még nem tudom, de a tüz jól látszott, most is látszik füsti; csak az Almási seregét várom, mindjárt azokkal együtt általmegyek magam is. Nagy Lukács és Kecskeméti Jánoséknak is írtam (ha más nagyságod parancsolatját nem vették) jöjjenek által, mivel bizonyosan hozták egynéhány felől Barkóczi Ferencz felesed magával való jövetelét, kire nézve ez a had is kevés levén, igen kezdett volt csüggedezni, nem ártana kegyelmes uram, ha valahonnét szaporíthatná itt a hadat ember, mivel Barkóczi jövetele hirére az ország is igen összegyült Homonna táján, egy részének itt kellenék maradni, a más része amazokat könnyen felverhetné, de ezt lehetetlen kétfelé szakasztani, félő mind két helyen kárt s gyalázatot ne valljon ember. Szalánczi uram panaszolkodik, újabban is reá támadtanak

Digitized by Google

volt a hadai közül, nem akarják szavát fogadni, én őket fenyiteni el nem mulatom, de jobban haszálna kegyelmes uram nagyságodnak egy levele annál; csak ide is a rabok őrzésére tizenkettőt alig küldhetett; míg Ungvár dolga el nem válik kegyelmes uram itt vagy fizetett hajdú, avagy csak tiz német is a kastély őrzésére bizony igen szükséges volna; ezen conventualisok supplicatióját, melyet includáltam levelemben, instalok magam is alázatosan kegyelmes uram méltóztassék kegyelmesen megtekinteni, és jó választ reája adni, a nagyságod kegyelmes gratiaját alázatosan megszolgálni igyekezem. A mint mondják némely részről, volt már jó válaszok, de Ubrizsy Pál uram, csak szóval commitalt nagyságod méltóságos nevével, itt való tiszttartó uramnak, ő kegyelme írásban kivánja, másképen semmit is cselekedni nem akar. Tovább is ajánlván nagyságod kegyelmes gratiájába magamat, Istentől sok számos esztendőkig való országlást kivánok nagyságodnak. Alázatosan írám Leleszen 26. Maji 1684.

Nagyságodnak alázatos igaz szolgája

Senney Pál m. p.

P. S. Jól sürgeti már kegyelmes uram a rabok szabadulását, csak itt egy homonnai rab vagyon, ungvári tizenegy magyar, egy lengyel, egy kozák, Kaposon Barai uramnál egy kozák, Szalánczi uramnál egy magyar; azonkivül a ki hogy már a rabok szabadulásában, de kímlésben jött ide, egy kit is vasba verettem.

(A kamarai levéllárban levő eredetiből.)

CCCXXXVIII.

Sok jókkal jó szerencsével áldjon meg Isten szomszéd barátunk.

Mi az hatalmas győzhetetlen tündöklő császár urunk Váradi végvárának és hozzá tartozandó több véghelyeinek, vármegyéknek mezei lovag seregeknek helytartó és sanczolságoknak poroncsoló ura az méltóságos kajmekám passa.

Én az kegyelmed levelit illendő becsülettel vöttem, mely-

Digitized by Google

ből értettem, hogy az mi emberünket ugy mint Hasán odabasát kegyelmed vélle oda hozta másod magával Zilalról; de kérlek szomszéd barátunk, hogy az másik kapitány idejében egy néhány adószedő emberünk ott valának és írta volt ő kegyelme, hogy az adóban egy kevés szedettetett volna, de az mennyiben dolgok végben vitettetett, tehát az mely tombragei vitéz emberünket oda küldjünk, az melyet kegyelmed néki oda adjon, sőt magad is méltóztassék az megemlitett emberünk mellé egy néhány meghitt katonát melléjök rendelni és ide felé kisirtetni. Sőt ezt is benne megjelentsen szomszéd barátunk, hogy mennyi adó az, az melyet az mi emberünk hoznak, és melyik faluk azok, kik adót nem adtanak, azt is czédulád által jelents meg, mert arról is gondunk leszen. Esméglen ugy vagyon az dolog, hogy egy néhány embereink ugy mint 16-ton azok az eblelkü szakmáriak elvitték Hunyadról, egyik pedig úr volt, azt megölték, az mely dolognak bizony nem kellett volna lenni, mert az mi hatalmos császárunknak igaz megemlitett híres hívei voltak; az azért az dolog ugy lévén, lehetetlen dolog volna az, hogy az mi tündöklő császárunknak azt hírré ne adnám, mert hogy ha az erdélyi méltóságos fejedelemnek híre nem volna abban az dologban, azok az szakmári kutyák oda nem mentek volna, holott még eddig miolta váradi végház megvétetett, nem is volt, és nem is lött.

Ezek után Isten sokáig éltessen, az hatalmas császárunk hasznos szolgálatjara szomszéd barátom kivánom, sőt ennekutána is egymásnak szomszédságbeli barátságos szolgálatunkat egymásnak örömöst ajánljuk, mert bizony valóban ürültem magam is sőt mások is, hogy Isten kegyelmedet somlyai helytartónak rendelte. Az tekéntetes és méltóságos kajmakám passa. De Várad 1684. 3-dik Maji.

Idem qui supra.

P. S. Én szegény új tolmács kegyelmedtől egy nagyságnak való posztót várok, mivel szegény állapottal vagyok, az melynek az jutalmát soha el nem veszti kegyelmed Ferencz kapitány uram.

Kivül: Az mi hatalmas császárunk szárnya alatt lévő nemes Erdélyországának egyik végházának az somlyai főkapitánynak nekünk

Digitized by Google

szomszéd barátunknak, ily méltóságos levelunk kezében adassék hamarsággal.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. kötet.*)

CCCXXXIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine nobis benevole.

Ez elmúlt napokban kegyelmed nekünk írott levelét igen kedvesen vettük, kivánván Istentül, örvendetes órában és szerencsés állapotban találhassa kegyelmedet ez mi levelünk is. Irja kegyelmed, hogy postánknál lévő és nekünk szóló két leveleket szakasztott volna föl, az atyafiságos szomszédság fundamentális fészket csinálván köztünk. Hogy kegyelmed az leveleket fölszakaztotta, nincs semmi vétség, sőt nagy confidentiának tartjuk, ama régiek jó mondásak szerint, Amicorum omnia sunt communia; így hát mi is inkább akarjuk, hogy az oda való hírekben nékünk szóló levelekben érthetett kegyelmed, jóllehet az honnat az leveleket küldették, bővebb szóval való declarálását relegálták az megírt postánkra. Végére menvén tőlle, egyébbel kegyelmedet nem tudósíthatjuk, hanem azt beszéli, hogy arra lévő köröszténység nagy készülettel volna az hadakozáshoz. 2-do Hogy az hadak, kik honnat lésznek, most mezőre kiszálljanak. 3-o. Az muszka császár az római császárnak és az római pápának külemb külemb bizonyos számú hadakat ígírt segétségekre, az mely hadak is azon ő felségek követjek dispositiojában lésznek, az hová akarják, oda dirigálják s küldik. 4-o Holmi controversiák miatt még eddig meg nem egyezvén muszka az lengyellel, azért segétség néki nem ígértetett. Portai hírekkel is most kegyelmedet egyébbel nem tudósíthatjuk, mint sem az kiket az Naláczi uram ő kegyelme fő követ uram fog kegyelmednek referálni; itt pediglen szerásztyer passának minden szándékával, igyekezetivel azon vagyon, mint s hogy vitethessen bé élést Kámeniczben. Azomban az lengyel királynak ő felségének residense most szerásztyer passánál lévén, és urához

Digitized by Google

akarván leveleket küldeni, szerásztyer passa az mi kapitihájáinkat föl kivánván, megparancsolta, az megírt lengyel király ő felsége residens leveleit küldjék hozzánk, külemb leveliben nekünk is parancsol szerásztyér passa ő nagysága, hogy az megírt residensnek leveleit urához küldjük; kire nézve embertünket azon levelekkel kelletvén küldenünk lengyel királyhoz ő felségéhez, kegyelmedet atyafiságos és szomszédságos szeretettel kérjük, megírt embertünknek menő és vissza jövő útjában ne neheztelje jóakoratját mutatni, posta lovak dolgában, és egyéb szükséges requisitumokban, annyival is bátorságosobban continuálhassa útját, mi is más dologban kegyelmed jóakaratját recompensálni kivánjuk. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramns. Hasonlóképen kérjük kegyelmedet oda való és egyéb innét is keresztyének részérül ha miket érthetne, ne nehezteljen bennünket tudósitani s részeltetni. Mi is hasonló kölcsönös jóakaratunkat igírjük kegyelmednek. Datum in Civitate Nostra Bukorest die 2. Junii Anno 1684.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres, Amici et Vicini benevoli *(Oláh aláirás.)*

P. S. Muszka császárnak nem régen ment postája portára, merituma az dolognak mi légyen az levelekben, nem tudhatjuk; hanem hallatik az, hogy az végekben tött károk fölött lévén controversiájok, az muszka császár most azokat az várokat kivánna az töröktül.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium regni Vngariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCXL.

Illustrissimi, Reverendissimi, admodum reverendi, Spectabils, Magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles Domini amici nobis observandi.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Digitized by Google

Nem kétlem publicáltatta eddig kegyelmetek minapiban megküldött kegyelmes urunk koronás királyunk ő felsége parancsolatját az mi insurrectionalis levelünket, im ujobban mi formában parancsol ő felsége kegyelmeteknek ugyan azon insurrectio végett, az annectált ő felsége kegyelmes parancsolatjából bővebben meg fogja érteni, hogy azért kiki kegyelmetek közül igaz magyarságát mutatván, ehez magát alkalmaztatni, ő felsége s szegény hazánk szolgálatját s javát szivesen promoveálni el ne mulassa, mi is palatinusi auctoritásunkkal hagyjuk, és parancsoljuk kegyelmeteknek, mert ha ki ebben különben cselekszik, s annak elrendelt idein az mi általunk nevezendő helyen okvetlen nem compareál, vagy magát akár minemű szín alatt, az nemes vármegye közül kivonván, velünk nem conjungálja, bizonyos legyen benne, hogy büntetését el nem kerüli, elhitetvén mindazonáltal magunkkal, hogy inkább hazájához való szeretetire nem mint az büntetésnek félelmére nézve mindezekben úgy alkalmaztatja kegyelmetek közönségesen magokat a mint hazánkfiaihoz illik, s ezekre köteleztetik, kiben különben se cselekedjék kegyelmetek. In reliquo éltesse Isten sokáig szerencsésen kegyelmeteket. Datum in arce nostra Kismarton die 3. Junii Anno 1684.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum amicus ad officia paratus Paulus Eszterházy.

Ez okmány hátsó oldalára van vezetve azon kir. rendelet melyre hivatkozás volt a fenti sorokban; így szól:

Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex etc.

Revevendi, spectabiles ac magnifici nec non egregii et nobiles fideles nobis dilecti confluentibus jam undiquaque ex hybernis ad armilustrium in praefato regno nostro Hungariae institutum; caesareis et regiis nostris armis atque copiis necessarium omnino judicavimus esse, vos quoque super insurrectione vobis nuper aliis benignis literis nostris promulgata iterato admonere et quid vobis faciendum sit denuo insinuare volumus itaque et fidelitatibus vestris hisce serio committimus et mandamus quatenus pro festo sancti Joannis Baptistae proxime

Digitized by Google

affuturi ex parte hujus vestri comitatus ita cum insinuata insurrectione in promptu esse, et in eodem comitatu equis, armisque instructi atque aliis ad exercitandum necessariis provisi stare velitis ac debeatis ut ad insinuationem et commissionem comitis regni palatini illico progredi et proficisci et in loco destinato comparere, atque contra perfidos sanguinemque vestrum hiantes Christiani nominis hostes strenue pugnare possitis ac valeatis. Quemadmodum autem non metu poenae legalis verum desiderio conservandae patriae et libertatis et nobilitatis vestrae incensos, arma libenter suscepturos, atque ea in hostes prompte animoseque conversuros non dubitamus, ita nos Caesarea et Regia gratia nostra, auxilioque et protectione nostra eosdem prosequi non desistemus. Datum in arce nostra Lincensi 24. Maji Anno 1684.

Leopoldus. Joannes Gubasoczy episcopus nitriensis.
Johannes Maholányi.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

CCCXLI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Havasalföldéből Dállyáról 24. Maji fő követ uram ő kegyelme visszamenő útjából nékem írt levelét ő kegyelmének szólló nagyságod méltóságos levelével együtt vöttem alázatosan, kiből nagyságod kegyelmes parancsolatját, és az ő kegyelme az aránt való instructióját megértvén, mindgyárást felmentem kapura, legelsőben is az réz effendinek, azután az tihájának megmondottam, hogy az Tökölyi uram ő nagysága vitézi aperta hostilitást kezdettek nagyságod birodalma ellen, és már az irruptiót elkövették, feles marhákat hajtottanak el, és gyülekeznek, hogy derekasabban nagyságod birodalma kárára s pusztitására beüssenek, kit is magok írtanak meg nagyságod tiszteinek, melyet nagyságodnak meg nem engedhet hanem birodalma oltalmazását nagyságod el kell követni. Az tihája kegyelmes uram erre azt mondá, Tökölyi uram hatalmas császár híve léven, nem merte volna azt cselekedtetni, talám az rebellis katonák, kik Tökölyi uramtól négy zászlóval

Digitized by Google

rabellátlak, azok ha valamit cselekednének; kérdé, ha küldött-é nagyságod levelet fővezérnek ő nagyságának, arra kegyelmes uram fökövet uram ő kegyelme instructioja szerint feleltem, hogy nagyságod fökövet uramnak írt minden dolgokról, gondolván hogy nagyságod postája még itt fogná érni ő kegyelmét, nagyságod levelét az posta ő kegyelmének megadta, az postát penig ide én hozzám küldötte, hogy az dolgot jolentsem meg fővezér urunknak. Azomban felmene fővezérhez, és hagyá hogy legyek várokozással, onnét lejövén mondá, hogy fővezérnek ő nagyságának az dolgot mind megjelentette, s mivel nagyságod semmit sem írt fővezérnek, nem szükség hogy ő nagysága is írjon, hanem irjam meg nagyságodnak hová hamarébb nagyságod fővezérnek ő nagyságának írjon minden dolgokról. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sok esztendőkig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 2. Junii Anno 1684.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgája
Székely Mozses m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nékem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*G. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCXLII.

Méltóságos fejedelem! Nagy jó kegyelmes uram!

Az ur isten nagyságodat éltesse bujdosó nemzetünk örömére.

Ez elmúlt estve érkezvén Munkácsra Baranyi Menyhért uram ő kegyelme, Ungvárról kiszökött egy jobbágya, ki ezeket beszéli:

1) Homonnai Bálint pap ur el vagyon készülve és ha módját találja fel akar menni; a mint sajditják Klobusiczky Ferencz sem fog elmaradni.

2) Fegyveres Ungvártt nem sok vagyon; legyen s kozák circiter két száz, jószágból begyüjtött parasztok pedig csak botból álló fegyverrel. Barkóczy László és Klobusiczky a prae

Digitized by Google

közöttök. Éhségben nagyban vannak, nagyobb részint főtt búzával élnek.

3) Minden éjszaka húsz-húsz fegyveres jár ki a collegiumban levő commendáns mellé.

4) A várban levő nép csak sóhajt, örömmel várnák a segitséget isten kegyelmességéből, ha erről a részről lehetne; fognának is tentalni valamely dolgot, ha innen kivül biztatások volna.

5) Félelemben nagyban vannak, kiváltképen mikor késik a máshonnan biztató levelek.

Keczer Gábor uram ő kegyelme nagyságodnak szóló levelét ez alkalmatossággal megküldöttem. Kapitány uram ő kegyelme jövetelét értvén, kivánjuk, hogy Isten ő kegyelmét hozza jó egészségben.

Az élés restantiajának praeparalásában a nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént szorgalmatoskodunk.

A reánk nézendő nagyságod itt levő dolgait is mentől jobban lehet curaljuk kegyelmes uram.

Éltesse Isten nagyságodat kegyelmes kivánatos jó egészségben. Datum in arce Munkács die 6. Junii Anno 1684.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Gyürki András m. p.

Külczím: Az én kegyelmes uramnak, etc. a magyarországi méltóságos fejedelemnek etc. Tökölyi Imre kegyelmes ur nagyságának alázatosan adassék.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXLIII.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelem.

Isten nagyságodat minden jókkal szerencsés szent élettel megáldja és dolgaiban boldogítsa szíbül kivánom.

Noha tegnapi napon is büségesen irtam nagyságodnak az idevaló dolgokrúl, estve is érkezvén az nagyságod kegyelmes parancsolatja és jókor is érkezett mivel az Keresztes uram ezere megzendülve voltak az tatárságnak jevetelin, féltvén feleségeket az tatártúl, el is akartak menni hanem avval csen-

Digitized by Google

desítettük le üket, hogy nagyságodnak írok és fog provideálni házok népérül mely szükséges is kegyelmes uram, noha itt tatárra nem volna szükség, ha eltudhatná nagyságod magárúl, inkább jancsárra volna szükségünk itt; Dombi Ferencz uram el nem érkezett még kegyelmes uram, de már nem tartunk az szakmáriaktúl már az portáláshoz fogunk mig Isten nagyságodat közelebb hozza, etvenkét hajdú verte fel az Avasban az szakmári kalmárokat; 12 forintjok jutott egy személyre az ecsediek marháját is elhajtották, fogták is el bennek. Alázatosan kérem nagyságodat az putnoki dolgon Isten által vivén nagyságodat, jevetelirül méltóztassék tudósítani, az szakmáriak hiában bíznak az nagyságod írása szerint, ük penig kozákot lengyent várnak, Erdélynek is felülést parancsoltak már kegyelmes uram, más oly hír kirül tudósíthatnám nagyságodat nincsen; kivánom Isten nagyságodat boldogítsa és engedje látnom szerencsés órában.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája.

Datum in Vargy die 6. Junii 1684.

Kende Gábor m. p.

Külső czím: Az én kegyelmes uramnak az méltóságos magyarországi fejedelemnek Tökölj Imre kegyelmes urunknak ű nagyságának nagy alázatosan adassék.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCXLIV.

Méltóságos fejedelem nekünk nagy jó kegyelmes urunk.

Ide Ungvár alá való jövetelünk alkalmatosságával, előttünk lévő dolgainkban mennyire procedálhattunk kegyelmes urunk alázatosan akarók nagyságodat tudósitani. Ma délután egész seregeinkkel és az munitiokkal az vadkertben beszállottunk, kettőt az ágyuk közül az vár előtt levő hegyre felvonatván, próbát is tettünk velek, nem haszontalanúl; az mint az várbúl eleségeknek nem létele miatt kiüzött asszony emberektül értjük, és magunk is veszszük eszünkben ezek egész declaratioval vannak az obsidionak elzárása felöl, melyhez képest mi nem igen felesen vagyunk, eloszolván az had az

Digitized by Google

élésnek szük volta miatt, mindazáltal alkalmasint jüdögélnek az kik eloszlottak volt is, és ugy gondoljuk, holnap délre alkalmasint begyülnek. Ezek meglevén, minthogy délután várbeli nép kicsapott volt, fel akartam gyujtani az kalvenista templomot, a mire Isten segitett nímettel és magyar gyaloggal visszanyomtuk, ezután collegium mellett való házakat maga felgyújtatván az commendáns, az Isten az iránt segitőnk levén, remínsígin és szándékján kivül az collegium is meggyúlt és el is égett, magok belőle kimenvén, az mi gyalogunk már benn van, csak az tüztül és melegsígtül maradhassanak meg; már collegiumot nem kelletvén ostromolnunk Domnya felé való oldalra vonatjuk mostan az ágyukat, onnét akarván reggel lövetnyi, konyha és belső vár között való legerőtlenb küfalt; tovább Isten mire segit nagyságodat tudósítani el nem mulatjuk. Kivánván ezen levelünk találja nagyságodat szerencsés órában, mint kegyelmes urunkat. Ungvár alól 15. Junii 1684. 9 órakor estve. Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgái, alázatos szolgái

Semsey Pál. Madocsáni Imre.

P. S. Én kegyelmes uram Feketét seregestül még tegnap reggel elküldöttem, ugy hogy ma okvetetlen Kállóban legyen; megparancsoltam neki, tudom el sem mulatja, az alatt bizván nagyságod kegyelmességében. Leleszre deputalt hat németnek ketteit hozattam Palágy-Komoróczban salvaquardiaknak, alázatosan kérem nagyságod, méltóztassék tovább is megengedni, és nehéz neven ne vegye, hogy hír nélkül hozattam őket. Nagyságod kegyelmes gratiaját megszolgálni alázatosan igyekezem, az mely két hordó bort Homonnán parancsolt nagyságod adatni az pattantyusok számára, nem levén szekerem oda hattam, megszolgálják nyavályasok, ha kegyelmesen parancsolna nagyságod Szerednyére számokra hoznának valamely hordós bort, most is az a ki keves borunk van, együtt Madocsáni urammal abból gazdálkodunk nekiek nagy jó nívvel nagyságod méltóságos tekintetiért.

Nagyságodnak alázatos szolgája Semsei Pál.

Kivül: Celsissimo principi domino domino Emerico Thököli ac partium Hungariae domino, domino nobis clementissimo.

(A k. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

Digitized by Google

CCCXLV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni, bizonyos emberem érkezék, ki azt hozá, hogy Tökölyi fejedelmet az egri passa hivatta volt, el is ment, egy mélyföldnyire ment közel Egerhez, az passa kiküldötte maga kiháját, melylyel nem akart szemben lenni, hanem azután a passa kiment, szemben voltak, keveset beszéllettek, az passa visszament, Tökölyi fejedelem Szerencs felé jütt, holott vagynak az ő nagyságával egyet értő vármegyék és hadak. Igen fogy az hada kegyelmes uram, csak nem régen is ezeren löttek labanczokká az hadai közül, ki Szendrőben, Filekben, ki Lévában, és más helyekre szöktek bé, naponként fogynak, egymást is fosztják, maga Tökölyi fejedelem javait is prédálják. Egernek egy bástyája kegyelmes uram, tiz ölnyire kidült, melyből az törökök magok veszedelmit jövendölik. Ungvár is kegyelmes uram még az Homonnaiak kezénél vagyon; Homonnai Sigmond uram mind feleségestül megholt. Egy Pater Homonnai Bálint nevü tartja az várát. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben nagyságodat. In Somlyó die 16. Junii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olasz Ferencz m. p.

P. S. Tökölyi fejedelem kegyelmes uram Csicsva alá készül Barkóczi Ferencz ellen, álgyúkot is vitet alája.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erdély tört. ered. lev XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCCXLVI.

Kapitány uram Torma Mihály uram ő kegyelme ezerének alázatos instantiája nagyságodhoz, mint nekünk kegyelmes urunkhoz.

Kegyelmes urunk! Lehet nagyságodnak értésére elhiszszük, minemű véletlen és kedvetlen állapot ére bennünket ez előtt ötöd nappal, amaz Isten s haza ellen ma is insolenskedő szathmári labanczoknak reánk jövetelek miatt, úgy annyira, hogy sem magunknak, sem peniglen velünk némelyikünkkel levő házunk népének teljességgel testi ruházatunk is nem maradott, vagyunk szintén egy ingben, mivel köpönyeginket rakásra rakván, a csatára való indulás előtt annak utána felesebb s keményebb erőtül nyomattatván, ruháinktul elszorittattánk, portára mind mezei férgeknek mérgeskedések, mind penig az égnek ottan ottan való megháborodása miatt nem járhatunk, azért nagyságodat mint kegyelmes urunkat alázatosan kérjük, ajánlván magunkat a nagyságod szokott kegyelmességébe, ily megárvahodott voltunkat nagyságod vegye kegyelmessége szerint tekintetbe, s orvosolja ily terhes kárunkat, hogy a nagyságod kegyelmessége által mi is kegyelmes urunk annál inkább erősedhessünk meg a nagyságodhoz való alázatos s igaz hűségünkben; kegyelmes urunk, hogy nagyságod jobban dolgunk felől élő szóval is alázatosan informáltassék, Ujlaki Mihály hadnagy uramat ablegáltuk a nagyságod kegyelmetes tekintete eleibe. Ezekkel nagyságod kegyelmes tekintetéhez életünk fogytáig való alázatos kötelességünket igérvén mindenekben, Isten oltalmába ajánlván nagyságodat, nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, szerencsés hosszú életét kivánván, alázatos választ várunk nagyságodtul, mint kegyelmes urunktul.

Idem qui supra. In Ráska Anno 1684. die 21. Junii.

Külső czím: Ad clementissimum ac magnificum Ungariae Principem dominum dominum Emericum Thököly dominum nobis naturaliter clementissinium, humillima instantia introscriptorum.

(Eredetije a kir. kamarai lévéltárban.)

Digitized by Google

CCCXLVII.

Nagyságos király!

Oszinte köszöntő üdvözletem s a nagy Istentől minden áldások kivánata után ezen levelem rendiben arról akarlak tudósítani, hogy miután a váradi vár az itteni katonaság tanyájául szolgál, az öt kerület (nahie) fejadóját (dsizije) régi szokás szerint e szandsák Margita nevü városában szedik be. Midőn most oda a dsizije szedők kimentek, mintegy 200 rabló támadta meg őket, kik a pénztárt elrabolván, egy lovas agát levágták, 11 embert pedig elfogtak s Szatmár nevü várba hurczoltak. Elgondolhatod mily vakmerőség kell ahhoz, hogy ennyi átkozott rabló azon városból, a meddig 4—5 vár esik az útban, eljuthasson; 25 év óta nem történt ily gonosz merénylet s a padisah vagyona, sem senkié fenyegetve soha nem volt. Ezelőtt dsizije szedőink békével kimentek, az adót beszedték s a kincstárba hiány nélkül be is szolgáltathatták; a mint te is tudhatod. Kapitányaid, junákjaid soha annyi idő alatt ezen végbeli harczosainkat nem bántották s meg nem támadták. Reménylem azért, hogy ezen mostani gonosz megtámadókat keményen megbünteted s elfogott 11 emberünket kezeik közül kiszabadítod. Somlyai és kolozsvári kapitányaidnak pedig parancsold meg, hogy az azon vidéki jobbágyságot a dsizije befizetése végett küldjék ide. Miután meg vagyok arról győződve, hogy mind azt megcselekszed, bizonyossá tehetlek azon császári magas kegyelem felől, melyben ezért részesülni fogsz. Különben élted szerencsés és tartós legyen!

Ali efendi
a váradi khazine defterdárja.

Kivül: Váradi komornik levele, az oda való aga hozta 22. Junii Anno 1684. Fogarasban.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CCCXLVIII.

Kegyelmes uram!

Minthogy Hidi György hopmester uram megyen innen nagyságodhoz, mindenekről tehet nágyságodnak relatiot. Tegnap Bay uram megérkezvén, mindjárt Kende uram mindenfelé tett vala dispositiokat, és hadat teve, de csakhamar jövén nagyságod levele, melyben meg kellett nagyságodnak bizonyos ratiokra nézve ide való útját változtatni, akép nagyságodnak újabban megírá Kende uram, hogy ma a hadak köziben megyen, s igy látván a mit elkövethet, semminek elmulatója nem lészen; elhiszem nagyságodnak reánk is leszen reflexiója, csak ezen az ungvári dolgon által eshessék. Én kegyelmes uram, mihelyt vettem nagyságod parancsolatját megjárván a zeitházat de itt kegyelmes uram 18 fontos álgyunál nagyobb nincsen, azért golyobis is nincsen, hanem a tavaszszal Szölösről hoztanak vala Prinyi házától valami rosz golyobisokat, a kik között 24 fontos huszonöt találkozott és 23 fontos tizenhárom; ezeket mindjárt küldöttem, ugy hiszem eddig ott vannak velek. A kenyeret kegyelmes uram abige süttetem s küldöm, a minthogy még ma is vagy három ezer kenyeret küldök. Szekér dolgából vagyon szükön, mert már itt a falubeli szekerek haton vannak, félvén a németek által jövetelétől; most hozák, hogy a váczi birót felkobozták volna, noha én azt nem hiszem még arra fakadott volna. Vácziaktól vett kezest .... bár nehéz ezer emberre való kenyeret, már pedig mindenekből kifosztották. Egy Madarász nevü szakmári labancz rabot akarnánk bekűldeni a dolgoknak kitanúlására, a ki megesküdt kuruczczá leszen ha is kiszabaditja, a rabok kezességére; de kegyelmes uram nagyságod híre nélkül nem mertem megcselekednem. Kende uram ezen dolog felől többet ír nagyságodnak, Hidi urammal is közlöttük a dolgot, ő kegyelme is megbeszélgeti nagyságodnak. Kérem nagyságodat alázatosan, tudósitson mentül hamarébb, meg merjem-é cselekedni, hogy bekűldjem; jó volna onnan is valamit tanulni a féle jó emberektől; ez már vissza ugy nem megyen, hogy nagysá-

Digitized by Google

god hüségére ne álljon. In reliquo nagyságod kegyelmes gratiajába ajánlja magát

In arce Munkács die 23. Junii 1684.

Nagyságod alázatos szolgája

Radák András m. p.

Külczím : Az én kegyelmes uramnak méltóságos magyarországi fejedelem Tökölyi Imre uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCXLIX.

Mint jó kegyelmes uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat nagyságodnak.

Nagyságod méltóságos 18. praesentis Leleszről datált levelét tegnap estve felé vettem, értem parancsolatját, hogy az hadakkal lefelé indúljak, én kegyelmes uram készen vagyok, mindjárt is indúlhatnék, ha nagyságod parancsolatja szerint Janoki uramot Szepes vármegyében nem küldöttem volna, ki még ekkorig is oda vagyon, tegnap ugyan mindjárt küldöttem utána Palocsa felé dirigálván levelemet; nagyságodat alázatosan kérem tudósítani méltóztassék ha megvárjam-é itt Janoki uramékat, és ha nagyságoddal fogok-é megegyeznem, mert az mint leveléből értem az Hegyallja és Ónod felé vigyázzak, talán nagyságod Szathmár felé menvén engem fog hagyni itten vigyázás kedvejért, én ugyan vévén ujabb parancsolatját nagyságodnak azonnal indúlok, s két nap alatt könnyen oda érkezhetem, írtam az végbeli hadaknak is, nem árt talán ha nagyságod is egynehány szóval méltóztat írni nekik, jönnénk feljebb az Hernád mellé. Ugy hallatik Ungvárban jól emberkednek, Ödönfi is elesett volna; ugyan Ungvárt vétett Isten ellen nagyságodtól hamis hitével való elszakadásával, ugyan ott is verte meg Isten, Semsey Pál uram megsebesedésében kárt vallottunk, mert e nyáron kevés hasznát fogja elhiszem nagyságod vehetni; Sidó János uramot nagyságod parancsolatja szerint elküldöttem, nagyságod méltóságos parancsolatját elvárom s mindjárt is indulok. Kiván-

Digitized by Google

ván ezzel levelem találja szerencsés órában és jó egészségben nagyságodat. Hertnek 23. Junii 1684.

Nagyságod alázatos szolgája

Petrőczy István m. p.

Külső czím : Méltóságos fejedelem Thököly Imre uramnak, ... jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosen írám.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCL.

Anno 1684. die 27. Junii conclusa est Transactio inter Magnificum Dominum Vilhelmum a Dobsicz Sacrae Regiae Majestattis Poloniae Colonellum ab una Parte vero ab altera inter Commissarios Celsissimi Principis Domini Domini Emerici Thököly, Generosos utpote Dominos Sigismundum Jánoki, Davidem Pettneházy, et Danielem Absolon, ratione Deditionis Arcis Ungvariensis, sub conditionibus et Punctis subsequentibus.

1. Magnificus Dominus Colonellus exiturus est ex Arce Ungvariensi cum omnibus Ober et Under officialibus, Militibus, expansis vexillis, Armis, Sclopetis, tympanis, fistulis, ac omni militari Musica. Milites incedent cum Bombardis, vulgo Muszkiet dictis, accensis ignilabris globos in ore habentes ; officiales vero sua pro statu portantes Arma. Item cum uxoribus, pueris, servis, equis, curribus, ornamentis, ac rebus quibusvis mobilibus, propriis tamen et non aliorum. Egredientur ex arce Feria quinta, sive futuro die Jovis, progressuri recta in Poloniam via, quam sibi Magnificus Dominus Colonellus et ejus officiales pro Commoditate victus ac pernoctationem elegerint. Mittentur autem libere, neque ullum illis ipsis, eorundemque praenominatis rebus propriis, quas curribus, equis, Camelis, ac cujuscunque generis pecoribus evehendas velint importabitur impeditionis praejudicium. Hic includitur Generosus Campidux Militiae Zaporozyensis cum suis Colonellis, Centurionibus, Decurionibus, omnibusque in Communi Cozácis.

2. In qualibet pernoctatione usque in Poloniam idem Dominus Colonellus ejusdemque officiales ac Milites, in ge-

Digitized by Google

nere omnes supraspecificati habebunt victualia in quantum iisdem prospici poterit. Currus autem Triginta pro munitione Sacrae Regiae Majestatis ex Polonia eidem submissa, nec a quopiam tangi permittenda, tum pro infirmis, vulneratis, globo transfixis, ac omnibus aliis necessitatibus propriis ex Arce commode evehendis.

3. Eliberabitur Dominus Colonellus ejusque militia per Celsissimum Principem proprio suo Exercitu, ad concomitandum eidem concedendo ab omni in via impeditione Turcarum, Tartarorumque, assecuraturus de ullo per eundem exercitum suae Celsitudinis iisdem tam in personis, quam etiam rebus inferendo damno aut periculo. In qua Comitiva specialis suae Celsitudinis Commissarius ordinabitur.

4. Captivi Sacrae Regiae Majestatis tempore Praesidii in Arce Ungvariensi existentis intercepti usque ad Confinia Regni Poloniae a Sua Celsitudine quantocius secure dimittentur omnes; e converso captivi Ungvarini existentes libere dimittantur.

5. Latori Litterarum ad Serenissimum Regem dabitur Comitiva quam primum dictus Dominus Colonellus cum tota Militia ex Arce Ungvariensi actualiter egressus fuerit.

6. Liberum erit Illustrissimo Domino Comiti Valentino Homonnai ad Cseythensia bona proficisci cum omni re sua mobili ac famulatu, ita tamen ut prius Celsissimo Principi, sive in Persona, sive per suum Plenipotentiarium honorem praestet.

7. Qui ex Nobilitate Ungvariensi cum Praesidio Serenissimi regis habebunt aninum hinc abeundi cum substantiis et Facultatibus suis quibuslibet libere permittentur, neque ullo sub colore aut praetextu turbabuntur. Ita et illi, qui hic persistere intendunt, gratiam suae Celsitudinis habebunt in Persona non impetentur, bona quoque eorum restituentur quae hactenus fuerunt occupata per Cameram suae Celsitudinis.

8. Famuli dicti Domini Comitis Valentini Homonnai habebunt licentiam omnes res suas mobiles ex Arce secum accipiendi, immobiles vero et uxores hic remanentes, in omni securitate manebunt.

9. Arcem Ungvariensem Dominus Colonellus cum omni

Digitized by Google

Munitione ejusdem absque omni dolo ac fraude Commissariis suae Celsitudinis futuro die Jovis resignabit.

Ego itaque suprafatae Sacrae Regiae Majestattis Poloniae Colonellus spondeo sub Parola nobili ac bona fide Christiana, me Praemissa universa puncta in quantum eadem me, militiam, ac omnes modernos arcis hujus incolas concernerent, adimplenda, religiose, sincere, et constanter absque omni revocatione, in omni puncto servaturum et adimpleturum, absque ullo stratagemmate et sensus perplexitate, resignando Arcem Ungvár modo praemisso Praememorati Celsissimi Principis Commissariis. Actum sub Arce Ungvár Anno et die ut supra.

(Egykorú másolata a m. k kamarai levéltárában.)

CCCLI.

Mint jóakaró uramnak kegyelmednek ajánlom szolgálatomat. Isten kegyelmedet jó egészségben éltesse.

Ez alkalmatossággal akarám kegyelmedet az molduvai hírekről tudósitani; bizonyoson hozák, hogy az tatárok élést vivén fel Kemeniczben, egy rész tatár Kemeniczen feljel Lengyelországban vagyon, az mely tatárok megtértek, Moldovában prédálnak, rabolnak, pusztítnak, az molduvaiak nagy inségben vadnak miattok, de az lengyelnek tábora hol legyen, nem tudják; Demetras vajda Jász-Vásárt vagyon az boérokkal; egyéb hírt semmit is kegyelmednek nem irhatok, ha mi híreim lesznek, mind urunkat ő nagyságát mind kegyelmeteket tudósitom; kérem kegyelmedet szeretettel, ha mi hírei lesznek, kegyelmetek engem tudósitson, kegyelmedtől igen kedvesen veszem. Ezekkel ajánlom Isten kegyelmedet. Datum Lezen 1684. 28. Junii.

Maradok kegyelmednek szeretettel szolgálni kész jóakarója Mikó István m. p.

Kivül: Tekintetes nemzetes Inczédi Mihály uramnak nékem jóakaró uramnak ő kegyelmének.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCCLII.

Instructio pro generoso Stephano Nagy de Vizakna, legato nostro ad fulgidam portam expedito 30. Junii 1684.

I. Már ő kegyelme maga is interessatus lévén Nalácz[i] István uram mint hagyta az dolgokat, azért ifjú fejedelem fiunk confirmatioját munkálódja tiszta tökéletességgel. Régi s ritka példája hűségünk, s az szegény hazának is maga jó alkalmaztatása, nyomjon annyit, ne kellessék canonunk ellen pénzen venni az országnak fejedelmet. Egyébiránt tisztességes honorariumot ígírhet, de abban is mennyire menyjen, ha ugyan kételenségtűl viseltetik, magának megmondottuk. Emlékeztetni kell hatalmas császárunkat arra mennyiszer tett errűl s több kegyelmességirűl is ígíretet melynek szentnek és megmásolhatatlannak kellene lenni. Háromszori táborozásunk és az magyaroknak sokáig való conserválása költségünket mint exhaurialta, a haza vitézlő rendeit mint elfogyatta, bizony nem csak ennyi kegyelmességét érdemlenék az fényes portának, ezt azért ő kegyelme ágálja oly dexteritással, hogy a kévánt véget érhesse el.

II. Bethlen Gábornak tekintetiért (ki is maga privátumit kereste hadakozásival, inkább mint a fényes portáét) az akkori nagy emlekezetű császár örökösen megkisebbitette az adót, instáljon azért azon, hogy legyen az mi sok hű cselekedeteinknek is az hatalmas császár előtt tekinteti, melyet az elsőbb punctumban declaráltunk és az adóban (mely nagy és az ország ereje felett van) relaxaljon; legyen miben dicsekednünk hűségünkért s a következendőknek is maradjon emlékezetiben ő hatalmassága gratiaja.

III. Igen elszükülvén a jó pénz, azt is kell sollicitalni, hogy az adóban vétessék egyaránt be az oroszlános tallér, az graeci vagy imperialis tallérban.

IV. Ha tudakozódnak jött-e emberünk valamely keresztyén királytúl, megmondhatja, jött az német császártúl, de a békeséget csak hallani sem akarja, hanem olyat ír, ha a hatalmas császár mindent restitual, valamit az magyar és lengyel koronátúl, s a velenczei respublicatúl elvétetett, az után gondol-

Digitized by Google

kodni fogna a békeség csinálásárúl, megmondhatja emberünket ujobban expediáltuk és ha mit értetünk, tudósitjuk az hatalmas császárt, most penig közönségesen egyebet nem értünk, hanem mindenfelé az nagy hadi készületek vannak. Az tengeren is ellenségeskedést akarnak követni.

V. Megmondhatja környül lévén ellenséggel vétetve, most is hadakat kell fenntartannunk, a jó vigyázásnak okaért, mert csak most nem régen is, a német párton levők Hunyadra reá ütöttenek, egyet ott az ott levő törökökben levágtak, egy nehányat elvittenek bennek. Elhiszszük szokások szerint a váradiak ellenünk való vádokkal adták fel a portán ezen dolgot, melyet ha megérthet, megmondhatja ő kegyelme, maga recognoscálja az váradi kaimekam, hogy nincsen vétkek ebben az erdélyieknek, az mint ezt megértette azoknak levelekbül s magok félékekbül kiküldött két vitézektül való izenetibül azoknak kiket Zathmárra vittenek. Ezeknek s egyéb méltósagunk s hazánk javát illető dolgoknak szivesen s igazán való forgatását bizzuk discretiójára és már megtapasztalt hüsegére, melyekért várja fejedelmi kegyelmességünket. Datum in civitate nostra Alba Julia die et anno praenotatis.

Egykorú megjegyzés: Vizaknai Nagy István uram instructiójának parja.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

CCCLIII.

Én Balog István recognoscálom per praesentes, hogy mivel engemet kegyelmes urunk ő nagysága mostan is Nagy István urammal az fényes portára küld, ez okáért mind ezen utomban mind penig akár mely időben, magamat ugy viselem, mint igaz, hü és tökéletes ő nagyságok szolgája; az igaz Isten, ki atyafiu Szent-Lélek, teljes Szent-Háromság, engemet ugy segitljen, és sem méltóságos Apafi Mihály kegyelmes urunkat, sem méltóságos Bornemisza Anna kegyelmes asszonyunkat ő nagyságokat, titkon vagy nyilván, barátságért, atyafiságért, nagyobb réménségü ajándékért, boszszúságért, sem semmi egyéb akármi szin és praetextus alatt nem árúlom.

Digitized by Google

Reám bizatandó ő nagyságok minden dolgaiban igazán tolmácslok, és semmi ő nagyságok dolgait, melyek nálam tudva lesznek, vagy vannak, másoknak ki nem jelentem, ő nagyságok méltóságok vagy életek fogyatására való dólgokat nem cselekeszem, és nem cselekedtem, sőt ha másoktúl is effélét értenék, azt minden haladék nélkül ő nagyságoknak vagy magam, vagy előttem járóim által megjelentem. Kivált a portán nem részegeskedem, józan életet élek, hogy annyival is inkább az ő nagyságok dolgai végben vitelére érkezhessem. Nevezetesen ez úttal igaz hűséggel járok, minden dolgokat az én tehetségem szerint ő nagyságok hasznok s méltóságok terjedésével követek, kivált az iffju urunk ő nagysága dolgát igazán tolmácslom, másra nem magyarázom, senkivel elforditásában semmi tekintetért egyet nem értek, sőt magam is egészben szívvel lélekkel munkálódom. Ő nagyságok gonosz akaróival nem colludálok, sőt azoknak gonosz akarójok lészek; mind ezeknek teljes tehetségemmel igazán való megállója leszek, az igaz Isten engemet ugy segiljen, s ugy adja lelkem üdvességét. Datum Albae Juliae 30. Junii A. 1684.

Balogh István m. p.
(P. H.)

Hátára írva: Anno 1684. die 10. Julii Balog István reversalisa, melyet adott most mikor Nagy István uram másodszor a portára ment.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. köt.*)

CCCLIV.

Generose nobis honorandissime!

Három vagy négy rendbeli leveleit is vettük kegyelmednek, Várnay György szolgánk leveleivel és az ide küldött holmi egyet mással együtt. Magunk is ugy látjuk abban esett az levelek folytatásának késedelmeskedtetésében, az fogyatkozás, hogy Okolicsányi András kezéhez dirigáltattanak Krakkóban, minthogy penig parancsolatunk szerint onnét már el fog jönni; Várnay György penig az reá bizott dolgoknak importantiajához képest tovább is benn leszen Lengyel-

Digitized by Google

országban; innét küldendő leveleinket azért egyenesen küldözze kezéhez oda a holott van: a minthogy most is levelére replicáltatván: küldje be kegyelmed; mi illeti ott lévő borainkat, nekünk csak most is Marchio de Buttem most Lengyelországban lévő franczia urnak két átalag asszú szőlő borával ki akar tavalyi akár penig harmadévi legyen és négy hordó borral, kinek ketteje tavalyi ketteje penig harmadévi legyen, kell kedveskednünk, azokat azért kiválasztván, csak félre kéll tenni, és ha azon franczia úr Kobiliánkára szolgái kiküldi s kívánni fogja, felrakatván szekerekje küldre oda kegyelmed, de oly borok legyenek az meghagyottak közül, hogy kedvelhetők legyenek, és méltóságunkat se sértsék, mivel in eo casu inkább készebbek volnánk a Hegyaljárúl is azon alkalmatosságra valót küldenünk. Az erős borokat penig a mint eladhatja kegyelmetek csak úgy adja; elhivén azt mennél jutalmasabban kívánja kegyelmetek eladni, ha az alkalmatosság fogja magával hozni, egyébiránt másként is kedvesebb lévén az lengyelnél az édes bor. In reliquo kívánván éltesse Isten kegyelmedet. Munkács die 3. Julii 1684.

P. S. Makoviczai borgazdánk ír olyat, hogy az várban lévő pinczék igen melegek lévén, az borok olykor meg is veszhetnek bennek, jobb volna ha az nyári alkalmatosságra a partban csináltatnánk pinczéket; ezt azért bizzuk industriájára. Emericus Thököly m. p.

Kivül: Anno 1684. die 3. Julii Munkácsról datált urunk levele contineálja többi között Marchio de Bettun két asszú szőlő átalag bort ajándékban adni és négy hordót, kinek ketteje tavalyi ketteje harmadévi legyen. Statim.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLV.

Kegyelmes uram!

(Isten nagyságodat) minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént kegyelmes uram Kolosvárra elmentem volt, az méltóságos tanács

Digitized by Google

urak tekénteti eleiben, onnét csütörtökön kiindúlván, egyenesen nem jühettem Somlyóra, hanem Csehben mentem ázt az rosz puszta kastélyt látni, az hadakot megmustráltam. Mivel sok földes ura vagyon, ki akarja épiteni, ki nem akarja, Somlyónál sokkal pusztábban találtam, kegyelmes uram, mint mikor Somlyót megszállottam. Ide érkezvén kegyelmes uram, szintén érkeztek meg az Tiszán túl hír tudakozni küldött két rendbeli embereim, az debreczeni bíró is az szerént írja kegyelmes uram, egy nyomban hozzák, hogy Váczná az törököt az német armadia erősen megvèrte, az kik megmaradtak, Tisza, Duna közzé szállottak, Váczban német praesidium szállott, Pestet az törökök magok felgyujtották, és Budára által költöztek; Azután ugy hozák kegyelmes uram, hogy Pestre szállottak az német hadak, és Budát vijják. Érsek-Ujvárt is igen megszorították. Mind törököt, tatárt egyszersmind kegyelmes uram megverték erősen. Caprára és Barkóczi Ferenez urak Tapolcsánnál vagynak feles hadakkal. Az egriek az szolnoki hidon ötven, hatvan szekereken költöztetik cselédjeket, javokat kegyelmes uram Tömösvár felé. Az szolnoki törökök az turi szekereket, marhákot mind béhajtották. Az eméngek is kijüttek Váradrúl kegyelmes uram az császár faluiban, városiban, igen sok szekereket kivánnak. Az váradi passa tegnap előtt ebéd tájban érkezett meg Váradra, sok sebes törökök jüttek vélle. Ungvárt is megadták kegyelmes uram Tökölyi fejedelemnek. Két kállai praesidiarius katonákat küldött ide kegyelmes uram Nadányi János, Kállai Pap, kik béakartak menni, hogy feleségét Erdélybül kiszállitsák, de én be nem bocsátottam, itt tartóztattam, míg nagyságod kegyelmes parancsolatját veszem alázatosan, és kész engedelmességgel ahoz alkalmaztatom magamat. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig kévánatos egészségben. In Somlyó die 8. Julii Anno 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olosz Ferencz. m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Jósef, Erdély tört. eredlev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCCLVI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime!

Fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilimam debitamque semper oblationem!

Isten ő felsége nagyságodat boldog birodalommal, birodalmának hosszas esztendőkre békességes terjesztését, és méltóságos fejedelmi székinek virágzó tündöklésit hogy érhesse, continuálhassa nagyságod, szerencsésen megáldja, alázatos szivvel lélekkel kivánom!

Méltóságos fejedelem! Kegyelmes uram! alázatos hüségemmel kelleték nagyságodat, mint nagyságod köteles igaz szolgája, tudósítanom, mivel kegyelmes uram sok féle hirek vadnak Havasalföld felől, sok zurzavar állapotok folynak, egy nagy főrenden lévő török jött az vajdához, az mely ott commorál, már ujabban más török is jön az portától oda az vajdához, mit fog kegyelmes uram parancsolni, hogy megérthessem s bizonyos választ irhassak nagyságodnak, magam szolgámat bektildöttem Bukurestre, megérkezvén, nagyságodat éjjel nappal tudósitom. Ezt referálják kegyelmes uram, hogy az török vezér parancsolt volt az vajdának, hogy az feleségét gyermekét küldje az portára zálogúl, maga penig nem akarja, mü indulatban légyen az vajda nem érthetem; mostan kegyelmes uram az vajda ide küldötte emberét puskapornak vásároltatására, mint egy harmad fél ezer fontot akarván venni, melyet kegyelmes uram nagyságod hire nélkül nem akartam megengedni, hogy vásároljanak, nagyságodnak alázatoson könyörgök, méltóztassék kegyelmesen parancsolni, mi tévő legyek, megkellessék-é engednem, avagy nem; értettem azt is kegyelmes uram, hogy az vajda az kereskedő emberektől, az kik vajat, sajtot visznek, mind elvéteti, azon intentummal, hogy az portára küldje; egyéb hireim mihelt occurrálnak kegyelmes uram, tartozó kötelességem szerint nagyságodat alázatosan tudósitom. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem ad annos quam plurimos diu foeliciterque vi-

Digitized by Google

vere, valere et regnagne desidero. Datum Coronae die 17. Julii A. 1684.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humilis fidelis perpetuusque servitor

Georgius Draudt m. p.

Kivül: Illnstrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Jozsef, Erdély tört. eredlevelekben XXVIII. köt.*)

CCCLVII.

Kegyelmes asszonyom!

Akarám nagyságodnak alázatosan értésére adni, Budai ki Zólyomi uramnak tolmácsa volt, ki felől ugy hiszem fökövet uram nagyságodat informálta, micsoda alkalmatossággal ment volt el innét Landor-Fejérvár felé, kit az utána küldött csauz vasban veretvén ide hozta; az ott levő szerdar Mustafa pasa tolmácsságra felkaftányozta volt, most erős fogságban vagyon itt, a ki innét fogságból íratott egy levelet Zólyomi urnak Bertholdussal, kit az magyarországi fejedelem ő nagysága itt török deákságra taníttat, kivel íratta, hogy ő ötszáz tallérral lévén adós, azt küldje meg ő nagysága hadd fizethesse meg adósságát, jobb szolgája leszen mint eddig volt, az megöletett vezér csak szóval tartotta ő nagyságát, de mostani vezér ő nagyságának minden jóakaratját ígéri, ne gondolkodjék semmit, rövid üdön, ha ő kiszabadúlhat, és ő nagysága mellé mehet, ő nagyságának kivánsága szerint leszen állapotja; Budai kegyelmes asszonyom, mint az vizben haló ember az habhoz is kap, csakugy vagyon mostani rabságában. Az elmúlt éjszaka az tihaja hivatván fel Szeffer aga uramat, és az magyarországi kapitihát, ki is megijedett volt igen, hogy olyan éjszaka hivattatik fel, az fő tolmács Szeffer uram biztatta, hogy ne féljen, kérdette az tihaja, ha érkezett-e urától valami híre, jött-e embere, ki mondotta, hogy semmi

Digitized by Google

sem jött, azonban szállására lebocsátotta, én is kegyelmes asszonyom igyekezvén végére menni, igen titkosan kért az Istenért, hogy senkinek ne mondjam; Szeffer uram mellett levő diák Carolus Ponczet uram jelenté, hogy az elmúlt éjszaka az szerdártól jött török posta hozott hírt, hogy az német Pestben beszállott, 14 ezer törököt Budán feljül levágtak, az tömösvári pasa is ott veszett volna s az magyarországi fejedelem is, ugy vagyon-e vagy nincs bizonyosan nem tudhatom; melynek kegyelmes asszonyom jobban végére megyek, és nagyságtokat mind arról, és egyéb dolgokról is tudósitani el nem mulatom. Ennek az Carolusnak nagyságtok légyen valami kegyelmességgel, hadd vehessem több jóakaratját is, mert Szeffer uram semmit meg nem mond, az hírt, az mely török posta hozta, itt fejét elütötték, s az dolgot igen titkolják. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli 17. Julii Anno 1684.

Nagyságod legkisebb alázatos méltatlan szolgája

Székely Moses m. k.

Post scriptum. Kegyelmes asszonyom, mivel lábaim kibomladoztanak, annyira hogy vagy két héttől fogva kapurasem mehettem fel, egyéb aránt is beteges öreg ember vagyok, elégtelen az itt való szolgálatra. Könyörgök nagyságodnak alázatosan mint kegyelmes asszonyomnak, méltóztassék nagyságtok más böcsületes embert rendelni, ki az adóval jöhessen be ide helyettem, ne maradjanak apró gyermekim és szegény feleségem élhetetlenségre, kiért az felséges mindenható Isten nagyságtokat jó egészséges szerencsés hosszú boldog birodalommal áldja meg.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonynak ő nagyságának etc. nekem kegyelmes asszonyomnak.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCCLVII.

Kegyelmes uram fejedelmem!

Méltóságos parancsolatját nagyságodnak alázatos engedelmességgel vettem. A lengyel király ő felsége havasal-

Digitized by Google

földi vajdának irott levelét kegyelmes uram meg kell küldeni, azt kivánván az nagyságod s ő felségek között való confidentia. Igen rendesen esik kegyelmes uram, ha nagyságod látogató levelet íratván az vajdának, abban includálva küldi meg az király ő felsége levelét; sőt kegyelmes uram én ugyan azt javallanám, most is az lévén az urak ő kegyelmek tetszése is, hogy nagyságod mindenik szerdárhoz, de kiváltképen Szulimánhoz küldene el, úgy nagyságod maga bizonyos embere hozta hirekkel kedveskedhetnék az keresztyének portain; annál is jobban esnék, ha az lengyel residens levelinek küldözése nagyságod által lehetne, mely is az én ítiletem szerint ugy tetszik könnyen véghez mehetne. Bizonyos embertül kellene, ha nagyságod kegyelmessége, az vajdának az levelet megküldeni, az ki ott még is tekintene két felé. Éltesse Isten nagyságodat méltóságos szerelmesivel együtt sokáig szerencsésen jó egészségben. Karkó 27. Julii 1684.

Nagyságod alázatos híve s méltatlan szolgája

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, jó kegyelmes uramnak fejedelmemnek alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni. Hirek tudakozására küldött emberem megérkezék, ezeket hozta, hogy Kende Gábor uram Beregszázban vagyon kurucz hadakkal, az váradi passához követje ment, mit tractálnak, ha megérthetem, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megirom. Megirtam vala ez előtt alázatosan nagyságodnak, hogy az magyarországi palatinus Poson táján volt feles hadakkal, ki is immár kegyelmes uram Buda alá érkezett az táborra, ez elmúlt hétfün, Buda környékebeli szegénység fut kegyelmes uram mindenfelé. Deák Ferenczék valami labanczokat fogtak kegyelmes uram, mely miatt az

Digitized by Google

labanczok reá mentek, és az Tiszán általkergették. Ujobban szintén Buda felé küldettem kegyelmes uram bizonyos emberemet, hogy bizonyost érthessek, ki is mihelt megérkezik, és mi bizonyost érthetek, mint kegyelmes uramnek nagyságodnak, alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig, kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 28. Julii A. 1684.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLX.

Nos Stephanus Nagy de Vizakna ad fulgidam portam ottomanicam Illustrissimi ac Celsissimi Principi regnique Transilvaniae legatus; et Mojses Székely ejusdem celsissimi Principis regnique Transilvaniae in eadem fulgidissima porta ottomanica residens sive kapithia; notum facimus per praesentes, quod Illustrissimus ac Celsissimus princeps Transilvaniae, Dominus noster clementissimus per fidelem suum spectabilem ac generosum Stephanum Naláczi consiliarium intimum, aulaeque suae Celsitudines praefectum, antea autem ad fulgidissimam portam ottomanicam per eundem celsissimum Principem regnumque Transilvaniae legatum; pro confirmatione electi nostri principis Transilvaniae Domini nostri clementissimi Michaelis Apafi junioris promitti curaverat daturum fulgidissimae portae ottomanicae viginti quinque millia tallerorum, idest quinquaginta bursas. Easdem itaque pecunias atque non plures celsissimus Princeps ex suis propriis pecuniis, quam citius ad fulgidissimam portam administrabit: ita tamen si modo una mecum legato scilicet, omnia requisita confirmationis, puta gladium, sceptrum, vexillum, pileum pennis ornatum, equum cum apparatu, Principi juniori electo kaftanium, ac pro patre sive Principe seniore Domino nostro clementissimo

Digitized by Google

alterum kaftanium principale, similiter pro consiliariis suae Celsitudinis duodecim kaftanios per aliquem fidelem suum potentissimus imperator cum literis suis confirmationalibus imperatoriis transmiserit. In cujus rei testimonium nos praesentes literas nostras damus sub sigillis et subscriptionibus nostris Datum Adrianopoli die 31. Julii Anno 1684.

Stephanus Nagy de Vizakna.
(L. S.)
Moses Szekely de Rhéty.
(L. S.)

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLXI.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságodtúl követünk megérkezvén, általa minden tudósíttatott dolgokat voltaképen megértettük. Méltóságos leveliben is írja nagyságod, hogy az jó atyafiságban és szomszédságban nagyságod részérúl fogyatkozás nem lészen, hasonlót akarván mi is követni, ez levelünk alkalmatosságával is ujobban tudósitjuk nagyságodat, megnyugott elmével lévén nagyságod, hogy az mi részünkrúl is akaratunk szerint azon atyafiságos szomszédságot valamint eddig, ugy ennek utána is intacte, hogy megtartassék, igyekezetünk azon lészen, kit nagyságod meg is fog tapasztalni mi bennünk. Ez mellett, hogy nagyságodat bő írásunkkal ne terheljük, itt fennforgó hírekrúl akarván tudósítani, az uramnak Teleki uramnak ő kegyelmének mind azokat böven megírtuk, elhitetvén magunkkal, hogy nagyságodnak mindenekben referálni fogja, hasonlót várván nagyságodtúl is az oda ki fennforgó állapatokrúl. Quibus in reliquo eandem Illustritatem Vestram benevalere desadiramus. Datum in Civitate nostra Bukurest, die 8 Augusti. Anno 1684.

Illustrissime Dominationis Vestrae Fratres Amici et viini benevoli

(Oláh név aláírás.)

Digitized by Google

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transilvaniae partium Regni Hungariae Domine et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLXII.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságod jó egészséges életit, országában, boldog birodalmában hosszas esztendőkre terjeszsze, és mindendolgaiban szerencsés előmenetellel megáldja, szivből kivánom.

Fejervárról 30. Junii nékem irt nagyságod méltóságos parancsolatját követ uramtól ő kegyelmétől Vizaknai Nagy István uramtól 21. Julii vöttem alázatosan, melyben nagyságod kegyesen parancsol, hogy mivel az fényes portára követségen bocsáttatván ő kegyelme, én is mindenekben egyet értsek ő kegyelmével, és az dolgokat melyekben expeditus, megértvén ő kegyelmétől, munkálkodjuk együtt ugy nagyságtok és az nemes ország dolgait, hogy nagyságod fejedelmi kegyelmességét demereálhassuk. Mely nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént ő kegyelmével együtt igyekezünk szivesen tehetségünk szerint nagyságtok és az nemes ország dolgait híven forgatni, és előmozditani, nagyságod fényes portához való hűségének egész declarátiójával. Legelsőben is az tihájával, tolmács Szeffer agával, réz effendivel léven szemben, nagyságod méltóságos leveleit mindeniknek megadván, 22. Julii fővezérrel ő nagyságával, és ő nagyságának is megadván nagyságod méltóságos levelét, hatalmas császárnak szóllót is kezéhez vevén, mind ifjú kegyelmes urunk confirmatioja, adó defalcatiója és az oroszlányos talléroknak az imperialissal az adóban egyenlő pondusban elvétele felől való instantiánkat meghallgatván, igéré jóakaratját, hogy megértvén nagyságod méltóságos levelinek continentiaját, hatalmas császár előtt jó törekedő lészen. Ötön kaftanyoztatván fel szállásunkra lementünk; három négy napok alatt ebben lévén az dolog, nagyságod méltóságos levelét fővezér ő nagysága hatalmas császárnak felvitte, s mi is azonban az kapukat jártuk, ugy hogy

Digitized by Google

ifjú kegyelmes urunk ő nagysága confirmatiója, ahoz való requisitumokkai hatalmas császártól megadatván, abban szorgalmatoskodunk, nagyságtoknak mentől kevesebb költségével mehesssen végben az dolog; de semmi nélkül nem lehetett, az mikor már meg volt ígérve, azt nem kevesebbithettük, az ígéretben penig hogy tovább menjünk, azt sem cselekedhettük, hanem az megígért summát is olyan declaratióval mondottuk meg. hogy mind hatalmas császár, fővezér ő nagysága, tihaja, réz effendi, és többek avval legyenek contentusok, noha mind fővezér ő nagysága izenetek által mind tihája, és réz magok szóval valóban intimálták, és rajta voltak, hogy gondolkodjunk jobban, és többet ígérjünk, mivel az megígért summa egészben hatalmas császáré, abban senkinek semmi sem adatik, fővezér ő nagysága penig semmi nélkül nem lehet, maga honorariumát megvárja, és ő nagyságok is; de megmodottuk : tovább semmiképen nem gondolkodhatunk, fejünk sincs arra, és nem is ígértünk semmit is többet annál, az mint az előtt fő követ uram ő kegyelme megígérte volt, ugy mint huszonöt ezer tallért, azon kivül senkinek semmi ígértet nem töttünk, hanem Nagy István uram resolválá ugy maga, hogy Is ten ő kegyelmét haza vivén, nagyságodnak az ő nagysága hüséges forgalodásokat és az dologban való fáradozásokat megmondja, kihez képest úgy hiszi ő kegyelme, hogy nagyságod nem hadja jutalmazás nélkül az ő nagyságok szolgálatjokat, ugy mint tihájának és réz effendinek. Igy kegyelmes urunk sok sollicituskodásink után 6. praesentis hatalmas császár is felhivatván, az csausz passa jövén élőnkben kérdé, melyik az követ, és megmondván hogy Nagy István uram ő kegyelme, ottan csak ő kegyelmét vivék császár eleiben, és megkaftányoztatván ő kegyelme, nagyságod fényes portához való hüségiért ifjú kegyelmes urunknak conferált kegyelmességét declarálván, az adó dolgából is jó ígéretet tött; végre 7. praesentis fővezér ő nagysága felhivatván, az confirmatióhoz való requisitumokat maga eleiben rakatá, az elmenetelre rendelt hatalmas császár kapucsi passája is jelen lévén, előttünk annak adatá kezében hatalmas császár confirmationális levelét, és ifjú kegyelmes urunk számára való requisitumokat, és münköt hasonlóképen kaftányoztatván fel

Digitized by Google

mint elsőbszöri szemben lételünkben, lőn válaszunk, kiről Nagy István uram ő kegyelme szóval nagyságodat bővebben fogja informálnálni, s mind penig egyéb itt fenn forgó híreket és dolgokat referálni. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 3. Augusti 1684.

Nagyságod legkisebb méltatlan alázatos szolgája
Székely Móses m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs Erd tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXIII.

Méltóságos fejedelem, jó kegyelmes uram.

Okolicsani uram által írott nagyságod méltóságos leveleit, kegyelmes parancsolatjával együtt nagyságodnak alázatosan vettem, mely nagyságod méltóságos leveleire, hogy hoszas declaratioval való választ adjak nagyságnak szükségesnek nem ítíltem kiváltképen az mostani veszedelmes utazásra nézve; egyébbiránt is Okolicsani urammal minden itt való dolgokat communicalvan, s ő kegyelme maga is látván, in quibus terminis legyenek az állapotok, szemmel látott dolgokrúl való relatiót s informatiot tehet nagyságod előtt. Kegyelmes uram látván, s Okolicsáni uram relatiojabúl is értvén az oda ki való confusiokat s extremitasokat: nem kicsinyt conturbalódtam, kihez képest kérem alázatosan nagyságodat, mint kegyelmes uramat fejedelmi kegyelmes ajánlása szerint (a midőn nagyságod kegyelmesen assecurálá: hogy esztendeig itt nem hágy) hová hamarébb küldjön mást helyemben s vittessen ki, mert ha egy holnap alatt nagyságodnak bizonyos embere nem jön: kételen leszek gondolkoznom magam állapotja felől; énnekem kegyelmes uram költségem is annyira elfogyott, alig van ennehány tallérocska kezem között, az mellettem való tolmácsnak sem levén conventioja s fizetésben, csak Isten tudja mint vagyok vele, eddig is csak szóval tartottam s biztattam nagyságod kegyelmessigivel. Minemű vá-

Digitized by Google

laszszal s levelekkel expediáltatik Okolicsani uram nagyságodhoz, szóval is mint ilyent a vezér tihája nagyságodnak megmondhatja ő kegyelme nagyságodnak. Az erdélyi fejedelem fiának az botot, zászlót megadták, holnap indúlnak megvéle; némely itt való jóakarói nagyságodnak azt is intimálják, a maga dolgainak folytatására nézve, vagy jól, vagy roszúl fordúljanak az oda ki való dolgok, de ne szánja minden holnapon embereit küldözni a fővezérhez és ha valami követség formában expedialtatott emberei jönnének nagyságodnak : annál jobban esnék; ezt kegyelmes uram nem magamtól írom, kiről is nagyságodat alázatosan követem, de mind ezekrül s egyéb specialitasokról is szóval bővebben, szóval alázatosan izentem nagyságodnak. Kigyelmes uram Pitró posta is bizonyos ratiokra nézve, de kiváltképen az suspitionak eltávoztatásaért Konstantinapolban nem mehetett, hanem a leveleket magam bizonyos emberem által küldöttem el. Azon is alázatosan instálok nagyságod előtt Pitró postát hová hamarább küldje vissza hozzám. Én kegyelmes uram annyit nem írhatok, kinél Okolicsani többet ne tudjon mondani. Isten oltalmában ajánlván az nagyságodnak életét, maradok nagyságodnak.

Drinápoly 9. Augustii 1684.

Alázatos szolgája

Szenczi István

Külczim : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököli Imre jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(A k. kamara levéltárában levő eredetiről.)

CCCLXIV.

Jauorouiae 15. Augusti 1684.

Illustrissime Princeps Domine obseruandissime.

Quod ob varias huius mundi fortunae vicissitudines me remanentem in Regno Poloniae, illustrissimo Principi Domino meo obseruandissimo sit expertum, non dubito, quae omnia pro sua erga Deum omnipotentem exorbitantia iuste me ferre eredo. Interea temporis, dum non sum compos, ubinam loco-

Digitized by Google

rum esisterit socia vitae meae, cum caris pignoribus meis, obtinui a Sacra Regia Majestate Domino meo Clementissimo per supplicem libellum, ut mihi sit concessum mittere unum ex meis Aulicis cum assistentia eius nomine Anastasium Dymulakowicz, qui tute et secure per dominia Illustrissimae Celsitudinis Suae Domini mei obseruandissimi transeat, explorando sociam meam cum caris pignoribus, qua de re Serenissima Majestas Dominus meus Clementissimus ad Illustrissimam Celsitudinem Vestram scribit. Ego vero obnixe expostulo Illustrissimam Celsitudinem Vestram, ut sit tam aditus, quam reditus ipsorum securus, et non tardus, sed quam citissimus, quam gratiam Celsitudinis suae nactus, si vivero, omni ex parte recompensaturum et regratificaturum me policeor, sin autem Deo placuerit me ex vivis excessurum, cara socia mea cum caris pignoribus obligate remanebit, haec omnia se satisfacturam esse, quae omnia spero Illustrissimam Celsitudinem Vestram mihi pro tunc hic moranti facturam. Cui me cum obsequis meis devoveo, uti

Illustrissimae Celsitudinis suae ad omnia promptus obsequi Joannes Duka Palatonius (igy) Terrarum Moldauiae.

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrissimo Domino Domino Michaeli Apafi. Transylvaniae Principi, Partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino ac Benefactori meo Colendissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXV.

Celsissime Princeps, mihi Domine Clementissime.

Per Nobilem, ac Generosum Stephanum Nagy Vestrae Celsitudinis Legatum Benignissimas accepi litteras, quibus iuxta Vestrae Celsitudinis votum efficere non destiti. Summa bursarum quinquaginta, puta, viginti quinque millia tallerorum pro Fulgida Porta ab Illustrissimo Vestrae Celsitudinis

Digitized by Google

Aulae Praefecto Stephano Naláczi nuperrime constituta fuit. Licet in summam praecipui ministri ulterius progredi voluissent, ego et Nobilis Stephanus Nagy una cum generoso Domino Residente, Mose Székely, (ne Vestrae Celsitudinis mandata praeterierint praefati ministri) pro viribus enixe contendimus, qui ministri praefixam muneris summam pro Supremo Visirio percupiebant, a nobis autem exaratum fuit, nos non posse inter Celsissimum Principem ac Supremum Visirium mediatores fieri, a Celsitudinis Vestrae arbitrio et benevolentia id pendere, Fulgidae Portae Praefecti ac Supremi Cancellarii postulationes Vestrae coram Celsitudine se dixit relaturum Illustrissimus Nagy. Interim meam audaciam Vestra Celsitudo ignoscere dignetur, dum de Celsissimi Principis confirmatione agitur, aliquam a Vestra Celsitudine benevolentiam se accepturum sperat singulus Fulgidae Portae minister. Ego autem, ut Principis junioris, mei Domini clementissimi Dominum omni felicitate sit uberrimum, et longaevam ducat vitam Vestra Celsitudo, numini preces jugiter fundo, prouti maneo

Celsitudinis Vestrae Seruus paratissimus et humillimus Fulgidae Portae Interpres Sefer Agha.

Adrianopoli die 15. Augusti A. D. G. 1684.

Kivül: Celsissimo Domino, admodum Domino, Michaeli Apafi, Principi Transylvaniae mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredt levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLXVI.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást valló nagy rendeknek választotta, szemermetes állhatosságának takargató gazdája, jóra való igyekezetnek örömmel való kalauza, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg! Császári felséges levelemet vévén érts meg, hogy a királyoknak oltalom hely gyanánt lévő méltóságos udvaromba leveled érkezvén, az aránt való királyi rend szerént megfordíttatott, mit irtál megértettük.

Digitized by Google

Mivel azért te felséges udvaromnak hü szolgája, és kiváltképen való ragyogó csirakja vagy, az aránt felőled teljes hitellel vagyok, kihez képest kivánságodnak boldogitásával az erdélyi három nemzetből álló nagy rendeknek az aránt való megegyezések szerént, utánad fiad, iffjú Apafi Mihály (ki a Messiást való fejedelmeknek örőme, kit is Isten jó véggel áldjon meg) fejedelmeskedéséről császári donatiom és egyéb szükséges eszközök küldetvén tekintetes Oszmán kapucsi basámtól; azért te is nagyobb mértékben mint az előtt, engedelmes hüségedet ajánlván irod, hogy megnevezett fiadat is hasonló dologra intetted. Minekokaért im mi is császári levelünket küldöttük. Valamig azért ezután is hü, igaz és tökéletes lész, külömb külömbféle kegyelmességeimnek vételével becsültetel. Emberetek által küldött ötven erszény ajándéktok beadatott; ha arra felé oly dolgok lésznek melyeket szükséges megírnod, el ne mulasd, igy érts. Költ Drinápolyban Augustusnak közepe táján 1096(= 1685.) esztendőben.

Szultán Mehemmet.

Kivül: Alsó uram ő kegyelme hozta császár levelének forditása.

(Eredeti erdélyi Muzeum egylet.)

CCCLXVII.

Praemissis praemittendis.

Embered által mind hatalmas csaszárunknak, mind nekünk küldött leveledet vöttük, mit irtál megértettük. Irod, hogy ennek előtte instantiad szerint fiad fejedelemségéről küldetett császári donationak meghálálására mind magad eddig valónál több hüségre ajánlottad magadat s mind fiadat hasonlóra intetted. Ez aránt hozzád külnetett császári kegyelmes levél mellett mi is irtunk, ezután is hasonló hüségednek mutogatásával igyekezzél ő hatalmassága császári kegyelmességét magadra vonni. Az ötven erszény pénzbeli ajándékod ő hatalmassága tárházában beadatott s embered is dicsekedő köntössel feltiszteltetett s visszabocsáttatott. Ha mi szükséges dolgokról kivántatik irni, el ne mulasd. Isten békessege a jó úton járókkal. Drinápolyban. Fővezér Ibrahim passa.

Digitized by Google

Kivül: Alsó János uram ő kegyelme hozta fővezér levelének forditása.

(Eredetie erdélyi Muzeum egylet.)

CCCLXVIII.

Kegyelmednek mint nékem bizodalmas jóakaró uramnak, tutoromnak ajánlom kötelességgel való sok szolgálatomat.

Ezen alkalmatossággal kegyelmedhez való obligatiomat akarván declarálnom és egyszersmind még Buda alatt tött ajánlásimat, fogadásomat betöltenem, avagy renovalnom, ezen udvarló rövid irásommal kegyelmedet, hogy ne látogassam, és azzal magamat tovább is az kegyelmed szokott affectiojában napról napra inkább ne insinualjam, el nem mulathattam: reménylem bocsánatot várhatok ha mind ilyen súlyos és terhes országos gondjai között is haszontalan irással alkalmatlankodom, kérvén itt létemben maga parancsolati által az miben elégségesnek ítél lenni, semmiben ne kéméljen, tapasztalni fogja mindenkori kész voltomat s kegyelmedhez való devotiomat. Az itt váló occurrentiákrúl kötelességem szerint nagy jó szivvel informálnám kegyelmedet, ha szükségesnek ítélném, de ez mai napon interveniált némely distractioim miatt arra sem érkezem, mindazonáltal kegyelmes urunknak ő nagyságának szóló kapikiha uram részszerint az maga leveleibül is mindeneknek bőségesen végére megyen. Az franczia oratornak Konstantinápolyból solennis ide való jövetelének alkalmatosságával kegyelmes urunknak ő nagyságának pro curiosa distractione Drinápoly városát az mint in prospectiva egy jóakaró olasz barátommal leirathattam, una cum ingressu Kis András uram ő kegyelme által megküldöttem, olyan intentioval, annak idejében ha az ő nagysága akaratja ellen nem esnék, ő nagysága Eszékhez való jövetelét a ki mindenekben superalja hasonló formában leírassam; igaz dolog, hogy Bécs alatt az több portékámmal együtt annak az solennis ingressusnak descriptioja is ott veszett, és már oly exacte nem recolligálhatom magamat. Alázatos kegyelmes urunkhoz ő nagyságához való hü szolgálatomnak jeleit mindenben örömest mutatnám, hogy teljeség-

Digitized by Google

gel haszontalan szolgájának nevét ne viselném, de az tehetsége igen lassú, alkalmatosságom sem adatik. Végét vetem írásomnak és magamat az kegyelmed szokott affectiojában ajánlom, kérvén szegény szolgájárúl el ne felejtkezzék, kegyelmes urunk ő nagysága és mások előtt személyemet recommendalni ne neheztelje. Ezzel sokáig éltesse Isten kegyelmedet, szegény hazánk s nemzetünk szolgálatjára. Raptim Adrianopoli, die 20. mensis Augusti Anno 1684.

Kegyelmednek jó szivvel és kötelességgel szolgál míg él
Berthothÿ Sigmond m. p.

Külczím : Nemzetes és vitézlő Absolon Daniel uramnak (tit.) méltóságos magyarországi fejedelem Theököly Imre kegyelmes urunk ő nagysága fősecretariusának etc. nekem bizodalmas nagy jóakaró uramnak tutoromnak adassék.

(Eredeti a kir. kamarai levéltárából.)

CCCLXIX.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Isten nagyságodat minden dolgaban szerencsésen boldogitsa Istentül kévánom.

Nagyságod nékem 19. praesentis írt parancsolatját 23 praesentis vöttem Rosnyón nagy alázatosan, melyben nagyságod mit parancsoljon az kapucsi mulaztotása felől megértettem ; én kegyelmes uram nagyságod méltóságos parancsolatját mihelt vöttem, mindjárt az urral Nemes János urammal ő kegyelmével közlettem, ő kegyelmével együtt az itt való kapucsit az itt való nyugvásra kértük, de ő örömesteb sietne, mint sem mulatozna, mivel magam hallottam parancsolatját arról, hogy ha lehet ne késsék, mindazonáltal holnap itt meg fog nyugodni, holnapután Brassóban be fog menni, ott már meddig mulatoztathatjuk nem tudom ; az mi penig kegyelmes uram az oda be való dolgokat illeti, az császár és vezér levelei nálam nincsenek, hanem előttem az vezér adta az kapucsi passa kezében, azokban az adó dolgáról mi lesz írva nem tudom. Az mint nagyságodnak az előtt is megírtam vala, az császár előtt midőn nagyságod s az nemes ország szavával (elő számlálván

Digitized by Google

az haza megromlott, erőtelen állapatját s ki s mi voltát, s az jó féle pénznek szük voltát) az adó defalcatiojáról és az oroszlányos tallèroknak supplementum nélkül gratzi tallérok helyett való elvétetése felől instáltam volna, az császár maga azokra oszunt mondott, az vezér elbocsátásunkkor penig azon materiáról semmit sem hallott. Megvallom kegyelmes uram én sem vöttem kérdésben előtte, hanem midőn az réz választ adott volna, ő nagyságától kérdeztem, hogy az adó elengedéséről hatalmas császár, ígéreti szerént választ vivő levelünk van-é, nincsen-é valami emlékezet; melyre tőn ilyen választ szórúl szóra, hogy nem illik azt nékem most megmondanom, de is Alla jap, jap, meg lesz az is, mely és több szavaihoz képest mind réznek és tihájának, én alig hiszem, hogy az kapucsinál lévő levelekben is annak leengedeséről irás legyen, s azt még most ne is remélje nagyságod, hogy az adóban nevezetesen elengedjenek, hanem azt inkább remélheti nagyságod, hogy az az császári kegyelmesség fog abból állani, hogy az oroszlányos tallérokat gretzi tallérok helyett pótlás nélkül fogja bevétetni. Nagyságodnak szóló levél nállam több kegyelmes uram nincsen, hanem az tihájáé, réz effendié, kipitiha uramé, az havasalföldi vajdáé kettő, egyiket ott lételemben adta kezemben, másikat egy portáról érkezett levéllel, mely is bele van includálva, utánam küldött; ezeket penig mind ezen levelemmel együtt nagyságod kezéhez küldöttem. Az ígéretben mennyire mentem, Ujvári uram által asszonyunknak ő nagyságának irt levelemből nagyságod megérthette; én kegyelmes uram feljeb egy pénzzel sem mentem annál, mit az ur Naláczi uram ő kegyelme megígért volt, az huszonöt ezer tallérnál, expetans penig nagyságod elbidje hogy bizony sok vagyon; kikhez mint és mennyire fog járúlni az nagyságod kegyelmessége, nagyságod kegyelmes discretiójában álljon. Ott az dolgok mint és mi formában forgottak kegyelmes uram, annak leirása merő historiára terjedne, de olyan seriumat, melyrül nagyságodat sietve kellenék tudósítanom, áldassék Istennek nagy neve érette, mostan kegyelmes uram nem tudok. Nagyságodat ez után is tudósítani, az mik eszemben jutnak, el nem múlatom. Az vajda miket izent nagyságodnak referálni el nem múlatom. Nagyságodat mostan is

Digitized by Google

hosszas és sietve írt levelembeli fogyatkozásokról mint kegyelmes uramat követem igen igen alázatosan; nagyságod nekem méltatlan kissebbik szolgájának ez után is parancsolván, nagyságodnak életem fogytáig szolgálni el nem mulatom. Ezeknek utána Istennek áldását kévánom nagyságodra mint kegyelmes uramra terjedni. Datum in Rosnyó die 23. Augusti A. 1684.

Nagyságod méltatlan legkissebbik szegény szolgája
Vizaknaj Nagy István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXX.

Szolgálok kegyelmednek.

Isten minden jókkal áldja kegyelmedet. Sub dato 30-dik Augusti költ kegyelmed levelét elvettem, jeles szerencséjén örülök kegyelmeteknek, melyben mi is az elmúlt napokban nem utolsók valánk, kit nem kétlem eddig érthetett kegyelmetek. Szebeny megvétele után, ez elmúlt vásárnap reggel (estve könnyüszerrel indúlván útnak) ütöttök meg Sulcz Pál urammal Tököly Eperjes mellett fekűvő táborát, készületlenül találván, enyém lévén az első ütközet, öt zászlóalja katonámmal az egész lovasságát megfutamtatván, viznek és a hidaknak hajtottuk, jobb kézről pedig Veterányi uram mint egy két kompániával az talpasságnak esvén, vélek annyira megvásárlott, béérik egyszer vélle. Az Isten annyira megrémitette volt őket, minek előtte az derék német, horvát seregek rendben elérkeztenek volna, circiter hat vagy hét százan lévén mindenestől, mi egész táborát épen elszélesztettük, s az Isten annyira nékünk adta a diadalmat, hogy minden munitióit, 8 ágyúit, maga és egész táborának sátorait, szekereit, Tökölynek argenteriáit mind elnyertük, és jól lehet a horvát, s a német derekasabban töltezett prédával, mindazonáltal az katonaság is megköszönheti Tököly uram jóakaratját,

Digitized by Google

mert rongyos állapottal lévén, s az tél is közelgetvén, annyira megbővitette közöttünk az sok ép drága köntöst, hogy alább való is skarlát gránát nyesttel hiúzzal béllett száras gombú mentékre vágyna, ebben pedig valóságot írok, kevés kárunkkal alkalmasint gazdagított bennünket. Igy azért Tököly immár táborával confundáltatván, kegyelmetek is ottan a mit elkövethet, tovább is az ellenségen el ne mulassa, a katonaságot pedig kegyelmed bíztathatja fizetések iránt, debitis in locis mindenütt serénykedvén kívánt resolutióim vannak, az minthogy Buda megvétele eddig bizonyos is lévén, s nagyob része azon tábornak erre földre jövén, és mi is rövid nap kegyelmetekkel megegyezvén, mind fizetése katonaságnak meglészen, s mind pedig a regiment előbbeni állapotjában reficiáltatik, ez lévén mind az lothringiai herczegnek s mind peniglen ő felségének egyenlő akaratjok, egyszersmind téli quartélya is mind ó s új regimentemnek infallibiliter ígért lévén. Caeterum kivánom, hová hamarébb Isten kegyelmetekkel egyeztessen meg bennünket, maradván.

Kegyelmednek jóakarója

Barkóczy Ferencz m. p.

P. S. Emlékezetben lehet kegyelmednek, praedecesorom bévött szokása az volt, hogy mikor ez katonaság zászlót, dobot nyert, főtisztinek kellett praesentálnia; azért én is szegről végről viczegeneralissa lévén ez földnek, akartam kegyelmeteknek intimálnom, a mely zászlókat, dobokat kegyelmetek most nyert, számomra megtartsa; e mellett a mely leveleket debreczeni ember által küldtem volt kegyelmeteknek, megadták-é tudósitson.

Datum ex Castris Caesareis juxta Arcem Sáros et Cibinium positis die 20. Septembris Anno 1684.

Kívül: Generoso Domino Martino Kende Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis. Militae Hungaricae Campestris Vice Colonello etc. Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXVIII. köt.*)

Digitized by Google

CCCLXXI.

Generose domine nobis observandissime!

Salutem et omnem prosperitatem. Contentumunkkal vettük kegyelmed tudósitását, kibül értjük, hogy már akkor vette Torma Mihály uramnak szóló levelünket is az ungvari praesidium szaporitása végett. Eperjes és Kassa, minthogy musquatélyosinkat inkábbára elfogta most tőlünk, hogy simpliciter Ungvárban ne adhassunk, megvalljuk, hogy embereink s munitióink elvesszenek tőlünk s ennyi ezerink kiadása hijában való legyen, és annak az földnek is nagyobb alkalmatlanságot szerezzünk, s jövendőben is hogy nagy ügyel bajjal juthassunk hozzá, sajnálnók s igen károlnók édes Galambos Ferencz uram, ha mégis az ellenség kezében ejtenék Ungvár várát, hanem ha ugyan gondolja, hogy 3 és 4 mértföldnyire vagyon tőlök az német ellenség s félthetni tőle, hogy kezébe jusson, igy bezzeg javaljuk, hogy Vay uramék által tett intimatiónkhoz alkalmaztassa magát kegyelmetek, sőt hogysem benne megfenekeljen az ellenség, két vagy három kivül való bástyáját is vettesse fel porral kegyelmetek, hogy ne kaphasson az ellenség rajta, azután Isten boldogitván bennünket, könnyü lesz megépitetnünk. A hol penig kegyelmed dexteritása által az vár conservatiója fenn fog tartódni, annyival inkább hogy Torma uram ezerébül is szaporithatja az praesidiumot, és Fekszi nevü hadnagy is bé fog menni, igy egyedül csak kegyelmednek fog imputáltatni, az kiért tőlünk is nagyobb tekintetet s érdemet fog assequalhatni kegyelmed. Nem kétjük azonban Makovicza megszállását pro sexta praesentis, s az alatt az ellenség confusióját is hallhatta kegyelmed addig, azért az budai állapotokrúl irjuk kegyelmednek, hogy nekünk azokban kedvünk szerint való híreink érkeztenek, s confirmalódnak is óránként előttünk, mert az német tábornak mint egy hat ezerig valóját, az ki előre küldetett, levágta az török, Ó-Budánál is penig elszórítván az palatinus táborát az némettül, Eszterházy Pál csak harmínczad magával szaladhatott, annyira levágta az vele levő magyarságot, ilyen híreink vannak. Tovább is penig hallunk nagyobbakat, és mi sem

Digitized by Google

egyébb végre vagyunk az Cserehaton s az Hernád mellett, hanem hogy ha az szükség úgy hozza, hogy az szakmáriak excurráljanak s az ellenséggel conjunctiót kivánni akarnak, és továbbra Vay uramék ellenek nem resistálhatnak, hogy in tali casu magunk is mindjárt megsegéljük, és ide is az egy éjszakára hogy csak jöttünk, s holnap viszont vissza megyünk hadaink köziben az Cserehátra s az Hernád vize mellé. Éltesse Isten kegyelmedet. In arce Regecz die 11. Octobris 1684.

Emericus Thököly

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban)

CCCLXXII.

P. F.

Demnach Ihrer Kaysl. Mayst. Rath, Cammerer, vnd Veldtobrister in Ober-Hungarn Herr Stepfan graf von Chiak, Oberspan der Spannschaft Bereg, wider den itzigen Commendanten zur Zipss, wie auss dem Beischluss mit mehreren zuersehen, vnter anderen auch sich Beschweret, wass gestallt gemelter Commendant deren Rebellen Weiber auffangen, vnd nachher Zipss in arrest bringen lasse, wordurch Er Vrsach gebe, dass zur Ihrer Kaysl. Mayst. grossen umdienst die Rebellen Hingegen der Treuverbliebenen Hungarn, Weib vnd Künder gleichfals wegführen, in arrest halten, vnd besorglich gar in Türkischen Dienstbarkeit verkauffen mächten, dahero solches zuverhindern angehalten, vnd gebetten, damit Bedeute zur Zipss gefangene Rebellen Weiber, alsogleich des Arrests entlassen werden, Alss Haben Wir solches an dem Herrn Veldtmarschallräth hiemit remittiren wollen, auf dass derselbe hierinfals Ihrer Kaysl. Mayst. Dienst, wass proconvenientia desselben sich thun lasset, Beobachten, vnd dass Weitherr dissfals verordnen wolle, Zumahlen Wir selbst Bey diser Beschaffenheit der mainung seindt, dass Bedeute gefangene Weiber wider losszullassen, Demselben p. Wienn den 16. Octob. Anno 1684. X. J. C. A. B. an Herrn Veldtmarschallleuthenandt Schulz.

Kivül: 1684. Copia.

(A kir. kamarai levéltár egykorú másolatáról.)

Digitized by Google

CCCLXXIII.

IV. Muhammed.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi fejedelem!

Ezen czimeres levelem hozzád jutván értsd meg, hogy Buda várát, az iszlám véghatárának bástyáját, a hitetlen németek ostrom alá fogták, mire Musztafa bassa ki Aleppo tartományának kormányzója, de egyszersmind Magyarországon harczoló győzedelmes seregemnek vitéz fővezére, a neki adott parancsolathoz képest a többi vezirekkel, mirmiránokkal, bégekkel, ellenség tüző tatárokkal s egyéb hadaimmal együtt Istenben bízva a hitetlen németnek fordúlt. A teremtő különös kegyelméből s a próféta csuda tevő segedelme által a pokolra való hitetlenek e támadást ki nem állhatván, kétségbe esve futásnak eredtek s a győztesek által üldöztetvén részint felkonczoltattak részint elfogattak, fegyverük, szertáruk s egyéb holmiaik pedig zsákmányúl estek. Miután ezen átkozottak szándékát allah kegyelméből ily módon sikerült megakadályozni, az iszlam érdekében bocsátom hozzád ezen fényes parancsolatomat, remélvén, hogy a mint eddig hüséges szolgája voltál örökké tartó családomnak s az iszlám ügye támogatásában meg nem restültél, azonképen veszed s teljesíted ezen engedelmességedre számító rendelésemet is, mely szerint Erdélyből ezen áldott ezer .... dik évben 30,000 kila lisztet, 20,000 kila buzát, 40,000 kila árpát s 10,000 kila kölest kell gyorsan beszerezve szekerekre rakatnod, kellő őrizet mellett Buda várába szállittatnod s itt a fennevezett Musztafa bassa fővezir által annak átvételével megbizandó tisztnek által számoltatnod. Midőn azért ezen czimeres levelem hozzád érkezik ezt jól megértvén magadat az ebben mondottakhoz tartsd s rajta légy, hogy kötelességedben való eljárásod dicséretemre és megelégedésemre méltó legyen, hogy ez által császári kegyelmemben részesülhess. Ne gondold, hogy a halogatást türni vagy mentséget s ürügyet még csak meghallgatni is fogok. Azt tedd a mit kell s a fenírt mennyiségü gabonát nevezett fővezírem akaratához képest hova hamarább szállít-

Digitized by Google

tasd és ad át. Ne felejtsd el, hogy ha ezen dologban a megkivántó buzgósággal jársz el, különös kegyelmemre teszed magadat méltóvá; azért azon parancsomat híven és lelkiismeretesen teljesitsd, s császári névjegyemnek hitelt ad.

Kelt a budai táborban 1095 Zülhidse 1—10=1684 Novemb. 9—19.

Kivül ezen egykorú jegyzet: A. 1684. 9. Novembris Buda alól hozták Fejérvárrá: török császár parancsolatja az adóban tudandó élés felöl.

(Törökből Eredetije a m. t. Akadémia birtokába.)

CCCLXXIV.

Mi az hatalmas Győzhetetlen tündöklő Török császár urunk Váradi végvárának és hozzá tartozandó minden vég helyeknek, vármegyéknek, városoknak, mezei lovag seregeknek gondviselő ura az méltóságos Kajmakám passa

Miry (Tugra) mlir án Várad hálá

Tekintetes nemzetes szomszéd vitéz barátom, Isten kegyelmedet sok számú esztendőkig hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára kévánsága szerint éltesse kivánom. Im kegyelmednek akarám jelenteni, hogy csudálkozunk azon, hogy az ott lévő emberink enynyit ujabban ott mulatának, holott azt halljuk, hogy kegyelmetek az törvényre halasztotta, az melyet nem kellett volna az méltóságos erdélyi fejedelemnek cselekedni, holott mikor még az váradi végvár megvétetett, az hatalmas tündöklő császárunk lajstromában és szabadon való kanoni rendiben igy vagyon irva, hogy ha az hatalmas győzhetetlen császárunk váradi végvárának valami épületi kévántatik, azért az hódültságra és sanczolságra vettessék, valamely sanczolságok az hatalmas tündöklő császárunk szárnya alatt vadnak. Azért szomszédvitéz úr barátom, ezt nem az mi fejünktől cselekeszszük, holott nincs annyi fejünk reá, hanem ez esztendőben minthogy igy kivántatott meg. Azért az hatalmas császárunk igaz kanoni poroncsolatja szerint cselekedtük, holott az elmulhatatlan, mert hiszem kegyelmetek maga is jól tudhatja, hogy ez nem minden esztendőben kévántatik meg, de ez esztendőben igy kévántatott.

Digitized by Google

Azért kérem kegyelmedet, hogy ez oda küldött emberink vég dolgait kegyelmed mentől hamarébb felszedetni és dolgait végben vinni méltóztassék, holott az hatalmas tündöklő császárunk végbeli házának épületire ez esztendőben akképen kivántatott; hogy ha pedig az sanczolságok vakmerőtlenkednek, azért felkelünk az borosjenei és váradi haddal, és reájok menyünk, akkor aztán megbánják, ha békét nem hadnak az szófogadatlanságnak.

Isten kegyelmeddel nemzetes úr barátom.

De Várad 1684. die 20. Nov.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek egyik meghitt becsületes ur hivének. Az tekintetes és nemzetes somlyai főkanitány urnak ő kegyelmének, nekem becsületes uri barátomnak illendő becsülettel és szeretettel kezében adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXVIII. köt.*)

CCCLXXV.

Mint kegyelmes asszonyomnak nagyságodnak ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten nagyságodat sok üdőkig való szerencsés boldog országlással s jó egészséggel áldja, alázatosan kévánom.

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, hozzám egyik engedelmes szolgájához nyujtott kegyelmességét megértettem, elfoglaltatott jobbágyimnak szabadulásival együtt. Isten nagyságodnak fejedelmi méltóságának számos esztendőkig való terjesztésivel áldja meg érette, én is tehetségemmel valamire érkezhetem, minden alkalmatossággal nagyságodnak alázatosan igyekezem megszolgálni. Egy szakácsnak és üvegesnek fölkerestetése felől parancsol nagyságod, más oly szökött szakácsot itt nem értettem, hanem ez előtt egy Máté nevő szakács vala itt, ki is vagyon már annak több két esztendőnél, hogy innét is hitetlenül elszökvén, Moldovában ment, onnét is ugy értem hogy Lengyelországban látták volna, vagy is hová lett nem tudhatom. A mi az üveges dolgát illeti penig, nagyságod parancsolatja szerint tudakoz-

Digitized by Google

ván felőle, értettem hogy széllel az erdőkben vándorolván, egy helyett fiával együtt súlyos betegségben esvén, az fiu meg is holt, maga is vagyon már három holnapja hogy kórágyában fetreng, ha felépül betegségéből, kihez semmi reménység nincsen, nagyságodnak az iránt is szolgai kötelességemet meg akarván mutatni, ha meggyógyúlhat kegyelmes uram vajda ő nagysága előtt instálok, azon üvegest küldené ő nagysága nagyságod kezében. Továbbra is nagyságod nékem egyik alázatos szolgájának parancsolván teljes tehetségemmel elkövetni nem mulatom. Ezek után Isten nagyságodat fejedelmi székében jó egészséges hosszú élettel boldogúl megtartsa.

Költ Bukoresten die 4. Decembris Anno 1684.

Nagyságod mindenkori alázatos szolgája

(Oláh név aláirás.)

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelem Anna Bornemisza asszonynak etc. etc. nékem jó kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának, alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erdély tört. ered. lev. XXVIII. köt.*)

CCCLXXVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Fejérvárról 7. Nov. nekem irt nagyságod méltóságos parancsolatját Balogh István uramtól 23. vöttem alázatosan, hatalmas császárnak, fővezérnek ő nagyságának, muftinak, tihájának, réz effendinek, és főtolmács Szeffer aga uramnak irt nagyságod méltóságos levelivel, és annak pariájával együtt. Legelsőben is mindjárást Szeffer Aga uramnak adtam meg nagyságod méltóságos levelét, akarván az dolgokat jól megértetni ő kegyelmével, szállásomra jött, innét kapura együtt menvén, az tihájának nagyságod levelét megadtam, és szóval is megmondottam nagyságod kivánságit, hogy az mint némely napokban is általam sollicitáltatta nagyságod az elmaradott honorariomokot, melyeket iffju kegyelmes urunk confirmatiójának alkalmatosságával kelletett volna küldeni, kiváltképen az atnamét, az régi mód szerint hatalmas császár hüt-

Digitized by Google

tel confirmálván, az haza szabadságának megtartásával iffiu kegyelmes urunk ő nagysága életéig bírhassa az fejedelemséget, kiről nagyságod méltóságos levelét kivánták volt ő nagyságok; most immár az leveleket mind hatalmas császárnak, fővezérnek ő nagyságának, és több nagy rendeknek is elküldötte nagyságod. Megadván nagyságod méltóságos levelét, kértem azon, fővezér ő nagysága előtt légyen jó törekedő az dologban, melyre is ígérte jóakaratját; fővezér ő nagysága előtt audientiát szerezvén, hová is magával együtt bémenvén, fővezér ő nagyságát nagyságod méltóságos nevével salutáltam, megadván ő nagyságának szóló nagyságod méltóságos levelét, annak utána hatalmas császárnak szólót is, kérvén azon, mutassa jóakaratját ő nagysága, és hatalmas császárnak is adja meg nagyságod méltóságos levelét, és ő hatalmassága előtt is légyen jó törekedő azokban az dolgokban, melyekről írt nagyságod, az mint az elmúlt napokban is tihája ő nagysága által találtam volt meg ő nagyságát, szóval is elő számlálván az szerint mint tihaja előtt nagyságod kivánságit; meghallgatván szavaimat, ígérte jóakaratjat, meglátván azt is, mi légyen nagyságod méltóságos levelében írva. Azomban tőn ilyen kérdéseket: Oszmány aga hol vagyon? jön-é? miért késett eddig? Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint töttem feleletet, hogy úgy gondolom eddig jövő utjában vagyon, késedelme azért volt, hogy az pénznek nehezen tehette nagyságod szerit, Balogh István uramnak is meghadtam volt, hogy utánom bejőjjön, s hallgassa meg vezér szavait és Szeffer uram tolmácsságát is, meglátván fővezér Balogh István uramat, azonban kérdé tőlem, ez jött-é most nagyságodtól az ember, és hány napja hogy megindúlt; arra megmondottam, hogy ez jött és tizenöt napja hogy megindúlt; azután kérdé: miért nem küldette be nagyságod eddig az adót, holott az ideje eltölt; arra kegyelmes uram azt feleltem: az kapucsi menetele akadályozta, kit ő nagysága buzáért küldött nagyságod birodalmában; mondá: hiszen az kapucsi pénzzel veszi az buzát, mikor s mikor elment, még akkor eltölt volt az adó beszolgáltátásának napja; kire azt feleltem, nékem ugy parancsolt volt ő nagysága tihaja ő nagysága által, hogy az adó pénzzel vészen buzát az kapucsi, s

Digitized by Google

ugy is tudósította nagyságodat felölle, az tihája is hozzá szólván az után mondá vezér ő nagysága, úgy vagyon. Azomban köntöst csókolván kijöttem ő nagyságától, és mindjárást muftinak, réz effendinek adtam meg nagyságod méltóságos levelét, ígérvén mindenik jóakaratját, sőt, az mufti igen szép emlékezetet tön nagyságod hatalmas császárhoz való hűsége felől, minden jóval ígérvén magát. Egynéhány napok alatt várván hatalmas császár kegyelmessége felől a fővezér ő nagysága jóakaratját, az kapukat jártam, igyekezvén az jó válasz felől mi aránt légyen érteni, kiválképen réz effenditől, ki is megmondá, ne búsúljak semmit, most jó választ adott, és már meg akarja íratni nagyságod kívánsága szerint. Tegnap kapun lévén reggel tihája hivata maga házában s mondá, immár hatalmas császár és fővezér levelei készek, legyek várakozásbn, egész estig várakozván ott, ma ismét igen jó reggel felmenvén, fővezér házából kijöve tihája ő nagysága, és mondá, menjek bé utána fővezérhez ő nagyságához, holott is köntös csókolás után hátrébb állok, s mondá maga a fővezér ő nagysága, álljak közelebb, s úgy közel állván, elő vévé hatalmas császár levelét, és maga terjeszte, egy inasa fogván az levélnek egyik szélit, s mondá ezen szókkal : hatalmas győzhetetlen császár az mint megadta az erdélyi fejedelem ő nagysága holta után az fiának az fejedelemséget, az levélben nem írták volt jól az fia nevit, ihon immár ebben meg vagyon írva, ugy az mint kivánta : de miért kellett hatalmas császárt búsitani egy néhány kaftányért, micsoda volna ilyen nagy hatalmas s kéncsü embernek mint hatalmas császár egy néhány kaftány és egy ló, csak semmi, más állapottal száz kaftány s több meglészen, ha kivánja, de az mi tefterünkben több nincs kit hatalmas császár küldött, s több nem adatik, mert az ismét tefterben íratnék. Erre kegyelmes uram azt feleltem, nagyságod az kaftányok dolgában is nem egyebet, hanem az régi módot és rendet, de kiválképen hatalmas győzhetetlen császár hatalmas császári nagy méltóságának terjedését, és ő hatalmassága előtt való maga tekintetit is respectálta nagyságod. Azomban kezemben adván hatalmas császár és maga levelit is, fordità szavait az adó alkalmatosságára, és kérdé : az adó felől mi hired vagyon? mondám, hogy mikor az bú-

Digitized by Google

záért ment hatalmas császár kapucsija is oda érkezett nagyságodhoz, akkor nagyságod annak megszerzésiben munkálódott; ismét mondá: Az kapucsi ha 50 erszény pénzzel búzát vött, az többit bé kellett volna küldeni az honorariumokkal együtt- Ezek után kérdé, az 50 erszény pénzzel jönek-é; erre most is nagyságod kegyelmes uram parancsolatja szerint feleltem, hogy ugy hiszem, eddig útban vannak vélle. Utolszóri szava kegyelmes uram az lőn: immár elmehet nagyságod embere, s írjam meg, hatalmas csárhoz hü legyen nagyságod, mint eddig, s iffiu kegyelmes urunk is hasonlóképen, s hatalmas császár kegyelmességében meg nem fogyatkozik nagyságtok. Én kegyelmes uram, az mint nagyságod nékem parancsolt, és itt való nagy rendeknek is írt felőle, az szerint sollicitáltam atnámét, és teljes igyekezettel azon voltam mint obtineálhassam nagyságtok kivánsága szerint; fővezér ő nagysága berátnak mondá, melyet Balogh István uramtól elküldöttem fővezér, tihája és réz effendi levelivel együtt. Az mint kegyelmes uram ezelőtt s alázatosan találtam volt nagyságodat az én kimehetésem felől könyörgök nagyságodnak alázatosan mint kegyelmes uramnak, mutassa kegyelmességét, mivel beteges ember vagyok, lábaim is igen fájdalmasok; kiért az felséges Isten nagyságtok jó egészséges életit hosszas esztendőkre terjeszsze országának boldog birodalmában. Datum Adrianopoli. die 4. Decembris Anno 1684.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgája
Székely Mózes m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő| nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. eredeti levelekben XXVIII. kötet.*)

CCCLXXVII.

Celsissime Princeps Domine et Amice Colendissime.

Cum gravissima mea amaritudine audivi querelas Scepusiensium incolarum, quas coram Regia Majestate me praesente cum lachrymis exposuerunt implorando Regiam prote-

Digitized by Google

tionem in calamitatibus, quas ab exercitu Vestrae Celsitudinis hisce diebus passi sunt. Sed et literas Domini Gubernatoris Lubouliensis quibus perscribit Suae Majestati miseriam horum Regni Poloniae subditorum magno me affecerunt rubore dum in praesentia mea Suae Majestati lectae erant, tanto magis cum et copia universalium Litterarum Vestrae Celsitudinis in iis contineretur, quas ad illa oppida cancellaria eius direxerat ac si dominium super illis Oppidis sibi usurpando. Paucos Amicos Vestra Celsitudo inter Christianos Principes habet. Jure merito serenissimi Poloniae Regis observanda illi esset amicitia et potentissimae hujus Reipublicae Respectus, quae hucusque de bona amicitia Vestrae Celsitudinis optime est persvasa. Rogatam velim Celsitudinem Vestram quatenus ab his Violentiis abstinere velit, et cum Regno Poloniae pacifice se continere juxta antiqua foedera et nuperrimam Celsitudinis Vestrae obligationem; satisfactionem illis pauperibus oportet aliquam facere, quia talis processus non bene hic interpretatur, imo quasi ex condicto id fieret putant aliqui, volentes Vestram Celsitudinem propterea tantum descendisse in Scepusium, ut Germanum militem illuc attraheret et Regno Poloniae tantum inferret damnum. Nec desunt malignitates hominum qui vellent Vestram Celsitudinem reddere huic Regi et Reipublicae inimicum. Unde pro meo candore haec Vestrae Celsitudini scribo, paratus in omnibus ejus contrarietatibus me opponere, postquam interesse ejus est mihi cordi, prout meum proprium; et hoc non ad principium solum hujus advenientis anni me observaturum promitto; sed quousque Deus Vitam mihi largiri dignabitur. Maneo

Celsitudinis Vestrae paratissimus servus

Zolkiew 30. Dec. 1684. Marchio de Bethune.

(A kamarai levéltárban levő eredetiből.)

CCCLXXVIII.

Praemissis praemitendis!

Jelentjük kigyelmednek, hogy a mely százezer kila gabona felől a porta parancsolt volt, annak sietséggel való elszállitása felől commissariust is küldött volt, kihez képest né-

Digitized by Google

kem is annak elszállíttatása felől parancsolatom lévén, mi a császári kertészmesterek közül Ibrahim mester által írtunk kigyelmednek, kit is az éléssel együtt járni rendeltünk; vévén levelünket, a parancsolat szerint a százezer kila élést sietséggel késedelem nélkül szállíttassa Budára; elmúlatásától őrizkedjék kigyelmed. Ezek után békesség.

Bosztancsi basa Huszaim.

Egykorú küljegyzés: Tömösvárat subsistalt portáról jött bosztancsi basa levelinek fordítása, az ílés felől 1684. die Decembris.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő hivatalos fordításból. Rozsnyai írása.)

CCCLXXIX.

Ajánljuk alázatos engedelmességgel való köteles szolgálatunkat mint urunknak kegyelmednek.

Isten minden kivánta jóvaival álja meg kegyelmedet. Nemzetes Demeczky Mihály udvarbiró uram ő kegyelme nálunk lévén, nem tudjuk ha az kegyelmed parancsolatjából-e az kegyelmed hozzánkvaló könyörületességéből, hogy pusztán ne maradna szegény helyünk arendában kezünkben bocsátott korcsománkat eltiltotta tőlünk és kezünkből ki akarja venni. Minthogy penig (az mint uraságodnál tudva vagyon) ezen szegény helyünk oly út mellett vagyon, hogy csaknem minden alá s feljáró hatalmasok rajtunk élődnek és feles része az városnak effeléből áll .....: az szörnyű nagy törökiga és adó az nyakunkon vagyon és most is csak bujdoklunk előtte, rajtunk az sok ajándékon huzó vonó, mindenféle gazdálkodásra hajtanak, az úr adaját is udvarbiró uram sietteti, kinek az tavalyi restantiáját is még meg sem fizethetvén, ez idén is reánk következett. Az szendreieknek zsellérévé lettünk, ők parancsolnak az miénkből is. Ennyi sok különbféle terhek között nem lévén hátra és sem semmi könnyebbitésünkre való az egy kevés szőlőnk termésénél és annak kiárultatásánál, ha kegyelmed tovább is nem könyörül rajtunk, és ezen egy élésünknek táplálására való mediumtól elszakaszt, kegyelmednek bölcs ítíletiben hagyjuk miként maradhassunk is meg,

Digitized by Google

mert hogy az szegénységnek kinek egy, két hordó borocskát engedtünk kiárulni, úgyis méltóságos kegyelmes urunknak kárt nem tettünk, mert másként se az uréra, se az török adóra és sok külömbféle költségekre, se az kinek vagyon, szőlőcskéinek munkájára az szegénység abból ha nem teremtene kevés pínzecskét meg sem maradhatna ..... noha gyakorta feles károkat is vallunk ..... hatalmasok gyakorta avagy csak ..... van megiszszák s elmennek .....

.....

.....

olyankor elő sem merünk, menni csak lappangunk, most is annyira elkevesedtünk az rajtunk levő sok terhek és fogyatkozott igyünk miatt, hogy nem szenvedhetvén sokak pusztán hagyták házokat (a mint több is az puszta, hogy sem a kiben taxas embere lakna urunknak ő nagyságának,) ki egyfelé ki más felé megyen, látván meg nem maradhatását.

Alázatosan azért uraságodat supplicáljuk és kérjük, méltóztatván ennyi sok és több kimondhatatlan fogyatkozásinkat könyörületes szemmel tekinteni, a mint elhittük ugyan, hogy uraságod, kegyelmes urunknak eziránt nagyobb hasznot kiván tenni. De nagyobb kára következvén máskint ő nagyságának benne, ha vagy az ő nagysága adaját meg nem adhatjuk, az töröktől elraboltatunk, az házak pusztán maradnak, az szőlőket, a honnan ő nagyságának désmája jár, az szegénység nem mívelheti : meg nem maradhat, és megtekintvén könyörületes szemmel efféle igyünket, méltóztassék ujabban azon korcsomát kezünkben bocsátani, hadd segíthessük szegény várasunkat, sok fogyatkozásinkat, és méltóságos kegyelmes urunk ő nagysága szárnyai alatt az kegyelmed gratiája által megmaradhassunk. Bízván az kegyelmed gratiájában, kiért maradunk életünk fottáig.

Kegyelmednek mint urunknak alázatos

Gönczi biró Ve .....

Polgár .....

Kivülről : Concedimus eisdem a parte Fori 40 fl. ita ut num florenos 20 post dimidium annum ibidem 20 fl. deponant. Cass. 28. Apr. 168..

W. a D. m. p.

Külczím : Az méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága

Digitized by Google

minden fiscalis jószáginak (úgy mi neküuk is) érdemes prefectusához és számvevőjéhez, mint urunkhoz ő kegyelméhez.

E . . . . . .

(A kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CCCLXXX.

Kegyelmes uram!

Fejérvárról 13. Decembris Anni praeteriti 1684. nekem írt nagyságod méltóságos levelét Fogarasi Sándor uramtól vöttem die 4. Januarii Anni praesentis, követ Alsó János uram ő kegyelme elmenetele után, melyben mit parancsoljon nagyságod, alázatosan megértvén, kihajának ő nagyságának megjelentettem az búzáért ment kapucsi alkalmatosságát az szerint, mint nagyságod nekem megparancsolta, azokat az mentségeket és okokat előbeszélvén, mind az nagyságod birodalmában való nagy drágaságot is, melyét nagyságod hatalmas császárnak és fővezérnek ő nagyságának megírt, de az kapucsi az levelekkel Landor-Fejérvár felé ment, kiről nagyságod engem tudósított levele s embere által; kértem azon, legyen jóakarattal ő nagysága fővezér ő nagysága előtt az dologban, hogy az élésnek nem adhatása legyen hatalmas császár és fővezér ő nagysága nehézsége nélkül, ígéré jóakaratját, és hogy fővezér ő nagyságának megjelenti legyek várakozásban míg bemégyen, honnét is kijövén mondá, hogy szállásomra lemehetek, de el ne menjen nagyságod embere; az után Szeffer aga uramtól is kiizene, hogy mivel hatalmas császár vadászni vagyon, az dolgot fővezér ő nagysága értésire adja hatalmas császárnak; azonban vigyázással voltam kegyelmes uram az kapucsi jövetelire, ki is ide érkezék nagyságod méltóságos leveleivel, kit immár praeveniáltam volt Fogarasi uram ide jövetelinek alkalmatosságával, mindazonáltal az leveleket fővezér törökre fordittatván, azokból jobban is megértette az dolgot. Igy osztán Istennek hála kegyelmes uram jó válaszom lőn, és arról nagyságodnak írt levelet kezemben adatá kihája által, parancsolván azt, hogy nagyságodnak írjam meg, mind ő nagysága s hatalmas császár is

Digitized by Google

megértették, hogy nagyságod birodalmában nagy szükség vagyon, s búza nincs, nem adhat az ország, abból semmi nehézsége az fényes portának nagyságod vagy az nemes ország ellen nincsen, hanem az adót mentől hamarébb küldje be nagyságod. Ezek után tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum Adrianopoli die 12. Januarii Anno 1685.

Nagyságod legkissebb alázatos méltatlan szolgája
Székely Moyses m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört, eredet. lev. XXIX. köt.*)

CCCLXXXI.

Méltóságos fejedelem érdemem felett való igen nagy jó kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint én az erdélyi útat megjártam reménységem kivül hamarébb, mint sem reméllettem. Engemet mind az ur Teleki uram, mind az fejedelem ő nagysága siettetett visszajönni, kihez képest az jószágokban semmit sem vittem végben. Ugy tétetik ugyan kegyelmes uram, mint ha nem igen kapnának nagyságoddal való jó megegyezésben, de bizony alig várnak, hogy hamarébb meglehetne. Abban penig kegyelmes uram oly modalitást kivánnak elkövetni, 22. Februar. leszen országgyülések Fogarasban, azt kivánják, hogy akkorra nagyságod követeket küldene be az országhoz és az fejedelemhez is, azok által proponáltatná az dolgot, ők is aztán hasonlót követnének el magok részérül, a követ penig ugy hiszem maga volna Teleki uram és annak alkalmatosságával szemben lehetne nagyságoddal, mert Teleki uram azt mondja másképen módját nem ejtheti szemben lehessen nagyságoddal. Ez kegyelmes uram az egész dolognál summája, noha sok Teleki uram részérül való izenet, Isten közelebb hozván nagyságodat, eleiben menvén alázatosan repraesentálnom fogom nagyságodnak. Nagyságod

Digitized by Google

fejedelmi kegyelmességében ajánlván magamat, maradok éltem fogytáig való alázatos szolgája, híve

Patak 13. Januarii Anno 1685.

Nemessányi Bálint m. p.

Külső czím: Méltóságos fejedelem Thököly Imre, érdemem felett való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCLXXXII.

Én Lészfalvi Gyárfás Pál adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ezen levelemnek rendiben, hogy én az én kegyelmes uramtól, méltóságos erdélyi fejedelemtől ő nagyságától küldettem az fényes portára kapikihaságra. Azért esküszöm az élő mindenható Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony ökök Isten, engemet ugy segéljen, s ugy adja lelkem idvességét, hogy én említett méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelem kegyelmes uramnak és méltóságos Bornemissza Anna erdélyi fejedelem aszszony kegyelmes aszszonyomnak, és választott iffjú urunknak, második Apafi Mihály kegyelmes urunknak ő nagyságának mindenkor állhatatos, igaz hüséges szolgájok leszek, valamit az ő nagyságok életek, méltóságok s birodalmok megmaradására s terjedésére, az haza javára el tudok hasznosan követni, mindeneket igaz hüséggel, elmémmel, erőmmel, teljes tehetségemmel minden szorgalmatosságommal híven elkövetem, a portát gyakorlom, az ott való nagy embereket ő nagyságok és az haza javára jóakarójoknak csinálni híven, igazán munkálódom, és egy szóval ő nagyságok fenn megírt kegyelmes uram, kegyelmes asszonyom, és választott iffju fejedelem második Apafi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok jóakaróinak jóakarója, ellenséginek ellensége leszek állhatatosan; soha semmi kigondolható, írható, mondható színek, módok és praetextusok alatt, ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok kisebbségére, kárára, veszedelmére senkivel nem tractálok, ő nagyságokot ugy mint fenn megírt kegyelmes uramat, kegyelmes kegyelmes aszszonyomat, és ő nagyságok szerelmes gyermekét, választott iffiu kegyelmes uramat, sem barátságért, sem ado-

Digitized by Google

mányért sem ígíretért, sem reménségért, sem bosszúságért, sem egyéb semminemü okért, tekintetért el nem árulom, senkivel ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok sérelmére, veszedelmére s ez haza kárára, sem az országbeliekkel, sem ez országon kivül lévőkkel, akármi rendbéliekkel, s nevezetesen magyarországi rendekkel, Tökölyi uram embereivel egyet nem értek, nem tractálok, sem szóval, sem izenettel, sem irogatással, sőt valakiket olyanokat legkissebb dologban is tapasztalnék, vagy mástól megértek, minden személy válogatás nélkül, akármi rendbeliek legyenek, igaz kötelességem szerént teljes erőmmel s tehetségemmel ellenek állok, és ha kiknek fenn megírt kegyelmes uram s kegyelmes aszszonyom és választott ifjju fejedelem méltóságos második Apaffi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok és fejedelemségek ellen csak legkisebb dologban is veszedelmes tanácsokat, practicájokat, irogatásokat értem s eszemben veszem, ő nagyságokat mennél hamarébb, nem halogatván, hiven és igazán tudósitom személy külömböztetés nélkül, akár országbeliek, akár külsőországbeliek, akár nagy akár alacson rendüek legyenek; az alatt is penig (míg ő nagyságokat tudósitom) teljes tehetségemmel az olyanoknak ellenek állok, egyéb minden dolgokot is ő nagyságoknak hiven és igazán kötelességem szerént hírré adni ideén korán el nem mulatom. Teljes tehetségemmel mindenekben fenn megírt kegyelmes uram s kegyelmes aszszonyom és választott ifju fejedelem, méltóságos második Apafi Mihály kegyelmes uram és az ő nagyságaik birodalma jovát oltalmazom, munkálódom. Melynek hogy ha meg nem állója lennék, sőt ezek ellen cselekedni megbizonyíttatnék ellenem, mint hüti szegett szolgojokat, ott az hol, az által a ki által, akkor a mikor, szabadosan büntethessenek, életem, fejem, jószágom az ő nagyságok szabados dispositiójában álljon. Melynek mégis az mint teljes tehetségemmel megállója megtartója lészek, az igaz Isten, ki atya, fiú, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony örök Isten, mégis engemet ugy segéljen, és úgy adja lelkemnek idvösségét. Datum in Castello Ebesfalviensi, die 15. Januarii Anno 1685.

(P. H.) Gyárfás Pál m. p.

Eredetije az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

Digitized by Google

CCCLXXXIII.

Anno 1685. die 16. Januarii. Recognosco per praesentes, hogy nemzetes Pápai Pál komornik uram ő kegyelme administrált én kezembe Lészfalvi Gyárfás Pálnak oroszlyános tallérúl nro 250, azaz két száz ötven tallérokat az mi kegyelmes urunk ő nagysága parancsolatjából, melyről praesente testimonio quiétálom ő kegyelmét. Datum in Castro Ebesfalviensi. Kit is kapitiaságomra adott kezemhez ő nagyságának parancsolatjából. Anno et die ut supra.

Idem qui supra

Gyárfás Pál m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

CCCLXXXIV.

A Messiást valló nagy fejedelmeknek czimere, a Jézust követő nagy rendeknek oszlopa, gyülekezet dolgainak igazgatója, örömmel való jó igyekezetet kalauzkodó gazda, pompás állhatosság, igaz hü s becsületes barátunk, tökéletes fundamentum királya, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Békességes végü, barátságos köszönetünk után, ha mi felőlünk értekezik kegyelmed, Istennek hála jó egészségben vagyunk, s Baba Dágy telelő helyünkben a fényes vallásúak nagy dolgainak és az szegénység nyugodalmának requisitumiban s oltalmazásában munkálkodunk: Ez alatt érkezvén kigyelmed embere, levelét vöttük, a fényes portához való hüségét értjük, küldött ajándékát jó neven vöttük, kigyelmed holta után a fejedemségnek fiára szállitó kegyelmességét hatalmas császárunknak örömmel értettük, valamig kigyelmed hatalmas császárunk fényes portájához hü lesz, járúlván a mellé a fővezérek kigyelmes tekintetek is, minden dolgaiban megnyugszik kigyelmed; csak legyen kigyelmed régi barátsága szerént hü, s annak megmutatásában kemény, azonban minden szükséges dolgokról tudósitson; kigyelmed embere

Digitized by Google

alázatos engedelmességgel dolgában eljárván, levelünkkel kigyelmedhez visszabocsátottuk. Isten békessége a jó úton járókkal. Szulimán passa m. p.

P. S. Kigyelmed embere a háromszász oroszlános tallért és az egy lovat megadta.

Hátára jegyezve: Szulimán levele fordétása, hozta Kontokossi uram A. 1685.

Egykorú forditás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

CCCLXXXV.

Az mennyei tápláló felséges Istennek segedelmébül e világot megvevő s azt ékesgető, annak boldogságát mutogató, felséges hirü császári nemes czimeremnek parancsoló értelme ez!

Mivel a birodalomnak szent birója, (kinek fényes felsége tündököljék) és a talentumoknak, méltóságos rendeknek szent osztogatója (kinek felséges jóvolta mindenekre terjedjen) adakozó jóságának teljességébül engemet, ugymint boldogságot mutogatott; im ez sententiára: egy átaljában én tégedet a földnek birójává teszlek, méltóztatott; és nagyságot mutogató felséges küszöbömet a nemes környékek királyainak oltalmúl; méltóságos szerencséjü udvaromat a népekre terjedő jóknak osztogató helyéül rendelte; egy átaljában annak meghálálására császári felséges méltóságomtúl szükségesképen megkivántatik, hogy jóakarattal való kegyelmességeimnek ajtai mindenkor nyitva és hasonló jóakarattal való jótéteményeimnek eszközei mindenkor készen legyenek. Minekokaért a Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő örömének, mostani erdélyi fejedelemnek Apafi Mihálynak holta után parancsolatombúl fejedelmeskedő s az aránt császári felséges czimeremet mutogató fiának, a Messiás való fejedelmek tükörének, ifjú Apafi Mihálynak dolga végett, megnevezett apjának második levelével és ajándékával együtt az erdélyi három nemzetből álló nagy rendeknek supplicatiojok

Digitized by Google

jövén, hogy említett apja holta után az erdélyi fejedelemség, megírt fiának iffjú Apafi Mihálynak adassék kegyelmességemből könyörgöttek, maga is hogy a míg él, fejedelmeskedjék s meghalván, megírt fia birja a birodalmat; az aránt való donatiomért alázatosan könyörögvén, valamíg ezen dolog végett instáló apja él, fejedelem legyen. Meghalván pedig, a megírt fia fejedelmeskedjék, de az engedelmességnek útján hűségesen állván fényes portámnak jót kivánója legyen, az erdélyi adót az ő idejében beküldje; az moldvai és havasalföldi vajdák, boerok és egyéb nagy rendek, ha kik elpártolván Erdélyben szaladnának, megfogván fényes portámra beküldje; és ha kik birodalmam szegenységi közül is oda szöknének, az olyanokat is birtokom alá visszaadja. Ilyen okon császári kezem írása adatván ki, az szerint örömmel teljes, boldog végü donatiomat is adtam, melyben parancsoltam, hogy megemlített apja Apafi Mihály a míg él, fejedelmeskedjék, meghalván, a megírt okok szerint a fia iffjú Apafi Mihály bírja e fejedelemséget, de az engedelmességnek útján hűséggel járjon, fényes portámhoz igaz legyen, az erdélyi adót az ő idejében azon fényes portámra beküldje, barátomnak barátja, ellenségemnek ellensége legyen. Ilyen conditiók alatt, a mint az apja bírta, birja azon megnevezett is a fejedelemséget; az országot megőrizze; a kincset, szegényseget oltalmazza; abban tehetsége szerint igyekezzék. Annak az országnak három nemzetből álló nagy rendei, kicsinyei, nagyjai, tehetősi, tehetetlenjei, egyéb népei, szegénységi, apja halála után a megnevezettet magokon fejedelemnek ismerjék s fényes vallásomhoz illendő s azzal egyező szavával vakmerőképen ne ellenkezzenek, parancsolatjának engedelmeskedjenek; annyiban teljességgel senki semmibe vélle ne ellenkezzék, se viszálkodjék. Igy értvén császári nemes csimeremnek engedelmesek legyenek. Költ Drinápolyban. Szent-Jakab havának közepi táján, ezer kilenczven öt esztendőben.

Szultán Mehemmet.

Kivül: Hatalmas császár második athnamejának magyrara fordított párja. 1685. jan. 17—27.

(Eredeti az erdélyi Muzeum egylet.)

Digitized by Google

CCCLXXXVI.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme!

A Messiást valló nagy rendeknek választotta; pogány népek dolgának igazgatója! Méltóságos szemérmetességnek takargató gazdája! Örömmel való jó igyekezetnek kalauza! Hűségnek jele! Igazságnak czímere; mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Békességes végű köszönetünknek ajánlásával jelentjük kegyelmednek, hogy embere által hatalmas császárunknak szóló alázatos írása és azzal együtt nekünk küldött levele is megadatván: levelednek értelme ő hatalmasságának bényujtatott, melyre való választ ő hatalmassága reám szolgájára halasztotta; nekem is valamit írtál, megértettem. Hogy utánnad, helyetted fiad, a Messiást valló fejedelmeknek dicsekedő öröme ifjú Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg, fejedelemkedjék; az három nemzetből álló nagy rendeknek akaratjokból ennekelőtte könyörgöttél vala. Mivel azért te ez fényes és felséges méltóságnak kiváltképen való igaz szolgája és engedelmességgel való jóakarója s csirákja vagy, hogy könyörgésed ő hatalmassága előtt boldogúljon, instáltam, s boldogúlván; valamint a régi fejedelmeknek helyekbe fiok fejedelmekké szoktak volt lenni azon tisztelettel, ő hatalmassága kegyelmes jóakaratjából nektek is császári donatiot, zászlót és egyéb becsülettevő eszközöket is a régi rend szerint kiszolgáltatván, a fényes porta kapucsi bassái közül tekintetes Oszmán aga által elküldetett volt. Irod, hogy a mostan küldetett eszközök az régieknél kevesebbek s azok többek voltak volna, mi penig tégedet hatalmas császárunknak igaz szolgái s a fényes portának hű szolgálatjában igazságos csiráki közzé számlálva, ő hatalmassága előtt felőled való hasznos emlékezettel azt cselekedtük, hogy könyörgésed szerint ő hatalmassága kegyelmességét mutatta volt, és midőn azt reménlenők, hogy ennek meghálálásával annál is, mint azelőtt volt engedelmesebb s hívebb leszen, efféle hűségéhez nem illendő lágyatlan maga viselésével ejtett illetlen szavainak módja mi? Ennek előtte való időkben, mikor Rákóczi Ferencz

Digitized by Google

maga és apja fejedelmekké löttek volt apjok helyiben, a felől való írásokat felhányván, mind magának mind fiának ő hatalmatsága a szerint nyújtotta kegyelmességét. A fényes portán minden igazságot mutató kanonok írva vadnak, az többet s kevesebbet annál bé nem vészen, valamint azelőtt adattak; csakhogy mit akart legyen ezzel, mi nem értettük. Ezen a császári fényes portán minden az ő helyében kerestetik fel, és a régiekhez alkalmaztatva szokott lenni a mi lesz. Mivel azért te is ennek a fényes portának javát látod, kegyelmességével tápláltatott szolgája vagy, hozzád illendőképen ez jóknak hálája az, hogy valamikor ő hatalmasságának alázatos leveleidet küldöd, mindenekben ő hatalmassága kegyelmességének megköszönésével, hűségedet s engedelmességeded jelengessed. Levelemet vévén kivántatik, hogy voltaképen hű légy; az adónak idejében való béküldésével, és egyéb dolgokban való serénységeddel, a melyekről parancsolatod leszen, igen igyekezzél, hogy ezután is ő hatalmassága külömbkülömb-féle kegyelmességének vételével, minden bizonnyal becsületben légy. Azonban ím instantiád szerint fiad donatioját változtatván, neve iffjú Apafi Mihálynak íratott, és hogy fiadat utánad fejedelemnek ismerjék, országtok három nemzetből álló nagy rendeinek meg van hagyva; mely czikkelyenként megíratván el is küldetett.

Isten békessége a jó úton járókkal
Költ Drinápolyban.

Fővezér Ibrahim passa.

Kivül; Fővezér Ibraim passa levele párja. A. 1685.

(Eredetije az erdélyi Muzeum-Egylet birtokába.)

CCCLXXXVII.

a)

Szerető hű és kedves barátunk erdélyi király. Apafi Mihály, barátságos köszönetünk után.

Jelentjük kegyelmednek, levelét vöttük, mit írt, megértettük; kegyelmed írása szerint a donatiót megujítván elküldöttük.

Digitized by Google

Valamig a fényes porta szolgálatjában hű lészen kegyelmed, dolgaiban barátságunkhoz illendőképen igyekezünk szolgálni. Isten békessége a jó úton járokkal. Fővezér tihaja, Ibrahim

b)

Szerető, kedves és hű barátunk erdélyi király.

Köszönetünk után barátságosan jelentjük kegyelmednek, hogy kegyelmed levelét vöttük és mit írt, megértettük. A fejedelemségrül való donatió megujíttatvan megküldetett. A nem régen küldetett kaftányok írja kegyelmed, hogy a régieknél kevesebbek; de affeléről írott helyek megnézetvén, sem több sem kevesebb: azért a mi van, azt meghálálva, ezután is ő hatalmasságának engedelmességgel való igaz szolgája legyen és sok javát fogja ő hatalmasságának venni. Én is valamig ő hatalmasságának kegyelmed igaz szolgája leszen, minden dolgaiban az én kegyelmes uram előtt a fővezér előtt, jó törekedő lészek. Kegyelmed se felejtsen engem. Isten kegyelmeddel. Cancellar Musztafa effendi.

Kivül: Fővezér tihája Ibrahim passa és cancellar. Musztafa effendi levelek párjai. 1685.

(Egykorú forditás. Muzeum egylet tulajdona.)

CCCLXXXVIII.

Generose domine amice nobis observandissime.

Salutem officiorumque promptitudinem. Reménlem az mig ez az levelem kezéhez fog jutni kegyelmednek, fogja az elmúlt póstán írott levelemet venni, kiben megírtam, hogy az kegyelmed két rendbeli levelét deákúl és magyarúl vévén communicaltam az hol köllött: s megírtam hogy + adherenseink reductiojárúl mindennemü modalitásokat megírjon kegyelmed. Azért tovább is elvárom azokat. Itt mi palatinus urammal, és az vármegyék követjének nagyobb részével most is fáradozunk azon, hogy azon terhtül ha szintén teljességgel meg nem menekedhetik szegény hazánk, legalább lehessen sublevamenünk. Még eddig csak biztatással nyujtottak reménységet. Ma vagyon audientiájuk ő felségénél követ urainknak, vice gerensem Szapáry

Digitized by Google

Péter uram praesentálja őket ő felsége előtt s ő kegyelme adja be is a gravameneket, pro majori honore comitatuum. Voltak pap urak is itt de mihelen értették hogy palatinusnak sőt mindnyájunknak is az az intentiónk hogy azon pap urak praesentálják, denegálták azon hazánk szolgálatját, s azzal mentették magokat, parancsolta . . . hogy siessenek sz esztergami érsek javainak conscriptiójára, a mint hogy mindjárt el is mentek, de az mind haszontalan mentségek voltak. Az megírt érsek halála után hogy succedálni fog kalocsai érsek az indubitatum quid. És hogy kalocsai érseknek viszont succedálni fog Kolonich maga bizonyosnak tartja, noha látván ebből jövendőbeli nagy confusióját az országnak együtt palatinussal exaggerative különbözőt akaratunk udvarnál, a minthogy tegnap palatinust az követek nevével is azért hogy udvarnál instáljon, kértük mindnyájan, de kétséges lévén benne megjelentetett-é vagy nem? Nem ártana kegyelmed kis valami modalitassal insinualna az úrnak, oly extraneusnak ne conferáltatnék jövendőbeli nyugodalmas gyülésére nézve is udvarnak. Igaz dolog sok fekete adhaerensi vagynak ugyan, de talántán többet tennének a vármegyék. Itten noha nem derék emberektül ugyan, de ők mondják derekasabbaktúl hallották, hogy már bizonyos volna törökkel az békesség és hogy udvar azért c . . . dal most annyi pénzt, hogy az portára feles pénz fog kivántatni. Egyébiránt ezen hír ha igaz lesz is s nem is, rövid nap kinyilatkozik. In reliquo éltesse Isten szerencsésen kegyelmedet. Viennae 28. Januarii 1685. Ejusdem dominationis vestrae ad officia paratissimus

Comes Nikolaus Draskovich m. p.

P. S. Svarzenburg herczeg fia, a ki szinte oly jóakarója nemzetünknek, mint az apja volt, instal most a fő hopmesterségre a ki vacalt és csak obtineálhassa igért kölcsön udvarnak harmadfél száz ezer forintot. Ennek is adhaerensivel promotora Kolonich competense penig grof Vollenstein. Az szekeres lovak felöl kérem el ne feledkezzék kegyelmed.

Digitized by Google

Külczím : Generoso domino Stephano Kálmanczay, offfcii nostri judicatus curiae regiae protonatario etc. nobis honorando. Posonium, Cseitam Trencsinium Leucsoviam.

A ritkitott betükkel seedettek reytelmes irással voltak kijegyezve.

(Minuta a kir. kamarai levéltárban.)

CCCLXXXIX.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Az nagyságod hozzám tovább való kegyelmességének (melyet mostani levele által is ujobban nyujt) reménysége többre kötelez, hogysem mint hálaadó elmémmel felérhessem, avagy pennámmal feltehessem : mindazonáltal, hogy ha tovább is hasonló parancsolati által módot s alkalmatosságot mutat fáradságos munkámnak avagy szolgálatomnak kiterjesztésére, tapasztalni fogja mindenekben hüséges igyekezetemet. Hogy penig az időnek hamar elfolyása miatt eddig is felvött munkáimnak elvégezésére nem érkeztem, mihelyet Istén ő szt. felsége kegyelmébül az török nyelvben és deákságban jobban proficiálok, azonnal nemcsak az fényes portán látott és experiált dolgokrúl conscriptiót (melyet nagyságodnak pro curiositate necessaria et utilissima consecráltam) teszek, hanem az mindennapi occurraló dolgokrúl is nagyságodat tudósítani kész leszek és több hasonló dolgokban megmutatom hála adó voltomat s hüséges szolgálatomat az nagyságod messze s ez egész világra kiterjedt nevének halhatatlanságával. Az itt való állapotoknak folyamati ilyen összevavarodott rendetlenségek között is régi szokott formában az menynyire az időnek rövid volta miatt lehetett vétődtek, és az tavalyi confusiókhoz képest most mindenek jobban administráltatnak, mindenfelé de főképen az véghelyekre jó reflexióval és mind élés mind penig nép dolgából jó provisióval vagynak, az nagyságod személye és dolgai iránt is nevezetesen emlékeznek, kiváltképen hogy az ellenség ellen egymás után való három rendbeli győzedelmit mostani utolsó leveleibül értették, az melyeknek egyike kit Kis Ferencz uram hozott némely okokra nézve igen alkalmatos időben érkezett, mert

Digitized by Google

szintén csak két nappal ezelőtt az császárhoz ment vala az fővezér minden udvarával és ministereivel, az tihája tevterdáron és jancsár agán kivül Konstantinápoly és Drinápoly közepette lévő Csorlo nevü városba az holott az vadászat kedvéért most az császár mulatoz, és én is az fő tolmácscsal Szefer aga urammal ott lévén mely kedvesen értette az egész udvar nagyságod leveleinek continentiájából generalis Sulcz Eperjes alatt való confusióját és az élésnek Ujvárra való szállitását meg nem irhatom : maga az fővezér collaudálta nagyságod ilyen rendkivül való actióit, elhiszem az császárnak is azonnal relatiót tött felőle, mert még szemben nem volt, hogy időnek előtte mindenekrül tudósitotta volt szóval Szefer aga uram. Az e minapi Csirke cásusáról penig bőven informatus lévén mind az tihája, mind penig az regis (reis) effendi nem aprehendáltak, sőt hogy valami rosz ne következzék, s boszszúságokat az váradiak ki ne tölthessék, az pasára parancsolatot adni azonnal megigirték. Ott léttünkbe az tengeri kapitány Muszaib passához az ki az császár veje Szefer aga urammal menvén mind az mostani új híreket referáltuk, mind penig hogy ez elmúlt nyáron nagyságod mellé semmi segitséget nem adtak panaszképen lamentálkódván ratiokkal előszámláltuk mindeneket, tudnillik, mennyit vitt volna véghez nagyságod, hogy ha magánosan egyedül nem hagyatott volna, mindazonáltal ugyis semmit nem mulatott el a maga oltalmában, és az Buda alatt való német ellenségnek distractiójában : az melyeket, hogy érthette igen akarta, nem lévén ezelőtt semmiben informatus az nagyságod dolgai felől, erre nézve Szefer aga uramnak meg is parancsolta hogy ezután el ne mulassa az ilyenekrül tudósitani : kihez képest én is igen jónak s helyesnek látnám lenni kegyelmes uram ; ha nagyságod egy alkalmatossággal levele által maga az dolgokat insinuálná neki, mert jövendő időben is nem keveset szolgálhat, kedves lévén az császárnál, ugy lehet idővel az főtisztre is promoveáltatik, az mint egy némelyek vélekednek. Az kapicsilar tihájának és az csausz passának is ha ir nem vét nagyságod vele, s authoritásának is nem fog semmit derogálni, mert ezek tudják az nagyságod minden dolgait, és nagy emberek lévén az nagyságod személyének is jóakarói az me-

Digitized by Google

lyet én csak ez mostani útamba is tapasztaltam. Az császár udvarában az kizlár agának az ki az császár minden ágyasinak az császárnénak és az egész eunuchusoknak főgondviselő ura az mostani időhöz képest első alkalmatossággal ezeknek. Álljon mindazonáltal az nagyságod kegyelmes tetszésén s jóakaratján. Az méltóságos erdélyi fejedelem ez elmúlt napokban bizonyos kis dolog végett tudnia illik, hogy ne aggraváltassanak azon commeatusnak megszerzésével, kit az fényes porta az fele adónak az árában tülök kivánt in specie az főmuftinak írt, és az ki nagyobb szentséges atyának intitulálta, de azt az cancellária szokott formájának avagy titularisának és nem simplicitásnak tulajdoníthatom, mert másszor is az sultán Soliman emlékezetével azt írták sultán Soliman etc. gloriosae reminiscentiae cujus anima in aeterna beatitudine certe glorificata est. etc. Alexander Maurocordati uram esztendeig való keserves raboskodása után ez elmúlt 5-ta decembris Isten után az hatalmas vezér kegyelmességébül fogságábúl megszabadúlt és már minden dolgait jó rendben hozta. Konstantinápolybúl az hova háza népének látogatására elkérezett vala hertelen visszahívatott s most itt az kapun continuuskodik nagyságodnak alázatos szolgálatját ajánlván jelül s bizonyságúl ezen vélem íratott levelét küldötte, sok jó affectióval van nagyságodhoz s nemzetünkhöz most is, és az menynyire lehet nagyságod dolgait promoveálni igyekszik, jövendő állapotjárúl és valami tisztre való promotiójárúl még semmi bizonyost nem írhatok nagyságodnak, jó reménységbe vagyok mindazonáltal felőle, s nem is kételkedem az mínemő kedvességét látom az tihája és mások előtt, hogy csak hamar elő nevegyék és legalább az mint beszélik az vezér fődoctorának ne tétessék. Azért ha nagyságod consultálni akar az maga dolgainak, és épen s egészen magának conserválni, ne partem aliquam sibi vindicet alius, ne praetereálja semmiben is. Én addig is vékony tehetségem szerint manutenáltam nagyságodhoz való affectióját és noha követ uraimék itt benn létekor vettem észre bús állapotjában való valami avertióját s elkeseredett voltát, hogy ő kegyelmek semmi jeleit nem akarták mutatni az előbbeni ő nagyságával való barátságnak, mindazonáltal

Digitized by Google

mindenképen megengesztelvén, megmentettem nagyságoddal ő kegyelmeket is ez eránt.

Gróf Draskovics Miklós judex curiae uram ő nagysága (az ki ez előtt nem régen nékem nagy jó és kegyelmes uram vala) ez elmúlt nyáron Buda alatt való harczon történt esetérül s haláláról, melyet nem kétlem eddig nagyságod meghallhatott, ez elmúlt napokban az fővezérrel való útamban azon török manótúl informatiót vévén, az ki maga fejét elütötte és Budára bevitte, az holott is az sok keresztény raboktúl azonnal megismertetett, nagyságodnak én is írhatom, hogy nem lehet semmi kétségem az dolognak valóságában, mert valamint szintén examináltam úgy minden phisiognomiáját delineálta, és az sebbe hordozott kis kolcsait, melyeket én jól ösmertem, kezemben forogván, gyakorta jelül elhozta az authenticus nagy pecséttel együtt, mellyel sokszor mandatumokat pecsételtem, ki is egy kis zakcsóban az nyakán volt, akkor ócson hozzá juthattam volna azon pecséthez, holott maga kinált megvételével, de gondoltam, hogy az fővezér magánál fogja tartóztatni, csak viaszra nyomtam és in rei memoriám magamnál tartom, húsz tallért adtak az athléta jó vitéznek, és az pecsétet is vissza, de az császártúl ugyan akkor tájban ajándékban küldött nyúl-hozónak egy erszény pénzt, egy ötözetnek való selyem posztót és egy atlaczot.

Az franczia orator ő nagysága mind az oltátúl fogvást is itt múlatoz, egy némely dolgait már véghez is vivén, de főképen az ki fundamentoma volt az többinek előbbeni helyét s authoritását maga kivansága szerént obtineálta, mindazonáltal az jeruzsalemi templomban és ott lévő több szent helyekben, hogy impatronálhassa magát könnyen nem hiszem, melyre nézve ily soká tartóztatott az válaszszal. Egyébiránt azon római catholikusok és az görögök között való controversáit törvényes igazságnak revisiójára relegálta egyszer az fényes porta (az tevterdár passa tanácsábúl az ki nem kicsiny reservátának is pro medio pacis való punctumnak tartandónak ítélte) de az oratornak ő nagyságának contentumara nem volt finalis választ kivánván az király kérésére, kit ha nem obtineálhat, tartok attúl az frigy felbomlásának egyik praetextualis oka leszen, mert egy zarándok emberrel beszélgetvén, az ki Fran-

Digitized by Google

cziábúl és Rómábúl most érkezett, hasonló formában discural: hogy ha penig nem egyebet kivánnak az előbbeni jussoknál, melyben az ott való görög patriarchátúl injuriáltattanak, tudniillik az oltárok előtt levő sok keresztény király és fejedelem drága ékes gyertyatartóknak és az franczia király maga czimerének helyre való állítását, melyek részszerint az mint beszélik az görögök azért hányattattak ki avagy leszedettek hogy az görögök helyét occupáltak, részszerint penig hogy megmutatták volna boszúságtúl reá kénszerittetvén az előbbeni oratornak, kik legyenek ott az fő patronusok és possessorok, mert midőn az orator nagy pompával Jeruzsálemet és egyéb szent helyeket látni ment volna, időnek előtte oda érkezvén mikor az templem be volna zárva, hogy azonnal meg nem nyittatta az patriarcha, az ott való török magistratusnak izenvén hatalmasan és erőszakkal felnyittatta, és azon görög pap alúl az ki az gyertyatartókat más helyre rakta, az lábtót eltaszította, úgy hogy mindjárt szörnyű halált holt; az melynek halála is minthogy sok summa pénzzel complanáltatott, obtineálhatják, és az mint az előtt voltak a szerint talám restituáltatnak. Szintén ezen órában volt utolsó audientiája az vezérnél és nem sokára Konstantinápolyba vissza megyen.

Az német császár két tolmácsa Jánattyi és Georgis az kik az bécsi veszedelem után az táborrúl az városba bevitettenek, avagy inkább szöktenek, ez elmúlt napokban Velenczébűl az mint beszélik az tengeren hat hónapig való sok szelvész hányatási után érkeztek, micsoda bátorságtúl avagy biztatástúl viseltetvén. eddig csak azt sem tanúlhattam ki tűlök, noha még ezelőttt mind az kettő ösmerőim és jóakaróim voltak, hallom gyakran repetálják és magokra aplicálják ama közmondást dulcis amor patriae, dulce natale solum, dulce videre suos; de ut ut sit timeo Danaos etiam dona ferentes, én nem hiszek nékiek tehetségem szerint serényen vigyázok minden dolgokra, járásokra és beszédekre. Sokan oly vélekedésbe vagynak, hogy az békességet tentálni sensim sine sensu akarnák, de ez ilyenek is ha jobban megérnek világosságra hozatatnak quiete és békével az magok régi szállásokon laknak, és az hol szeretik sine suspicione mindenütt sétálnak. Kegyelmes uram nagyságod az maga részérűl most egyszer semmit

Digitized by Google

el ne mulasson gyakorta való póstái s levelei által az fényes portát mindenekrül tudósitsa, mert abban nagy fogyatkozás lehet és másra magyarázhatják a mely suspiciosusok, ha késedelmeskedik az informatiókkal, ezek is valamint az megholt vezér kívánta s parancsolta hogy hasonlót kövessen nagyságod, már ez előtt kire jól emlékezhetik, nagyságodnak intimáltak. Ajánlván ezzel magamat az nagyságod szokott kegyelmességében, kivánom találja ezen levelem örvendetes állapotban és kedves jó egészségben nagyságodat. Drinápolyban die 31. Januarii Anno 1685.

Maradván nagyságod alázatos legkissebbik szegény szolgája és portai alumnusa.

Berthóthy Zsigmond m. p.

Külső czim : Az meltóságos magyarországi fejedelemnek Thökölyi Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredeti a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXC.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomat.

23-ik Junii iratott kegyelmed levelét ma vettem, tudósitatását megszolgálom : Frater István uram vele együtt szolga lévén, hogy vigyáz és parancsolat s ordinantia kivül való dolgokban nem kedveskedhetik, azzal kötelességének teszen eleget. Nemessányi uram alkalmatosságánál is nyilván vagyon hogy ő kegyelme ura az én kegyelmes uramat ő nagyságát s ezt a hazát minden ok nélkül vádolta ; egyébiránt az ő nagysága ide bejárt szolgái eddig is mindenkor ellenkező dolgokat követtek ; ha azért passus nékül (noha eddig azzal járók is elkövették a roszat) be nem bocsáttatnak, nem kell csudálni. Itt irhatnék többet is, a kik bejönni akarnak szükség, hogy elsőbben magoknak passust kérjenek, melyet is oda kivánjanak meg. Isten kegyelmedet éltesse. Csernátony 5. Febr. 1685.

Kegyelmed szolgája

Teleki Mihály m. p.

Digitized by Google

Külső cztm : Tekintetes nemzetes Radics András uramnak, munkácsi főkapitány jóakaró uramnak adassék.

(A kir. kamarai levéltár eredetijéről.)

CCCXCI.

Mi berettyó-ujfalusi birák és polgárok tanácsinkkal és minden adjunctusainkkal együtt adjuk tudtára mindeneknek ez levelünknek rendiben, hogy az méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunk ő nagysága lovas hadai, nevezet szerint penig tekintetes és nemzetes vitézlő Petneházy Dávid urunk ezerebeli vitézlő rendek jüvén erre az alföldségre élődni és quartélyozni akartak, és mi felül megnevezett Berettyó-Ujfalu nevü szegény helyünkben is úgymint másuvá jönni. Kire nézve mi is közülünk némely maga gondolatlanok értelmek szerint ellenek fegyvert fogtunk és ellenek állottunk, hogy be ne bocsátanók, de ü kegyelmek nálunknál lévén erősebbek városunkba fegyverrel bejöttek és igy az fegyver között mind két részről elhullottak s meg is sebesedtek, az fegyver alatt peniglen az vitézlő rend elragadozván marháinkat és egyéb jószágainkat, egyeztünk meg ilyen formán, hogy valaminemü jószágunk akár ingo bingó legyen is magok között hittel felkeresvén, nemzetes és vitézlő Pálfi István substitutus kapitány urunk restituálta, és az kárvallottakat magokéval contentálta. Az kik azért mi miattunk akkor az viadalban vagy magok vagy peniglen lovok iránt kárt vallottanak, alkudtunk meg mind közönségesen substitutus kapitányunkkal fő és vice hadnagyokkal és mindenrendü tisztekkel, közrenden levő vitézekkel, hogy ü kegyelmeknek károkért és szenvedésekért fizettünk száz hatvan idest 160 magyar forintokat, ezen kivül lévő és lehető praetensiónkat mind az két részrül letevén annihilaljuk, melynek nagyobb bizonyságára adjuk ez kezünk irásával és pecsétünkkel megerősített levelünket. Kegyelmes urunk ő nagysága ugyanazon az ezerben küldött egyik szolgája Kemecsey György urunk előtt. Dátum Berettyó-Ujfalu 8. Febr 1685. herettyó-ujfalui fő biró és tanács pecséte és kereszt vonása. (P. H.)

Coram me Georgio Kemecsey m. p. (P. H.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Digitized by Google

CCCXCII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Megírtam vala kegyelmes uram nagyságodnak alázatosan, hogy emberemet küldöttem volt által az Tiszán, ez órában megérkezvén kegyelmes uram azt beszéli. Ez mult hétfőn érkezvén bé Thökölyi Patakból, Tokajban maga szállott Garai László uramhoz és cselédi feleségével Veres Mátyás uramhoz, éjtszaka híre ment, és mindgyárt éjtszaka indúlt ki hirtelen, úgy hogy két fő szárnyait ott kellett hagyni az cornetát is ott felejtették volt, Garai uram vitte utánok. Szent Mihálynál jütt által az Tiszán, ismét Csegénél viszszament Poroszló felé, hogy megegyezvén az egri passával Debreczenbe jüjjön, tegnap vagy ma fogott elválni kegyelmes uram, ha bémentek e vagy nem; mert ha törökkel nem lésznek az kuruczok, eltökéllették az debreczeniek, hogy be ne bocsássák. Bideskuti uramtúl béküldöttem kegyelmes uram az nagyságtok székelyhídi adajából kit felszedhettem volt eddig, ez után is ha kit felszedhetek, kegyelmes uram administrálom. Debreczenbe szóló nagyságod kegyelmes parancsolatját itt való nagyságod hat katonáitúl késedelem nélkül elküldöttem, Király Pál uram ládáinak bészállitások felől más rendbeli lovas strásáim is vagynak kegyelmes uram, és ha mit érthetek, nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Petneházi hadait az Berettyó-uj-falviak nem akarván bébocsátani, egy nehányat levágtak, az kuruczuk abbeli cselekedetekért mindeneket elprédálták, sokakat sebesítettek, sok istentelenséget cselekesznek, az mint hirét hozzák. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig szerencsés uralkodással kévánatos egészségben. In Somlyó die 11. Februarii Anno 1685. Alázatos méltatlan szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelemének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

CCCXCIII.

Nagyságodnak mint nagy jó kegyelmes uramnak ajánlom életem fogytáig való alázatos szolgálatomat.

Kegyelmes uram, az sok félelmek között ugyan szaporodik rajtunk a rettegés; tegnapi napon is micsoda hódoltató levelet küldött a török reánk és más helyekre is, im nagyságodnak inclusive megküldöttem, más helyekre hírré sem akarván adni. Az Istenért is a szegény lakosok én általam reménykednek nagyságodnak, méltóztassék nagyságod az egri pasával szólani, mert most ugyan nagyságod közöttünk levén, nem félünk; de majd továbbra a szegénység szőlő munkára s egyébb helyekre kiesvén, fél hogy el nem ragadják, a mint hogy Isten után nagyságodra néznek a mi szemeink. Én kegyelmes uram szakadatlan Patak felé egy oldalról Sepsi és Szendrő felé tehetségem szerint éléggé vigyázgatok, ha én mi olyan ártalmas hírt hallanék, (jóllehet kegyelmes uram elég szeme fénye vagyon nagyságodnak mindenfelé) mindazonáltal én is egyik legkis ebbik szolgája hűségemet megakarván mutatni, mindennél utolsóbb sem akarnék lenni a vigyázásban. A mi az itt való feles hajdúk itt létét illeti kegyelmes uram, mivel hogy csak a Kocsis serege is annyira meggyűlt, itt vagyon tizennyolcz tizede; a Cserépié ismét száz gyalog. A bizonyos szükségre nézve, míg nagyságod kegyelmes más dispositiója is lészen, a hírek hozván magokkal, reménykednének rettenetesena szegény lakosok nagyságodnak, ha nagyságodnak tetszenék a Cserépi seregét Mádra vagy Szántóra, igen meg is fogyatkozván a lakosok, kiszállitatni. Tagadhatatlan dolog kegyelmes uram, ha másunnan nem hordanának ide lisztet s buzát, éhel halnának meg, mert itt két esztendőn semmi sem termett. Alázatosan akarám jelenteni nagyságodnak ezt is, az előbbeni versben itt levő hajduktúl, a honnan alól hozott szegénység marháját az itt való lakosok és kuruczok alkalmasint vevén bennek, én keresvén irtam vala Géczi István uramnak, hogy valamely nagyságod szolgáját rendelte volna ide kézkez való vételére; nincs is énnekem módon a kuruczczal való veszekedésre magamtúl, s elmúlt miért

Digitized by Google

nem tudom, már is levagdaltak némelyek a marhákban; én mihelyt hallottam Sepesi Pál uramtúl a töröknek nagy haragját a szegénység marhájáért, magamtól is munkálódván alatomban a marháknak kikeresésében, nagyságodat sem akarván mindjárt büsítani, azért írtam volt udvari kapitány uramnak. Ebben is nagyságod méltóságos továbbá való parancsolatjához akarom magam alkalmaztatni. Ezek után kívánom Isten nagyságodat, mint kegyelmes uramat, boldog országlással és minden előtte való feltett dolgainak szerencsésen való folytatásával boldogítsa nagyságodat szivbül kivánom.

Datum Tállyae dir 11. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos legkisebbik szolgája

Jancsó János m. p.

Külső czim: A méltóságos magyarországi fejedelem Tököly Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának irám alázatosan.

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

CCCXCIV.

Én gróf Keglevich Theresia néhai tekintetes és nagyságos gróf Homonnay Zsigmond uram ő kegyelme megmaradott özvegye, tenore praesentium arra obligálom magamot, méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának, hogy én, ha történet szerint erre az földre penetrálna is, és az német császár ereje és praesidiuma bejönne is, teljes tehetségemmel és minden fáradságommal azon lészek, költségemet sem kémélvén, innét kitudjam, és kastélyomba levő kegyelmes urunk híveinek, Nagy Miklós uramnak javait ki nem adom, s feleségét megoltalmazom; hogy ha pedig ezen conditiók közül valamelyiket meg nem tartanám, arra obligálom magamat, hogy az magyarországi korona alatt tizezer magyar forintig való külső jószágom találtatik méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága teljes satisfactiót tehessen és tétethessen magának, hogy ha pedig itt való engem czelőtt concernált, ő nagysága legumináját ő nagyságának meg nem tarthatnám, jövendőben annyit tar-

Digitized by Google

toznám ő nagyságának megadni. Melynek nagyobb erősségére adtam ezen obligatoriámat kezem írásával és pecsétemmel corroborálván. Homonna 12. Febr. 1685. (L. S.)

Gróf Keglevich Theresia m. p.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCXCV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa! Nagyságodnak alázatosan kelleték értésére adnom. Váradrúl ez mult éjtszaka érkezvén emberem meg, azt beszéli: tegnap érkezett Váradra Thökölyi követe, az egri passa négy csauszszával reggel az váradi passához, mit foralnak, nem tudom. Az váradiak is igen készülnek, patkoltatnak, Várad vidékét idegen török és kurucz ellepte, Debreczen felé strására kibocsátott itt való katonák is megérkeztek kegyelmes uram egy rendbéli, azt hozták, Tökölyi Csegénél jütt az Tiszán által, Szoboszlóra várták tegnap, mind Debreczenben szándékoznak szállani, az váradi, egri, jenei, tömösvári passákkal együtt; az Berettyó mellett egy falú egy város nem maradott kegyelmes uram, mind elfutottak előttök, mert rettenetes kegyetlenségek hallatik. Diószegen, nagyságod városán, Tökölyi számára tiz vágó marhát, juhot 45, szalonnát 3, fejér lisztet cub. 4, köz lisztet cub. 6, kenyeret 1000, tyúkot 60, ludat 25, mézet just. 16, vajat 22, kását, lencsét, borsót egy, egy köblöt, káposztát egy hordóval, répát, petrezselymet bővön, tyukmonyat 500, madarat, fűszerszámot, abrakot cub. 60, eczetet egy hordóval, gyertyát 500, bort száz csöbröt; melyeknek elviselésére kegyelmes uram semmiképen nem érkezhetnek. Más rendbéli strásáim is vagynak kegyelmes uram, mihelt ujjabbat érthetek, nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással kévánatos egészségben. In Somlyó die 14. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Digitized by Google

P. S. Egész Bihar vármegyében kivánnak élést kegyelmes uram, minden helyeken igen sokat.

Kivül: Erdély országának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXIX. kötet.*)

CCCXCVI.

Celsissime Princeps domine domine mihi gratiosissime.

Demissam servitiorum meorum humillimorum promptitudinem.

Non mirabitur Celsitudo Vestra quod ad serium suae Regiae Majestatis Poloniarum domini domini mei clementissimi mandatum illustrissimus dominus dominus Russiae palatinus, Magnus Dux exercituum regni Poloniae me cum celsissimi Principis supremi coronae mareschalei regimine ad XIII oppida pro conservatione et defensione eorum miserit et ordinaverit, hanc nimirum ob causam, quod praetacta oppida a caesareanis militibus funditus essent ruinata, et quidem hoc sub praetextu quod Celsitudinis Vestrae armada et exercitus exorditus fuisset. Cum itaque sua regia Majestas uti et Respublica cum Celsitudine Vestra aperto pacis foedere sint juncti ita, ut Celsitudo Vestra inde nonninsi stabilem amicitiam et insolubilem vicinitatem colligere possit. Quapropter et ego ea spe firmiter nitor ut intuitu serenissimi Regis domini domini mei clementissimi Celsitudo Vestra pari quoque vicinitatis jure praetacta XIII oppida frui patietur atque ideo suis ducibus et officialibus serio demandari dignabitur, quot sepefata XIII oppida non aggravabuntur, ne inde caesareani milites ansam arripientes saepe dicta oppida in nihilum (quamvis refusio a sua Caesarea Regiaque Majestate promittatur) redigant. Quae declarando saepefatis XIII oppidis benevolentia suam Regiam Majestatem atque etiam Celsissimum Principem dominum dominum meum clementissimum eo obligabit, quo continuatio pa-

Digitized by Google

cis initae apud rempublicam est perennatura. Ego pariter me esse ostendam

Celsitudinis Vestrae humillimum servum

Váraly die 16. Februarii Anno 1685.

Johannes Majdell

vicecolonellus suae Regiae Majestatis m. p.

Külsö czim : Celsissimo principi ac domino domino Emerico Thököly, partium regni Hungariae domino etc. etc. domino mihi gratiosissimo

(Eredetie a m. k. kam. levéltárban.)

CCCXCVII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa!

Nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni. Ezen órában hozák hírét, hogy az egri passa és kurucz hadak bé akarván Debreczenbe szállani, egy török sereg, egy kurucz sereg alája menvén, az község feltámadott az tanács ellen, kimentek az seregek eleiben, resolválták magokat, hogy fejek fennállásáig bé nem bocsátják, még az utczakapitányokban is megvert az község, kénszerittettek viszsza térni, mind kuruczok törökök. Az egri passa haza felé ment, Tökölyi penig Túr felé nyomúlt viszsza; az mint hirdetik kegyelmes uram, mind az váradi, mind egri passákot megaranyazták volt, hogy bévigyék Debreczenben, az aranyakot is elvötték, s bé sem vihették. Még az itt való nagyságod vitézi oda vagynak Debreczen felé, ha mi hírt hoznak, nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben. In Somlyó die 19. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él

Olosz Ferencz m. p.

P. S. Az szegénységnek valóban nagy kára van kegyelmes uram, mert minden falukot egész Margitáig béholdúltattak, kik el nem futottak előttök, sanczoltatják is öket.

Digitized by Google

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered lev. XXIX. köt.*)

CCCXCVIII.

Méltóságos fejedelem.

Nagyságod levelét nagy becsülettel vettem; én reám s directióm alatt lévő kegyelmes uram fejedelmem híveirc nem lehet nagyságodnak neheztelni, egyébiránt is Kende Radics urunknak espectoraltam magamat mi okokon nem lehet ide beljebb való hirtétel nélkül az hazában való járások nagyságod emberinek. Az mely híveit nagyságod mostani alkalmatossággal be akarja küldeni, megirtam somlyai kapitány uramnak, ő kegyelmeket bebossáttasa; elhiszem nagyságod és megparancsolja ő kegyelmeknek, követségek kivül való dolgokban magokat ne avassák : nagyságod is tudhatja én lovakkal nem kereskedtem. Ha nagyságodnak lovaimnak valamelyikével kedvét találom nyereségemmel tartom. Ugy értettem volt az előtteniek is nem tetszettek volt nagyságodnak. Isten élesse nagyságodat. Udvarhely 22. Februarii 1685.

Nagyságod engedelmes szolgája

Teleki Mihály m. p.

Külső czim : Celsissimo domino Emerico Thökölyi, Principi et partium Regni Ugariae Domino etc. domino gratiosissimo.

(Eredetie a m. k. kam. levéltárban,)

CCCXCIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa.

Nagyságodnak alázatosan kelleték magirnom. Ezen órában hozák bizonyosan, hogy a kuruczuk mint viszszatértek Tökölyit úrra bé nem bocsátották, mivel sok szekereket élést kér mind felől, minden elszaladtak előtte Debreczenben, mert

Digitized by Google

fenyegeti, hogy felprédáltatja, dúlatja őket, nem merik megvárni, Debreczenben is kéredzik ujjobban, de nem akarják bocsátani, úgy hozták három felől bírét. Ujobban Debreczenben embereimet küldöttem kegyelmes uram, és ha mit ujobbat érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 24. Februarii Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCC.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi Colendissime.

Quas mihi Celsitudo Vestra literas per Illustrissimum Dominum Michaelem Insedi ablegatum scribere dignata est, cum omni respectu recepi, et ipsi quibus hic potui officiis inseruire conatus sum, ac semper idem conabor, nihil enim magis mihi in votis est, quam qua mihi confidentia Celsitudo Vestra honorat, libet eidem et obsequiis meis respondere. Informaui christianissimi Regis Majestatem de pluribus particularitatibus D. Du Vernay Boucault concernentibus, quas mihi praefatus D. Michael Insedi communicauit, nullusque dubito, quin cum aliqua stupore resciet ipsum nullatenus in discessu suo erga Celsitudinem Suam obseruasse, quae ubique terrarum apud omnes Principes in ipsorum aulis, dum tali quo charactere insigniuntur, obseruari solent, et credat Celsitudo Vestra ipsum in hoc nullomodo approbatum iri, propter summam illam existimationem, qua Vestram Celsitudinem semper Rex meus prosequutus est, et quam ei data quauis occasione semper testificari paratus erit. Viennam hinc Dominus Michael Insedi discessit, cumque hac iterum regrediendo transibit, qualia cumque potero servitia atque officia mea ipsi impen-

Digitized by Google

dam, et pro viribus, dum hic in Polonia versabor, amicitiam illam et correspondentiam inter Regem Poloniae et Celsitudinem Vestram etiam num adeo bene stabilitam, corroborare et augere satagam. Interim quatenus mihi Celsitudo Vestra benevolentiam suam conseruare dignetur rogo, firmiterque sibi persuadeat quod perpetuo ipsi devotissime futurus sim.

Celsitudinis Vestrae observandissimus servus

Marchio de Bethune.

Varsaviae 25. Februarii 1685.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCCI.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Isten kegyelmességéből kegyelmes uram én 23. praesentis érkeztem ide Drinápolyba minden kár nélkül, egy nagy vendégfogadóban adtak szállást, az bizony alkolmatlan, mert igen sok felemás emberek vadnak itt szálláson, kik miá félek kártól addig, míg az adót praesentálhatjuk hatalmas császárnak, mivel itthon is nincsen, béjövése penig még fog haladni két hétig, ha tovább nem is. Az mikepen nagyságod kegyelmes uram énnekem instructiómban adta volt, hogy az adót oroszlányos tallérúl administráljam, itt kegyelmes uram az nagy emberek nem igen akarnak hatalmas császárnak megígirt kegyelmességire rá emlékezni, ide érkezvén pénteken, szombaton mindgyárást hivata az fő teftadár kapikiha uramékot mind ketten, s kérdette ha meghoztuk-é az nyolczvanezer tallért mind egészen, melyre ő kegyelmének azt mondották, hogy meg mind oroszlányos tallérúl; melyre azt mondotta, hogy mért nem öreg imperialis tallérúl, lám szultán Szulimán császár idejétől fogva mind ugy administráltatott. Arra kapíkiha uramék azt felelték, hogy az mi kegyelmes urunk ő nagysága mind az előtt s mind most ifju kegyelmes urunk ő nagysága confirmatiójának alkalmatosságával megtaláltatta hatalmas császárt felőle, hogy igaz kötelességgel való hüséges szolgálatját és az szegény országnak kiváltké-

Digitized by Google

pen jó pénzbeli nagy fogyatkozását megtekintvén, acceptáltatnék adónk oroszlányos tallérúl, melyre hatalmas császárt oszunt mondott. Az fő teftadár azt kérdette, hol van arról való levél? Kapikiha uramék mondották, levél arról nincsen ugyan, de divánban hatalmas császár szájából kijött szónak igaznak kell lenni. Ezek meg lévén, mingyárást megparancsolta, menjetek be és holnap reggelre az nyolcz ezer tallért is megszerezzétek, hogy egészen öreg tallérúl béadhassátok, de azt senki se fővezér, se más ne tudja. Kihez képest osztán az fővezér kihaját találtattam meg, punctatim megizenvén az fő teftadár parancsolatját, hogy peniglen én annak cedalhassak, arra fejem nincsen, sőt az mit az én kegyelmes uram ő nagysága énnekem szájamban adott, azt valósággal meg kell mondanom mind hatalmas császár, mind fővezér ő nagysága előtt, többet én nem adok, s nincs is módom benne, az mit kezemben bíztak. Az fővezér kihajának is megizentem, hogy én egyebet, ha ugyan bé nem vétetik, nem tehetek, hanem megérkezvén hatalmas császár supplicatióm által meg kell találnom. Az kihaja még is relegált az fő teftadárra, s azt mondá kapikiha uraméknak, még is menjetek oda, s lássátok mire vihetitek előtte az dolgot, mivel az adónak bevétele őket. concernélja. Megint azután is haza küldöttem, s kérettem mutassa minden jóakaratját nagyságodhoz, és mingyárást azt kérdette, hol vagyon az ő tavalyi honorariumja.. Kapikiha uramék mondották, abban semmit nem tudnak, de az mostani megvagyon, melyet az nagyságod levelével együtt magam akarok exhibeálni, de mégis kértem ő nagyságát legyen jóakarattal, és ha acceptáltatik, s ez után is assecuráltatnék felőle, én az magamébúl egy tiszteséges paripával megajándékozom. Arra azt felelt: Isten hatalmas császárt megbozván, találjam meg felőle. Az dolog kegyelmes uram ebben lévén, nagyságodat alázatosan kérem, parancsoljon felőle, mi tevő legyek, ha semmiképen oroszlányos tallérúl el nem veszik, itt bizony ahoz nem bízhatunk, hogy kölcsön találjunk, mert az havasalföldi vajda öcscse is sok időtül fogva itt lévén, nem talál kölcsön pénzt, ha nagyságod nem küld. Különben ha Isten boldogitaná dolgunkat, az pénzt vissza vihetnők. Én eddig is tudósitottam volna nagyságodat az itt való dolgokról, de én velem

Digitized by Google

arra való embere nagyságodnak ugy is nincsen. Tökölyi fejedelemnek levele érkezvén, Szefer aga nem forditotta meg, s jelenté hogy segétséget sollicitál, Váradhoz közel vagyon, mert egy generál rendeltetett ellene, az ki felkeresse s persequálja. Ezekután Istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlom nagyságodat. Drinápoly 27. Februarii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Hátára jegyezve: Mikó István főkövet levele a portánál A. 1685

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXIX. köt*)

CCCCII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Mi karban légyen itt eddig az adónak dolga, nagyságodnak fő követ uram világosan megírta. Semmiképen kegyelmes uram acceptalni nem akarják, fordulván arra, hogy szultán Szulimán ideitől fogva mind öreg tallérúl administráltatott, most is azt parancsolá az fővezér ő nagysága, hogy egész tallérokra kitöltsük az oroszlányos tallért, mert ha esztendeig, kettőig itt lesz is fő követ uram, de szembe se lesz ő kegyelmével, az adót sem veszik el. Az kihaját, réz efendit, fő teftadart mind külön külön is requiráltatta követ uram nagyságod nevével, mutassák jóakaratjokat, instáljanak az fővezér előtt, vétessék bé oroszlányos tallérúl, hatalmas császár megigirt kegyelmessége szerént, de mind egyeznek az válasz tételben: ha hatalmas császár megengedte, hol van arról való levél, az nem volt, senki közülök rá nem emlékszik, azért suppleálják öreg tallérokra, s úgy a(ccept)áltatik, az követtel is szemben lesz az vezér, különben nem; sőt mikor tegnap supplicatióra választ tőn, az kihája által felhivatván minket Székely Mojses urammal, akkor is megmondottuk, hatalmas császárt is meg akarja találni főkövet uram; arra azt mondá az kihája, abban mód nincsen, mert annak is fővezér

Digitized by Google

által kellene lenni, hanem csak megszerezze az pénzt, ha nincsen, kérjen kölesön. Immár kegyelmes uram várjuk az nagyságod kegyelmes parancsolatját, mivel ennek elengedéséhez nem bízhatunk. Itt kegyelmes uram bizonyoson beszélik, hogy az fővezér táborba száll, ki is ment vala, hogy császár sátorainak helyet mutasson. Nagyságodnak azért mint kegyelmes uramnak alázatosan könyörgök, méltóztassék provideálni felőlem, és ha úgy lesz, az táborozásra alkalmatossá tenni, hogy én is az nagyságod kegyelmessége által lehessek alkalmatosabb az nagyságod szolgálatjára. Tartsa meg Isten nagyságodat jó egészségben. Drinápoly die 8. Martii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Gyárfás Pál m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

CCCCIII.

Anno Domini 1685. die 17. mensis Martii.

Én Szentmiklósi György, nemes Torna vármegyének egyik szolgabirája, ugyan nemes Torna vármegyének vice notáriusát nemes Almási János uramat adjungálván magam mellé jöttem ki, nemzetes és vitézlő Malatinszki Gábor méltóságos magyarországi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága komornyikja requisitiójára, ugyan kegyelmes urunk ő nagysága Szádvára nevű várában munitioknak és ahoz tartozó jóknak conscribálására inventarium szerint a mint renddel következik:

Vagyon az csonka bástyán két Nro 2 öntött réz taraszk három-három fontos.

Egy vas taraszk négy fontos . . . . . Nro. 1
Item egy vas taraszk egy fontos . . . . . Nro. 1
Item egy vas taraszkocska három fertályos . . . Nro. 1
Ugyan azon bástyán egy réz mosárka egy golyóbis tartó láda . . . . . Nro 1.

Digitized by Google

Uj bástyán két öntött öreg réz taraszk három-három fontos . . . . . Nro. 2
Item egy réz öntött taraszkocska egy fontos Nro. 1 egy seregbontó szakálos . . . Nro. 1
Munitióhoz való feir (Feuer) láda . . . . . Nro. 1
Fáklyához való vasserpenyő . . . . . Nro. 1
Konyha mellett való bástyán van egy taraszkocska egy fontos . . . . . Nro. 1
Az német bástyán két réz taraszk az egyike egy fontos a másika három fontos . . . Nro. 2
Munitiókhoz való uj láda . . . . . Nro. 1
Kapu fölött való bástyán két taraszk az egyike réz a másika vas . . . . . Nro. 2
A vas félfontos a réz egy fontos; van szokálos. Nro. 10
Seregbontó . . . . . Nro. 2
Vas serpenyő . . . . . Nro. 2
Vas sulyom egy tonnában Bebek kapujában szakálos . . . . . Nro. 4
Lakatos bástyán egy vas taraszk egy fontos . Nro. 1
Pálota fölött való folyosón van szakálos . . Nro. 7
Seregbontó . . . . . Nro. 1

Czekház.

Annak felin szakálos támasztó deszkák csigához való három darab kötél külső Czeitházban.

Kézi üveg granát . . . . . Nro. 200
Cserép ostromhoz való fazék . . . . . Nro. 60
Terseny puskapor mázsa . . . . . Nro. 3 és 30 font
Muskatélyhoz való por mázsa . . . . . Nro. 2 és 80 font
Töltés csomó . . . . . Nro. 100
Szakálosban való por font . . . . . Nro. 114
Töltésben való por mázsa . . . . . Nro. 3 és 80 font
Ágyu por mázsa . . . . . Nro. 9 és 20 font
Gyujtó por font . . . . . Nro. 8

Digitized by Google

Salétrom mázsa	Nro.	1
Büdöskő font	Nro.	60
Apró szurkos koszorú	Nro.	200
Muskatély golyóbis	Nro.	1500
Apró hajdu golyóbis	Nro.	1000
Szurok mázsa	Nro.	1
Golyóbis öntő muskatélyhoz való forma	Nro.	1
Item szakáloshoz való	Nro.	1
Öreg czeikhézban három fontos golyóbis	Nro.	7500
Négy fontos golyóbis	Nro.	100
Egy fontos	Nro.	500
Fél fontos	Nro.	100
Szakálos	Nro.	54
Golyóbis hozzá	Nro.	6000
Ágy nélkül való szakálos	Nro.	14
Serpenyőre való fáklya	Nro.	52
Lánczfa	Nro.	10
Rudvas darab	Nro.	20
Lapos kapa	Nro.	8
Gyökér kapa	Nro.	14
Ásó kapa	Nro.	7
Csákány	Nro.	11
Vaskaró rud	Nro.	2
Szakálos golyóbis öntő	Nro.	5
Egész vas derék	Nro.	13
Kosár várhoz való	Nro.	12
Uj tekenyő	Nro.	2
Száraz malom két ember hajtó nyakravaló csinczer	Nro.	8
Kézre való csinczer	Nro.	2
Vas alabárd	Nro.	5
Egy törött kis harangocska	Nro.	1
Vas sulyom	Nro.	2000
Liszttartó öreg hordó	Nro.	4
Mérni való rézfontok Nro 3 az egyike 22 fontos másika 9 fontos az harmadik 13 fontos		
Muskatér	Nro.	5

Digitized by Google

Egy egész vas derék pro omnia kezestül lábastúl, sarkantyustúl, félkesztyűivel, mindazáltal csonka félkesztyű hijával. On vagyon . . . . . mázsa Nro. 4 font 54
Malatinszky Gábor kegyelmes urunk
ő nagysága komornyikja m. p.
(L. S.)
Szentmiklósi György nemes Tornavármegyének egyik ordinarius szolgabirája m. p. (L. S.)
Almási János nemes Tornavármegyének hites vice notáriusa m. p. (L. S.)

Kivül: Szádvárában levő munitionak inventatiója 1685. die 17. Martii.

17. Szakálost lakatossal igazittattam, adtam tőlek lakatosnak fl. 2. Egy sinvasat kis kapuhoz Nro. 1.

Die 13. Aprilis, adtam az czekházba egy mázsa vasat, facit Nro. 21 sinvas.

1. Aprilis. Uj záros kapunak és egyéb szükségre adtam az czékházbúl . . . . . szál rúdvasat.

2. Martii. Ember lábára . . . . . adtam egy sinvasat.

13. Maji hozattam Csetnekről 3 mázsa vasat, melyet az czékházban töttem vár szükségre.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCCCIV.

Emericus Theököly Princeps ac partium regni Hungariae dominus.

Nem akarván már tovább az sok hitiszegetteknek Istent boszantó, embereket irtóztató gonoszságokat szemlélni, kik megtagadván nemzeteket, egy kis ideig tartó, s 'elket kárhoztató prédáért, az ellenséghez hajolton hajólnak. Hogy azért jövendőben mint keresztének legyenek, az kik még hűségükben vagynak, az elpártolástúl megszünjenek, tetszett kit kit egyen egyen még ez egyszer megintenünk, ki ki gondolja

Digitized by Google

meg, hogy az némettel való czimbora csak egy ideig tartó szines barátság, mihelyt országunkon a német erőt vehetne, az magyarok becsületi azonnal leszállana, mint ezen háborúnak kezdetében az uj esztendők bizonyitják, midőn sok végházbeliek az németnek rajtok való uralkodását megúnván, tiszteikkel együtt zászlóstúl bujdosásra adták magokat, sőt most is itélje meg azt az kevés hadat, melylyel csalogattatik, mely vigan teszi, holott az német valahol veszni köll, az magyart mindenütt előlhajtja az veszedelemre. Hogy az elmúlt esztendőben egész eddig csak ótalom formában viseltük magunkat, mint más külső országbeli jóakaróink támasza nélkül, kit olykor jó reménység alatt nagy hatalmas császárok is elkövettek. De úgy is még eddig az német részről valók közül sokkal több veszett és ha tavaly s harmadéve Isten bennünket megtartott, most már akármely .... jobbat remélhet, holott az német Buda alatt oly károkat vallott, hogy két országos harczon is több népet vesztett, ... tőle szintén elszakadván vagynak. Az hatalmas török nemzet penig már is meginditotta hadait, hogy ..... érkezhessenek, kit nem régiben onnan jött szolgánk szemeivel látott. Hogy azért a német mindenek ..... reménségnek jele, mert midőn tavaly jól folyt dolga, akkoron nem kinált oly szivesen..... De már most tartván ma holnap az változástúl a kit elcsábithat valóban érte ..... Hogy penig mostanság ki csap, hol egy hol másfelé s a préda kedvéért semmire kellő helyeken kapdos, oka, érzi hogy már rövid ideje vagyon. Marhát hajt, rabol, pusztit mindenütt, mert az földnek birásához nem bizik. De mennél inkább rezgelődik, annál inkább sejteti maga fejére s veszedelmére az törököt, s végtére veszni hagyja mint harmadéve az magyart. Vegyen azért kiki példáúl bennünket s ha titkainkat ki nem jelenthetjük is, eleget érthet, nagy oka lehet, hogy mind ezekben attúl várunk, ki alatt nagy reménység fektetik, nem kivánom mi is ok, fundamentom nélkül kocz káztatni életünket. Azért minden magyar jól meglássa mit cselekszik; közelit már az idő, melyben sok jönne, ha jöhetne közinkben. Midőn az német a magyart ha nem akarna is a nagy török erőnek arczczal neki hajtván mészárszékre viszi, vagy, hogy vele együtt elvesszen, erősségben berekeszti, és az

Digitized by Google

olyatének mind magoknak tulajdonitsák ha akkor ő iráutok nálunk is nem lesz kegyelem. Datum Tokaj 20. Martii A. 1685.

Emericus Thököly m. p.

(P. H.)

(Eredeti a m. kir. kamarai levéltárban.)

CCCCV.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Alázatosan szolgálok nagyságodnak.

Fejérvárrúl 20. Januarii költ méltóságos levele, úgy nemzetes Inczédy Mihály uram által értvén nagyságod parancsolatját, vékony ítéletem szerént hazájúl, nemzetül egész nyereségnek és szerencsének tarthatjuk, ha nagyságod dicséretes munkálkodása által is az egész keresztyénségnek oltalmára czélozó felséges monarkák, királyok, respublikák és fejedelmek régen kivánt egyességében részünk lehet; kirúl izentem szóval is megnevezett Inczédy uramtúl nagyságodnak, maradván fejedelmi kegyelmességében ajánlott.

Bécsben 24. Martii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Csáki István m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

CCCCVI.

Generose domine mihi observande.

Literas generosae Dominationis vestrae a 17. Martii exaratas accepi, quarum continentia mihi victoriam contra rebelles Miskolzini existentes exposuere, faxint superi, ut et ulterius bonos progessus consequi valeat, inclitae aulae bellicae jam nuper de meliori recommendavi, nec data occasione ultrove id ipsum reiterare conabor. Excusationem saepius meo cum in Csetnek capitaneo domino comite Terty se lubens conjugere velle, nisi a commendante Zondroviense (*Szendrő*) domino Alexandro Quadagni (*Gvadányi*) saepius praepediretur per-

Digitized by Google

cipio; existimo autem aliam non esse causam nisi Earundem Dominatinum vestrarum inter invicem existens passio, obquam Suae Majestatis Sacratissimae servitium evidenter saepius patitur, nam unus contra alterum lamentatur, ita ut cui consentire debeam ignorem. Ratione tritici, aut annonae, quod oppidum Rimaszombath debet, nunquam contrariabar, hoc bene memini me in cameralia immiscere nolle, nihilominus tamen praetacto oppido expresse demandavi, ut Söndroviam se conferre, et restanias suas ratione annonae omnimode tradere studeant. Id ipsum etiam Gyöngyessiensibus imperavi et demandavi. Quibus permaneo

Neosolii die 25. Martii 1685.

Generoso dominationis Vestrae servire paratus

Antonius Karafa m. p.

Külczim: Generoso Domino Joanni Recali Sabrae caesareae Regiaeque Majestatis militiae Söndroviensis conttituto capitaeneo domino observando.

Cito Söndroviam.

(Eredeti Karaffa s. k. aláírása a kir. kamarai levéltárban.)

CCCCVII.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte Salutem et gratiam nostram. Elunván Tökölyi Imrének ellenünk s ez haza ellen való sok alkalmatlan dolgait, azt tartván *(kiszakadva)* . . . . . nekünk erős hüttel adott, ha magát ellenünk való, (dologban) elegyiti, birodalmunkban minden jószágit amittálja, ez mostani országgyülésére evocáltattuk volt, s törvényesen procedáltatván ellene, minden ide bé való jószága elitéltetett. Kegyelmed ugyan magától elő ne hozza, de ha az portán kérdést tesznek felőle, megmondhatja mi okon lött, semmit törvény utja kivül nem cselekedtünk; szorosan viselvén mi mind országostúl hatalmas császárunkhoz s fényes portájához való hüségünket, s rend szerént való adónkat is esztendőnként bészolgáltatván, rendtartásunkban s törvényünk

Digitized by Google

ben megtartattunk; mint feljebb is írók, ezen dologban is nem cselekedtünk semmit törvény utja kivül, melyet kegyelmednek azért írtunk meg, tudhassa, ha előfordúl, (noha magától elő ne hozza) az dolgot jó formában declarálni. Ha kegyelmed ott benn léte alatt elő nem hozódnék, kapikihánkat informálja ez szerént, úgy hogy elő ne hozza, hanem ha kérdést tesznek, úgy feleljen, példáúl vehetik magoknak másokat is, úgy Zólyomit is. Noha portára mentek, de ugyan országunk törvénye szerént való büntetések nem tilalmaztatott, de ebben igen caute de(claralják magokat kegyelmet)ek. Mint hogy penig ..... most is felettébb való alkalmatlanságokot követett és követ el, tegyen (kegyelmed) jó forma s hatalmas instántiát nevünk alatt mellettek, s extrahál(jon) erős parancsolatot reája, hogy tovább affélektől supersedeáljon, a budai vezérre, egri s váradi passákra is külön parancsolatokat, hogy ellene oltalmazzák a debreczenieket, és se magának Tökölyinek, sem alatta valóinak né engedjék őket nyomorgatni, prédálni, kárositani, sanczoltatni; ezen parancsolatokat sietőn urgeálja. Secus nec facturus. Datum in Arce nostra Fogaras die 25. Martii 1685.

Egyk. más. az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

CCCCVIII.

Celsissime Princeps Domine colendissime!

Tradidit mihi litteras 20. Januarii ad me datas dominus Ablegatus Michael Inczedi de Varad, ex quo etiam bonam intentionem Dilectionis Vestrae pluribus intellexi, quam pro viribus meis promovere non intermittam, cum sciam eandem in nihil aliud quam in commune ac Cristianitatis bonum esse directam. De reliquo refero grates pro benevola apprecatione ad anni hujus iam currentis primordium, reprecor vicissim omnia fausta ac prospera, permanens, Viennae die 25. Martii 1685.

Dilectionis Vestrae ad officia paratissimus
Princeps a Dietrichstain m. p.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*

Digitized by Google

CCCCIX.

Sacratissimae caesareae regiaeque Majestatis actualis cammerarius, generalis vigiliarum praefectus, nec non unius regiminis cathafractorum constitutus colonellus Antonius comes a Carafa. Omnibus ac singulis salutem et prosperitatem, quibus vero competit, officiorum commendationem. Quandoquidem egregius dominus Casparus Olnoczi, uti et Moldavienses in singularem generalatus suscepti essent protectionem. Idcirco omni militiae caesareae cujuscumque gradus, honoris, praeeminentiae aut dignitatis foret, serio intimatur ac demandatur, quatenus praefatos Muldavienses, uti et dominum Casparum Olniczi cum omni sua familia domestri, uti, et nobilibus ac innobilibus bonis intactum, et ab omni inquartiirisatione, vecturae extorsione, aut pecuniae indebita extorsione, sub qualicunque praetextu fieri posset, immunem reddere velint. Hoc in passu suae Majestatis sacratissimae clementissimam intentionem adimpleturi, qui vero commando meo subjacent, mandato meo satis facturi. Datum Neosolii die 25. Martii 1685.

(L. S.) Antonius Karafa m. p.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCCCX.

Illustrissime ac Celsissime Princeps ac Domine Do mine nobis naturaliter Clementisssime.

Fidelitatis fideliumque servitiorum nostrorum perpetuam debitamque semper subjectionem.

Nagyságod méltóságos commissióját kegyelmes urunk nékünk Tarpai Mojses uram ő kegyelme illendőképen exhibeálván, mi is hüséges alázatossággal vöttük, melynek continentiájához képest ő kegyelmével együtt, ha mi javai volnának mi nálunk groff Tökölyi uramnak ő nagyságának, vagy Zabanius uramnál vagy másutt, mint az tanácstól mint penig egyebektől, az kiket gondolhattunk, erős hitet exigálván investigáltuk, de sohult senkinél nem találhattunk olyan bonu-

Digitized by Google

mokat, nem is mehettünk semmi circumstantiáknak végére, hanem csak az mint Tarpai uramnál ő kegyelménél relatoriában vadnak, és Zabanius uram írásibúl ki tetszenek, mely írásokat is ő kegyelme nagyságodnak in autographis kegyelmesen látni elvitt. Nagyságod kegyelmes urunk nékünk alázatosan híveinek más alkalmatossagokban is kegyelmesen parancsolván fejünk fennállásáig való hüséges kötelességünket nagyságodhoz mint természet szerént való kegyelmes urunkhoz megmutatni semmi üdőben el nem mulatjuk. De coetero Illustrissimam Celsitudinem Vestram principalem diutissime feliciterque vivere, valere ac regnare desideramus. Datum Cibinii 28. Martii 1685.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Principalis Fideles humillimi servitoresque perpetui Consul Regius ac Sedis Judices Senatusque Cibiniensis.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Regni Transilvaniae Principi partium Regni Hungariae Domino ac Siculorum Comiti, etc. Domino Domino nobis naturaliter clementissimo.

Hátán: Thökölyi Imre ő nagysága levelei, melyeket Zabanius Professor uramnak írogatott volt depositumiról való quietentiákkal.

Ered. az erd. Mus. *(Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.)*

CCCCXI.

Celsissime princeps et domine domine nobis gratiosissime!

Humillimorum servitiorum nostrorum demissam semper commendationem. Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogitsa kivánjuk.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját repraesentálá előttünk nemzetes Tarczaly Ádám uram nagyságod kisvárdai kapitánya, melyben nagyságod kegyelmesen demandálja Tokajhoz bizonyos fáknak húsvétig való leszállitását; mivel pedig mi eleitől fogvást az nagyságod kegyelmes intentióját secundálni el nem mulatjuk, igy ez aránt is alázatos és hüséges

Digitized by Google

engedelmeskedéssel allaborálni készek volnánk, de az útnak felbomlása, szénának elfogyása, vonó marhának nem létele miatt, az nagyságod bölcs iteletére hagyjuk mint effectuálhatjuk ezen fáknak vecturáját. Járúlván ez is hozzája, hogy az kisvárdai és kállai uj háznak erectióját annak idejében kelletik continuálnunk, melyre is az éhel holt ügyefogyott, és sok helyen házától kibujdosott szegénység csak insufficiens. Ehezképest nagyságodnak mint kegyelmes urunknak és méltóságos fejedelmünknek alázatosan könyörgünk atyai kegyelmes szemmel tekintvén az mi utolsó pusztúlásra jutott vármegyénknek romlásába, ezen fáknak (mely nem is találtatik alkalmatos az mi vármegyénkben) vecturája alól eliberálni méltóztassék, mivel az szegénység sok helyen magát fogja bé az malomba, és marhája nem lévén, úgy készit magának kenyeret. Ezekhez járúl az is, hogy az nagyságod vitézi közül sokan elmaradtanak, kik alá s fel lézengvén, az szegénységet acgavalják, alázatosan kérjük nagyságodat ezt is méltó consideratióba vévén, hogy az tábor és zászlójok után compellaltassanak, végbéli tiszt uraiméknak nagyságod kegyelmesen demandalni méltóztassék. Mely nagyságod ebbéli kegyelmes grátiaját életünk fogytáig megigyekezünk nagyságodnak szolgálni. In reliquo Celsitudinem vestram diutissime foelicissimeque valere exoptamus. Datum ex generali congreatione nostra in arce Kisvárdaensi die 28. Martii 1685. celebrata ejusdem Celsitudinis vestrae humillimi ac paratissimi servitores.

Universitas dominorum, magnatum et noblium comitatus de Szabolcs.

Külső czim : Celsissimo Principi ac partium regni Hungariae domino domino Emerico Thököly domino domino nobis gratiosissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCCCXII.

Acceptis Excellentiae Vestrae literis, inpista Thökölyii erga me delatio, quam altas egerit radices, cum stupore intellexi. Per tot annos in fulgidam portam otthomanicam impári aliorum exemplo declarata mea fidelitas, gratiam Imperialem,

Digitized by Google

non vero patriarum legum et antiquorum canonum nostrorum turbationem mereretur. Ex quo hac patria fulgidae portae accepit protectionem, non ab ullo Imperatore vel Vezirio magnae memoriae in libertatibus fuit molestata, sed privilegia legumque moderamina intacte conservata fuere. Thökölyius mihi fuit servus jure iurando, literisque reversalibus adstrictus; qui magna summa mihi tenebatur, ideoque ego in illum non violentia quadam, sed recta juris ordine, secundum nostrum canonem sum usus; Vestram Excellentiam enixe peto, sit protector nostrarum libertatum. Brevi agnoscet Vestra Excellentia, quis et quali fidelis fuerit Thökölyius fulgidae portae. Ego ipso complatebam, ipse vero in vilipendium meae Principalis existimationis ubique operabatur, nec hodie cessat meos fidelos persequi, ad foedos carceres detrudere, nonnullaque mea bona proventibus privare. Meminisse potest vestra Excellentia quoties de ipso conqueri Vestrae Excellentiae debuerim, sed nec mandato Vestrae Excellentiae locus apud ipsem erat. In se ergo vertat quidquid ipsi acciderit. Deus Vestram Excellentiam feliciter conservet.

Hátára jegyezve: Fővezérnek írt levél pariája Thökölyi megsententiaztatásárúl Porumbali 1685.

Egykorú fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

Digitized by Google

Digitized by Google

TARTALOM.

Lap.

I. Sárosi János kapikiha a fejedelemnek a Béldiféle mozgalomról. Konstantinápoly 1678. febr. 26. 7

II. A moldvai vajda Apafi Mihálynak, menti magát a kimpulungiak rablásairól. Jassy 1678. maj. 16. 10

III. Az ország portai küldöttei, a portán levő menekültekről. Bukurest 1678. maj. 16. 11

IV. A magyarországi bujdosók Apafinak, kérik hogy Kapinak kegyelmezzen meg. Tasnád 1678. maj. 17. 12

V. A fejedelem portai küldöttei jelentést tesznek az ottani ügyekről. Kelet a dobrolsoni Praevida város mellett 1678. maj. 19. 14

VI. Olasz Ferencz a fejedelemnek jelenti, hogy a Teleki utján küldött levelet megkapta. Somlyó 1678. jan. 13. 15

VII Olasz Lenárt Kálmáncsaynak a kuruczokról hireket ir. Szathmár 1678. jun. 20. 16

VIII. Maurocordatus portai tolmács a fejedelemnek, sürgeti a pénz hátralék beküldését. Bender 1678. jun. 21. 17

IX. Teleki Mihály a fehérvári professoroknak, pénzküldeményről. Kővár 1678. apr. 12. 18

X. A portai küldöttek a fejedelemnek az ottani dolgokról Bender 1678. jul. 1. 19

XI. Cserményi és Vajda utasitást kérnek a fejedelemtől. Brassó 1678. jul. 8. 22

XII. Cantacuzenus Mihály a fejedelemnek török hadi hireket ir. 1678. jul. 10. 24

XIII. Zólyomi Miklós Béldinek s társainak, közös müködésre hivja fel őket. Konstantinápoly 1678. sept. 17. . . . 25

XIV. Paskó Kristóf Jonaki Móricznak ajánlja ügyét pártfogásába. Jedikula 1678. oct. 15. 26

Digitized by Google

Lap.

XV. Maurocordatus a fejedelemnek, ügyei állásáról ír, a Neszter melletti táborból 1678. oct. 3. 27

XVI. Sárosi János a fejedelemasszonynak a portai ügyekről. Paszárczik 1678. nov. 12. 27

XVII. Naláczy István a portai adó beadásáról. Drinápoly 1678. dec. 28. 29

XVIII. Musztafa aga budai kajmekám Vesselényi Pálnak, inti hogy hadait féken tartsa. Buda 1678. 30

XIX. A bujdosók Apafinak, tudósitják, hogy a segélyhadak felakarnak lázadni. Debreczen 1679. jan. 3. . . . 31

XX. Murad Giráj tatár khán menedék levele követe számára. Érkezett 1679. jan. 10. 35

XXI. Az oláh vajda a fejedelemnek, tudatja, hogy követe megy hozzá. Bukurest 1679. jun. 21. 36

XXII. Scultéti Bernát Balassy Imrének, különböző hadi dolgokról tudósitja. Divény 1679. febr. 4. 37

XXIII. Balassy Imre a fejedelemnek, menedék levelet kér, hogy jószágaira mehessen. Debreczen 1679. febr. 8. . . . 39

XXIV. Reverend a fejedelemnek, az ellene intézett feladásokról menti magát, Fogaras 1679. febr. 27. 40

XXV. A lengyel király a fejedelemnek Rákóczy régi tartozását sürgeti. Grodno 1679. febr. 28. 43

XXVI. Ugyanaz ugyanannak Bethlen. Gergely követségéről U. o. 44

XXVII. Az oláh vajda tudósitja Apafit hogy levelét Budai Péter megadta. Bukurest 1679. marcz. 3. 45

XXVIII. Szekhalmi András kapikiha Apafinak portai dolgokról. Drinápoly 1679 marcz. 27. 46

XXIX. Balassy Imre a fejedelemnek különböző panaszait terjeszti elibe. Túr 1679. apr. 3. 48

XXX. Apafi Bethlen Farkasnak. Udvarába hivja. Komána 1679. apr. 7. 50

XXXI. A fejedelem utasitása Vajda László bécsi követének. Fogaras 1679. apr. 16 50

XXXII. A moldvai vajda megbizó levelei Veluskó Koszta követe számára. Jassy 1679. apr. 26. 53

XXXIII. Maurocordatus tudatja a fejedelemmel, hogy megkapta levelét. Konstantinápoly 1679. apr. 8. 54

XXXIV. Vér Mihály a fejedelemnek, a határszéli rablásokról. Konstantinapoly 1679. maj. 10. 55

XXXV. Szekhalmi András a fejedelemnek, portai pénzügyekről. Konstantinápoly 1679. jun. 25. 55

XXXVI. Tanácsurak votuma portai ügyben. Keresd 1679. jul. 2. 57

XXXVII. Musztafa fővezér a fejedelemnek, ajánlja hogy a bujdosókat a német császárral békéltesse ki. 1679. jul. 2. 58

Digitized by Google

Lap.

XXXVIII. A fejedelem válasza ugyan e levélre. Fehérvár 1679. jul. 13. 59

XXXIX. A fejedelem a budai vezérnek, panaszkodik a váradiak rablásai ellen. (Kelet nélkül.) 60

XL. Apafi a lippai bégnek. Menedék levél egy követe számára. Fehérvár 1679. jul. 16. 62

XLI. A fejedelem a váradi pasának, a váradiak rablásairól. Fehérvár 1679. jul. 15. 63

XLII. Gr. Thököly Imre a fejedelemnek, panaszkodik Vesselényi Pálra. Somlyó 1679. jul. 30. 64

XLIII. Bojér Zsigmond a fejedelemnek, jelenti, hogy az oláh püspök Erdélybe szökött. Fogaras 1679. aug. 21. . 64

XLIV. A fejedelem Bethlen Farkast több ügyben tanácsuri szavazata beadására szólitja fel. Radnóth 1672. aug. 27. 65

XLV. A lengyel király a fejedelemnek Rákóczy adóssága ügyében. Tarnov 1679. aug. 28. 66

XLVI. A fejedelem Bethlen Farkast tanácskozásra hivja be. Radnóth 1679. sept. 7. 68

XLVII. Gr. Thököly a fejedelemnek különböző hireket ir. Királyi 1679. sept. 16. 69

XLVIII. Musztafa fővezér a fejedelemnek rablások ügyében. Érk. 1679. sept 28. 70

XLIX. A fejedelem: a) Thökölynek, b) a váradi pasának, c) a magyar hadaknak, d) Thököly hadának, e) a jenei pasának Vesselényi letétele ügyében. 1679. oct. 6. 71

L. Székhalmi András a fejedelemnének a meggyilkolt törökök ügyében. Konstantinápoly 1679. nov. 19. . . 74

LI. Az oláh vajda a fejedelemnek ajánlja küldöttét János deákot. Bukurest 1679. decemb. 20. 75

LII. Apafi Bethlen Farkast fejedelmi tanácsra hivja. Fehérvár 1679. nov. 21. 76

LIII. Bujdosó magyarok hitlevele. 1679. dec 2. 77

LIV. Az oláh vajda üdvözli a fejedelemasszonyt. Bukurest 1680. jan. 2. 78

LV. Krasznamegye követi utasitása Horváth Györgynek. 1680. febr. 5. 79

LVI. Tököly Imre a fejedelemnének, kéri hogy megbizott emberét küldje ki hozzá. Szepsi 1680. febr. 10. . . 87

LVII. Székely László s a több portai küldött kötelezvénye. Konstantinápoly 1680. apr. 20. 88

LVIII. Maurocordatus a fejedelemnének szolgálatát ajánlja. Konstantinápoly 1680. apr. 23. 89

Digitized by Google

Lap.

LIX. Ugyanaz ugyanannak szolgálatai jutalmát kéri. Ugyanott jul. 25. 89

LX. Csáki László Barcsay Mihálynak segitségét kéri. Jedikula 1680. aug. 3. 90

LXI. Domokos Tamás Fekete Ferencznek. Kéri hogy ügyében járjon közben a fejedelemnél. Jedikula 1680. aug. 3. 91

LXII. Keczeli András a fejedelemnek portai ügyekben. Konstantinápoly 1680. aug. 4. 92

LXIII. A mármarosiak folyamodása a fejedelemasszonyhoz nyomorgattatásaik ügyében. Válasz rá. Radnóth 1680. aug. 15. 94

LXIV. Az oláh vajda a fejedelemnek, egy vladika felszentelése ügyében. Bukurest 1680. sept. 4. 97

LXV. Mikó István a fejedelemnek a brassai zavarokról. Bodak 1680. sept 18. 98

LXVI. A fejedelem a váradi török biztosoknak, tudatja hogy megbizottjait kiküldi 1680. sept. 21 99

LXVII. Szekhalmi András portai követ utasitása. Fehérvár 1680. sept. 30. 99

LXVIII. A fejedelem a vezér pasának a váradi ügyben kiküldött vizsgálat ellen panaszkodik. (Kelet nélkül.) . . . 103

LXIX. Szultáni ferman egy Stambulba szökött jobbágy ügyében, ki lopással volt vádolva. Kelet 1680. dec. 3. . . 105

LXX. Ahmed aga Apafival tudatjamegérkezését. (Kelet nélk.) 106

LXXI. Ahmed aga Apafinak a szultán kapucsi basáját ajánlja. (K. n.) 106

LXXII. Csáki László Paskó Kristofnak portai ügyekben. Petrekapu 1681. jan. 2. 107

LXXIII. Maurocordatus a fejedelemnek, követei eljárásáról értesiti. Drinápoly 1681. jan. 6. 108

LXXIV. Szultáni Fermán Szilvásy Bálint követ eljárásáról. Drinápoly 1681. jan. 21. 109

LXXV. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak a Béldi pártiak ügyeiről. Drinápoly 1681. jan. 22. 110

LXXVI. Thököly Imre Pataki Pál debreczeni birónak, kérdi hogy a kirendelt embert miért nem küldik. Vári 1681. jan 22. 115

LXXVII. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak portai nyomorúságairól ir. Drinápoly 1681. febr. 6. 116

LXXVIII. Ugyan az ugyan annak az erdélyi viszonyokról s saját ügyéről. Drinápoly 1681. febr. 15. 117

LXXIX. Csáki László Paskó Kristófnak ügyök állásáról a portán. Konstantinápoly 1681. febr. 20. 126

LXXX. Páskó Kristòf följegyzése a szultán cancelláriusával való találkozásáról 1681. marcz. 5. 127

Digitized by Google

Lap.

LXXXI. Csáki László Paskónak, ügyük állásárúl a portán. Konstantinápoly 1681. marc. 7. 129

LXXXII. Az oláh vajda a fejedelemnek, egy alattvalója ügyében. Bukurest 1681. maj. 8. 130

LXXXIII. Bethlen Gergely a fejedelemasszonynak oláhországi híreket ir. Fogaras 1681. maj. 18. 132

LXXXIV. Giraj tatár khán látogató levele a fejedelemhez 1681. 133

LXXXV. Páskó Kristóf Brankovics Györgynek ügyei állásáról. Konstantinápoly 1681. jun. 22. 134

LXXXVI. Naláczi István a fejedelemnének. Üdvözlő irat. Bábolna 1681. jul. 5. 139

LXXXVII. Apor István a fejedelemnének, beszolgáltatások az udvarhoz. Kercze 1681. jul. 6. 140

LXXXVIII. Nemes János a fejedelemnek portai hireket ir a török táborból 1681. jul. 29. 141

LXXXIX. Cserményi Mihály a fejedelemnek, a váradi pasánál eljárása eredményéről s portai hirekről ir. Várad 1681. jul. 30. 141

XC. Domik Menyhárt Dezsőfi Ferencznek Thököly emberei garázdolkodásáról. Makovicza 1681. aug. 8. . 142

XCI. Szenczi István (Thökölynek) török és más ügyekről tesz jelentést. Túr 1681. aug. 9. 143

XCII. Thököly Apafinak hadi jelentés. Bodoló 1681. aug. 9. 146

XCIII. Paskó Kristóf Brankovicsnak, ügyeik állásáról. Konstantinápoly 1681. aug. 20. 148

XCIV. Eszterházy Miklós Túr városának egy török itélet ügyében. Sopron 1681. aug. 21. 150

XCV. Thököly Apafinak hadi jelentés. Túr 1681. aug. 22. 151

XCVI. Ugyan az ugyan annak hadi jelentés. Karczag Uj szállás 1681. aug. 25. 152

XCVII. Pethő Ferencz Bocskay Mihálynak hadi hirekről. Ónod 1681. aug. 25. 153

XCVIII. Naláczi István a fejedelemnek tatár hirekről. Radna 1681. aug. 29. 153

XCIX. Thököly, Apafinak hadi hirekről. Szoboszló. 1681. aug. 29. 154

C. Huszain váradi pasa sürgeti Apafi táborba szállását. (Érk. 1681. aug. 29.) 155

CI. Thököli Apafinak hirekről. Szoboszló 1681. sept. 2. 156

CII. Huszain váradi pasa Apafinak, sürgeti táborba szállását. (Érk. 1681. sept. 3.) 157

CIII. Thököly Apafinak hadi hirekről. Szoboszló 1681. sept. 3. 158

Digitized by Google

Lap.

CVI. Csáki László Páskónak válaszol vádjaira. Konstantinápoly 1681. sept. 6. 159

CV. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak szemrehányásokat tesz. U. o. 1681. sept. 7. 159

CVI. Barkóczy Ferencz Eszterházy Pálnak hadi hirekről. Kálló 1681. sept. 12. 162

CVII. Inczédi Pál a fejedelemasszonynak hadi hireket ir. Böszörmény 1681. sept. 14. 163

CVIII. Thököly Apafinénak hadi hireket ir. Kálló 1681. sept. 3. 166

CIX. Mózes János török tolmács hitlevele. Fehérvár 1681. oct. 5. 167

CX. Thököly Imre a fejedelemnek hadi hireket ir. Sáros 1681. oct. 10. 168

CXI. Deák János a havasalföldi hadak szerdárja a fejedelemasszonynak, menedek levelet kér egy szolgájának. Szakmár 1681. oct. 20. 169

CXII. Ahmed aga Apafinak. Tudatja hogy levelét a portán jól fogadták. (Érk, Katona 1681. oct. 30.) 170

CXIII. Thököly Apafinak a fegyverszünet megkötéséről. Diószeg 1681. nov. 30. 170

CXIV. Serédi Benedek a fejedelemnek hadi hireket ir. Somlyó 1681. nov. 5. 172

CXV. Kendeffy Gáborné a fejedelemnének bizományai ügyében. Malomviz 1681. nov. 7. 173

CXVI. Serédy Benedek a fejedelemnek háborui hirekről. Somlyó 1681. nov. 9. 174

CXVII. Ugyan az ugyan annak hasonló ügyben. Somlyó 1681. nov. 13. 175

CXVIII. Csáki László Paskó Kristófnak a köztük fennforgó viszályos ügyben 1681. nov. 22 176

CXIX. Apor István a fejedelemnének bizományairól. Brassó 1681. nov. 23. 177

CXX. János deák, oláh vajda titkára, különböző hireket ir. Bukurest 1681. nov. 29. 177

CXXI. Bánffi György a fejedelemnének apró küldeményekkel szolgál. Bonczida 1681. nov. 30. 177

CXXII. Ahmed kethuda a fejedelemnek tudatja, hogy a fővezér levelet küldött hozzá (Érk. Fehérvár 1681. dec. 8.) . 179

CXXIII. Serédi Benedek a fejedelemnek háborui hirekről. Somlyó 1681. dec. 5. 180

CXXIV. A portai követek jelentése a fejedelemnek ottani eljárásukról. Konstantinápoly 1681. dec. 9. 180

CXXV. Székely László a fejedelemnek, sürgeti a választ. Konstantinapoly 1681. dec. 12. 183

CXXVI. A somlyai őrség Serényi szathmári parancsonoknak

Digitized by Google

Lap.

a fegyverszünet meg nem tartásáról. Somlyó 1681. dec. 14. 185

CXXVII. Serédi Benedek a fejedelemnek háborúi híreket ír. Somlyó 1681. dec. 14. 186

CXXVIII. Páskó Kristóf Csáki Lászlónak, ügyei állásáról tudósitja Konstantinápoly 1681. dec. 15. 186

CXXIX. Thököly Imre a fejedelemnek háborui hireket ír. Kapos 1681. dec. 31. 194

CXXX. Fővezér levele Apafihoz a bujdosók ügyében. (K. n.) 195

CXXXI. Barcsay Mihály votuma különböző ügyekben. (K. n.) 197

CXXXII. Székely László a fejedelemnek ifjú Apafi athnameja ügyében. Konstantinápoly 1682. jan. 14. . . . 199

CXXXIII. Thököly a fejedelemnek, egy szolgája megbizattatásáról. Kapu 1682. jan. 21. 209

CXXXIV. Thököly kéri Apafit hogy Pekrit bocsássa haza. Kapu 1682. jan. 24. 201

CXXXV. Ugyan az ugyan annak különböző ügyekről ír. U. o. 1682. jan. 24. 202

CXXXVI. Haszán pasa a fejedelemnek, egy Erdélybe küldött emberét ajánlja. Várad 1682, jan. 30. 203

CXXXVII. Az oláh vajda Apafinak panaszkodik, hogy a brassai harminczadosok egy birtokát bántalmazták. Bukurest 1682. febr. 4. 204

CXXXVIII. Thököly a fejedelemnek, Fajgelt követséggel Erdélybe küldi. Kapus 1682. febr. 5. 205

CXXXIX. Serédi Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. febr. 6. 206

CXL. Gyerőfi György a fejedelemnek, az ifjú Apafi athnaméja ügyében. Konstantinápoly 1682. febr. 8. . 207

CXLI. A magyarországi bujdosók a fejedelemnek, ügyeik állásáról irnak. Deés 1682. febr. 11. 208

CXLII. Szilvási Bálint a fejedelemnek, a Déva körüli hódoltatások ügyében. Drinápoly 1682. febr. 16. . . 213

CXLIII. Az oláh vajda a fejedelemnek, egy lengyel ember számára szabad bemenetelt kér. Bukurest 1682. febr. 24. 216

CXLIV. Serédi Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. febr. 24.. 216

CXLV. Petki István a fejedelemnek, írjakadályoztatásáról, miért nem mehet a görgényi gyülésbe. Huszt 1682. marcz. 7. 217

CXLVI. A bujdosók Maurocordatusnak, uj követjöket Gálfi Ferenczet ajánlják 218

Digitized by Google

Lap.

CXLVII. A bujdosók Székely Lászlónak ajánlják a portára küldendő kapikihájokat. Fogaras 1682. marcz. 16. 219

CXLVIII. A bujdosók a nagy vezérnek: a portára küldött követeiket ajánlják. Fogaras 1682. marcz. 16. 220

CXLIX. A bujdosók Musztafa fővezérnek, ugyan e tárgyban. Fogaras 1682. marcz. 16. 221

CL. A bujdosók Nagy István portai követnek, ugyan e tárgyban. U. a. 222

CLI. A bujdosók Bessenyei Mihálynak s Ruszkay Andrásnak, mentik magokat hogy Gálfit nem küldték még be a portán. Fogaras 1682. marcz. 17. 223

CLII. Barcsai Mihály Apafinak portai ügyekről. Csóra 1682. marcz. 30. 224

CLIII. Semsey Pál Strassaldónak hadi ügyekben. Hermenócz 1682. april 5. 225

CLIV. Serédy Benedek a fejedelemnek híreket ír. 1682. apr. 6. 226

CLV. Debreczen város közönsége Apafinak híreket ír . . 227

CLVI. Serédy Benedek a fejedelemnek különböző ügyekben. Somlyó 1682. april 9. 228

CLVII. A váradi pasa Serédinek kérdést teszen, miért vannak. Somlyó körül hadak 229

CLVIII. Az oláh vajda Apafinak a vladika dolgában, Bukurest 1682. april. 14. 229

CLIX. Serédy Benedek a fejedelemnek, híreket ír. Somlyó 1682. apr. 16. 230

CLX. Ugyanaz ugyanannak hasonló ügyben. Somlyó 1682. apr. 28. 231

CLXI. Az oláh vajda a fejedelemtől egy alattvalója számára menedék levelet kér. Bukarest 1682. május 4. . . 232

CLXII. Serédy Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. május 5. 232

CLXIII. Achmed a tatárkhán agája a fejedelemnek: a tatár hadaknak Erdélyen átvonulása ügyében. Érk. Fogarasba 1682. máj. 5. 233

CLXIV. Achmed a nagyvezér kethudája tudatja a fejedelemmel, hogy levelét s üzenetét elintézi. Érkezett Fogarasba, 1682. május 13. 234

CLXV. Serédy Benedek a fejedelemnek híreket ír. Somlyó 1682. május 18. 235

CLXVI. A budai pasa a fejedelemnek ajánlja a jó egyetértést Thökölyvel. Érk. Fogarasba 1682. máj. 18. 235

CLXV. Rhédey Ferencz a fejedelemnek portai ügyekben. Erdő Szt.-György 1682. máj. 20. 236

Digitized by Google

Lap.

CLXVI. A váradi pasa hódolt helyektől adót sürget. Várad 1682. maj. 20. 237

CLXVII. Nagy István portai követ jelentést tesz a fejedelemnek portai ügyekben. Konstantinápoly 1682. maj. 22. 238

CLXVIII. Thököly Imre különböző helységektől a foglyok behozását elrendeli. Munkács 1682. maj. 25. . . 242

CLXIX. Apafi a portai követeknek, behódoltatási ügyekben. Porumbák 1682. máj, 31. 242

CLXX. Teleky Mihály szavazata a bujdósok ügyében, Kelet nélkül 243

CLXXI. Apafi Mihály a budai pasának portai ügyekben. Fehérvár 1682. jun. 28. 247

CLXXII. Vesselényi Pál a fejedelemnek leveleket küld. Ó-Berend 1682, jun. 3. 248

CLXXIII. Jussub bujok pasa kötlevele behódolt jobbágyokkal. Zilah 1682, jun. 4. 249

CLXXIV. Thököly Imre a fejedelemnek, tudatja hogy Bécsbe menő megbizottját kisérettel látta el. Szilvás-Ujfalu 1682. jul. 18. 249

CLXXV. Magyar főurak a fejedelemnek, kérik, hogy családjaiknak adjon menhelyet. Szatmár 1682. jul. 22. 250

CLXXVI. Thököly a debreczeni biráknak rendeli, hogy a felmerülő dolgokról tudósitsák. Kassa 1682. jul. 23. . 251

CLXXVII. Ugyan az Apafinak hadi híreket ír. Kassa 1682. jul. 23. 252

CLXXVIII. Károli Mihály Károli Lászlónak török hírekről. Szathmár 1682. jul. 23. 253

CLXXIX. Bujurildi a fejedelemnek, a török táborhoz csatlakozását rendeli 1682. jul. 24. 255

CLXXX. A fejedelem utasitása Kabos Gábornak a budai vezérhez küldött követnek. Dengeleg 1682. aug. 1. 255

CLXXXI. A fejedelem Nagy István portai követnek, tudatja hogy elindult a hadra. Szamosujvár 1682. aug. 3. 257

CLXXXII. A budai pasa a fejedelemnek, salétrom vásárlás ügyében. Eger 1682. aug. 6. 258

CLXXXIII. Olosz Ferencz a fejedelemnek hadi híreket ír. Somlyó 1682. aug. 10. 259

CLXXXIV. Maurocordatus Sándor a fejedelemnek, tudatja, hogy levelét átadta a nagyvezérnek. Konstantinápoly 1682. aug. 6. 260

CLXXXV. Az erdélyi fejedelem Maurocordatusnak, panaszolja, hogy a hadfolytatás mellett adóval is terheltetnek. Debreczen 1682. aug. 6. 260

Digitized by Google

Lap.

CLXXXVI. A fejedelem a budai vezérnek, tudatja, hogy seregével át fog a Tiszán költözni. 1682. aug. 16. . 261

CLXXXVII. Apafi a tanács uraknak. Figyelmezteti, hogy portai követségének elindulását siettessék. Ugyanott 1682. aug. 16. 262

CLXXXVIII. Apafi Szabolcsmegye közönségének tábora számára élést rendel. Debreczen 1682. aug. 16. 263

CLXXXIX. Apafi portai követének. A hozzá küldött bujurildi ellen panaszkodik. Debreczen 1682. aug. 16. . . 263

CXC. Ugyanaz a portai kapikihanak ugyan e tárgyban, kelet ugyanakkor 26

CXCI. A fejedelem a budai vezérnek panaszkodik, hogy a rárótt terhes hadi kötelezettségeket nem teljesítheti. Szoboszló 1682· aug. 16. 265

CXCII. A budai pasa a fejedelemnek, felhívja hogy csatlakozását siettesse. Kassa 1682. aug. 14. . . . 268

CXCIII. Hassán váradi mirmirán a fejedelemnek jövetelét sietteti. Érkezett 1682. aug. 26. 269

CXCIV. Nagy István portai követ jelentése a fejedelemnénak portai ügyekről. Konstantinápoly 1682. aug. 27. 270

CXCV. Ugyanannak jelentése a fejedelemhez. Ugyanakkor 275

CXCVI. Apafi úti levele futárjai számára. Szamos-Ujvár 1682. aug. 277

CXCVII A budai pasa a fejedelemnek jövetelét sietteti s hadi híreket ír. 1682. aug. 278

CXCVIII. Eszterházy Pál Koháry Istvánnak hadi híreket ír. Bécs 1682. aug. 29. 278

CXCIX. Balassa Bálint Strassoldónak Kékkö vára ügyében. Korpona 1682. sept 1. 279

CC. A fejedelem egy török pasának terheltetése ügyében. Fülek 1682. sept. 4. 281

CCI. A korponaiak Strassoldónak városok erősitése ügyében 1682. sept. 4. 282

CCII. Balassa Judith Strassoldónak. Menti magát hogy egy levelét véletlenül felszakitotta. Csábrák 1682. sept. 5. 282

CCIII. Balassa Bálint Strassoldónak különböző ügyekben. Korpona 1682. sept. 9. 283

CCIV. Koháry István Strassoldónak hadi híreket ír. Csábrák 1682. sept. 9. 284

CCV. Balassa Bálint Kaprárának hadi híreket ír. Korpona 1682. sept. 11. 287

CCVI. Apafi Mihály Abaujvármegyének. Rendeli, hogy felkeljenek és mellé álljanak. Fülek 1682. sept. 11, 288

Digitized by Google

Lap.

CCVII. A fejedelem a kapikihának, táborba szállásáról. Filek 1682. sept. 12. 289

CCVIII. Bujurdi a Fülekből kiszállitandó lószerszámokról 1682. sept. 11. 290

CCIX. Kezes levél Harsányi János mellett. Fegyvernek 1682. oct. 1. 290

CCX. A portai diván effendi Thököliuek üdvözletet küld. Esztergom 1682. oct. 18. 291

CTXI. Rozsnyai Dávid volt portai tolmács fogságból kiszabadulásakor adott hitlevele. Szamos-Ujvár 1682. oct. 19. 292

CCXII. A budai pasa a fejedelemnek üdvözletét küldi. Buda 1682. oct. 23. 293

CCXIII. Kovács Zsigmond portai kapikiha hitlevele. Fehérvár 1682. okt. 31. 294

CCXIV. Olasz Ferencz emlékirata a törökök által kivánt salétrom ügyében 1682. nov. 29. 296

CCXV. Thököly Imre a fejedelemnek. Pekry Lőrincz szabadon bocsáttatását kéri. Munkács 1682. decz. 3. . . . 298

CCXVI. Nagy István portai követ jelentése. Drinápoly 1682. decz. 10. 299

CCXVII. Gerőfi György portai kapikiha levele, fogadtatása ügyében. Drinápoly 1682. decz. 26. 300

CCXVIII. Ugyanaz, ugyanannak portai ügyben, Drinápoly 1683. jan 5. 304

CCXIX. Szultáni fermán a fejedelemnek. Felhívja, hogy tavaszi hadjáratához csatlakozzék. Drinápoly 1683. jan. 9. 304

CCXX. Kovács Zsigmond kapikiha a fejedelemnek portai ügyben. Drinápoly 1683. jan. 7. 306

CCXXI. Nemes János a fejedelemnek. Nemes János votuma a salétrom pénz ügyében. Fiáthfalva 1683, febr. 4. 307

CCXXII. Armbruster votuma ugyanaz ügyben. Nagy-Sink 1683. febr. 4. 307

CCXXIII. Serédy Benedek a fejedelemnek. hadi ügyekben. Somlyó 1683. febr, 9. 308

CCXXIV. Rosnyai Dávidért kiszabadúlásakor adott kezes levél 1683. febr. 16. 309

CXXYV. Serédy Benedek a fejedelemnek, behódoltatási ügyben. Somlyó 1683. febr. 18. 313

CCXXVI. Gömörmegye rendei Thökölynek. Hadak quartélyozása ügyében. Rosnyó 1683. febr. 20. 314

CCXXVII. Szultáni ferman a fejedelemnek táborba szállása ügyében. Drinápoly 1683. marcz. 2, ... 316

Digitized by Google

Lap.

CCXXVIII. Serédy Benedek a fejedelemnek. Híreket ír. Somlyó 1683. marcz. 8. 316

CCXXIX. Ugyanaz, ugyanannak hasonló ügyben. Somlyó 1683. marcz. 10. 317

CCXXX. Thököly Imre a fejedelemnek. Különböző ügyekben. Varj 1683. marcz. 14. 318

CCXXXI. A tatár khán megindulását tudatja. 1683. marcz. 9. 319

CCXXXII. Rhédey Ferencz a fejedelemnek. Különböző ügyben, Szt-Király 1683. apr. 9. 320

CCXXXIII. Bethlen Elek a fejedelemnek, a tatárok átvonulása ügyében. Kereed 1683. april 11. 321

CCXXXIV. Szultáni fermán a váradi beglerbégnek, 1000 ökörszekeret rendel. Belgrád 1683, maj. 4. 323

CCXXXV, Achmed kanizsai aga. Hódoltsági faluknak ökörszekereket rendel. Várad 1683. maj. 12. . . . 324

CCXXXVI. A tatárkhán a fejedelemnek. Ajánlja, hogy alattvalói védelmére menedék levelet ád. 1683. maj. 8. 325

CCXXXVII. Serédy Benedek a fejedelemnek. Saletrom pénz beszedéséről. Somlyó 1683. maj. 20. 326

CCXXXVIII. Kabos Gábor a fejedelemnek, tatár híreket ír. Tatros 1683. maj. 20. 326

CCXXXIX. A tatárkhán a fejedelemnek. Tatros alá érkezését tudatja. Érkezett 1683. maj. 21. 327

CCXL. Teleky Mihály a fejedelemnek. A tatárkhánnak adandó válasz ügyében. Szeben 1683. maj 22. . 328

CCXLI. Ugyanaz, ugyanannak. A bihariak által portára küldött követek ügyében. Sorostély 1683. máj. 25. 329

CCXLII. Bethlen Gergely a fejedelemnek. Tatár híreket ír. Fogaras 1683. maj. 28. 330

CCXLIII. Rhédey Ferencz a fejedelemnek. Törökök dúlásai ügyében. Kolozsvár 1683, maj. 28. 330

CCXLIV. Teleky Mihály a fejedelemnek, a tatárok dúlásairól teendő portai jelentés ügyében. Sorostély 1683. jun. 6. 332

CCXLV. Kovács Zsigmond kapikiha jelentése a fejedelemnek, török táborozás ügyében. Eszék 1683. jun. 7. 334

CCXLVI. A tatárkhán a fejedelemnek, tudatja, hogy követét visszabocsátotta. Érkezett 1683. jun. 11. . . . 335

CCXLVII. Achmet aga levele a fejedelemhez. Kérdést teszen portyázó tatárok eltünése ügyében. Érkezett 1683. jun. 11. 336

CCXLVIII. Apafi Mihály fejedelem megbizó levele neje számára, országos ügyek folytatására. Radnóth 1683. jun. 20. 337

Digitized by Google

Lap.

CCXLIX. Kovács Zsigmond kapikiha levele a fejedelemhez, tábori hírekről. Győr 1683, jun. 2. 338

CCL. Teleky Mihály üdvözlete a fejedelemnek. Sorostély 1688, jul. 2. 340

CCLI. Thököly Imre a fejedelemnek hadi híreket ír. Szikszó 1683. jul. 8. 340

CCLII. Zákány István. Névtelennek (valószínüleg Thököly kamarásának) menedék levelet kér magának. Miskolcz 1683. jul. 22. 341

CCLIII. Inczédy Pál a fejedelem asszonynak. Hadi híreket ír. Révkasi mező 1683. jul. 28. 343

CCLIV. Nagy András kállai kapitány, Thököly Imrének katonai szervezkedésekről jelentést teszen. Kálló 1683. jul. 29. 344

CCLV. Montecucoli grófhoz tett nyilatkozata két a török táborból érkezett keresztyénnek az augusztus 1-én a Rába mentén történt ütközetről. 345

CCLVI. Tövissy Dániel, Bethlen Györgynek. Terjedelmes hadi híreket ír. Somlyó 1683, aug. 10. 346

CCLVII. Ugyanaz a fejedelemnénak hadi és más híreket ír. Somlyó 1683. aug. 13. 348

CCLVIII. Frater István a fejedelem asszonynak, hadi és magán dolgokról ír. Huszt 1683. aug. 14. 349

CCLIX. Tövissi Dániel a fejedelem asszonynak, Pozsony és Várad táji had híreket ír. Somlyó 1683. aug. 14. 351

CCLX. IV. Muhammed szultáni fermanja. Rába melléki magyar hadakat az ellenség lehető közelgéséről értesíttetni rendeli. Bécs alól 1683. aug. 24. 352

CCLXI. Szultáni fermán a fejedelemnek, gabona vásárlás ügyében, Bécsi tábor 1683. aug. 24. 353

CCLXII. Sárosi János kapikiha a fejedelemnek. Jelentést teszen török tábori ügyekről. Bécsi tábor 1683. sept. 3. 353

CCLXIII. Teleky Mihály a fejedelem asszonynak. Tábori híreket ír. 1683. sept. 9. 356

CCLXIV. A lippai bég a fejedelemnek. Kéri, hogy neki egy órát csináltasson. Lippa 1683. sept. 12. 356

CCLXV. Boér Zsigmond a fejedelem asszonynak, különböző háborui és más hírekről. Fogaras 1683. oct. 13. . 357

CCLXVI. Boér Zsigmond ujon kinevezett kapikiha hitlevele. Fejértó 1683. oct. 13. 358

CCLXVII. Tövissi Dániel a fejedelem asszonynak. Jószágbeli adókról s háborúi híreket ír. Somlyó 1683. oct. 25. 359

CCLXVIII. Saponara manifestuma. A Thököly részén levőket

Digitized by Google

Lap.

felszólitja, hogy a császár hüségére térjenek és ammestiát igér. Szathmár 1683. nov. 16. . . . 360

CCLXIX. Az oláh vajda Apafi Mihály fejedelemnek. Menti magát, hogy némü hadát Erdélyen keresztül küldötte s igéri, hogy semmi rendetlenséget nem fognak elkövetni. Szurduk 1683. nov. 18. . . . 362

CCLXX. A lippai bég a fejedelemnek. Irja hogy négy iszpahinak, kik élést szedni küldettek, Madarász által baja történt. Kéri az ezek közül elfogottaknak szabadon bocsáttatását és jó szomszédságát továbbra is. Lippa 1683. nov. 20. 363

CCLXXI. A fejedelem Duka vajdának válaszolván megengedi az átvonulást. Gyula-Fehérvár 1683. nov. 29. . 364

CCLXXII. Boér Zsigmond a fejedelem asszonynak. Hadi híreket ír s tudatja, hogy a lengyel had Havasalföld széléhez érkezett. Fogaras 1683. nov. 30. . . . 364

CCLXXIII. Duka levele a fejedelemhez, melyben megköszöni a megengedett átvonulhatást. Sibet, 1683. dec. 2. . 365

CCLXXIV. Frater István Teleky Mihálynak. Hadi híreket ír s panaszkodik a kolozsvári és vásárhelyi gyalogok nyomoruságos ellátása felöl. Huszt 1683. dec. 2. 366

CCLXXV. Maurocordatus Sándor a fejedelemnek; felszólitja ezt hogy a hadjáratban segitségül legyen s a magyar nemzetet a fényes porta iránti hüségben megtartsa. Belgrád 1683. dec. 18. 367

CCLXXVI. Duka moldovai és ukraniai vajda a fejedelemnek. Megköszöni a fejedelemségen keresztül vonulás alkalmával élvezett jó bánásmódot. Brycko 1683. dec. 17. 369

CCLXXVII. Petru Stephan moldovai fejedelem és palatinus levele az erdélyi három nemzethez. Tudatja, hogy székébe ismét visszatért s barátságos szomszédságot kér és igér. Jassy, 1683, dec, 19. . . . 370

CCLXXVIII. Serédi Benedek a fejedelemnek. Az új vajdáról és különféle vidékbeli hadkészületi híreket ír. Drág 1683. dec. 23. 371

CCLXXIX. Teleky Mihály a fejedelem asszonynak, hadkészületi és magán dolgokról ír. Szolnok, 1683. . . . 372

CCLXXX. Maurocordatus Sándor a fejedelemnek. Irja hogy Ibrahim budai pasa császári rendeletből a hozzá csatlakozott seregekkel egyetemben a Dunán át fog kelni; felszólitja a fejedelmet, hogy a magyar és török hadak jó összemüködését eszközölje sat. A Bécs alatti táborból. 373

Digitized by Google

Lap.

CCLXXXI. F. G. E. (Valószinüleg gróf Erdődy György) feleségének politikai és magán ügyekben. Sincz, 1684. jan. 17. 375

CCLXXXII. Thököly Imre Debreczen város birájához és esküdtjeihez. Felhivást intéz, hogy a küszöbön levő hadjáratban netalán szükségns élés kiszolgáltatása iránt gondoskodjanak és a szövetséges tatár fejedelemnek is engedelmeskedjenek. Leles, 1684. jan. 20. 377

CCLXXXIII. Brankován Kosztandin Boér Zsigmondnak, Válaszlevelében harczi és hadi híreket ír. Bukurest 1684. jan. 23. 377

CCLXXXIV. Az oláh vajda a fejedelemnek. Hadi híreket ír s viszont tudósitásokat kér. Bukarest 1684. febr. 1. 378

CCLXXXV. Serédi Benedek a fejedelemnek, hadi híreket ír. Somlyó 1684. febr. 15. 381

CCLXXXVI. Serédi Benedek a fejedelemnek. Harczi híreket ír. Somlyó 1684. febr. 16. 383

CCLXXXVII. Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadi állapotokról jelentést teszen. Somlyó 1684. febr. 18. . . 384

CCLXXXVIII. Mehemet váradi pasa a fejedelemnek. Adó ügyben, Várad 1684. febr. 18. 385

CCLXXXIX. Erdély és a kapcsolt részek rendei Thökölynek. Requisitiokért panaszt emelnek s orvoslást kérnek, Fehérvár 1684. febr. 19. 386

CCXC. Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadmozdulati, háborui, s harczi híreket ír. Somlyó 1684. febr. 20. 387

CCXCI. Debreczen város birája és sérelmes lakói a fejedelemnek. Requisitiók miatt panaszkodnak s védelmet kérnek. Debreczen 1684. febr. 21. . . 389

CCXCII. Thököly Imre a szepesi kamarának. Fiscalis jószágok ügyében. Kapos 1684. febr. 24. . . . 392

CCXCIII. Draudt György a fejedelemnek. Havasalföldi hadkészületi híreket s Dumitrásko vajdai székbe leendő ültetéséről ír. Brassó 1684. febr. 25. . . 393

CCXCIV. Oszmán aga a fejedelemnek, A dsizije adónak a török császári kincstárba tovább szállitása iránti intézkedéséről. 1684. febr. 27. 394

CCXCV. Az oláh vajda a fejedelemnek. Kantakuzenus követének bemutató levele. Bukarest 1684, febr. 27. 395

CCXCVI. Serédi Benedek a fejedelemnek. Írja, hogy egy Várad felé menő embernél Thökölynek szóló leveleket találtak s ezeket a fejedelemnek megküldi. Somlyó 1684. febr. 28. 396

Digitized by Google

Lap.

CCXCVII. Serédi Benedek a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó febr. 29. 396

CCXCVIII. Semsey János Galambos Ferencznek. Polltikai ügyekről. 1684. febr. 29. 398

CCXCIX. Folyamodó levél a fejedelem fiscalis jószágainak praefectusához, melyben restantia elengedése kéretik. marc. 2. 399

CCC. Serédi Benedek a fejedelemnek. Adó, hadi és követségi dolgokról. Somlyó 1684. marc. 6. . . . 400

CCCI. Ugyanaz ugyanannak hasonló ügyekről. Somlyó 1684. marcz. 7. 401

CCCII. Draudt György a fejedelemnek. Az oláhországi vajda érkezéséről. Brassó 1684. marcz. 7. . . 402

CCCIII. Az oláh vajda a fejedelemnek irja, hogy a portára menő embereit szükséges requisitumokkal ellátta. Bukarest 1684. marcz. 17. 403

CCCIV. Tiba István Karaffának. portyázásokról. Diószeg 1684. marcz. 18. 404

CCCV. Naláczy István a fejedelemnek. Hadi utjairól. Uj-Palánka 1684. marcz. 22. 405

CCCVI. Kende Gábor Thökölynek. Hadi híreket ír. Beregszász. 1684. marcz. 23. 405

CCCVII. Oszmán jenői műhafiz kethudája a fejedelemnek. Értesiti, hogy a padisah Ali agát küldi. Kelt 1684. marcz. 24. 407

CCCVIII. Jánoky Farkas a fejedelemnek. Gabona-szállitás és katona-szállások ügyében. Senviz 1684. marcz. 28. 407

CCCIX. Az oláh vajda a fejedelemnek. Portai ügyekben. Bukarest 1684. marc. 29. 408

CCCX. Karafa Antal Thököly Imrének. A lotheringeni herczeg elkéséséről s a Thököly által küldendő hírnökről. Uj-Zólyom 1684. marcz. 30. . . . 409

CCCXI. Thököly Imre manifestuma. Kassa 1684. apr. 6. . 411

CCCXII. Jaquemod Mihály Karaffának. Hadi híreket ír. Murány 1684. apr. 4. 412

CCCIII. Thököly Imre menlevele Horváth Ádám nevü magyar rab részére. Kassa 1684. apr. 8. 414

CCCXIV. Petneházy Dávid, Thököly Imrének. Hadi híreket ír. Rosnyó 1684. apr. 8. 414

CCCXV. Kállai Nagy András, Thököly Imrének. Hadi jelentést teszen. Kálló 1684. apr. 8. 415

CCCXVI. Semsey Pál a fejedelemnek. Hadi mozdulatairól jelentés, hadi híreket ír. Kapos 1684. apr. 9. . 416

Digitized by Google

Lap.

CCCXVII. Leopold császár a fejedelemnek. A törökökkel kötendő béke ügyében. Lincz. 1684. apr. 11. . . 417

CCCXVIII. Barkóczy Ferencz, Karaffának. Harczi hírek és ügyekben. Késmárk, 1684. apr. 12. 419

CCCXIX. Hatházy Gergely Thököly Imrének. Hadi híreket ír. Lőki 1684. apr. 13. 421

CCCXX. Petrőczy István Thökölynek. Hadi híreket ír. Hertnek, 1684. apr. 16. 423

CCCXXI. Ráday László Thökölynek. Hadi híreket ír. Kapes 1684. apr. 19. 423

CCCXXII. Tövissi Dániel a fejedelemnek. Hadmozdulatairól s hadi híreket ír. Somlyó 1684. apr. 20. . . . 425

CCCXXIII. Az oláh vajda a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Jassy 1684. apr. 21. 426

CCCXXIV. Dévay Zsigmond Thökölynek. A segélyt sürgeti. Ónod 1684 apr. 21. 427

CCCXXV. Balyk András Debreczen város birája és többi tanácsosai a fejedelemhez Borbély Andrást levelekkel küldik. Debreczen 1684. apr. 20. . . . 428

CCCXXVI. Gy. Kormos István Thökölynek, Petneházy egy dobosának a debreczeniek által történt megütése tárgyában. Tokaj 1684. apr. 22. . . . 429

CCCXXVII. Tövissy Dániel a fejedelemnek. Bécsi dolgokról, ott elvett török ágyukról, a svéd király Lengyelországba vonulásáról sat. Somlyó 1684. apr. 24. 430

CCCXXVIII. Görgey János Thökölynek hadi s harczi híreket ír. Dunavicz 1684. apr. 30. 431

CCCXXIX. Szent-Andrási János, Thököly Imrének. Törökországba küldendő levelekről s oláhföldi hadi dolgokról. Lándor-Fehérvár, 1684. maj. 4. . . 433

CCCXXX. Petneházy Thökölynek, javalja hogy a németre kell menni s panaszkodik a lovak rosz élése felől. 1684. maj 6. 434

CCCXXXI. Görgey János Thökölynek. A hangulatról s hadi eseményekről ír. Dunavicz, 1684. maj. 18. . . 434

CCCXXXII. Máriási Zsigmond Thökölynek. Harczi híreket ír. Eperjes 1684. maj. 9. 436

CCCXXXIII. Péchy Sándor Thökölynek. Turóczy szabadon bocsátásáról s hadi hírekről. Bártfa 1684. maj. 10. 437

CCCXXXIV. Jelenik András Thökölynek. Panaszkodik Petneházy hadaira és a megyének salvaguardát kér. Szadvár 1681. máj. 10. 438

CCCXXXV. Kende Gábor Thökölynek. Némely hadak rosz

Digitized by Google

Lap.

magaviseletéről, hadi hírekről és rabokról. Vári 1684. maj. 13. 439

CCCXXXVI. Túr városiak Thökölynek. Nyomorgattatások felől panaszkodnak. 1684. maj. 15. 441

CCCXXXVII. Senyey Pál Thökölynek. Hadi híreket ír. Lelesz 1684. maj. 26. 443

CCCXXXVIII. A kajmakam pasa a somlyai főkapitánynak. Emberének kiséretet kér. Várad 1684. maj. 3. . . 444

CCCXXXIX. Az oláh vajda a fejedelemnek. Különféle kérésekkel fordúl hozzá s hadi híreket ír. Bukarest 1684. jun. 2. 446

CCCXL. Eszterházy hadi fölkelés tárgyában. Leopold királyi rendelete melyre hivatkozás vanaz előbbeni okmányban. Kismarton 1684. jun. 3. Lincz. 1684. maj. 24. 447

CCCXLI. Székely Mózses a fejedelemnek. Jelenti, hogy az instructio értelmében felment a kapura s hadi hírekről ír. Adrinápol 1684. jun. 2. 449

CCCXLII. Gyürki András Thökölynek. Ügyeik állapotáról jelentést teszen. Munkács 1684. jun. 6. . . . 450

CCCXLIII. Kende Gábor Thökölynek. Hadi híreket ír. Vargy 1684. jun. 6. 451

CCCXLIV. Semsey Pál és Madocsáni Imre Thökölynek. Ungvár ostromáról s más hadi hírekről. Ungvár alól, 1684. jun. 15. 452

CCCXLV. Olasz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jun. 16. 454

CCCXLVI. Torma ezerének folyamodványa Thökölyhez. Ráska 1684. jun. 21. 455

CCCXLVII. Ali a váradi khazine defterdárja, Apafinak . . 456

CCCXLVIII. Radák András Thökölynek. Hadi szerek állapotáról jelentést tesz. Munkács 1684. jun. 23. . 457

CCCXLIX. Petrőczy István Thökölynek. Hadi híreket ír. Hertnek 1684. jun. 23. 458

CCCL. Az ungvári capitulatio pontjai. Ungvár alatt 1684. jun. 27. 459

CCCLI. Mikó István Inczédi Mikálynak. Hadi híreket ír. Lezen 1684. jun. 28. 461

CCCLII. Vizaknai István követi instructiója. Gyula-Fehérvár 1684. jun. 30. 462

CCCLIII. Balogh István portai küldött reversalisa. Gyula-Fehérvár 1684. jun. 30. 463

CCCLIV. Thököly az uradalmi főigazgatójának. Megren-

Digitized by Google

Lap.

deli, hogy marchio de Buttunenek hány hordó bort adjon. Munkács 1684. jul. 3. 464

CCCLV. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jul. 8. 465

CCCLVI. Draudt György a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Brassó 1684. jul. 17. 467

CCCLVII. Székely Mózses a fejedelem asszonynak. Harczi híreket ír. Adrinápoly 1684. jul. 17. 468

CCCLVIII. Teleky Mihály a fejedelemnek. Levelek küldése ügyében. Krakó 1684. jul. 27. 469

CCCLIX. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1684. jul 28. 470

CCCLX. Vizaknai Nagy István és réthy Székely Mózses portai követ illetőleg kapitiha. Ifiabb Apafi Mihály confirmatioja tárgyában. Adrinápoly 1684. jul. 31. 471

CCCLXI. Az oláh vajda a fejedelemnek. Jó egyetértésük ügyében. Bukurest 1684. aug. 8. 472

CCCLXII. Székely Mózses a fejedelemnek. Portán folyó dolgaik állapotáról. Adrinápoly 1684. aug. 3. . . 473

CCCLXIII. Szenczi István Thökölynek. Portávali viszonyaikról. Drinápoly 1684. aug. 9. 475

CCCLXIV. Duka oláhországi palatinus a fejedelemnek. Neje és kedvesei holléte ügyében. Jassi 1684. aug. 25. 476

CCCLXV. Sefer aga a fejedelemnek. Portai adó ügyében. Adrinápoly 1684. aug. 15. 477

CCCLXVI. Mehemet szultán fermanja a fejedelemnek. Válaszol a fejedelem hódoló levelére. Drinápoly 1685. 478

CCCLXVII. Ibrahim pasa a fejedelemnek. Ugyanazon ügyben vett levélre. Drinápoly 479

CCCLXVIII. Berthothy Zsigmond, Absolonnak, Thököly titkárának. Különféle ügyekben. Adrinápoly 1684. aug. 20. 480

CCCLXIX. Vizaknai Nagy István a fejedelemnek. Adó ügyben. Rosnyó 1684. aug. 23. 481

CCCLXX. Barkóczy Ferencz Kende Gábornak. Thökölyveli harczáról s más harczi híreket ír. Szeben és Sárosvár mellől 1684. sept. 20. 483

CCCLXXI. Thököly névtelennek. Hadi ügyekben. Regécz 1684. okt. 11. 485

CCCLXXII. Egy névtelen Schulz tábornokhoz. Elfogott nőknek szabadon bocsáttatása ügyében. Bécs 1684. oct. 16. 486

CCCLXXIII. Muhamed török császár a fejedelemnek. Fermán

Digitized by Google

Lap.

az adóba tudandó élés felöl. Budai táborból 1684. nov. 9—19. 487

CCCLXXIV. A váradi pasa a fejedelemnek. Követei visszaeresztését sürgeti. Várad 1864. nov. 24. . . 488

CCCLXXV. Az oláh vajda a fejedelem asszonynak. Megbizatási teljesitéséről s más híreket ír. Bukarest 1684. dec. 4. 489

CCCLXXVI. Székely Mózes a fejedelemnek. Fejedelemséget illető portai híreket ír. Adrinápoly 1684. dec. 4. 490

CCCLXXVII. Marchio de Bethune a fejedelemnek. Lengyelországi ügyekben. Zolkiew 1684. decs. 30. . 493

CCCLXXVIII. Huszaim Boszlancsi basa. Az élelem dolgában ír. 1684. dec. 494

CCCLXXIX. Göncz községe a fejedelem jószág igazgatójához regale s más ügyben. Kelet nélkül . . 495

CCCLXXX. Székely Mózes a fejedelemnek. A portáról adó és élelmi ügyekben. Adrinápoly 1685. jan. 12. 497

CCCLXXXI. Nemessányi Bálint, Thökölynek. Erdélyben tett követi s politikai útjáról ír. Patak 1685. jan. 13. 498

CCCLXXXII. Gyárfás Pál reversalisa midőn Apafi által kapikihaságra küldetik. Ebesfalva 1685. jan. 15. 499

CCCLXXXIII. Gyárfás Pál 250 tallérról szoló nyugtája. Ebesfalva 1685. jan. 16. 501

CCCLXXXIV. Szulimán pasa a fejedelemnek. Válaszol szolgálatait ajánlja, értesitvén, hogy a 300 tallért s egy lovat is kapta. 1685. 501

CCCLXXXV. Mehemet szultán második athnaméja ifj. Apafi fejedelem részére. Drinápoly 1685. jan. 17—25. 502

CCCLXXXVI. Ibrahim pasa a fejedelemnek. Ifiabb Apafi Mihálynak a fejedelemségben való öröklésben megerősitését illetőleg. Drinápoly 1685. . . 504

CCCLXXXVII. Ibrahim tihaja és Musztafa effendi a fejedelemnek. A fejedelemségi donatio alkalmából . . 505

CCCLXXXVIII. Draskovich Miklós gróf, Kalmánczay Istvánnak országos és politikai ügyekben. Bécs 1685. jan. 28. 506

CCCLXXXIX. Berthothy Zsigmond Thökölynek. Draskovich Miklós haláláról s különféle bel és külföldi politikai dolgokról ír. Drinápoly 1685. jun. 31. 508

CCCXC. Teleki Mihály Radics Andrásnak utlevéli ügyekben. Csernáton 1685. febr. 5. 513

CCCXCI. Berettyó-Ujfalu községe reversalist ada Thö-

Digitized by Google

Lap.

némely hadai által tett káraik megtérítését illetőleg. Berettyó Ujfalu 1685. febr. 8. 514

CCCXCII. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Thököly hadmozdulatairól ír. Somlyó 1685. febr. 11. 515

CCCXCIII. Jancsó János Thökölynek. A dolgok félelmes állapotáról s hadi eseményekről ír. Tállya 1685. febr. 11. 516

CCCXCIV. Keglevich Theresia grófnő Homonnay özvegye. Reversalisa igéri hogy Thököly iránti hűségben állhatatos marad. Homonna 1685. febr. 12. . 517

CCCXCV. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1685. febr. 14. 518

CCCXCVI. Majdell János Thökölyhez a 13 szepesi város ügyében ír. Váraly 1685. febr. 16. 519

CCCXCVII. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Hadi híreket ír. Somlyó 1685. febr. 19. 520

CCCXCVIII. Teleky Mihály Thökölynek. Thököly embereinek Erdélyben járás- kelését illetőleg. Udvarhely 1685. febr. 22. 521

CCCXCIX. Olosz Ferencz a fejedelemnek. Thököly sikeretlen hadmozdulatairól híreket ír. Somlyó 1685. febr. 24. 521

CCCC. Marchio de Bethune Thökölynek. Az Inczédi követ által tett megkeresés ügyében felel. Varsó 1685. febr. 25. 522

CCCCI. Mikó István a fejedelemnek. A portára lett küldetésének ügyében híreket ír. Drinápoly 1685. febr. 27. 523

CCCCII. Gyárfás Pál a fejedelemnek. Adó és más portai híreket ír. Drinápoly 1685. marcz. 8. 525

CCCCIII. A szádvári vár felszereléseinek leirása. 1685. marcz. 17. 526

CCCCIV. Thököly Imre fejedelem kiadványa, melyben a felső vidékieket felkelésre hívja fel. Tokaj 1685. marcz. 20. 529

CCCCV. Csáky István Apafinak. Felel Inczédy által küldött levelére. Bécs 1685. mart. 24. 531

CCCCVI. Karafa a szendröi kapitánynak. Különböző hadi ügyekben. Beszterczebánya 1685. marcz. 25. . 531

CCCCVII. Apafi Mihály névtelennek. Thököly notástatása ügyében. Fogaras 1685. marcz. 25. 532

CCCCVIII. Dietrichstein a fejedelemnek. Inczédi által tett izenetére felel. Bécs 1685. marcz. 25. 533

CCCCIX. Karafa védlevele Olmiczi Gáspár részére. Beszterczebánya 1685. marcz. 25. 534

Digitized by Google

Lap.

CCCCX. Szeben szék község tanácsa Thököly javainak lefoglalása ügyében. Szeben 1685. marcz. 28. . . . 534

CCCCXI. Szabolcsmegye közönsége Thökölynek. Kéri hogy a Tokaj erőditésére szolgálandó fák fuvarozására vonatkozó parancsát vonja vissza. Kis-Várda 1685. marcz. 28. 535

CCCCXII. A fejedelem a nagyvezérnek Thököly sententiástatása ügyében. Porumbák 1685. 536

HIBAIGAZITÁS.

15.	lap	felül	17.	sor	Comitatem	helyett	olvasd Civitatem
178.	„	alulról	8.	„	kegyelmed	„ „	kegyelmes
251.	„	felül	16.	„	1681.	„ „	1682.
260.	„	alúl	4.	„	pravam	„ „	parvam
319.	„	felül	19.	„	oppigo	„ „	oppido
355.	„	„	20.	„	1682.	„ „	1683.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
BOOK DUE
JUL 6 - 1984
CANCELLED
112 3303
AUG 20 - 1984

Digitized by Google

Widener Library
044 100 888 361

Digitized by Google